Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र -II) (नवीन /जुना) (CBCS) परीक्षा: ऑक्टोबर / नोव्हेंबर – २०२५
Optional Marathi (Paper - II)
Sahityaranga (BA221214)

वार, दिनांकः शनिवार, २२-११-२०२५ कमाल गुणः ४०
वेळः दुपारी १२:00 ते 0२:00

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) कृष्णाजी केशव दामले यांचे टोपण नाव काय आहे?
अ) केशवनंदन ब) केशवसुत
क) केशवकुमार ड) यापैकी नाही

२) सब घोडे बारा टक्के ही कविता कोणी लिहली आहे?
अ) विंदा करंदीकर ब) ग. दि. माडगूळकर
क) शांता शेळके ड) मंगेश पाडगावकर

३) ग. दि. माडगूळकरांनी तू वेडा कुंभार कुणाला म्हटले आहे?
अ) परमेश्वराला ब) गोरा कुंभार
क) विठ्ठलाला ड) यापैकी नाही

४) तोच चंद्रमा हा कवितासंग्रह कोणी लिहला आहे?
अ) प्रज्ञा लोखंडे ब) शांता शेळके
क) अरूणा ढेरे ड) मुनेरबी शेख

५) 'दरग्याच्या वाटेवर' ही कविता कोणी लिहली आहे?
अ) नामदेव व्हटकर ब) अर्जुन डांगळे
क) राजा ढाले ड) नामदेव ढसाळ

६) ग्रंथ आमुचे साथी ––– ग्रंथ आमुच्या हाती असे कोणी म्हटले आहे?
अ) ग. दि. माडगूळकर ब) शांता शेळके
क) मंगेश पाडगावकर ड) रावसाहेब कुंवर

७) हौशानं हौस केली या कवितेतील नार कोणत्या शहरात जाते?

अ) मुंबई ब) पुणे

क) कोल्हापूर ड) सोलापूर

८) प्रज्ञा लोखंडे यांचा जन्म कोणत्या साली झाला?

अ) १९७२ ब) १९६६

क) १९७0 ड) १९६५

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) १२

अ) ग्रंथांमधून कशाकशाची शिकवण मिळते?

ब) विंदा करंदीकर यांच्या कवितासंग्रहाची नावे लिहा.

क) येथला प्रत्येक हंगाम या कवितेत कवीने कोणत्या गोष्टीवर भाष्य केले आहे?

ड) रावसाहेब कुंवर यांचा परिचय करून दया.

इ) शांता शेळके यांच्या काव्यलेखनाची वैशिष्टये लिहा.

ई) 'नवा शिपाई' कवितेतील शिपाई कसा आहे?

प्र.३ दीर्घोत्तरी प्रश्न (कोणताही एक) १0

अ) 'सब घोडे बारा टक्के' या कवितेतील वास्तवता तुमच्या शब्दात सविस्तर लिहा.

किंवा

ब) रावसाहेब कुंवर यांनी जागतिकीकरणाअगोदर आणि नंतरचे वर्णन कसे केले आहे ते लिहा.

प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न. १0

'मी दुष्काळग्रस्त शेतकरी बोलतोय' या विषयावर निबंध लिहा.

Seat No.	

Set | P

B.A (Semester - II) (New/Old) (CBCS) Examination: October/November - 2025
Optional English (Paper - II)
Introduction to English Literature (BA221212)

Day & Date: Saturday, 22-11-2025 Max. Marks: 40
Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Rewrite the following sentences by choosing the correct alternative. 08

1) In the One Act Play 'The Boor', Tobby is the name of _____.
a) a dog b) a cat
c) a horse d) a bullock

2) Mr. Smirnov loves to live a _____.
a) city life b) rural life
c) free life d) social life

3) _____ was the servant of Mrs. Popov.
a) Mr. Smirnov b) Luka
c) Mr. Jane d) Louis Courcet

4) The King ordered to the servant to cut the _____ of beggar.
a) tongue b) hand
c) leg d) nose

5) The Beggar says, I am stronger than _____.
a) a mountain and sky b) a mountain and earth
c) a mountain and sea d) a mountain and river

6) _____ is the writer of the play 'The Beggar and the King'.
a) Anton Chekhov b) Winthrop Pankhurst
c) Saki d) O Henry

7) Who is Louis Courcet in the play 'The Miracle Merchant?
a) son of Mrs. Beauwhistle
b) uncle of Jane
c) brother of Mrs. Beauwhistle
d) nephew of Mrs. Beauwhistle

8) Where will the wedding be held in the play the 'Miracle Merchant'?
a) St. John's Church b) St. Peter's Church
c) St. Stephen's Church d) St. Xavier's Church

Q.2 Define the following literary terms with suitable examples. (Any Four) 12

a) Metaphor
b) Contrast
c) Soliloquy
d) Setting
e) Simile
f) Allegory

Q.3 Answer the following question. (Any One) 10

a) Write a critical analysis of the to play “The Beggar and the King”

OR

b) Write a note on the character of Mrs. Popov.

Q.4 Define One Act Play and explain the elements of One Act Play with suitable examples from the plays you have studied. **10**

SLR-DA-3

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - II) (New/Old) (CBCS) Examination: October/November - 2025
Optional Urdu (Paper - II)
Urdu Prose & Poetry (BA221216)

Day & Date: Saturday, 22-11-2025 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the left indicate full marks.

08

سوال نمبر.1. صحیح متبادل کا انتخاب کر کے جوابی پرچے میں لکھیئے۔

1) سرسید نے تہذیب الاخلاق کو کتنی مرتبہ بند کیا؟

A)سات B)آٹھ

C)نو D)دس

2) فقیر کی گدڑی کو کتنے رنگوں کے کپڑے سے جوڑا گیا تھا؟

A) تین B) چار

C) پانچ D) چھ

3)مولانا آزاد کی تصنیف "تذکرہ" کیا ہے؟

A)خاکہ B)سوانح

C)روداد نگاری D)خودنوشت سوانح

4)ایک وصیت کی تعمیل کے خاکہ نگار کون ہیں؟

A)مرزا غالب B)مرزا دبیر

C)مرزا فرحت اللہ بیگ D)مرزا علی لطف

5)بلدیو سنگھ کے بیٹے کی کس سے کہا سنی ہو گئی تھی؟

A)دروغہ B)دربان

C)بیوی D)ساس

6) بھولا اپنی ماں سے ۔۔۔۔۔۔۔۔ سننے کا اصرار کرتا ہے۔

A) قرآن
B) پوران
C) گیتا
D) رامائن

7) سہراب کی مان کا نام کیا تھا؟

A) ثریا
B) الیزابیتھ
C) تہمینہ
D) مونا

8) شوکت تھانوی کا اصل نام کیا تھا؟

A) محمد شریف
B) محمد عمر
C) عمر خان
D) شوکت علی

سوال نمبر.2. مختصر جواب لکھیئے۔(کوئی چار) **12**

1) مایہ کا کردار۔

2) سہراب کا کردار۔

3) میر صاحب کا کردار۔

4) مفت کرم داشتن کے مصنف کا کردار۔

5) مولانا ابوالکلام کا تعارف لکھیئے۔

6) نصاب میں شامل اصناف نثر کی تعریفیں لکھیئے۔

سوال نمبر.3 مفصل جواب لکھیئے۔(کوئی ایک) **10**

01) تنکے کا سلوک کا خلاصہ لکھیئے۔

02) ایک وصیت کی تعمیل کا خلاصہ لکھیئے۔

سوال نمبر.4. مفصل جواب لکھیئے۔ **10**

آخری پرچہ کا خلاصہ لکھیئے۔

SLR-DA-4

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - II) (New/Old) (CBCS) Examination: October/November - 2025
Optional Kannada (Paper - II)
Modern Poetry and Drama (BA221215)

Day & Date: Saturday, 22-11-2025 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

ಪ್ರ.೧ ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನಗಳಿಗೆ ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರ ಆರಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ ೦೮

೧) ಮಾಳಿಯ ಆಪ್ತ –
- ೧) ತಿಮ್ಮ ೨) ಜಿತೇಂದ್ರ
- ೩) ಪೂಜಾರಿ ೪) ನಾರಾಣಚಾರಿ

೨) ಕೋಣನ ಮುಂದೆ ಕಿನ್ನರಿ ಇದೊಂದು –
- ೧) ಕಾದಂಬರಿ ೨) ಕತೆ
- ೩) ಪ್ರಬಂಧ ೪) ನಾಟಕ

೩) ಕೋಣನ ಮುಂದೆ –
- ೧) ಕಿನ್ನರಿ ೨) ದಮ್ಮಡಿ
- ೩) ತಬಲಾ ೪) ಡೊಳ್ಳು

೪) ನಾಯಿ ಮರಿ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಕೋಳಿಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡವನು –
- ೧) ಈರಗಾ ೨) ಮಿನಿಸ್ಟರ್
- ೩) ಪಾಪಣ್ಣ ೪) ದುರ್ಗಪ್ಪ

೫) ಈತ ಚೋಮನ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ –
- ೧) ಸಿದ್ಧಯ್ಯ ೨) ಸಿದ್ಧಲಿಂಗಯ್ಯ
- ೩) ಕಾಳ ೪) ಪಾಪಣ್ಣ

೬) ಇದು ಮಾಲತಿ ಪಟ್ಟಣಶೆಟ್ಟಿ ಅವರ ಕವಿತೆ –
- ೧) ಸಮಾಜ ಭೈರವ ೨) ಗೆಳೆತನ
- ೩) ಕತ್ತೆ ಮತ್ತು ಧರ್ಮ ೪) ಸಾಯುತ್ತಿವೆ ನದಿಗಳು

೭) ಹೋರಾಟದ ---- ಸಾವಿರಾರು ನದಿಗಳು
- ೧) ಸಾಗರಕ್ಕೆ ೨) ನೂರಾರು
- ೩) ಹತ್ತಾರು ೪) ಮೂರ್ನಾಲ್ಕು

೮) ಫೋಟೋಹಿಂದೆ ಹಿಂದೆ ಗೂಡುಕಟ್ಟಿದ ಹಕ್ಕಿ
- ೧) ಕಾಗೆ ೨) ಗುಬ್ಬಿ
- ೩) ಗಿಡುಗ ೪) ಗಿಳಿ

ಪ್ರ.೨ ನಾಲ್ಕಕ್ಕೆ ಸಂದರ್ಭದೊಡನ ಸ್ಪಷ್ಟೀಕರಿಸಿರಿ ೧೨

೧) ಆತ ಕೊಟ್ಟ ವಸ್ತು ಒಡವೆ ನನಗೆ ಅವಗೆ ಗೊತ್ತು
೨) ಅಬಬಾ ––– ನಿಮ್ದ್ ಭಾಳ ದೊಡ್ ವಂಶ ಬಿಡಪ್ಪ
೩) ಪೋಲೀಸರ ದೊಣ್ಣೆಗಳು ಏಚೆಂಟರ ಕತ್ತಿಗಳು
೪) ಬಯಕೆ ತೋಟದ ಬೇಲಿಯೊಳಗ ಕರಣಗಣದಿ ರಿಂಗಣ
೫) ನಮ್ಮಪ್ಪ ನಮ್ಮಮ್ಮ ಬೇಕೂ ಸಾರೂ
೬) ಅಮ್ಮಾ ಗಂಟು ಗಂಟೂ

ಪ್ರ.೩ ಒಂದಕ್ಕೆ ಪ್ರಬಂಧರೂಪದ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ. ೧೦

೧) ಮಾಳಿ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ದೇವದಾಸಿ ಪದ್ಧತಿಯ ಕ್ರೂರತೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಚಿತ್ತಿಸಿರಿ
೨) ಸಿದ್ಧಲಿಂಗಯ್ಯ ಅವರ ಕವಿತೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವ ಶೋಷಿತ ಜನರ ಬದುಕಿನ ದಾರುಣ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ನಿರೂಪಿಸಿರಿ.

ಪ್ರ.೪ ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಪ್ರಬಂಧರೂಪದ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ. ೧೦

ನಾಯಿಮರಿ ನಾಟಕದ ಸ್ವಾರಸ್ಯವನ್ನು ಕುರಿತು ಬಣ್ಣಿಸಿರಿ.

Seat No.	

Set | P

बी.ए. (सत्र - II) (नवीन /जुना) (CBCS) परीक्षा: ऑक्टोबर / नोव्हेंबर – २०२५
Optional Hindi (Paper - II) (BA221213)

वार, तारीखः सोमवार, २४-११-२०२५ कमाल गुणः ४०
समयः दोपहर १२:00 से 0२:00

सूचनाएँ : १) सभी प्रश्न अनिवार्य है।
२) दाइ और लिखे अंक प्रश्न के लिए निर्धारित अंक है।

प्र.१ निम्नलिखित वाक्यों के नीचे दिए गए विकल्पों में से सही विकल्प चुनकर वाक्य पुनः लिखिए। ०८

१) 'अनुवाद' शब्द की व्युत्पत्ति ––– धातु से हुई है।
अ) अनु ब) वद्
क) वाद ड) धन

२) ––– यह एकवचन शब्द है।
अ) घोडे ब) ठेले
क) लताएँ ड) चिडिया

३) 'एंटरव्यू से तात्पर्य है –––। यह साक्षात वार्तालाप होता है।
अ) भाषांतर ब) साक्षात्कार
क) विज्ञापन ड) पल्लवन

४) 'पत्थर की बेंच' पर एक ––– अपने कुचले हुए सपनों को सहला रहा है।
अ) बूढ़ा ब) युवक
क) बच्चा ड) युगुल

५) रहीम के अनुसार, जाल पड़ने पर ––– मछली का मोह छोड़कर बह जाता है।
अ) आग ब) हवा
क) पेड़ ड) जल

६) 'रेडियो रूपक और राष्ट्रीय एकता' इस लेख के लेखक ––– है।
अ) डॉ. सुनिल देवधर ब) मोहनदास नैमिशराय
क) कबीर ड) नागार्जुन

७) 'कष्टों से भागना कायरता है' यह पत्र भगत सिंह ने ––– के नाम लिखा था।
अ) पंडित नेहरू ब) सुखदेव
क) महात्मा गांधी ड) गणेश शंकर विद्यार्थी

८) ––– 'तिरस्कार' कहानी का नायक है।

अ) राकेश ब) योगेश

क) मोहन ड) आकाश

प्र.२ निम्नलिखित प्रश्नों के उत्तर संक्षेप में लिखिए। (कोई भी चार) १२

अ) ५१, ७२, २३ इन अंकों को देवनागरी लिपि में लिखिए।

ब) वचन की परिभाषा देकर उसके प्रकारों के नाम लिखिए।

क) साक्षात्कार प्रक्रिया के चरणों के नाम लिखिए।

ड) स्त्रीलिंगी शब्द किसे कहते है?

इ) 'बस्स! बहुत हो चुका' कविता का संक्षेप में भावार्थ लिखिए।

ई) 'चश्मदीद शहादत', इस व्यंग्य में गांव वाले डकैतों के आने से पहले क्या करते थे?

प्र.३ अ) 'पत्थर की बेंच' कविता का भावार्थ लिखिए। १०

अथवा

ब) पठित दोहों के आधार पर 'रहीम' के 'नीति संबंधी' विचार स्पष्ट कीजिए।

प्र.४ 'तीरस्कार' कहानी का सारांश लिखिए। १०

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र -II) (नवीन /जुना) (CBCS) परीक्षा: ऑक्टोबर / नोव्हेंबर – २०२५
Optional Sociology (Paper - II)
Introduction to Sociology (BA221229)

वार, दिनांकः सोमवार, २४-११-२०२५ कमाल गुणः ४०

वेळः दुपारी ०३:०० ते ०५:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) मौखिक अवस्थेपासून मानवाच्या ––– ला सुरूवात होते.
अ) भावनिक ब) संस्कृतिकरण
क) सामाजिकरण ड) सामाजिक प्रक्रिया

२) प्राथमिक समुहाची संकल्पना ––– यांनी मांडली.
अ) सी. एच. कुले ब) कार्ल मार्क्स
क) दुबे ड) विल्यम सम्नर

३) ––– कडून अनौपचारीक नियंत्रण केले जाते.
अ) कायदा ब) शाळा
क) कुटूंब ड) शासन

४) ––– समूह व्यक्तीसाठी आदर्श असते.
अ) दुय्यम ब) संदर्भ
क) बर्हि ड) उप

५) सामाजिक परिवर्तन ही एक ––– प्रक्रिया आहे.
अ) निरंतर ब) स्थीर
क) औपचारीक ड) अनियमित

६) बक्षिस हे ––– नियंत्रणाचे एक उदाहरण आहे.
अ) नकारात्मक ब) अनौपचारीक
क) सकारात्मक ड) प्रत्यक्ष

७) दुय्यम समुहातील संबंध हे ––– असतात.
अ) व्यक्तीगत ब) अनौपचारीक
क) औपचारीक ड) प्राथमिक

८) सामाजिक विचलन हे व्यक्तीचे ––– स्वरूपाचे वर्तन असते.

अ) रचनात्मक ब) आदर्शात्मक

क) सकारात्मक ड) विघटनात्मक

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

१) सामाजिकरणाची साधने कोणती आहे?

२) सामाजिक नियंत्रणाची आवश्यकता स्पष्ट करा.

३) सामाजिक विचलनाची कारणे स्पष्ट करा.

४) सामाजिक गतिशिलतेचे प्रकार स्पष्ट करा.

५) दुय्यम समुहाची वैशिष्टये स्पष्ट करा.

६) संदर्भ समुह म्हणजे काय?

प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १०

अ) सामाजिक नियंत्रण म्हणजे काय? सामाजिक नियंत्रणाचे प्रकार स्पष्ट करा.

किंवा

ब) सामाजिकरणाचा अर्थ सांगून सामाजिकरणाच्या अवस्था स्पष्ट करा.

प्र.४ प्राथमिक समुहाचा अर्थ सांगून प्राथमिक समुहाची वैशिष्टये स्पष्ट करा. १०

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester-II) (New/Old) (CBCS) Examination: October/November - 2025
Optional Sociology (Paper - II)
Introduction to Sociology (BA221229)

Day & Date: Monday, 24-11-2025 Max. Marks: 40
Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) Human _____ begins from oral stage.
a) Emotional b) Culturalization
c) Socialization d) Social Process

2) Who propounded the concept of primary group?
a) C. H. Cooley b) Karl Marks
c) Dube d) William Samner

3) _____ exercise informal control.
a) Law b) School
c) Family d) Govt.

4) _____ group is ideal for an individual.
a) Secondary b) Reference
c) Out d) Sub

5) Social change is a _____ process.
a) Continuous b) Static
c) Formal d) Irregular

6) Reward is a _____ example of social control.
a) Negative b) Informal
c) Positive d) Indirect

7) The relationship in the secondary social groups are _____.
a) Individual b) Informal
c) Formal d) Primary

8) Deviance is an individual's _____ type of behaviour.
a) Constructive b) Ideal
c) Positive d) Destructive

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

a) What are the agencies of socialization?
b) Explain the need of social control.
c) Write causes of social deviance.
d) Explain the types of social mobility.
e) Explain the characteristics of secondary group.
f) What is meant by reference group?

Q.3 Answer the following question. (Any One) **10**

a) Define social control and explain the type of social control.

OR

b) Define socialization and explain its stages.

Q.4 Define primary groups and explain it's characteristics. **10**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - II) (New/Old) (CBCS) Examination: October/November – 2025
English (Comp)
Communication Skill (BA221201)

Day & Date: Tuesday, 25-11-2025 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) Who regards the value of education as unquestationable?
a) Practical men b) Educated men
c) Eminent men d) Plutocrats

2) The poem *Our Earth Will Not Die* is about the survival of the _____.
a) Mars b) Sun
c) Earth d) Moon

3) What plays a huge role and effects on entire country?
a) Monarchy b) Hope
c) Calumny d) Intrigue

4) The poem *Remember* is _____ by Rossetti.
a) an elegy b) an ode
c) a ballad d) a sonnet

5) He has _____ a short term course.
a) completing b) complete
c) completes d) completed

6) The train 'Vande Bharat'_____ on time daily.
a) running b) runs
c) was run d) has been running
.

7) What is the correct synonym for the word 'Brave'?
a) timid b) courageous
c) Bold d) clever

8) What is the correct antonym of the word 'Ability'?
a) Disability b) Unability
c) Capability d) Inability

Q.2 Answer the following questions. (Any Four) **12**

a) What opinion does Russell have about the education system of his time?
b) What were the kings made to understand in the old world?
c) Comment on the poet's description of the effect of acid rain in *Our Earth Will Not Die?*
d) What is subject matter of the poem *Our Earth Will Not Die?*
e) What is the theme of the poem *Ode on Solitude?*
f) Comment on the title of the poem *Remember.*

Q.3 Answer the following question. (Any One) **10**

a) Read the following advertisement. Write an application for it.

SPARK, Mumbai
Requires qualified teacher
Educational Qualification: B.A.B.Ed.
Experience: Min.1 year of teaching to Primary or High School.
Interested candidate should send CV and application to
sparkhigh@gmail.com

OR

b) You are an Office In-charge of Adarsh School, Gandhi Road, Solapur, place an order of stationary items for the school office to Modern Store, New Market, Vashi, Navi Mumbai 417009.

Q.4 Answer the following question. **10**

Write a detailed note on interpersonal intelligence.

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र - II) (नवीन / जुना) (CBCS) परीक्षा: ऑक्टोबर / नोव्हेंबर – २०२५
Scientific Method (Comp) (BA221207)

वार, दिनांक: बुधवार, २६-११-२०२५ कमाल गुण: ४०

वेळ: दुपारी १२:०० ते ०२:००

सूचना: १) सभी प्रश्न अनिवार्य आहे.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ योग्य पर्याय निवडा. ०८

१) खालीलपैकी युक्त अभ्युपगमाची अट कोणती?
अ) पूर्व प्रस्थापित नियामांशी विसंगत असणे
ब) पूर्व प्रस्थापित नियामांशी सुसंगत असणे
क) पूर्व प्रस्थापित नियामांशी संदिग्ध असणे
ड) यापैकी नाही

२) विधिमंडळ घोषित केलेले नियम हे ––– नियम होत.
अ) नैसर्गिक ब) शासकीय
क) आदर्शनिष्ठ ड) यापैकी नाही

३) मुलाखत हे एक संशोधनातील ––– आहे.
अ) पद्धती ब) तंत्र
क) अडथळा ड) यापैकी नाही

४) ––– हे संगणकाचे एक वैशिष्ट्य आहे.
अ) कृत्रिम बुद्धिमत्ता ब) नैसर्गिकता
क) आध्यात्मिक बुद्धिमत्ता ड) चुकीचे निर्णय

५) संशोधनाचा योग्य क्रम निवडा.
अ) प्रचिती–अभ्युपगम–सिद्धता ब) प्रचिती–सिद्धता–अभ्युपगम
क) सिद्धता–अभ्युपगम–प्रचिती ड) अभ्युपगम–प्रचिती–सिद्धता

६) ––– असणे ही युक्त अभ्युपगमाची अट आहे.
अ) संदिग्धता ब) व्याघात
क) सुसंगतता ड) असत्यता

७) ––– नियम उपदेशात्मक असतात.

अ) नैसर्गिक ब) शासकीय

क) आदर्शनिष्ठ ड) यापैकी नाही

८) मुलाखत आणि प्रश्नावलीतून मिळालेली माहिती ––– असते.

अ) सत्य ब) असत्य

क) संशयास्पद ड) यापैकी नाही

प्र.२ थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) अप्रत्यक्ष प्रचीती म्हणजे काय?

ब) माहिती तंत्रज्ञान म्हणजे काय?

क) सिद्धता म्हणजे काय?

ड) आदर्शनिष्ट नियमाचे स्वरूप स्पष्ट करा.

इ) अभ्युपगमाचे स्वरूप स्पष्ट करा.

ई) पद्धती आणि तंत्र यातील फरक स्पष्ट करा.

प्र.३ अ) अभ्युपगमाची प्रचीती आणि सिद्धता यातील भेद स्पष्ट करा. १०

किंवा

ब) अभ्युपगमाची व्याख्या द्या आणि युक्त अभ्युपगमाचे अटी स्पष्ट करा.

प्र.४ संगणकाचा वैज्ञानिक पद्धतीतील उपयोग स्पष्ट करा. १०

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - II) (New/Old) (CBCS) Examination: October/November - 2025
Scientific Method (Comp) (BA221207)

Day & Date: Wednesday, 26-11-2025 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) Which of the following is the condition of good hypothesis?
a) Inconsistent with Pre-established law
b) Consistent with Pre-established law
c) Vague with Pre-established law
d) None of these

2) Legislative declared rules are _____ Laws.
a) Natural b) Government
c) Normative d) None of these

3) Interview is a _____ in research.
a) Method b) Technique
c) Interruption d) None of these

4) _____ is a characteristic of computer.
a) Artificial intelligence b) Natural
c) Spiritual intelligence d) Wrong decision

5) Choose the correct sequence of research.
a) Verification-Hypothesis-Proof
b) Verification-Proof-Hypothesis
c) Proof-Hypothesis-Verification
d) Hypothesis-Verification-Proof

6) To _____ is condition of valid hypothesis.
a) Vague b) Contradiction
c) Consistency d) Falsity

7) _____ Laws are instructive.
a) Natural b) Government
c) Normative d) None of these

8) The information obtained from the Interview and Questionnaire is _____.
a) True b) False
c) Doubtful d) None of these

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

a) What is indirect verification?
b) What is information technology?
c) What is proof?
d) Explain the nature of normative law.
e) Explain the nature of hypothesis.
f) Distinguish between method and technique.

Q.3 **a)** Distinguish between verification and proof of hypothesis. **10**

OR

b) Define hypothesis and explain the conditions of good hypothesis.

Q.4 Explain the uses of computer in scientific method. **10**

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र - II) (नवीन / जुना) (CBCS) परीक्षा: ऑक्टोबर / नोव्हेंबर – २०२५
Science Technology and Development (Paper - II) (Comp) (BA221211)

वार, दिनांकः बुधवार, २६-११-२०२५ कमाल गुणः ४०

वेळः दुपारी १२:०० ते ०२:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) जगातील एकूण धान्य उत्पादनात सुमारे ––– टक्के धान्य किटकामुळे नष्ट होते.
अ) १२ ब) १८
क) १० ड) १५

२) भारतात पहिल्या एडस् रूग्नाची नोंद ––– साली झाली.
अ) १९२० ब) १९८५
क) १९९५ ड) १९८६

३) राष्ट्रीय सागर संशोधन संस्था ––– येथे आहे.
अ) मुंबई ब) कोलकत्ता
क) दिल्ली ड) पणजी

४) तारायंत्राचा शोध ––– यांनी लावला.
अ) मोर्स ब) मार्कोनी
क) बेअर्ड ड) फिल्ड

५) ओझोन थरामध्ये ––– किरणाचे सर्वाधिक शोषण केले जाते.
अ) क्ष–किरण ब) अतिनिल
क) उष्ण लहरी ड) यापैकी नाही

६) ध्वनीची तीव्रता ––– मध्ये मोजली जाते.
अ) मीलीमिटर ब) ग्रॅम
क) सेंटीमिटर ड) डेसीबल

७) मानवी शरीरात पाण्याचे प्रमाण ––– % असते.
अ) ५० ब) ७५
क) ६० ड) ६५

८) हाफकिन संशोधन संस्थेने ––– ची निर्मीती केली.

अ) संकरीत बीयाणे ब) नकाशा

क) लस ड) अणुभट्टी

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) हरित क्रांती म्हणजे काय?

ब) जलसिंचन म्हणजे काय?

क) मुलभूत पोषणद्रव्याची नावे लिहा.

ड) कर्करोगाचे प्रकार लिहा.

ड) संगणकाचे प्रकार सांगा.

इ) दुरसंवेदन म्हणजे काय?

प्र.३ दीर्घोत्तरी प्रश्न (कोणताही एक) १०

अ) राष्ट्रीय सागर संशोधन संस्थेची उद्दिष्टये व कामगीरी सांगा.

किंवा

ब) आधुनिक शेतीच्या समस्या स्पष्ट करा.

प्र.४ जलप्रदुषणाची कारणे परिणाम व उपाय स्पष्ट करा. १०

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester-II) (New/Old) (CBCS) Examination: October/November - 2025
Science Technology and Development (Paper - II) (Comp) (BA221211)

Day & Date: Wednesday, 26-11-2025 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) _____ Percentage of the crop is destroyed by the insect out of the total crop yied in the world.
a) 12 b) 18
c) 10 d) 15

2) The first AIDS patient registered in India _____ year.
a) 1920 b) 1985
c) 1995 d) 1986

3) National oceanography research institute is located at _____.
a) Mumbai b) Kolkata
c) Delhi d) Panaji

4) _____ invented the telegraph.
a) Morse b) Marconi
c) Bayard d) Fild

5) _____ rays are maximum observed by ozone layer.
a) X-ray b) Ultra-violet
c) Thermal d) None of these

6) The intensity of sound is measured in _____.
a) Millibar b) Gram
c) Centimeter d) Decibel

7) The amount of water in human body is _____%.
a) 50 b) 75
c) 60 d) 65

8) _____ is created by Haffkin research institute.
a) Hybrid seed b) Map
c) Vaccine d) Reactor

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

a) What is green revolution?
b) What is irrigation?
c) Write the names of basic nutrients.
d) Write the type of cancer.
e) State the type of computer.
f) What is remote sensing

Q.3 Broad answer the question. (Any One) **10**

a) State the objective and work of national institute of oceanography.

OR

b) Explain the problems of modern agriculture.

Q.4 Explain in details the causes consequence, measures of water pollution? **10**

Seat No.	

Set | P

बी.ए. (सत्र - II) (नवीन / जुना) (CBCS) परीक्षा: ऑक्टोबर / नोव्हेंबर – २०२५
Marathi (Comp)
Sahitya Darpan (BA221203)

वार, दिनांक: बुधवार, २६-११-२०२५ कमाल गुण: ४०

वेळ: दुपारी १२:०० ते ०२:००

सूचना: १) सभी प्रश्न अनिवार्य आहे.
२)उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ योग्य पर्याय निवडा. ०८

१) आज्ञापत्राचे लेखक कोणत्या वर्षी झालेले आहे?
अ) १७१३ ब) १७१४
क) १७१५ ड) १७१६

२) 'जीवनोपयोगी परिश्रमाला शिक्षणात स्थान असावे' असे मत कोणाचे आहे?
अ) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर ब) महात्मा फुले
क) महात्मा गांधी ड) विनोबा भावे

३) 'कला व साहित्य' या लेखाचा अनुवाद कोणी केलेला आहे?
अ) सुप्रिया वकील ब) प्रिया तेंडुलकर
क) वीणा गवाणकर ड) शोभा डे

४) वारकरी संप्रदायाचे आराध्य दैवत कोणते आहे?
अ) खंडोबा ब) साईबाबा
क) बालाजी ड) विट्ठल

५) इंदिरा संतांनी मातीचे केलेले वर्णन निसर्गाच्या कोणत्या घटकानुसार बदलत जाते?
अ) पाण्यानुसार ब) वातावरणानुसार
क) ऋतूनुसार ड) हवेनुसार

६) 'सरीवर सरी आल्या गं' ही कविता कोणत्या कविता संग्रहातून घेतली आहे?
अ) चांदणवेल ब) दूधसागर
क) गितार ड) चैत्रपुनव

७) 'जीवाचा आटापिटा' कवितेत कवी लोकनाथ यशवंत यांनी कशावर भाष्य केले आहे?

अ) धर्मावर ब) राजकारणावर

क) जातीवर ड) पैशावर

८) जाहिरात ही कितवी कला मानली जाते?

अ) ६४ वी ब) ६५ वी

क) ६६ वी ड) ६३ वी

प्र.२ थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) **१२**

अ) रामचंद्रपंत अमात्यांनी कलावंतां बद्दल कोणता विचार मांडला आहे?

ब) 'रिती दावण' कथेमध्ये शेतकरी व प्राण्यांचे प्रेम कसे व्यक्त होते ते थोडक्यात लिहा.

क) संत तुकारामांनी 'कार्यसिद्धी ही अखंड प्रयत्नातून होते' हे मत कोणकोणत्या उदाहरणातून स्पष्ट केले आहे?

ड) बालकवींनी निसर्गातील सौंदर्य वर्णन 'फुलराणी' कवितेत कसे चित्रीत केले आहे, ते थोडक्यात लिहा.

इ) कवींच्या दृष्टीने दसऱ्याचे महत्त्व कोणते आहे?

ई) जाहिरातीचे महत्त्व स्पष्ट करा.

प्र.३ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक) **१०**

अ) प्रिया तेंडुलकर यांना मॉडेलिंग क्षेत्रात आलेले विविध अनुभव सांगा.

किंवा

ब) जाहिरात लेखन म्हणजे काय ते सांगून दूरदर्शनवरील वृत्तपत्रातील जाहिरातीचे घटक कोणकोणते आहेत ते सविस्तर लिहा.

प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न. **१०**

'फुंकर' कवितेतील प्रियकराची विफल प्रेमाची जाणीव कवी वसंत बापट यांनी कशी व्यक्त केली आहे,स्पष्ट करा.

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र - II) (नवीन / जुना) (CBCS) परीक्षा: ऑक्टोबर / नोव्हेंबर – २०२५
HINDI (Comp)
Sahityasuman (BA221202)

वार, तारीखः बुधवार, २६-११-२०२५ कमाल गुणः ४०
समयः दोपहर १२:00 ते 0२:00

सूचनाएँ : १) सभी प्रश्न अनिवार्य है।
२) दाई ओर लिखे अंक प्रश्न के लिए निर्धारित अंक है।

प्र.१ निम्नलिखित वाक्यों के नीचे दिए गए पर्यायों में से सही पर्याय चुनकर लिखिए। 0८

१) 'मेरे अधिकार कहाँ है?' कविता ––– चेतना को उजागर करती है।
अ) दलित ब) स्त्री
क) किन्नर ड) किसान

२) अर्थ के आधार पर वाक्य के ––– प्रकार है।
अ) तीन ब) पाँच
क) सात ड) आठ

३) ––– की बात छिड़ते ही गाने लगती है प्यार के बारे में एक गीत।
अ) जाल ब) पिंजरे
क) यंत्रणागृह ड) घर

४) 'सुरंग' रचना के रचनाकार ––– है।
अ) गंगेय राघव ब) मोहन राकेश
क) रामवृक्ष बेनीपुरी ड) दयानंद बटोही

५) आज १५ तारीख है। ––– की कमी के कारण टेक्सटाइल मिल बन्द हो गई है।
अ) पानी ब) कोयले
क) कपास ड) पैसों

६) किसी व्यापारी से माल माँगने के लिए जो पत्र भेजा जाता है, उसे ––– पत्र कहते है।
अ) क्रयादेश ब) भुगतान
क) शिकायती ड) पूछताछ

७) रामवृक्ष बेनीपुरी का जन्म बेनीपुरी गाँव में ––– में हुआ।

अ) १८०९ ब) १८९०

क) १९०९ ड) १९२०

८) राम विद्यालय गया। ––– काल का उदाहरण है।

अ) सामान्य भूतकाल ब) संदिग्ध भूतकाल

क) पूर्ण भूतकाल ड) अपूर्ण भूतकाल

प्र.२ निम्नलिखित प्रश्नों के उत्तर संक्षेप में लिखिए। (कोई भी चार) **१२**

अ) रचना के आधार पर वाक्य के प्रकारों को स्पष्ट कीजिए।

ब) 'मेरे अधिकार कहाँ है?' कविता का उद्देश्य लिखिए।

क) भुगतान पत्र किसे कहते है?

ड) 'माँ का नमस्कार' कविता में चित्रित माँ का वर्णन कीजिए।

इ) वर्तमान कालीन वाक्यों के प्रकारो को स्पष्ट कीजिए।

ई) शिकायती पत्र के कारणों को लिखिए।

प्र.३ निम्नलिखित प्रश्न का उत्तर लिखिए। (कोई भी एक) **१०**

अ) 'स्त्री की नींद' कविता का उद्देश्य स्पष्ट कीजिए।

अथवा

ब) ''मैं किसकी औरत हूँ' कविता का भावार्थ लिखिए।

प्र.४ 'सरजू भैय्या' रेखाचित्र के माध्यम से सरजू भैय्या का चरित्र–चित्रण कीजिए। **१०**

SLR-DA-12

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - II) (New/Old) (CBCS) Examination: October/November - 2025
KANNADA (Comp)
Travelogue and Thought Essays (BA221204)

Day & Date: Wednesday, 26-11-2025 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

ಪ್ರ.೧ ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರ ಆರಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ ೦೮

೧) ಸೊಲ್ಲಾಪುರದ ರೂವಾರಿ –
- ೧) ಪಂಪ
- ೨) ಶ್ರೀವಿಜಯ
- ೩) ರನ್ನ
- ೪) ಸಿದ್ಧರಾಮ

೨) ಕೊಡುಗೈ ದಾನಿ ಚೆನ್ನಬಸಪ್ಪ –
- ೧) ಭೂಸಣಗಿ
- ೨) ಖೇಡಗಿ
- ೩) ಫುಲಾರಿ
- ೪) ಜವಳಗಿ

೩) ಸಜ್ಜನರ – ಹೆಜ್ಜೇನು ಸವಿದಂತೆ.
- ೧) ಜಗಳ
- ೨) ಆಟ
- ೩) ಸಂಗ
- ೪) ನಾಟಕ

೪) ಪರೋಪಕಾರಾಯ ಫಲಂತಿ –
- ೧) ವೃಕ್ಷ
- ೨) ಬೆಕ್ಕು
- ೩) ಬೆಟ್ಟ
- ೪) ಮಳೆ

೫) 'ಕೈಲಾಸ–ಮಾನಸ' ಕೃತಿಯ ಲೇಖಕರು –
- ೧) ಕುವೆಂಪು
- ೨) ವೆಂಕಟೇಶ ಮಾಚಕನೂರ
- ೩) ಹರಿಹರ
- ೪) ಚಂದ್ರಾಪೀಡ

೬) ಕಠಮಂಡುವಿನಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ದೇವಾಲಯ –
- ೧) ಕನಕ
- ೨) ರಾಮ
- ೩) ಹನುಮಂತ
- ೪) ಪಶುಪತಿನಾಥ

೭) ಮಾನಸ ಸರೋವರದ ಆಳ ಸುಮಾರು – ಅಡಿ.
- ೧) ೩೦೦
- ೨) ೪೦೦
- ೩) ೫೦೦
- ೪) ೬೦೦

೮) ನಮ್ಮ ಎದುರುಗಡೆ ಕೈಲಾಸ ಪರ್ವತವಿದ್ದರೆ ಬಲಗಡೆ – ಬೆಟ್ಟವಿತ್ತು.

೧) ಮಾನಸ ೨) ಸಹ್ಯಾದ್ರಿ

೩) ನಂದಿ ೪) ಶಂಕರ

ಪ್ರ.೨ ಸಂದರ್ಭ ಸೂಚಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ. (ಬೇಕಾದ ನಾಲ್ಕಕ್ಕೆ) ೧೨

೧) ವಚನವೊಂದಕ್ಕೆ ೧೦೦ ರೂಪಾಯಿಗಳಂತೆ ಲೆಕ್ಕ ಮಾಡಿ ಬಹುಮಾನ ನೀಡುತ್ತೇನೆ.

೨) ಪ್ರೀತಿಯನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಮಾನವಲೋಕಕ್ಕೆ ಅತ್ಯಂತ ಜರೂರಿನ ಸಂಗತಿಯಾಗಿದೆ.

೩) Omygod

೪) ಮೊದಲು ಆಚೆ ದೂರ ಹೋಗಿ ನಿಲ್ಲಿ.

೫) ಓಂ ನಮಃ ಶಿವಾಯ

೬) ಸ್ವರ್ಗ ಭೂಮೀಗಿ ಬರತಾದ ಅಂತಾರೆ

ಪ್ರ.೩ ಪ್ರಬಂಧರೂಪದ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ. (ಬೇಕಾದ ಒಂದಕ್ಕೆ) ೧೦

೧) ಲೇಖಕರು ಕಂಡ ಕೈಲಾಸ–ಮಾನಸ ವರ್ಣನೆಯನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಬರೆಯಿರಿ.

೨) ಡಾ. ಬಿ. ಆರ್. ಅಂಬೇಡ್ಕರ್

ಪ್ರ.೪ ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಸುದೀರ್ಘವಾಗಿ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ. ೧೦

ಪ್ರೀತಿ

SLR-DA-13

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - II) (New/Old) (CBCS) Examination: October/November - 2025
URDU (Comp)
Urdu Poetry (BA221205)

Day & Date: Wednesday, 26-11-2025 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the left indicate full marks.

08

سوال نمبر.1. صحیح متبادل کا انتخاب کر کے جوابات لکھیے۔

1) فیض احمد فیض کی تخلیق کردہ نظم "صبح آزادی"۔۔۔۔۔۔۔شعری مجموعے کلام سے لی گئی ہے۔

A) نقش فریادی B) دست تہہ سنگ

C) بانگ درا D) دست صباء

2) نظم۔۔۔۔۔۔میں شاعر نے برسات کے موسم کی انتہائی خوبصورت و دلکش عکاسی اور منظر کشی کی ہے۔

A) فرضی لطیفہ B) صبح آزادی

C) بنجارہ نامہ D) برکھارت

3) کربلا کے میدان میں ننھے چھ ماہ کے شہید ہونے والے اصغر کے والد محترم کا نام۔۔۔۔۔۔۔۔ہے۔

A) امام حسن علیہ السلام B) امام حسین علیہ السلام

C) امام جعفر صادق علیہ السلام D) امام قاسم علیہ السلام

4)۔۔۔۔۔۔۔نے نواب حمید الدولہ کی شان و شوکت اور سخاوت و فیاضی کو قصیدہ میں پیش کیا ہے۔

A) محمد رفیع سوداؔ B) میر انیسؔ

C) مرزا دبیرؔ D) ابراہیم ذوقؔ

5)۔۔۔۔۔۔کو راولپنڈی سازش کیس میں معاونت کے الزام میں قید خانے میں بند کر دیا تھا۔

A) علامہ اقبالؔ B) مولانا حالیؔ

C) فیض احمد فیضؔ D) حسرتؔ موہانی

6)۔۔۔۔۔۔میں شاعر نے ٹیگورؔ اور اقبالؔ جیسی عظیم شخصیات کا ذکر کیا ہے۔

A) نظم بنجارہ نامہ
B) مثنوی امن نامہ
C) نظم فرضی لطیفہ
D) نظم صبح آزادی

7) نظم۔۔۔۔۔۔۔۔میں شاعر کہتے ہیں اے انسان اس دنیا کی دولت پر بھروسہ نہ کر ہمیشہ اپنی موت کی یاد دل میں بسائے رکھ۔

A) بنجارہ نامہ
B) برکھارت
C) صبح آزادی
D) سید کی لوح تربت

8) یہ وہ سحر تو نہیں، جس کی آرزو لیکر چلے تھے یار کہ مل جائے گی کہیں نہ کہیں

مذکورہ بالا شعر نظم۔۔۔۔۔۔۔۔سے لیا گیا ہے۔

A) امن نامہ
B) فرضی لطیفہ
C) مرثیہ جناب علی اصغر کی شہادت
D) صبح آزادی

سوال نمبر.2. مختصر جواب لکھیئے۔(کوئی چار) **12**

1) درج ذیل شعر کی تشریح کیجیئے۔

بڑھ گئیں کچھ تم سے مل کر اور بھی بے تابیاں ہم یہ سمجھے تھے کہ اب دل کو شکیبا کر دیا

2) درج ذیل شعر کی تشریح کیجیئے۔

نیا ہے لیجیے جب نام اس کا بہت وسعت ہے میری داستان میں

3) درج ذیل شعر کی تشریح کیجیئے۔

بنا بنا کے جو دنیا مٹائی جاتی ہے ضرور کوئی کمی پائی جاتی ہے

4) اقبالؔ کی مقبول ترین نظم "سید کی لوح تربت" کا مرکزی خیال لکھیئے۔

5) فیضؔ کی شاہکار نظم "صبح آزادی" کا مختصر مرکزی خیال تحریر کیجیئے۔

6) مثنوی "امن نامہ" کا مرکزی خیال تحریر کیجیئے۔

سوال نمبر.3. مفصل جواب لکھیے۔(کوئی ایک) **10**

1)مولاناحالیؔ کی نظم "برکھارت" کا خلاصہ مفصل تحریر کیجیے۔

2)نظیر اکبر آبادی کی شہرہ آفاق نظم "بنجارہ نامہ" کا خلاصہ اپنے الفاظ میں لکھیے۔

سوال نمبر.4. **مفصل جواب لکھیے۔** **10**

مرزا سلامت علی دبیرؔ کا تحریر کردہ مرثیہ "جناب علی اصغر کی شہادت" کا خلاصہ مفصل لکھیے۔

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र - II) (नवीन / जुना) (CBCS) परीक्षा: ऑक्टोबर / नोव्हेंबर – २०२५
Sanskrit (Comp)
Sanskrit Mayukhah (BA221206)

वार, दिनांक: बुधवार, २६-११-२०२५ कमाल गुण: ४०

वेळ: दुपारी १२:०० ते ०२:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ योग्यं पर्याय चित्वा वाक्य पुनर्लिखत. ०८
योग्य पर्याय निवडून वाक्य पुन्हा लिहा.

१) कस्मिंश्चिद् अधिष्ठाने ––– नाम कौलिकः प्रतिवसति स्म।
अ) मंथरकः ब) विष्णूः
क) रामः ड) लक्ष्मणः

२) नाटयाचार्ययोः संघर्षः हा पाठ ––– नाटकातून घेतला आहे.
अ) प्रतिमा ब) कर्णभार
क) उरूभंग ड) मालविकाग्निमित्र

३) उष्णस्पर्शवत् –––
अ) तेज ब) पृथ्वी
क) आप ड) वायु

४) अम्बु म्हणजे –––
अ) दूध ब) पाणी
क) खीर ड) ताक

५) जैनमुनींच्या ग्रंथाचे नाव ––– आहे
अ) पद्मपुराण ब) विष्णुपुराण
क) महापुराण ड) कुर्मपुराण

६) कुलधर्मो न नश्यती हदं वाक्यं ––– अस्ति।
अ) रामायणे ब) महाभारते
क) पुराणे ड) उपनिषदे

७) प, फ, ब, भ, म यांचे उच्चारणस्थान ––– आहे.

अ) दन्त ब) तालु

क) ओष्ठ ड) जिव्हा

८) शेमुषी म्हणजे –––

अ) मन ब) बुध्दी

क) अहंकार ड) क्रोध

प्र.२ टिप्पणीं लिखत। (कोणत्याही चार) १२

टिपा लिहाः

अ) कौलिकः

ब) अग्निमित्रः

क) व्यायामाचे फायदे

ड) उत्तम श्रोता

इ) युधिष्ठिरः

ई) उच्चारण स्थाने

प्र.३ द्वयोः एकस्य प्रश्नस्य उत्तरं लिखत। १०

अ) 'वयं पञ्चोत्तर शतम्' असे या पाठात का म्हटले आहे?

किंवा

ब) उत्तंम वक्ता कसा असावा ते लिहा?

प्र.४ वाग्भटांनी सांगितलेली आदर्श दिनचर्या लिहा? १०

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र - II) (नवीन / जुना) (CBCS) परीक्षा: ऑक्टोबर / नोव्हेंबर – २०२५
Prakrit (Comp)
Pagid Santi sayaro (BA221208)

वार, दिनांक: बुधवार, २६-११-२०२५ कमाल गुण: ४०

वेळ: दुपारी १२:०० ते ०२:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) तइय, चउत्थ ––– न गच्छंति।
अ) जामायरा ब) जामायराकं
क) जामायणि ड) जामाउ

२) न एयाओ कुलं ––– वा रक्खंति।
अ) सीलं ब) सीलंतो
क) सीलंता ड) सीलंदि

३) 'कहं ––– नीसारियव्वा?
अ) एए ब) एएसि
क) एएतं ड) एऐद

४) सुंदरि, तुमं कस्स –––?
अ) दिन्ना ब) दिन्नाय
क) दिन्नाता ड) दिन्नाद

५) जिनेंद्रदत्ताच्या घरी ––– प्रतिमा होती.
अ) मातीची ब) लाकडीची
क) फळाची ड) पार्श्वनाथांची

६) स्मशानातील ––– भिकाऱ्याने लोकांना वाटले.
अ) माती ब) कलश
क) धन ड) झाड

७) मरताना वृद्धाने ––– पेटीची चावी दिली.
अ) नोकराला ब) मित्राला
क) भावाला ड) मुलांना

८) संसाराची विचित्रता पाहून कुबेरदत्ताने ––– घेतली.

अ) सेवा ब) दिक्षा

क) मान ड) रजा

प्र.२ गद्य/पद्य भाषांतर करा (कोणतेही चार) १२

अ) उव्विग्गचितो मइसायरो गओ नियभवणं। चिंताउलो उवविट्ठो आसणे। जया भोयणसमए नागओ तया चंदकंता तस्स पुत्ती पिउस्स समीवं आगंतूण भणइ– 'ताय, भुक्खिया हं। सिग्घं उट्ठेहि भोयणट्ठं।'

ब) थेवकालेण ते पुत्ता भारियाण वेमणस्स भावेण तम्मि एव विसाले भवणे भिन्न–भिन्न कच्छेसु वसंति। पिउणो पडमदिणे जेट्ठस्स पुत्तस्स घरे भोयणं करेइ। एवं के वि दियहा वच्चंति।

क) बुद्धीए परितुट्ठेणं रन्नेण सहासमक्खं चंदकंताए बहुं पसंसित्ता सुवण्णा–लंकारेहि य सक्कारेइ। नरिंद–पसंसिओ मंती वि सुहरिसिओ निय–पुत्तीए सह गेहे समागओ।

ड) पूरेऊणं गत्तं भणिओ तो सेट्ठिणा इमं तणओ।
'पुत्त पलोएसु तुमं गंतुं सव्वं पि दिसिचक्कं।।'

इ) अह अन्नया विचिंतइ सो वणिओ 'किमवेरहि रयणेहिं।
चिंतामणी मणीणं सिरोमणी चिंतियत्थकरो'।।

ई) दुक्खेण जो विढप्पइ अत्थो दुक्खेण भुंजए सो उ।
चोरचरडाण पायं चरियं एवंविहं होइ'।।

प्र.३ अ) चोराच्या वेशातील साधूला वाचवून धर्मावरचे संकट श्रेष्ठींनी कसे दूर केले याचे जिणिंदभत्तो द्वारे विश्लेषण करा. १०

किंवा

ब) मनुष्याच्या अजाणतेमुळे जीवनात अनर्थ कसे घडतात हे कुबेरदत्ताच्या पाठाद्वारे स्पष्ट करा.

प्र.४ 'कम्म सरुवं' काव्याद्वारे नशिबात नसलेल्या रत्नाची इच्छा करणाऱ्या व्यापाऱ्याला जीवनात संकटे कशी आली हे स्पष्ट करा. १०

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र - II) (नवीन / जुना) (CBCS) परीक्षा: ऑक्टोबर / नोव्हेंबर – २०२५
Optional Sanskrit (Paper - II)
Sanskrit Viharah (BA221217)

वार, दिनांकः बुधवार, २६-११-२०२५ कमाल गुणः ४०

वेळः दुपारी ०३:०० ते ०५:००

सूचनाएँ : १) सर्व प्रश्न आवश्यक।
२) उजविकडील अंक गुण दर्शवितात

प्र.१ योग्य पर्यायं चित्वा वाक्य पुनर्लिखत। ०८
योग्य पर्याय निवडून वाक्य पुन्हा लिहा.

१) भगवदज्जुकीयम् ––– अस्ति।
अ) प्रहसनं ब) नाटकं
क) भाणं ड) ईहामृगं.

२) दशकुमारचरितम् ––– काव्यं अस्ति।
अ) खंडकाव्यं ब) दूतकाव्यं
क) पद्यकाव्यं ड) गद्यकाव्यं

३) ––– परमापदां पदम्।
अ) अविवेकः ब) विवेकः
क) सुखं ड) दुःखं

४) वृक्षाला पर्याय शब्द ––– आहे.
अ) सस्य ब) पादप
क) वीरूधः ड) औषधी

५) उभय पद प्रधान ––– समासः।
अ) अण्ययीभाव ब) व्दंव्द
क) तत्पुरूष ड) कर्मधारय

६) आर्या मयुरपंताची अशी उक्ती ––– साठी प्रसिद्ध आहे.
अ) मोरोपंत ब) कालिदास
क) सुरदास ड) तुळशीदास

७) वागुरा म्हणजे ———
अ) पिंजरा ब) फासे
क) जाळे ड) खड्डा

८) त, थ, द, ध या वर्णाचे उच्चारणस्थान ——— आहे.
अ) तालु ब) दन्त
क) कण्ठ ड) ओष्ठ

प्र.२ टिप्पणीं लिखित। १२
टिपा लिहा. (कोणत्याही चार)
अ) शाण्डित्म्यः
ब) वृक्षांना होणाऱ्या व्याधी
क) अश्वशास्त्रम्
ड) संधिचा उपयोग.
इ) रत्नोध्दवः
ई) अति सर्वत्र वर्जयेत।

प्र.३ अ) 'परिव्राजक आरण्यायिका 'या कथेतुन कोणता बोध होतो? १०

किंवा

ब) 'मम प्रिय भाषा निबंध लिखत।

प्र.४ 'प्राण्यानां विपर्ययः' या पाठाच्या आधारे प्राण्यांच्या अदलाबदिलीमूळे घडलेला प्रसंग वर्णन करा? १०

SLR-DA-18

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - II) (New/Old) (CBCS) Examination: October/November - 2025
Optional Persian (Paper - II)
Persian Literature (BA221219)

Day & Date: Wednesday, 26-11-2025 Max. Marks: 40
Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the left indicate full marks.

08

سوال نمبر.1. صحیح متبادل کا انتخاب کر کے جوابی پرچے میں لکھیئے۔

1) حکایت گردہ حکما دربار گاہ کسری تصنیف سے ماخوذ ہے۔

A) گلستان سعدی B) بوستان سعدی
C) انوار سہیلی D) اخلاق ناصری

2) پس سلیمان گفت کاے۔۔۔۔۔۔ است کز تو دراول قدح ای درد خاست

A) زاغ B) کفتر
C) ہدہد D) طادوس

3) عمر خیام کی وفات۔۔۔۔۔۔ میں ہوئی۔

A) مشہد B) تبریز
C) شام D) نیشاپور

4) رہبر نژاد نو میں کل۔۔۔۔۔۔ گفتار ہیں۔

A) چار B) پانچ
C) چھ D) سات

5) مناظرۂ نخ و سوزن کس کی تحریر کردہ نظم ہے؟

A) حافظ B) رودکی
C) روم D) **پروین اعتصادی**

6)رباعی۔۔۔۔۔۔لفظ سے بنا ہے۔

A)عربی　　B)اردو

C)سنسکرت　　D)ترکی

7)نوشیر واں عادل شاہ کے لئے شکار کا کباب بناتے وقت کیا چیز موجود نہیں تھی۔

A)شکر　　B)تیل

C)مرچ　　D)نمک

8)بادشاہ نے اس ظالم کو کہاں قید کیا تھا جس نے فقیر کے سر پر پتھر مارا تھا؟

A)کنویں　　B)قید خانے

C)غار　　D)حمام

سوال نمبر.2.　مختصر جواب لکھیئے۔(کوئی چار)　　**12**

1)گلستان سعدی کے ابواب پر مختصر روشنی ڈالیئے۔

2)ترقی و تمدن کا اجمالی جائزہ لیجیئے۔

3)"حکایت کسے مجدہ پیش توشیر وان" کا مختصر واقعہ بیان کیجیئے۔

4)"حکایت وزرائے نوشیر وان" کا مختصر واقعہ بیان کیجیئے۔

5)"مظم تخ وسوزن" کا موضوع تحریر کیجیئے۔

6)مثنوی طعنہ زدن زاغ در دعویٰ ہدہد کا مرکزی خیال بیان کیجیئے۔

سوال نمبر.3　مندرجہ ذیل اشعار کی تشریح مع حوالہ کی کیجیئے۔(کوئی ایک)　　**10**

(الف)　1)بادشمن و دوست لعل نیکو نیکوست

بدکی کند آن کہ نیکش عالدت وخوست

بدوست چو بدکنی شود دشمن تو

بادشمن اگر نیک کنی گردد دوست

2)ای مرد خرد حدیث فرداہوس است

در دہر زن لاف سخنہاہوس است

امروز چنین ہر کہ خردمند کس است

داند کہ ہمہ چنین یک نفس است

3)یک ہفتہ شراب خوردہ باشی پیوست

بان تانہی توروز آدینہ یکی ست

در مذہب ماشنبہ وآدینہ یکی ست

جبار پرست باش نی روز پرست

(ب) مولانا جلال الدین رومی کا تعارف بیان کرتے ہوئے ان کی مثنوی "جواب گفتن ہدہد سلیمانؑ راوریں طعنہ "کا تنقیدی جائزہ لیجیئے۔

سوال نمبر.4. مندرجہ ذیل عبارت کاترجمہ کیجیئے۔ **10**

سیاہ گوش راگفتند تراملازمت شیر بچہ وجہ اختیار افتاد گفت تافضلۂ صیدش می خورم واز شر دمناندر پناہ سولتش زندگانی می کنم گفتندش اکنون کہ بہ ظل حمایتش درآمدیو بہ شکر نعمتش اعتراف کردی چرانزدیک ترنیائی تابحلقۂ خاصانت درآردواز بندگان مخلصت شمار دگفت از بطش وے،ہمچناں ایمن نیستم۔

فرد

اگر صد سال گبر آتش فروزد

اگر یک دم در دافتند بہ سوزد

افتند کہ ندیم حضرت سلطان رازر بیاید وباشد کہ سر برود وحکما گفتہ اند،از تلون طبع پادشاہاں پر حزر باید بود کہ وقتے بسلامے برنجند وگاہے بہ ششمامے خلعت وہند وگفتہ اند ظرافت بسیار ھنر ندیمان ست وعیب حکیماں۔

فرد

توبر سر قدر خویشتن باش ووقار

بازی وظرافت بہ ندیمان بگزار

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र - II) (नवीन / जुना) (CBCS) परीक्षा: ऑक्टोबर / नोव्हेंबर – २०२५
Optional Geography (Paper - II)
Human Geography (BA221226)

वार, दिनांक: गुरूवार, २७-११-२०२५ कमाल गुण: ४०

वेळ: दुपारी १२:00 ते 0२:00

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
३) आवश्यक तेथे सुबक आकृती काढा.
४) नकाशा स्टेन्सिलचा वापर करण्यास परवानगी आहे.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) फेडरिक रॅटझेल यांना ––– भूगोलाचे जनक म्हणतात.
अ) प्राकृतिक ब) आर्थिक
क) मानवी ड) राजकीय

२) ––– या अमेरिकन शास्त्रज्ञाने ''मानवी वंशाची उत्क्रांती'' हा सिद्धांत मांडला.
अ) हटिंग्टन ब) सेंपल
क) रिटर ड) जी. टेलर

३) गोंड लोक ––– या प्रदेशात राहतात.
अ) सहारा ब) गोंडवाना
क) टुंड्रा ड) सैबेरिया

४) त्वचा, वर्ण, केस इत्यादी ––– चे महत्वपूर्ण घटक आहेत.
अ) धार्मिक ब) वंश
क) भाषिक ड) यापैकी नाही

५) ––– म्हणजे मुला–मुलींचे एकत्र वस्ती करण्याचे गृह होय.
अ) मोरूंग ब) चोरूंग
क) वरूंग ड) गोटूल

६) सामाजिक भूगोल ही ––– भूगोलाची शाखा आहे.
अ) प्राकृतिक ब) मानवी
क) राजकीय ड) ऐतिहासिक

७) जागतिक लोकसंख्या दिवस ––– या दिवशी साजरा केला जातो.
अ) १0 जुलै ब) ११ जुलै
क) १२ जुलै ड) १३ जुलै

८) ग्रामीण वसाहतीचा ––– हा मुख्य व्यवसाय आहे.
अ) शेती ब) उद्योग
क) व्यापार ड) वाहतूक

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) मानवी भूगोलाचे महत्त्व.
ब) गोंडचे सामाजिक जीवन.
क) ग्रामीण वसाहतीची कार्य.
ड) जागतिक नागरिकीकरणाचा कल.
इ) मानवी वंश वर्गीकरणाचे आधार.
ई) आर्थिक भूगोल.

प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १0

अ) नागरी वसाहतीचे कार्यात्मक वर्गीकरण करा.

किंवा

ब) जागतिक लोकसंख्येचे वितरणाचे मूल्यमापन करा.

प्र.४ मानवी भूगोलाचा अर्थ सांगून स्वरूप व व्याप्ती स्पष्ट करा. १0

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester-II) (New/Old) (CBCS) Examination: October/November - 2025
Optional Geography (Paper - II)
Human Geography (BA221226)

Day & Date: Thursday, 27-11-2025 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.
3) Neat diagrams must be drawn wherever necessary.
4) Use of map stencils is allowed.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) Fedrive Ratzel is known as father of _____ geography.
a) Physical b) Economic
c) Human d) Political

2) American scientist _____ has introduced the “Theory of evolution of human race”.
a) Huntington b) Semple
c) Ritter d) G. Taylor

3) Gond People lives in _____ Region.
a) Sahara b) Gondwana
c) Tundra d) Siberic

4) Skin, colour, hair etc. are the important elements of _____.
a) Religious b) Race
c) Language d) None of these

5) The combine living house of Boys and Girls known as _____.
a) Mourng b) Chorung
c) Varung d) Gotul

6) Social Geography is a branch of _____ geography.
a) Physical b) Human
c) Political d) Historical

7) World Population day _____ is celebrated on this day.
a) 10 July b) 11 July
c) 12 July d) 13 July

8) The main occupation of Rural settlement is _____.
a) Agriculture b) Industry
c) Trade d) Transport

Q.2 Answer the following questions. (Any Four) **12**

a) Importance of Human Geography.
b) Social life of the Gonds.
c) Functions of Rural settlement.
d) Trend of urbanization in world.
e) Basic of Racial classification.
f) Economic Geography

Q.3 Answer the following question. (Any One) **10**

a) Discuses the Functional classification of urban settlements.

OR

b) Examine the distribution of world population.

Q.4 Explain the meaning of Human Geography Nature and scope of Human Geography. **10**

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र - II) (नवीन / जुना) (CBCS) परीक्षा: ऑक्टोबर / नोव्हेंबर – २०२५
Optional Philosophy (Paper – II)
Outlines of Indian Darsanas (BA221225)

वार, दिनांकः गुरूवार, २७-११-२०२५ कमाल गुणः ४०

वेळः दुपारी ०३:०० ते ०५:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) चार्वाक ––– संकल्पना स्वीकारतात.
अ) अर्थ ब) काम
क) अनात्म ड) तिन्ही

२) ––– हा भारतीय तत्त्वज्ञानाचा अंतिम उद्देश आहे.
अ) मुक्ती ब) बंधन
क) अज्ञान ड) अविवेक

३) रूप, शब्द, गंध, रस स्पर्श ही ––– होत.
अ) ज्ञानेंद्रिये ब) कर्मेंद्रिये
क) महाभूते ड) तन्मात्रे

४) वेदांतातील 'ब्रहम आणि जगत' संबंधाला ––– म्हणतात.
अ) परिणामवाद ब) आरम्भवाद
क) सत्कार्यवाद ड) विवर्तवाद

५) माधवाचार्यांनी भारतीय दर्शनांचे एकूण ––– प्रकारांमध्ये वर्गीकरण केले आहे.
अ) सात ब) आठ
क) नऊ ड) दहा

६) अनेकांतवाद ही ––– दार्शनिकांची संकल्पना आहे.
अ) जैन ब) वैशेषिक
क) सांख्य ड) वेदांत

७) अष्टांग योगातील योग्य क्रम निवडा.
अ) ध्यान–धारणा–समाधी ब) धारणा–समाधी–ध्यान
क) समाधी–ध्यान–धारणा ड) धारणा–ध्यान–समाधी

८) श्वासावर नियंत्रण असणे म्हणजेच ––– होय.

अ) यम ब) नियम

क) आसन ड) प्राणायाम

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) भारतीय दर्शनांचे उद्दिष्ट स्पष्ट करा.

ब) सांख्य दर्शनानुसार पुरूष म्हणजे काय?

क) 'योग' ची व्याख्या द्या.

ड) बौद्धांचा अनात्मवाद स्पष्ट करा.

इ) जैन दर्शनानुसार अनेकांतवाद संकल्पना स्पष्ट करा.

ई) 'योग' दर्शनानुसार समाधिचे प्रकार स्पष्ट करा.

प्र.३ अ) योग दर्शनातील अष्टांग योग स्पष्ट करा. १०

किंवा

ब) बौद्ध दर्शनातील चार आर्यसत्ये स्पष्ट करा.

प्र.४ सांख्य दर्शनातील प्रकृतीच्या अस्तित्वाविषयीचे युक्तिवाद स्पष्ट करा. १०

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - II) (New/Old) (CBCS) Examination: October/November - 2025
Optional Philosophy (Paper – II)
Outlines of Indian Darsanas (BA221225)

Day & Date: Thursday, 27-11-2025 Max. Marks: 40
Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) Charvaka accepts the concept of _____.
a) Artha b) Kama
c) Non-soul d) AII of these

2) _____ is the ultimate goal of Indian Darsana.
a) Mukti b) Bandhan
c) Ajnana d) Aviveka

3) Form, Sound, Smell, Taste, Touch are _____.
a) Sense organs b) Organs of action
c) Gross elements d) Subtle elements

4) In Vedanta 'Brahma and Jagata' relation is called _____.
a) Parinamavada b) Arambhavada
c) Satkaryavada d) Vivartavada

5) Madhavacharya has classified Indian Darshanas into _____ types.
a) Seven b) Eight
c) Nine d) Ten

6) 'Anekantavada' is _____ Darsana's concept.
a) Jaina b) Vaisheshika
c) Sankhya d) Vedant

7) Arrange the correct sequence of Ashtang Yog.
a) Dhyana-Dharana-Samadhi b) Dharana-Samadhi-Dhyana
c) Samadhi-Dhyana-Dharana d) Dharana- Dhyana-Samadhi

8) To control of the breath is called _____.
a) Yama b) Niyama
c) Asana d) Pranayama

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

a) Explain the aim of Indian Darsanas.
b) What is purusha, by Samkhya darsana?
c) Define Yoga.
d) Explain the concept of Non-soul by Buddhism.
e) Explain the concept of 'Anekantavada' by Jaina Darshana.
f) Explain the types of Samadhi by Yoga Darshana.

Q.3 a) Explain the Ashtang Yoga in Yoga Darshana. **10**

OR

b) Explain the four noble truths by Buddhism.

Q.4 Explain the argument for existence of Prakruti in Sankhya Darsana. **10**

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र - II) (नवीन / जुना) (CBCS) परीक्षा: ऑक्टोबर / नोव्हेंबर – २०२५
Optional Education (Paper – II)
Sociological Foundation of Education (BA221231)

वार, दिनांक: गुरूवार, २७-११-२०२५ कमाल गुण: ४०

वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०५:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) 'समाजशास्त्र म्हणजे समूहासंबंधीचे विज्ञान' अशी समाजशास्त्राची व्याख्या ––– यांनी केली आहे.
अ) हॉर्टन ब) किंबाल यंग
क) हॅरी जॉन्सन ड) मॅक आयव्हर

२) ––– ला शैक्षणिक समाजशास्त्राचा जनक असे म्हणतात.
अ) जॉन ड्युई ब) जॉर्ज पेन
क) ऑगस्ट कॉम्त ड) हर्बर्ट स्पेन्सर

३) ––– विषमतेमुळे समाज परिवर्तनाची गती मंदावते.
अ) सामाजिक ब) आर्थिक
क) शैक्षणिक ड) व्यावसायिक

४) समाज परिवर्तनाच्या प्रक्रियेवर ––– या घटकाचा परिणाम होतो.
अ) शासन ब) स्वार्थ
क) वय ड) अज्ञान

५) शहरी भागातील शिक्षण संस्थांमध्ये गाजत असलेली समस्या म्हणजे ––– होय.
अ) व्यसनाधीनता ब) रॅगिंग
क) गळती ड) स्थगिती

६) ग्रामीण भागात विद्यार्थ्यांची शैक्षणिक ––– ही एक गंभीर व वैशिष्ट्यपूर्ण समस्या आहे.
अ) गळती ब) स्थगिती
क) नापासी ड) अनुपस्थिती

७) ––– हे एक मूल्य आहे.

अ) राष्ट्र ब) धर्म

क) राष्ट्रीयत्व ड) जात

८) राष्ट्रीय एकात्मता निर्माण करण्यासाठी ––– हे उपयुक्त साधन आहे.

अ) धर्म ब) समाज

क) जात ड) शिक्षण

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) समाजशास्त्राचे स्वरूप लिहा.

ब) प्राथमिक समूहाची कोणतेही तीन वैशिष्टे सांगा.

क) राष्ट्रीय एकात्मतेमधील कोणतेही तीन अडथळे सांगा.

ड) शैक्षणिक समाजशास्त्राची कार्ये लिहा.

इ) राष्ट्रीय एकात्मता शिक्षणासाठीची उद्दिष्टे लिहा.

ई) दुय्यम समूहाची कोणतेही तीन वैशिष्टे सांगा.

प्र.३ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १०

अ) सामाजिक परिवर्तनाची कारणे सांगून सामाजिक परिवर्तनातील अडथळे स्पष्ट करा.

किंवा

ब) शैक्षणिक समाजशास्त्राचे स्वरूप आणि व्याप्ती स्पष्ट करा.

प्र.४ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. १०

भारतातील निरक्षरतेमुळे निर्माण होणाऱ्या समस्या कोणत्या?

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - II) (New/Old) (CBCS) Examination: October/November - 2025
Optional Education (Paper – II)
Sociological Foundation of Education (BA221231)

Day & Date: Thursday, 27-11-2025 Max. Marks: 40
Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) 'Sociology is the science that deals with social groups' this definition is stated by _____.
a) Harten b) Kimbal Young
c) Harry Johnson d) MC Iver

2) _____ was known as 'Father of Educational Sociology'.
a) John Dewey b) George Pen
c) August Compte d) Herbert Spencer

3) The speed of social change will be slow due to _____ inequality.
a) Social b) Economical
c) Educational d) Vocational

4) _____ factor affects on the process of social change.
a) Government b) Selfishness
c) Age d) Darkness

5) Well known problem in educational institutions of urban area is _____.
a) Addictions b) Ragging
c) Wastage d) Stagnation

6) Students educational _____ is the serious and salient problem in primary education.
a) Absentee b) Wastage
c) Stagnation d) Progress

7) _____ is a value.
a) Nation b) Religion
c) Nationality d) Caste

8) _____ is a useful aid to create National Integration.
a) Religion b) Community
c) Caste d) Education

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

a) Write down the nature of Sociology?
b) State any three characteristics of primary group.
c) State any three obstacle in National Integration.
d) Write down the functions of educational sociology.
e) Write down an objectives of National Integration Education.
f) State any three characteristics of secondary group.

Q.3 Answer the following question in detail. (Any One) **10**

a) State the causes of social change and explain the obstacles of social change.

OR

b) Explain the nature and scope of educational sociology.

Q.4 Answer the following question in detail. **10**

What different problems are created due to illiteracy in India?

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र - II) (नवीन / जुना) (CBCS) परीक्षा: ऑक्टोबर / नोव्हेंबर – २०२५
Optional Political Science (Paper – II)
Indian Government and Politics (BA221228)

वार, दिनांकः शुक्रवार, २८-११-२०२५ कमाल गुणः ४०
वेळः दुपारी १२:00 ते 0२:00

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) केंद्र यादीतील विषयावर कायदे करण्याचा अधिकार ––– कडे असतो.
अ) राज्यसरकार ब) केंद्रसरकार
क) दोघाकडे ड) यापैकी नाही

२) शेषाधिकारावर कायदे करण्याचा अधिकार ––– ला असतो.
अ) राज्यसरकार ब) केंद्रसरकार
क) दोघाकडे ड) यापैकी नाही

३) खालीलपैकी ––– कलमानुसार आर्थिक आणिबाणी घोषीत केली जाते.
अ) १४४ ब) ३५२
क) ३५६ ड) ३६0

४) १९८८ साली ––– घटना दुरूस्तीने मतदाराचे वय १८ करण्यात आले.
अ) ४२ वी ब) ५२ वी
क) ५६ वी ड) ६१ वी

५) भारतात ––– पक्ष पध्दती आहे.
अ) एकपक्ष ब) व्दिपक्ष पध्दती
क) बहुपक्ष पध्दती ड) यापैकी नाही

६) महाराष्ट्रात खालीलपैकी ––– जात प्रभावी मानली जाते.
अ) मराठा ब) लिंगायत
क) रेड्डी ड) नायर

७) भारतीय राजकारणावर खालीलपैकी ––– हा घटक अधिक प्रभाव टाकतो.
अ) जात ब) चरीत्र
क) भाषा ड) नेतृत्व

८) भारतात निवडणूका आचारसंहितेची प्रभावी अंमलबजावणी ––– या आयुक्तांच्या कालखंडापासुन सुरू झाली.

अ) टी एन शेषन ब) सुशिल चंद्रा

क) सुनील अरोरा ड) यापैकी नाही

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणत्याही चार) १२

अ) केंद्र राज्य संबंधातील सरकारिया आयोग.

ब) निवडणूक आयोग महाभियोग.

क) शेषाधिकार.

ड) केंद्र राज्य कायदेविषयक संबंध.

इ) भारतीय राजकारणातील धर्म या घटकांचा प्रभाव.

ई) बहुजन समाज पार्टी माहिती लिहा.

प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १०

अ) निवडणूक आयोगाची कार्ये लिहा.

किंवा

ब) भारतीय राजकारणातील जात या घटकांचा प्रभाव.

प्र.४ खालील प्रश्नांचे उत्तर लिहा. १०

भारतीय पक्ष पद्धतीचे वैशिष्ट स्पष्ट करा.

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester-II) (New/Old) (CBCS) Examination: October/November - 2025
Optional Political Science (Paper – II)
Indian Government and Politics (BA221228)

Day & Date: Friday, 28-11-2025 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) Power to make laws on subjects in the Central List _____ has.
a) State Government b) Central Government
c) Both have d) None of these

2) Power to legislate on residual rights vests in _____**.**
a) State Government b) Central Government
c) Both have d) None of these

3) Of the following _____ financial and business is declared under section.
a) 144 b) 352
c) 356 d) 360

4) 1988, the age of voter was raised to 18 by amending the Constitution.
a) 42 V b) 52 V
c) 56 V d) 61 V

5) India has _____ party system.
a) Unilateral b) Unilateral system
c) Multilateral system d) None of these

6) Among the following _____ castes are considered dominant in Maharashtra.
a) Maratha b) Lingayat
c) Reddy d) Nair

7) Which of the following has more influence on Indian politics?
a) Caste b) Character
c) Language d) Leadership

8) Effective implementation of Election Code of Conduct in India started from the period of _____ Commissioner.
a) TN Seshan b) Sushil Chandra
c) Sunil Arora d) None of these

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

a) Sarkaria Commission on Centre-State Relations.
b) Election Commission impeachment.
c) Residual rights.
d) Union State Legislative Relationship.
e) Influence of Religion in Indian Politics.
f) Write Bahujan Samaj Party information.

Q.3 Answer the following question. (Any One) **10**

a) Write the functions of Election Commission.

OR

b) Influence of caste factors in Indian politics.

Q.4 Answer the following question. **10**

Explain the characteristics of Indian party system.

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र - II) (नवीन / जुना) (CBCS) परीक्षा: ऑक्टोबर / नोव्हेंबर – २०२५
National Service Scheme – II (BA221224)

वार, दिनांक: शुक्रवार, २८-११-२०२५ कमाल गुण: ४०

वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०५:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) ––– हे बडोदा संस्थानाचे अधिपती होते.
अ) सयाजीराव गायकवाड ब) संभाजी महाराज
क) छत्रपती शिवाजी महाराज ड) शाहू महाराज

२) ––– हे एक महत्वाचे प्रसारमाध्यम आहे.
अ) रेडिओ ब) मोबाईल
क) टी.व्ही ड) गाणी

३) मदर तेरेसा यांनी ––– ची स्थापना केली.
अ) शिशुसदन ब) बालविहार
क) शाळा ड) सेवासदन

४) आंतरजातीय विवाह हा ––– साठी महत्वाचा पर्याय असू शकतो.
अ) राखीव जागांचे फायदे ब) राष्ट्रीय एकात्मता
क) संपत्ती ड) वरील सर्व

५) वाढते घटस्फोटाचे प्रमाण हे समाजातील ––– चा परिणाम आहे
अ) चांगले उत्पन्न ब) आधुनिकीकरण
क) मोबाईल परिणाम ड) पैसा

६) तरूण वयामध्ये ––– ही मोठी समस्या आहे
अ) व्यसनधीनता ब) एड्स
क) शिक्षण ड) पैसा

७) दत्तक खेडे हे ––– कि.मी. अंतरावर असावे अशी अपेक्षा आहे
अ) २० ब) ३०
क) १८ ड) ४०

८) ब्राम्हो समाज ––– यांच्याशी संबंधीत आहे

अ) महात्मा फुले ब) राजा राममोहन रॉय

क) स्वामी विवेकानंद ड) मदर तेरेसा

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) विशेष शिबिरात कोणते कार्यक्रम घेता येतात ते लिहा.

ब) जल संवर्धन महत्वाचे का आहे?

क) व्यसनधिनताची चार कारणे सांगा.

ड) आधुनिकीकरणाचे कुटुंबसंस्थेवर परिणाम सांगा.

इ) लोकसंख्या स्फोटामुळे वाढलेल्या लोकसंख्येच्या समस्या सांगा.

ई) राजा राममोहन रॉय यांचे चार सामाजिक कामे सांगा.

प्र.३ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक) १०

अ) राष्ट्रीय सेवा योजनेत प्रसिद्धी माध्यमांचा वापर कसा केला जातो. यावर चर्चा करा?

किंवा

ब) ''एड्स'' हा मानवी समाजाचा शत्रू आहे हे स्पष्ट करा.

प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न. १०

स्वामी विवेकानंदाचे सामाजिक कार्य स्पष्ट करा.

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester-II) (New/Old) (CBCS) Examination: October/November - 2025
National Service Scheme – II (BA221224)

Day & Date: Friday, 28-11-2025 Max. Marks: 40
Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) _____ he was the ruler of Badoda State.
a) Sayajirao Gaikwad b) Sambaji Maharaj
c) Chh. Shivaji Maharaj d) Shahu Maharaj

2) _____ is important mass media for NSS expansion.
a) Radio b) Mobile
c) T.V. d) Songs

3) Mother Teresa was set up _____.
a) Shishusadan b) Balvihar
c) School d) Sevasadan

4) Inter caste marriage system is important alternative for the _____.
a) Getting Reservations b) National Integration
c) Property d) All of these

5) Increased divorce is a effect of _____ in society.
a) Good earning b) Modernization
c) Mobile effect d) Money

6) _____ is a important problem in youth stage.
a) Drug addiction b) AIDS
c) Education d) Money

7) The adopted village is expected to be _____ k.m.
a) 20 b) 30
c) 18 d) 40

8) Brahmo Samaj is related to _____.
a) Mahatma Phule b) Raja Rammohon Roy
c) Swami Vivekanand d) Mother Teresa

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

a) Write the Which programme should be undertaken in special camping programme.

b) Why is important of water conservation?

c) State the four causes of Drug Addiction.

d) State the effect of modernization on the family systems.

e) Give the names of problems growth by population explosion.

f) State the four social work of Raja Rammohan Roy.

Q.3 Broad Question. (Any One) **10**

a) Discuss the how used of Mass media in NSS.

OR

b) Explain the 'AIDS' is danger human society.

Q.4 Broad Question. **10**

Explain the Social work of Swami Vivekanand.

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र -II) (नवीन /जुना) (CBCS) परीक्षा: ऑक्टोबर / नोव्हेंबर – २०२५
Optional Psychology (Paper – II)
Modern Psychology (BA221230)

वार, दिनांक: शनिवार, २९-११-२०२५ कमाल गुण: ४०
वेळ: दुपारी १२:00 ते 0२:00

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) आर्मी अल्फा आणि आर्मी बिटा या ––– चाचण्या आहेत.
अ) व्यक्तिगत ब) सामुहिक
क) व्यक्तिमत्व ड) या पैकी नाही

२) ––– म्हणजे अमूर्त विचार करण्याची क्षमता होय.
अ) अनुमान ब) सृजनशीलता
क) बुध्दिमत्ता ड) वरील सर्व

३) ––– यांनी व्यक्तिमत्त्वाचा मनोविश्लेषण सिध्दांत मांडला.
अ) युंग ब) फ्राईड
क) ॲडलर ड) गोल्डबर्ग

४) कॅटेल यांनी व्यक्तिमत्वाचे ––– मुल गुण सांगितले.
अ) १0 ब) १२
क) १३ ड) १६

५) कथावस्तू आसंवेदन चाचणी (टॅट) मध्ये ––– कार्डांचा समावेश होतो.
अ) २0 ब) ३0
क) ४0 ड) ५0

६) ––– यांनी अभिजात अभिसंधनाचा सिध्दांत मांडला.
अ) बंडूरा ब) स्किनर
क) हल ड) पॅव्हलॉव्ह

७) ––– यांनी झोतदिवा स्मृती ही संकल्पना मांडली.
अ) ब्राऊन आणि क्यूलिक ब) तुल्विंग
क) लोकहार्ट ड) या पैकी नाही

८) फ्राईड यांनी मनो – लैंगिक विकासाच्या ––– अवस्था मांडल्या.

अ) ४ ब) ५

क) ६ ड) ७

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) अनुभावाश्रीत बुध्दीमत्ता म्हणजे काय?

ब) दीर्घ कालीन स्मृतीचे प्रकार स्पष्ट करा.

क) कार्यरत स्मृतीचे प्रारूप स्पष्ट करा.

ड) युंग यांचा व्यक्तिमत्वाचा सिद्धांत स्पष्ट करा.

इ) बुद्धिमापन क्षेत्रातील बीने यांचे कार्य स्पष्ट करा.

ई) परिणामाचा नियम स्पष्ट करा.

प्र.३ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक) १०

अ) फ्राईड यांचा व्यक्तिमत्वाचा सिद्धांत स्पष्ट करा.

किंवा

ब) स्मृती च्या पायऱ्या किंवा टप्पे स्पष्ट करा.

प्र.४ साधक अभिसंधानाचा प्रयोग स्पष्ट करा. १०

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester-II) (New/Old) (CBCS) Examination: October/November - 2025
Optional Psychology (Paper – II)
Modern Psychology (BA221230)

Day & Date: Saturday, 29-11-2025 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) Army Alpha and Army Beta are _____ tests.
a) Individual b) Group
c) Personality d) none of these.

2) _____ is the ability of abstract thinking.
a) Induction b) Creativity
c) Intelligence d) All the above.

3) _____ proposed psychoanalytic theory of personality.
a) Jung b) Freud
c) Adler d) Goldberg

4) Cattel Suggested _____ personality source traits.
a) 10 b) 12
c) 13 d) 16

5) TAT includes _____ cards.
a) 20 b) 30
c) 40 d) 50

6) _____ proposed theory of classical conditioning.
a) Bandura b) Skinner
c) Hull d) Pavlov

7) _____ proposed the concept of Flash Bulb Memory.
a) Brown and kulick b) Tulving
c) Lockhart d) None of these

8) Freud proposed _____ stages of psycho-sexual development.
a) 4 b) 5
c) 6 d) 7

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

a) What is experiential intelligence?
b) Write the types of long term memory.
c) Explain the model of working memory.
d) Explain Jung's theory of personality.
e) Explain the work of Binet in the field of intelligence measurement.
f) What is law of effect?

Q.3 Board answer the question. (Any One) **10**

a) Explain Fread's theory of personality.

OR

b) Explain Stages of memory.

Q.4 Explain an experiment of instrumental conditioning **10**

SLR-DA-25

Seat No.	

Set P

बी.ए. (सत्र – II) (नवीन / जुना) (CBCS) परीक्षाः ऑक्टोबर / नोव्हेंबर – २०२५
Optional Prakrit (Paper - II)
Paiya Pannasayaro (BA221218)

वार, दिनांक : शनिवार, २९-११-२०२५ कमाल गुणः ४०
वेळः दुपारी ०३:०० ते ०५:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) हे मयणस्स मायरा! ––– उग्घोडेहि।
अ) दारं ब) काउंसा
क) मसाआ ड) दाराणो

२) तव ––– दुरायारा–असभवयणा अत्थि।
अ) पत्ती ब) सुहमि
क) पत्तीमा ड) जावणं

३) पसंगावधाणं ही ––– धर्मोपदेशमाला या संग्रहातून घेतली आहे.
अ) कथा ब) कविता
क) गाथा ड) नाटका

४) सोनार पत्नीने ––– आभूषण मागितले.
अ) पतीचे ब) क्षत्रियाचे
क) राजाचे ड) विदूषकाचे

५) हं समाहिणा वा असमाहिणा वा ––– पाविस्सं?
अ) मरणं ब) सम्मंणि
क) मरणंस ड) रणंमा

६) जाव खल्लिं न ––– ताव न भुंजामि।
अ) पेच्छामि ब) सोनासि
क) पेच्छामितो ड) पेच्छ

७) रत्तिम्हि मसाणे काउच्छग्गेण ––– ट्ठिदो।
अ) ट्ठिदो ब) पालणो
क) ट्ठिदोणा ड) महाणी

८) सो इंदिय–सुह–पसत्तो भोगे ––– गमेइ।

अ) कालं ब) भायणं

क) सुहं ड) परिवारं

प्र.२ भाषांतर करा (कोणतेही चार) १२

अ) एगम्मि गामे सुवण्णयारो वसइ। तस्स रायपहस्स मज्झभागे हट्टिगा विज्जइ। सया मज्झरत्तीए सो सुवण्णभरियं मंजूसं गहिऊण नियघरम्मि आगच्छइ।

ब) तेण कोटि–दव्व–वएण बारह वरिसेहिं सत्तमालाओ महा–पासाओ निम्मविओ। सो पासाओ तारिसा जाओ जस्स पासायस्स वरिसाणं सहस्सं जाव कक्करो–वि न खरेज्जा।

क) सा अब्भंतर–त्थिआ सुणंती वि असुणंतीव किंचि कालं थिआ। अईवक्कोसणे सा आगच्च दारं उग्घाडिऊण एवं पुच्छइ– किं बहु अक्कोसमि? सो भयभंतो गिहम्मि पविसिअ भज्जं कहेइ, दारं सिग्घं पिहाहि, तालगं पि देसु।

ड) निंबाउ न होइ गुलो, उच्छु न य हुंति निंबगुलियाओ।
हिंसाए न होइ सुहं, न य दुक्खं अभयदाणेणं।।

इ) सीहेण पुणो भणियं अहियं सीयं पडइ माहम्मि।
तेहिं पुणो वि भणियं पुच्छामो बहुस्सुयं कं पि।।

ई) दुक्खत्तणयं पुरिसस्स पंचगं, सइयमाहु सुंदेरं।
बुद्धी सहस्स–मुल्ला, सय–सइस्साइं पुण्णाइं।।

प्र.३ अ) पण्णसायरो पुस्तकातील पसंगावधाणं या कथेचे विश्लेषण करा. १०

किंवा

ब) संसारी नागदत्तास मुनींनी कसे स्थिर केले हे उद्धरणांसह स्पष्ट करा.

प्र.४ पुण्य सर्वात श्रेष्ठ कसे आहे हे पुण्णोदय महिमा काव्याद्वारे स्पष्ट करा. १०

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र - II) (नवीन / जुना) (CBCS) परीक्षा: ऑक्टोबर / नोव्हेंबर – २०२५
Optional Economic (Paper – II)
Indian Economy (BA221227)

वार, दिनांकः सोमवार, ०८-१२-२०२५ कमाल गुणः ४०

वेळः दुपारी १२:०० ते ०२:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) भारताचे दुसरे औद्योगिक धोरण ––– या वर्षी जाहीर झाले.
अ) १९४७ ब) १९४८
क) १९९१ ड) १९५६

२) भारताच्या ––– पंचवार्षिक योजनेमध्ये उद्योगांना प्राधान्य देण्यात आले.
अ) पहिल्या ब) दुसऱ्या
क) तिसऱ्या ड) चौथ्या

३) निती (NITI) आयोगाची स्थापना ––– रोजी करण्यात आली.
अ) २०१६ ब) २०१५
क) २०१७ ड) २०१०

४) आर्थिक विकासाचे LPG. प्रतिमान ––– यांनी मांडले.
अ) नरेंद्र मोदी ब) पी. चिदंबरम
क) अरूण जेटली ड) डॉ. मनमोहन सिंह

५) ––– हा कृषी आधारित उद्योग आहे.
अ) साखर उद्योग ब) कापड उद्योग
क) ताग उद्योग ड) वरील सर्व

६) डॉ. ए. पी. जे. अब्दुल कलाम यांनी आर्थिक विकासाचे ––– प्रतिमान मांडले.
अ) एल. पी. जी. ब) बी. पी. एल.
क) पुरा ड) यापैकी नाही

७) महाराष्ट्रात पहिला सहकारी साखर कारखाना ––– या वर्षी स्थापन झाला.
अ) १९४७ ब) १९५०
क) १९९९ ड) २०१७

८) ——— ही लघु उद्योगांची समस्या आहे.

अ) कमी भांडवल ब) उत्पादनाचे जुने तंत्रज्ञान

क) विजेची कमतरता ड) वरील सर्व

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडयात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) उद्योगांचे वर्गीकरण स्पष्ट करा.

ब) निती आयोगाची कार्ये सांगा.

क) कृषी आधारित उद्योगाची भूमिका.

ड) दुग्ध सहकारी व्यवसायाच्या समस्या

इ) भारतीय नियोजनाची उदिद्ष्टे.

ई) १९९१ चे औद्योगिक धोरण.

प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १०

अ) भारतीय अर्थव्यवस्थेमधील लघु व मध्यम उद्योगांची भूमिका स्पष्ट करा.

किंवा

ब) महाराष्ट्राच्या अर्थव्यवस्थेची ठळक वैशिष्टये स्पष्ट करा.

प्र.४ महाराष्ट्रातील सहकारी साखर कारखान्यांच्या समस्या सांगा. १०

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester-II) (New/Old) (CBCS) Examination: October/November – 2025
Optional Economic (Paper – II)
Indian Economy (BA221227)

Day & Date: Monday, 08-12-2025 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) Indias second industrial policy introduced in the _____ year.
a) 1947 b) 1948
c) 1991 d) 1956

2) In India _____ five year plan gives priority to industry.
a) First b) Second
c) Third d) Fourth

3) NITI Aayog established in the _____.
a) 2016 b) 2015
c) 2017 d) 2010

4) LPG Model of economic development introduced by _____.
a) Narendra Modi b) P. Chidambaram
c) Arun Jetly d) Dr. Manmohan Sing

5) _____ is a Agro based industry.
a) Sugar Industry b) Cotton Industry
c) Jute Industry d) All of the above

6) Dr. A. P. J. Abdul Kalam introduced the _____ model of economic development.
a) LPG b) BPL
c) PURA d) None of the above

7) The first Co. Operative Sugar factory established in Maharashtra in the _____.
a) 1947 b) 1950
c) 1999 d) 2017

8) _____ is a problem of small scale industries.
a) Low capital b) Old production Technology
c) Lack of electricity d) All of the above

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

a) Classification of industries.
b) Functions of Niti Aayog.
c) Role of Agro based industries.
d) Problems of dairy Co. Operatives.
e) Objectives of Indian planning.
f) Industrial policy 1991.

Q.3 Broad Answer Question. (Any One) **10**

a) Explain the role of small and medium enterprises in Indian economy.

OR

b) Explain the salient features of Maharashtrian economy.

Q.4 State the problem of sugar Co. Operatives factories in Maharashtra. **10**

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र – II) (नवीन/जुना) (CBCS) परीक्षाः ऑक्टोबर/नोव्हेंबर – २०२५
Optional AIHC&A (Paper – II)
Political & Cultural History of Ancient India up to 650 A.D.(BA221222)

वार, दिनांक : सोमवार, ०८-१२-२०२५ कमाल गुणः ४०
वेळः दुपारी ०३:०० ते ०५:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) प्राचीन भारतात महाजनपदांची ––– राज्ये होती.
अ) १५ ब) १६
क) १७ ड) १८

२) मौर्य काळात धर्ममहामात्र या अधिकाऱ्यांची नेमणूक ––– यांनी केली.
अ) अशोक ब) चंद्रगुप्त
क) बिंदुसार ड) कनिष्क

३) ––– ही सातवाहन साम्राज्याची राजधानी होती.
अ) पाटलीपुत्र ब) पुरूषपूर
क) प्रतिष्ठान ड) मान्यखेट

४) ––– यांनी शुंग राजवंशाची स्थापना केली.
अ) अग्निमित्र ब) वसुमित्र
क) भद्रक ड) पुष्यमित्र

५) ग्रीक शासक सिकंदरच्या आक्रमणाच्या वेळस मगध वर ––– राजवंशाची सत्ता होती.
अ) नंद ब) हर्यक
क) मौर्य ड) गुप्त

६) मौर्य राजवंशाची स्थापना ––– यांनी केली.
अ) अशोक ब) चंद्रगुप्त मौर्य
क) पुष्यमित्र ड) अजातशत्रु

७) ––– राजवटीला भारतीय इतिहासात सुवर्णयुग म्हटले जाते.
अ) शुंग साम्राज्य ब) सातवाहन साम्राज्य
क) गुप्त साम्राज्य ड) मौर्य साम्राज्य

८) ––– हा चीनी प्रवासी हर्षवर्धनच्या दरबारात आला होता.

अ) फाहियान ब) युवांन चान्ग

क) सुंगयुन ड) इत्सिंग

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) सम्राट कनिष्कच्या राजवटीबद्दल माहिती द्या.

ब) पुष्यमित्र शुंग बद्दल माहिती लिहा.

क) अलेक्झांडर बद्दल माहिती सांगा.

ड) गुप्त शासक दुसरा चंद्रगुप्तचे कार्य सांगा.

इ) सम्राट अशोकाच्या धार्मिक कार्याची माहिती लिहा.

ई) हर्षवर्धनच्या कार्याचे वर्णन करा.

प्र.३ दीर्घोत्तरी प्रश्न (कोणताही एक) १०

अ) सातवाहन वंशाची माहिती लिहा.

किंवा

ब) मौर्य साम्राज्य संस्थापक या नात्याने चंद्रगुप्त मौर्याची योग्यता स्पष्ट करा.

प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न. १०

गुप्त काळाला प्राचीन भारतीय इतिहासातील सुवर्णकाळ का म्हटले जाते ते उदाहरणासहित स्पष्ट करा.

Seat No.	

Set **P**

B.A (Semester - II) (New/Old) (CBCS) Examination: October/November - 2025
Optional AIHC&A (Paper - II)
Political & Cultural History of Ancient India up to 650 A.D.(BA221222)

Day & Date: Monday, 08-12-2025 Max. Marks: 40
Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) In ancient India there were _____ states of Mahajanpadas.
a) 15 b) 16
c) 17 d) 18

2) During the Maurya period, Dharma Mahamatra was appointed by _____.
a) Ashoka b) Chandragupta
c) Bindusara d) Kanishka

3) _____ was the capital of the Satavahana Empire.
a) Pataliputra b) Purushpur
c) Pratisthana d) Manyakhet

4) _____ founded the Shunga Dynasty.
a) Agnimitra b) Vasumitra
c) Bhadrak d) Pushyamitra

5) At the time of Alexander the Great's invasion. Magadha was ruled by a _____ dynasty.
a) Nanda b) Haryak
c) Maurya d) Gupt

6) Mauryan Dynasty was founded by _____.
a) Ashoka b) Chandragupta Maurya
c) Pushyamitra d) Ajatasatru

7) _____ reign in Indian History was called the Golden Age of India.
a) Shunga Empire b) Satvahana Empire
c) Gupta Empire d) Maurya Empire

8) Chinese traveler came to the court of Harshavardhana was _____.
a) Fa- Hien b) Hieun Tsang
c) Sungyun d) Itsing

Q.2 Write Short Answers. (Any Four) **12**

a) Give information about the reign of Emperor Kanishka.
b) Write information about Pushyamitra Shung.
c) Write about Alexander.
d) State the work of Gupta ruler Chandragupta II.
e) Write about the religious activities of Emperor Ashoka.
f) Describe the work of Harshavardhan.

Q.3 Broad Question. (Any One) **10**

a) Write the information about Satavahana dynasty.

OR

b) Explain the contribution of Chandragupta Maurya as the founder of Mauryan Empire.

Q.4 Broad Answer Question. **10**

Why the Gupta period is called the golden age of ancient Indian history. Explain with examples.

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र – II) (नवीन/जुना) (CBCS) परीक्षाः ऑक्टोबर/नोव्हेंबर – २०२५
Optional History (Paper - II)
Rise of the Maratha Power (1630 – 1707 A. D) (BA221233)

वार, दिनांक : मंगळवार, ०९-१२-२०२५ कमाल गुणः ४०
वेळः दुपारी १२:०० ते ०२:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) ––– साली पुरंदर किल्ल्यावर छत्रपती संभाजी महाराजांचा जन्म झाला.
अ) १६५६ ब) १६५७
क) १६५८ ड) १६५९

२) बुधभूषण हा ग्रंथ ––– यांनी लिहिला.
अ) कवी कलश ब) कवी परमानंद
क) छत्रपती संभाजी महाराज ड) कवी जयराम पिंडे

३) छत्रपती संभाजी महाराजांनी ––– ला आश्रय दिला होता.
अ) अकबर ब) मुअज्जम
क) बहादुरशहा ड) महमदशहा

४) छत्रपती राजाराम महाराजांचे निधन ––– किल्ल्यावर झाले.
अ) प्रतापगड ब) रायगड
क) सिंहगड ड) जंजिरा

५) कवी देवदत्त यांनी ––– यांच्या पराक्रमाचे वर्णन करताना त्यांना 'भद्रकाली' असे म्हटले आहे.
अ) महाराणी येसूबाई ब) महाराणी ताराबाई
क) महाराणी सईबाई ड) महाराणी सोयराबाई

६) अष्टप्रधान मंडळातील ––– वर सैन्यासंबंधीची जबाबदारी असे.
अ) न्यायाधीश ब) सेनापती
क) सुमंत ड) अमात्य

७) शिवकालीन गावगाड्यात ––– हा गावचा प्रमुख म्हणून कार्य करत होता.
अ) देशमुख ब) कुलकर्णी
क) पाटील ड) कारखानीस

८) शिवकालखंडात ––– हे गुप्तहेर खात्याचे प्रमुख होते.

अ) दादोजी ब) महादजी

क) उदाजी ड) बहिर्जी नाईक

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) छत्रपती संभाजी महाराज यांच्या बुऱ्हानपूर मोहीमेची माहिती सांगा.

ब) छत्रपती संभाजी महाराज यांनी पोर्तुगीजांचा बंदोबस्त कसा केला?

क) छत्रपती राजाराम महाराजांना प्रारंभी कोणत्या संकटांचा सामना करावा लागला?

ड) अष्टप्रधान मंडळाची कोणतीही तीन वैशिष्टे सांगा.

इ) शिवकालातील स्थानिक प्रशासन कोणकोण चालवत होते?

ई) गोतसभेचे कार्य कसे चालत होते?

प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १०

अ) महाराणी ताराबाई यांच्या जीवन कार्यावर प्रकाश टाका.

किंवा

ब) शिवकालीन किल्ले प्रशासनाविषयी माहिती लिहा.

प्र.४ छत्रपती संभाजी महाराज आणि मोगल बादशाह औरंगजेब यांच्यातील संघर्षाचे विस्तृत वर्णन करा. १०

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - II) (New/Old) (CBCS) Examination: October/November - 2025
Optional History (Paper - II)
Rise of the Maratha Power (1630 – 1707 A. D) (BA221233)

Day & Date: Tuesday, 09-12-2025 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) Chhatrapati Sambhaji Maharaj was born in _____ at Purandar fort.
a) 1656 b) 1657
c) 1658 d) 1659

2) 'Budhbhushan' book was written by _____.
a) Poet Kalash
b) Poet Paramanand
c) Chatrapati Sambhaji Maharaj
d) Poet Jayram Pinde

3) Chhatrapati Sambhaji Maharaj gave shelter to _____.
a) Akbar b) Muajjam
c) Bahadurshaha d) Mahamadshaha

4) Chhatrapati Rajaram Maharaj died at _____ fort.
a) Pratapgad b) Raigad
c) Sinhgad d) Janjira

5) Poet Devdatta has describing the bravery of _____ as Bhadrkali.
a) Maharani Yesubai b) Maharani Tarabai
c) Maharani Saibai d) Maharani Soyarabai

6) In the Asthpradhan Mandal _____ had military responsibility.
a) Nyayadhish b) Senapati
c) Sumant d) Amatya

7) _____ was the head of the village during Shivkal.
a) Deshmukh b) Kulkarni
c) Patil d) Karkhanis

8) _____ was the head of spy system during Shivkal.
a) Dadoji b) Mahadji
c) Udaji d) Bahirji Naik

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

a) Give information about Burhanpur expedition of Chhatrapati Sambhaji Maharaj.

b) How did Chhatrapati Sambhaji Maharaj settle the Portuguese?

c) Chhatrapati Rajaram Maharaj had to face what difficulties in the beginning?

d) State any three characteristics of Ashtapradhan Mandal.

e) Who was running the local administration during Shivkal?

f) How was the Gotasabha work?

Q.3 Answer the following question. (Any One) **10**

a) Focus on the work of Maharani Tarabai.

OR

b) Write information about fort administration during Shivkal.

Q.4 Describe in detail the conflict between the Chhatrapati Sambhaji Maharaj and the Mughal Emperor Aurangzeb. **10**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester- II) (New/Old) (CBCS) Examination: October/November – 2025
Optional Linguistics (Paper – II)
Introduction to Linguistics (BA221221)

Day & Date: Tuesday, 09-12-2025 Max. Marks: 40
Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Rewrite the following by choosing the correct alternatives. **08**

1) The word ‘smog’ is an example of _____.
a) affixation b) clipping
c) blending d) acronym

2) PTO is an example of _____.
a) blending b) acronym
c) conversion d) suffixation

3) _____ is an open class word.
a) determiner b) preposition
c) adverb d) auxiliary

4) The synonym of the word 'Happy' is _____.
a) Pleasure b) Nervous
c) Play d) Beautiful

5) The antonyms of the word 'Clever' is _____.
a) Rude b) Dull
c) Handsome d) Active

6) _____ is an example of proper noun.
a) Fan b) Raj
c) Farm d) Carter
.

7) The morphemes which depend on other morphemes for their existence in language is called _____.
a) free morpheme b) bound morpheme
c) zero morpheme d) both free and zero morpheme

8) The variants of a morpheme are called _____.
a) phonemes b) allophones
c) allomorphs d) prefixes

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

a) Give labelled morphological analysis of the following words:
- i) Powerful.
- ii) Misunderstanding.
- iii) Irresponsible.

b) Identify free and bound morphemes in the following words and separate them:
- i) Irrelevant.
- ii) Disconnect.
- iii) Faithfully.

c) Identify the word formation process of the underlined words in the following sentences:
- i) He lives in U.K.
- ii) The truck is overload.
- iii) Raju saw the Rainbow

d) Identify prefixes and suffixes in the following words:
- i) Connectivity.
- ii) Misunderstand.
- iii) Mistaken.

e) Match the synonyms of the given words in the following:

Group A	Group B
Hot	Tough
Hard	Excellent
Good	Burning

f) Match the Antonym of the given words in the following:

Group A	Group B
Cold	Hard
Soft	Good
Bad	Hot

Q.3 Write Short Answers. (Any One) **10**

a) Write a detail note on open class words in English.

OR

b) What is word formation? Explain word formation method.

Q.4 What is Phrase? Write a note on phrases in English. **10**

Seat No.	

Set | P

बी.ए. (सत्र - III) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: ऑक्टोबर / नोव्हेंबर – २०२५
Opt. Marathi (Paper - III)
कादंबरी आणि उपयोजित मराठी (BA221323)

वार, दिनांक: शुक्रवार, ०७-११-२०२५ कमाल गुण: ४०
वेळ: सकाळी ०९:०० ते ११:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) कथानक, पात्ररचना, वातावरण आणि भाषाशैली हे कोणत्या वाङ्.मय प्रकाराचे घटक आहेत?
अ) कविता ब) प्रवासवर्णन
क) कादंबरी ड) निबंध

२) रंगनाथ पठारे यांची पहिली कादंबरी कोणती?
अ) दिवे गेलेले दिवस ब) झोंबी
क) धग ड) बरोमास

३) 'रथ' ही कांदबरी कोणत्या प्रकाशनाने प्रकाशित केली?
अ) सुविद्या ब) अक्षरलेणं
क) शब्दालय ड) मेहता

४) शैला कामत यांनी कोणत्या कार्यक्रमाचे निमत्रंण रावसाहेब यांना दिले?
अ) प्रकाशन सोहळा ब) काव्यसंध्या
क) काव्यलेखन ड) गझलगायन

५) रावसाहेब यांनी शाळेत असताना कोणता निबंध लिहिला होता?
अ) माळाचे मनोगत ब) सुगंधी फुले
क) हरातील फुल ड) माळाखालची माणसं

६) आमदार माधवराव मोरे यांनी ग्रामीण साहित्य संमेलन कोणत्या गावी आयोजित केले?
अ) सोलापूर ब) गोदानगर
क) गांधीनगर ड) पुणे

७) पाचव्या ग्रामीण साहित्य संमेलनाचे अध्यक्ष कोण होते?

अ) भाऊसाहेब सुभेदार ब) आमदार माधवराव मोरे

क) रावसाहेब निकम ड) सीताराम भापसे

८) 'रथ' या कादंबरीला कोणत्या वाङ्.मयीन चळवळीची पार्श्वभूमी आहे?

अ) ग्रामीण ब) दलित

क) स्त्रीवादी ड) आदिवासी

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) १२

अ) श्रीधर केळकर यांच्या 'वाङ्.मय' या प्रकाशन संस्थेचे कार्य लिहा.

ब) प्रा. कानवडे यांनी महाविद्यालयात राबविलेल्या विविध उपक्रमाबाबतची माहिती लिहा.

क) कादंबरीचे स्वरूप थोडक्यात स्पष्ट करा.

ड) रंगनाथ पठारे यांची कांदबरी विषयक भूमिका लिहा.

इ) बाबुराव जस्ते यांचे स्वभावविशेष स्पष्ट करा.

ई) 'रथ' कादंबरीतील भाषाशैलीचे विशेष लिहा.

प्र.३ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक) १०

अ) 'रथ' या कांदबरीतील स्त्री व्यक्तीरेखांची वैशिष्टये लिहा.

किंवा

ब) म्हणीचे स्वरूप स्पष्ट करून 'घरोघरी मातीच्या चुली' या म्हणीवरून कथालेखन करा.

प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न. १०

'रथ' या कांदबरीतील रावसाहेब निकम यांच्या व्यक्तिमत्त्वाची वैशिष्टये लिहा.

SLR-DA-31

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: October/November - 2025
Opt. Urdu (Paper - III)
Khaka Nigari (BA221325)

Day & Date: Tuesday, 04-11-2025 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the left indicate full marks.

08

سوال نمبر.1. صحیح متبادل کا انتخاب کر کے جوابی پرچے میں لکھیے۔

1) نواب محسن الملک۔۔۔۔۔کالج کے سیکریٹری تھے۔

A) علی گڑھ۔ B) جامیہ ملیہ اسلامیہ۔

C) سوشل کالج۔ D) صابو صدیقی۔

2) کندن۔۔۔۔۔سال سے کالج میں گھنٹہ بجانے کا کام کرتا تھا۔

A) پانچ دس۔ B) دس پندرہ۔

C) بیس پچیس۔ D) تیس سے پینتیس۔

3) نام دیو مقبرہ رابعہ دورانی کے باغ کا کیا تھا؟

A) مالک۔ B) مالی۔

C) نوکر۔ D) نگراں۔

4) مولوی عبدالحق کے خاکوں کے مجموعے کا نام کیا ہے؟

A) مقدمات عبدالحق۔ B) معراج العاشقین۔

C) سب رس۔ D) چند ہم عصر۔

5) رشید احمد صدیقی کے خاکے کے مطابق علامہ اقبال اپنے گھر میں کونسی زبان بولتے تھے؟

A) انگریزی۔ B) سندھی۔

C) پنجابی۔ D) گجراتی۔

6)"ہم نفسان رفتہ" کس کے خاکوں کے مجموعہ ہے؟

A) فرحت اللہ بیگ۔ B) رشید احمد صدیقی

C) مولوی عبدالحق۔ D) مالک رام

7)اُردو میں خاکہ نگاری کی ابتداء کس نے کی؟

A) فرحت اللہ بیگ۔ B) عبدالحق۔

C)وحیدالدین سلیم۔ D)نذیر احمد۔

8)خاکہ نگاری کے لفظی معنی ڈھانچہ بنانا کے علاوہ اور کیا ہے؟

A)خاکہ تیار کرنا۔ B)مسودہ تیار کرنا۔

C) تحقیق کرنا۔ D)تبصرہ کرنا۔

سوال نمبر.2. مختصر جواب لکھیے۔(کوئی چار) **12**

1)رشید احمد صدیقی پر مختصر نوٹ لکھیئے۔

2)سر محمد اقبال کی چند اوصاف تحریر کیجیئے۔

3)خاکے کی تعریف پر مختصر نوٹ لکھیئے۔

4)نام دیو کے جڑی بوٹی سے علاج کرنے کے متعلق آپ کیا جانتے ہیں؟

5)نواب محسن الملک کے سلام کرنے کا واقعہ بیان کیجیئے۔

6)خاکہ "محسن الملک" پر مختصر نوٹ لکھیئے۔

سوال نمبر.3 مفصل جواب لکھیے۔(کوئی ایک) **10**

1)"اُردو میں خاکہ نگاری کے آغاز وارتقاء پر مدلل نوٹ لکھیئے۔

2) کندن کا خلاصہ تحریر کیجیئے۔

سوال نمبر.4. مفصل جواب لکھیے۔ **10**

مولوی عبدالحق کی خاکہ نگاری پر نقد تبصرہ کیجیئے۔

SLR-DA-32

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: October/November - 2025
Opt. Kannada (Paper - III)
Vachana and Biography (BA221321)

Day & Date: Friday, 07-11-2025 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

ಪ್ರ.೧ ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರ ಆರಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ ೦೮

೧) ಛಲಬೇಕು ಶರಣಂಗೆ ಪರ – ವನೊಲ್ಲೆನೆಂಬ
- ೧) ಹಾರ ೨) ಧನ
- ೩) ಕದಿರು ೪) ಮದ

೨) ಎತ್ತೆತ್ತ ನೋಡಿದಡತ್ತತ್ತ ನೀನೇ –
- ೧) ದೇವಾ ೨) ಶಾಲೆ
- ೩) ಮಗು ೪) ಮನೆ

೩) ಸರ್ವ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ಮೂಲವೇ ಈ –
- ೧) ಕಲೆ ೨) ಸಂಗೀತ
- ೩) ಅನಕ್ಷರತೆ ೪) ಅಭ್ಯಾಸ

೪) ಗಾಡಗೆ ಬಾಬಾ ಅಹಾರತೊಗರಿ ಬೇಳೆ ಸಾರು. – ರೊಟ್ಟಿ
- ೧) ಗೋಧಿ ೨) ನೆವಣೆ
- ೩) ಹುರಲಿ ೪) ಜೋಳದ

೫) ವಜ್ರದ ಬೆಲೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುತ್ತದೆ, ಅದರ ನಕಲಾದಗಾಜು – ಬೆಲೆಗೆ ಸಿಗುತ್ತದೆ.
- ೧) ಕಡಿಮೆ ೨) ಹೆಚ್ಚು
- ೩) ಜಾಸ್ತಿ ೪) ಅಧಿಕ

೬) – ಕುಡಿಯಬಾರದು.
- ೧) ಮಜ್ಜಿಗೆ ೨) ಮದ್ಯ
- ೩) ಹಾಲು ೪) ಹಣ್ಣಿನರಸ

೭) ಮನದತಾಮಸ ಬಿಡದು, ಮನದ – ಬಿಡದು
- ೧) ಸುಬುದ್ಧಿ ೨) ಸುಗುಣ
- ೩) ಸುವಿಚಾರ ೪) ಕಪಟ

೮) ಕಾಯವೆಂಬ ಘಟಕ್ಕೆ – ಸಯದಾನ

೧) ಸೂರ್ಯ ೨) ನೆಲ

೩) ಚೈತನ್ಯ ೪) ಚಂದ್ರ

ಪ್ರ.೨ ಸಂದರ್ಭ ಸೂಚಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ (ಬೇಕಾದ ನಾಲ್ಕಕ್ಕೆ) ೧೨

೧) ನುಡಿದಡೆ ಮುತ್ತಿನ ಹಾರದಂತಿರಬೇಕು.

೨) ಅನ್ಯರಿಗೆ ತೊಂದರೆ ಕೊಡುವುದೇ ಬಹುದೊಡ್ಡ ಪಾಪ.

೩) ನನ್ನ ಮೂರ್ತಿ ಬೇಡ

೪) ಮಲೇರಿಯಾ ಮಾತ್ರ ಕುನಿನ್ ಮಾತ್ರೆಗಳಿಂದಲೇ ವಾಸಿಯಾಗುತ್ತದೆ.

೫) ಕೊಂಬೆಯ ಮೇಲಣ ಮರ್ಕಟನಂತೆ ಲಂಘಿಸುವುದೆನ್ನ ಮನವು.

೬) ಹರನೀವ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸಿರಿಯು ಬೆನ್ನಲಿ ಬರ್ಕು

ಪ್ರ.೩ ಪ್ರಬಂಧರೂಪದ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ. (ಬೇಕಾದ ಒಂದಕ್ಕೆ) ೧೦

೧) ಬಸವಣ್ಣನವರ ಸಮಾಜವಿಜ್ಞಾನ ವಚನಗಳ ಅರ್ಥ ವಿವರಿಸಿರಿ.

೨) ಗಾಡಗೆ ಬಾಬಾ ಅವರ ಬದುಕು ಮತ್ತು ಉಪದೇಶಗಳ ಕುರಿತು ಬರೆಯಿರಿ.

ಪ್ರ.೪ ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಸುದೀರ್ಘವಾಗಿ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ. ೧೦

ಬಸವಣ್ಣನವರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ವಿಕಸನದ ವಚನಗಳ ಅರ್ಥ ವಿವರಿಸಿರಿ.

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र – III) (नवीन) (CBCS) परीक्षाः ऑक्टोबर/नोव्हेंबर – २०२५
Opt. Economics (Paper - III)
Money and Banking (BA221347)

वार, दिनांक : शनिवार, ०८-११-२०२५ कमाल गुणः ४०
वेळः सकाळी ०९:०० ते ११:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) ––– ही पैशाच्या उत्क्रांतीमधील दुसरी अवस्था आहे.
अ) वस्तू पैसा ब) धातू पैसा
क) कागदी पैसा ड) पत पैसा

२) ––– हे व्यापारी बँकेचे दुय्यम कार्य आहे.
अ) पैशाचे स्थानांतर ब) पतनिर्मिती
क) प्रवासी चेक ड) मूल्यसंग्रहण

३) CBDC म्हणजे –––
अ) Central Bank of digital country
ब) Credit Bank digital currency
क) Central Bank digital currency
ड) यापैकी नाही

४) पैशाची मूल्य कमी होऊन किंमत पातळी वाढते अशी अवस्था म्हणजे ––– होय.
अ) चलनवाढ ब) भावघट
क) चलन प्रतिवाद ड) यापैकी नाही

५) निर्देशांक तयार करताना मूळ वर्षातील वस्तूची किंमत ––– मानली जाते.
अ) दहा ब) शंभर
क) एक हजार ड) यापैकी नाही

६) रिझर्व बँक ऑफ इंडियाची स्थापना ––– साली झाली.
अ) १९५१ ब) १९४०
क) १९४९ ड) १९३५

७) ए.टी.एम म्हणजे ———.

अ) Automated teller machine ब) Automatic Tailor Machine

क) All time money ड) यापैकी नाही

८) पत पैसा ——— कडून निर्माण केला जातो.

अ) सरकार ब) व्यापारी बँका

क) मध्यवर्ती बँका ड) सर्व

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) पैशांच्या उत्क्रांतीच्या अवस्था सांगा.

ब) किंमत निर्देशांकाचे महत्व स्पष्ट करा.

क) ए.टी.एम चे दोष सांगा.

ड) रिझर्व बँक ऑफ इंडिया.

इ) चलनवाढीचे परिणाम लिहा.

ई) पत नियंत्रणाची साधने सांगा.

प्र.३ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक) १०

अ) व्यापारी बँकेच्या कार्याचा आढावा घ्या.?

किंवा

ब) चलनवाढ म्हणजे काय? चलनवाढीची कारणे सांगा?

प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न. १०

पैशाच्या विविध कार्याची सविस्तरपणे चर्चा करा?

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: October/November - 2025
Opt. Economics (Paper - III)
Money and Banking (BA221347)

Day & Date: Saturday, 08-11-2025 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) _____ is the second stage of evaluation of money.
a) Commodity money b) Metallic money
c) Paper money d) Credit money.

2) _____ is a secondary function of commercial Bank.
a) Remittance of funds b) Credit creation
c) Travelers cheques d) Store of value

3) CBDC means _____.
a) Central Bank of digital country
b) Credit Bank digital currency
c) Central Bank digital currency
d) None of these

4) _____ is a state in which the value of money is falling, prices are rising.
a) Inflection b) Deflection
c) Reflection d) None of these

5) In constriction of index number base year is assumed _____.
a) 10 b) 100
c) 1000 d) None of these

6) Reserve Bank of India was established in _____.
a) 1951 b) 1940
c) 1949 d) 1935

7) ATM means _____.
a) Automated teller machine b) Automatic Tailor machine
c) All time money d) None of these

8) Credit money is produced by _____.
a) Government b) Commercial banks
c) Central Banks d) all above

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

a) State the stages of the evolution of money.
b) Explain the importance of index number.
c) Dismerits of ATM.
d) Reserve Bank of India.
e) Write the effects of Inflation.
f) State the instruments of credit control.

Q.3 Answer the following Question. (Any One) **10**

a) Write the functions of commercial bank.

OR

b) What is inflection? State the causes of inflation.

Q.4 Broad Question. **10**

Discuss the functions of money in detail.

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र – III) (नवीन) (CBCS) परीक्षाः ऑक्टोबर/नोव्हेंबर – २०२५
Opt. Marathi (Paper - IV)
कविता आणि काव्यास्वाद (BA221324)

वार, दिनांक : सोमवार, १0-११-२0२५ कमाल गुणः ४0
वेळः सकाळी 0९:00 ते ११:00

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. 0८

१) 'कविता आणि प्रतिमा' या ग्रंथाचे कर्ते कोण?
अ) वसंत पाटणकर ब) सुधीर रसाळ
क) सदानंद देशमुख ड) नागनाथ कोतापल्ले

२) 'तुकोबा' काव्यसंग्रहास कोणाची प्रस्तावना लाभलेली आहे?
अ) सदानंद मोरे ब) राजन गवस
क) विठ्ठल वाघ ड) आ. ह. साळुंखे

३) राजेंद्र दास यांचा पहिला काव्यसंग्रह कोणता?
अ) इमान ब) कोसळेपर्यंत
क) तुकोबा ड) शब्द भेटण्याच्या वयात

४) कवीच्या मते संत तुकारामांचा खरा गुरू कोण आहे?
अ) पाऊस ब) दुष्काळ
क) विठ्ठल ड) निसर्ग

५) संत तुकोबा कोणते वाद्य वाजवित होते?
अ) एकतारी ब) संबळ
क) हार्मोनियम ड) खंजिरी

६) जलदिव्यासाठी तुकोबा लोचन झाकून किती दिवस बसले होते?
अ) तेरा दिवस ब) बारा दिवस
क) चौदा दिवस ड) अकरा दिवस

७) ''वृक्षवल्ली आम्हा सगे सोयरे'' हा अभंग कशावर आधारित आहे?
अ) नातेसंबंध ब) वृक्षसंवर्धन
क) दुष्काळ ड) पाऊस

८) दगडावर बसून खांदयावर बसलेल्या चिमणीशी तुकोबा काय बोलत होते?
अ) आभाळाच्या गोष्टी ब) पाखरांच्या गोष्टी
क) माणसांच्या गोष्टी ड) दुष्काळाच्या गोष्टी

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) पंढरपुरला येणाऱ्या संत तुकारामांच्या पालखीचे चित्रण रेखाटा.
ब) आवली वैतागून तुकारामांना विठ्ठलाकडे कोणती मागणी करण्यास सांगते?
क) संत तुकारामांच्या अभंगातील मराठी भाषेविषयीचे महत्व स्पष्ट करा?
ड) राजेंद्र दास यांच्या साहित्याचा थोडक्यात परिचय करून द्या.
इ) ''ऐशी कळवळयाच्या जाती'' हा अभंग इतिहास जमा झाला आहे असे कवी का म्हणतो?
ई) कवितेच्या कोणत्याही तीन व्याख्या लिहा.

प्र.३ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक) १०

अ) संत तुकारामांच्या व्यक्तिमत्वाचा सविस्तर परिचय करून दया.

किंवा

ब) खालील कवितेचे भावसौदंर्य उलगडून दाखवा.

ज्यांची बाग फुलून आली,
त्यांनी दोन फुले दयावीत...
ज्यांचे सूर जुळून आले,
त्यांनी दोन गाणी दयावीत...

सुर्यफुलाशी ज्याचे नाते,
त्यांनी थोडा उजेड दयावा...
युगायुगांचा अंधार जेथे,
पहाटेचा गाव न्यावा....

ज्यांच्या अंगणी ढग झुकले,
त्यांनी ओंजळ पाणी दयावे...
आपले श्रीमंत हृदय त्यांनी,
रिते करून भरून घ्यावे...

आभाळा एवढी ज्यांची उंची,
त्यांनी थोडेसे खाली यावे...
मातीत ज्यांचे जन्म मळले,
त्यांना उचलून वरती घ्यावे.....

—दत्ता हलसगीकर

प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न. १०

''तुकोबा'' या काव्यसंग्रहातील लेखनाची वैशिष्टये सविस्तर लिहा.

SLR-DA-35

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: October/November - 2025
Opt. Urdu (Paper - IV)
Urdu Poetry (BA221326)

Day & Date: Thursday, 06-11-2025 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the left indicate full marks.

08

سوال نمبر.1. صحیح متبادل کا انتخاب کر کے جوابی پرچے میں لکھیے۔

1) کسان میں شاعر کا۔۔۔۔۔نقطۂ نظر نمایاں نظر آتا ہے۔

A) مذہبی۔ B) اشتراکی۔

C) اسلامی۔ D) نفسیاتی۔

2) نور جہاں کا ذکر۔۔۔۔۔ نظم میں کیا گیا ہے۔

A) ذوق و شوق۔ B) بربادی خانماں۔

C) عدل جہانگیر۔ D) عدل فاروق۔

3) بقول اقبال: خودی کے بغیر۔۔۔۔۔حقیر و بے معنی ہے۔

A) شخصیت۔ B) زندگی۔

C) مذہب۔ D) اعمال۔

4) نظم بُڑھاپا۔۔۔۔۔ہئیت سے یاد کیا جاتا ہے۔

A) مثلث۔ B) مربع۔

C) مخمس۔ D) مسدس۔

5) جوش کو۔۔۔۔۔۔نام سے یاد کیا جاتا ہے۔

A) شاعر فطرت۔ B) شاعر مذہب۔

C) سادہ لوح شاعر۔ D) تونگر شاعر۔

6)شبلی کی نظموں کا موضوع۔۔۔۔۔۔۔ہوتا ہے۔

A) جغرافیہ۔ B)تاریخ اسلام۔

C) تاریخ یورپ۔ D) طبعیات۔

7)علامہ اقبال کو کیا کہا جاتا ہے؟

A) شاعر بدماغ۔ B) شاعر شباب۔

C)شاعر فطرت۔ D)شاعر مشرق۔

8)نظیر اکبر آبادی اردو میں کس نام سے جانا جاتا ہے؟

A)عوامی شاعر۔ B)نیچری شاعر۔

C)ہئیتی شاعر۔ D)سائیٹفک شاعر۔

سوال نمبر.2. مختصر جواب لکھیے۔(کوئی چار) **12**

1) تشریح کیجیے اور شاعر کا نام لکھیے:

دل کی چوٹوں نے کبھی چین سے سونے نہ دیا = جب چلی سرد ہوا میں نے تجھے یاد کیا

2) تشریح کیجیے اور شاعر کا نام لکھیے:

اثر کرے نہ کرے سن تو لے میری فریاد = نہیں داد کا طالب یہ بندہ آزاد

3) تشریح کیجیے اور شاعر کا نام لکھیے:

بحر ہستی میں صحبتِ احباب = یوں ہے جسے بر دے آب حباب

4)صنعت تضاد کی تعریف لکھیے اور بطور مثال چند اشعار لکھیے۔

5)صنعت تشبیہ کی تعریف لکھیے اور بطور مثال چند اشعار لکھیے۔

6)صنعت مراۃ النظیر کی تعریف لکھیے اور بطور مثال چند اشعار لکھیے۔

سوال نمبر.3 مفصل جواب لکھیے۔(کوئی ایک) **10**

1) نظم "کسان میں جوش نے اپنا اشتراکی نقطہ نظر کس طرح پیش کیا ہے۔وضاہت کیا ہے۔

2) نظم "عدل جہانگیری" کے ذریعے شاعر کیا پیغام دینا چاہتا ہے؟ لکھیے۔

سوال نمبر.4. مفصل جواب لکھیے۔ 10

نظم "بڑھاپا" پہ سیر حاصل نوٹ لکھیئے

SLR-DA-36

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: October/November - 2025
Opt. Kannada (Paper - IV)
Novel and Poetry (BA221322)

Day & Date: Monday, 10-11-2025 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions:1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

ಪ್ರ.೧ ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರ ಆರಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ ೦೮

೧) ಮುಗಿಲ ಮಲ್ಲಿಗೆ ಕವನ ಸಂಕಲನದ ಕವಯಿತ್ರಿ
- ೧) ವೈದೇಹಿ ೨) ಸವಿತಾ ನಾಗಭೂಷಣ
- ೩) ಸುಕನ್ಯಾ ೪) ವಿಜಯಶ್ರೀ ಸಬರದ

೨) ಮೂರನೇ ಜಗತ್ತಿನ – ಮಂಕಾದವು
- ೧) ಹೂವುಗಳು ೨) ನಕ್ಷತ್ರಗಳು
- ೩) ಸೈನಿಕರು ೪) ಸೂರ್ಯ ಚಂದ್ರ

೩) ಅಂಗಳದ ಮಗುವಿಗೆ ಆಟಿಕೆಯಾದವರು
- ೧) ನೆಹರು ೨) ಬಸವೇಶ್ವರ
- ೩) ಚಂದ್ರ ೪) ಅಂಬೇಡ್ಕರ್

೪) ಬೆವರ ಹನಿಯಲ್ಲೇ ಮೈ ತೊಳೆಯುವವರು –
- ೧) ಶಿಕ್ಷಕರು ೨) ಮಠಾಧೀಶರು
- ೩) ಕಾರ್ಮಿಕರು ೪) ಮಂತ್ರಿಗಳು

೫) ಚಂದ್ರಗಿರಿ ತೀರದಲ್ಲಿ ಇದೊಂದು
- ೧) ಬೆಟ್ಟ ೨) ಕಾದಂಬರಿ
- ೩) ಅರಣ್ಯ ೪) ಊರು

೬) ಮುಸ್ಲೀಮ್ ಧರ್ಮಗ್ರಂಥ –
- ೧) ಬೈಬಲ್ ೨) ವಚನ
- ೩) ಭಗವದ್ಗೀತೆ ೪) ಖುರಾನ್

೭) ಇದು ಕೇರಳ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿದೆ –
- ೧) ಜತ್ತ ೨) ಹೊಸೂರು
- ೩) ಕಾಸರಗೋಡ ೪) ಅಕ್ಕಲಕೋಟ

೮) ರಶೀದ್ – ನಾದಿರಾ

೧) ದಂಪತಿಗಳು ೨) ಗುರುಶಿಷ್ಯ

೩) ಮಾಲಕ–ಸೇವಕಿ ೪) ಶಿಕ್ಷಕರು

ಪ್ರ.೨ ನಾಲ್ಕಕ್ಕೆ ಸಂದರ್ಭದೊಡನೆ ಸ್ಪಷ್ಟೀಕರಿಸಿರಿ. ೧೨

೧) ಹೊತ್ತು ಮುಳುಗಿದರೇನು ಕತ್ತಲಾದರೇನು

೨) ನೀನು ಮಹಾಕಾಳಿಯಾಗಬೇಕವ್ವ

೩) ಹರಿಯುವ ರಕ್ತ ಒಂದೆ

೪) ನಮ್ಮ ಮನೆ ಕಡೆ ಹೋಗಿದ್ದೆಯಾ ಪಾರೂ?

೫) ಏನು ಮಾವ ಬಿಡಿಸಿ ಹೇಳಿ

೬) ಹೋದರಿ ಹೋಗಲಿ! ಅವನ ಮಗು ನಮಗ್ಯಾಕೆ?

ಪ್ರ.೩ ಕೆಳಗಿನ ಒಂದಕ್ಕೆ ಪ್ರಬಂಧರೂಪದ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ. ೧೦

೧) ರಶೀದ್ ಹಾಗೂ ನಾದೀರಾರ ಮದುವೆಯ ಪ್ರಾರಂಭದ ದಿನಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಬರೆಯಿರಿ.

೨) ಮುಗಿಲ ಮಲ್ಲಿಗೆ ಕವನ ಸಂಕಲನದ ಕವಿತೆಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾದ ಬೆಳವಡಿ ಮಲ್ಲಮ್ಮನ ಬಗೆಗಿನ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ನಿರೂಪಿಸಿರಿ.

ಪ್ರ.೪ ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಪ್ರಬಂಧರೂಪದ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ ೧೦

ಚಂದ್ರಗಿರಿಯ ತೀರದಲ್ಲಿ ಕಾದಂಬರಿಯ ಮಹ್ಮದ್‌ಖಾನ್‌ನ ಪಾತ್ರಚಿತ್ರಣ ಕೊಡಿರಿ.

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र – III) (नवीन) (CBCS) परीक्षाः ऑक्टोबर/नोव्हेंबर – २०२५
Opt. Economics (Paper – IV)
Demographic Studies (BA221348)

वार, दिनांक : मंगळवार, ११-११-२०२५ कमाल गुणः ४०
वेळः सकाळी ०९:०० ते ११:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) लोकसंख्या शास्त्र हे ––– शास्त्र आहे.
अ) वास्तववादी ब) आदर्शवादी
क) सामाजिक ड) वरील सर्व

२) स्त्रियांमध्ये बालकांना जन्माला घालण्याची क्षमता ––– ते ––– वर्ष या वयोगटात असते.
अ) १५ ते ४९ ब) १६ ते ४८
क) २० ते ५० ड) २१ ते ५१

३) साधारणपणे अविकसित राष्ट्रांमध्ये लोकसंख्या वाढीचा दर ––– असतो.
अ) अधिक ब) कमी
क) स्थिर ड) यापैकी नाही

४) भारतात पहिली जनगणना ––– मध्ये झाली.
अ) १८८१ ब) १८७१
क) १८६१ ड) १८९१

५) सन २०११ च्या जनगणनेचे ––– आयुक्त होते.
अ) डॉ. मनमोहन सिंग ब) डॉ. रघुराम राजन
क) शक्तिकांत दास ड) सी. चंद्रमौळी

६) भारतामध्ये जन्ममृत्यु कायदा ––– साली स्विकारण्यात आला
अ) १९४७ ब) १९५०
क) १९६९ ड) १९९१

७) बोसरप यांनी ––– यांच्या लोकसंख्या सिद्धांताची पुर्नमांडणी केली.
अ) माल्थस ब) डाल्टन
क) रॉबिन्स ड) जे. के. मेहता

८) प्रमाणित मृत्युदर = $\frac{PS + DI}{_}$

अ) EP ब) DP

क) CP ड) IP

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) लोकसंख्याशास्त्राचे सामाजिक महत्त्व सांगा.

ब) लोकसंख्या शास्त्र व अर्थशास्त्र यातील संबध स्पष्ट करा.

क) जननदर व मृत्युदर म्हणजे काय?

ड) मुलकी नोंदणी पद्धतीचे दोन दोष लिहा.

इ) पर्याप्त लोकसंख्या म्हणजे काय?

ई) जनगणनेचे तीन फायदे सांगा.

प्र.३ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १०

अ) जनगणनेचे फायदे तोटे स्पष्ट करा.

किंवा

ब) लोकसंख्या संक्रमणाचा सिध्दांत स्पष्ट करा.

प्र.४ लोकसंख्याशास्त्र व इतर सामाजिक शास्त्रे यातील आंतर संबंध स्पष्ट करा. १०

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: October/November - 2025
Opt. Economics (Paper – IV)
Demographic Studies (BA221348)

Day & Date: Tuesday, 11-11-2025 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) Demography is a _____ science.
a) Realistic b) Idealistic
c) Social d) All above

2) Birth giving capacity of women belongs to the _____ age.
a) 15 to 49 b) 16 to 48
c) 20 to 50 d) 21 to 51

3) Generally the rate of population increase in underdeveloped countries is _____.
a) More b) Less
c) Stable d) None of the above

4) The first census in India took place in _____.
a) 1881 b) 1871
c) 1861 d) 1891

5) _____ was the commissioner of census in 2011.
a) Dr. Manmohan Singh b) Dr. Raghuram Rajan
c) Shaktikant Das d) C. Chandramauli

6) The act of birth death registration was passed in India in _____.
a) 1947 b) 1950
c) 1969 d) 1991

7) Bosrap reformulated _____ theory of population.
a) Malthus b) Dalton
c) Robins d) J. K. Mehta

8) Standardized death rate = $\frac{PS + DI}{_}$
a) EP b) DP
c) CP d) IP

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

a) State social importance of Demography.
b) Explain the relationship between Demography and Economics.
c) What is death rate and birth rate?
d) State two demerit's of civil registration.
e) What is optimum population?
f) State three benefits of census.

Q.3 Answer the following question. (Any One) **10**

a) Explain the merits and demerit's of census.

OR

b) Explain the theory Demographic transition.

Q.4 Explain the inter relationship between Demography and other Social Sciences. **10**

Seat No.	

Set **P**

बी.ए (सत्र - III) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: ऑक्टोबर / नोव्हेंबर – २०२५
Opt. History (Paper - III)
History Modern Europe (1750–1871A.D.) (BA221343)

वार, दिनांकः बुधवार, १२-११-२०२५ कमाल गुणः ४०
वेळः सकाळी ०९:०० ते ११:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) औद्योगिक क्रांतीची सुरूवात ––– या देशात झाली.
अ) अमेरिका ब) जर्मन
क) जपान ड) इंग्लंड

२) ––– याने पॉवर लूम या यंत्राचा शोध लावला.
अ) एडमंड कार्टराईट ब) जॉन के
क) हारग्रिव्ज ड) जेम्स वॅट

३) ––– हिला फ्रांसच्या इतिहासात तुटीची राणी असे संबोधले जाते.
अ) मेरी लुसी ब) मेरी ॲन्टॉईनेट
क) मेरिया थेरेसा ड) यापैकी नाही

४) ––– याने कॅन्डीड हा ग्रंथ लिहिला
अ) व्हॉल्टेअर ब) रूसो
क) दिदेरो ड) मॉन्टेस्क्यू

५) ––– बेटावर नेपोलियन बोनापार्टचा जन्म झाला.
अ) कॉर्सिका ब) एल्बा
क) सेंट हेलेना ड) यापैकी नाही

६) इ.स. १८०० मध्ये नेपोलियन बोनापार्ट याने बँक ऑफ ––– ची स्थापना केली.
अ) युरोप ब) फ्रांस
क) रशिया ड) रोम

७) मेटरनिक हा ऑस्ट्रियाचा ––– होता.
अ) राजा ब) सम्राट
क) राजपुत्र ड) चॅन्सेलर (प्रधानमंत्री)

८) संयुक्त युरोपची दुसरी परिषद ––– येथे पार पडली.

अ) एक्सलाशापेल ब) ट्रोपाऊ

क) लेबॅक ड) व्हेरोना

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) औद्योगिक क्रांतीचे कोणतेही दोन परिणाम स्पष्ट करा.

ब) टेनिस कोर्टाची शपथ म्हणजे काय?

क) 'दहशतीची राजवट' म्हणजे काय?

ड) नेपोलियनच्या कायदेसंहितेची थोडक्यात माहिती द्या.

इ) व्हिएन्ना परिषदेची तत्वे स्पष्ट करा. १८१४–१५

ई) संयूक्त युरोपच्या अपयशाची कोणतीही दोन कारणे सांगा

प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १०

अ) औद्योगिक क्रांतीची कारणे स्पष्ट करा.

किंवा

ब) नेपोलियन बोनापार्टच्या सुधारणांचा आढावा घ्या.

प्र.४ इ.स.१७८९ च्या फ्रेंच राज्यक्रांतीची सामाजीक व आर्थिक कारणे स्पष्ट करा. १०

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: October/November - 2025
Opt. History (Paper - III)
History Modern Europe (1750–1871A.D.) (BA221343)

Day & Date: Wednesday, 12-11-2025 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) The Industrial revolution started in _____.
a) America b) Germany
c) Japan d) England

2) _____ Invented 'Power loom'.
a) Edmund Cartwright b) John Key
c) Hargreaves d) James Watt

3) _____ called 'Madam deficit' in history of France.
a) Marie Lousy b) Marie Antoinette
c) Maria Theresa d) none of these

4) A book 'Candid' was written by _____.
a) Voltaire b) Rousseau
c) Diderot d) Montesquieu

5) Napoleon Bonaparte was born in _____ island.
a) Corsica b) Elba
c) Saint Helena d) none of these

6) Napoleon Bonaparte was founded Bank of _____ in 1800 A. D.
a) Europe b) France
c) Russia d) Rome

7) Metternich was the _____ of Austria.
a) King b) Emperor
c) Prince d) Chancellor

8) The second conference of concert of Europe healed at _____.
a) Aix-la-Chappelle b) Troppau
c) Layback d) Verona

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

a) Explain the any two effects of Industrial Revolution.
b) What is meant by oath of tennis court?
c) What is meant by 'Reign of Terror?
d) Give the short information about Napoleonic code.
e) Explain principles of Vienna congress, 1814-15.
f) Till the any two causes of failure of concert of Europe.

Q.3 Answer the following question in detail. (Any One) **10**

a) Explain the causes of Industrial revolution.

OR

b) Review the reforms of Napoleon Bonaparte.

Q.4 Explain the social and economic causes of French Revolution, 1789. **10**

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र - III) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: ऑक्टोबर / नोव्हेंबर – २०२५
Opt. Geography (Paper - III)
Climatology (BA221361)

वार, दिनांकः गुरूवार, १३-११-२०२५ कमाल गुणः ४०
वेळः सकाळी ०९:०० ते ११:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
३) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.
४) नकाशा स्टेन्सिल वापरण्यास परवानगी आहे.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) हवामान शास्त्र ही ––– भूगोलाची शाखा आहे.
अ) प्राकृतिक ब) मानवी
क) आर्थिक ड) ऐतिहासिक

२) वातावरणात सर्वाधिक ––– हा वायू आढळतो.
अ) ऑक्सिजन ब) नायट्रोजन
क) कार्बन डाय–ऑक्साइड ड) ओझोन

३) ––– स्थितीमध्ये पृथ्वी सूर्यापासून जवळ असते.
अ) अपसूर्य ब) सापेक्ष
क) उपसूर्य ड) निरपेक्ष

४) काही वेळा उंचीनुसार तापमान वाढत जाते त्यास ––– असे म्हणतात.
अ) तापमान कक्षा ब) तापमानाची विपरिता
क) तापमानाचा सर्वसाधारण दर ड) यापैकी नाही

५) हवेचा भार मोजण्यासाठी ––– उपकरणाचा उपयोग केला जातो.
अ) तापमान लेखक ब) वायुभार लेखक
क) वायुवेग मापक ड) यापैकी नाही

६) व्यापारी वाऱ्याला ––– वारे असेही म्हणतात.
अ) पश्चिमी ब) दक्षिणीय
क) उत्तरीय ड) पूर्वीय

७) हवेत बाष्पाच्या रूपात असलेल्या पाण्याच्या अस्तित्वाला ––– म्हणतात.
अ) तापमान ब) उष्णता
क) आर्द्रता ड) वायुभार

८) विषुववृत्तीय पट्ट्यामध्ये ––– प्रकारचा पाऊस पडतो.
अ) आरोह ब) आवर्त
क) प्रतिरोध ड) मोसमी

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) हवा व हवामान यातील फरक थोडक्यात सांगा.
ब) वातावरणाची रचना सांगा.
क) तापमानाचे उभ्या दिशेतील वितरण सांगा.
ड) हवेच्या तापमानावर परिणाम करणाऱ्या घटकांची नावे सांगा.
इ) आर्द्रतेचे प्रकार सांगा.
ई) सांद्रीभवनाची विविध रूपे कोणती आहेत?

प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १०

अ) पृथ्वीवरील वायुभार पट्ट्याची सविस्तर माहिती द्या.

किंवा

ब) सौरशक्ती म्हणजे काय? ते सांगून सौरशक्तीच्या वितरणावर परिणाम करणारे घटक स्पष्ट करा.

प्र.४ वृष्टी म्हणजे काय? ते सांगून पर्जन्याचे प्रकार वर्णन करा. १०

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: October/November - 2025
Opt. Geography (Paper - III)
Climatology (BA221361)

Day & Date: Thursday, 13-11-2025 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.
3) Neat diagrams must be drawn wherever necessary.
4) Use of map stencils is allowed.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) Climatology is the branch of _____ Geography.
a) Physical b) Human
c) Economic d) Historical

2) _____ is the highest percentage of gas in the atmosphere.
a) Oxygen b) Nitrogen
c) Carbon dioxide d) Ozone

3) _____ condition earth is closer to the sun.
a) Aphelion b) Relative
c) Perihelion d) Absolute

4) Sometimes temperature is increasing with increasing height is known as _____.
a) Range of Temperature b) Inversion of Temperature
c) Normal Lapse Rate d) None of these

5) Air pressure is measured by _____ equipment.
a) Thermometer b) Barometer
c) Anemometer d) None of these

6) Trade winds are known as _____ wind.
a) Westerlies b) Southerly
c) Northerly d) Easterlies

7) Water existing in the form of evaporation in the air is called _____.
a) Temperature b) Heat
c) Humidity d) Air Pressure

8) _____ types of rainfall takes place in the equatorial belt.
a) Conventional b) Cyclonic
c) Orographic d) Monsoon

Q.2 Answer the following questions. (Any Four) **12**

a) Write the difference between Weather and Climate.
b) Write the structure of Atmosphere.
c) Write the vertical distribution of Temperature.
d) Write name of the factors affecting on the air Temperature.
e) Name the types of Humidity.
f) What is the aspects of Condensation?

Q.3 Answer the following question. (Any One) **10**

a) Explain Atmospheric pressure belts on the earth.

OR

b) What is Insolation? Describe the factors affecting on the distribution of Insolation.

Q.4 What is mean by Precipitation? Describe the types of rainfall. **10**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: October/November - 2025
English (Comp.) (BA221301)

Day & Date: Friday, 14-11-2025 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) What does the man in the story enjoy doing is time on Earth?
a) Productive work
b) Making sculptures and painting
c) Studying books
d) None of these

2) Iona Potapov is a _____.
a) Painter b) Gardner
c) Sledge-driver d) Writer

3) _____ lived in the pleasant Valley of a county which was called Thessaly.
a) Eurydice b) Orpheus
c) Dragon d) Griffin

4) In sonnet number 104, Shakespeare addresses to his dear _____.
a) beloved b) wife
c) daughter d) friend

5) I wandered lonely as a _____.
a) bird b) bee
c) wind d) cloud

6) _____ was also called the Nightingale of India.
a) Kasturba Gandhi b) Captain Lakshmi
c) Sarojini Naidu d) Lakshmi Pandit

7) _____ is a group of letters or an that is attached at the beginning of a word or lexical item.
a) Affix b) Suffix
c) Prefix d) Infix

8) The _____ resolves around the sun.
a) Moon b) Sun
c) Earth d) Neptune

Q.2 Answer the following questions in brief (Any Four) **12**

a) Discuss the main idea of the story “A Wrong Man in Worker’s Paradise”.

b) Discuss the portrayal of grief as a pervasive, un spoken force in “Misery”.

c) How does music play a pivotal role in Orpheus’s journey and interactions with both humans and mythical creatures.

d) How does the speaker describe the fair friend’s beauty in relation to time.

e) Why does the poet compare himself to a cloud at the beginning of the poem.

f) Discuss the symbolic meaning of the fruit mentioned in the poem “To Youth”.

Q.3 Answer the following question. (Any One) **10**

a) Write a film review of a movie that you have liked.

OR

b) Write the types of interviews in detail.

Q.4 Write a detailed note on Leadership Development Strategies. **10**

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र - III) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: ऑक्टोबर / नोव्हेंबर – २०२५
Inter-Disciplinary Sub (I.D.S.)
Ancient Indian History & Culture
Political and Cultural History of Ancient India up to C.A.D.650
(BA221306)

वार, दिनांक: शनिवार, १५-११-२०२५ कमाल गुण: ४०

वेळ: सकाळी ०९:०० ते ११:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) बौद्ध साहित्य ––– भाषेत आहे.
अ) संस्कृत ब) पाली
क) अर्धमागधी ड) प्राकृत

२) ––– हा ग्रंथ वैदिक धर्माशी संबंधित नाही.
अ) आगम ब) अरण्यक
क) महाभारत ड) ऐतरेय उपनिषद

३) गुहाचित्रे हे ––– संस्कृतीचे वैशिष्टये आहे.
अ) मध्याश्मयुग ब) पुराष्मयुग
क) नावाश्मयुग ड) सिंधू

४) ––– काळातील मानव विटाची गोल घरे बांधू लागला.
अ) मध्याश्मयुग ब) पुराष्मयुग
क) नवाश्मयुग ड) सिंधू

५) ––– हे वैदिकांचे प्रमुख वैशिष्टय होते.
अ) यज्ञ ब) शिल्पकला
क) शिकार ड) व्यापार

६) उत्तर वैदिक काळामध्ये एकूण ––– आश्रम होते.
अ) दोन ब) तीन
क) चार ड) पाच

७) हे सिंधू संस्कृतीमध्ये ––– या शहराला मृत थडग्याचे शहर म्हणतात.
अ) मोहेंजोदडो ब) हडप्पा
क) कालीबांगण ड) लोथल

८) सिंधू संस्कृती मधील कालीबंगण हे ठिकाण ––– राज्यात होते.
अ) गुजरात ब) राजस्थान
क) महाराष्ट्र ड) आंध्रप्रदेश

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) महास्नानगृहाविषयी माहिती द्या.
ब) नवाश्मयुगातील मानवाची प्रगती सांगा.
क) शिलालेख व नाणी या साधनाविषयी माहिती द्या.
ड) ग्रीक प्रवासवृतांत सांगा.
इ) वैदिकांच्या देवदेवता सांगा.
ई) उतर वेदकालीन चार पुरूषार्थ सांगा.

प्र.३ अ) पुरातत्वीय साधनांविषयी माहिती द्या. **१0**

किंवा

ब) सिंधू संस्कृतीतील नगररचना स्पष्ट करा.

प्र.४ वैदिकांचे आर्थिक व सामाजिक जीवन स्पष्ट करा. **१0**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: October/November - 2025
Inter-Disciplinary Sub (I.D.S.)
Ancient Indian History & Culture
Political and Cultural History of Ancient India up to C.A.D.650 (BA221306)

Day & Date: Saturday, 15-11-2025 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) Buddhism literature in _____ language.
a) Snskrit b) Pali
c) Ardhamagadhi d) Prakrit

2) _____ Book was not related to Vedic religion.
a) Agam b) Aranyak
c) Mahabharat d) Etarey Upanishad

3) Cave paintings are characteristics of _____ culture.
a) Mesolithic b) Paleolithic Age
c) Neolithic Age d) Indus

4) _____ human being was built his house in round shape with bricks.
a) Mesolithic b) Paleolithic Age
c) Neolithic Age d) Indus

5) _____ Ha was the significant of Vedic period.
a) Yadnya b) Craft
c) Hunting d) Business

6) In the later Vedic period, total ashram have been _____.
a) Two b) Three
c) Four d) Five

7) In Indus culture, _____ or Shahrala is called the city of dead Tomb.
a) Mohenjodaro b) Harappa
c) Kalibangan d) Lothal

8) Kalibangan, a place in Indus Valley culture, would have been in _____ state.
a) Gujarat b) Rajasthan
c) Maharashtra d) Andhra Pradesh

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

a) Give information about Major bath of Indus civilization.
b) Describe the progress of human beings in Neolithic age.
c) Give information about Inscription and coins.
d) State it in Greek travelogues.
e) State the Vedic gods and goddesses.
f) State the four Purusharth of Post-Vedic period.

Q.3 a) Give information about archeological sources. **10**

OR

b) Explain the city structure of Indus civilization.

Q.4 Explain economic and social life of Vedics. **10**

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र - III) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: ऑक्टोबर / नोव्हेंबर – २०२५
Social Ecology (BA221318)

वार, दिनांकः शनिवार, १५-११-२०२५ कमाल गुणः ४०
वेळः सकाळी ०९:०० ते ११:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
३) कॅलक्युलेटर वापरण्यास परवानगी आहे.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) वन्यप्राण्यांची संख्या कमी होण्याचे प्रमुख कारण काय आहे?
अ) वृक्षतोड ब) नर भक्षकवाद
क) पिण्याच्या पाण्याची कमतरता ड) अधिवास नाश

२) खालीलपैकी लिंगभाव समानतेची गरज कशासाठी आहे?
अ) आर्थिक विकास
ब) स्त्रियांवरील अत्याचार रोखणे
क) कुटुंब, समाज व देशाचा विकास
ड) वरीलपैकी सर्व

३) भारतामध्ये वन्यजीव संरक्षण कायदा कोणत्या साली संमत झाला?
अ) १९६२ ब) १९७२
क) १९६८ ड) १९७४

४) ''ॲमेझॉन'' हे ––– परिसंस्थेचे उदाहरण आहे?
अ) जंगल ब) सागरी
क) गवताळ ड) वाळवंट

५) ''इकॉलॉजी'' हा शब्द सर्वप्रथम कोणी वापरला?
अ) इ. एच. हॅकेल ब) ए. जी. टान्सले
क) रॉबर्ट पार्क ड) इ. ओडम

६) पर्यावरण संतुलनासाठी ––– इतके टक्के क्षेत्र वनाखाली असणे आवश्यक आहे.
अ) ३०% ब) ३२%
क) ३३% ड) ३१%

७) 'जागतिक पर्यावरण दिवस' केव्हा साजरा केला जातो?

अ) ५ जुलै ब) ५ जून

क) ५ ऑगस्ट ड) ५ ऑक्टोबर

८) पृथ्वीच्या वातावरणामध्ये ऑक्सिजनचे प्रमाण ––– टक्के इतके आहे.

अ) ७८.०९% ब) २०.९४%

क) ०.०३% ड) २०.२०%

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) संवर्धनाचे प्रकार स्पष्ट करा.

ब) परिसर विज्ञानाची व्याप्ती सांगा.

क) प्राण्याचे हक्क सांगा.

ड) परिस्थितिकीय अनुक्रमण सांगा.

इ) जंगलाचे महत्व स्पष्ट करा.

ई) परिसंस्थेचे जैविक घटक स्पष्ट करा.

प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १०

अ) भावीपिढीसाठी सांधनसंपत्तीचे संवर्धन स्पष्ट करा.

किंवा

ब) परिसंस्थेतील पोषकद्रव्याचे चक्र म्हणजे काय? कार्बन चक्र आणि नायट्रोजन चक्र या उदहरणासाहित स्पष्ट करा.

प्र.४ जंगल म्हणजे काय? जंगलतोडीचे दुष्परिणाम व उपाययोजना स्पष्ट करा. १०

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: October/November - 2025
Social Ecology (BA221318)

Day & Date: Saturday, 15-11-2025 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.
3) Use of Calculator is allowed.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) What is the major cause of diminishing wildlife number?
a) Deforestation b) Cannibalism
c) Paucity of drinking water d) Habitat destruction

2) What is the need for gender equality among the following?
a) Economic Development
b) Preventing atrocities on Women
c) Development of family, society and country
d) All of the above

3) In Indian Wildlife Protection Act was passed in.
a) 1962 b) 1972
c) 1968 d) 1974

4) "Amazon" is an example of _____ ecosystem.
a) Forest b) Marine
c) Grass Land d) Desert

5) Who has first time used the term of Ecology _____?
a) E. H. Haeckel b) A. Tansely
c) Robert Park d) E. Odum

6) _____ Percentage area under forest is required for the environmental balance.
a) 30% b) 32%
c) 33% d) 31%

7) When is the "World Environment Day' celebrated?
a) 5th July b) 5th June
c) 5th August d) 5th October

8) The Percentage of oxygen in the atmosphere gases _____%.
a) 78.09% b) 20.94%
c) 0.03% d) 20.20%

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

a) Explain the types of Conservation.
b) State the Scope of Ecology.
c) State the Rights of Animals.
d) State Ecological succession.
e) State the importance of forest.
f) Explain Biological Component of Ecosystem.

Q.3 Answer the following question. (Any One) **10**

a) Explain the Preserving Resources for Future Generation.

OR

b) What is Nutrient cycle in Ecosystem? Explain it with example carbon cycle and nitrogen cycle.

Q.4 What is Forest? Explain the consequences and remedies on Deforestation. **10**

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र - III) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: ऑक्टोबर / नोव्हेंबर – २०२५
Prayojan Mulak Hindi (BA221303)

वार, तारीखः शनिवार, १५-११-२०२५ कमाल गुणः ४०
समयः सुबह ०९:०० से ११:००

सूचनाएँ : १) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।
२) दाईं ओर लिखे अंक प्रश्न के लिए निर्धारित अंक हैं।

प्र.१ निम्नलिखित वाक्यों के नीचे दिए गये विकल्पों में से सही विकल्प चुनकर वाक्य फिर से लिखिए। ०८

१) प्रयोजनमूलक शब्द का कोशगत अर्थ ––– है।
अ) उद्देश्य ब) विधेय
क) विशिष्ट ड) कारण

२) पोस्टर, आकाशवाणी, दूरदर्शन और सिनेमा में ––– का प्रयोग किया जाता हैं।
अ) विधिक हिंदी ब) तकनीकी हिंदी
क) जनसंचार माध्यम हिंदी ड) व्यावसायिक हिंदी

३) कृषी, किटशास्त्र और पशुपालन की जानकारी ––– में दी जाती है।
अ) खोजी पत्रकारिता ब) ग्रामीण पत्रकारिता
क) बाल पत्रकारिता ड) कृषि पत्रकारिता

४) संस्कृत में समाचार को ––– कहते है।
अ) खबर ब) अखबार
क) वार्ता ड) न्यूज

५) कार्यालयीन पत्रव्यवहार का प्रमुख अंग ––– है।
अ) टिप्पण ब) संक्षेपण
क) अनुवाद ड) प्रारूपण

६) पत्रकारिता अंग्रेजी शब्द ––– का हिंदी पर्याय है।
अ) जर्नल ब) जनरल
क) जर्नालिज्म ड) जेनेरिक

७) पत्राचार में आवेदक को ––– कहते है।

अ) संबोधन ब) प्रेषक

क) स्वनिर्देश ड) प्रेषीती

८) ग्रामीण डाक जीवन बीमा की सेवा ––– के द्वारा दी जाती है।

अ) इंडिया पोस्ट ब) बीमा कंपनी

क) बैंक ड) पतसंस्था

प्र.२ निम्नलिखित प्रश्नों के उत्तर संक्षेप में लिखिए। (कोई भी चार) १२

अ) निम्नलिखित अंग्रेजी पारिभाषिक शब्दों के हिंदी पर्याय लिखिए:

अ) Circular

ब) Democracy

क) Evaluation

ब) प्रयोजनमूलक हिंदी को कौन–कौन से नाम दिए गये है।

क) बैंक के द्वारा कौनसी सेवाएँ दी जाती है?

ड) ग्रामीण पत्रकारिता को स्पष्ट कीजिए।

इ) कार्यालय आदेश के द्वारा कौनसी सूचनाएँ दी जाती हैं?

ई) 'संविधान दिन' समारोह का वृत्तांत लिखिए।

प्र.३ अ) श्री. सुनिल पाठक, सिध्देश्वर नगर, सहारा रोड, सोलापूर; प्रबंधक, कैनरा बैंक, आसरा रोड, सोलापूर के नाम लिपिक पद के लिए आवेदन पत्र लिखते है। पत्र का प्रारूप तैयार कीजिए। **१०**

अथवा

ब) प्रयोजनमूलक हिंदी के विविध रूप स्पष्ट कीजिए।

प्र.४ पत्रकारिता के विभिन्न प्रकार स्पष्ट कीजिए। **१०**

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र - III) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: ऑक्टोबर / नोव्हेंबर – २०२५
Modern Logic (Propositional Logic) (BA221315)

वार, दिनांकः शनिवार, १५-११-२०२५ कमाल गुणः ४०
वेळः सकाळी ०९:०० ते ११:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) कोणतेही निवेदक वाक्य ––– असते.
अ) सत्य ब) असत्य
क) सत्य किंवा असत्य ड) यापैकी नाही

२) आधुनिक तर्कशास्त्र हे एक ––– आहे.
अ) कला ब) वाणिज्य
क) शास्त्र ड) यापैकी नाही

३) मुळ सत्यता कोष्टके ––– प्रकारची आहेत.
अ) दोन ब) तीन
क) चार ड) पाच

४) ––– हे विधानीय चर आहे.
अ) · ब) ~
क) ⊃ ड) p

५) 'राम आणि शाम' विद्यार्थी आहेत' या विधानाचे सांकेतीकरण ––– असे केले जाते.
अ) p . q ब) p v q
क) p ⊃ q ड) p ≡ q

६) खालील पैकी योग्य सूत्र ओळखा.
अ) p ≡ ~ p ब) (p . q) ≡ (r . s)
क) p≡ (p v p) ड) p ≡ q

७) ~ (~ p v ~ q)≡ ––––.
अ) (p . q) ब) (q ⊃ p)
क) (r . s) ड) (s . r)

८) आधुनिक तर्कशास्त्रात अनुमानाच्या नियमाचे ——— प्रकार सांगण्यात आलेले आहेत.

अ) सात ब) आठ

क) नऊ ड) दहा

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) सत्यता कोष्टक पद्धतीचा अवलंब करून $(q \supset p) \supset (p \supset q)$ हे विधानबंध सर्वतः सत्य, सर्वतः असत्य की, नैमित्तिक सत्यासत्य ते ठरवा.

ब) सत्यता कोष्टक पद्धतीचा अवलंब करून $[(p \supset q) . p] \supset q$ हे विधानबंध सर्वतः सत्य, सर्वतः असत्य की, नैमित्तिक सत्यासत्य ते ठरवा.

क) सत्यता कोष्टक पद्धतीचा अवलंब करून $(p \vee q) \equiv (q \vee p)$ हे विधानबंध सर्वतः सत्य, सर्वतः असत्य की, नैमित्तिक सत्यासत्य ते ठरवा.

ड) आधुनिक तर्कशास्त्रातील सांकेतीकरणाचे महत्व स्पष्ट करा.

इ) अनुमानाचे स्वरूप स्पष्ट करा.

ई) निगामी आणि विगामी अनुमानातील फरक स्पष्ट करा.

प्र.३ आकारिक सिद्धतेकरिता अनुमानाचे नियम लिहा. **१0**

किंवा

आकारिक सिद्धता द्या.

अ) १) $r \vee (p \supset q)$

२) $r \supset s$

३) $p \cdot \sim s \ / \therefore q$

ब) १) $(p \supset q) . (q \supset r)$

२) $p \quad / \quad \therefore \quad r$

प्र.४ सोपाधिक किंवा अप्रत्यक्ष सिद्धता पद्धतीचा उपयोग करून खालील सत्य विधाने सिद्ध करा. **१0**

अ) $[p \supset (q \supset r)] \supset [(p . q) \supset r]$

ब) $[(p \supset q) \cdot (q \supset r)] \supset (p \supset r)$

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: October/November - 2025
Modern Logic (Propositional Logic) (BA221315)

Day & Date: Saturday, 15-11-2025 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) Any assertive sentence is _____.
a) True b) False
c) True or false d) None of these

2) Modern Logic is _____.
a) Art b) Commerce
c) Science d) None of these

3) There are _____ kinds of basic truth tables.
a) Two b) Three
c) Four d) Five

4) _____ is propositional variable.
a) . b) ~
c) ⊃ d) p

5) 'Ram and Sham are students' is symbolized as _____.
a) p .q b) p v q
c) p ⊃ q d) p ≡ q

6) Identify valid formulas.
a) p ≡ ~ p b) (p . q) ≡ (r . s)
c) p≡ (p v p) d) p ≡ q

7) ~ (~ p v ~ q)≡ _____.
a) (p . q) b) (q ⊃ p)
c) (r . s) d) (s . r)

8) There are _____ kinds of rules of inference in modern logic.
a) Seven b) Eight
c) Nine d) Ten

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

a) Use truth table method or shorter truth table method to decide whether (q ⊃ p) ⊃ (p ⊃ q) statement form is tautologous, contradictory or contingent.

b) Use truth table method or shorter truth table method to decide whether [(p ⊃ q) . p] ⊃ q statement form is tautologous, contradictory or contingent.

c) Use truth table method or shorter truth table method to decide whether (p v q) ≡ (q v p) statement form is tautologous, contradictory or contingent.

d) Explain the importance of symbolization in modern logic.

e) Explain the nature of inference.

f) Distinguish between deductive and inductive inference

Q.3 Answer the following question. (Any One) **10**

a) Write the rules of inference for formal proof.

OR

b) Construct formal proof.

1) i) r v (p ⊃ q)
   ii) r ⊃ s
   iii) p . ~ s / ∴ q

2) i) (p ⊃ q) . (q⊃ r)
   ii) p / ∴ r

Q.4 Use the method of conditional proof or indirect proof to prove the following tautologies. **10**

a) [p ⊃ (q ⊃ r)] ⊃ [(p . q) ⊃ r]

b) [(p ⊃ q) · (q ⊃ r)] ⊃ (p ⊃ r)

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र - III) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: ऑक्टोबर / नोव्हेंबर – २०२५
Traditional Logic (Deductive Logic) (BA221316)

वार, दिनांकः शनिवार, १५-११-२०२५ कमाल गुणः ४०
वेळः सकाळी ०९:०० ते ११:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) विधाने आणि अनुमानाचा अभ्यास करणे, हा ––– चा अभ्यास विषय आहे.
अ) गणित ब) संख्याशास्त्र
क) तर्कशास्त्र ड) नीतीशास्त्र

२) निवेदक वाक्य म्हणजेच ––– होय.
अ) शब्द ब) पद
क) विधान ड) अनुमान

३) विकल्प विधान हे ––– विधान होय.
अ) निरूपाधिक ब) अनुलंब
क) सोपाधिक ड) संधी

४) 'श्रीमंत आणि गरीब' ही ––– पदांची जोडी होय.
अ) विरोधी ब) व्याघाती
क) संवादी ड) यापैकी नाही

५) निगामी अनुमानात ––– ला महत्त्व असते.
अ) सत्य ब) असत्य
क) संशयास्पद ड) युक्तता

६) सामान्य नास्तिवाची विधानाला ––– विधान असे म्हणतात.
अ) A ब) E
क) I ड) O

७) 'सामान्यआधारविधानाकडून विशिष्ट निष्कर्षाकडे जाणे' ही ––– अनुमानाची प्रक्रिया आहे.
अ) निगामी ब) केवळ गणनात्मक
क) साम्यानुमान ड) यापैकी नाही

८) 'आंबा गोड आहे' या विधानातील 'गोड' हे ––– पद होय.

अ) उद्देश ब) विधेय

क) विरोधी ड) व्याघाती

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) तर्कशास्त्राचा अभ्यास विषय स्पष्ट करा.

ब) विधान आणि वाक्य यातील फरक स्पष्ट करा.

क) तर्कशास्त्राचा उपयोग स्पष्ट करा.

ड) 'सर्व मुले शूर असतात' – या विधानावरून कोणकोणती प्रतीयोगी अनुमाने काढता येतील, ते लिहा.

इ) खालील विधानांचे परिवर्तनरूप द्या.

अ) सर्व वकील भारतीय आहेत.

ब) एकही हत्ती वाघ नाही.

क) काही डॉक्टर वकील असतात.

ई) खालील विधानांचे प्रतीवर्तन रूप द्या

अ) सर्व मुली सुंदर असतात.

ब) एकही अमेरिकन जपानी नाही.

क) काही मोबाईल उपयुक्त असतात.

प्र.३ अ) विधानाचे पारंपरिक वर्गीकरण स्पष्ट करा. १०

किंवा

ब) खालील निरूपाधिक संविधानांची युक्तता स्पष्टीकरणासहित तपासा

१) सर्व चिमण्या राजकारणी असतात
सर्व पक्षी चिमण्या आहेत
————————————
म्हणून, सर्व पक्षी राजकारणी आहेत

२) एकही वकील खोटारडा नाही
एकही इंजिजनयर खोटारडा नाही
————————————————
म्हणून ,एकही इंजिनियर वकील नाही

प्र.४ खालील अनुलंब संविधनांची युक्तता स्पष्टीकरणासह तपासा. १०

१) जर केळी पिवळे असतील तर ती पिकलेली असतील
केळी पिवळे आहेत
————————————
म्हणून , ती पिकलेली आहेत

२) जर फळे महाग असतील तर ती गोड असतील
फळे गोड नाहीत
————————————————————
म्हणून ,ती महाग नाहीत

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: October/November - 2025
Traditional Logic (Deductive Logic) (BA221316)

Day & Date: Saturday, 15-11-2025 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) To study of propositions and inference is the subject matter of _____.
a) Mathematics b) Statistics
c) Logic d) Ethics

2) Assertive sentence is called _____.
a) Word b) Term
c) Proposition d) Inference

3) Disjunctive propositions is a _____ proposition.
a) Categorical b) Hypothetical
c) Conditional d) Conjunctive

4) 'Rich and Poor' is a pair of _____ terms.
a) Contrary b) Contradictory
c) Compatible d) None of these

5) In deductive inference _____ is important.
a) True b) False
c) Doubtful d) Validity

6) Universal negative proposition is also called _____ proposition.
a) A b) E
c) I d) O

7) General premises to particular conclusion is a process of _____ inference.
a) Deductive b) Simple enumerative
c) Analogy d) None of these

8) 'Mango is sweet' in this proposition 'sweet' is _____ term.
a) Subject b) Predicate
c) Contrary d) Contradictory

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

a) Explain the subject matter of logic.

b) Distinguish between proposition and sentence.

c) Explain the uses of logic.

d) What inferences by opposition of proposition can be drawn from the proposition - 'All boys are brave'

e) Give converse form of the following propositions.

a) All advocates are Indians.
b) No elephants are tigers.
c) Some doctors are advocate.

f) Give obverse form of the following propositions.

a) All women are beautiful.
b) No Americans are Japanies.
c) Some mobiles are useful.

Q.3 a) Explain the traditional classification of proposition. **10**

OR

b) Test the validity of the following categorical syllogism with explanation.

1) All sparrows are politicians
All birds are sparrows

Therefore, All birds are politicians

2) No advocates are liars
No engineers are liars

Therefore, No engineers are advocates

Q.4 Test the validity of the following hypothetical syllogism with explanation. **10**

1) If bananas are yellow then they are ripe
Bananas are yellow

Therefore, they are ripe

2) If fruits are costly then they are sweet
Fruits are not sweet.

Therefore, they are not costly.

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: October/November - 2025
Basics of Linguistics (BA221319)

Day & Date: Saturday, 15-11-2025 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Rewrite the following sentences by choosing the correct alternative. 08

1) Speech organ _____ is most active while articulation.
a) hard palate b) soft palate
c) lip d) tongue

2) Animal communication system is _____.
a) culturally transmitted b) symbolic
c) instinctive d) non-instinctive

3) /n/ is _____ consonant.
a) fricative b) affricate
c) nasal d) lateral

4) Smallest meaningless sound unit of language is called _____.
a) phoneme b) morpheme
c) zero morpheme d) bond morpheme

5) There are _____ monophthongs and diphthongs in English language.
a) 13 b) 10
c) 25 d) 20

6) The correct stress marked word is _____.
a) 'beginning b) be'ginning
c) begi'nning d) begin'ing

7) Language is not _____.
a) instinctive b) symbolic
c) ‘Non-instinctive’ d) modifiable

8) _____ of the following is not speech organ
a) tongue b) chin
c) lip d) palate

Q.2 Write answers to the following questions as directed. (Any Four) **12**

a) Write down the phonemic symbols of diphthongs of following words.
   a) late
   b) enjoy
   c) go

b) Give correct stress mark on the following words.
   a) action
   b) committee
   c) major

c) Write phonemic transcription of the following words.
   a) queen
   b) success
   c) beautiful

d) Underline the weak forms in the following sentences.
   a) He was walking from the window to the door.
   b) I'll send for him.
   c) There is somebody at the door

e) Write three term labels of /f/, /k/ and /m/.

f) What is phonology?

Q.3 Answer the following question. (Any One) **10**

a) How does human communication system differs from animal communication system?

OR

b) What are the general characteristics of language?

Q.4 Describe stop consonants (plosives). **10**

Seat No.	

Set | P

बी.ए. (सत्र - III) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: ऑक्टोबर / नोव्हेंबर – २०२५
Public Administration (BA221312)

वार, दिनांकः शनिवार, १५-११-२०२५ कमाल गुणः ४०
वेळः सकाळी ०९:०० ते ११:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) ––– या देशामध्ये स्वतंत्र स्वनियंत्रित मंडळे आढळून येतात.
अ) यु. के. ब) यु. एस. एस. आर.
क) भारत ड) यु. एस. ए.

२) ––– यांना लोकप्रशासनाचे जनक म्हणून ओळखले जाते.
अ) वेबर ब) विड्रो विल्सन
क) ल्युथर ग्युलिक ड) यापैकी नाही

३) खालीलपैकी ––– हे संघटनेचे तत्व आहे.
अ) अधिकार पद परंपरा ब) नियंत्रण कक्षा
क) समन्वय ड) वरील सर्व

४) खाते हा संघटनेच्या ––– घटकाच्या प्रकारापैकी एक प्रकार आहे.
अ) लाईन ब) स्टाफ
क) लोकनिगम ड) वरील सर्व

५) ––– हे लोकप्रकाशासनाचे वैशिष्ट्ये आहे.
अ) नफेखोरीपणा ब) सेवाभिमुखता
क) जाहिरातबाजी ड) वरील सर्व

६) ––– मध्ये आज्ञेची एकता' या तत्वास अधिक महत्व असलेले दिसून येते.
अ) शैक्षणिक प्रशासन ब) खाजगी प्रशासन
क) कृषि प्रशासन ड) सैनिकी प्रशासन

७) POSDCORB या शब्दावरून लोकप्रकाशासनाची व्याप्ती ––– नी स्पष्ट केली.
अ) विलोबी ब) विड्रो विल्सन
क) ल्युथर ग्युलिक ड) यापैकी नाही

८) भारतातील पहिले शासकीय लोकनिगम ––– हे आहे.

अ) रिझर्व बँक ऑफ इंडिया ब) दामोदर घाटी निगम

क) आयुर्विमा महामंडळ ड) वरील सर्व

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) अधिकार पद परंपरेचे तत्व (पदसोपान)

ब) नियंत्रण कक्षा

क) सार्वजनिक लोकनिगमाची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

ड) खात्याचे आधारभूत घटक

इ) लाईन घटक

ई) समन्वयाचे प्रकार

प्र.३ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १०

अ) लोकप्रशासनाचा अर्थ, व्याख्या आणि व्याप्ती स्पष्ट करा.

किंवा

ब) लोकनिगमावरील संसदेचे व मंत्रीमंडळाचे नियंत्रण स्पष्ट करा.

प्र.४ लोकप्रशासन व खाजगीप्रशासन यांच्यातील भेद स्पष्ट करा. १०

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: October/November - 2025
Public Administration (BA221312)

Day & Date: Saturday, 15-11-2025 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) Independent Regulatory Commissions established in _____.
a) UK b) USSR
c) India d) USA

2) _____ is the father of Public Administration.
a) Weber b) Woodrow Wilson
c) Luthor Gulick d) None of the above

3) The following _____ is the Principle of organization
a) Hierarchy b) Span of Control
c) Co-Ordination d) All the Above

4) Department is one of the types of _____ Unity of organization.
a) Line b) Staff
c) Public corporation d) All the Above

5) _____ is the characteristic of Public Administration.
a) Profit oriented b) Service oriented
c) Exaggerated advertisement d) All the Above

6) The principle of "Unity of Command' is more important in.
a) Education Administration b) Private Administration
c) Agriculture Administration d) Military Administration

7) _____ has explained the scope of Public Administration by using term POSDCORB.
a) Willoughby b) Woodrow Wilson
c) Luthor Gulick d) None of the above

8) _____ is the First Government Corporation in India.
a) The Reserve Bank of India
b) The Damodar Valley Corporation
c) The Life Insurance Corporation
d) All the Above

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

a) Hierarchy
b) Span of Control
c) Describe the characteristics public corporations.
d) Explain the Bases of Department.
e) Line Agencies
f) Types of Co-Ordination

Q.3 Write answer in detail. (Any One) **10**

a) What is mean by Public Administration? Explain the scope of Public Administration.

OR

b) Explain Ministerial and Parliamentary control over public corporations.

Q.4 Explain the Difference between Public and Private Administration. **10**

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र - III) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: ऑक्टोबर / नोव्हेंबर – २०२५
Rural Development (BA221317)

वार, दिनांकः शनिवार, १५-११-२०२५ कमाल गुणः ४०
वेळः सकाळी ०९:०० ते ११:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) ग्रामपंचायतीचा कार्यकाल किती वर्षाचा असतो.
अ) तीन ब) पाच
क) सात ड) सहा

२) महात्मा फुलेंनी खालील कोणते पुस्तक लिहिले.
अ) शेतक-याचा प्रश्न ब) शेतक-याचा आसूड
क) शेतीची नीती ड) शेतीचा विकास

३) शेतीव्यवसायाच्या पुर्नबांधणीसाठी खालील कोणता घटक महत्वाचा नाही.
अ) पीकविमा ब) कर्जमाफी
क) मोफत वीज ड) मोफत लस

४) ग्रामीण समाजाचे सामाजिक संबंध ––– असतात.
अ) अनौपचारिक ब) दुय्यम
क) औपचारिक ड) खाजगी

५) सजातीय सामाजिक स्तररचना कोणत्या समाजाची असते?
अ) आदिवासी ब) नागरी
क) खेडी ड) औद्योगिक

६) सर्वोदय ही विचारधारा कोणी मांडली?
अ) म. फुले ब) रवींद्रनाथ टागोर
क) म. गांधी ड) महर्षी कर्वे

७) पंचायतराजचे स्तर किती आहेत?
अ) १ ब) २
क) ५ ड) ३

८) ग्रामीण समाजात खालील कशाचा अभाव असतो?

अ) प्राथमिक शाळा ब) प्राथमिक दवाखाने

क) विशेषीकरण ड) समुदाय

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) ग्रामीण समाजाचे वैशिष्टये सांगा.

ब) शेती व्यवसायाच्या पुर्नबांधणीसाठी कोणते अडथळे आहेत?

क) शेतीपूरक व्यवसायाचे स्वरूप सांगा.

ड) पंचायत समितीची रचना सांगा.

इ) जमीन सुधारणा कायद्याचे स्वरूप सांगा.

ई) जिल्हा परिषदेची वैशिष्टये सांगा.

प्र.३ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १०

अ) सामुदायिक विकास कार्यक्रमाचे स्वरूप सांगून त्याच्या कार्याचे महत्व स्पष्ट करा.

किंवा

ब) महात्मा गांधीचे ग्रामीण विकासातील योगदान स्पष्ट करा.

प्र.४ महाराष्ट्रातील पंचायत राजची संकल्पना सांगून तिच्या कार्याचे महत्व स्पष्ट करा. १०

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: October/November - 2025
Rural Development (BA221317)

Day & Date: Saturday, 15-11-2025 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) How many years is the tenure of Gram Panchayat?
a) Three b) Five
c) Seven d) Six

2) Which of the following books was written by Mahatma Phule?
a) Shetkaryache Prashn b) Shetkaryacha Asood
c) Shetiche Dhoran d) Sheticha Vikas

3) Which of the following factors is not important for the reconstruction of agriculture?
a) Crop insurance b) Loan waiver
c) Free electricity d) Free vaccines

4) Social relations of rural society are _____.
a) Informal b) Secondary
c) Formal d) Private

5) Which society has homogeneous social stratification.
a) Tribal b) Urban
c) Village d) Industrial

6) Who gave the message that let's go to the village.
a) M. Phule b) Rabindranath Tagore
c) M. Gandhi d) Maharshi Karve

7) What are the levels of Panchayat Raj?
a) 1 b) 2
c) 5 d) 3

8) Rural society lacks the following.
a) Primary schools b) Primary clinics
c) Specialization d) Community

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

a) State the characteristics of rural society.
b) What are the obstacles to agricultural reconstruction?
c) State the nature of supplementary business.
d) State the structure of Panchayat Samiti.
e) State the nature of Land Reforms Act.
f) State the characteristics of Zilla Parishad.

Q.3 Answer the following question in detail. (Any One) **10**

a) State the nature of Community Development Program and explain the importance of its work.

OR

b) Explain the contribution of Mahatma Gandhi in rural development.

Q.4 Explain the concept of Panchayat Raj in Maharashtra and explain its importance. **10**

Seat No.	

Set | P

बी.ए. (सत्र - III) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: ऑक्टोबर / नोव्हेंबर – २०२५
Introduction to Tourism Geography (BA221310)

वार, दिनांकः शनिवार, १५-११-२०२५ कमाल गुणः ४०
वेळः सकाळी ०९:०० ते ११:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
३) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.
४) स्टेन्सिलचा वापर करण्यास परवानगी आहे.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) मोटेल्स हा निवासाचा ––– प्रकार आहे.
अ) भारतीय ब) अमेरिकन
क) ऑस्ट्रेलियन ड) यापैकी नाही

२) पर्यटनाच्या ठिकाणी पर्यटकांना ––– हे माहिती देतात.
अ) शेतकरी ब) मजूर
क) गृहिणी ड) मार्गदर्शक

३) व्यक्तिगत व समूह पर्यटन हे पर्यटनाचे प्रकार ––– यावर अवलंबून असतात.
अ) संख्या ब) उत्पन्न
क) वय ड) राष्ट्रीयत्व

४) पर्यटनाचा सर्वात जास्त वाईट परिणाम ––– घटकांवर होतो.
अ) मानवी ब) पर्यावरणीय
क) आर्थिक ड) सामाजिक

५) ––– ही आर्थिक भूगोलाची उपशाखा आहे.
अ) पर्यटन ब) राजकीय
क) सामाजिक ड) ऐतिहासिक

६) खालीलपैकी ––– भागात पर्यटन केंद्राचा विकास अधिक होतो.
अ) पठारी ब) डोंगराळ
क) खंडांतर्गत ड) किनारी

७) 'टोर्नस' हा शब्द ––– भाषेतील आहे.

अ) इंग्लिश ब) फ्रेंच

क) लॅटिन ड) स्पॅनिश

८) मुस्लिम धर्मियांचे ––– धार्मिक ठिकाण प्रसिद्ध आहे.

अ) जेरूसलेम ब) मक्का मदिना

क) वाराणसी ड) यापैकी नाही

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) कृषी पर्यटन संकल्पना.

ब) पर्यटनातील वन्यप्राणी यांचे महत्त्व स्पष्ट करा.

क) पर्यटन बाजारपेठेची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

ड) पर्यटन मार्गदर्शक.

इ) पर्यटन विकासात सामाजिक घटकाचे महत्व स्पष्ट करा.

ई) पर्यटनाचा आर्थिक घटकावर होणारा परिणाम स्पष्ट करा.

प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १०

अ) पर्यटनाचे वर्गीकरण स्पष्ट करा.

किंवा

ब) निवासस्थानाचे प्रकार स्पष्ट करा.

प्र.४ पर्यटन भूगोलाचे स्वरूप व व्याप्ती स्पष्ट करा. १०

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: October/November - 2025
Introduction to Tourism Geography (BA221310)

Day & Date: Saturday, 15-11-2025 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.
3) Neat diagrams must be drawn wherever necessary.
4) Use of map stencils is allowed.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) Motels are an _____ type of accommodation.
a) Indian b) American
c) Australian d) None of these

2) _____ provide information to tourists at tourist place.
a) Farmer b) Laborer
c) Housewife d) Guide

3) Individual and group tourism are types of tourism depending on _____.
a) Number b) Income
c) Age d) Nationality

4) Tourism has the worst impact on _____ factors.
a) Human b) Environmental
c) Economic d) Social

5) _____ is a sub-discipline of economic geography.
a) Tourism b) Political
c) Social d) Historical

6) Out of the following _____ area the development of tourist center is more.
a) Plateau b) Hilly
c) Subcontinent d) Coastal

7) The word 'Turnus' is from _____ language.
a) English b) French
c) Latin d) Spanish

8) _____ is a famous religious place for Muslims.
a) Jerusalem b) Mecca Madina
c) Varanasi d) None of these

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

a) Agro tourism concept.
b) Explain the importance of wildlife in tourism.
c) Explain the characteristics of tourism market.
d) Tourist guide.
e) Explain the importance of social factor in tourism development.
f) Explain the impact of tourism on economic factor.

Q.3 Answer the following question. (Any One) **10**

a) Explain the classification of tourism.

OR

b) Explain types of accommodation.

Q.4 Explain the nature and scope of tourism geography. **10**

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र - III) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: ऑक्टोबर / नोव्हेंबर – २०२५
Resource Geography of Maharashtra – I (BA221309)

वार, दिनांकः शनिवार, १५-११-२०२५ कमाल गुणः ४०
वेळः सकाळी ०९:०० ते ११:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) महाराष्ट्राचे क्षेत्रफळ ––– चौ. किमी आहे.
अ) ३, ७०, २६७ ब) ३, ०७, ७६२
क) ३२, ८७, २६३ ड) २६, ७८, ३२३

२) महाराष्ट्रातील सर्वात जास्त क्षेत्रफळ ––– नदीने व्यापले आहे.
अ) कृष्णा ब) भीमा
क) तापी ड) गोदावरी

३) जांभा मृदा ––– जिल्हयात आढळते.
अ) चंद्रपूर ब) सोलापूर
क) रत्नागिरी ड) अहमदनगर

४) मानवी गरजा पूर्ण करण्याची क्षमता असलेल्या निसर्गातील घटकाला ––– असे म्हणतात.
अ) उर्जा ब) साधनसंपत्ती
क) घटक ड) यापैकी नाही

५) ––– ही पुर्ननिर्मित साधन संपत्ती नाही.
अ) पेट्रोल ब) सौर उर्जा
क) पवन उर्जा ड) लाटांची उर्जा

६) महाराष्ट्राचे राज्य जल धोरण ––– वर्षी लागू करण्यात आले.
अ) २०१७ ब) २०१८
क) २०१९ ड) २०२०

७) महाराष्ट्रात खालीलपैकी ––– ही साधनसंपत्ती आढळत नाही.
अ) बॉक्साइड ब) दगडी कोळसा
क) लोह खनिज ड) सोने

८) मस्य उत्पादनामध्ये महाराष्ट्र राज्याचा देशात ––– क्रमांक आहे.

अ) पाचवा ब) सहावा

क) सातवा ड) आठवा

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) महाराष्ट्रातील प्रादेशिक विकासात संसाधनांची भूमिका स्पष्ट करा.

ब) महाराष्ट्रातील गोदावरी नदी

क) संसाधनांच्या संवर्धनावर चर्चा करा.

ड) महाराष्ट्रातील बॉक्साईटचे वितरणाचे वर्णन करा.

इ) महाराष्ट्रातील मत्सव्यवसायाच्या वितरणाचे विश्लेषण करा.

ई) महाराष्ट्रातील सौर उर्जा प्रकल्प

प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १०

अ) महाराष्ट्रातील दगडी कोळशाचे उत्पादन व वितरणाचा वृतांत द्या.

किंवा

ब) साधनसंपत्ती म्हणजे काय ते सांगून साधनसंपत्तीचे वर्गीकरण स्पष्ट करा.

प्र.४ मृदा म्हणजे काय ते सांगून महाराष्ट्रातील मृदेचे प्रकार स्पष्ट करा. १०

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: October/November - 2025
Resource Geography of Maharashtra – I (BA221309)

Day & Date: Saturday, 15-11-2025 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) The area of Maharashtra is _____ sq. kms.
a) 3,70,267 b) 3,07,762
c) 32,87,263 d) 26,78,323

2) _____ river basin is largest in Maharashtra.
a) Krushna b) Bhima
c) Tapi d) Godavari

3) Laterite soil is found in _____ district.
a) Chandrapur b) Solapur
c) Ratnagiri d) Ahmadnagar

4) The component of environment that has capacity to meet human needs is called _____.
a) Energy b) Resource
c) Component d) None of these

5) The example of non-renewable resource is _____.
a) Petrol b) Solar energy
c) Wind energy d) Tidal energy

6) The state water policy of Maharashtra was implemented in _____ year.
a) 2017 b) 2018
c) 2019 d) 2020

7) _____ mineral resource is not prominently found in Maharashtra.
a) Bauxite b) Coal
c) Iron ore d) Gold

8) Maharashtra state ranks _____ in fish production in the country.
a) 5th b) 6th
c) 7th d) 8th

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

a) Explain the role of resources in regional development in Maharashtra.
b) Godawari river of Maharashtra.
c) Discuss the conservation of resources.
d) Describe the distribution of bauxite in Maharashtra.
e) Analyse the distribution of fisheries in Maharashtra.
f) Describe the solar energy project in Maharashtra.

Q.3 Broad answer question. (Any One) **10**

a) Discuss the production and distribution of coal in Maharashtra.

OR

b) Define the Resources and classify the resources.

Q.4 Define soil and explain various type of soil in Maharashtra. **10**

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र - III) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: ऑक्टोबर / नोव्हेंबर – २०२५
ललित गद्य आणि उपयोजित मराठी (BA221302)

वार, दिनांक: शनिवार, १५-११-२०२५ कमाल गुण: ४०
वेळ: सकाळी ०९:०० ते ११:००

सूचनाएँ: १) सभी प्रश्न अनिवार्य आहे.
२)उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ योग्य पर्याय निवडा. ०८

१) 'कांचनकण' या पुस्तकाचे प्रकाशन कोणी केले आहे?
अ) सुगावा प्रकाशन ब) मेहता प्रकाशन
क) मौज प्रकाशन ड) स्वरूप प्रकाशन

२) 'छावा' या कादंबरीत कोणाच्या जीवनसंघर्षाचे चित्रण केले आहे?
अ) संभाजी राजे ब) मालोजी राजे
क) उदयनराजे ड) शिवाजी राजे

३) 'ललित गदय' या शब्दाला इंग्रजीत काय म्हणतात?
अ) Poem ब) Novel
क) Drama ड) Formless form

४) मनोहर कोतवाल कोणत्या सूचना ध्यानपूर्व ऐकत असत?
अ) मार्गदर्शक ब) सामाजिक
क) विधायक ड) विघातक

५) 'एक तरी ओवी अनुभवावी' या ललित कथेत कोणत्या संताचे वर्णन आहे?
अ) संत ज्ञानेश्वर ब) संत रोहिदास
क) संत एकनाथ ड) संत तुकाराम

६) 'कुलस्वामीनी' या कथेत दक्षिण काशी म्हणून कोणत्या स्थळाला ओळखले जाते?
अ) नागपूर ब) पुणे
क) कोल्हापूर ड) माहूर

७) संवादलेखनात कोणत्या गोष्टीला प्राधान्य दिले जाते?
अ) निवेदनाला ब) शब्दाला
क) लेखनाला ड) भाषेला

८) 'ललित गदयलेणी 'हा ग्रंथ कोणी लिहिला?

अ) राजन गवस ब) कैलास सार्वेकर

क) अरूण शिंदे ड) स्नेहल तावरे

प्र.२ थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) मल्लमाच्या व्यक्तिमत्वाचे विशेष सांगा.

ब) 'मृत्यूंजय दूरदर्शनचे दूरदर्शन' या कथेत कोणत्या लेखकाच्या आठवणी सांगितल्या आहेत?

क) मनोहर कोतवाल यांच्या व्यक्तिमत्वाची तीन वैशिष्टये सांगा.

ड) 'विश्वाचे आर्त माझ्या मनी प्रकाशले' या कथेत ज्ञानेश्वरीचे महात्म्य कसे वर्णन केले आहे?

इ) शिवाजी सावंत यांच्या गाजलेल्या तीन कादंबऱ्यांची नावे सांगा.

ई) पुरंदरच्या तहाचे वर्णन शिवाजी सावंत यांनी कसे केले आहे?

प्र.३ अ) 'कलावंतनगरी' या कथेचा आशय स्पष्ट करा. १०

किंवा

ब) संवाद लेखनाचे स्वरूप आणि 'मुलाखत' म्हणजे काय? ते सांगून मुलाखतीचे तंत्र थोडक्यात सांगा.

प्र.४ 'छाव्याचे दिवस' या कथेत कोणाच्या जीवनाचे चित्रण स्पष्ट केले आहे? १०

Seat No.	

Set P

बी.ए. (सत्र - III) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: ऑक्टोबर / नोव्हेंबर – २०२५
Secretarial Practice & Commercial Correspondence (BA221363)

वार, दिनांक: शनिवार, १५-११-२०२५ कमाल गुण: ४०
वेळ: सकाळी ०९:०० ते ११:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) ––– आयकर विवरणपत्रे सादर करण्यासाठी जबाबदार आहे.
अ) व्यवस्थापक ब) सचिव
क) सेल्समन ड) अध्यक्ष

२) सचिव हा शब्द ––– लॅटिन शब्दापासून आला आहे.
अ) सचिव (Sachiv) ब) अमात्य
क) सचिव (Secretarious) ड) यापैकी नाही

३) आलेल्या पत्रांपैकी ––– पत्रे तात्काळ वरिष्ठासमोर सादर करावेत.
अ) वैयक्तिक लिफाफे ब) पत्रे
क) सीलबंद लिफाफे ड) ऑर्डर

४) ––– हे आधुनिक जगात तपशीलवार माहिती पाठविण्याचे महत्त्वाचे माध्यम आहे.
अ) एसएमएस ब) फॅक्स
क) ई–मेल ड) फेस–बुक

५) ––– सचिवाला त्याच्या कामात उपयोगी पडते.
अ) टंकलेखक ब) दूरध्वनी
क) संगणक ड) फाइल्स

६) आतील पत्त्याखाली थोडक्यात लिहिलेल्या पत्राचा विषय ––– म्हणून ओळखला जातो.
अ) मथळा ब) पत्त्याच्या आत
क) विषय ओळ ड) नमस्कार

७) कार्यालयाची व्याख्या ––– यावरून करता येते.
अ) भौगोलिक दृष्टिकोन ब) स्थितीचा दृष्टिकोन
क) कार्यात्मक दृष्टिकोन ड) वरील सर्व

८) सचिवाला ––– मानले जाते.
   अ) एक सहाय्यक व्यवस्थापक
   ब) एक व्यवस्थापक
   क) एक मुख्य कार्यकारी अधिकारी
   ड) यापैकी नाही

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) विविध प्रकारचे सचिव सांगा.
ब) मायना म्हणजे काय?
क) सचिवाची कोणतीही एक व्याख्या द्या.
ड) संगणक म्हणजे काय?
इ) इंडेक्सिंग म्हणजे काय?
ई) कार्यालयाची व्याख्या स्पष्ट करा.

प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १०

अ) यशस्वी सचिवासाठी आवश्यक असलेली पात्रता आणि गुण स्पष्ट करा.

किंवा

ब) आदर्श फाइलिंग सिस्टमची वैशिष्टये स्पष्ट करा.

प्र.४ इनवर्ड आणि आउटवर्ड मेल प्रक्रियेची हाताळणी समजावून सांगा. १०

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: October/November - 2025
Secretarial Practice & Commercial Correspondence (BA221363)

Day & Date: Saturday, 15-11-2025 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) _____ is responsible for submission of income tax returns.
a) Manager b) Secretary
c) Salesman d) President

2) The word secretary is derived from Latin word.
a) Sachiv b) Amattya
c) Secretarious d) None of these

3) Out of incoming mail present _____ to your boss immediately.
a) Personal envelopes b) Letters
c) Sealed envelopes d) Orders

4) _____ is important media for sending detail information in modern world.
a) SMS b) Fax
c) E-Mail d) face-book

5) _____ is useful to secretary in his work.
a) Type-writer b) Telephone
c) Computer d) files

6) Subject matter of the letter stated in brief written below the inside address is known as _____.
a) Heading b) inside address
c) subject line d) Salutation

7) An office can be defined from _____.
a) Geographical point of view b) Positional point of view
c) Functional point of view d) All the above

8) A Secretary is considered as _____.
a) An Assistant Manager b) A Manager
c) A Chief Executive Officer d) None of these

Q.2 Write the answer in brief. (Any Four) **12**

a) State the various types of secretaries.
b) What do you mean by salutation?
c) Give any one definition of secretary.
d) What is mean by Computer'?
e) What do you mean by indexing?
f) Defined the office.

Q.3 Answer the following question. (Any One) **10**

a) Explain the qualifications and qualities required for the successful secretary.

OR

b) Explain characteristics of Ideal filing system.

Q.4 Explain the handling of Inward and Outward mail process. **10**

SLR-DA-54

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: October/November-2025
Urdu Ki Sheri-O-Nasri Asnaf Ka Taruf (BA221304)

Day & Date: Saturday, 15-11-2025 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the left indicate full marks.

08

سوال نمبر.1. صحیح متبادل کا انتخاب کر کے جوابات لکھیے۔

1)۔۔۔۔۔۔کے لغوی معنی مغز غلیظ کے ہیں۔یعنی گاڑھا یا دمدار گودا کے ہوتے ہیں۔

A) نظم B) غزل

C) قصیدہ D) سانیٹ

2)صنف۔۔۔۔۔۔میں شاعر مقطع کا استعمال جہاں چاہے وہاں کر سکتا ہے۔

A) نظم B) غزل

C) مرثیہ D) قصیدہ

3) اردو کا پہلا قصیدہ گو شاعر۔۔۔۔۔۔۔کو تسلیم کیا جاتا ہے۔

A) امیر خسروؔ B) خواجہ بندہ نوازؒ

C) محمد قلی قطب شاہؔ D) علی عادل شاہ شانی شاہیؔ

4)مرثیہ نگاری میں میر انیسؔ کو۔۔۔۔۔۔کہا جاتا ہے۔

A) آفتاب سخن B) آفتاب جمال

C) آفتاب حسن D) آفتاب کمال

5)غزل کے آخری شعر کو۔۔۔۔۔۔کہا جاتا ہے۔

A) مطلع B) مقطع

C) مطلع ثانی D) حسن مطلع

6)ایسی نظ جس میں شاعر قدرتی مناظر کی عکاسی کرتا ہے وہ۔۔۔۔۔۔کہلاتی ہے۔

A) نیچرل شاعری B) مزاحیہ نظم

C) کائناتی نظم D) وطنی نظم

7)۔۔۔۔۔اس نظم کو کہتے ہیں جس میں کسی مرنے والے کی خوبیاں بیان کر کے اس کی موت پر افسوس کیا جاتا ہے۔

A) مثنوی　　B)قصیدہ

C)غزل　　D)مرثیہ

8)اردو میں مرثیہ نگاری کی ابتدا۔۔۔۔۔میں ہوئی۔

A)اٹھارویں صدی عیسوی　　B)سولہویں صدی عیسوی

C)بیسویں صدی عیسوی　　D)اکیسویں صدی عیسوی

سوال نمبر.2.　مندرجہ ذیل سوالات کے جوابات لکھیئے۔(کوئی چار)　**12**

1)درج ذیل شعر کی تشریح کیجیئے؟

آج کیا بات ہے کہ پھولوں کا　　رنگ تیری ہنسی سے ملتا ہے

2)درج ذیل شعر کی تشریح کیجیئے؟

نشوونمائے سبزہ گل سے بہار میں　　شادابیوں نے گھیر لیا ہے چمن تمام

3)نظم چارہ گر کا مرکزی خیال تحریر کیجیئے؟

4)اردو قصیدہ کے اجزائے ترکیبی پر مختصر روشنی ڈالیئے؟

5)اردو غزل کی ہئیت بیان کیجیئے؟

6)اردو نظم نگاری کا آغاز وارتقاء پر مختصر نوٹ لکھیئے؟

سوال نمبر.3　مفصل جواب لکھیئے۔(کوئی ایک)　**10**

1)مرثیہ "حضرت امام حسین علیہ السلام" کا خلاصہ مفصل لکھیئے؟

2)"قصیدہ" کا آغاز وارتقاء پر مفصل نوٹ قلمبند کیجیئے؟

سوال نمبر.4.　مخدوم محی الدین کی تحریر کردہ شاہکار نظم "چارہ گر" کا خلاصہ مفصل تحریر کیجیئے؟　**10**

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र - III) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: ऑक्टोबर / नोव्हेंबर – २०२५
Labour Welfare (BA221308)

वार, दिनांकः शनिवार, १५-११-२०२५ कमाल गुणः ४०
वेळः सकाळी ०९:०० ते ११:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) ––– हा श्रम कल्याणाचा अभ्यासविषय आहे.
अ) श्रम समस्या विश्लेषण
ब) श्रम बाजार विश्लेषण
क) सामाजिक सुरक्षितता विश्लेषण
ड) वरील सर्व

२) ––– हे भारतीय श्रम बाजाराचे वैशिष्ट आहे.
अ) अधिक श्रम शक्ती ब) मध्यम श्रम शक्ती
क) कमी श्रम शक्ती ड) वरील सर्व

३) वेतनदर आणि श्रमीकांचा पूरवठा यांच्यामध्ये ––– सहसंबंध असतो.
अ) ऋणात्मक ब) धनात्मक
क) शुन्य ड) वरील सर्व

४) बालकामगार ही ––– या देशातील प्रमुख समस्या आहे.
अ) जपान ब) इंग्लंड
क) भारत ड) अमेरिका

५) ––– या घटकाचा श्रम पूरवठयावर परिणाम होतो.
अ) वेतनदर ब) लोकसंख्येचे आकारमान
क) श्रम सहभाजन दर ड) वरील सर्व

६) सामान्यपणे भारतात ––– यामुळे श्रम समस्या निर्माण होतात.
अ) कमी वेतन दर ब) जास्त वेतन दर
क) कमी कामाचे तास ड) यापैकी नाही

७) भारतात शेती क्षेत्रात ––– या प्रकारची बेकारी आढळते.
अ) घर्षणात्मक ब) ऐच्छिक
क) प्रच्छन्न ड) यापैकी नाही

८) श्रमाची मागणी ––– असते.

अ) शुन्य ब) स्थिर

क) प्रत्यक्ष ड) परोक्ष

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) श्रम कल्याण संकल्पना स्पष्ट करा.

ब) श्रम समस्यांचे वर्गीकरण सांगा.

क) भारतीय श्रम बाजाराची कोणतेही चार वैशिष्टये सांगा.

ड) श्रम कल्याणाची उद्दिष्टये सांगा.

इ) श्रम समस्या ही संकल्पना स्पष्ट करा.

ई) श्रम बाजार ही संकल्पना स्पष्ट करा.

प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १०

अ) श्रम कल्याणाचे महत्त्व स्पष्ट करा.

किंवा

ब) भारतातील श्रमीकांच्या समस्या सोडविण्यासाठी उपाय स्पष्ट करा.

प्र.४ वेतन भिन्नतेची कारणे स्पष्ट करा. १०

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: October/November - 2025
Labour Welfare (BA221308)

Day & Date: Saturday, 15-11-2025 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) _____ is the subject matter of labour welfare.
a) Labour problems analysis b) Labour market analysis
c) Social Security analysis d) All the above

2) _____ is the feature of Indian labour market.
a) Large labour force b) Medium labour force
c) Low labour force d) All the above

3) There is a _____ relationship between wage rate and supply of labour.
a) Negative b) Positive
c) Zero d) All the above

4) Child problem is a serious problem in _____ country.
a) Japan b) England
c) India d) America

5) _____ factor affects on supply of labour.
a) Wage rate b) Size of population
c) Labour participation rate d) All the above

6) In India, generally labour problems are arises due to _____.
a) Low wage rate b) High wage rate
c) Low working hours d) None of these

7) In India _____ unemployment occurs in Agriculture sector.
a) Frictional b) Voluntary
c) Disguised d) None of these

8) Demand for labour is _____.
a) Zero b) Constant
c) Direct d) Derived

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

a) Explain the concept of labour welfare.
b) State the classification of labour problems.
c) State any four features of Indian labour market.
d) State the objectives of labour welfare.
e) Explain the concept of labour problems.
f) Explain the concept of labour market.

Q.3 Answer the following question. (Any One) **10**

a) Explain the importance of labour welfare.

OR

b) Explain the measures to solve labour problems in India.

Q.4 Explain the causes of wage differential. **10**

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र - III) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: ऑक्टोबर / नोव्हेंबर – २०२५
Co-operation (BA221307)

वार, दिनांकः शनिवार, १५-११-२०२५ कमाल गुणः ४०
वेळः सकाळी ०९:०० ते ११:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) ––– या तत्त्वानुसार सहकारी संख्या कारभार करतात.
अ) एक व्यक्ती एक मत ब) एक कुटुंब एक मत
क) एक भाग एक मत ड) वरील सर्व

२) रायफेझन सोसायटी ––– या देशात सुरू झाली.
अ) भारत ब) जर्मनी
क) डेन्मार्क ड) इंग्लंड

३) भारतात दुसरा सहकारी कायदा ––– या वर्षी संमत झाला.
अ) १८९० ब) १९०८
क) १९१२ ड) १९४७

४) इंग्लंड हा देश ––– सहकारी चळवळीसाठी प्रसिद्ध आहे.
अ) दुग्ध ब) पत
क) शेती ड) ग्राहक

५) सर्व व्यवहार रोखीचे हे ––– होय.
अ) रॉशडेल तत्त्व ब) शुल्झे तत्त्व
क) रफायझन तत्त्व ड) वरील सर्व

६) ––– हे भारतीय सहाकारी चळवळीशी संबंधित आहेत.
अ) अमर्त्य सेन ब) डी. आर. गाडगीळ
क) टाटा ड) बिर्ला

७) सन २००४ रोजी ––– ने वैद्यनाथन समितीची स्थापना केली.
अ) महाराष्ट्र सरकार ब) तामिळनाडू सरकार
क) भारत सरकार ड) आंध्रप्रदेश सरकार

८) सहकार चळवळीच्या विकासासाठी सरकार ––– प्रकारची मदत करते.

अ) भाग भांडवल भागीदारी ब) कराविषयक सवलती

क) कायदेशीर मदत ड) वरील सर्व

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) ग्रामीण विकासात सहकाराची भूमिका सांगा.

ब) सहकाराची तीन तत्त्वे स्पष्ट करा.

क) सहकाराचा अर्थ सांगा.

ड) सहकाराचे फायदे सांगा.

इ) वैद्यनाथन समितीच्या तीन शिफारशी सांगा.

ई) सहकाराची वैशिष्टये सांगा.

प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १०

अ) जागतिकीकरणाचा भारतीय सहकार चळवळीवरील परिणाम स्पष्ट करा.

किंवा

ब) जर्मनीतील सहकारी पतपुरवठा चळवळीची चर्चा करा.

प्र.४ भारतीय सहकार चळवळीच्या विकासामध्ये सरकारची भूमिका स्पष्ट करा. १०

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: October/November - 2025
Co-operation (BA221307)

Day & Date: Saturday, 15-11-2025 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) According to _____ principle, works the co-operative societies.
a) one person one vote b) one family one vote
c) one share one vote d) All the above

2) Raiffeisen society was started in _____ country.
a) India b) Germany
c) Demark d) England

3) In India second co-operative act was passed in _____ year.
a) 1890 b) 1908
c) 1912 d) 1947

4) England is famous for _____ co-operative movement.
a) Dairy b) Credit
c) Agricultural d) Consumer

5) All trading in cash _____.
a) Rochadale Principle b) Schuitze Principle
c) Raiffeisen Principle d) All the above

6) _____ is the related with Indian co-operative movement.
a) Amartya Sen b) D. R. Gadgil
c) Tata d) Birla

7) _____ established the Vaidyanathan committee in 2004.
a) Government of Maharashtra
b) Government of Tamilnadu
c) Government of India
d) Government of Andra Pradesh

8) The Government provide _____ type aid for the development of co-operative development.
a) Share capital partnership b) Relaxation in tax
c) Legal help d) All the above

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

a) State the role of co-operation in rural development.
b) Explain any three principles of co-operation.
c) State the meaning of co-operation.
d) State the benefits of co-operation.
e) State any three recommendations of Vaidyanathan Committee.
f) State the features of co-operation.

Q.3 Answer the following question. (Any One) **10**

a) Explain the impact of Globalization on Indian co-operative movement.

OR

b) Discuss about the credit co-operative movement in Germany.

Q.4 Explain the role of Government in the development of co-operative movement in India. **10**

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र - III) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: ऑक्टोबर / नोव्हेंबर – २०२५
History of Social Reforms in Maharashtra (1818–1970 A.D.)
(BA221311)

वार, दिनांकः शनिवार, १५-११-२०२५ कमाल गुणः ४०
वेळः सकाळी ०९:०० ते ११:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) इंग्रज व मराठे यांच्यात ––– मध्ये पंढरपूरचा तह झाला.
अ) १७१२ ब) १७३०
क) १७५७ ड) १८१२

२) तिसरे पानिपत युद्ध ––– मध्ये झाले.
अ) १५२६ ब) १५५१
क) १७६१ ड) १८५८

३) इ. स. १८५७ मध्ये ––– राणीने जाहीरनामा काढला.
अ) व्हिक्टोरिया राणी ब) राणी एलिझाबेथ
क) राणी डायना ड) मेरि ॲन्टानिटे

४) इ. स. १८१९ मध्ये मुबंई इलाख्याचा पहिला गव्हर्नर म्हणून ––– यांची नेमणूक झाली.
अ) लॉर्ड वेलस्ली ब) लॉर्ड बेन्टिंक
क) लॉर्ड कॉर्नवालिस ड) माऊंन्ट स्टुअर्ट एल्फिस्टन

५) ––– च्या 'भारतीय शिक्षणाचा मॅग्नाचार्टा' म्हणतात.
अ) झिरपण्याचा सिद्धांताला ब) चार्ल्स् वुडच्या खलित्याला
क) डॉ. रस्तोगी आयोगाला ड) श्री. कृष्ण आयोगाला

६) जगन्नाथ शंकरशेठ यांचा जन्म ––– येथे झाला.
अ) आग्रा ब) बेंगलूरू
क) मुंबई ड) कोलकत्ता

७) महात्मा ज्योतिबा फुले यांचा जन्म ––– साली झाला.
अ) १८२६ ब) १८२७
क) १८२८ ड) १८२९

८) महात्मा ज्योतिबा फुले यांनी ––– समाजाची स्थापना केली.
अ) प्रार्थना समाज ब) आर्य समाज
क) सत्यशोधक समाज ड) ब्राम्हो समाज

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) महाराष्ट्रातील पेशव्यांच्या सत्तेबद्दल थोडक्यात माहिती लिहा.
ब) इस्ट इंडिया कंपनीची माहिती लिहा.
क) श्रीपाद शेषाद्री प्रकरणाची थोडक्यात माहिती लिहा.
ड) चार्ल्स् वुडच्या खलित्याविषयी माहिती लिहा.
इ) ब्रिटिशकालीन महसुल पद्धत सांगा.
ई) 'बॉंबे नेटिव्ह एज्युकेशन सोसायटी' ची माहिती लिहा.

प्र.३ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक) १०

अ) १९ व्या शतकात ब्रिटिश सत्तेने शैक्षणिक क्षेत्रात केलेल्या कार्याचा आढावा घ्या.

किंवा

ब) जगन्नाथ शंकरशेठ यांचे कार्य स्पष्ट करा.

प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न. १०

महात्मा ज्योतिबा फुले यांचे जीवन व कार्य स्पष्ट करा.

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: October/November - 2025
History of Social Reforms in Maharashtra (1818–1970 A.D.)
(BA221311)

Day & Date: Saturday, 15-11-2025 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) Between English and Marathe was treaty _____ at Pandharpur.
a) 1712 b) 1730
c) 1757 d) 1812

2) Third battle of Panipat was _____ year.
a) 1526 b) 1551
c) 1761 d) 1858

3) In the year 1857 _____ drawn the declaration.
a) Victoria Rani b) Rani Elizabeth
c) Rani Dayana d) Meri Antanite

4) In 1819 _____ appointed as first Governor of Bombay Presidency.
a) Lord Wellesley b) Lord Bentink
c) Lord Cornwallies d) Maunt Stuart Elfistan

5) _____ was known as ‘Magnacharta’ on Indian education.
a) Filtration Theory b) Chari’s Woods Dispatch
c) Dr. Rastogi Ayoga d) Shri Krishna Ayoga

6) Jagannath Shankar Sheth was born at _____.
a) Agra b) Bengaluru
c) Mumbai d) Kolkata

7) Mahatma Jyotiba Phule was born in _____.
a) 1826 b) 1827
c) 1828 d) 1829

8) Mahatma Jyotiba Phule established _____.
a) Prarthana Samaj b) Arya Samaj
c) Satyashodak Samaj d) Bramho Samaj

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

a) Write the brief on power of Peshve.
b) Write in short East India Company.
c) Write in short topic on Shripad Shesadri.
d) Write the dispatch of Charts Woods.
e) Write on Revenue system during British Period.
f) Explain in brief on Bombay Native Education Society.

Q.3 Broad answers question. (Any One) **10**

a) Discuss the work of British Power in Educational System in 19dl Century.

OR

b) Explain the work of Jagannath Shankarsheth.

Q.4 Discuss the life and work of Mahatma Jyotiba Phule. **10**

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र - III) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: ऑक्टोबर / नोव्हेंबर – २०२५
Opt. History (Paper - IV)
Modern India (1857 - 1950 A.D.) (BA221344)

वार, दिनांक: सोमवार, १७-११-२०२५ कमाल गुण: ४०

वेळ: सकाळी ०९:०० ते ११:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) १८५७ च्या उठावातील पहिली हुतात्मा ––– हा होता.
अ) तात्या टोपे ब) मंगल पांडे
क) नानासाहेब पेशवे ड) राजा कुंवरसिंह

२) ––– या इंग्रज अधिकाऱ्याने राणी लक्ष्मीबाईस पाठलाग करून ठार केले होते.
अ) जनरल हयुरोज ब) मेजर हयुसन
क) जनरल मिल ड) जनरल हॅवलॉक

३) आधुनिक भारताच्या सामाजिक सुधारणा चळवळीचे जनक ––– हे आहेत.
अ) स्वामी दयानंद सरस्वती ब) राजा राममोहन रॉय
क) महात्मा फुले ड) दादाभाई नौरोजी

४) ''सार्वजनिक सत्यधर्म'' हा ग्रंथ ––– यांनी लिहिला.
अ) राजा राममोहन रॉय ब) स्वामी दयानंद सरस्वती
क) केशवचंद्र सेन ड) महात्मा फुले

५) स्वामी दयानंद सरस्वती यांनी ––– समाजाची स्थापना केली.
अ) ब्राम्हो ब) आर्य
क) सत्यशोधक ड) प्रार्थना

६) राष्ट्रीय सभेच्या स्थापनेच्या वेळी ––– हा भारताचा व्हाईसरॉय होता.
अ) लॉर्ड कॅनिंग ब) लॉर्ड रिपन
क) लॉर्ड बेंटींग ड) लॉर्ड डफरिन

७) ——— अधिवेशनात ''वसाहतीचे स्वराज्य हे ध्येय राहील'' असे न्या. गोखले यांनी जाहिर केले.

अ) वाराणसी ब) मुंबई

क) सुरत ड) लखनौ

८) लोकमान्य टिळक व डॉ. ॲनी बेंझंट यांनी ——— ही चळवळ सुरू केली.

अ) असहकार ब) वंग–भंग

ब) चले जाव ड) होमरूल

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) राणीचा जाहीरनामा याविषयी माहिती लिहा.

ब) सत्यशोधक समाजाची तत्त्वे लिहा.

क) राजा राममोहन रॉय यांच्याविषयी माहिती लिहा.

ड) राष्ट्रीय सभेची ध्येय व उद्दिष्टे सांगा.

इ) डॉ. ॲनी बेझंट यांच्याविषयी माहिती लिहा.

ई) बंगालच्या फाळणीतील प्रमुख तरतुदी लिहा.

प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १०

अ) १८५७ च्या उठावाच्या अपयशाची कारणे याविषयी सविस्तर आढावा घ्या.

किंवा

ब) आर्यसमाजाची माहिती सांगून कार्याविषयी सविस्तर माहिती लिहा.

प्र.४ इ.स. १८८५ ते १९०५ या काळात राष्ट्रीय सभेने केलेल्या कार्याचा आढावा घ्या. **१०**

Seat No.	

Set | P

B.A. (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: October/November - 2025
Opt. History (Paper - IV)
Modern India (1857 - 1950 A.D.) (BA221344)

Day & Date: Monday, 17-11-2025 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) The first martyr of the uprising of 1857 was _____.
a) Tatya Tope b) Mangal Pandey
c) Nanasaheb Peshwa d) Raja Kunwar Singh

2) Rani Lakshmibai was chased and killed by _____, an English officer.
a) General Hurose b) Major Hewson
c) General Mill d) General Havelock

3) The father of social reform movement in modern India is _____.
a) Swami Dayanand Saraswati
b) Raja Rammohan Roy
c) Mahatma Phule
d) Dadabhai Naoroji

4) The book "Sarvajanika Satya Dharma" was written by _____.
a) Raja Rammohan Roy b) Swami Dayanand Saraswati
c) Kesavachandra Sen d) Mahatma Phule

5) Swami Dayanand Saraswati founded _____ society.
a) Brahmo b) Arya
c) Satyashodhak d) Prathana

6) _____ was the Viceroy of India at the time of the formation of the National Assembly.
a) Lord Canning b) Lord Ripon
c) Lord Benting d) Lord Dufferin

7) _____ In this convention, "Colonial self-government shall be the goal". Just Gokhale announced.
a) Varanasi b) Mumbai
c) Surat d) Lucknow

8) Lokmanya Tilak and Annie Besant started the _____ movement.

a) Non-cooperation b) Discrimination
c) Quit India d) Homerule

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

a) Write information about Queen's Proclamation.
b) State the principles of a Satyashodhak society.
c) Write information about Raja Rammohan Roy
d) Write the aims and objectives of the National Assembly.
e) Write information about Dr. Annie Besant.
f) Write the major provisions of the partition of Bengal

Q.3 Answer the following question. (Any One) **10**

a) Take a detailed look at the reasons for the failure of the 1857 uprising.

OR

b) Write detailed information about the work by giving information about Arya Samaj.

Q.4 Review the work of the Indian National Assembly in the period 1885 to 1905 A.D. **10**

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र - III) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: ऑक्टोबर / नोव्हेंबर – २०२५
Opt. Geography (Paper - IV)
Geography of India (BA221362)

वार, दिनांकः मंगळवार, १८-११-२०२५ कमाल गुणः ४०
वेळः सकाळी ०९:०० ते ११:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
३) आवश्यक त्या ठिकाणी आकृत्या काढा.
४) टेन्सिलचा वापर करण्यात परवाणगी आहे.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) हिमालयातील ––– हे सर्वात उंच पर्वत शिखर भारतात आहे.
अ) नंदादेवी ब) धुपगड
क) के २ ड) कळसुबाई

२) स्त्री–पुरुषांची वयोगटानुसार केलेली विभागणी म्हणजे ––– होय.
अ) वयरचना ब) जननदर
क) मृत्युदर ड) लिंग गुणोत्तर

३) बॉम्बे हाय खनिज तेल क्षेत्र ––– राज्यात आहे.
अ) गुजरात ब) महाराष्ट्र
क) राजस्थान ड) आसाम

४) ––– या राज्यात मुस्लिम धर्मीयांची लोकसंख्या सर्वात जास्त आहे.
अ) उत्तर प्रदेश ब) महाराष्ट्र
क) जम्मू काश्मीर ड) पंजाब

५) गंगेच्या त्रिभुज प्रदेशात ––– हे वृक्ष आढळतात.
अ) ऑलिव्ह ब) पाइन
क) आंबा ड) सुंद्री

६) २०११ नुसार भारतातील ––– हे सर्वाधिक लोकसंख्या घनतेचे राज्य आहे.
अ) उत्तर प्रदेश ब) बिहार
क) पश्चिम बंगाल ड) महाराष्ट्र

७) ——— हे भारतातील सर्वात महत्त्वाचे माहिती तंत्रज्ञान केंद्र आहे.

अ) हैदराबाद ब) चेन्नई

क) बेंगलुरु ड) पुणे

८) ——— ही भारतात सर्वात जास्त लोकांकडून बोलली जाणारी भाषा आहे.

अ) हिंदी ब) इंग्रजी

क) मराठी ड) बंगाली

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) वाळवंटी मृदेची माहिती लिहा.

ब) वय संरचनेवर परिणाम करणारे घटक स्पष्ट करा.

क) लोह खनिजांचे प्रकार वर्णन करा.

ड) आर. एल. सिंग. यांनी केलेल्या भारताच्या प्राकृतिक विभागांची नावे लिहा.

इ) भारतातील सर्वसाधारण हवामान विभागांची नावे लिहा.

ई) स्वयंचलित वाहन उद्योगाची थोडक्यात माहिती लिहा.

प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १०

अ) दगडी कोळशाचे प्रकार सांगून त्याचे भारतातील वितरण व उत्पादन स्पष्ट करा.

किंवा

ब) भारतातील लोकसंख्येचे वितरण सविस्तर वर्णन करा.

प्र.४ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. १०

भारताच्या प्राकृतिक रचनेचे विभाग सांगून कोणत्याही एका विभागाची माहिती लिहा.

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: October/November - 2025
Opt. Geography (Paper - IV)
Geography of India (BA221362)

Day & Date: Tuesday, 18-11-2025 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.
3) Draw neat diagrams wherever necessary.
4) Use of maps stencil is allowed

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) In the Himalayas _____ is the highest mountain peak in India.
a) Nanda Devi b) Dhupgarh
c) K2 d) Kalsubai

2) The classification of males and females according to age group is called as _____.
a) Age structure b) Birth rate
c) Death rate d) Sex ratio

3) The Bombay High mineral oil field is located in the state of _____.
a) Gujarat b) Maharashtra
c) Rajasthan d) Assam

4) _____ State has largest Muslim population in India.
a) Uttar Pradesh b) Maharashtra
c) Jammu & Kashmir d) Punjab

5) In the Ganga delta region _____ trees are found.
a) Olive b) Pine
c) Mango d) Sundari

6) According to the 2011 Census _____ is the most densely populated state in India.
a) Uttar Pradesh b) Bihar
c) West Bengal d) Maharashtra

7) _____ is the most important Information Technology (IT) hub in India.
a) Hyderabad b) Chennai
c) Bengaluru d) Pune

8) _____ is the most widely spoken language in India.

a) Hindi b) English
c) Marathi d) Bengali

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

a) Write information about desert soil.
b) The factors affecting on age structure.
c) Describe the types of Iron ore.
d) Write the names of Physiographic regions of India demarcated by R.L Singh.
e) Write the names of general climatic divisions of India.
f) Write the information of Automobile industry.

Q.3 Answer the following question. (Any One) **10**

a) Explain types of coal and describe its distribution and production in India.

OR

b) Describe in detail the distribution of population in India

Q.4 Write broad answer to the following question. **10**

Write the major Physiographic divisions of India and explain any one division in detail.

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र - III) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: ऑक्टोबर / नोव्हेंबर – २०२५
Opt. Hindi (Paper - III)
Aadhunik Hindi Kahani Sahitya Evam Vyavaharik Hindi (BA221327)

वार, तारीख : बुधवार, १९-११-२०२५ कमाल गुण: ४०

समय : सुबह ०९:०० से ११:००

सूचनाएँ : १) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।
२) दाईं ओर लिखे अंक प्रश्न के लिए निर्धारित अंक हैं।

प्र.१ निम्नलिखित पर्यायों में से उचित पर्याय चुनकर वाक्य फिर से लिखिए। ०८

१) बुढ़ापा बहुधा बचपन का ––– हुआ करता हैं।
अ) पुनरागमन ब) पुननिर्मिती
क) यौवनागमन ड) बचपन

२) ज्योति जब पैदा हुई, तो अम्मा ने उसका नाम ––– रखा था।
अ) रमेश ब) सुरेश
क) उमेश ड) महेश

३) जहाँ लक्ष्मी कैद हे कहानी के लेखक ––– हैं।
अ) प्रेमचन्द ब) सूर्यबाला
क) राजेन्द्र यादव ड) संजीव

४) एक दिन राजकुमारी ––– में नहा रही थी।
अ) झील ब) सागर
क) कुएँ ड) नदी

५) कथाकार संजीव के लिए रचनाओं का साध्य ––– मुक्ति हैं।
अ) मानव ब) समाज
क) स्त्री ड) व्यक्ति

६) बिट्टन महीने में ––– की कमाई करती हैं।
अ) दो सौ ब) सौ–डेढ़–सौ
क) तीन सौ ड) एक सौ

७) फैसला कहानी की नायिका ––– हैं।
अ) ईसुरिया ब) गोपी
क) बसुमती ड) कुसुमा

८) पण्डिताइन फुलवा को ––– कहती थी।
अ) जलवन्ती ब) दमयन्ती
क) कलावती ड) फुलवन्ती

प्र.२ निम्नलिखित प्रश्नों के उत्तर संक्षेप में लिखिए। (कोई भी चार) १२

अ) कहानी के तत्त्व लिखिए।
ब) आचार्य देवेंद्र नाथ शर्मा की अनुवाद की परिभाषा लिखिए।
क) विज्ञापन के अर्थ लिखिए।
ड) संवाद के प्रकार लिखिए।
इ) गजाधर बाबू की वापसी के लिए आप किसे दोषी मानते है?
ई) संघर्ष का प्रतीक है 'फुलवा' स्पष्ट कीजिए।

प्र.३ निम्नलिखित में से किन्ही दो अवतरणों का ससंदर्भ स्पष्टीकरण दीजिए। १०

अ) ''अभी भोजन तैयार होने में कितना विलम्ब है? ज़रा ढोल मजीरा उतार दो।''
ब) ''मेरा बेटा होकर ऐसा काम कर रहा है? मुझे अपने घर में मन्दिरियम अली (हिजड़ा) नहीं चाहिए।''
क) ''ले, तूने मुझे अपने लिए रखा है, मुझे खा, मुझे चबा, मुझे भोग....!''

प्र.४ निबंधात्मक प्रश्न। १०

'फुलवा' कहानी का कथानक स्पष्ट कीजिए।

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र - III) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: ऑक्टोबर / नोव्हेंबर – २०२५
Opt. Psychology (Paper - III)
Development Psychology (Adolescent and early Adulthood)
(BA221359)

वार, दिनांकः गुरूवार, २०-११-२०२५ कमाल गुणः ४०
वेळः सकाळी ०९:०० ते ११:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) किशोरावस्थेचा कालखंड ––– वर्षे या दरम्यान असतो.
अ) १२ ते २० ब) २० ते ३०
क) ३० ते ४० ड) ४० ते ५०

२) वाढीच्या वयात मुलींना ––– कॅलरीज आहार प्रत्येक दिवशी गरजेचा असतो.
अ) २००० ब) २१००
क) २५०० ड) २८००

३) १५ ते २४ वयोगटातील व्यक्तिच्या मृत्यूचे तिसरे कारण ––– हे आहे.
अ) आजारपण ब) नैसर्गिक मृत्यू
क) आत्महत्या ड) अपघात

४) मुलांपेक्षा मुलींमध्ये स्व–आदर ––– दिसून येतो.
अ) समान ब) चांगला
क) जास्त ड) कमी

५) प्रारंभिक प्रौढावस्थेचा सातत्यपूर्ण विकासाचा कालावधी ––– वर्षे मानला जातो.
अ) २० ते ४० ब) ४० ते ६०
क) ६० ते ७० ड) ७० ते ८०

६) बुद्धिमत्तेचा त्रिमिती सिद्धांत ––– यांनी सांगितला.
अ) केली ब) पेरी
क) स्टर्नबर्ग ड) पियाजे

७) ––– या वैकासिक मानसशास्त्रज्ञाने 'सामाजिक घडयाळ' संकल्पना अभ्यासली.

अ) शेल्डन ब) हेल्सन

क) स्टर्नबर्ग ड) मुरस्टेन

८) हॉलंड यांनी व्यवसाय निवडीच्या संदर्भात ––– मुलभूत व्यक्तिमत्त्व प्रकार प्रतिपादन केले.

अ) चार ब) पाच

ब) सहा ड) सात

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) अकाल परिपक्वता म्हणजे काय?

ब) पिढीतील अंतर म्हणजे काय?

क) हस्तमैथून म्हणजे काय?

ड) लवचिकपणा व्याख्या सांगा.

इ) बुद्धिमत्तेचा त्रिकुट सिद्धांत सांगा.

ई) घटस्फोटाची कारणे सांगा.

प्र.३ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक) १०

अ) प्रारंभिक प्रौढावस्थेतील शारीरिक विकास स्पष्ट करा.

किंवा

ब) एरीक्सनच्या व्यक्तिमत्व विकासाच्या अवस्था स्पष्ट करा.

प्र.४ किशोरावस्थेतील शारीरिक परिपक्वता स्पष्ट करा. १०

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: October/November - 2025
Opt. Psychology (Paper - III)
Development Psychology (Adolescent and early Adulthood) (BA221359)

Day & Date: Thursday, 20-11-2025 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) The period of adolescence is _____ year.
a) 12 to 20 b) 20 to 30
c) 30 to 40 d) 40 to 50

2) During the growth spurt the average girls requires _____ calories a day.
a) 2000 b) 2100
c) 2500 d) 2800

3) Third cause of death of age group between 15 to 24 is _____.
a) Illness b) Natural death
c) Suicide d) Accident

4) Girls self-esteem tends to be _____ more vulnerable than boys.
a) Equal b) Good
c) Higher d) Lower

5) Early adulthood period from age _____ is a time of continued development.
a) 20 to 40 b) 40 to 60
c) 60 to 70 d) 70 to 80

6) _____ has suggested Triarchic theory of intelligence.
a) Kelly b) Perry
c) Sternberge d) Piage

7) The concept of “Social clock” is studied by _____ Developmental Psychologist.
a) Sheldon b) Helson
c) Sternberg d) Murstain

8) Halland’s _____ basic personality type theory of choosing life work.
a) Four b) Five
c) Six d) Seven

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

a) What is early Maturation?
b) What is generation gap?
c) What is mastuarbation?
d) State the define Obesity?
e) State type of Triarchic theory of intelligence.
f) State the causes of divorce.

Q.3 Write long answer. (Any One) **10**

a) Explain the physical development in early adulthood.

OR

b) Explain the Erikson's stages of personality development.

Q.4 Explain the physical maturation in adolescence. **10**

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र - III) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: ऑक्टोबर / नोव्हेंबर – २०२५
Opt. Hindi (Paper - IV)
Madhyayugin Hindi Kavy, Vyakaranavm Lekhan (BA221328)

वार, तारीख : शुक्रवार, २१-११-२०२५ कमाल गुण: ४०
समय : सुबह ०९:०० ते ११:००

सूचनाएँ : १) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।
२) दाईं ओर लिखे अंक प्रश्न के लिए निर्धारित अंक हैं।

प्र.१ निम्नलिखित प्रश्नों के नीचे दिए गए विकल्पों में से सही विकल्प का चयन कर वाक्य फिर से लिखिए। ०८

१) कबीर ––– परंपरा के संत है।
अ) निर्गुण ब) सगुण
क) माधुर्य ड) सख्य

२) ––– भाषा में लिखित 'पद्मावत' मलिक मुहम्मद जायसी का सुप्रसिद्ध महाकाव्य है।
अ) ब्रज ब) भोजपुरी
क) अवधी ड) मागधी

३) सूरदास की प्रमुख कृति ––– है।
अ) कवितावली ब) पद्मावत
क) सूरसागर ड) दोहावली

४) मीराबाई के गुरू ––– को माना जाता है।
अ) कबीर ब) सूर
क) गुरू नानक ड) रैदास

५) कवि रहीम ––– के दरबार के सम्मानित सदस्य थे।
अ) शाहजहान ब) अकबर
क) जहांगीर ड) औरंगजेब

६) बिहारी ––– काल के प्रतिनिधि कवि हैं।
अ) भक्ति ब) आदि
क) रीति ड) आधुनिक

७) जो शब्दांश किसी शब्द के पहले जुड़ते हैं, उन्हें ––– कहते हैं।
अ) समास ब) संधि
क) उपसर्ग ड) प्रत्यय

८) भगवान आपको दीर्घायु करे। ––– वाक्य है।
अ) विधानार्थक ब) प्रश्नार्थक
क) इच्छाबोधक ड) आज्ञार्थक

प्र.२ निम्नलिखित प्रश्नों में से तीन –चार पंक्तियों में उत्तर लिखिए। (कोई भी चार) १२

अ) उपसर्ग की परिभाषा लिखिए।
ब) उपसर्ग के प्रकार बताकर उसके नाम बताइए।
क) प्रत्यय के कितने प्रकार होते हैं। सोदाहरण स्पष्ट किजिए।
ड) 'इक' और 'इत' प्रत्यय का अर्थ बताकर चार उदाहरण लिखिए।
इ) अर्थ के आधार पर वाक्य के कितने प्रकार हैं।
ई) प्रश्नार्थक वाक्य को सोदाहरण सहित स्पष्ट कीजिए।

प्र.३ निम्नलिखित में से किन्ही दो की ससंदर्भ व्याख्या कीजिए। १०

अ) ''मीराँ मगन भई हरि के गुण गाय।।
साँप पिटारा राणा भेज्यो, मीराँ हाथ दियो जाय।।''

ब) बिगरी बात बनै नहीं, लाख करौ किन कोय।
रहिमन फाटे दूध को, मथे न माखन होय।।''

क) नहिं परागु नहिं मधुर नहिं विकासु इहिं काल।
अलि, कली ही सौं बंध्यौ, आगे कौन हवाल।।''

प्र.४ निम्नलिखित दीर्घोत्तरी प्रश्न का उत्तर विस्तार से लिखिए। १०

कबीर की भक्ति–भावनापर प्रकाश डालिए।

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र - III) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: ऑक्टोबर / नोव्हेंबर – २०२५
Opt. Psychology (Paper - IV)
Applied Psychology (BA221360)

वार, दिनांकः शनिवार, २२-११-२०२५ कमाल गुणः ४०
वेळः सकाळी ०९:०० ते ११:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) दोन परिवर्तकातील असणाऱ्या संबंधाच्या पातळीचा संख्यात्मक निर्देशांक म्हणजे ––– होय.
अ) प्रयोगिक निर्देशांक ब) सह–संबधात्मक निर्देशांक
क) निरीक्षणात्मक निर्देशांक ड) यापैकी नाही

२) ––– हा सुखाचा अति महत्त्वाचा घटक नाही.
अ) प्रेम आणि लग्न ब) आरोग्य
क) काम ड) पैसा

३) ताणाचे प्रमुख ––– प्रकार आहेत.
अ) २ ब) ३
क) ४ ड) ५

४) सामान्य प्रतीयोजन सौलक्षणे हे प्रारूप ––– यांनी मांडले.
अ) झिमबार्डो ब) हॅन्स सेल्ये
क) लाझारस ड) यापैकी नाही

५) एक व्यक्ती म्हणून एखाद्याचे स्वतः विषयीचे एकत्रित मूल्यमापन म्हणजे ––– होय.
अ) स्व–आदर ब) स्व–संकल्पना
क) स्व–सामर्थ्य ड) वरील सर्व

६) ––– यांनी स्व–सामर्थ्य संकल्पनेची व्याख्या केली.
अ) गोलमन ब) बंडूरा
क) स्किनर ड) हल

७) ——— मध्ये स्व–आदरभावाचे प्रमाण कमी असते.

अ) पुरूष ब) स्त्रिया

क) बालके ड) वरील सर्व

८) XX रंगसुत्राच्या एकत्रिकरणा मुळे ——— बालक जन्माला येते.

अ) मुलगा ब) मुलगी

क) जुळी ड) यापैकी नाही

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) स्व–संकल्पना म्हणजे काय?

ब) ताणाची व्याख्या लिहा.

क) नैसर्गिक निरीक्षण म्हणजे काय?

ड) स्व–नियमनाची व्याख्या करा.

इ) लिंग साचेबद्धता संकल्पना स्पष्ट करा.

ई) वृत्तेतिहास पद्धती म्हणजे काय?

प्र.३ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक) १०

अ) ताणाचे प्रकार स्पष्ट करा.

किंवा

ब) स्व–आदर भावाचे महत्त्व स्पष्ट करा.

प्र.४ सुखाचे मुलस्त्रोत स्पष्ट करा. १०

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: October/November - 2025
Opt. Psychology (Paper - IV)
Applied Psychology (BA221360)

Day & Date: Saturday, 22-11-2025 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) _____ is a numerical index of the degree of relationship that exists between two variables.
a) Experimental Coefficient b) Correlation Coefficient
c) Observation Coefficient d) None of these

2) _____ is not very much important factor of happiness.
a) Love and marriage b) Health
c) Work d) Money

3) There are basic _____ types of stress.
a) 2 b) 3
c) 4 d) 5

4) GAS Model was proposed by _____.
a) Zimbardo b) Hans Selye
c) Lazarus d) None of these

5) _____ refers to one's overall assessment of one's worth as a person.
a) Self-esteem b) Self-concept
c) Self- Efficacy d) All the above

6) _____ defined the concept of Self- efficacy.
a) Goleman b) Bandura
c) Skinner d) Hull

7) In _____ there is less level of self- esteem.
a) Men b) Women
c) Children d) All the above

8) XX combination of chromosomes leads to _____ child birth.
a) Boy b) Girl
c) Twins d) None of these

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

a) What is self- concept?
b) Define Stress.
c) What is Naturalistic observation?
d) Define Self-regulation?
e) Explain the concept of Gender Stereotypes.
f) What is case-study method?

Q.3 Answer the following question. (Any One) **10**

a) Explain types of stress.

OR

b) Explain the importance of self- esteem.

Q.4 Describe roots of happiness. **10**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: October/November - 2025
Opt. English (Paper - III)
British Literature (BA221329)

Day & Date: Monday, 24-11-2025 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Rewrite the following sentences by choosing the correct alternative. 08

1) The Poet wrote the name of this beloved on _____.
a) Wall b) Hand
c) Sand d) Paper

2) Who does the poet describe as the "destroyer and Preserver"?
a) The west wind b) The poet himself
c) Nature d) None of these

3) _____ suggests the freshness and ever-growing love of the poet.
a) Vegetable Love b) Flower Love
c) Fruits Love d) None of above

4) GO AND CATCH A FALLING STAR is written by _____.
a) W. Wordsworth b) John Donne
c) Edmund Spencer d) A. Marvell

5) Which one of Abigail's qualities does Mathias praise to Lodowick?
a) Her integrity b) Her beauty
c) Her virtue d) Her father's wealth

6) What treasure does Abigail recover from her father's house?
a) A chest of jewels
b) Moneybags filled with gold
c) A hoard of silks and spices
d) A priceless pearl

7) Why does Barabas choose to buy Ithamore instead of the other slave?
a) Ithamore will cost less to feed
b) Ithamore is better looking
c) Ithamore says he hates Christians
d) Ithamore seems friendly

8) THE JEW OF MALTA by Christopher Marlowe is _____ play.

a) Elizabethan b) Victorian
c) Modern d) Absurd

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

a) What are Poetic Justice?
b) What is the definition of 'Heroic Couplet'?
c) Write note on Poetic Diction.
d) Write central idea of Dover Beach.
e) What is the theme of 'One Day I Wrote Her Name'?
f) What is metaphysical poetry?

Q.3 Broad question. (Any One) **10**

a) Critically appreciate the story 'Christopher Marlowe's The Jew of Malta'.

OR

b) Write Character sketch of Barabas.

Q.4 Write general characteristics of Elizabethan drama. **10**

Seat No.	

Set **P**

बी.ए (सत्र - III) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: ऑक्टोबर / नोव्हेंबर – २०२५
Opt. Sanskrit (Paper - III)
प्राचीन भारतीय विज्ञान प्राचीन भारतीय जलशासत् (BA221333)

वार, दिनांक: मंगळवार, ०४-११-२०२५ कमाल गुण: ४०

वेळ: सकाळी ०९:०० ते ११:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.

प्र.१ योग्यं पर्यायं चित्वा वाक्यपुनर्लिखत। ०८
योग्य पर्याय निवडून वाक्य पुन्हा लिहा.

१) मुसळधार पावसाचा थेंब एका सेकंदाला ––– फुट खाली येतो.
अ) १५ ब) १७
क) १० ड) ४

२) मृग नक्षत्राचा काळ ––– आहे.
अ) ७ जून ब) ५ जून
क) १ जून ड) १ मे

३) पातालात ––– शिरा शुभा.
अ) दक्षिण ब) वाम
क) अध ड) उर्ध्व

४) पञ्चनिमित्तैः ––– योजनं।
अ) दश ब) लक्ष
क) शत ड) सहस्त्र

५) दक्षिण दिशेचा अधिपती ––– आहे.
अ) यम ब) इंद्र
क) अग्नि ड) वरूण

६) कृष्ण पक्षात गर्भधारणा झाली की ––– पक्षात वृष्टी होते.
अ) कृष्ण ब) शुक्ल
क) दिवसा ड) रात्री

७) 'मेघमाला' ग्रंथाचे लेखक ––– आहेत.
अ) वासुदेव कवी ब) गर्गमुनी
क) मोरोपंत ड) वराहमिहीर

८) पाऊस मोजण्याचे सर्वात लहान परिमाण ––– आहे.
अ) द्रोण ब) आढक
क) पल ड) लिटर

प्र.२ टिप्पणीं लिखत। (कोणतेही चार) १२
टिपा लिहा.
अ) जोतिषशास्त्र
ब) उद्‌भीज जीव
क) उल्कापात व अशनी
ड) उर्ध्वगामी शीर
इ) जलगर्भधारणा
ई) वराहमिहीर

प्र.३ अधोनिर्दिष्टानी द्वयोः एकस्य उत्तरं लिखत। १०
पावसाचा प्राचीन सिद्धांत टिप लिहा.

किंवा

वराहमिहीरांनी बृहत्‌संहिता ग्रंथामध्ये केलेले मेघांचे वर्णन लिहा.

प्र.४ भूगर्भांतर्गत जलप्रवाह विवेचक टिप लिहा. १०

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: October/November - 2025
Opt. English (Paper - IV)
Indian Writing in English (BA221330)

Day & Date: Tuesday, 25-11-2025 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) What is the central theme of the R. Parthasarathy's poem 'Home Coming' _____.
a) Displacement b) Language
c) Identity d) All the above

2) What does the poet's mother express her wish to do after her death in the poem 'Dawn at Puri'?
a) To bury her in the churchyard
b) To donate her organs
c) To cremate her at Puri beach
d) None of the above

3) The poem 'Krishna' is written by _____.
a) R Parthasarathy b) Sri Aurobindo
c) A. K. Mehrotra d) Rabindranath Tagore

4) What is the central theme of the poem Tagore's 'The Heaven of Freedom'
a) The pursuit of external pleasures
b) The quest for inner peace and freedom
c) The inevitability of suffering
d) The chaos of desire

5) What is the tone of the poem 'A Letter to a Friend' by A.K. Mehrotra ____.
a) Sad and lonely b) Grateful and loving
c) Angry and resentful d) Confused and uncertain

6) 'Kanyadan' is a drama originally written in _____.
a) Hindi b) Marathi
c) Gujrati d) English

7) The MLA in the play Kanyadan is _____.

a) Nath Devalikar b) Arun Athavale
c) Jay Prakash d) None of the above

8) The drama by Vijay Tendulkar 'Kanyadan' handles _____ theme.

a) social b) psychological
c) religious d) historical

Q.2 Answer the following question. (Any Four) **12**

a) Write the central theme of the poem 'Krishna' by Sri Aurobindo.
b) What is the subject matter of the poem 'Letter to a Friend'?
c) Who is the heroine of the play 'Kanyadan'? Write brief note about her.
d) Explain in brief the importance of the title 'Kanyadan'.
e) Comment briefly on any one of the Post-Independent English dramatists.
f) Write two characteristic features of Post-Independence Indian drama.

Q.3 Answer the following question. (Any One) **10**

a) Write a critical appreciation of the poem 'Dawn at Puri' by Jayanta Mahapatra.

OR

b) Critically analyze the poem 'The Heaven of Freedom' by Rabindranath Tagore.

Q.4 Answer the following question. **10**

Comment on the various themes of the play 'Kanyadan'

Seat No.	

Set | P

बी.ए. (सत्र - III) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: ऑक्टोबर / नोव्हेंबर – २०२५
Opt. Sanskrit (Paper - IV)
Karak Prakarana (BA221334)

वार, दिनांक: गुरूवार, ०६-११-२०२५ कमाल गुण: ४०

वेळ: सकाळी ०९:०० ते ११:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.

प्र.१ योग्यं पर्यायं चित्वा वाक्य पुनर्लिखत। ०८

१) ––– नमः।
अ) गणेशाय ब) गणेशम्
क) गणेशस्य ड) गणेशात्

२) अक्ष्णा काणः या ठिकाणी अक्ष्णा याला ––– सूत्राने तृतीया होते.
अ) दिवः कर्म च ब) कर्तृकरणयोस्तृतीया
क) अपवर्गे तृतीया ड) येनाङ्गविकारः

३) ––– कर्तरि तृतीया।
अ) कर्तरि ब) अनभिहिते
क) उक्ते ड) साधने

४) विप्राय गां ददाति या ठिकाणी विप्राय ही ––– चतुर्थी आहे.
अ) अधिकरणे ब) सम्प्रदाने
क) अपादाने ड) कर्मप्रवचनीय

५) संबोधनाची ––– विभक्ती होते.
अ) प्रथमा ब) तृतीया
क) चतुर्थी ड) पंचमी

६) स्वस्वामीभाव दाखविताना ––– विभक्ती केली जाते.
अ) प्रथमा ब) द्वितीया
क) षष्ठी ड) पंचमी

७) संस्कृत व्याकरणाचे सूत्रकार ––– आहेत.
अ) पाणिनी ब) पतंजलि
क) कालिदास ड) माघ

८) रामः फलं खादति या ठिकाणी 'राम' या शब्दाला ——— सूत्राने प्रथमा विभक्ती झाली आहे.

अ) स्वतंत्र कर्ता ब) संबोधने च

क) प्रातिपदीकार्थ ड) कर्तु करण

प्र.२ टिप्पणी लिखत। (कोणत्याही चार) १२

टिपा लिहा.

अ) स्वतंत्र कर्ता

ब) येनाङ्गविकारः

क) संप्रदानं

ड) अपादानम्

इ) सूत्र

ई) संबोधने च

प्र.३ अ) अधोनिर्दिष्टानि सूत्राणि स्पष्टीकुरूत (कोऽपि २) ०६

१) ध्रुवमपाये अपादानम्।

२) साधकतमं करणम्।

३) कर्तुरिटिसतमं कर्म।

४) पराजेरसोढः।

ब) अधोनिर्दिष्टानि वाक्याणि स्पष्टीकुरूत (कोऽपि १) ०४

१) भित्रार्थाणां भयहेतुः।

२) क्रोधद्रोहईर्ष्याआसूया यं प्रति कोपः।

प्र.४ अधोनिर्दिष्टेषु पद्येषु कारकाणि लिखत १०

(खालील पद्यातील कारके ओळखा.)

अ) अथ प्रजानामधिपः प्रभाते जायाप्रतिग्रहितगन्धमाल्याम्।
वनाय पीतप्रतिबद्धवत्सां यशोधनो धेनुमृषेर्मुमोच।।

ब) तस्याः खुरन्यासपवित्रपांसुतपांसुलानां धुरि कीर्तनीया।
मार्ग मनुष्येश्वर धर्मपत्नि श्रुतेरिवार्थ स्मृतिरन्वगच्छत।।

क) निवर्त्य राजा दयितां दयालुस्तां सौरमेयी सुरभिर्यशोभिः।
पयोधरीभूत चतुःसमुद्रां जुगोप गोरूपधरामिवोर्वीम्।।

ड) व्रताय तेनानुचरेण धेनोन्मर्षेधि शेषोऽप्यनुयायि वर्गः।
न चान्यतस्तस्य शरीररक्षा स्वविर्यगुप्ता हि मनोः प्रसुतिः।।

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र - III) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: ऑक्टोबर / नोव्हेंबर – २०२५
Opt. Philosophy (Paper - III)
Indian Ethics (BA221355)

वार, दिनांकः बुधवार, २६-११-२०२५ कमाल गुणः ४०
वेळः सकाळी ०९:०० ते ११:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) योग्य आणि इष्ट या नितिशास्त्रातील अत्यंत महत्त्वाच्या ––– संकल्पना आहेत.
अ) नैतिक ब) सामाजिक
क) तार्किक ड) नैसर्गिक

२) चार्वाकानुसार ––– हा पुरूषार्थ नाही.
अ) अर्थ ब) काम
क) मोक्ष ड) यापैकी नाही

३) आचरणाच्या इष्टतेसंबंधी किंवा योग्यतेसंबंधीचा अभ्यास करणे हा ––– चा अभ्यास विषय आहे.
अ) नीतिशास्त्र ब) तर्कशास्त्र
क) गणित ड) संख्याशास्त्र

४) नीतिशास्त्र हे ––– शास्त्र आहे.
अ) नैसर्गिक ब) आदर्शवादी
क) भौतिक ड) यापैकी नाही

५) चार्वाक ––– संकल्पना नाकारतो.
अ) पुनर्जन्म ब) सुख
क) लौकिक विश्व ड) यापैकी नाही

६) अर्थ हा एक ––– आहे.
अ) अज्ञान ब) पुरूषार्थ
क) अविवेक ड) यापैकी नाही

७) ——— ही अष्टांग मार्गातील शेवटची अवस्था आहे.

अ) सम्यक आजीविका ब) सम्यक समाधि

क) अविवेक ड) अकर्म

८) ——— आणि वैचारिक हे नीतीमत्तेचे प्रकार होत.

अ) पारंपारिक ब) आकारिक

क) समकालीन ड) यापैकी नाही

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) निष्काम आणि सकाम कर्मयांतील फरक स्पष्ट करा.

ब) प्रेयसची व्याख्या द्या.

क) बौद्धांची निर्वाण संकल्पना स्पष्ट करा.

ड) दैवी कृपा म्हणजे काय?

इ) भारतीय नीतिशास्त्राचा उद्देश स्पष्ट करा.

ई) नीती आणि धर्म यातील भेद स्पष्ट करा.

प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १०

अ) वर्णनात्मक आणि आदर्शात्मक नितीशास्त्रातील भेद स्पष्ट करा.

किंवा

ब) बौद्धांनी सांगितलेली चार आर्यसत्ये स्पष्ट करा.

प्र.४ चार्वाकाचा नीती विषयक दृष्टीकोन स्पष्ट करा. १०

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: October/November - 2025
Opt. Philosophy (Paper - III)
Indian Ethics (BA221355)

Day & Date: Wednesday, 26-11-2025 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) Right and Good are very important _____ concepts in ethics.
a) Moral b) Social
c) Logical d) Natural

2) According to Charvaka _____ is not purushartha.
a) Artha b) Kaama
c) Moksha d) None of these

3) Study of what is good or right in conduct is the subject matter of _____.
a) Ethics b) Logic
c) Mathematics d) Statistics

4) Ethics is _____ science.
a) Natural b) Normative
c) Physical d) None of these

5) Charvaka denied the concept of _____.
a) Rebirth b) Happiness
c) Popular world d) None of these

6) Artha is a _____.
a) Ajnana b) Purushartha
c) Aviveka d) None of these

7) _____ is last stage of eight fold path.
a) Samyak Ajivika b) Samyak Samadhi
c) Aviveka d) Akarma

8) _____ and Reflective are kinds of morality.
a) Customary b) Formal
c) Contemporary d) None of these

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

a) Distinguish between Nishkama and Sakama karma.
b) Define Preyas.
c) Explain the Bouddhas concept of nirvana.
d) What is Divine grace?
e) Explain the purpose of Indian ethics.
f) Distinguish between morality and religion.

Q.3 Answer the following question. (Any One) **10**

a) Distinguish between descriptive and normative ethics.

OR

b) Explain the four noble truths by Buddhism.

Q.4 Explain Charvaka's ethical view. **10**

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र - III) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: ऑक्टोबर / नोव्हेंबर – २०२५
Opt. Sociology (Paper - III)
Indian Society Structure and Change (BA221345)

वार, दिनांक: गुरूवार, २७-११-२०२५ कमाल गुण: ४०

वेळ: सकाळी ०९:०० ते ११:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) कृत्रिम पर्यावरण हे ––– समाजाचे वैशिष्ट्य आहे.
अ) ग्रामीण ब) नागरी
क) आदिवासी ड) यापैकी नाही

२) बिगर शेती व्यवसाय हे ––– समाजाचे वैशिष्ट्य आहे.
अ) आदिवासी ब) ग्रामीण
क) नागरी ड) यापैकी नाही

३) विभक्त कुटुंब हे ––– समाजाचे वैशिष्ट्य आहे.
अ) आदिवासी ब) ग्रामीण
क) नागरी ड) भटका

४) उत्क्रांतीचा सिद्धांत कोणी मांडला.
अ) मार्क्स ब) वेबर
क) कुले ड) स्पेन्सर

५) स्वयंपूर्णता हे ––– समाजाचे वैशिष्ट्य आहे.
अ) आदिवासी ब) नागरी
क) दोन्ही ड) ग्रामीण

६) ––– यांनी सिंध प्रांतात १९२२ उत्खननाचे काम सुरू केले.
अ) राखेलदास बॅनर्जी ब) घुर्य
क) श्रीनिवास ड) मुखर्जी

७) ––– संस्कृती ही प्रथम भारतीय संस्कृती होय.
अ) वैदिक ब) सिंधू
क) बौद्ध ड) वरीलपैकी नाही

८) ––– कुटुंबाचा आकार मोठा असतो.

अ) संयुक्त ब) विभक्त

क) नागरी ड) एकपालखी

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) आदिवासी समुदायाची वैशिष्टये.

ब) ''संघर्ष सिद्धांत'' स्पष्ट करा.

क) नागरी समाजातील परिवर्तन.

ड) ग्रामीण समाजातील परिवर्तन.

इ) जातीची वैशिष्टये.

ई) वैदिक काळातील धार्मिक जीवन स्पष्ट करा.

प्र.३ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक) १०

अ) स्वातंत्र्योत्तर काळात भारतीय समाजात झालेल्या बदलाची रूपरेषा द्या.

किंवा

ब) नागरी समाजाची व्याख्या करून या समाजातील बदल स्पष्ट करा.

प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न. १०

ग्रामीण समुदायाची व्याख्या सांगून त्याची वैशिष्टये स्पष्ट करा.

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: October/November - 2025
Opt. Sociology (Paper - III)
Indian Society Structure and Change (BA221345)

Day & Date: Thursday, 27-11-2025 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) Artificial environment is the characteristics of _____ society.
a) Rural b) Urban
c) Tribal d) None of these

2) Non farming business is the characteristics of _____ society.
a) Tribal b) Rural
c) Urban d) None of above

3) Nuclear family is the characteristics of _____ society.
a) Tribal b) Rural
c) Urban d) Nomadic

4) Who propounded the theory of evolution?
a) Marx b) Weber
c) Cooley d) Spencer

5) Self dependency is the characteristics of _____ society.
a) Tribal b) Urban
c) Both d) Rural

6) _____ Started the work of excavation in Sindh region in the year 1922.
a) Rakhaldas Banerjee b) Ghurye
c) Shrinivas d) Mukharjee

7) _____ Culture is the first Indian culture.
a) Vaidik b) Sindhu
c) Boudh d) None of these

8) _____ family is big size.
a) Joint b) Nuclear
c) Urban d) Single parent

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

a) Characteristics of Tribal Community.
b) Write on theory of conflict.
c) Changes in Urban Society.
d) Changes in Rural Society.
e) Characteristics of Caste
f) Religious life in the Vedic period.

Q.3 Broad Question. (Any One) **10**

a) Give an outline of social changes in Indian society post independent period.

OR

b) Define rural community and explain its Characteristics.

Q.4 Broad Question. **10**

Define urban society and explain changes in urban society.

Seat No.	

Set **P**

बी.ए (सत्र - III) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: ऑक्टोबर / नोव्हेंबर – २०२५
Opt. Education (Paper - III)
Educational Psychology (BA221353)

वार, दिनांक: मंगळवार, ०४-११-२०२५ कमाल गुण: ४०
वेळ: सकाळी ०९:०० ते ११:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) मानसशास्त्र हे ––– शास्त्र आहे.
अ) वास्तववादी ब) आदर्शवादी
क) मुलभूत ड) यापैकी नाही

२) ––– पद्धतीत काळजीपूर्वक नियंत्रित केलेल्या परिस्थितीत वर्तनाचा अभ्यास केला जातो.
अ) आत्मनिरीक्षण ब) वस्तुनिष्ठ निरीक्षण
क) व्यक्तिगत अभ्यास ड) प्रायोगिक

३) बुद्धीमापनाचे जनक म्हणून ––– यांना संबोधले जाते.
अ) थॉर्नडाईक ब) टर्मन
क) अल्फ्रेड बीने ड) डॉ. कामत

४) जर बुद्धिमत्ता 100 च असेल तर व्यक्ती बौद्धिकदृष्टया ––– समजली जाते.
अ) मंद ब) कुशाग्र
क) शीघ्र ड) सामान्य

५) जर एका परिस्थितीतील अध्ययनाचा दुसऱ्या परिस्थितीतील अध्ययनावर अनुकूल परिणाम होत असेल तर त्याला ––– म्हणतात.
अ) धन संक्रमण ब) ऋण संक्रमण
क) शून्य सक्रमण ड) यापैकी नाही

६) 'वर्तनातील कोणताही बदल म्हणजे अध्ययन' असे ––– यांनी म्हटले आहे.
अ) गॅरेट ब) गिलफोर्ड
क) वूडवर्थ ड) रॉस

७) व्यक्तीच्या व्यक्तिमत्त्वाचे संपूर्ण किंवा समग्र मापन करण्यासाठी ––– पद्धती उपयोगी ठरते.

अ) गुणतत्त्व ब) संश्लिष्ट

क) प्रक्षेपण तंत्र ड) यापैकी नाही

८) व्यक्तीचे मन जाणून घेण्यासाठी मानसशास्त्रज्ञांना ––– पद्धती उपयोगी ठरते.

अ) प्रक्षेपण ब) समाजमिती तंत्र

क) निरीक्षण ड) यापैकी नाही

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) बुद्धीचे स्वरूप लिहा.

ब) अवधानाचे प्रकार स्पष्ट करा.

क) अध्ययन संक्रमणाचे प्रकार कोणते?

ड) व्यक्तिमत्त्व विकासावर परिणाम करणारे कोणतेही तीन घटक सांगा.

इ) शैक्षणिक मानसशास्त्राचे स्वरूप लिहा.

ई) प्रायोगिक पद्धतीचे फायदे सांगा.

प्र.३ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १०

अ) चांगल्या व्यक्तिगत अभ्यासपद्धतीची वैशिष्ट्ये कोणती? व्यक्तिगत अभ्यास पद्धतीचे फायदे आणि तोटे स्पष्ट करा.

किंवा

ब) बुद्धिमत्ता म्हणजे काय? बुद्धिमापन कसोट्यांचे प्रकार सोदाहरण स्पष्ट करा.

प्र.४ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. १०

अध्ययनावर परिणाम करणारे घटक स्पष्ट करा.

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: October/November - 2025
Opt. Education (Paper - III)
Educational Psychology (BA221353)

Day & Date: Tuesday, 04-11-2025 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) Psychology is a _____ science.
a) Positive b) Normative
c) Basic d) None of these

2) The study of behavior is done under carefully controlled condition in _____ method.
a) Introspection b) Observation
c) Case study d) Experimental

3) _____ is known as ‘Father of measurement of Intelligence".
a) Thorndike b) Terman
c) Alfred Bine d) Dr. Kamat

4) If the intelligence quotient is 100, then it is supposed that an individual is _____.
a) Dull b) Sharp
c) Quick d) General

5) If learning in one situation is useful in another situation, then it is called as _____ transfer of learning.
a) Positive transfer b) Negative transfer
c) Zero transfer d) None of these

6) _____ is said that 'any change, in behavior is called learning’.
a) Garret b) Guilford
c) Woodworth d) Ross

7) _____ method is used to measure the whole personality of an individual.
a) Trait approach b) Holistic method
c) Project technique d) None of these

8) _____ method is used for psychologist to know the mind of an individual.
a) Projection b) Socio-metric technique
c) Observation d) None of these

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

a) Write down the nature of intelligence.
b) Explain the types of attention.
c) What are the types of transfer of learning?
d) State any three factors affecting on personality.
e) Write down the nature of educational psychology.
f) State the merits of experimental method.

Q.3 Answer the following question in detail. (Any One) **10**

a) What are the Characteristics of good case study method? Explain the merits and demerits of case study method.

OR

b) What is meant by intelligence? Illustrate the types of tests for the measurement of intelligence

Q.4 Answer the following question in detail. **10**

Explain the factors affecting on learning.

Seat No.	

Set **P**

बी.ए (सत्र - III) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: ऑक्टोबर / नोव्हेंबर – २०२५
Opt. Ancient Indian History & Culture (Paper - III)
History of Ancient India (650 A.D. to 1200 A.D.) (BA221351)

वार, दिनांकः मंगळवार, ०४-११-२०२५ कमाल गुणः ४०

वेळः सकाळी ०९:०० ते ११:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) ––– यांना चालुक्य घराण्याचा वास्तविक संस्थापक मानला जातो.
अ) पुलकेशी पहिला ब) मंगलेश
क) रविकीर्ती ड) पुलकेशी दुसरा

२) ''गंगाईकोंडचोलपुरम'' नगराची स्थापना ––– यांनी केली होती.
अ) परांतक ब) राजराज
क) राजाधिराज ड) राजेंद्र – I

३) संत ज्ञानेश्वर महाराज हे ––– यादव शासकाच्या समकालीन होते.
अ) भिल्लम ब) सेऊनचंद्र
क) जैतुगी ड) रामचंद्र

४) वेरूळ येथील भव्य कैलाशनाथ मंदिर ––– राजाच्या कारकीर्दीत बांधले गेले.
अ) ध्रुव ब) अमोघवर्ष
क) पहिला कृष्ण ड) दंतीदुर्ग

५) ––– ही यादव घराण्याची राजधानी होती.
अ) देवगिरी ब) कांची
क) तेर ड) पैठण

६) अमोघवर्षच्या काळात ––– हा अरब व्यापारी राष्ट्रकूट राज्यात आला होता.
अ) अलमसुदी ब) सुलेमान
क) बरणी ड) अल्बेरूणी

७) उत्तर कालीन चालुक्य घराण्यातील ––– या शासकाने 'मानसोल्लास' या ग्रंथाची रचना केली.
अ) विक्रमादित्य ब) तैल
क) सोमेश्वर तिसरा ड) भीम

८) एकसंघ दगडातून मंदिर कोरून काढण्याची पद्धत ––– या शासकांनी सुरू केले.

अ) सिंहविष्णू ब) महेंद्र वर्मण

क) परमेश्वर वर्मन ड) नरसिंह वर्मन

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) राष्ट्रकूट राजा दंतिदुर्ग यांच्याबद्दल माहिती लिहा.

ब) चालुक्य राजा मंगलेश यांचे कार्य सांगा.

क) कल्याणीच्या चालुक्यांच्या शासन काळातील साहित्याविषयी माहिती लिहा.

ड) चोल शासक पहिला राजराज यांच्याबद्दल माहिती द्या.

इ) पल्लव शासक महेंद्रवर्मन पहिला यांचे योगदान स्पष्ट करा.

ई) यादव काळातील अर्थव्यवस्थेविषयी माहिती द्या.

प्र.३ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक) १०

अ) चोल शासक पहिला राजेंद्र यांच्या कामगिरीचे वर्णन करा.

किंवा

ब) दुसरा पुलकेशी यांच्या राजकीय कारकीर्दीचा आढावा घ्या.

प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न. १०

महाराष्ट्राच्या इतिहासात यादव घराण्याचे महत्त्व स्पष्ट करा.

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: October/November – 2025
Opt. Ancient Indian History and Culture (Paper - III)
History of Ancient India (650 A.D. to 1200 A.D.) (BA221351)

Day & Date: Tuesday, 04-11-2025 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative. **08**

1) _____ is considered to be the real founder of the Chalukya dynasty.
a) Pulakeshi I b) Manglesh
c) Ravikirti d) Pulakeshi II

2) _____ was founder of the city “Gangaikondacholpuram”.
a) Parantak b) Rajaraja
c) Rajadhiraja d) Rajendra-I

3) Saint Dnyaneshwar Maharaj was a contemporary of _____ Yadav ruler.
a) Bhillam b) Seunchandra
c) Jaitugi d) Ramachandra

4) The Magnificent rock-cut Kailashnatha Temple at Ellora was built during the reign of the _____ king.
a) Dhruva b) Amoghavarsha I
c) Krishna-I d) Dantidurga

5) _____ was the capital of the Yadav dynasty.
a) Devagiri b) Kanchi
c) Ter d) Paithan

6) During the Amoghvarsha _____ Arab trader came to Rashtrakuta dynysty.
a) Alamsudi b) Suleiman
c) Barani d) Alberuni

7) _____ ruler of the Later Chalukya dynasty composed the book ‘Mansollas’.
a) Vikramaditya b) Tail
c) Someshwar – III d) Bhim

8) The method of carving a temple out of a single stone was started by the _____ ruler.

a) Sinhavishnu b) Mahendra Varman
c) Parmeshwar Varman d) Narasimha Varman

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

a) Write information about Rashtrakuta king Dantidurga.
b) Mention the work of Chalukyan King Mangalesh.
c) Write information about the literature during the rule of Chalukyas of Kalyani.
d) Give information about Chola ruler Rajaraja I.
e) Explain the contribution of the Pallava ruler Mahendravarman I.
f) Give information about the economy of Yadav period.

Q.3 Broad Answer Question. **10**

Describe the achievements of the Chola King Rajendra I.

OR

Review the second Pulakeshi's political career.

Q.4 Broad Answer Question. **10**

Explain the importance of Yadav dynasty in the history of Maharashtra.

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र - III) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: ऑक्टोबर / नोव्हेंबर – २०२५
Opt. Philosophy (Paper - IV)
Ancient Greek Philosophy (BA221356)

वार, दिनांक: शुक्रवार, २८-११-२०२५ कमाल गुण: ४०

वेळ: सकाळी ०९:०० ते ११:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) सॉक्रेटीस पूर्व विचारवंतांना ––– असे म्हणतात.
अ) पाश्चात्य ब) आयोनियन
क) सोफिस्टस् ड) यापैकी नाही

२) नुस संकल्पना ––– ने मांडली.
अ) ॲनॅक्झिगोरास ब) कोपी
क) व्हाईटहेड ड) मिल्ल

३) थेलीस हा ––– ग्रीक तत्त्वज्ञानातील पहिला तत्त्वज्ञ होय.
अ) प्राचीन ब) मध्ययुगीन
क) आधुनिक ड) समकालीन

४) ––– ने प्रेम आणि द्वेष हा सिद्धांत मांडला.
अ) हयूम ब) कान्ट
क) एयर ड) इम्पिडोक्लीस

५) ––– च्या मते, तत्त्वज्ञ हे राज्यकर्ते असावेत.
अ) हयुम ब) हेगेल
क) एयर ड) प्लेटो

६) प्राचीन ग्रीक तत्त्वज्ञान ––– संकल्पनेवर केंद्रित होते.
अ) विज्ञान ब) ईश्वर
क) विश्व ड) मानव

७) ॲनॅक्झिमेनीस च्या दृष्टीकोनातून ––– हे विश्वाचे मुल तत्त्व आहे.
अ) संख्या ब) अग्नी
क) जल ड) वायू

८) ग्रीक तत्त्वज्ञानाच्या इतिहासात ––– तत्त्वज्ञाने प्रथम आत्म्याची संकल्पना मांडली.

अ) एम्पिडॉक्लीस ब) हयूम

क) कांट ड) रसेल

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) पूर्व सॉक्रेटिस तत्त्वज्ञांची कोणतीही पाच नावे द्या.

ब) विश्व उत्पत्ती शास्त्र म्हणजे काय?

क) मानवकेंद्रवादाचे स्वरूप स्पष्ट करा.

ड) सॉक्रेटीसचा नैतिक दृष्टीकोन स्पष्ट करा.

इ) हिरॅक्लीटसची तात्त्विक विचारसरणी स्पष्ट करा.

ई) अणुवाद सिद्धांत स्पष्ट करा.

प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १०

अ) प्राचीन ग्रीक तत्त्वज्ञानाचा वैज्ञानिक दृष्टीकोन स्पष्ट करा.

किंवा

ब) ॲरिस्टॉटलची ईश्वर संकल्पना स्पष्ट करा.

प्र.४ प्लेटोचा ज्ञान सिद्धांत स्पष्ट करा. १०

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: October/November - 2025
Opt. Philosophy (Paper - IV)
Ancient Greek Philosophy (BA221356)

Day & Date: Friday, 28-11-2025 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative. **08**

1) Pre Socrates thinkers are called _____.
a) Western b) Ionian
c) Sophists d) None of these

2) The Nous concept presented by _____.
a) Anaxagoras b) Copi
c) Whitehead d) Mill

3) Thales was first philosopher in _____ Greek philosophy.
a) Ancient b) Midieval
c) Modern d) Contemporary

4) _____ presented the theory of Love and Hatred.
a) Hume b) Kant
c) Ayer d) Empedocles

5) According to _____, Philosopher must be ruler.
a) Hume b) Hegel
c) Ayer d) Plato

6) Ancient Greek philosophy was focus on _____ concept.
a) Science b) God
c) World d) Human

7) _____ is the causative factor of the world, by Anaximenes.
a) Number b) Fire
c) Water d) Air

8) _____ has first philosopher presented the concept of soul in the history of Greek philosophy.
a) Empedocles b) Hume
c) Kant d) Russell

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

a) Give any Five names of pre - Socratic philosophers.
b) What is cosmology?
c) Explain human centralism.
d) Explain ethical views of Socrates.
e) Explain the philosophical ideology of Heraclitus.
f) Explain the theory of Atomism.

Q.3 Answer the following question. (Any One) **10**

Explain the scientific views of ancient Greek philosophy.

OR

Explain the concept of God by Aristotle.

Q.4 Answer the following question. **10**

Explain the theory of knowledge by Plato.

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र - III) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: ऑक्टोबर / नोव्हेंबर – २०२५
Opt. Education (Paper - IV)
Education in Ancient And Mediaeval India (BA221354)

वार, दिनांक: गुरूवार, ०६-११-२०२५ कमाल गुण: ४०
वेळ: सकाळी ०९:०० ते ११:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) वैदिक काळात शिक्षण पूर्ण झाल्यावर ––– समारंभ केला जात असे.
अ) पब्बजा ब) समावर्तन
क) उपनयन ड) उपसंपदा

२) ब्राम्हणकालीन शिक्षण व्यवस्थेत ––– ही एक प्रभावी अध्यापन पद्धती होती.
अ) व्याख्यान ब) दिग्दर्शन
क) व्यक्तीगत मार्गदर्शन ड) कथाकथन

३) बौद्धकालीन शिक्षणाचे ध्येय ––– पद्धतीचे होते.
अ) मिशनरी ब) धार्मिक
क) सांस्कृतिक ड) मानसशास्त्रीय

४) बौद्धकालीन प्राथमिक शिक्षण ––– भाषेतून दिले जात होते.
अ) पाली आणि अर्धमागधी ब) पाली आणि संस्कृत
क) संस्कृत आणि प्राकृत ड) पाली आणि प्राकृत

५) ––– हे तक्षशिला विद्यापीठाचे वैशिष्टय होते.
अ) समताधिष्ठीत शिक्षण ब) बहुव्यापक अभ्यासक्रम
क) व्यवस्थापन ड) अध्यापन पद्धती

६) बौद्ध काळातील विद्यापीठांचा 'मेरूमणी' म्हणून ––– विद्यापीठ प्रसिद्ध होते.
अ) तक्षशीला ब) नालंदा
क) विक्रमशीला ड) बनारस

७) मुस्लीम काळातील उच्च शिक्षण ––– मध्ये दिले जात होते.
अ) मक्ताब ब) मदरसा
क) गुरूकुल ड) संघ

८) मदरसामधील शिक्षणाचा कालावधी ––– वर्षाचा असे.

अ) ८ ते १0 ब) १0 ते १२

क) १२ ते १४ ड) ९ ते ११

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) **१२**

अ) तक्षशीला विद्यापीठाची वैशिष्टये स्पष्ट करा.

ब) पूर्व वैदिक काळातील शिक्षणाची ध्येये स्पष्ट करा.

क) मुस्लीम काळातील शिक्षणाचे प्रकार लिहा.

ड) बौद्ध कालीन शिक्षणातील विद्यार्थ्यांच्या आचरणाचे नियम सांगा.

इ) पूर्व वैदिक शिक्षणातील शिक्षकाची भूमिका वर्णन करा.

ई) नालंदाविद्यापीठाची वैशिष्टये स्पष्ट करा.

प्र.३ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक) **१0**

अ) ब्राम्हण काळातील शिक्षणाची तत्त्वे सविस्तर वर्णन करा.

किंवा

ब) बौद्ध काळातील शिक्षणाची ध्येये आणि अध्यापन पद्धती यांची सविस्तर चर्चा करा.

प्र.४ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. **१0**

भारतातील इस्लामिक काळातील शिक्षणाची वैशिष्टये सविस्तर स्पष्ट करा.

SLR-DA-73

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: October/November – 2025
Opt. Education (Paper - IV)
Education in Ancient and Mediaeval India (BA221354)

Day & Date: Thursday, 06-11-2025 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative. **08**

1) In Vedic era _____ Samarambha was done after the completion of education.
a) Pabbaja b) Samavartan
c) Upanayana d) Upsampada

2) _____ was the effective teaching method in Brahmanic education system.
a) Lecture b) Demonstration
c) Individual guidance d) Story telling

3) The aim of education in Buddhist era was _____.
a) Missionary b) Religious
c) Cultural d) Psychological

4) The primary education in Buddhist period was given through _____ language.
a) Pali & Ardhamagadhi b) Pali & Sanskrit
c) Sanskrit & Prakrit d) Pali & Prakrit

5) _____ was the main feature of 'Takshashila University'.
a) Equality in education b) Multifaceted curriculum
c) Management d) Teaching methods

6) _____ university was famous as 'Merumani' in Buddhist period universities.
a) Takshashila b) Nalanda
c) Vikramshila d) Banaras

7) The higher education in Islamic period was given in _____.
a) Maqtab b) Madarsa
c) Gurukul d) Sangha

8) Duration of education in 'Madarasa' was of _____ years.
a) 8 to 10 b) 10 to 12
c) 12 to 14 d) 9 to 11

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

a) Explain the characteristics of 'Takshashila University'.
b) Explain the aims of education in Pre-Vedic period.
c) Write types of education in Muslim period.
d) State behavioral norms of students in Buddhist education system.
e) Describe role of teacher in Pre-Vedic education.
f) Explain the characteristics of 'Nalanda University'.

Q.3 Answer the following question. (Any One) **10**

a) Describe in detail the principles of education in Brahmanic period.

OR

b) Discuss in detail the aims of education, curriculum and methods of teaching in Buddhist period.

Q.4 Answer the following question. **10**

Explain in detail the characteristics of education of Islamic period in India.

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र - III) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: ऑक्टोबर / नोव्हेंबर – २०२५
Opt. Ancient Indian History & Culture (Paper - IV)
History of Social Institutions in Ancient India (BA221352)

वार, दिनांक: गुरूवार, ०६-११-२०२५ कमाल गुण: ४०

वेळ: सकाळी ०९:०० ते ११:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) ''अर्थशास्त्र'' हा ग्रंथ ––– यांनी लिहीला.
अ) कालिदास ब) कौटिल्य
क) हर्षवर्धन ड) विशाखादत्त

२) वैदिक काळात ––– पुरूषार्थाची प्राप्ती करणे हे मानवी जीवनाचे प्रमुख उद्दिष्ट होते.
अ) धर्म ब) काम
क) मोक्ष ड) अर्थ

३) ऋग्वेदातील ––– सुक्तामध्ये वर्णव्यवस्थेचा उल्लेख आला आहे.
अ) पुरूष ब) वरूण
क) नारायण ड) रूद्र

४) गुरूकुलामध्ये विद्यार्थ्याला ––– वर्षे राहावे लागत असे.
अ) १४ ब) १०
क) १२ ड) १५

५) प्राचीन भारतात ––– संस्कारानंतर ब्रम्हचर्याश्रमास सुरूवात होत असे.
अ) विवाह ब) उपनयन
क) समावर्तन ड) नामकरण

६) कृषी, व्यापार, वाणिज्य ––– वर्णाची कामे होती.
अ) ब्राम्हण ब) क्षत्रिय
क) वैश्य ड) शूद्र

७) प्राचीन भारतात स्त्रीच्या स्वतःच्या संपत्तीला ––– म्हटले जात असे.
अ) पतीधन ब) हुंडा
क) स्त्रीधन ड) अर्जित धन

८) बौद्ध तत्त्वज्ञानाचा अभ्यास प्रामुख्याने ––– विद्यापीठात केला जात असे.

अ) नालंदा ब) विक्रमशीला

क) वल्लभी ड) काशी

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) प्राचीन भारतीय चार पुरूषार्थ स्पष्ट करा.

ब) क्षत्रिय वर्णाचे कार्य स्पष्ट करा.

क) नालंदा विद्यापीठाची माहिती लिहा.

ड) गृहस्थाश्रमाची माहिती लिहा.

इ) वर्ण व्यवस्थेचे दोष स्पष्ट करा.

ई) प्राचीन भारतातील स्त्री शिक्षण स्पष्ट करा.

प्र.३ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक) १०

अ) ब्रम्हचर्याश्रमाची माहिती देऊन चार आश्रमाचे मानवी जीवनातील महत्त्व स्पष्ट करा.

किंवा

ब) प्राचीन भारतीय स्त्रियांचे आर्थिक व विवाह विषयक अधिकार स्पष्ट करा.

प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न. १०

प्राचीन भारतातील गुरूकुल शिक्षणपद्धती विषयी माहिती लिहा.

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: October/November - 2025
Opt. Ancient Indian History & Culture (Paper - IV)
History of Social Institutions in Ancient India (BA221352)

Day & Date: Thursday, 06-11-2025 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative. **08**

1) _____ was wrote “Arthashastra” book.
a) Kalidas b) Kautilya
c) Harshvardhan d) Vishakha Datt

2) In Vedic times achieving _____ purushartha is the main goal of human life.
a) Dharm b) Kam
c) Moksh d) Arth

3) In Rigveda varna system was mentioned _____ in sukta.
a) Purush b) Varun
c) Narayan d) Rudra

4) Students in Gurukul _____ years had to stay.
a) 14 b) 10
c) 12 d) 15

5) In ancient India Brahmacharya Ashram was started after _____ Sanskar.
a) Marriage b) Upnayan
c) Samavartan d) Naming

6) Agriculture, Trade, Commerce _____ Varna had duty.
a) Brahman b) Kshatriya
c) Vaishya d) Shudra

7) In Ancient India women's own property it was called _____.
a) Patidhan b) Hunda
c) Stridhan d) Earned money

8) Study of Buddhist philosophy mainly done in _____ University.
a) Nalanda b) Vikramshila
c) Vallabhi d) Kashi

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

a) Explain the Ancient Indian four purushartha.
b) Explain the work of kshatriya varna.
c) Give the information about Nalanda University.
d) Give the information about Gruhastha Aashram.
e) Explain the demerits of Varna system.
f) Explain the women education in Ancient India.

Q.3 Broad Question. (Any One) **10**

Give the information about Brahmacharya Aashram and explain the importance of four Aasthrama in human life.

OR

Explain the financial and marriage rights of women in ancient India.

Q.4 Broad Question. **10**

Give the information about Gurukul system of education in Ancient India.

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र - III) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: ऑक्टोबर / नोव्हेंबर – २०२५
Opt. Sociology (Paper - IV)
Social Problems in India (BA221346)

वार, दिनांक: शनिवार, २९-११-२०२५ कमाल गुण: ४०
वेळ: सकाळी ०९:०० ते ११:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) सामाजिक समस्या लोकांच्या ––– वर्तनातून उदयास येतात.
अ) मानसिक ब) नितीमूल्य
क) नैतिक ड) विपाथगामी

२) ––– मध्ये निकोटीन हे रसायन आढळते.
अ) तंबाखू ब) ॲसिड
क) दारू ड) पारा

३) मादक पदार्थाच्या सेवनासाठी खालील कोणता घटक जबाबदार आहे?
अ) सोबती ब) बेकारी
क) परिसर ड) वरील सर्व

४) सांस्कृतिक पश्चायान ही संकल्पना कोणी मांडली?
अ) मास्को ब) लोम्ब्रॉझो
क) केसकर ड) ऑगबर्न

५) मादक पदार्थ प्रतिबंधक कायदा कधी पारित झाला?
अ) १९६३ ब) १९८९
क) १९८६ ड) १९८५

६) सामाजिक समस्याचे निराकरण करण्यासाठी खालील कोणता उपाय आहे.
अ) तंत्रज्ञान वाढवणे ब) व्यवस्थापन करणे
क) बेरोजगारी निर्मुलन ड) वरील सर्व

७) वेश्याव्यवसाय करणाऱ्या स्त्रीला समाजात कोणता सन्मान मिळत नाही.
अ) आर्थिक ब) व्यावसायिक
क) सामाजिक ड) स्त्रीत्वाचा

८) ज्या कुटुंबाला कमी उत्पन्नामुळे किमान पातळीवर आपल्या मुलभूत गरजा पूर्ण करणे अशक्य आहे अशा स्थितीस ––– म्हणतात.

अ) गुन्हेगारी ब) धार्मिक घसरण

क) मानसिक मागासलेपणा ड) दारिद्रय

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) विचलित वर्तनाची कारणे कोणती?

ब) दारिद्रयाचे दोन प्रकार स्पष्ट करा.

क) वेश्याव्यवसायासाठी जबाबदार असणारे सामाजिक घटक सांगा.

ड) मादक पदार्थांच्या सेवनाचे दोन परिणाम सांगा.

इ) वेश्याव्यवसायाची दोन कारणे सांगा.

ई) दारिद्रय रेषा कशी ठरवली जाते?

प्र.३ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १०

अ) दारिद्रयाची व्याख्या सांगून दारिद्रयाचे उपाय स्पष्ट करा.

किंवा

ब) मादक पदार्थ म्हणजे काय ते सांगून मादक पदार्थाचे सेवन रोखण्यासाठी उपाय सांगा.

प्र.४ सामाजिक समस्यांची व्याख्या सांगून सामजिक समस्याविषयी उपाययोजना स्पष्ट करा. १०

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: October/November - 2025
Opt. Sociology (Paper - IV)
Social Problems in India (BA221346)

Day & Date: Saturday, 29-11-2025 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative from the options. **08**

1) Social problems emerge from people's _____ behavior.
a) Mental b) Ethical value
c) Ethical d) Catastrophic

2) Nicotine is a chemical found in _____.
a) Tobacco b) Acid
c) Alcohol d) Mercury

3) Which of the following factors is responsible for drug addiction?
a) Mate b) Unemployment
c) Premises d) All of the above

4) Who proposed the concept of cultural lag?
a) Masco b) Lombrozo
c) Keskar d) Ogburn

5) When was the Narcotics Control Act passed?
a) 1963 b) 1989
c) 1986 d) 1985

6) Which of the following is a solution to solve a social problem?
a) Enhancing technology
b) Managing
c) Elimination of unemployment
d) All of the above

7) A women engaged in prostitution does not get any respect in the society.
a) Economical b) Professional
c) Social d) Feminine

8) A family in which it is impossible to meet their basic needs due to low income is called _____.
a) Criminality b) Religious decline
c) Mental retardation d) Poverty

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

a) What are the causes of deviant behaviour?
b) Explain culture of poverty.
c) State the social factors responsible for prostitution.
d) Name two effects of addiction.
e) Give two reasons for prostitution.
f) What is poverty line?

Q.3 Answer the following question in detail. **10**

a) Define the poverty and explain its remedies.

OR

b) What is the drugs addiction? Explain the remedies to prevent drug abuse.

Q.4 Define the Social Problems and Explain the Remedies of social problems. **10**

Seat No.	

Set **P**

बी.ए (सत्र - III) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: ऑक्टोबर / नोव्हेंबर – २०२५
Opt. National Service Scheme (Paper - III)
N.S.S. (BA221341)

वार, दिनांकः मंगळवार, ०४-११-२०२५ कमाल गुणः ४०

वेळः सकाळी ०९:०० ते ११:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) व्यक्तिमत्व विकासाचे शारीरिक, मानसिक, ––– व सामाजिक हे चार घटक आहेत.
अ) आर्थिक ब) भावनिक
क) शैक्षणिक ड) राजकीय

२) 'वर्तमानपत्रे' हे ––– प्रकारची साधन सामुग्री आहे.
अ) प्राथमिक ब) द्वितीयक
क) सार्वजनिक ड) वैयक्तिक

३) माहिती संकलन करणे हे संशोधनाची ––– पायरी आहे.
अ) प्रथम ब) दुसरी
क) तृतीय ड) शेवटची

४) ––– हा शब्द लॅटीन भाषेतील 'पर्सोन' या शब्दापासून तयार झाला आहे.
अ) पर्सन ब) पर्सनॅलिटी
क) प्रोर्सेस ड) कार्यक्रम

५) भारतामध्ये ७० टक्के लोक ––– भागात राहतात.
अ) ग्रामीण ब) नागरी
क) झोपडपट्टी ड) औद्योगिक

६) समाजामध्ये नेत्याचे ––– हे शुद्ध प्रकारचे असावे.
अ) चारित्र्य ब) आर्थिक स्थिती
क) विचार ड) कपडे

७) दत्तक खेडे ––– कि. मी. अंतरापर्यंत असावे अशी अपेक्षा असते.

अ) १७ ब) १८

क) ९ ड) १0

८) भारतामध्ये ग्रामीण प्रशासनात ––– टक्के महिलांचे नेतृत्व आढळते.

अ) २३ ब) ३३

क) ४३ ड) ५३

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) सामाजिक सर्वेक्षणाचे उद्दिष्टये लिहा.

ब) रा. से. यो. अंतर्गत दत्तकखेडे योजनेचे ध्येय लिहा.

क) अहवाल लेखनाची संकल्पना लिहा.

ड) नेतृत्वाची पद्धती सांगा.

इ) व्यक्तिमत्व विकासावर परिणाम करणारे घटक सांगा.

ई) द्वितीयक माहिती म्हणजे काय आणि त्याचे उदाहरण लिहा.

प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १0

अ) प्राथमिक माहिती संकलनाचे स्त्रोत स्पष्ट करा.

किंवा

ब) व्यक्तिमत्व विकासाचे सामाजिक पैलू स्पष्ट करा.

प्र.४ व्यक्तिमत्व विकासाचे तत्त्व स्पष्ट करा. १0

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: October/November - 2025
Opt. National Service Scheme (Paper - III)
N.S.S. (BA221341)

Day & Date: Tuesday, 04-11-2025 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) Four aspect of development those are Physical, Mental, _____ and Social.
a) Economic b) Moral
c) Education d) Political

2) 'News Paper' is a _____ type of data.
a) Primary b) Secondary
c) Public d) Personal

3) Data collection is the _____ stage of survey.
a) First b) Second
c) Third d) Last

4) "_____" word comes from Latin word 'Persona'.
a) Person b) Personality
c) Process d) Programme

5) In India seventy percent population is living in _____ area.
a) Rural b) Urban
c) Slum d) Industrial

6) Leaders _____ should be clean in the society.
a) Character b) Economic Status
c) View d) Cloths

7) The adopted village is expected to be _____ K.m.
a) 17 b) 18
c) 9 d) 10

8) _____ percentage of women leadership is found in rural government.
a) 23 b) 33
c) 43 d) 53

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

a) Write the Objective of Social survey
b) Write the aims of village adoption programme in N.S.S.
c) Write the Concept of Report Writing
d) State the Method of Leadership.
e) State the factor are affecting on personality development
f) Definition of Secondary data and their write the example.

Q.3 Broad answers question. (Any One) **10**

a) Explain the Source of Primary data collection.

OR

b) Explain the Social aspects of personality development.

Q.4 Explain the principles of personality development. **10**

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र - III) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: ऑक्टोबर / नोव्हेंबर – २०२५
Opt. Political Science (Paper - III)
Basic Concept in Political Science (BA221349)

वार, दिनांक: सोमवार, ०८-१२-२०२५ कमाल गुण: ४०

वेळ: सकाळी ०९:०० ते ११:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) राजकीय सिद्धांताचे महत्त्व सांगताना, 'क्रांतिकारक सिद्धांताशिवाय क्रांतीची चळवळ अशक्य असते', असे कोणी म्हटले?
अ) लेनिन ब) माओ
क) सेबाईन ड) डेव्हिड ईस्टन

२) राजकीय सिद्धांतामध्ये काय आहे, यापेक्षा काय असावे, याला महत्त्व कोणत्या विचारवंतांनी दिले?
अ) अनुभववादी ब) आदर्शवादी
क) वास्तववादी ड) यापैकी नाही

३) राज्यामध्ये शांतता, सुव्यवस्था आणि सामजिक न्याय प्रस्थापित करण्यासाठी ——— आवश्यक असते.
अ) न्यायसंस्था ब) वित्तसंस्था
क) सैन्य व्यवस्था ड) शासनसंस्था

४) राष्ट्र राज्य निर्मितीच्या पाठीमागे ——— हे तत्त्व असते.
अ) विघटनाचे ब) सत्ता विभागणीचे
क) स्वयंनिर्णयाचे ड) सामाजिक न्यायाचे

५) राज्यातील सर्व लोकांकडे राज्याची सर्वोच्च सत्ता असणे, यास कोणते सार्वभौमत्व म्हणतात?
अ) राजकीय ब) जनतेचे
क) विधिमय ड) यापैकी नाही

६) भारताचे पंतप्रधान हे पद कोणत्या सार्वभौमत्वाचा प्रकार आहे?
अ) वास्तववादी ब) नामधारी
क) एक सत्ताधारी ड) यापैकी नाही

७) स्वातंत्र्य, समता व बंधुता या तीन तत्त्वांची घोषणा कोणत्या राज्यक्रांतीच्या वेळी करण्यात आली?

अ) रशियन राज्यक्रांती ब) चीन राज्यक्रांती
क) फ्रेंच राज्यक्रांती ड) यापैकी नाही

८) नैसर्गिक समतेचा पुरस्कार कोणी केला?

अ) जॉन लॉक ब) कार्ल मार्क्स
क) माओ ड) यापैकी नाही

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) राजकीय सिद्धांताची व्याख्या सांगा.
ब) राष्ट्राचे आवश्यक घटक कोणते?
क) एकसत्तावादी सिद्धांत यावर टीप लिहा.
ड) सामाजिक न्याय म्हणजे काय?
इ) समतेचे प्रकार कोणते?
ई) राजकीय सिद्धांताच्या अभ्यासाचे महत्त्व सांगा.

प्र.३ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १०

अ) राज्याची अनिवार्य आणि ऐच्छिक कार्य कोणती?

किंवा

ब) सार्वभौमत्व म्हणजे काय हे सांगून त्याचे प्रकार सांगा.

प्र.४ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. १०

स्वातंत्र्य म्हणजे काय? स्वातंत्र्याचे प्रकार स्पष्ट करा.

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: October/November - 2025
Opt. Political Science (Paper - III)
Basic Concept in Political Science (BA221349)

Day & Date: Monday, 08-12-2025 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative. **08**

1) While stating the importance of political theory, who said that 'revolutionary movement is impossible without revolutionary theory'?
a) Lenin b) Mao
c) Sebine d) David Easton

2) Which thinkers gave importance to ‘what should be’ rather than ‘what is’ in political theory?
a) Empiricist b) Idealist
c) Realist d) None of these

3) To establish peace, order and social justice in the state requires _____.
a) Judiciary b) Finance
c) Military d) Government

4) Behind the creation of a nation- state is this principle.
a) of disintegration b) of power-sharing
c) of self-determination d) of social justice

5) All the people of the state have the supreme power of the state, which is called sovereignty?
a) Political b) Public
c) Legal d) None of these

6) The post of Prime Minister of India is a form of which sovereignty?
a) Realist b) Nominal’s
c) An incumbent d) None of these

7) The three principles of liberty, equality and fraternity were declared during which revolution?
a) Russian Revolution b) Chinese Revolution
c) French Revolution d) None of these

8) Who advocated natural equality?
a) John Locke b) Karl Marx
c) Mao d) None of these

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

a) Define political theory.
b) What are the essential elements of a nation?
c) Write a note on Monotheistic theory.
d) What is social justice?
e) What are the types of equality?
f) State the importance of the study of political theory.

Q.3 Answer the following question. (Any One) **10**

a) What are the mandatory and voluntary functions of the state?

OR

b) Explain what are sovereignty and its types.

Q.4 Answer the following question in detail. **10**

What is freedom? Explain the types of freedom.

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र - III) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: ऑक्टोबर / नोव्हेंबर – २०२५
Opt. National Service Scheme (Paper - IV)
N.S.S. (BA221342)

वार, दिनांकः गुरूवार, ०६-११-२०२५ कमाल गुणः ४०

वेळः सकाळी ०९:०० ते ११:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) भारतातील पोलिओ अभियान हे ––– कार्यामध्ये समावेश होतो.
अ) राजकीय ब) वैयक्तिक
क) गट ड) सामाजिक

२) आपत्तीचे नैसर्गिक व ––– असे दोन प्रमुख प्रकार आहेत.
अ) आर्थिक ब) मानवी
क) राजकीय ड) सामाजिक

३) ––– या योजनेत कोणत्याही कागदपत्रांशिवाय कर्ज उपलब्ध होते.
अ) स्वयं बचत गट ब) ग्रामस्वराज्य योजना
क) सामाजिक वनीकरण ड) दुष्काळप्रवण क्षेत्र कार्यक्रम

४) 'रोजगार हमी योजना' ही वैशिष्टय पूर्ण राबवणारे ––– हे देशातील पहिले राज्य आहे.
अ) महाराष्ट्र ब) गुजरात
क) तामिळनाडू ड) आंध्रप्रदेश

५) 'आम्ही समूहाचे सदस्य' ही भावना ––– पद्धतीमध्ये असते.
अ) सामाजिक ब) गट
क) वैयक्तिक ड) राजकीय

६) ––– संतूलनासाठी जमिनीचा ३३% भाग जंगल व्याप्त असणे आवश्यक आहे.
अ) पर्यावरण ब) लोकसंख्या
क) जल ड) हवा

७) कॉलेजच्या विद्यार्थ्यांना ––– सेवा करणे आवश्यक आहे.
अ) समाजाची ब) स्वतःची
क) खाजगी ड) आर्थिक

८) राष्ट्रीय सेवा योजना कार्यक्रम यशस्वी होण्यासाठी ––– याचे महत्त्व आवश्यक आहे.
अ) पैसा ब) कायदे
क) नियोजन ड) आर्थिक

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) सामाजिक वनीकरणाची उद्दिष्टे लिहा.
ब) जल संरक्षण कायदा–१९७४ चे प्रमुख वैशिष्टये लिहा.
क) जागतिक तापमान वाढीचे परिणाम सांगा.
ड) कार्यक्रम नियोजनाचे विविध टप्पे लिहा.
इ) वैयिक्तिक समाजकार्य पद्धती लिहा.
ई) रोजगार हमी योजनाचे फायदे लिहा.

प्र.३ दीर्घोत्तरी प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १०

अ) पर्यावरण संरक्षण कायदा १९८६ स्पष्ट करा.

किंवा

ब) 'रोजगार हमी योजना' यावर वृत्तांत लिहा.

प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्नाचे उत्तर लिहा. १०

समाजामध्ये काम करण्याच्या विविध पद्धती स्पष्ट करा.

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: October/November - 2025
Opt. National Service Scheme (Paper - IV)
N.S.S. (BA221342)

Day & Date: Thursday, 06-11-2025 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) Polio Campaign of _____ work in India.
a) Political b) Individual
c) Group d) Social

2) There are two major types of disasters. Natural and _____.
a) Economic b) Human
c) Political d) Social

3) The _____ in scheme provides loans without any documents.
a) Self Saving Group b) Gram Swaraj Yojana
c) Social Foresty d) D.P.A. P.

4) _____ is the first state in the country to implement the 'Employment Guarantee Scheme'.
a) Maharashtra b) Gujarat
c) Tamilnadu d) Andhraparaesh

5) We the members of the group, have this feeling in the _____ method.
a) Social b) Group
c) Individual d) Political

6) 33% land should be covered with forest in _____ protection.
a) Environment b) Population
c) Water d) Air

7) _____ work is essential for college students.
a) Social b) Personal
c) Private d) Economic

8) _____ is important for the success of N.S.S programme.
a) Money b) Act
c) Planning d) Economic

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

a) Write the Objective of Social forestry.
b) Write the Major Characteristics of Water Protection Acts-1974.
c) State the Consequence of Global Warming.
d) Write the Stages of programme planning.
e) Write the Method of Individual Social work.
f) Write the Merit of Employment Guarantee Scheme.

Q.3 Broad answers question. (Any One) **10**

a) Explain the Environment Protection Acts-1986

OR

b) Write the brief note on 'Employment Guarantee Scheme'

Q.4 Broad answers question. **10**

Explain the various method of working in the Community.

Seat No.	

Set **P**

बी.ए (सत्र - III) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: ऑक्टोबर / नोव्हेंबर – २०२५
Opt. Prakrit (Paper - III)
Amiysayar Kahao (BA221335)

वार, दिनांक: मंगळवार, ०४-११-२०२५ कमाल गुण: ४०

वेळ: सकाळी ०९:०० ते ११:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.

प्र.१ कंसातील योग्य शब्द निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) मदनरेखेला स्वप्नात ––– दिसला होता.
अ) घट ब) साप
क) वाडा ड) चंद्र

२) करकंडूस वैराग्य ––– दुरावस्थेमुळे झाले.
अ) साधुच्या ब) बैलाच्या
क) पोपटाच्या ड) कुत्र्याच्या

३) मणिरथाने ––– मदनरेखेच्या मोहापायी मारले.
अ) कमलास ब) शंखास
क) युगबाहुस ड) तीमोस

४) ––– गायी अत्यंत प्रिय होते.
अ) नमिस ब) चंद्रयशास
क) करकंडूस ड) पद्मावतीस

५) ––– एगेगं पादं छिंदंतुं उज्जदो।
अ) छुरिएण ब) छुरिएणो
क) छुरिएणसि ड) छुरिएणइं

६) मं निरिक्खिऊण ––– मुणी किं गओ?
अ) हसित्ता ब) हसित्तावो
क) हसित्तो ड) हसित्ताणो

७) सो जुद्धि–क्कओ ––– ।
अ) जाओ ब) जाओसि
क) जाओइ ड) जाओअं

८) सा कहेइ–तं ––– कहिअं ।
अ) मए ब) मएअ
क) मएहो ड) मएहं

प्र.२ गद्य भाषांतर करा (कोणतेही चार) १२

अ) पढम–पाउसो य तया वटइ । सीयलएणं सुरहि–गंध–मट्टिया–गंधेण (हत्थी) अज्जाहओ वणं संभरेइ । करी वि पयट्टो वणाभिमुहो, पयाओ पहाओ । जणो न तरइ पट्ठिओ ओलग्गिउं । दो वि अडविं पवेसियाइं । राया वडरूक्खं पेक्खइ ।

ब) अन्नया मयणरेहा चंदं सुमिणे दट्ठूण भत्तुणो सांहेइ । तेण भणिया, सुंदरि, सयल–पुहवि–मंडल–नहयलस्स मयंक–भूओ सुओ ते भविस्सइ । तओ तीए गब्भ–संभवो संवुत्तो । तइए य मासे दोहलो जाओ, जइ जिणाणं मुणीणं च पूयं करेमि, सययं च तित्थयराणं संतियाओ कहाओ निसुणेमि ।

क) 'महानुभाव, करेसु मग–समाहिं । मा करेसुं कस्सइ उवरिं पओसं । भावेसु सव्व–सत्तेसु मेतिं । पडिवज्जसु चउ–सरण–मगणं । गरिहेसु दुच्चरियं । सम्मं–हियासेसु–सकम्म–वसणि समागय–मिमं वसणं ।'

ड) अइक्कंतो कोइ कालो । तस्स य राइणो सत्त तणया जाया । 'दुहिया मे नत्थि' त्ति गुणमाला अट्टितिं करेइ । मणयाभिहाणस्स जक्खस्स इच्छइ उवाइयं । अन्नया पारियाय–मंजरी उवलंभ सुविण–सूइया जागया तीसे दुहिया ।

इ) तस्स गुणमाला नाम भारिया । सो य सया तीए सह रज्जेसहिं–अणुहवंतो गमेइ कालं । अन्नया अत्थाण–मंडव–ट्ठिएव पुच्छिओ दुओ, किं नत्थि ममं जं अन्नं राईणं अत्थि । दूएण भणियं, देव । चित्तसभा तुम्ह नत्थि ।

ई) अन्नया आगओ इंद महूसवो । दोमुह राइणा आइट्ठा नायर–जणा, 'उब्भेह इंदकेउं । तओ मंगल नंदी महारवेण धवल–धयवडा–डोय–खिंखिणी जाल अलंकिओ वरं अल्ल–दाओ–मणिरयण–माला–भूसिओ नाणाविह–पलंबमाण–फल निवह–चिंचइओ उब्भिओ इंदकेऊ ।

प्र.३ प्राकृत चरित्र साहित्याचा परिचय देऊन खालीलपैकी एका ग्रंथाचा परिचय द्या. **१०**

अ) महावीर चरियं

ब) सुपासणाहचरियं

प्र.४ महाराणी पद्मावतीचे चरित्र चित्रण स्पष्ट करा. **१०**

SLR-DA-80

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: October/November - 2025
Optional PERSIAN (Paper - III)
Persian Prose (BA221331)

Day & Date: Tuesday, 04-11-2025 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the left indicate full marks.

08

سوال نمبر.1. صحیح متبادل کا انتخاب کر کے جوابی پرچے میں لکھیئے۔

1) استقامت، رہبر نژادنو کے گفتار۔۔۔۔۔۔ کا عنوان ہے

A) دوم B) سوم
C) پنجم D) ششم

2) نصراللہ۔۔۔۔۔۔ کا رہنے والا تھا۔

A) ھرات B) ممبئ
C) ناسک D) مشہد

3) ملا حسین واعظ کاشفی کی تصنیف کا نام۔۔۔۔۔۔ ہے۔

A) آئین اکبری B) نصاب جدید فارسی
C) رہبر نژادنو D) انوار سہیلی

4) واقعہ خودکشی۔۔۔۔۔۔ تحریر کردہ ہے۔

A) محمد حجازی B) سعید نفیسی
C) ظہیر الدین D) ابوالفضل

5) ۔۔۔۔۔۔ کا جوڑا باز کے ظلم سے تنگ آچکا تھا۔

A) چڑیوں B) کبوتروں
C) شاہین D) **کووں**

6) ۔۔۔۔۔۔نے اپنے دوست کے گھر پر بطور امانت سو من لوہار کھا تھا۔

A) **سونار** B) سوداگر

C) مسجد کے امام D) تاجر

7) جنگل میں لومڑی۔۔۔۔۔۔کی تلاش گھوم رہی تھی۔

A) شکار B) بچے

C) غذا D) پانی

8) حکایت کنجشک بر شاخ درختے آشیانہ نہادہ بودند، کے مصنف کا نام۔۔۔۔۔۔ہے۔

A) محمد باقر B) محمد حجازی

C) صادق ہدایت D) ملا حسین واعظ کاشفی

سوال نمبر.2. **مختصر جواب لکھیئے۔(کوئی چار)** **12**

1) انوار سہیلی کا ماخذ بیان کیجیئے۔

2) نصر اللہ کے کردار پر روشنی ڈالیئے۔

3) استقامت سے کیا مراد ہے؟

4) خضرؑ نے کشتی کا تختہ کیوں اکھاڑا تھا؟

5) مصنف نے خودکشی کرنے والے دوست کو خودکشی کرنے سے پہلے کیا کرنے کا مشورہ دیا؟

6) حکایت روباہے در بیشہ می رفت، اس حکایت سے کیا سبق حاصل ہوتا ہے؟

سوال نمبر.3 مندرجہ ذیل عبارت کا ترجمہ کیجیئے۔(کوئی ایک) **10**

(الف)

چون ستارۂ دولت اکبر و قدرت ومکنت وجاہ وجلال باوج کمال رسید دست عطا بخش او باعث شد کہ سیل شعراء وسخنوران از بلاد ایران احرام طواف واگرہ رابستہ درآن دیار رحؒ اقامت افگندند۔ او بشعر فارسی رغبت و میل فراوان داشتہ واز خود دی اشعار وابیات روایت کردہ اند۔ از جملہ این رباعی مستزاد از اوست کہ حاکی از تائثات نہانی دمیل وشوق دی بوطن قدیم او (آسیای مرکزی) میباشد۔

عمرم همه در فراق وهجران بگذشت، بادردوالم　　این عمر گران مایه چه ارزان بگذشت، دررنج وست
عمری که بشد صرف سمر قند وهری، باعیش وطرب　　افسوس که درآگره وایران بگذشت، باغصه وغم

(ب)

روزی یکی از خوانین هرات نصر الله راخواست وباو گفت: نصر الله تو دیگر پیر شده ای وقوه کار کردن نداری منهم میخواهم از هرات بروم دآن باغیچه کی دربیرون شهر دارم بی صاحب می افتد، زیرا که از بس مردم خانه وفروخته ورفته اندودیگر مستری نیست آن راتبومی سپارم تابعد چه شود۔ توهم عجالته پاسبان آن جاباش وسیر ده ام از ملکی که در اطراف دارم برای تولقمه نانی برسانند۔ تونیز آن جاباش تا آخر عمر بدونگی وتلاش روزی مجبور نباشی۔

نصر الله کم کم پیری رادر خود احساس می کرد از خدا خواست که حنین تفضلی دربارئه او بکند۔ فوراً مختصر دارائی خودرا برداشت وبآن باغیچه بیرون شهر رفت۔ روزهابعادت دیرین زودواز خواب برمیخاست، تمام اوقات خودراپرواندن گلهاودرختان باغیچه بسر می برد، چون ازکار خسته می شد بکنار جوی میان باغ نشست وفکر می کرد درین مدت چیزهای تازه می دید۔

سوال نمبر.4. محمد حجازی کا تعارف بیان کیجیئے اور ان کا تحریر کردہ "واقعہ خودکشی" کا خلاصہ اپنے الفاظ میں بیان کیجیئے۔ **10**

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र - III) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: ऑक्टोबर / नोव्हेंबर – २०२५
Opt. Prakrit (Paper - IV)
Agadadattachariu (BA221336)

वार, दिनांक: गुरूवार, ०६-११-२०२५ कमाल गुण: ४०

वेळ: सकाळी ०९:०० ते ११:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.

प्र.१ कंसातील योग्य शब्द निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) अवरण्हे सव्वजणो रमिऊण ––– गओ सिग्घं।
अ) पुरवरे ब) पुरवरेसि
क) पुरवरेहि ड) पुरवरेसा

२) ––– अन्नपएसे ठविऊणं तत्थ पडिरूवं।
अ) लुक्को ब) लुक्कोला
क) कलाउई ड) कलाउसा

३) माया अलियं लोहो मूढत्तं ––– असोयत्तं।
अ) साहसं ब) साहसंसी
क) साहसंसा ड) साहसंत

४) कुमरो वि नीइसत्थं ––– अह अप्पणो हियए।
अ) णिकल ब) णिकलस्स
क) णिकलणे ड) णिकलते

५) अगडदत्ताने राजमार्गावारील ––– शांत केले।
अ) माकडास ब) हत्तीस
क) कुत्र्यास ड) गाढवास

६) अगडदत्तास अध्ययन करताना ––– प्रेमात अडकविले।
अ) विजूने ब) मदनमंजिरीने
क) मालतीने ड) सौंदर्याने

७) ––– चरियं नेमिचंद्रसूरी यांनी लिहिले आहे।
अ) पाकाक ब) अगडदत्त
क) विजया ड) जयेश

८) राजाने अगडदत्तास स्वतःची ––– दिली.

अ) गाडी ब) घोडी

क) शिडी ड) कन्या

प्र.२ भाषांतर करा किंवा टिपा लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) मदनमंजिरीचे भिल्ल प्रेम.

ब) जंगलातील दुर्योधन चोराच्या संपत्तीच्या अगडदत्तास लाभ.

क) अगडदत्तास वाराणसी येथे गुरूकृपा

ड) तीए कुच्छिपसूओ पुत्तो नामेण अगडदत्तो त्ति।
अणुदियहं सो पवरं वड्ढतोजोव्वणं पत्तो।।

धम्मत्थदयारहिओ गुरूवयणविवज्जिओ अलियवाई।
पररमणिरमणकामो निस्संको माणसोंडीरो।।

इ) तियचच्चरमाईसुं असहाओ भमइ नयरमज्झम्मि।
चित्ते अमरिसजुत्तो करि व्व जुहाउ परिभट्ठो।
हिंडंतेणं च तया पुरीए मग्गेसु रायततणएण।
बहुतरूणनरसमेओ एक्को किल जाणओ दिट्ठो।।

ई) उज्जाणस्स समीवे पहाणसेट्ठिस्स संतियं भवणं।
वायायणरमणीयं उत्तुंगमईव वित्थिण्णं।।
तत्थत्थि सेट्ठिधूया मणोहरा मयणमंजरी नाम।
सा घरसिरमारूढा अणुदियहं पेच्छए कुमरं।।

प्र.३ प्राकृत कथा साहित्याचा परिचय देवून खालीलपैकी एकाचे विश्लेषण करा. १०

अ) समराइच्च कहा

ब) सुरसंदरी कहा

प्र.४ मदनमंजिरीविषयी अगडदत्तास वैराग्य कसे उत्पन्न झाले ते स्पष्ट करा. १०

Seat No.	

Set | P

बी.ए. (सत्र - III) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: ऑक्टोबर / नोव्हेंबर – २०२५
Opt. Political Science (Paper - IV)
Modern Indian Political Thought (BA221350)

वार, दिनांक: मंगळवार, ०९-१२-२०२५ कमाल गुण: ४०

वेळ: सकाळी ०९:०० ते ११:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) ––– यांना भारतीय प्रबोधनाचे जनक म्हणून ओळखले जाते.
अ) रवींद्रनाथ टागोर ब) स्वामी विवेकानंद
क) महात्मा गांधी ड) राजा राममोहन रॉय

२) राजा राममोहन रॉय यांनी ––– समाजाची स्थापना केली.
अ) आर्य समाज ब) सत्यशोधक समाज
क) ब्राम्हो समाज ड) प्रार्थना समाज

३) महात्मा फुले यांनी ––– हे पुस्तक लिहिले आहे.
अ) सत्याचे प्रयोग ब) गीतारहस्य
क) भारताचा शोध ड) सार्वजनिक सत्यधर्म

४) पुणे येथे मुलींची पहिली शाळा ––– यांनी सुरू केली.
अ) विनोबा भावे ब) महात्मा गांधी
क) महात्मा फुले ड) लोकमान्य टिळक

५) गीतारहस्य हा ग्रंथ ––– यांनी लिहिला आहे.
अ) महात्मा गांधी ब) महात्मा फुले
क) राजा राममोहन रॉय ड) लोकमान्य टिळक

६) ––– हे वर्तमानपत्र लोकमान्य टिळकांनी सुरू केले होते.
अ) केसरी ब) दर्पण
क) मूकनायक ड) यंग इंडिया

७) महात्मा गांधी यांनी ––– राज्याची संकल्पना मांडली.
अ) मानवतावादी ब) समाजवादी
क) भांडवलवादी ड) ग्रामस्वराज्य

८) सत्याग्रहाची संकल्पना ––– यांनी मांडली.
अ) लोकमान्य टिळक ब) महात्मा फुले
क) महात्मा गांधी ड) विनोबा भावे

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) ब्राम्हो समाजाची तत्त्वे स्पष्ट करा.
ब) महात्मा फुले यांनी लिहिलेली कोणतीही दोन पुस्तके सांगा.
क) लोकमान्य टिळकांचे राष्ट्रवाद विषयक विचार सांगा.
ड) महात्मा गांधींची सत्याची संकल्पना स्पष्ट करा.
इ) महात्मा फुले यांचे शेतकऱ्यांविषयीचे विचार स्पष्ट करा.
ई) महात्मा गांधी यांचा विश्वस्त सिद्धांत सांगा.

प्र.३ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १०

अ) महात्मा फुले यांचे सामाजिक सुधारणा विषयक कार्य सविस्तर स्पष्ट करा.

किंवा

ब) भारतीय प्रबोधनातील राजा राममोहन रॉय यांची भूमिका सविस्तर स्पष्ट करा.

प्र.४ महात्मा गांधी यांची अहिंसा आणि सत्याग्रहाची संकल्पना सविस्तर स्पष्ट करा. १०

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: October/November - 2025
Opt. Political Science (Paper - IV)
Modern Indian Political Thought (BA221350)

Day & Date: Tuesday, 09-12-2025 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) _____ is called the father of Indian Renaissance.
a) Ravindranath Tagore b) Swami Vivekanand
c) Mahatma Gandhi d) Raja Rammohan Roy

2) Raja Rammohan Roy Founded the _____ Samaj.
a) Aary Samaj b) Sattyashodhak Samaj
c) Brahmo Samaj d) Prayer Samaj

3) Mahatma Phule wrote the _____ book.
a) satyache prayog b) Gitarahasha
c) Discovery of India d) Sarvajanik Satyadharm

4) At Pune started the first girls school _____.
a) Vinoba Bhave b) Mahatma Gandhi
c) Mahatma Phule d) Lokmanya Tilak

5) Gitarahasya wrote the book _____ in the.
a) Mahatma Gandhi b) Mahatma Phule
c) Raja Rammohan Roy d) Lokmanya Tilk

6) Lokmanya Tilk started in _____ newspaper.
a) Kesari b) Darpan
c) muknayk d) Yang India
.

7) The idea of state _____ in Mahatma Gandhi.
a) Humanitarian b) Socialist
c) Capitalist d) GramSwaraja

8) The Concept of Satyagraha _____ in started
a) Lokmanya Tilk b) Mahatma Phule
c) Mahatma Gandhi d) Vinoba Bhave

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

a) Principles of Brahmo Samaj
b) Write two names of book wrote by Mahatma Phule.
c) Explain Lokmanya Tilks views about Nationalism.
d) Explain Mahatma Gandhis concept of satya.
e) Explain Mahatma Phule thoughts about Farmers
f) Explain the Mahatma Gandhi theory of Trusteeship.

Q.3 Broad answers question. (Any One) **10**

a) Explain Mahatma Phule's thoughts on work of social Reformation.

OR

b) Explain the role of Raja Rammohan Roy in Indian Renaissance.

Q.4 Explain Mahatma Gandhis thoughts on Ahimsa and Satyagraha. **10**

SLR-DA-83

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - III) (New) (CBCS) Examination: October/November - 2025
Optional PERSIAN (Paper-IV)
Persian Poetry (BA221332)

Day & Date: Thursday, 06-11-2025 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the left indicate full marks.

08

سوال نمبر.1. صحیح متبادل کا انتخاب کر کے جوابی پرچے میں لکھیئے۔

1) کس فرشتہ نے آدمؑ کو سجدہ کرنے سے منع کیا تھا؟

A) جبرئیل B) میکائیل
C) اسرافیل D) ابلیس

2) غزل کے آخری مصرعہ کو کیا کہتے ہیں؟

A) مقطع B) حسن مطلع
C) مطلع D) ردیف

3) نوری نادان تیم، سجدہ بہ آدم برم اوبہ نہاداست خاک، من بہ نژاد آزرم

مندرجہ بالا شعر میں کون سی صنعت بیان کی گئی ہے۔

A) تشبیہ B) تلمیح
C) مبالغہ D) تضاد

4) کس نے اقبال کی تصنیف اسرار خودی کا ترجمہ کیا؟

A) پروفیسر آرنلڈ B) پروفیسر جارج
C) پروفیسر نکلسن D) پروفیسر لینن

5) مثنوی در بیان اینکہ حیات خودی از تخلیق و تولید مقاصد است، اقبال کی کس تصنیف سے ماخوذ ہیں؟

A) بانگِ درا B) بالِ جبرئیل
C) اسرارِ خودی D) **رموزِ بے خودی**

6) نور محمد اقبال کے کون تھے؟

A) **بڑے بھائی**　　B) چھوٹے بھائی

C) چچا　　D) والد

7) نظم تسخیر فطرت میں کس نبی کا ذکر کیا گیا ہے؟

A) موسیٰؑ　　B) عیسیٰؑ

C) آدمؑ　　D) صالحؑ

8) غزل محاورہ مابین خدا و انسان علامہ اقبال کی کس تصنیف سے ماخوذ ہے؟

A) بانگِ درا　　B) بالِ جبرئیل

C) پیام مشرق　　D) پس چہ باید

سوال نمبر.2. **مختصر جواب لکھیئے۔(کوئی چار)** **12**

۱) علامہ اقبال کی فارسی تصانیف کے نام لکھیئے۔

۲) علامہ اقبال کی رباعیات کے چند موضوعات کے بارے میں مختصر لکھیئے۔

۳) غزل اور رباعی کی تعریف بیان کیجیئے۔

۴) خدا اور انسان کے مابین بحث پر مختصر روشنی ڈالیے۔

۵) ابلیس کے کردار پر روشنی ڈالیے۔

۶) مثنوی در بیان اینکہ حیات خودی از تخلیق و تولید مقاصد است، کا مرکزی خیال بیان کیجیئے۔

سوال نمبر.3 مندرجہ ذیل اشعار کی تشریح کیجیئے اور شاعر کا نام لکھیئے۔(کوئی ایک) **10**

(الف)

1) دل من اے دل من ایدل من
یم من کشتی من ساحل من
چو شبنم بر سر خاکم چکیدی
دیا چون غنچہ رستی از گل من

2) کمال زندگی خواہی بیاموز
گشادن چشم وجز بر خود نبستن
فرو بردن جہان را چون دم آب
طلسم زیر و بالا در شکستن

3) ندانم بادہ ام یا ساغرم من
گہر در دامنم یا گوہرم من
چنان بینم چو بر دل دیدہ بندم
کہ جانم دیگر است و دیگرم من

(ب)

1) نظر بخویش فرو بستہ را نشان این است
دگر سخن نسراید ز غایب و موجود

2) بہار، برگ پراکندہ را بہم بربست
نگاہ ماست کہ بر لالہ رنگ و آبو افزود

3) بہار تا بہ گلستان کشید بزم سرود
نوای بلبل شوریدہ چشم غنچہ گشود

4) گمان مبر کہ سرشتند در ازل گل ما
کہ ما ہنوز خیالیم در ضمیر وجود

5) بہ علم غرہ مشو کار می کشی دگر است
فقیہ شہر گریبان و آستین آلود

سوال نمبر.4. نظم 'تسخیر فطرت' کا تنقیدی جائزہ تحریر کیجیے۔ **10**

Seat No.	

Set **P**

बी.ए (सत्र - IV) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: ऑक्टोबर / नोव्हेंबर – २०२५
Opt. Marathi (Paper - V)
आत्मकथन आणि उपयोजित मराठी (BA221423)

वार, दिनांक: मंगळवार, ०४-११-२०२५ कमाल गुण: ४०
वेळ: दुपारी १२:०० ते ०२:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) 'जगायचयं... प्रत्येक सेकंद' हे आत्मकथन कोणत्या वर्षी प्रसिद्ध झाले?
अ) १९९७ ब) १९९६
क) १९९४ ड) १९९५

२) डॉ. यशवंत केवळे हे कोणत्या समाजातील होते?
अ) चर्मकार ब) न्हावी
क) तेली ड) कुणबी

३) 'जगायचयं... प्रत्येक सेकंद' हे आत्मकथनाचे मुखपृष्ठ कोणी रेखाटले आहे?
अ) मंगला केवळे ब) रघुवीर कुल
क) यशवंत केवळे ड) निनाद केवळे

४) 'जगायचयं... प्रत्येक सेकंद' हे आत्मकथनाचे प्रकाशक कोण?
अ) ग्रंथाली प्रकाशन ब) प्रतिमा प्रकाशन
क) लोकायत प्रकाशन ड) राजहंस प्रकाशन

५) डॉ. यशवंत केवळे यांनी आपले एस. एस. सी. चे शिक्षण कोठे पूर्ण केले?
अ) कल्याण ब) ठाणे
क) वैराग ड) घाटकोपर

६) जीवनात कोणत्या गोष्टीची माणसास जास्त गरज असते असे डॉ. यशवंत केवळे म्हणतात?
अ) मैत्री व प्रेम ब) पैसा
क) घर ड) नोकरी

७) मंगला केवळे यांचे शैक्षणिक प्रेरणास्थान कोण होते?

अ) वडील ब) आई

क) आजोबा ड) आजी

८) व्यक्तीमधील कल्पना आणि विचारांचा सौंदर्यपूर्ण विकास कशाने शक्य होतो?

अ) आपली भाषा ब) कल्पनाविस्तार

क) वाक्यप्रचार ड) यापैकी नाही

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) १२

अ) डॉ. यशवंत केवळे यांनी संघर्षमय आयुष्य जगात असताना सुद्धा कोणते छंद जोपासले ते स्पष्ट करा.

ब) डॉ. यशवंत केवळे यांना शिक्षणासाठी घरातून विरोध असण्याचे कारण काय होते?

क) यशवंत केवळे यांचा जीवनप्रवास 'आशावादाकडे घेऊन जाणारा आहे' स्पष्ट करा.

ड) 'जगायचयं... प्रत्येक सेकंद' हे आत्मकथनातील भाषाशैली स्पष्ट करा.

इ) 'जगायचयं... प्रत्येक सेकंद' हे आत्मकथनातून तुम्हाला कोणती प्रेरणा मिळाली ते तुमच्या शब्दांत लिहा.

ई) कल्पनाविस्ताराच्या सहाय्याने कल्पना आणि विचारांचा सौंदर्यपूर्ण विकास होतो थोडक्यत स्पष्ट करा.

प्र.३ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक) १०

अ) 'जगायचयं... प्रत्येक सेकंद' हे आत्मकथनातील डॉ. यशवंत केवळे यांची स्वभाव वैशिष्टये स्पष्ट करा.

किंवा

ब) कल्पनाविस्ताराचे स्वरूप सांगून 'प्रयत्ने वाळूचे कण रगडीता तेलही गळे' या ओळीचा कल्पनाविस्तार करा.

प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न. १०

'जगायचयं... प्रत्येक सेकंद' हे आत्मकथनातून श्री व सौ केवळे यांचा संघर्षमयी जीवनप्रवास रेखाटा.

SLR-DA-85

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination: October/November - 2025
Opt. Urdu (Paper - V)
Safar Nama Nigari (BA221425)

Day & Date: Tuesday, 04-11-2025 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the left indicate full marks.

08

سوال نمبر.1. صحیح متبادل کا انتخاب کر کے جوابی پرچے میں لکھیے۔

1) مصنف کے پروس میں۔۔۔۔۔۔ کا محل تھا۔

A) شہنشاہ جاپان۔ B)نواب۔

C)رانی۔ D) جاگیر دار۔

2)ٹوکیو بین الاقوامی ہوائی اڈے کا نام۔۔۔۔۔۔ ہے۔

A) نریتا۔ B) یرینا۔

C)نائرا۔ D)ہاگی مارو۔

3) مصنف کو "پان امریکن" کے طیارے۔۔۔۔۔۔۔ میں بیٹھنے کا پہلا تجربہ تھا۔

A)647۔ B)747۔

C) 848۔ D)948۔

4)ہانگ کانگ میں طیارہ۔۔۔۔۔۔ ٹھہرا تھا۔

A)ایک گھنٹہ۔ B)دو گھنٹہ۔

C) تین گھنٹے۔ D)چار گھنٹے۔

5)بطور مصنف یہ کس کا شعر ہے؟

ایک پل کے رکنے سے دور ہو گئی منزل = صرف ہم نہیں چلتے راستے بھی چلتے ہیں۔

A)شاہد صدیقی۔ B)وارث علوی۔

C)انشاء اللہ خان انشاء D)ابن انشاء

6)اردو کا پہلا سفر نامہ کونسا ہے؟

A) عجائباتِ امریکہ۔ B)عجائبات فرنگ۔

C)دُرود مسعود۔ D) جاپان چلو جاپان چلو۔

7)سفر نامہ ایک۔۔۔۔۔۔صنف ہے۔

A)علامتی۔ B) جدید نثری۔

C)ہئیتی۔ D)تاثراتی۔

8)سفر کس زبان کا لفظ ہے؟

A)فارسی۔ B)عربی۔

C) سنسکرت۔ D)اُردو۔

سوال نمبر.2. مختصر جواب لکھیے۔(کوئی چار) **12**

1)"ٹوکیو میں یادابن انشاء کی" پر مختصر نوٹ لکھیے۔

2)"جاپان چلو جاپان چلو" پر مختصر نوٹ لکھیے۔

3)"مجتبیٰ حسین کی سفر نامہ نگاری" پر مختصر نوٹ لکھیے۔

4) مجتبیٰ حسین کے چند سفر ناموں پر اظہار خیال کیجیے۔

5)"خوش رہو اہل وطن" پر مختصر نوٹ لکھیے۔

6)سفر نامہ کی تعریف اور اہمیت لکھیے۔

سوال نمبر.3 مفصل جواب لکھیے۔(کوئی ایک) **10**

1)"ٹوکیو میں ہمارا دُرود مسعود" کا خلاصہ اپنے الفاظ میں لکھیے۔

2) "مجتبیٰ حسین کی سوانح" پر مفصل نوٹ لکھیے۔

سوال نمبر.4. مفصل جواب لکھیے۔ **10**

اُردو میں سفر نامہ نگاری کے آغاز وارتقاء کس سفر ابتداء تا حال لکھیے۔

SLR-DA-86

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination: October/November - 2025
Opt. Kannada (Paper - V)
Short Story and Essay (BA221421)

Day & Date: Tuesday, 04-11-2025 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

ಪ್ರ.೧ ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರ ಆರಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ ೦೮

೧) ಮಕ್ಕಳು ಆಡಿದ ರಾಮ–ರಾವಣರ ಯುದ್ಧದಲ್ಲ ರಾವಣನ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸಿದವರು –
೧) ಕಾರಂತ ೨) ಪಿ. ಲಂಕೇಶ
೩) ಮಾಸ್ತಿ ೪) ಕುವೆಂಪು

೨) 'ಕಲ್ಲು ಕರಗುವ ಸಮಯ ಮತ್ತು ಇತರ ಕಥೆಗಳು' ಕೃತಿಯ ಲೇಖಕರು –
೧) ಕುವೆಂಪು ೨) ಪಿ. ಲಂಕೇಶ
೩) ಕಾರಂತ ೪) ಮಾಸ್ತಿ

೩) ದಲಿತ ವೈದ್ಯರನ್ನು ಮುಟ್ಟಿಸಿಕೊಂಡ ವ್ಯಕ್ತಿ –
೧) ಕುಮಾರ ೨) ಮನೋಹರ
೩) ಕಿರಣ ೪) ಬಸಲಿಂಗ

೪) ಬಸವೇಗೌಡರ ಸಹಪಾಠಿ –
೧) ಭಗವಾನ್ ೨) ಮನೋಹರ
೩) ಕಿರಣ ೪) ಬಸಲಿಂಗ

೫) ಪಾರ್ವತ ಅಜ್ಜಿಯ ಪ್ರಪಂಚ –
೧) ಶಾಲೆ ೨) ಊರು
೩) ತೆಂಗಿನ ಮರ ೪) ಪಟ್ಟಣ

೬) 'ಮಲೆನಾಡಿನ ಚಿತ್ರಗಳು' ಕೃತಿಯ ಲೇಖಕರು –
೧) ಕಾರಂತ ೨) ಪಿ. ಲಂಕೇಶ
೩) ಕುವೆಂಪು ೪) ಮಾಸ್ತಿ

೭) ನನ್ನ ಬಳಿ – ಇದ್ದಿದ್ದರೆ ಎಂತಹ ನೋಟವನ್ನು ಹಿಡಿದಿಡಬಹುದಾಗಿತ್ತು.
೧) ರೇಡಿಯೊ ೨) ಕ್ಯಾಮೆರಾ
೩) ಮನೆ ೪) ದೂರದರ್ಶನ

೮) ಪುಟ್ಟಚಾರಿಯ ವ್ಯವಸಾಯ –
೧) ಕಂಬಾರಿಕೆ ೨) ಬಡಿಗತನ
೩) ಕೃಷಿ ೪) ಮೀನುಗಾರಿಕೆ

ಪ್ರ.೨ ಸಂದರ್ಭದೊಡನೆ ಸ್ಪಷ್ಟೀಕರಿಸಿರಿ (ಬೇಕಾದ ನಾಲ್ಕಕ್ಕೆ) ೧೨

೧) ಸುಂದರಿ ನನ್ನನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗುವೆಯಾ?
೨) ನೋಡು ಇದು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ಶಸ್ತ್ರ ಚಿಕಿತ್ಸೆ
೩) ನಮಗೆ ಭಾನುವಾರ ರಜಾ; ಜೊತೆಗೆ ಅಭ್ಯಂಜನದ ಸಜಾ
೪) ಬೇಟೆಗಾರರಾಗಿ ಬನಕೆ ಹೋದವರು ಕಬ್ಬಿಗರಾಗಿ ಮನೆಗೆ ಬಂದೆವು
೫) ಲೋ ಪುಟ್ಟು, ನಾನು ರಾಮ ಕಣೋ!
೬) ಇದನ್ನು ದಯವಿಟ್ಟು ಒಪ್ಪಬೇಕು.

ಪ್ರ.೩ ಪ್ರಬಂಧರೂಪದ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ. (ಬೇಕಾದ ಒಂದಕ್ಕೆ) ೧೦

೧) 'ಕಲ್ಲು ಕರಗುವ ಸಮಯ' ಕಥೆಯ ಸ್ವಾರಸ್ಯವನ್ನು ಬಣ್ಣಿಸಿರಿ.
೨) 'ಮುಟ್ಟಿಸಿಕೊಂಡವನು' ಕಥೆಯ ಸ್ವಾರಸ್ಯವನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಿರಿ.

ಪ್ರ.೪ ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಸುದೀರ್ಘವಾರಿ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ. ೧೦

'ರಾಮ–ರಾವಣರ ಯುದ್ಧ' ಪ್ರಬಂಧವನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಬರೆಯಿರಿ.

Seat No.	

Set **P**

बी.ए (सत्र - IV) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: ऑक्टोबर / नोव्हेंबर – २०२५
Opt. Economics (Paper - V)
Public Finance (BA221447)

वार, दिनांक: मंगळवार, ०४-११-२०२५ कमाल गुण: ४०

वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०५:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) खाजगी आयव्ययापेक्षा सावर्जनिक आयव्ययाची व्याप्ती ––– असते.
अ) मर्यादित ब) व्यापक
क) स्थिर ड) वरील सर्व

२) सार्वजनिक खर्च हे ––– या धोरणाचे महत्त्वाचे साधन आहे.
अ) राजकोषीय ब) चलनविषयक
क) व्यापार ड) विदेशी

३) करांची आकारणी करण्याचा अधिकार ––– यांना असतो.
अ) मध्यवर्ती बँक ब) वित्त आयोग
क) सरकार ड) नियोजन आयोग

४) ––– या अंदाजपत्रकात सरकारचे उत्पन्न आणि खर्च समान असतात.
अ) शून्य ब) तुटीचे
क) शिलकी ड) समतोल

५) महत्तम सामाजिक लाभाचे तत्त्व सर्वप्रथम ––– यांनी मांडले.
अ) ॲडम स्मिथ ब) जे. एम. केन्स
क) डॉ. डाल्टन ड) जे. बी. से

६) ––– हा करदेय क्षमतेचा दर्शक आहे.
अ) उत्पन्न ब) मालमत्ता
क) उपभोग खर्च ड) वरील सर्व

७) देशातील व्यक्ती आणि संख्याकडून उभारल्या जाणाऱ्या कर्जाला ––– कर्ज असे म्हणतात.
अ) अंतर्गत कर्ज ब) बाहय कर्ज
क) विदेशी कर्ज ड) वरील सर्व

८) सार्वजनिक खर्चात गरजेनुसार वाढ किंवा घट करता येणे म्हणजे ––– तत्त्व होय.

अ) मितव्ययता ब) लवचिकता

क) उत्पादकता ड) वरील सर्व

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) सार्वजनिक आयव्यय आणि खाजगी आयव्ययचा अर्थ सांगा.

ब) अंदाजपत्रकाचे प्रकार सांगा.

क) कर संक्रमण ही संकल्पना स्पष्ट करा.

ड) कर कसोटया सांगा.

इ) जी. एस. टी. ही संकल्पना स्पष्ट करा.

ई) सार्वजनिक कर्जाचे परिणाम सांगा.

प्र.३ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १0

अ) महत्तम सामाजिक लाभाचे तत्त्व स्पष्ट करा.

किंवा

ब) प्रत्यक्ष करांचे गुण–दोष स्पष्ट करा.

प्र.४ भारतातील सावर्जनिक खर्चात वाढ होण्याची कारणे स्पष्ट करा. १0

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination: October/November - 2025
Opt. Economics (Paper - V)
Public Finance (BA221447)

Day & Date: Thursday, 04-11-2025 Max. Marks: 40
Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) The scope of public finance is _____ in comparison with private fiance.
a) Limited b) Broad
c) Constant d) All the above

2) Public expenditure is the basic instrument of _____ policy.
a) Fiscal b) Monetary
c) Trade d) Foreign

3) The authority of tax assessment is given to _____.
a) Central Bank b) Finance Commission
c) Government d) Planning Commission

4) In _____ budget, income and expenditure of the Government is equal.
a) Zero b) Deficit
c) Surplus d) Balanced

5) The Principle of Maximum social advantage is firstly presented by _____.
a) Adam Smith b) J. M. Keynes
c) Dr. Dalton d) J. B. Say

6) _____ is the index of ability to pay.
a) Income b) Property
c) Consumption Expenditure d) All the above

7) The loans raised from persons and institutions from the country are called as _____.
a) Internal debt b) External debt
c) Foreign debt d) All the above

8) Increase or decrease in public expenditure as per need in the principle of _____.
a) Economy b) Elasticity
c) Productivity d) All the above

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

a) State the meaning of Public Finance and Private Finance.
b) State the Kinds of budget.
c) Explain the concept of shifting of tax.
d) State the canons of taxation.
e) Explain the concept of GST.
f) State the effects of public debt.

Q.3 Answer the following question. (Any One) **10**

a) Explain the Principle of Maximum social advantage.

OR

b) Explain the Merits and demerits of direct taxes.

Q.4 Explain the causes of increase in public expenditure in India. **10**

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र – IV) (नवीन) (CBCS) परीक्षाः ऑक्टोबर/नोव्हेंबर – २०२५
Opt. Marathi (Paper - VI)
नाटक आणि उपयोजित मराठी (BA221424)

वार, दिनांक : गुरूवार, ०६-११-२०२५ कमाल गुणः ४०
वेळः दुपारी १२:०० ते ०२:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) जयंत पवार यांनी खालीलपैकी कोणते नाटक लिहिले आहे?
अ) फुलराणी ब) नटसम्राट
क) अधांतर ड) वाटा पळवाटा

२) अधांतर या नाटकास प्रस्तावना कोणी लिहिली आहे?
अ) संजय पवार ब) विजय तेंडूलकर
क) पु. ल. देशपांडे ड) पी. विट्ठल

३) अधांतर या नाटकाची पहिली आवृत्ती ––– साली प्रकाशित झाली.
अ) १९९७ ब) १९९८
क) १९९९ ड) २०००

४) मंजुला रेडिओवर कोणता कार्यक्रम आवडतो?
अ) गीतगंगा ब) गीतमाला
क) रंगोली ड) बिनाका

५) अधांतर या नाटकाचे प्रकाशन ––– या प्रकाशन संस्थेने केले आहे.
अ) मौज ब) साकेत
क) पॉप्युलर ड) शब्द

६) 'अधांतर' या नाटकात कोणत्या दैनिकाचा उल्लेख येतो?
अ) सकाळ ब) नवाकाळ
क) संचार ड) केसरी

७) मिल बंद करण्याच्या बदल्यात मालकाने कामगारांना किती नुकसान भरपाई देऊ केली?

अ) एक लाख ब) सव्वा लाख

क) दोन लाख ड) तीन लाख

८) 'अधांतर' या नाटकातून कोणत्या वर्गाचे प्रश्न उपस्थित केले आहेत?

अ) शेतकरी ब) गिरणी कामगार

क) आदिवासी ड) मच्छिमार

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) १२

अ) नाटक म्हणजे काय?

ब) जयंत पवार यांनी लिहिलेल्या नाटकांची नावे लिहा.

क) अधांतर या नाटकातील पात्रांची नावे लिहा.

ड) जयंत पवार यांची जीवनविषयक भूमिका थोडक्यात लिहा.

इ) जयंत पवार यांचा जीवन परिचय दया.

ई) अधांतर या नाटकातून मांडलेल्या समस्या तुमच्या शब्दात लिहा.

प्र.३ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक) १०

अ) अधांतर नाटकातील आईच्या व्यक्तीमत्वाची वैशिष्टये लिहा.

किंवा

ब) संवाद म्हणजे काय सांगून इंटरनेटवरील संवादाचे स्वरूप स्पष्ट करा.

प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न. १०

अधांतर या नाटकाचे वाङ्मयीन गुणविशेष लिहा.

SLR-DA-89

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination: October/November - 2025
Opt. Urdu (Paper – VI)
Sahir Ludhyanwi (BA221426)

Day & Date: Thursday, 06-11-2025 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the left indicate full marks.

08

سوال نمبر.1. صحیح متبادل کا انتخاب کر کے جوابی پرچے میں لکھیئے۔

1) ساحرؔ لدھیانوی اپنی شعری زندگی کے ابتدائی دور میں۔۔۔۔۔۔۔۔کے نام سے لکھتے تھے۔

A) بی۔ڈی۔ساحر B) ڈاکٹر ساحر

C) اے۔ایچ۔ساحرؔ D) اے۔ایم۔ساحر

2) اُردو میں طنز و مزاح کے موجد اور خاتم کون ہیں؟

A) حالی B) غالب

C) شیفتہ D) اکبر الہ آبادی

3) نظم "آج" ساحرؔ نے 11، ستمبر 1947ء کو آل انڈیا ریڈیو۔۔۔۔۔۔۔سے نشر کی تھی۔

A) کشمیر B) ممبئ

C) دہلی D) مدراس

4)۔۔۔۔۔۔اردو کے قومی و وطنی شاعر کہلاتے ہیں۔

A) مجاز B) ن۔م۔راشد

C) چکبست D) اختر الایمان

5)۔۔۔۔۔۔۔کی کوششوں سے ساحرؔ کی والدہ کو لاہور جانے والے قافلہ کے ساتھ روانہ کر دیا گیا۔

A) آنند نارائن B) پینٹر بادڑی

C) مدن موہن D) یش چوپڑا

6)۔۔۔۔۔۔۔نے اُردو نظموں میں فلسفیانہ خیالات پیش کیے۔

A)شہریار B)بہادر شاہ ظفر

C)حفیظ جالندھری D)علامہ اقبال

7)ساحرؔ۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔کے ایڈیٹر تھے پرکاش پنڈت جوائنٹ ایڈیٹر تھے۔

A)ایوان اردو B)اردو دنیا

C)شاہراہ D)آج کل

8)کس تحریک میں اُردو نظم میں مزدوروں، غریبوں، کسانوں اور مظلوموں کے مسائل پیش کیے گئے۔

A)علی گڑھ تحریک B)ترقی پسند تحریک

C)جدیدیت کی تحریک D)ایہام گوئی کی تحریک

سوال نمبر.2. مختصر جواب لکھیئے۔(کوئی چار) **12**

1) تشریح کیجیئے اور شاعر کا نام لکھیئے:

مایوسیٔ مآلِ محبت نہ پوچھئے = اپنوں سے پیش آئے ہیں بیگانگی سے ہم

2) تشریح کیجیئے اور شاعر کا نام لکھیئے:

دیکھا تو تھا یوں ہی کسی غفلت شعار نے = دیوانہ کر دیا دل بے اختیار نے

3) تشریح کیجیئے اور شاعر کا نام لکھیئے:

مایوسیوں نے چھین لیے دل کے ولولے = وہ بھی نشاطِ روح کا ساماں نہ کر سکے

4) تشریح کیجیئے اور شاعر کا نام لکھیئے:

یہ کس مقام پہ پہنچا دیا زمانے نے = کہ اب حیات پہ ترا بھی اختیار نہیں

5) نظم "نور جہاں کے مزار پر" کا مرکزی خیال لکھیئے۔

6) نظم "آج" پر اپنے تاثرات قلمبند کیجیئے۔

سوال نمبر.3 مفصل جواب لکھیئے۔(کوئی ایک) **10**

1)اُردو میں نظم نگاری کے آغاز وارتقاء پر نقد و تبصرہ کیجیئے۔

2)ساحر کی نظم "اے شریف انسانو" کا خلاصہ لکھیئے۔

سوال نمبر.4. **مفصل جواب لکھیئے۔** **10**

"ساحر لُدھیانوی کی سوانح حیات" کا جائزہ لیجیئے۔

SLR-DA-90

Seat No.	

Set | **P**

B.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination: October/November - 2025
Opt. Kannada (Paper - VI)
Agriculture and Scientific Articles (BA221422)

Day & Date: Thursday, 06-11-2025 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

ಪ್ರ.೧ ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರ ಆರಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ ೦೮

೧) ಸಹಜ ಕೃಷಿ ಕೃತಿಯ ಲೇಖಕರು –
- ೧) ಕುವೆಂಪು
- ೨) ಫುಕೋಕಾ
- ೩) ಡಾ. ಚಂದ್ರಶೇಖರ್
- ೪) ಪೂರ್ಣಚಂದ್ರ ತೇಜಸ್ವಿ

೨) ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಲೇಖನಗಳ ಸಂಗ್ರಹ ಕೃತಿಯ ಸಂಪಾದಕರು –
- ೧) ಲಂಕೇಶ
- ೨) ಗುರುಲಿಂಗಪ್ಪ ಧಬಾಲೆ
- ೩) ನಾಗೇಂದ್ರ ಮಸೂತಿ
- ೪) ಬಿ.ಬಿ.ಪೂಜಾರಿ

೩) ಜೇಡ ಹುಳುಗಳ ಸಂಭಾಷಣೆಯನ್ನು ಶೋಧಿಸಿದವರು –
- ೧) ಗಾರ್ನರ್
- ೨) ಡಾ. ಟ್ರಕ್ಸಿಲ್
- ೩) ಕಾರ್ಲ್ ವೀಕ್ಲೀ
- ೪) ಜಾಕ್ ಮೈನರ್

೪) ಕರವೀರಪ್ರಭು ಕ್ಯಾಲಕೊಂಡ –
- ೧) ಜೀವಕ್ಕೆ ಆಧಾರ ನೀರು
- ೨) ಕೋಲ್ಡಿಂಕ್ಸ್ ಎಷ್ಟು ಸುರಕ್ಷಿತ
- ೩) ಜೀವಂತ ಮಣ್ಣು
- ೪) ಸಹಜ ಕೃಷಿ

೫) ಅಳ್ಟಾಂಗ ಹೃದಯ –
- ೧) ವಾಗ್ಭಟ
- ೨) ಸಾರಂಗಧರ
- ೩) ಮಾಧವ
- ೪) ಭಾವಮಿಶ್ರ

೬) ಫುಕೋಕಾ ಅವರ ಒನ್ ಸ್ಟ್ರಾ ರೆವೆಲ್ಯೂಷನ್ ಕೃತಿಯ ಕನ್ನಡ ಅನುವಾದ
- ೧) ಒಂದು ಹುಲ್ಲಿನ ಕ್ರಾಂತಿ
- ೨) ಒಂದು ಮಣ್ಣಿನ ಕ್ರಾಂತಿ
- ೩) ನೀರಿನ ಕ್ರಾಂತಿ
- ೪) ಹಸಿರು ಕ್ರಾಂತಿ

೭) ಫುಕೋಕಾ ಅವರ ಗುರು –
- ೧) ಪೂರ್ಣ ಚಂದ್ರ ತೇಜಸ್ವಿ
- ೨) ಕುರುಸೋವಾ
- ೩) ಆಲ್ಬರ್ಟ್ ಐನಸ್ಟೀನ್
- ೪) ಗಾರ್ನರ್

೮) ಇದು ಭೂಮಿಯೊಳಗೆಲ್ಲಾ ಸುರಂಗ ಕೊರೆದು ಊಳುಮೆ ಮಾಡುವ ಹುಳುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು –
- ೧) ಜೇಡರ ಹುಳು
- ೨) ಜೇನುಹುಳು
- ೩) ಎರೆಹುಳ
- ೪) ಕಂಟಿಹುಳ

ಪ್ರ.೨ ಸಂದರ್ಭದೊಡನೆ ಸ್ಪಷ್ಟೀಕರಿಸಿರಿ (ಬೇಕಾದ ನಾಲ್ಕಕ್ಕೆ) ೧೨

೧) ಔಷಧಿ ಸಸ್ಯಗಳ ನೆಲೆಬೆಲೆ
೨) ನಾಯಿ ಭಾಷೆ
೩) ಸಾಯವ ಕೃಷಿ – ಸಹಜ ಕೃಷಿ
೪) ಡಿಸೈನರ್ ಮಗು
೫) ನೀರಿನ ಸಮತೋಲನ
೬) ಮಣ್ಣಿನ ಹುಟ್ಟಿನ ಹಿನ್ನೆಲೆ

ಪ್ರ.೩ ಪ್ರಬಂಧರೂಪದ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ. (ಬೇಕಾದ ಒಂದಕ್ಕೆ) ೧೦

೧) ಫ್ರೂಕೋಕಾನ ಬೇಸಾಯ ಪದ್ಧತಿಯ ತತ್ವಗಳನ್ನು ನಿರೂಪಿಸಿರಿ
೨) ಜೀವಕ್ಕೆ ಆಧಾರ ನೀರು – ಈ ಮಾತನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸಿರಿ.

ಪ್ರ.೪ ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಸುದೀರ್ಘವಾರಿ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ. ೧೦

ಮಹಿಳೆಯರ ಮಾನಸಿಕ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ನಿರೂಪಿಸಿರಿ.

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र – IV) (नवीन) (CBCS) परीक्षाः ऑक्टोबर/नोव्हेंबर – २०२५
Opt. Economics (Paper - VI)
Demography in India (BA221448)

वार, दिनांक : गुरूवार, ०६-११-२०२५ कमाल गुणः ४०
वेळः दुपारी ०३:०० ते ०५:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) भारत सरकारने पहिला राष्ट्रीय कुटुंब नियोजन कार्यक्रम ––– मध्ये सुरू केला.
अ) १९५२ ब) १९५५
क) १९५८ ड) १९६०

२) महिला सबलीकरण ही संकल्पना सर्वप्रथम ––– यांनी उपयोगात आणली.
अ) मॉरिस हॅम्बर्ग ब) पावलो फ्रिरे
क) थॉम्पसन ड) लेविस

३) व्यक्तीला किंवा कुटुंबाला मूलभूत गरजा सुद्धा भागविता येत नाहीत, अशी स्थिती म्हणजे ––– होय.
अ) लोकसंख्या वाढ ब) बेकारी
क) दारिद्रय ड) यापैकी नाही

४) ––– हा सर्वात मोठा प्रदुषक मानला जातो.
अ) लोकसंख्या ब) पक्षी
क) जंगल ड) यांपैकी नाही

५) ––– हे वर्ष लोकसंख्येच्या महाविभाजनाचे वर्ष म्हणून ओळखले जाते.
अ) १९०८ ब) १९१२
क) १९१६ ड) १९२१

६) ––– हे राज्य भारतात सर्वाधिक साक्षरतेचे राज्य म्हणून ओळखले जाते.
अ) महाराष्ट्र ब) कर्नाटक
क) केरळ ड) यांपैकी नाही

७) ––– मध्ये भारत सरकारने नवीन लोकसंख्या धोरण जाहीर केले.

अ) १९९0 ब) १९९४

क) १९९८ ड) २000

८) ––– हा दिवस 'जागतिक महिला दिन' म्हणून साजरा केला जातो.

अ) ८ मार्च ब) ८ एप्रिल

क) ८ मे ड) ८ जून

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) जलद लोकसंख्या वाढीची कोणतीही तीन कारणे सांगा.

ब) लोकसंख्येची व्यवसायानुसार रचना सांगा.

क) पर्यावरण अवनतीची कोणतीही तीन कारणे सांगा.

ड) लोकसंख्या नियंत्रणाचे कोणतेही तीन उपाय सांगा.

इ) लोकसंख्या लाभांश व आर्थिक वृद्धी संकल्पना स्पष्ट करा.

ई) नविन लोकसंख्या धोरणाची उद्दिष्टये सांगा.

प्र.३ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १0

अ) महिला सबलीकरण म्हणजे काय? भारतातील महिला सबलीकरणाचे निर्धारक घटक सांगा.

किंवा

ब) शहरीकरण म्हणजे काय? शहरीकरणांमुळे उद्‌भवणाऱ्या समस्यांची चर्चा करा.

प्र.४ भारतातील लोकसंख्येच्या ठळक वैशिष्टयांची चर्चा करा. १0

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination: October/November – 2025
Opt. Economics (Paper - VI)
Demography in India (BA221448)

Day & Date: Thursday, 06-11-2025 Max. Marks: 40
Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) The first National Family Planning Program was launched by the government of India in _____.
a) 1952 b) 1955
c) 1958 d) 1960

2) The concept of Women Empowerment was first introduced by _____.
a) Morris Hamburg b) Pavlo Freire
c) Thompson d) Lewis

3) _____ is a condition in which an individual or a Family cannot meet even basic needs.
a) Population Growth b) Unemployment
c) Poverty d) None of these

4) _____ is considered to be the biggest Polluter.
a) Population b) Birds
c) Forest d) None of these

5) The year _____ is known as the year of great Population Divide.
a) 1908 b) 1912
c) 1916 d) 1921

6) _____ is known as the most literate state in India.
a) Maharashtra b) Karnatak
c) Kerala d) None of these

7) In _____ the Government of India announced a New Population Policy.
a) 1990 b) 1994
c) 1998 d) 2000

8) _____ is Celebrated as International Women's Day.
a) 8 March b) 8 April
c) 8 May d) 8 June

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

a) State any three causes of Rapid Growth Population.
b) State the Occupational Structure of Population.
c) State any three causes of Environmental Degradation.
d) State any three Measures of Population Control.
e) Explain the Concept of Demographic Dividend and Economic Growth.
f) State the Objectives of New Population Policy.

Q.3 Answer the following question. (Any One) **10**

a) What is Women Empowerment? Explain the factors determining Empowerment of Women in India.

OR

b) What is Urbanization? Discuss the Problems arising due to Urbanization.

Q.4 Discuss the Salient features of Population in India. **10**

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र - IV) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: ऑक्टोबर / नोव्हेंबर – २०२५
Opt. History (Paper - V)
Modern Europe (1750 -1871 A.D.) (BA221443)

वार, दिनांकः शुक्रवार, ०७-११-२०२५ कमाल गुणः ४०
वेळः दुपारी १२:०० ते ०२:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) इ.स. ––– मध्ये १८ व्या लुईचा मृत्यू झाला.
अ) १८१४ ब) १८१८
क) १८२४ ड) १८३०

२) ––– याला फ्रान्समध्ये नागरिकांचा राजा असे संबोधले जात होते.
अ) लुई फिलिप ब) १८ वा लुई
क) १० वा चार्ल्स ड) यापैकी नाही

३) इ. स. १८४८ च्या फ्रेंच राज्यक्रांतीनंतर ––– हा फ्रान्सच्या सत्तेवर आला.
अ) तिसरा नेपोलियन ब) १८ वा लुई
क) लुई फिलिप ड) १० वा चार्ल्स

४) इ. स. १८५५ मध्ये तिसरा नेपोलियन याने ––– येथे आंतरराष्ट्रीय औद्योगिक प्रदर्शन भरविले.
अ) लंडन ब) रोम
क) पॅरिस ड) दुबई

५) इटलीच्या एकीकरणासाठी ––– याने लाल डगलेवाले सैन्य उभारले.
अ) बिस्मार्क ब) जोसेफ मझिनी
क) काव्हूर ड) गॅरिबाल्डी

६) इ. स. ––– मध्ये इटलीचे एकीकरण पूर्ण झाले.
अ) १८६१ ब) १८७१
क) १८८१ ड) १८९१

७) जर्मनीच्या एकीकरणासाठी ––– याने रक्तरंजित व कणखर धोरण अवलंबिले.

अ) बिस्मार्क ब) मेटरनिक

क) फ्रेडरिक चौथा ड) मुसोलिनी

८) 'देवावर व जनतेवर श्रद्धा' हे ––– संघटनेचे ब्रिदवाक्य होते.

अ) कार्बोनरी ब) ब्लॅक हँड

क) यंग इटली ड) यापैकी नाही

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) इ. स. १८३0 च्या जुलै वटहुकूमांसंबंधी माहिती द्या.

ब) श्वेत दहशत म्हणजे काय?

क) नेपोलियन तिसरा व क्रिमियन युद्ध याबद्दल माहिती द्या.

ड) यंग इटली संघटनेची थोडक्यात माहिती सांगा.

इ) जर्मन जकात संघाविषयी माहिती द्या.

ई) इटलीच्या एकीकरणाचे कोणतेही दोन परिणाम स्पष्ट करा.

प्र.३ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १0

अ) १८३0 च्या फ्रेंच राज्यक्रांतीचे परिणाम स्पष्ट करा.

किंवा

ब) जर्मनीच्या एकीकरणाचा सविस्तर वृत्तांत द्या.

प्र.४ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. १0

नेपोलियन तिसरा याचे अंतर्गत धोरण स्पष्ट करा.

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination: October/November - 2025
Opt. History (Paper - V)
Modern Europe (1750 -1871 A.D.) (BA221443)

Day & Date: Friday, 07-11-2025 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) Louis 18th was did in _____ A.D.
a) 1814 b) 1818
c) 1824 d) 1830

2) _____ was called in France the ' Citizens King'.
a) Louis Philippe b) Louis 18th
c) Charles 10th d) None of these

3) After the French Revolution of 1848, _____ came to power in France.
a) Napoleon III b) Louis 18th
c) Louis Philippe d) Charles 10th

4) Napoleon III was organized international industrial exhibition at _____ in 1855.
a) London b) Rome
c) Paris d) Dubai

5) _____ founded Red shirt army for unification of Italy.
a) Bismark b) Mazzini
c) Cavour d) Garibaldi

6) The unification of Italy completed in _____.
a) 1861 b) 1871
c) 1881 d) 1891

7) _____ was adopted Blood and Iron policy for the unification of Germany.
a) Bismarck b) Metternich
c) Fredrick IV d) Mussolini

8) The faith for God and people is the moto of _____ organization.
a) Carbonary b) Black Hand
c) Yong Italy d) All of these

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

a) Give the information about July ordinance, 1830.
b) What is meant by White Terror?
c) Give information about Napoleon III and Crimean war.
d) Give the information about Young Italy.
e) Give the information about custom union of zolleverin.
f) Explain the any two effects of unification of Italy.

Q.3 Answer the following question in detail. (Any One) **10**

a) Explain the effects of French Revolution, 1830.

OR

b) Give the detail information about unification of Germany.

Q.4 Answer the following question in detail. **10**

Explain the internal policy of Napoleon III.

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र - IV) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: ऑक्टोबर / नोव्हेंबर – २०२५
Opt. Geography (Paper - V)
Economic Geography (BA221461)

वार, दिनांकः शुक्रवार, ०७-११-२०२५ कमाल गुणः ४०
वेळः दुपारी ३:00 ते ५:00

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.
4) स्टेन्सिल वापरण्यास परवानगी आहे.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) ––– ही मानवी भूगोलाची उपशाखा आहे.
अ) भूरूपशास्त्र ब) हवामानशास्त्र
क) सागरशास्त्र ड) आर्थिक भूगोल

२) शेती ही ––– आर्थिक क्रिया आहे.
अ) प्राथमिक ब) द्वितीयक
क) तृतीयक ड) चतुर्थक

३) कृषी भूमी उपयोजन सिद्धांत ––– यांनी मांडला.
अ) अल्फ्रेड वेबर ब) रिटर
क) ब्लाश ड) व्हान थुनेन

४) देशाच्या एकूण क्षेत्रफळाच्या ––– टक्के भाग जंगल असणे आवश्यक आहे.
अ) २३ ब) ३३
क) ३0 ड) ४३

५) ––– ही द्वितीयक आर्थिक क्रिया आहे.
अ) वाहतूक दळणवळण ब) उद्योगधंदे
क) शेती ड) खाणकाम

६) सेझ ––– म्हणजे होय.
अ) विशेष पर्यावरण क्षेत्र ब) स्थानीय आर्थिक क्षेत्र
क) विशेष आर्थिक क्षेत्र ड) तंत्रज्ञान उद्याने

७) व्यापार, वाहतूक दळणवळण ही ––– आर्थिक क्रिया आहे.
अ) प्राथमिक ब) द्वितीयक
क) तृतीयक ड) चतुर्थक

८) कमी अंतरासाठी ––– हे सर्वात स्वस्त वाहतूक यंत्रणा आहे.
अ) हवाई वाहतूक ब) रेल्वे वाहतूक
क) रस्ते वाहतूक ड) जल वाहतूक

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) आर्थिक भूगोलाचे महत्त्व
ब) उदरनिर्वाहक शेती
क) खाणकाम
ड) विशेष आर्थिक क्षेत्र
इ) जागतिक व्यापार
ई) जलवाहतूक

प्र.३ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक) १०

अ) अल्फ्रेड वेबर यांचा उद्योगधंदे स्थाननिश्चितीकरण सिद्धांत स्पष्ट करा.

किंवा

ब) व्यापारी शेती म्हणजे काय ते सांगून त्याचे महत्त्व स्पष्ट करा.

प्र.४ आर्थिक क्रियांचे वर्गीकरण स्पष्ट करा. १०

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination: October/November - 2025
Opt. Geography (Paper - V)
Economic Geography (BA221461)

Day & Date: Friday, 07-11-2025 Max. Marks: 40
Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.
3) Draw diagrams where necessary.
4) Use of stencils is permitted.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) _____ is the branch of Human Geography.
a) Geomorphology b) Oceanography
c) Climatology d) Economic Geography

2) Agriculture is _____ economic activity.
a) Primary b) Secondary
c) Quarterly d) Tertiary

3) The Agriculture Landuse Model was put forward by _____.
a) Alfred Weber b) Ritter
c) Blash d) Von Thunen

4) _____% land of country ‘s area must be covered by Forest Area.
a) 23 b) 33
c) 30 d) 43

5) _____ is the secondary economic activity.
a) Transport b) Industry
c) Agriculture d) Minig

6) _____ is called as SEZ.
a) Technology Park
b) Spatial Economic Zone
c) Special Economic Zone
d) Special Environment Zone

7) Trade and Transportation is _____ economic activity.
a) Primary b) Secondary
c) Tertiary d) Quarterly

8) _____ is the beneficial transportation for short distance.

a) Air way b) Railway
c) Road way d) Water way

Q.2 Answer the following questions. (Any Four) **12**

a) Impotence of Economic geography
b) Subsistence Farming
c) Minig
d) Special Economic Zone
e) International Trade
f) Water Transportation

Q.3 Broad Question. (Any One) **10**

a) Describe the industrial location theory of Alfred Weber.

OR

b) Describe commercial farming and its impotence.

Q.4 Describe the classification of economic activity. **10**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination: October/November – 2025
English (Comp.)
English for Communication (BA221401)

Day & Date: Saturday, 08-11-2025 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives. **08**

1) Rudyard Kipling was a renowned _____ author.
a) American b) British
c) Indian d) Canadian

2) In All Fools' *Day,* the narrator extends warm wishes for _____.
a) New Year's Day b) All Fools' Day
c) Christmas Day d) Independence Day

3) Mr Behrman died of _____.
a) typhoid b) cholera
c) preumonia d) AIDS

4) Ulysses expresses a desire to _____.
a) rule his kingdom
b) rest and relax
c) embark on new adventures
d) retire peacefully

5) If you can keep your head when all about you _____.
Are losing theirs and _____ it on you. (Fill in the blank)
a) blaming b) claiming
c) unforgiving d) hating

6) When the speaker sees birches he likes to think _____.
a) they are rigid and unmoving
b) some boys have been swinging on them
c) they are always bent due to ice storms
d) they remain untouched by natural forces

7) She requested him to _____ the issue and offer a solution.
a) look onto b) look after
c) look into d) look up

8) I invited her to the party <u>thrice</u>.
(Identify the kind of underlined adverbial)

a) Adverbial of reason
b) adverbial of frequency
c) Adverbial of manner
d) interrogative adverb

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

a) What is your view about the character of Behrman?
b) What will happen if you wrest his words beyond their fair construction, according to the narrator?
c) How does Kipling see the relationship between youth and older generations?
d) Mention the spirit of resilience and determination in the poem Ulysses.
e) What is the message of the poem If?
f) What is the theme of the poem Birches?

Q.3 Answer the following question. (Any One) **10**

a) Write a group discussion on the topic Students and Politics.
b) Write a precis of the following passage and give a suitable title.

"I do believe something magical can happen when you read a good book." -J K Rowling 'I have never read a book in my life,' she said to me. I looked at her, unable to comprehend how it was possible for someone to have never had the curiosity to pick up a book and flip through its pages, to want to know what hidden story lay amongst the words...tiny black upon white. I could never have gotten to be fifteen years old and never have read a book. How could they not want to go on a journey into the unknown and live the experiences of the characters in the book through words? How could anyone resist being taken to Narnia and Hogwarts and to the farthest corners of the earth to vanquish monsters, dragons, vampires and werewolves? How could they not be intrigued by what was happening on one page and want to know what happens next and read on without being able to put down the book? I wondered what life must be like for people who don't read and for once my imagination failed me. It failed me miserably for I cannot comprehend a life without books.

I grew up as an only child in an age without television and the Internet. Though I had friends and playmates and I spent a lot of my leisure time climbing trees and playing football, I always found the time to read. I remember going into the school library and running my hand along the numerous shelves of books undecided as to what I should read. After much deliberation I made up my mind and selected the first book in the "Famous Five' series. In three and a half days I had read all twenty-one books. By age nine I had read over a two

hundred books and I continued to be a voracious reader ever since. Today, after years of dedicated reading, I can read an entire page in about twenty seconds and go through an entire novel in a few hours.

Not everyone is that kind of reader, but I believe that everyone must be a reader. ‘The journey of a lifetime starts with the turning of a page,’ says Rachael Anders. It is true, for once one begins reading it is like entering a whole new world. I cannot stress enough on the importance of reading. When a student says to me, ‘I have it all in my head, but I don’t know how to put it down in words’, I can tell them it is because they do not read that they face this problem. Not everyone is a writer, but in order to pass your exams and get good enough grades you must possess decent writing skills and it really doesn’t hurt to have them; it is an added bonus that helps you get better grades. Most students don’t take the English language seriously enough and that is a grave mistake. It hampers one’s communication skills and puts a damper on their overall personality development.

There’s something known as DEAR time in a lot of schools I have taught at. It stands for ‘Drop Everything and Read!' I really think that would help hone the reading skills of our youth and encourage those who do not read to pick up a book and READ!

Q.4 Answer the following question. **10**

What are the factors that induce stress?

Seat No.	

Set **P**

बी.ए (सत्र - IV) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: ऑक्टोबर / नोव्हेंबर – २०२५
Inter–Disciplinary Subject (IDS)
Ancient Indian History and Culture (IDS)
Political & Cultural History of Ancient India up to C.A.D.650
(BA221406)

वार, दिनांक: सोमवार, १०-११-२०२५ कमाल गुण: ४०

वेळ: दुपारी १२:०० ते ०२:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) ––– हे मगध साम्राज्याचे संस्थापक होते.
अ) बिंबिसार ब) बिंदुसार
क) धनानंद ड) चंद्रगुप्त

२) पुराणामध्ये सातवाहनांना ––– वंशाशी संबंधित आहे असे म्हटलेले आहे.
अ) चालुक्य ब) नाग
क) मौर्य ड) आंध्र

३) मौर्य काळात ––– हा अधिकारी कर वसुली करण्याचे काम करी.
अ) महामात्र ब) सन्निधाता
क) समाहर्ता ड) व्यवहारिक

४) ग्रीक शासक सिकंदरच्या आक्रमणाच्या वेळेस मगध वर ––– राजवंशाची सत्ता होती.
अ) नंद ब) हर्यक
क) मौर्य ड) गुप्त

५) गुप्त शासकांची ––– ही दरबारी भाषा होती.
अ) पालि ब) प्राकृत
क) हिन्दी ड) संस्कृत

६) सातवाहन वंशाच्या ––– राजाने ''गाथासप्तशती'' या ग्रंथाची रचना केली होती.
अ) हाल ब) शिवश्री
क) वशिष्ठिपुत्र पुलुमावी ड) गौतमीपुत्र सातकर्णी

७) ––– या गुप्त राजाला भारताचा नेपोलियन असे म्हटले जाते.
अ) श्रीगुप्त ब) समुद्रगुप्त
क) चंद्रगुप्त - II ड) कुमारगुप्त

८) ––– येथील अशोकाचे शिलालेख खारोष्ठी लिपीत कोरलेले आहे.
अ) लुम्बिनी ब) गिरनार
क) शहाबाजगढी ड) सांची

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) बिंबीसारचे योगदान स्पष्ट करा.
ब) सातवाहन राजा सिमूख बद्दल माहिती लिहा.
क) अलेक्झांडर बद्दल माहिती सांगा.
ड) गुप्त शासक दुसरा चंद्रगुप्तचे कार्य सांगा.
इ) कौटिल्याबद्दल माहिती लिहा.
ई) गौतमीपुत्र सातकर्णी बद्दल लिहा.

प्र.३ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक) १०

अ) गुप्त शासक समुद्रगुप्तच्या दिग्विजयाबद्दल चर्चा करा.

किंवा

ब) मौर्य साम्राज्याच्या ऱ्हासाची कारणे सांगा.

प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न. १०

गुप्त काळाला प्राचीन भारतीय इतिहासातील सुवर्णकाळ का म्हटले जाते ते उदाहरणासहित स्पष्ट करा.

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination: October/November - 2025
Inter–Disciplinary Subject (IDS)
Ancient Indian History and Culture (IDS)
Political & Cultural History of Ancient India up to C.A.D.650 (BA221406)

Day & Date: Monday, 10-11-2025 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) _____ was the founder of Magadha empire.
a) Bimbisara b) Bindusara
c) Dhananand d) Chandragupta

2) According to the Puranas the Satavahanas were belong to the _____ lineage.
a) Chalukya b) Naga
c) Maurya d) Andhra

3) During the Maurya period _____ officer worked to collect taxes.
a) Mahamatra b) Sannidhatta
c) Samaharta d) Vyavaharik

4) At the time of Alexander the Great's invasion, Magadha was ruled by a _____ dynasty.
a) Nanda b) Haryaka
c) Maurya d) Gupta

5) _____ was the court language of the Gupta rulers.
a) Pali b) Prakrit
c) Hindi d) Sanskrit

6) "Gathasaptashati" was composed by _____ Satavahana king.
a) Hala b) Shivshree
c) Vashishthiputra Pulumavi d) Gautamiputra Satkarni

7) _____ the Gupta king, is known as Napoleon of India.
a) Srigupta b) Samudragupta
c) Chandragupta-II d) Kumaragupta

8) _____ inscription of Ashoka is engraved in Kharoshthi script.

a) Lumbini b) Girnar
c) Shahbazgadhi d) Sanchi

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

a) Explain Bimbisara's contribution.
b) Write information about Simuka.
c) Give the information about Alexander.
d) Explain the work of Gupta ruler Chandragupta II.
e) Write information about Kautilya.
f) Write about Gautamiputra Satkarni.

Q.3 Broad Question. (Any One) **10**

a) Discuss the conquest of the Gupta ruler Samudragupta.

OR

b) State the reasons for the decline of the Mauryan Empire.

Q.4 Broad Question. **10**

Explain with examples why the Gupta period is called the Golden Age in ancient Indian history.

Seat No.	

Set **P**

बी.ए (सत्र - IV) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: ऑक्टोबर / नोव्हेंबर – २०२५
Social Ecology (BA221418)

वार, दिनांकः सोमवार, १0-११-२0२५ कमाल गुणः ४0

वेळः दुपारी १२:00 ते 0२:00

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
३) कॅल्क्युलेटर वापरण्यास परवानगी आहे.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. 0८

१) हवा, जमीन आणि पाण्याच्या भौतिक, रासायनिक किंवा जैविक वैशिष्ट्यांमध्ये अनावश्यक बदलास ––– असे म्हणतात.
अ) प्रदूषक ब) पर्यावरण विनाश
क) प्रदूषण ड) वरील सर्व

२) अल्ट्राव्हायोलेट किरणोत्सर्गापासून पृथ्वीवरील सजीव सृष्टीचे संरक्षण कशामुळे होते?
अ) ओझोनचा थर ब) हवा
क) वारा ड) वातावरण

३) ––– हा दिवस वसुंधरा दिवस म्हणून साजरा केला जातो.
अ) २0 एप्रिल ब) २३ एप्रिल
क) २२ एप्रिल ड) २१ एप्रिल

४) भोपाळ वायु दुर्घटना ––– वायुमुळे झाली?
अ) मिथाइल अल्कोहोल ब) मिथाइल आयसोसायनेट
क) मिथाइल कारबामेट ड) मिथाइल ॲसिटेट

५) खालीलपैकी कोणत्या तीव्रतेचा डेसीबल ध्वनि शारीरिकदृष्टया वेदनादायक आहे?
अ) ९५ डिबी पेक्षा अधिक ब) ६५ डिबी पेक्षा अधिक
क) ११0 डिबी पेक्षा अधिक ड) ८0 डिबी पेक्षा अधिक

६) खालीलपैकी कोणता घटक जागतिक तापमान वाढीशी संबंधित आहे?
अ) हवामानातील बदल ब) परिस्थितिकीय बदल
क) वातावरणातील बदल ड) यापैकी नाही

७) अपिको चळवळ कोणत्या राज्यात झाली?

अ) केरळ ब) कर्नाटक

क) तामिळनाडू ड) महाराष्ट्र

८) नर्मदा बचाव आंदोलन हे ––– या पर्यावरणवादीशी निगडीत आहे.

अ) मेधा पाटकर ब) मेनका गांधी

क) सुंदरलाल बहुगुणा ड) राजेंद्रसिंह राणा

प्र.२ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) शाश्वत विकासाची संकल्पना स्पष्ट करा.

ब) पर्यावरण चळवळीचे स्वरूप सांगा.

क) ध्वनी प्रदूषणाचे स्त्रोत स्पष्ट करा.

ड) शाश्वत विकासात वैयक्तिक भूमिका स्पष्ट करा.

इ) वायु प्रदूषणाची कारणे सांगा.

ई) जागतिक तापमान वाढीचे परिणाम स्पष्ट करा.

प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १०

अ) जागतिक तापमान वाढ नियंत्रणासाठी उपाययोजना सुचवा.

किंवा

ब) जल प्रदुषण म्हणजे काय? त्याची कारणे व परिणाम सांगा

प्र.४ चिपको आंदोलन व नर्मदा चळवळ स्पष्ट करा. १०

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination: October/November - 2025
Social Ecology (BA221418)

Day & Date: Monday, 10-11-2025 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.
3) Use of Calculator is allowed.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) The undesirable change in physical, chemical or biological characteristics of air, land and water is referred as _____.
a) Pollutants b) Eco destructions
c) Pollution d) All of the above

2) What protects the living things on earth from ultraviolet radiation?
a) Ozone layer b) Air
c) Wind d) Atmosphere

3) Earth Day is celebrated on _____.
a) 20th April b) 23rd April
c) 22nd April d) 21st April

4) Which gas caused 'Bhopal gas Tragedy'?
a) Methyl alcohol b) Methyl isocyanate
c) Methyl carbamate d) Methyl acetate

5) The level at which sound becomes physically painful is?
a) Above 95 dB b) Above 65 dB
c) Above 110 dB d) Above 80 dB

6) Global warming also refers to as _____.
a) Climate change b) Ecological change
c) Atmosphere change d) None of the above

7) Appiko Movement took place in _____.
a) Keral b) Karnataka
c) Tamilnadu d) Maharashtra

8) Whose name is associated with Narmada Bachav Movement?
a) Medha Patekar b) Menka Gandhi
c) Sundarlal Bahuguna d) Rajendrasinh Rana

Q.2 Answer the following questions. (Any Four) **12**

a) Explain the concept of sustainable development.
b) State the nature of environmental movements.
c) Explain the source of noise pollution.
d) Explain the role of individual for sustainable development.
e) State the causes of air pollution.
f) Explain the consequences of global warming.

Q.3 Answer the following question. (Any One) **10**

a) Suggest control measures of global warming.

OR

b) What is water pollution? Explain its causes and consequences.

Q.4 Explain the Chipko and Narmada Movement. **10**

Seat No.	

Set **P**

बी.ए (सत्र - IV) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: ऑक्टोबर / नोव्हेंबर – २०२५
Rojgarparak Hindi (BA221403)

वार, तारीख: सोमवार, १0-११-२0२५ कमाल गुण: ४0

समय: दोपहर १२:00 ते 0२:00

सूचनाएँ : १) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।
२) दाईं ओर लिखे अंक प्रश्न के लिए निर्धारित अंक हैं।

प्र.१ निम्नलिखित वाक्यों के नीचे दिए गये विकल्पों में से सही विकल्प चुनकर वाक्य फिर से लिखिए। 0८

१) नाटक और फिल्म की आत्मा ––– है।
अ) संवाद ब) विज्ञापन
क) रंगमंच ड) गीत

२) अनुवाद मूलतः ––– है।
अ) पठन ब) कथन
क) पुनःकथन ड) लिप्यंतर

३) विज्ञापन का अर्थ ––– करना है।
अ) संक्षेपण ब) प्रसार
क) ज्ञापन ड) विस्तार

४) हार्ड डिस्क ––– युनिट है।
अ) निविष्ट ब) निर्गम
क) स्टोरेज ड) विदयुत

५) अनुवाद शब्द संस्कृत भाषा के ––– धातु से बना है।
अ) वाद ब) विद
क) वद् ड) वेद

६) कम्प्युटर में ––– कुंजी सबसे लंबी होती है।
अ) डिलीट ब) बॅकपेज
क) एन्टर ड) स्पेसबार

७) फेसबुक के आरंभ कर्ता ——— है।
अ) झुकेरबर्ग ब) बिल गेटस
क) ब्रायन ॲक्टन ड) सुंदर पिचोई

८) अच्छे फिल्मांकन के लिए ——— आवश्यक है।
अ) पटकथा ब) अनुवाद
क) संवाद ड) अभिनेता

प्र.२ निम्नलिखित प्रश्नों के उत्तर संक्षेप में लिखिए। (६ में से ४) १२

अ) अनुवाद का स्वरूप स्पष्ट कीजिए।
ब) टूथपेस्ट का विज्ञापन तैयार कीजिए।
क) इंटरनेट के फायदे लिखिए।
ड) 'बेरोजगारी की समस्या' विषय पर संवाद लेखन कीजिए।
इ) विज्ञापन का अर्थ स्पष्ट कीजिए।
ई) निम्नलिखित अंग्रेजी पारिभाषिक वाक्यांश के हिंदी पर्याय लिखिए।
१) As a matter fact
२) May be filled
३) Lay down

प्र.३ अ) अनुवाद के प्रकार स्पष्ट कीजिए। **१०**

अथवा

ब) संगणक के अंग स्पष्ट कीजिए।

प्र.४ विज्ञापन की विशेषताएँ लिखिए। **१०**

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र – IV) (नवीन) (CBCS) परीक्षाः ऑक्टोबर/नोव्हेंबर – २०२५
Traditional Logic
Inductive Logic (BA221416)

वार, दिनांक : सोमवार, १०-११-२०२५ कमाल गुणः ४०
वेळः दुपारी १२:00 ते 0२:00

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) 'सर्व कावळे काळे असतात' हा ––– विगमनाचा सामान्य निष्कर्ष आहे.
अ) केवळ गणनात्मक ब) साम्यानुमान
क) शास्त्रीय विगमन ड) यापैकी नाही

२) अपूर्ण विगमनाचे ––– प्रकार आहेत.
अ) पाच ब) चार
क) तीन ड) दोन

३) साम्यानुमान ही एक ––– अनुमानाची प्रक्रिया आहे.
अ) परिवर्तन ब) प्रतीवर्तन
क) विगामी ड) संविधान

४) अभ्युपगम ––– असावयास हवे.
अ) असत्य ब) संदिग्ध
क) प्रचीतीक्षम ड) व्याघात

५) निरीक्षण ––– असावे.
अ) संदिग्ध ब) शास्त्रीय
क) असत्य ड) व्याघात

६) ––– आणि दुर्निरीक्षण हे निरीक्षणातील दोषाचे प्रकार होत.
अ) प्रयोग ब) अनिरीक्षण
क) अभ्युपगम ड) सिद्धता

७) ––– म्हणजे निश्चितता होय.
अ) अभ्युपगम ब) प्रचिती
क) सिद्धता ड) यापैकी नाही

८) प्रचीती ही ––– नंतरची अवस्था आहे.
अ) अभ्युपगमाची सिद्धता ब) उपपादन
क) वर्गीकरण ड) अभ्युपगमाची निर्मिती

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) विगामी अनुमान म्हणजे काय?
ब) अभ्युपगमाची व्याख्या द्या.
क) केवळ गणनात्मक विगमन म्हणजे काय?
ड) निरीक्षणाची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
इ) दुर्निरिक्षण म्हणजे काय?
ई) प्रयोगाची व्याख्या द्या.

प्र.३ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १०

अ) शास्त्रीय कारणिकतेची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

किंवा

ब) साम्यानुमानाचे स्वरूप स्पष्ट करा.

प्र.४ युक्त अभ्युपगमाच्या अटी स्पष्ट करा. १०

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination: October/November - 2025
Traditional Logic
Inductive Logic (BA221416)

Day & Date: Monday, 10-11-2025 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) 'All crows are black' this is the general conclusion of _____ induction.
a) Simple enumerative b) Analogy
c) Scientific induction d) None of these

2) There are _____ kinds of incomplete Induction.
a) Five b) Four
c) Three d) Two

3) Analogy is a process of _____ inference.
a) Mediate b) Immediate
c) Inductive d) Syllogism

4) Hypothesis should be _____.
a) False b) Vague
c) Verifiable d) Contradict

5) Observation should be _____.
a) Vague b) Scientific
c) False d) Contradict

6) _____ and Mal-observation are kinds of fallacy of Observation.
a) Experiment b) Non-observation
c) Hypothesis d) Proof

7) _____ means Certainty.
a) Hypothesis b) Verification
c) Proof d) None of these

8) Verification is the next stage of _____.
a) Proof of hypothesis b) Explanation
c) Classification d) Formulation of hypothesis

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

a) What is inductive inference?
b) Define hypothesis.
c) What is simple enumerative induction?
d) Explain the characteristics of observation.
e) What is mal-observation?
f) Define experiment.

Q.3 Answer the following question in detail. (Any One) **10**

a) Explain the characteristics of scientific causation.

OR

b) Explain the nature of analogy.

Q.4 Explain the conditions of valid hypothesis. **10**

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र - IV) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: ऑक्टोबर / नोव्हेंबर – २०२५
Modern Logic
Predicate Logic (BA221415)

वार, दिनांकः सोमवार, १०-११-२०२५ कमाल गुणः ४०
वेळः दुपारी १२:०० ते ०२:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) उद्देश–विधेय विधानामध्ये केवळ ––– पदे असतात.
अ) दोन ब) तीन
क) चार ड) पाच

२) ' $\in$' हा संकेत ––– संचा करिता वापरले जाते.
अ) उपसंच ब) अंतराछेद
क) रिक्त ड) सदस्य

३) आधुनिक काळातील तर्कशास्त्राला ––– तर्कशास्त्र असे म्हणतात.
अ) पारंपारिक ब) प्राचीन
क) सांकेतिक ड) मध्ययुगीन

४) 'Ψ' या संकेताला ––– असे म्हणतात.
अ) थाय ब) साय
क) फाय ड) हाय

५) अस्तित्वदर्शक नास्तीवाची विधानाला ––– विधान असेही म्हणतात.
अ) A ब) E
क) I ड) O

६) 'महेश हा रमेश चा भाऊ आहे' हे ––– विधान आहे.
अ) उद्देश रहित ब) उद्देश विधेय
क) वर्ग सदस्य ड) संबंधावाची

७) संख्यापक नियमाचे ––– प्रकार पडतात.
अ) चार ब) पाच
क) सहा ड) सात

८) आधुनिक तर्कशास्त्रानुसार, 'सर्व नद्या परोपकारी असतात' या विधानातील 'नद्या' हे ——— आहे.

अ) उद्देश ब) विधेय

क) संयोजक ड) यापैकी नाही

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) सार्विक (वैश्विक) विधान म्हणजे काय?

ब) विधेय चल म्हणजे काय?

क) छेदसंचावर थोडक्यात टीप लिहा.

ड) खालील एकवाची विधानांचे चिन्हांकन करा.

१) दिनेश शिक्षक आहे

२) राम हुशार नाही

३) कीर्ती धार्मिक आहे

इ) खालील सामान्य विधानांचे चिन्हांकन करा.

१) सर्व तत्त्वज्ञ तर्कज्ञ असतात

२) एकही मांजर सिंह नाही

३) काही तत्त्वज्ञ संत असतात

ई) खालील विधानीय फलनांवर निषेधाच्या नियमाचा वापर करा.

१) (X) (Mx ⊃ Nx)

२) (∃x) (Jx · Kx)

३) ~ (X) (Mx ⊃ ~ Nx)

प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १०

अ) E. G. आणि U. G. चा नियम स्पष्ट करा.

किंवा

ब) खालील युक्तिवादांची आकारिक सिद्धता द्या.

१) i) (X) (Bx ⊃ Dx)

ii) (∃x) (~Dx · ~ Gx) / ∴ (∃x) (~ Bx · ~ Gx)

२) i) (X) (Ax ⊃ Bx)

ii) Am / ∴ Bm

प्र.४ व्हेनच्या आकृतीच्या सहाय्याने खालील संविधानांची युक्तता तपासा. १०

अ) सर्व शेळया लठ्ठ असतात.

सर्व कोंबड्या लठ्ठ असतात.

———————————————

म्हणून, सर्व कोंबड्या शेळया होत.

ब) सर्व प्राणी चतुःष्पाद असतात.
कांही सिंह चतुःष्पाद असतात.
————————————————
म्हणून ,कांही सिंह प्राणी होत

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination: October/November - 2025
Modern Logic
Predicate Logic (BA221415)

Day & Date: Monday, 10-11-2025 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) There are only _____ terms in a subject-predicate proposition.
a) Two b) Three
c) Four d) Five

2) ′ ∈ ′ symbol is used for _____ set.
a) Subset b) Intersection
c) Null d) Member

3) Modern day logic is called _____ logic.
a) Traditional b) Ancient
c) Symbolic d) Medieval

4) 'Ψ' this symbol is called _____.
a) Thi b) Psi
c) Phi d) Hi

5) Existential negative proposition is also called _____ proposition.
a) A b) E
c) I d) O

6) 'Mahesh is brother of Ramesh' this is _____ proposition.
a) Subject less b) Subject predicate
c) Class membership d) Relational

7) There are _____ kinds of quantificational rules.
a) Four b) Five
c) Six d) Seven

8) According to modern logic, 'All rivers are favour' in this proposition 'rivers' is _____.
a) Subject b) Predicate
c) Copula d) None of these

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

a) What is universal affirmative proposition?

b) What is predicate variable?

c) Write short note on intersection set.

d) Symbolize the following singular propositions.

i) Dinesh is teacher.

ii) Ram is a not clever.

iii) Kirti is religious.

e) Symbolize the following general propositions.

i) All philosophers are logicians.

ii) No cat is lions.

iii) Some philosophers are saints.

f) Apply the rules of negation on the following propositional functions.

i) (X) (Mx Ɔ Nx)

ii) (∃x) (Jx · Kx)

iii) ~ (X) (Mx Ɔ ~ Nx)

Q.3 a) Explain the quantification rule of E.G. and U.G. **10**

OR

b) Construct formal proof of the following arguments.

1) i) (X) (Bx Ɔ Dx)
   ii) (∃x) (~Dx · ~ Gx) / ∴ (∃x) (~ Bx · ~ Gx)

2) i) (X) (Ax Ɔ Bx)
   ii) Am / ∴ Bm

Q.4 Test the validity of the following syllogism by the method of Venn's diagram. **10**

a) All goats are fat
All hens are fat

Therefore, All hens are goats

b) All animals are quadruped
Some lions are quadruped

Therefore, Some lions are animals

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination: October/November – 2025
Basic of Linguistics (BA221419)

Day & Date: Monday, 10-11-2025 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the indicated full marks for the questions.

Q.1 Rewrite the following sentences by choosing the correct alternative. 08

1) Smallest meaningful sound unit of language is called _____.
a) phoneme b) morpheme
c) zero morpheme d) bond morpheme

2) In _____ one or more syllables are subtracted to form a new word.
a) Compounding b) Acronym
c) Clipping d) Affixation

3) 'Interpole' is the example of _____ word formation process.
a) Compounding b) Blending
c) Clipping d) Acronym

4) _____ of the following is root word.
a) 'school' b) 'Happily'
c) 'Non-instinctive' d) 'successful'

5) Semantics primarily focus on _____.
a) Syntax b) Meaning
c) Phonetics d) Morphology

6) Pragmatics is concerned with _____.
a) Sentence structure b) Word pronunciation
c) Context and language use d) Morphological analysis

7) The study of polysemy focus on _____.
a) Singular meanings
b) Multiple meanings of a word
c) Word origin
d) Phonetics

8) _____ is a key aspect of pragmatics.
a) Sentence structure b) Phonetics
c) Morphological analysis d) Social context

Q.2 Write answers to the following questions as directed. (Any Four) **12**

a) Write note on types of morphemes.

b) What is compounding? Discuss with examples.

c) Describe blending and clipping as word formation processes.

d) List noun making suffixes and give their examples.

e) Separate the affixes of the following words.

1) Humanitarianism.
2) Enthusiastically.
3) Declassify.

f) Give morphological analysis of following words.

1) Unexpectedly.
2) long-distance call.
3) Unknowingly.

Q.3 Answer the following questions. (Any One) **10**

a) Explain the distinction between synonymy, antonymy and polysemy in context of lexical relations.

OR

b) How does pragmatics address the use of language in specific social and cultural contexts?

Q.4 Discuss major word formation process. **10**

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र - IV) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: ऑक्टोबर / नोव्हेंबर – २०२५
Public Administration (BA221412)

वार, दिनांक: सोमवार, १0-११-२0२५ कमाल गुण: ४0

वेळ: दुपारी १२:00 ते 0२:00

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. 0८

१) अंदाजपत्रक तयार करणे ही ––– ची जबाबदारी असते.
अ) महसूल विभाग ब) खर्च विभाग
क) अर्थखाते ड) अर्थसंकल्प विभाग

२) संसदेच्या लोकलेखा समितीच्या अध्यक्षांची नेमणूक ––– द्वारे केली जाते.
अ) लोकसभा अध्यक्ष ब) भारताचे पंतप्रधान
क) भारताचे अध्यक्ष ड) राज्यसभेचे अध्यक्ष

३) ––– हे भारतातील अन्नधान्य सुरक्षेचे खरे कारण नाही.
अ) जास्त लोकसंख्या
ब) अन्नधान्याची गोदामे साठवणूक क्षमतेपेक्षा जास्त भरणे
क) साठेबाजी आणि काळा बाजार
ड) यापैकी नाही

४) माहिती अधिकार कायदा २00५ नुसार माहिती मिळवण्यासाठी कालावधीची मर्यादा ––– आहे.
अ) १५ दिवस ब) ४५ दिवस
क) ६0 दिवस ड) ३0 दिवस

५) राष्ट्रीय ई–शासन योजनेनुसार “CSC” या शब्दाचे पूर्ण रूप कोणते.
अ) Certified Services Centre ब) Commercial Services Centre
क) Common Service Centre ड) Central Services Centre

६) भारतीय राज्यघटनेमध्ये शिक्षण हा विषय ––– मध्ये आहे.
अ) राज्य सूची ब) केंद्र सूची
क) विशेष अधिकार सूची ड) सामुहिक सूची

७) अंत्योदय अन्न योजना आणि अन्नपूर्णा योजना ––– यांच्याशी जोडलेल्या आहेत.

अ) सार्वजनिक वितरण प्रणाली ब) मध्यान्ह भोजन

क) विशेष पोषण कार्यक्रम ड) वरीलपैकी कोणतेही नाही

८) बालकांच्या आरोग्य आणि कुपोषण समस्येविषयी ––– ही सामाजिक कल्याणकारी योजना राबविण्यात येते.

अ) ICDS ब) BPEL

क) MIS ड) PHP

प्र.२ टिपा लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) नागरी सनद म्हणजे काय?

ब) सार्वजनिक धोरण म्हणजे काय?

क) सार्वजनिक अंदाज समितीची कार्ये स्पष्ट करा?

ड) संसदीय आर्थिक समितीची कार्ये स्पष्ट करा?

इ) लोकपालची कार्ये स्पष्ट करा?

ई) आरटीआय दाखल करण्याचे नियम काय आहेत?

प्र.३ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १०

अ) शिक्षण हक्क कायदा २०१० ची मुख्य वैशिष्टे आणि महत्त्व स्पष्ट करा?

किंवा

ब) ई–गव्हर्नन्समध्ये ICT चे महत्त्व स्पष्ट करा?

प्र.४ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. १०

अंदाजपत्रक तयार करण्याची आणि मंजूर करण्याची प्रक्रिया स्पष्ट करा?

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination: October/November - 2025
Public Administration (BA221412)

Day & Date: Monday, 10-11-2025 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) Preparation of the budget is the responsibility of _____.
a) Department of Revenue
b) Department of Expenditure
c) Department of Economic Affairs
d) Department of Budget

2) The Chairman of the Public Accounts Committee of the Parliament is appointed by _____.
a) Speaker of Lok Sabha b) Prime Minister of India
c) President of India d) Chairman of Rajya Sabha

3) Which one of these is not a valid reason for food security in India?
a) Overpopulation
b) Food grains stores are overflowing with food grains
c) Hoarding and black marketing
d) None of these

4) What is the time limit to get the information under RTI Act 2005?
a) 15 days b) 45 days
c) 60 days d) 30 days

5) What does the term CSC expand to under national e-governance Plan?
a) Certified Services Centre
b) Commercial Services Centre
c) Common Service Centre
d) Central Services Centre

6) In Indian Constitution 'Education' is in _____.
a) state list b) central list
c) reserved list d) concurrent list

7) Antyodaya Anna Yojana and Annapurna Scheme are linked with _____.
a) Public distribution system
b) mid-day meal
c) special nutrition programme
d) none of the above

8) Which social welfare scheme was launched for children health and malnutrition?

a) ICDS b) BPEL
c) MIS d) PHP

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

a) What is mean by Citizens Charter?
b) What is mean by public policy?
c) What are the functions of Public estimate committee?
d) What are the Functions of the Financial Committees?
e) What are the functions of Lokpal?
f) What are the rules for filing RTI?

Q.3 Answer the following question in detail. (Any One) **10**

a) What are the main features and importance of Right to Education Act 2010?

OR

b) What is the significance of ICT in e-governance?

Q.4 Answer the following question in detail. **10**

What is the procedure of preparation and passing of a budget?

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र - IV) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: ऑक्टोबर / नोव्हेंबर – २०२५
Rural Development (BA221417)

वार, दिनांकः सोमवार, १0-११-२0२५ कमाल गुणः ४0
वेळः दुपारी १२:00 ते 0२:00

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) ग्रामीण समाजात महिलांचे सामाजिक स्थान पारंपारिक दृष्टया ––– असते.
अ) प्राथमिक ब) तात्पुरते
क) तटस्थ ड) दुय्यम

२) अलीकडे महिला ग्रामीण भागात ––– म्हणून पदभार सांभाळत आहेत.
अ) संचालक ब) आयुक्त
क) सरपंच ड) महापौर

३) ग्लोबल व्हिलेज ही संकल्पना कशामुळे उदयास आली आहे.
अ) खाजगीकरण ब) जागतिकीकरण
क) सामाजीकरण ड) उदारीकरण

४) देशपातळीवर ग्रामीण विकासाचे कार्यक्रम कोणामार्फत राबविले जातात.
अ) ग्रामीण विकास मंत्रालय ब) खेडी पुनर्विकास मंत्रालय
क) आदिवासी मंत्रालय ड) मानव संसाधन मंत्रालय

५) सहकारी चळवळीचा उदय प्रथमता ––– मध्ये झाला होता.
अ) इग्लंड ब) भारत
क) जर्मन ड) फ्रांस

६) स्थानिक पातळीवरील व्यवसाय अंतरराष्ट्रीय पातळीवर नेण्याच्या प्रक्रियेला ––– म्हणतात.
अ) खाजगीकरण ब) उदारीकरण
क) राष्ट्रीयकरण ड) जागतिकीकरण

७) ग्रामीण भागातील कुकुटपालन व दुग्धव्यवसायाला ––– अवस्था आली आहे.
अ) तीव्र ब) मंद
क) चढती ड) विकासित

८) सहकारी चळवळीचा उद्देश लोकांच्या आर्थिक आणि सामाजिक संबंधात ——— निर्माण करण्याचा असतो.

अ) दुवा ब) अंतर

क) उणीवा ड) त्रुटी

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) महिलांचे ग्रामीण विकासातील योगदान सांगा.

ब) सहकारी चळवळीचे प्रकार सांगा.

क) जागतिकीकरणाचे स्वरूप स्पष्ट करा.

ड) साखर कारखान्याची संरचना स्पष्ट करा.

इ) ग्रामीण महिलांची सामाजिक व आर्थिक परिस्थिती सांगा.

ई) शेतीशी संबंधित व्यवसायाची माहिती सांगा.

प्र.३ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १०

अ) ग्रामीण कला म्हणजे काय? ते सांगून ग्रामीण कलांची माहिती स्पष्ट करा.

किंवा

ब) जागतिकीकरणाचा अर्थ सांगून जागतिकीकरणाचे भारतीय शेतीवर होणारे परिणाम स्पष्ट करा.

प्र.४ सहकारी चळवळीचा अर्थ सांगून सहकारी चळवळीचा उदय आणि विकास स्पष्ट करा. १०

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination: October/November - 2025
Rural Development (BA221417)

Day & Date: Monday, 10-11-2025 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) The social position of women in rural society is traditionally _____.
a) Primary b) Temporary
c) Neutral d) Secondary

2) Recently, women are holding the post of _____ in rural areas.
a) Director b) Commissioner
c) Sarpanch d) Mayor

3) What has given rise to the concept of Global Village?
a) Privatization b) Globalization
c) Socialization d) Liberalization

4) Through whom are rural development programs implemented at the national level _____.
a) Ministry of Rural Development
b) Ministry of Village Redevelopment
c) Ministry of Tribal Affairs
d) Ministry of Human Resources

5) The cooperative movement first emerged in _____.
a) England b) India
c) Germany d) France

6) The process of taking local businesses to the international level is called _____.
a) Privatization b) Liberalization
c) Nationalization d) Globalization

7) Poultry farming and dairy farming in rural areas have reached a _____ stage.
a) Severe b) Slow
c) Rising d) Developed

8) The aim of the cooperative movement is to create a _____ in the economic and social relations of the people.

a) Link b) Gap
c) Shortcoming d) Error

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

a) State the contribution of women in rural development.
b) State the types of cooperative movement.
c) Explain the nature of globalization.
d) Explain the structure of a sugar factory.
e) Explain the social and economic situation of rural women.
f) Give information about the occupations related to agriculture.

Q.3 Answer the following question in detail. (Any One) **10**

a) Define the Rural Arts and Explain the rural Arts in Rural Society?

OR

b) Define the Globalization and Explain its Impact on Indian agriculture system?

Q.4 Define the cooperative movement and explain its rise and development? **10**

Seat No.	

Set | P

बी.ए. (सत्र - IV) (नवीन) (CBCS) परीक्षा:ऑक्टोबर / नोव्हेंबर – २०२५
Tourism in India (BA221410)

वार, दिनांकः सोमवार, १०-११-२०२५ कमाल गुणः ४०
वेळः दुपारी १२:०० ते ०२:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
३) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या व नकाशे काढा.
४) स्टेन्सिल वापरण्यास परवानगी आहे.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) डिस्कव्हरी ऑफ इंडिया हा ग्रंथ ––– यांनी लिहिला आहे.
अ) पंडित नेहरु ब) अरुण नेहरु
क) रामगोपाल शर्मा ड) राजगोपालाचारी

२) भारतात तिबेटमधून आलेला पहिला प्रवाशी ––– हा होता.
अ) युआंग श्वांग ब) इत्सिंग
क) फाहीयान ड) तारानाथ

३) राजस्थानमधील ––– हे एकमेव थंड हवेचे ठिकाण आहे.
अ) माऊंट अबू ब) जयपूर
क) उदयपूर ड) पुष्कर

४) काझीरंगा राष्ट्रीय उद्यान ––– या प्राण्यासाठी प्रसिद्ध आहे.
अ) वाघ ब) सिंह
क) गेंडा ड) हत्ती

५) ––– हा पर्यटन नियोजनातील प्रथम संशोधक होता.
अ) विल्यम ब) गन
क) गेट्झ ड) स्पनौडीस

६) राष्ट्रीय, प्रादेशिक आणि ––– पातळीवरील नियोजन हे पर्यटन नियोजनाचे प्रकार आहेत.
अ) विभागिय ब) आंतरराष्ट्रीय
क) राज्य ड) स्थानिक

७) जगप्रसिद्ध सूर्यमंदिर ––– येथे आहे.

अ) महाराष्ट्र ब) तामिळनाडू

क) ओरिसा ड) केरळ

८) अक्कलकोट शहर ––– मंदिरासाठी प्रसिद्ध आहे.

अ) विट्ठल ब) स्वामी समर्थ

क) दामाजी ड) कृष्ण

प्र.२ थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) प्राचीन काळातील पर्यटनाचा ऐतिहासिक आढावा लिहा.

ब) भारतीय पर्यटन विकास महामंडळ (आयटीडीसी)

क) दिल्ली एक ऐतिहासिक राजधानी

ड) भारतातील सरोवरांविषयी माहिती लिहा.

इ) प्रादेशिक स्तरावरील पर्यटन नियोजन

ई) भारतातील बौद्ध धर्मीयांच्या पवित्र स्थळांविषयी माहिती लिहा.

प्र.३ भारतातील राष्ट्रीय उद्याने व अभयारण्याची माहिती लिहा. **१०**

किंवा

भारतीय अर्थव्यवस्थेतील पर्यटनाची भूमिका स्पष्ट करा.

प्र.४ सोलापूर जिल्हयातील धार्मिक व ऐतिहासिक पर्यटनस्थळांची माहिती लिहा. **१०**

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination: October/November - 2025
Tourism in India (BA221410)

Day & Date: Monday, 10-11-2025 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.
3) Draw map and diagram wherever necessary.
4) Use of map stencil is allowed.

Q.1 Fill in the blanks by choosing correct Alternative given below. 08

1) Discovery of India book is written by _____.
a) Pandit Nehru b) Arun Nehru
c) Ramgopal Sharma d) Rajgopalachari

2) _____ is the first traveller came to India from Tibet.
a) Yuang Shuang b) Itsing
c) Fahiyan d) Taranath

3) _____ is the only one famous hill station in Rajasthan.
a) Mount Abu b) Jaipur
c) Udaipur d) Pushkar

4) Kaziranga National park is famous for _____ animal
a) Tiger b) Lion
c) Rhinoceros d) Elephant

5) _____ was the first researcher in tourism planning.
a) William b) Gunn
c) Getz d) Spnaudis

6) National. Regional and _____ level planning are the types of tourism planning.
a) Divisional b) International
c) State d) Local

7) The world famous Sun Temple is located at _____.
a) Maharashtra b) Tamil Nadu
c) Orissa d) Kerala

8) Akkalkot city is famous for _____ temple.
a) Vitthal b) Swami Samarth
c) Damaji d) Krishna

Q.2 Write short answers (any four) **12**

a) Write a historical background of tourism in the ancient period.
b) Indian Tourism Development Corporation (ITDC)
c) Delhi a historical capital
d) Write information about lakes in India
e) Regional level tourism planning
f) Write information about Buddhist holy places in India.

Q.3 Write information about National parks and sanctuaries in India. **10**

OR

Explain the Role of tourism in Indian economy.

Q.4 Write the information about Religious and Historical tourist places in Solapur District. **10**

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र - IV) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: ऑक्टोबर / नोव्हेंबर – २०२५
Resource Geography of Maharashtra – II (BA221409)

वार, दिनांकः सोमवार, १०-११-२०२५ कमाल गुणः ४०
वेळः दुपारी १२:00 ते 0२:00

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) महाराष्ट्रात नागरी लोकांचे प्रमाण ––– टक्के आहे.
अ) ५0.२ ब) ५५.६
क) ४५.२ ड) ४0.२

२) लोकसंख्या वाढीचा सिंद्धात ––– या तज्ञाने मांडला.
अ) झिम्मरमन ब) माल्थस
क) रॅटझेल ड) यापैकी नाही

३) दख्खनच्या पठारावर ––– मृदा मोठया प्रमाणावर आढळते.
अ) वालुकामय ब) रेगूर
क) गाळाची ड) जांभी

४) जमिनीतील अतिरिक्त क्षारांमुळे मृदेची ––– कमी होते.
अ) धुप ब) प्रदूषण
क) सुपिकता ड) यापैकी नाही

५) २0११ च्या जनगणनेनुसार महाराष्ट्रातील लिंग गुणोत्तर ––– इतकी आहे.
अ) ९२५ ब) ९३३
क) ९४७ ड) ९५२

६) नवेगाव राष्ट्रीय उद्यान ––– जिल्हयात आहे.
अ) गोंदिया ब) भंडारा
क) चंद्रपूर ड) नागपूर

७) महाराष्ट्रात राखीव वनक्षेत्राचे सर्वात जास्त क्षेत्र ––– जिल्हयात आहे.
अ) भंडारा ब) गोंदिया
क) गडचिरोली ड) यापैकी नाही

८) लोकर हा ––– पदार्थ आहे.

अ) कृत्रिम ब) नैसर्गिक

क) मानवनिर्मित ड) रासायनिक

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) प्राणी पासून मिळणारे उत्पादनाचे नावे सांगा.

ब) वनसंपत्तीच्या संवर्धनावर चर्चा करा.

क) मत्स्यपालनाच्या प्रकारांची चर्चा करा.

ड) मानवी संसाधनावर टिपा लिहा.

इ) लोकसंख्येच्या घनतेवर टिपा लिहा.

ई) संसाधनांवर लोकसंख्येचा दबाव या संकल्पनेची चर्चा करा.

प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १०

अ) महाराष्ट्रातील लोकसंख्येच्या वितरणावर चर्चा करा.

किंवा

ब) महाराष्ट्रातील प्राण्यांचे प्रकार आणि त्यांचे वितरण यावर चर्चा करा.

प्र.४ महाराष्ट्रातील जंगलाचे प्रकार आणि वितरण वर्णन करा. १०

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination: October/November - 2025
Resource Geography of Maharashtra – II (BA221409)

Day & Date: Monday, 10-11-2025 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) In Maharashtra urban population percentage is _____.
a) 50.2 b) 55.6
c) 45.2 d) 40.2

2) Population Growth Theory is presented by _____.
a) Zimmarman b) Malthus
c) Ratzel d) None of These

3) _____ types soil is more in Deccan plateau of Maharashtra.
a) Sandy b) Regur
c) Alluvial d) Laterite

4) Due to concentration of salinity in soil the decrease the _____.
a) Degradation b) Pollution
c) Fertility d) None of these

5) According to 2011 census in Maharashtra sex ratio is _____.
a) 925 b) 933
c) 947 d) 952

6) Navegaon National Park is located in _____ district.
a) Gondia b) Bhandara
c) Chandrapur d) Nagpur

7) In Maharashtra reserved forest area is more in _____ District.
a) Bhandara b) Gondia
c) Gadchiroli d) None of these

8) Wool is _____ material.
a) Artificial b) Natural
c) Manmade d) Chemical

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

a) State the name of the animal production.
b) Discuss the Conservation of forest resources.
c) Discuss the types of fisheries.
d) Short note on human resource.
e) Short note on population density.
f) Discuss the concept of population pressure on resources.

Q.3 Broad answers question. (Any One) **10**

a) Discuss on the distribution of population in Maharashtra.

OR

b) Discuss the types of animal and their distribution in Maharashtra.

Q.4 Describe the types and distribution of forest in Maharashtra. **10**

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र - IV) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: ऑक्टोबर / नोव्हेंबर – २०२५
Yoga Studies (Theory) (BA221420)

वार, दिनांक: सोमवार, १०-११-२०२५ कमाल गुण: २०
वेळ: दुपारी १२:०० ते ०१:३०

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०४

१) ––– हे उभ्या स्थितीत आसन आहे.
अ) मयुरासन ब) हलासन
क) पद्मासन ड) ताडासन

२) खालील पैकी ''यम'' चा घटक आहे.
अ) धावण्याचा ब) खाण्याचा
क) खेळाचा ड) अहिंसा

३) चित्त वृत्ती चे प्रकार ––– आहेत.
अ) ४ ब) ५
क) ७ ड) ८

४) यापैकी कोणता प्राणायाम सरावाचा मुख्य केंद्रबिंदू आहे?
अ) श्वास नियंत्रण ब) लवचिकता
क) सामर्थ्य प्रशिक्षण ड) ध्यान

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही तीन) ०६

अ) नियमाचे घटक सांगा.
ब) ''तपस'' म्हणजे काय?
क) शुद्धी क्रिया म्हणजे काय?
ड) यम म्हणजे काय?

प्र.३ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक) ०५

अ) आसन आणि प्राणायाम यांच्यातील फरक सांगून आधुनिक जीवनात त्यांचा उपयोग सांगा.

किंवा

ब) अष्टांग योग स्पष्ट करा.

प्र.४ टिपा लिहा. (कोणतेही दोन) ०५

अ) समाधी

ब) बंध मुद्रा

क) साधना

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination: October/November - 2025
Yoga Studies (Theory) (BA221420)

Day & Date: Monday, 10-11-2025 Max. Marks: 20
Time: 12:00 PM To 01:30 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **04**

1) Which is standing positing Asana?
a) Mayurasan b) Halasan
c) Paddmasan d) Tadasan

2) Which is the part of Yam _____.
a) Running b) Eating
c) Playing d) Ahinsa

3) Types of “Chittavrutti” _____.
a) 4 b) 5
c) 7 d) 8

4) Which of these is a primary focus of the practice of pranayama?
a) Breath control b) Flexibility
c) Strength training d) Meditation

Q.2 Write short answers. (Any Three) **06**

a) Writes elements of Niyam.
b) What is min by "Tapas"?
c) What is min by "Suddikriya"?
d) What is min by "Yam"?

Q.3 Answer the following question in detail. (Any One) **05**

a) Explain the difference between Asana and Pranayama and explain their use in modern life.

OR

b) Explain Ashtanga Yoga.

Q.4 Write short notes. (Any Two) **05**

a) Samadhi
b) Bandha mudra
c) Sadhna

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र - IV) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: ऑक्टोबर / नोव्हेंबर – २०२५
कथा संग्रह आणि उपयोजित मराठी (BA221402)

वार, दिनांक: सोमवार, १०-११-२०२५ कमाल गुण: ४०
वेळ: दुपारी १२:०० ते ०२:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) 'जल्लोश' या कथेत कोणत्या निवडणूकीचे वर्णन केले आहे?
अ) झेडपी ब) विधानसभा
क) कॉलेजच्या ड) ग्रामपंचायत

२) 'वर्तमान' हे पुस्तक कोणत्या वाङ्मय प्रकारात मोडते?
अ) कादंबरी ब) नाटक
क) कविता ड) कथा

३) 'बातमी' या शब्दाला इंग्रजीत काय म्हणतात?
अ) News ब) Story
क) Drama ड) Poem

४) 'पायरीचा दगड' या कथेत कोणत्या समाजाचे वर्णन आहे?
अ) ब्राम्हण ब) शिंपी
क) मराठा ड) जैन

५) 'सुदामदादा' कोणाचे अनुयायी होते?
अ) म. गांधी ब) सावरकर
क) विनोबा भावे ड) पंडीत नेहरू

६) 'वर्तमान' या कथासंग्रहात एकूण किती कथा आहेत?
अ) दहा ब) बारा
क) आठ ड) चौदा

७) 'दृकनाक' या कथेतील नायिकेचे नाव काय?
अ) रत्नमाला ब) राधा
क) मिनाक्षी ड) सुमित्रा

८) 'सत्य' या कथेत कोणाच्या अपघाताचे चित्रण केले आहे?

अ) गोविंद ब) मोहन

क) निरंजन ड) रामदास

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) वर्तमान हा कथासंग्रह रविंद्र शोभणे यांनी कोणाला अर्पण केला आहे?

ब) बातमी म्हणजे काय ते सांगून बातमीचे किती प्रकार आहेत?

क) रविंद्र शोभणे यांच्या चार कथासंग्रहाची नावे सांगा.

ड) 'न सापडलेलं उत्तर' या कथेतील प्रभाच्या जीवनाचे रहस्य सांगा.

इ) 'इस शहर में हर शख्स' या कथेतील भाईजीचे व्यक्तिमत्त्व रेखाटा.

ई) 'पायरीचा दगड' या कथेत कशाचे चित्रण केले आहे?

प्र.३ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १०

अ) 'आपुले मरण' या कथेचा आशय स्पष्ट करा?

किंवा

ब) 'वर्तमान' या कथासंग्रहातील कथांची भाषाशैली वर्णन करा?

प्र.४ 'जल्लोष' या कथेतील निवडणूकीचे वर्णन करा? १०

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र - IV) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: ऑक्टोबर / नोव्हेंबर – २०२५
Secretarial Practice & Comm. Correspondence (BA221463)

वार, दिनांक: सोमवार, १0-११-२0२५ कमाल गुण: ४0
वेळ: दुपारी १२:00 ते 0२:00

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. 0८

१) स्पष्टतेचा त्याग करणे म्हणजे ––– होय.
अ) गुप्तता ब) संक्षिप्तता (Brevity)
क) पूर्णता ड) संक्षिप्तता (Conciseness)

२) आतील पत्त्याच्या खाली संक्षिप्तपणे लिहिलेल्या पत्रांची विषय ओळ म्हणजे ———.
अ) आतील पत्ता ब) मायना
क) विषय ओळ ड) अभिवादन

३) बैठकीला वैध ठरवण्यासाठी सदस्यांची किमान अनिवार्य उपस्थिती म्हणजे ———.
अ) सूचना ब) अजेंडा
क) गणसंख्या ड) १0 सदस्य

४) कोणते इनपुट उपकरण केवळ आवाजाच्या संप्रेषणाची परवानगी देते?
अ) मायक्रोफोन ब) वेबकॅम
क) आवाज ओळखणे ड) वरील सर्व

५) बैठकीच्या ––– दिवस आधी सदस्यांना नोटीस पाठवली जाते.
अ) २१ ब) ३१
क) ५ ड) १४

६) बैठकीचा अध्यक्ष ––– असावा.
अ) आंशिक ब) पक्षपाती
क) निःपक्षपाती ड) अव्यवहार्य

७) पत्त्यांशी असलेल्या नातेसंबंधावर अवलंबून असलेल्या लेखकाच्या अभिवादनाला ––– म्हणतात.
अ) पत्ता ब) मायना
क) संदर्भ ड) लक्षवेधी

८) वाचकाला व्यावसायिक संस्थेची ओळख ––– ने होते.

अ) तारीख ब) आतीलपत्ता

क) अभिवादन ड) शीर्षक

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) प्रस्ताव स्पष्ट करा.

ब) वैध बैठकीच्या आवश्यक गोष्टी स्पष्ट करा.

क) विम्याचे प्रकार स्पष्ट करा.

ड) सभेचा कोरम म्हणजे काय?

इ) सचिवाचे मानसिक गुण सांगा.

ई) व्यवसाय पत्राची रचना स्पष्ट करा.

प्र.३ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १०

अ) राज्य चांगल्या व्यावसायिक पत्राची अत्यावश्यकता स्पष्ट करते.

किंवा

ब) सचिवीय गुण स्पष्ट करा.

प्र.४ ठराव म्हणजे काय? ठरावाचे विविध प्रकार समजावून सांगा. १०

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination: October/November - 2025
Secretarial Practice & Comm. Correspondence (BA221463)

Day & Date: Monday, 10-11-2025 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) Clarity should not be sacrificed for _____.
a) Secrecy b) Brevity
c) Completeness d) Conciseness

2) Subject matter of the letters title in brief written below the inside address is known as _____.
a) Heading b) Inside address
c) Subject line d) Salutation

3) A minimum number compulsory attendance of the members to make the meeting valid is _____.
a) Notice b) Agenda
c) Quorum d) 10 Members

4) Which input device allows only voice communication?
a) Microphone b) Webcam
c) Voice recognition d) All of Above

5) A notice is sent to the members _____ days before the meeting.
a) 21 b) 31
c) 5 d) 14

6) A chairman of the meeting should be _____.
a) Partial b) Biased
c) Impartial d) Impractical

7) A greeting from the writer which depends upon the kind of relationship with the Addresses is known as _____.
a) Address b) Salutation
c) Reference d) Attention line

8) A _____ introduce the business organization to the reader.
a) Date b) Inside address
c) Salutation d) Heading

Q.2 Write the answer in brief. (Any Four) **12**

a) Explain Motions.
b) Explain the essentials of valid meeting.
c) Explain the type of insurance.
d) Mention the mental qualities of a secretary.
e) What is secretary mental ability?
f) Explain the structure of business letter.

Q.3 Answer the following question in detail. (Any One) **10**

a) State explains the essential of good business letter.

OR

b) Explain the secretarial Qualities.

Q.4 What do you mean by resolution? Explain the various types of resolution. **10**

SLR-DA-111

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination: October/November - 2025
Asnafe Nasr Ka Taruf (BA221404)

Day & Date: Monday, 10-11-2025 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the left indicate full marks.

08

سوال نمبر.1. صحیح متبادل کا انتخاب کر کے جوابات لکھیے۔

1) مانک پور ضلع ڈھاکہ میں کس مذہب کے لوگوں نے مسجد کی تعمیر کیلئے چندہ جمع کیا تھا؟

A) سکھوں B) عیسائیوں

C) مسلمانوں D) ہندوؤں

2) اردو ادب میں طوائفوں کی زندگی اور ان کے مسائل پر سب سے پہلے کس فنکار نے ناول تخلیق کئے؟

A) مرزا ہادی رسوا B) پنڈت رتن ناتھ سرشار

C) ڈپٹی نذیر احمد D) منشی پریم چند

3) مافون الفطرت عناصر کہانیوں کا مجموعہ کس نثری صنف کو کہا جاتا ہے؟

A) افسانہ B) انشائیہ نگاری

C) ناول D) داستان

4) اردو میں داستان نویسی کے فن کا باضابطہ آغاز برطانیہ حکومت کے قائم کردہ کس ادارے سے ہوتا ہے؟

A) فورٹ ولیم کالج B) دکن کالج

C) فورٹ سینت جارج کالج D) دہلی کالج

5) "ہندوستان ایک خوبصورت دلہن ہے اور ہندو اور مسلمان اس کی دو آنکھیں ہیں"۔ یہ قول کس کا ہے؟

A) مہاتما گاندھی B) سر سید احمد خان

C) مولانا ابوالکلام آزاد D) خان عبد الغفار خان

6) اردو ادب میں سب سے پہلے کس فنکار نے ناول نگاری کی بنیاد ڈالی؟

A) ڈپٹی نذیر احمد B) سجاد حیدر یلدرم

C) پنڈت رتن ناتھ سرشار D) محمد علی جوہر

7)فورٹ ولیم کالج کی پہلی اردو نثری تصنیف کا نام بتایئے جو عام فہم اور سلیس زبان میں لکھی گئی تھی؟

A) آرائش محفل
B)باغ و بہار
C)گلشن ہند
D)چہار درویش

8)راجندر سنگھ بیدی کو ناول ایک چادر میلی سی پر ۱۹۶۵ء میں کس بڑے اعزاز و ایوارڈ سے نوازا گیا تھا؟

A)ساہتیہ اکادمی ایوارڈ
B)اقبال سمنان ایوارڈ
C)پدم بھوشن ایوارڈ
D)غالب ایوارڈ

سوال نمبر.2. مندرجہ ذیل سوالات کا کے مختصر جوابات لکھیئے۔(کوئی چار) **12**

1)صنف "انشائیہ" کی تعریف بیان کیجیئے؟

2)صنف "ناول" کسے کہتے ہیں؟

3)"راجندر سنگھ بیدی" کے بارے میں مختصر معلومات لکھیئے؟

4)ناول کا اہم جزو "مکالمہ نگاری" پر تبصرہ کیجیئے؟

5)انشائیہ "ہندو اور مسلمانوں میں ارتباط" کا مرکزی خیال کیجیئے؟

6)انشائیہ "کتے" کے ذریعے مصنف کیا پیغام دینا چاہتے ہیں؟

سوال نمبر.3 مفصل جواب لکھیئے۔(کوئی ایک) **10**

1)اردو ادب میں "داستان گوئی" کا آغاز و ارتقاء کا مفصل جائزہ لیجیئے؟

2)پریم چند کا تخلیق کردہ شاہکار افسانہ "کفن" کا تنقیدی جائزہ لیجیئے؟

سوال نمبر.4. اردو میں "افسانہ نگاری" کا آغاز و ارتقاء پر مفص نوٹ لکھیئے؟ **10**

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र - IV) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: ऑक्टोबर / नोव्हेंबर – २०२५
Labour Welfare (BA221408)

वार, दिनांक: सोमवार, १0-११-२0२५ कमाल गुण: ४0
वेळ: दुपारी १२:00 ते 0२:00

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. 0८

१) भारतात नवीन आर्थिक धोरण ––– या वर्षी लागू करण्यात आले.
अ) १९५१ ब) १९७१
क) १९८१ ड) १९९१

२) बेव्हरेज अहवाल ––– या वर्षी प्रकाशित झाला.
अ) १९१८ ब) १९३६
क) १९४२ ड) १९५१

३) कामगार नुकसान भरपाई कायदा ––– या वर्षी अस्तित्वात आला.
अ) १९२३ ब) १९४३
क) १९७३ ड) १९९३

४) भारतीय कामगार संघटना कायदा ––– या वर्षी अस्तित्वात आला.
अ) १९0९ ब) १९२६
क) १९३९ ड) १९४७

५) कामगारांची कार्यक्षमता ––– यावर अवलंबून असते.
अ) कामाचा अनुभव ब) कामाचे प्रशिक्षण
क) कामगाराचे शिक्षण ड) वरील सर्व

६) मातृत्व लाभ कायदा ––– या वर्षी अस्तित्वात आला.
अ) १९४७ ब) १९५१
क) १९६१ ड) १९७७

७) आंतरराष्ट्रीय कामगार संघटनेचे मुख्य कार्यालय ––– या ठिकाणी आहे.
अ) पॅरीस ब) जयपूर
क) जिनेव्हा ड) न्युयार्क

८) भारतातील कामगार संघटनेचा प्रमुख दोष ––– हा आहे.

अ) अंतर्गत नेतृत्त्व ब) बाहय नेतृत्त्व

क) कामगारांचे नेतृत्त्व ड) वरील सर्व

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) कामगार संघटनेची उद्दिष्टये सांगा.

ब) सामाजिक सुरक्षितता ही संकल्पना स्पष्ट करा.

क) सामाजिक सुरक्षिततेची उद्दिष्टये सांगा.

ड) सामाजिक विमा संकल्पना स्पष्ट करा.

इ) कामगारांची कार्यक्षमता ही संकल्पना स्पष्ट करा.

ई) मातृत्त्व लाभ कायद्याचे लाभ सांगा.

प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १०

अ) आंतरराष्ट्रीय कामगार संघटनेची कामगार कल्याणातील भूमिका स्पष्ट करा.

किंवा

ब) नविन आर्थिक धोरणाचे भारतातील सामाजिक सुरक्षिततेवरील परिणाम स्पष्ट करा.

प्र.४ कामगारांच्या कार्यक्षमतेवर परिणाम करणारे घटक स्पष्ट करा. १०

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination: October/November - 2025
Labour Welfare (BA221408)

Day & Date: Monday, 10-11-2025 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) In India New Economic Policy introduced in _____ year.
a) 1951 b) 1971
c) 1981 d) 1991

2) Beveridge Report Published in _____ year.
a) 1918 b) 1936
c) 1942 d) 1951

3) The Worker's Compensation Act was established in _____ year.
a) 1923 b) 1943
c) 1973 d) 1993

4) The Indian Trade Union Act was established in _____ year.
a) 1909 b) 1926
c) 1939 d) 1947

5) Efficiency of labour is depends upon _____.
a) Work experience b) Work training
c) Workers education d) All the above

6) The Maternity benefit act was established in _____ year.
a) 1947 b) 1951
c) 1961 d) 1977

7) The head office of International labour organization is located at _____.
a) Paris b) Jaipur
c) Geneva d) New York

8) The main defect of Trade Union in India is _____ leadership.
a) Internal b) External
c) Employees d) All the above

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

a) State the objectives of trade union.
b) Explain the concept of social security.
c) State the objectives of social security.
d) Explain the concept of social insurance.
e) Explain the concept of labour efficiency.
f) State the benefits of Maternity Benefit Act.

Q.3 Answer the following question in detail. (Any One) **10**

a) Explain the role of International Labour Organization in labour welfare.

OR

b) Explain the impact of New Economic Policy on Social Security in India.

Q.4 Explain the factors determining of efficiency of labour. **10**

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र - IV) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: ऑक्टोबर / नोव्हेंबर – २०२५
Co-operation (BA221407)

वार, दिनांक: सोमवार, १०-११-२०२५ कमाल गुण: ४०
वेळ: दुपारी १२:०० ते ०२:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) ––– हे नागरी सहकारी बँकांचे सभासद असतात.
अ) व्यापारी ब) नोकरदार
क) लघुउद्योजक ड) वरील सर्व

२) महाराष्ट्र सहकारी संस्था कायदा ––– साली पास करण्यात आला.
अ) १९५० ब) १९५५
क) १९६० ड) १९७५

३) राष्ट्रीय सहकारी विकास महामंडळाचे अध्यक्ष ––– हे आहेत.
अ) पंतप्रधान ब) अर्थमंत्री
क) केंद्रीय कृषिमंत्री ड) केंद्रीय संरक्षण मंत्री

४) नाबार्डचे मुख्यालय ––– येथे आहे.
अ) दिल्ली ब) मुंबई
क) ठाणे ड) पुणे

५) ––– ही भारतातील सहकारी साखर कारखान्यांची प्रमख समस्या आहे.
अ) कामगारांची समस्या ब) दुय्यम उत्पादनाची समस्या
क) वाहतुकीची समस्या ड) वरील सर्व

६) सहकारी खरेदी–विक्री संस्था ––– च्या तारणावर कर्जे देतात.
अ) शेतमाल ब) जनावरे
क) घर ड) यापैकी नाही

७) सहकाराचा दुसरा व्यापक कायदा ––– साली संमत करण्यात आला.
अ) १९०४ ब) १९०६
क) १९०८ ड) १९१२

८) सहकार कायद्यानुसार सहकारी संस्थेच्या स्थापनेसाठी कमीत कमी ––– सभासदांची आवश्यकता असते.

अ) ०५ ब) १०

क) १५ ड) २०

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) दुग्ध सहकारी संस्थांच्या कोणत्याही तीन समस्या सांगा.

ब) राष्ट्रीय शेती सहकारी खरेदी विक्री महासंघाची कोणतीही तीन कार्ये सांगा.

क) राज्य सहकारी बँकांच्या कोणत्याही तीन समस्या सांगा.

ड) NCDC ची कोणतीही तीन उद्दिष्टे सांगा.

इ) सहकारी खरेदी–विक्री संस्थांच्या कोणत्याही तीन समस्या सांगा.

ई) भारतीय राष्ट्रीय सहकारी संघाची कोणतीही तीन उद्दिष्टे सांगा.

प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १०

अ) भारतातील सहकारी साखर कारखान्यांच्या समस्या कोणत्या आहेत?

किंवा

ब) भारतातील सहकारी चळवळीच्या विकासातील नाबार्डची भूमिका स्पष्ट करा.

प्र.४ नागरी सहकारी बँका म्हणजे काय? नागरी सहकारी बँकांच्या समस्या स्पष्ट करा. १०

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination: October/November - 2025
Co-operation (BA221407)

Day & Date: Monday, 10-11-2025 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) _____ are members of Urban Co-Operative Banks.
a) Merchant b) Servant
c) Small Entrepreneur d) All of these

2) The Maharashtra Co-operative Societies Act was passed in _____.
a) 1950 b) 1955
c) 1960 d) 1975

3) _____ is the President of National Co-Operative Development Corporation.
a) Prime Minister b) Finance Minister
c) Union Minister of Agriculture d) Union Minister of Defence

4) The Head Office of NABARD is located at _____.
a) Delhi b) Mumbai
c) Thane d) Pune

5) _____ is a Major Problem for Co-Operative sugar factories.
a) Problem of Labour b) Problem of by Product
c) Problem of Transport d) All of these

6) Co-Operative Marketing Societies Provide loans on the security of _____.
a) Agricultural Produce b) Animals/Cattles
c) Home d) None of these

7) The Second Comprehensive law on Co-Operation passed in _____.
a) 1904 b) 1906
c) 1908 d) 1912

8) As per Co-Operative Act minimum _____ members required for established the Co-Operative Society.
a) 05 b) 10
c) 15 d) 20

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

a) State any Three Problems of Dairy Co-Operative Societies.
b) State any Three Objectives of National Agricultural Co-Operative Marketing Federation.
c) Sate any Three Problems of State Co-Operative Banks.
d) State any Three Objectives of NCDC.
e) State any Three Problems of Marketing Co-Operative Societies.
f) State any Three Objectives of National Co-Operative Union of India.

Q.3 Answer the following question. (Any One) **10**

a) What are the Problems of Co-Operative sugar Factories in India.

OR

b) Explain the role of NABARD in the development of Co-Operative movement in India.

Q.4 What is Urban Co-operative Banks? Explain the Problems of Urban Co-operative Banks. **10**

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र - IV) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: ऑक्टोबर / नोव्हेंबर – २०२५
History of Social Reforms in Maharashtra (1818–1970A.D.)
(BA221411)

वार, दिनांक: सोमवार, १०-११-२०२५ कमाल गुण: ४०
वेळ: दुपारी १२:०० ते ०२:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) कोल्हापूरात ''शाहूपूरी'' व्यापारपेठ ––– यांनी बसविली.
अ) राजर्षी शाहू महाराज ब) छत्रपती राजाराम महाराज
क) छत्रपती संभाजी राजे ड) शहाजी महाराज

२) रयत शिक्षण संस्थेची स्थापना ––– यांनी केली.
अ) पंजाबराव देशमुख ब) गोपाळहरी देशमुख
क) कर्मवीर भाऊराव पाटील ड) सुरेंद्र सेन

३) ––– या विद्यापीठाने डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांना पीएच. डी पदवी बहाल केली.
अ) पुणे ब) कोलंबीया
क) केंब्रिज ड) ऑक्सफर्ड

४) महर्षी विट्ठल रामजी शिंदे यांचा जन्म कर्नाटकातील ––– या गावी झाला.
अ) इंडी ब) जामखंडी
क) बेंगलूर ड) मैसुर

५) राजर्षी शाहू महाराजांनी कोल्हापूरात अस्पृश्य मुलांसाठी १९०७ मध्ये ––– हे वसतीगृह सुरू केले.
अ) मिस क्लार्क वसतीगृह ब) व्हिक्टोरीया वसतीगृह
क) प्रिन्स होस्टेल ड) गार्डन वसतीगृह

६) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांचा जन्म ––– या गावी झाला.
अ) जबलपूर ब) महू
क) इंदोर ड) महाड

७) सावित्रीबाई फुले व महात्मा फुले यांनी ––– मध्ये पुण्यात भिडे वाडयामध्ये मुलींची शाळा सुरू केली.

अ) १९४६ ब) १९४७

क) १८४८ ड) १८५२

८) मुंबई येथे 'शारदा सदनची' स्थापना ––– यांनी केली.

अ) ताराबाई शिंदे ब) पंडिता रमाबाई

क) सावित्रीबाई फुले ड) फातिमा शेख

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) **१२**

अ) महर्षी विट्ठल रामजी शिंदे यांचे अस्पृश्योद्धाराचे कार्य लिहा.

ब) पंडिता रमाबाई यांचे कार्य थोडक्यात लिहा.

क) कर्मवीर भाऊराव पाटील यांचे शैक्षणिक कार्य लिहा.

ड) सावित्रीबाई फुले यांचे कार्य सांगा.

इ) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांचे राजकिय कार्ये सांगा.

ई) राजर्षी शाहू महाराजांच्या जीवनातील ''वेदोक्त प्रकरण'' काय आहे ते सांगा.

प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) **१०**

अ) राजर्षी छत्रपती शाहू महाराज यांचे सामाजिक व शैक्षणिक कार्य स्पष्ट करा.

किंवा

ब) विट्ठल रामजी शिंदे यांचे कार्ये थोडक्यात सांगा.

प्र.४ डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांची कार्ये स्पष्ट करा. **१०**

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination: October/November – 2025
History of Social Reforms in Maharashtra (1818–1970A.D.) (BA221411)

Day & Date: Monday, 10-11-2025 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. 08

1) _____ had created Shahupuri Trade Market in Kolhapur.
a) Rajarshi Shahu Maharaj b) Chh. Rajaram Maharaj
c) Chh. Shambhaji Raje d) Shahaji Maharaj

2) _____ founded Rayat Shikshan Sanstha.
a) Panjabrao Deshmukh b) Gopalhari Deshmukh
c) Karmveer Bhahurao Patil d) Surendranath Sen

3) _____ university has awarded Ph.D degree to Dr. Babasaheb Ambedkar.
a) Pune b) Colombia
c) Kembridge d) Oxford

4) Maharshi Vitthal Ramji Shinde was born in Karnataka in _____ village.
a) Indi b) Jamkhandi
c) Bangalore d) Mysore

5) In 1907 _____ backward boys hostel was opened in Kolhapur by Rajarshi Shahu Maharaj.
a) Miss Clark Hostel b) Victoria Hostel
c) Prince Hostel d) Garden Hostel

6) Dr. Babasaheb Ambedkar was born in _____ place.
a) Jabalpur b) Mahu
c) Indor d) Mahad

7) Savitribai Phule and Mahatma Phule started girls school at Bhide Wada in Pune _____.
a) 1946 b) 1947
c) 1848 d) 1852

8) "Sharda Sadan" in Mumbai was established by _____.

a) Tarabai Shinde b) Pandita Ramabai
c) Savitribai Phule d) Fatima Shaikh

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

a) Vitthal Ramji Shinde's work for untouchables.
b) Pandita Ramabai's work
c) Educational work of Karmveer Bhahurao Patil.
d) Work of Savitribai Phule
e) Political work of Dr. Babasaheb Ambedkar.
f) What is the Vedokta case in the life of Rajarshi Shahu Maharaj.

Q.3 Broad answers question. (Any One) **10**

a) State the social and educational work of Rajarshi Shahu Maharaj.

OR

b) State briefly the work of Maharshi Vitthal Ramji Shinde.

Q.4 State the work of Dr. Babasaheb Ambedkar. **10**

Seat No.	

Set **P**

बी.ए (सत्र - IV) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: ऑक्टोबर / नोव्हेंबर – २०२५
Opt. History (Paper - VI)
Modern India (1857 - 1950 A.D.) (BA221444)

वार, दिनांक: मंगळवार, ११-११-२०२५ कमाल गुण: ४०

वेळ: दुपारी १२:०० ते ०२:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) सातारा येथे ––– यांनी प्रतिसरकारची स्थापना केली.
अ) अच्युतराव पटवर्धन ब) जयप्रकाश नारायण
क) क्रांतिसिंह नाना पाटील ड) उषा मेहता

२) ''हिंदुस्तान सोशालिस्ट रिपब्लिकन असोसिएशन'' या संघटनेची स्थापना ––– यांनी केली होती.
अ) लाला हरदयाळ ब) चंद्रशेखर आझाद
क) रामसिंग ड) वि. दा. सावरकर

३) ––– येथील हिंसक घटनेमुळे महात्मा गांधींनी असहकार चळवळ स्थगित केली.
अ) चंपारण्य सत्याग्रह ब) जालियनवाला बाग हत्याकांड
क) चौरीचौरा ड) सविनय कायदेभंग

४) ––– यांनी भारताच्या फाळणीची योजना तयार केली.
अ) लॉर्ड माऊंटबॅटन ब) लॉर्ड वेव्हेल
क) स्ट्रेफार्ड क्रिप्स ड) लॉर्ड डफरिन

५) ––– हे आझाद हिंद सेनेचे सरसेनापती होते.
अ) रासबिहारी बोस ब) सुभाषचंद्र बोस
क) कॅप्टन मोहनसिंग ड) चंद्रशेखर आझाद

६) संस्थानाच्या विलिनीकरणासाठी ––– यांच्या सूचनेनुसार संस्थांन मंत्रालय स्थापन करण्यात आले होते.
अ) पंतप्रधान ॲटली ब) महात्मा गांधी
क) लॉर्ड माऊंटबॅटन ड) सरदार वल्लभभाई पटेल

७) महात्मा गांधी यांनी सविनय कायदेभंग चळवळ ––– साली सुरू केली होती.

अ) १९२0 ब) १९३0

क) १९४२ ड) १९४५

८) भारतीय राज्यघटना ––– रोजी स्वीकृत करण्यात आली.

अ) १५ ऑगस्ट १९४७ ब) २६ नोव्हेंबर १९४९

क) २६ जानेवारी १९५0 ड) २६ जानेवारी १९५१

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) **१२**

अ) धारासना सत्याग्रह या विषयी माहिती लिहा.

ब) मुस्लिम लीग याविषयी थोडक्यात माहिती लिहा.

क) क्रांतीकारक भगतसिंग यांचे प्रमुख कार्य सांगा.

ड) आझाद हिंद सेना याविषयी थोडक्यात माहिती लिहा.

इ) कुका चळवळ याविषयी थोडक्यात माहिती द्या.

ई) १९४७ चा भारत स्वातंत्र्याचा कायदयातील प्रमुख तरतुदी लिहा.

प्र.३ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक) **१0**

अ) असहकार चळवळीची कारणे सांगून असहकार चळवळीविषयी माहिती विशद करा.

किंवा

ब) क्रांतिकारक चळवळीत महाराष्ट्रातील क्रांतिकारक यांच्याविषयी माहिती लिहा.

प्र.४ १९३५ चा भारत प्रशासन कायद्याची वैशिष्टये स्पष्ट करा. **१0**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination: October/November - 2025
Opt. History (Paper - VI)
Modern India (1857 - 1950 A.D.) (BA221444)

Day & Date: Tuesday, 11-11-2025 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) _____ formed a 'Prati Sarkar' at Satara.
a) Achyutrao Patwardhan b) Jayprakash Narayan
c) Kranti Singh Nana Patil d) Usha Mehta

2) "Hindustan Socialist Republican Association" was founded by _____.
a) Lala Hardayal b) Chandrasekhar Azad
c) Ram Singh d) V. D. Savarkar

3) Mahatma Gandhi suspended the non-cooperation movement due to the violent incident at _____.
a) Champaranya Satyagraha b) Jallianwala Bagh Massacre
c) Chaurichaura d) Civil Disobedience

4) _____ prepared a plan for the partition of India.
a) Lord Mountbatten b) Lord Wavell
c) Strafford Cripps d) Lord Dufferin

5) _____ was the Commander-in-Chief of Azad Hind Army.
a) Rasbihari Bose b) Subhash Chandra Bose
c) Capt. Mohan Singh d) Chandrasekhar Azad

6) Ministry of Institutions was constituted as per the instructions of _____ for merger of institutions.
a) P. M. Attlee b) Mahatma Gandhi
c) Lord Mountbatten d) Sardar Vallabhbhai Patel

7) 'Civil Disobedience Movement' was started by Mahatma Gandhi in the year _____.
a) 1920 b) 1930
c) 1942 d) 1945

8) The Constitution of India was adopted on _____.
a) 15 August 1947 b) 26 November 1949
c) 26 January 1950 d) 26 January 1951

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

a) Write information about Dharasana Satyagraha.
b) Write a brief about the Muslim League.
c) State the major works of revolutionary Bhagat Singh.
d) Write brief information about Azad Hind Sena.
e) Briefly explain the Kuka Movement
f) Write the major provisions of the Indian Independence Act of 1947.

Q.3 Broad Question. (Any One) **10**

a) Elaborate information about Non-Cooperation Movement by giving reasons for non-cooperation movement.

OR

b) Write information about the revolutionaries of Maharashtra in the revolutionary movement.

Q.4 Explain the features of the Administration of India Act, 1935. **10**

Seat No.	

Set **P**

बी.ए (सत्र - IV) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: ऑक्टोबर / नोव्हेंबर – २०२५
Opt. Geography Paper-VI
Environmental Geography (BA221462)

वार, दिनांक: मंगळवार, ११-११-२०२५ कमाल गुण: ४०

वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०५:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) ––– या दिवशी जागतिक पर्यावरण दिन साजरा केला जातो.
अ) ५ मे ब) ५ जून
क) ५ जुलै ड) ५ ऑगस्ट

२) जगातील पहिली पर्यावरण परिषद ––– येथे भरली.
अ) रोम ब) बर्लिन
क) स्टॉकहोम ड) पॅरिस

३) निसर्गवाद ही ––– विचारसारणी म्हणून ओळखले जाते.
अ) फ्रेंच ब) जर्मन
क) ब्रिटिश ड) अमेरिकन

४) ––– जीवसंहतीत विस्तृत व्यापारी शेतीचा विकास झाला आहे.
अ) तैगा ब) टुंड्रा
क) वाळवंटी ड) गवताळ

५) पृथ्वीच्या एकूण क्षेत्रफळाच्या सुमारे ––– टक्के भाग हा महासागर व समुद्राने व्यापलेला आहे.
अ) ६५ ब) ७१
क) ७५ ड) ८०

६) जीवोत्पत्ती हा सिद्धान्त ––– यांनी मांडला.
अ) रिटर ब) हम्बोल्ट
क) रेटझेल ड) डार्विन

७) टिहरी बांध आंदोलन ––– राज्यातील आहे.
अ) तमिळनाडू ब) कर्नाटक
क) पंजाब ड) उत्तराखंड

८) जंगलतोड ही ––– निर्मित पर्यावरणीय समस्या आहे.

अ) नैसर्गिक ब) धार्मिक

क) राजकीय ड) मानव

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) पर्यावरण भूगोलाची व्याख्या सांगा?

ब) परिसंस्था म्हणजे काय?

क) शक्यतावाद म्हणजे काय?

ड) उष्ण कटीबंधीय पानझडी किंवा मोसमी प्रदेशातील जीवसंहती विषद करा.

इ) उर्जा विनिमय स्तर स्पष्ट करा.

ई) पर्यावरण भूगोलाची व्याप्ती स्पष्ट करा.

प्र.३ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १०

अ) पर्यावरणीय समस्या स्पष्ट करा.

किंवा

ब) आंतरराष्ट्रीय पर्यावरण परिषदा विषद करा.

प्र.४ पर्यावरण भूगोल अभ्यासाचे महत्त्व स्पष्ट करा. १०

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination: October/November - 2025
Opt. Geography Paper-VI
Environmental Geography (BA221462)

Day & Date: Tuesday, 11-11-2025 Max. Marks: 40
Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) _____ is celebrated as a Environment Day.
a) 5th May b) 5th June
c) 5th July d) 5thAugust

2) The world's first environmental conference was held in _____.
a) Rom b) Berlin
c) Stockholm d) Paris

3) Naturalism is known as _____ ideology.
a) French b) German
c) British d) American

4) Extensive commercial farming has been developed in the _____ biosphere.
a) Taiga b) Tundra
c) Desert d) Grassland

5) Oceans and seas cover about _____ percent of the total area of the earth.
a) 65 b) 71
c) 75 d) 80

6) The principle of origin of species is put forward by _____.
a) Ritter b) Humboldt
c) Ratzel d) Darwin

7) Tehri Dam Movement is in the _____ state.
a) Tamil Nadu b) Karnataka
c) Punjab d) Uttarakhand

8) Deforestation is a _____ made environmental problem.
a) Natural b) Religious
c) State d) Human

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

a) Define the environmental geography?
b) What is meaning ecosystem?
c) What is meaning of possibilism?
d) Describe Tropical Deciduous biome.
e) Describe the concept of energy trophic levels.
f) Describe the scope of environmental geography.

Q.3 Answer the following question in detail. (Any One) **10**

a) Describe the environmental problems.

OR

b) Give details on international environmental conferences.

Q.4 Explain the importance of environmental geography. **10**

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination: October/November – 2025
Opt. Hindi (Paper - V)
आधुनिक हिंदी रेखाचित्र साहित्य एवं शब्द – संपदा (BA221427)

वार, दिनांकः बुधवार, १२-११-२०२५ कमाल गुणः ४०
वेळः दुपारी १२:00 ते 0२:00

सूचनाएँ : १) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।
२) दाईं ओर लिखे अंक प्रश्न के लिए निर्धारित अंक दर्शाते हैं।

प्र.१ निम्नलिखित पर्यायों में से उचित पर्याय चुनकर वाक्य फिर से लिखिए। ०८

१) रेखाचित्र विधा का उद्‌भव बीसवीं शती के ––– दशक में हुआ।
अ) प्रथम ब) द्वितीय
क) तृतीय ड) चतुर्थ

२) आचार्य विनय मोहन शर्मा ने ––– नामक रेखाचित्र लिखा है।
अ) घीसा ब) बुधिया
क) गुरूदेव ड) वकील साहब

३) हिंदी के सिद्धहस्त रेखाचित्रकार के रूप में ––– का नाम लिया जाता है।
अ) रामवृक्ष बेनीपुरी ब) निराला
क) चित्रा मुदगल ड) विष्णु प्रभाकर

४) 'एक नेत्रहीन दृष्टि' यह रेखाचित्र ––– को केंद्र रखकर लिखा गया है।
अ) खेतिया ब) बुधिया
क) घीसा ड) साधूसिंह

५) बिमला के पति का नाम ––– है।
अ) रामू ब) गमकू
क) सुरजीत ड) जियाल

६) 'जो अपनी इच्छा पर निर्भर हो' इस वाक्यांश के लिए प्रयुक्त शब्द ––– है।
अ) कृतन्घ ब) श्रव्य
क) ऐच्छिक ड) निरक्षर

७) घर की मुर्गी ––– बराबर।

अ) सांभर ब) दाल

क) पानी ड) रोटी

८) 'अभिरूची' इस शब्द का ––– यह भी अर्थ प्रचलित है।

अ) मात्रा ब) निंदा

क) संकट ड) शौक

प्र.२ लघुत्तरी प्रश्न (कोई भी चार) **१२**

अ) 'दाल में कुछ काला है' कहावत का अर्थ स्पष्ट कीजिए।

ब) 'जैसा देस वैसा भेस' कहावत का आशय स्पष्ट कीजिए।

क) तटस्थ, कामचोर, अनिवार्य इन शब्दों को वाक्यांश के रूप में विस्तार से लिखिए।

ड) 'गौरव' शब्द के प्रचलित अनेक अर्थ लिखिए।

इ) रेखाचित्र के स्वरूप को संक्षेप में लिखिए।

ई) गुरूदेव रविंद्रनाथ टैगोर जी के बारे में संक्षेप में लिखिए।

प्र.३ दीर्घोत्तरी प्रश्न (कोई भी एक) **१०**

अ) 'बुधिया' इस रेखाचित्र का आशय स्पष्ट कीजिए।

अथवा

ब) 'जब तक बिमलाएं है' रेखाचित्र में प्रस्तुत स्त्री के महत्त्व को विस्तार से लिखिए।

प्र.४ 'घिसा' रेखाचित्र में प्रस्तुत लेखिका के विचारों को स्पष्ट कीजिए। **१०**

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र - IV) (नवीन) (CBCS) परीक्षा:
ऑक्टोबर / नोव्हेंबर – २०२५
Opt. Psychology (Paper - V)
Development Psychology (Middle Adulthood & Late Adulthood)
(BA221459)

वार, दिनांकः बुधवार, १२-११-२०२५ कमाल गुणः ४०
वेळः दुपारी ०३:०० ते ०५:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) मध्यम वयाचा कालावधी ––– असतो.
अ) ४० ते ६० ब) ६० ते ७०
क) ७० ते ८० ड) ८० ते ९०

२) स्त्रियांमध्ये हळूहळू ऋतू बंद होण्याच्या प्रक्रियेला ––– असे म्हणतात.
अ) एस्ट्रोजेन ब) रजोनिवृत्ती
क) फलितीकरण ड) कामक्षणिनता

३) रविना हेल्सन यांनी ––– प्रारूप मांडले.
अ) षटकोनी ब) पंच घटक
क) जीवन प्रसंग ड) जीवन ऋतू

४) रिकामे घरटे संलक्षण हा काळ ––– अवस्थेमध्ये निर्माण होतो.
अ) किशोरावस्था ब) मध्यम प्रौढावस्था
क) वृद्धावस्था ड) उत्तर प्रौढावस्था

५) ––– हा वार्धक्याचा सिद्धांत आहे.
अ) वापरा आणि फेका ब) मनोविश्लेषण
क) सलग्नता परिणाम ड) पंचघटक प्रारूप

६) वृद्धापणाचा प्रमुख दर्शक घटक ––– आहे.
अ) आवाज ब) दृष्टी
क) गंध ड) केस

७) रॉबर्ट पेक यांनी ––– उत्तर प्रौढावस्थेविषयीचा सिद्धांत मांडला.
अ) मनोविश्लेषण ब) वैकासिक कार्य
क) सातत्य सिद्धांत ड) वापरा आणि फेका

८) ––– ही जीवनातील अत्यंत तणावपूर्ण अवस्था आहे.
अ) वृद्धावस्था ब) सेवानिवृत्ती
क) विधवा / विधुरपणा ड) अहम परिवर्तन

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) जरादीर्घदृष्टीकोष म्हणजे काय?
ब) नैपुण्य म्हणजे काय?
क) रिकामे घरटे संलक्षण म्हणजे काय?
ड) वयवाद म्हणजे काय?
इ) बुमरँग मुले कोणास म्हणतात?
ई) शहाणपण म्हणजे काय?

प्र.३ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक) १०

अ) उत्तर प्रौढावस्थेमधील आरोग्य आणि स्वास्थ (सुस्थिती) स्पष्ट करा.

किंवा

ब) मध्यम प्रौढावस्थेमधील काम आणि फुरसत स्पष्ट करा.

प्र.४ मध्यम प्रौढावस्थेतील शारीरिक विकास स्पष्ट करा. १०

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination: October/November - 2025
Opt. Psychology (Paper - V)
Development Psychology (Middle Adulthood & Late Adulthood) (BA221459)

Day & Date: Wednesday, 12-11-2025 Max. Marks: 40
Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) Span of middle adulthood is _____.
a) 40 to 60 b) 60 to 70
c) 70 to 80 d) 80 to 90

2) The female climacteric processes know by _____.
a) Estrogen b) Menopause
c) Fertility d) Climetric

3) Ravina Helsan proposed _____ model.
a) Hexagonal b) Five factor
c) Life event d) Season of life

4) The empty nest syndrome arises in _____.
a) Adolescence b) Middle adulthood
c) Old age d) Late adulthood

5) _____ is a theory of aging.
a) Wear and tear b) Psychoanalytic
c) Cohort d) Five factor model

6) The most obvious sign of aging is the change in a persons _____.
a) Sound b) Vision
c) Smell d) Hair

7) Robert peck proposed _____ theory of late adulthood.
a) Psychoanalytic b) Developmental task
c) Continuity theory d) Wear and tear

8) _____ stage is more painful and stressful in life.
a) Aging b) Retirement
c) Widowed d) Ego transcendence

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

a) What is Presbyopia?
b) What is Expertise?
c) What is the empty nest syndrome?
d) What is ageism?
e) Which children's are called boomrang children?
f) What is wisdom?

Q.3 Answer the following question in detail. (Any One) **10**

a) Explain the health and wellness in late adulthood.

OR

b) Explain the work and leisure in middle adulthood.

Q.4 Explain physical development in middle adulthood. **10**

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र - IV) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: ऑक्टोबर / नोव्हेंबर – २०२५
Opt. Hindi (Paper - VI)
काव्य सारंग, व्याकरण एवं लेखन (BA221428)

वार, तारीखः गुरूवार, १३-११-२०२५ कमाल गुणः ४०
समयः दोपहर १२:०० ते ०२:००

सूचनाएँ : १) सभी प्रश्न अनिवार्य है।
२) दाई और दिए अंक प्रश्न के पूर्णांक है।

प्र.१ निम्नलिखित प्रश्नों के नीचे दिए गए पर्यायों में से सही पर्याय चुनकर वाक्य फिर से लिखिए। ०८

१) 'बादल को घिरते देखा है' यह कविता ––– की है।
अ) नागार्जुन ब) मुक्तिबोध
क) अज्ञेय ड) धर्मवीर भारती

२) 'मुक्तिबोध' का प्रकाशित पहला काव्यसंग्रह का नाम ––– है।
अ) 'तालाब की मछलियाँ' ब) 'चाँद का मुँह टेढ़ा है'
क) 'अपने घर की तलाश' ड) 'घर–घर घूमा'

३) सच्चीदानंद हीरानंद वात्स्यायन 'अज्ञेय' ने ––– कविता लिखी है।
अ) कालिदास ब) ग्राम्या
क) हिरोशिमा ड) अंधेरे में

४) धर्मवीर भारती जी ने 1956 ई. में ––– के संपादक का दायित्त्व लेकर बंबई चले आए थे।
अ) 'धर्मयुग' ब) 'मतवाला'
क) 'हंस' ड) 'आलोचना'

५) निर्मला पुत्तुल की कविताओं में ––– चेतना की अभिव्यक्ति हुई है।
अ) दलित ब) वृद्ध
क) आदिवासी ड) किन्नर

६) 'नमक' कविता की रचयिता ––– हैं।
अ) निर्मला पुत्तुल ब) धर्मवीर भारती
क) लीलाधर मंडलोई ड) अनामिका

७) '———' कवि ने प्रकृति और पर्यावरण इस विषय पर कविता लिखी हुई है।
अ) अनामिका ब) जयप्रकाश कर्दम
क) लीलाधर मंडलोई ड) निर्मला पुत्तुल

८) जयप्रकाश कर्दम मूलतः ——— चेतना के कवि हैं।
अ) मार्क्सवादी ब) हालावादी
क) छायावादी ड) दलित

प्र.२ निम्नलिखित प्रश्नों में से किन्हीं चार प्रश्नों के उत्तर संक्षेप में लिखिए। १२

अ) विराम चिह्न की परिभाषा लिखिए।
ब) पूर्ण विराम किसे कहते हैं? सोदाहरण स्पष्ट कीजिए।
क) अनुवाद की परिभाषा लिखिए।
ड) अनुवाद का महत्त्व संक्षेप लिखिए।
इ) हिंदी वेबसाईट के चार नाम लिखिए।
ई) वेबसाईट क्या होती है? सोदाहरण स्पष्ट कीजिए।

प्र.३ निम्नलिखित में से किन्हीं दो की ससंदर्भ व्याख्या कीजिए। १०

अ) 'एक दिन सहसा
सूरज निकला
अरे क्षितिज पर नहीं
नगर के चौकः
धूप बरसी
पर अन्तरिक्ष से नहीं,
फटी मिट्टी से।'

ब) 'वे नहीं जानतीं कि
कैसे पहुँच जाती हैं उनकी चीज़ें दिल्ली
जबकि राजमार्ग तक पहुँचने से पहले ही
दम तोड़ देतीं उनकी दुनिया की पगडण्डियाँ'

क) 'नहीं निकल सकता तो आज भी
पहनकर नए कपडे
कितने ही गाँवों में
नहीं निकल सकती जिसकी
घोड़ी पर बारात'

प्र.४ 'पेड़ का नाच' कविता का आशय अपने शब्दों में स्पष्ट कीजिए। १०

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र - IV) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: ऑक्टोबर / नोव्हेंबर – २०२५
Opt. Psychology (Paper - VI)
Psychology of Modern Life (BA221460)

वार, दिनांकः गुरूवार, १३-११-२०२५ कमाल गुणः ४०

वेळः दुपारी ०३:०० ते ०५:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) एखाद्याचा दृष्टीकोन आकलन करण्यासाठी त्याची संदर्भ चौकट स्वीकारणे म्हणजे ––– होय.
अ) सहानुभूती ब) तदुनुभूती
क) दयाळू दृष्टीकोन ड) यापैकी नाही

२) ––– यांच्या संशोधनानुसार १९६० पासून पुरूषांचा घरकामातील सहभाग वाढला आहे.
अ) बियांची ब) गॉटमन
क) डीऑन आणि डीऑन ड) यापैकी नाही

३) ––– यांच्या मते 'मानसिक खेळ' हा प्रभावी संप्रेषणातील अडथळा आहे.
अ) बांडुरा ब) रोजर्स
क) लेविन ड) एरिक बर्न

४) ––– हा प्रेमातील बोधात्मक घटक आहे.
अ) जवळीकता ब) वासना
क) बांधिलकी ड) यापैकी नाही

५) ––– यांच्या मते अनुवंश हा लठ्ठपणातील महत्त्वाचा घटक आहे.
अ) हायमन ब) बुचार्ड
क) पिनेल ड) यापैकी नाही

६) ––– यांनी वजनाचा स्थिर बिंदू सिद्धांत मांडला.
अ) हायमन ब) बुचार्ड
क) पिनेल ड) हिल

७) ––– यांनी कारकीर्द निवडीचे षटकोनी प्रारूप मांडले.
अ) लोहमन ब) हॉलंड
क) पीटरसन ड) यापैकी नाही

८) स्ट्रॉग यांनी ––– शोधिका तयार केली.
अ) बुद्धीमत्ता ब) अभिक्षमता
क) व्यक्तिमत्त्व ड) अभिरूची

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) धूम्रपानाचे परिणाम सांगा.
ब) संप्रेषणा ची व्याख्या लिहा.
क) निकृष्ट आहार म्हणजे काय?
ड) कार्य ताणाचे स्त्रोत कोणते आहेत?
इ) एड्स म्हणजे काय?
ई) स्व प्रकटीकरण म्हणजे काय?

प्र.३ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक) १०

अ) अभाषिक संप्रेषणाची सामान्य तत्त्वे स्पष्ट करा.

किंवा

ब) वैवाहिक सामायोजनातील मर्मभेदक क्षेत्रे स्पष्ट करा.

प्र.४ मद्य पानाची कारणे आणि परिणाम यावर चर्चा करा. १०

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination: October/November – 2025
Opt. Psychology (Paper - VI)
Psychology of Modern Life (BA221460)

Day & Date: Thursday, 13-11-2025 Max. Marks: 40
Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) _____ refers to adopting another's frame of reference to understand his or her point of view.
a) Sympathy b) Empathy
c) Kind Attitude d) None of these

2) According to research conducted by _____ from 1960 share of men in household work is increasing.
a) Biyanchi b) Gottman
c) Dion and Dion d) None of these

3) According to _____ 'game playing' is a barrier in game playing.
a) Bandura b) Rogers
c) Lewin d) Erik Bern

4) _____ is the cognitive factor in love.
a) Intimacy b) Passion
c) Commitment d) All the above

5) According to _____ heredity is an important factor in Obesity.
a) Hyman b) Buchard
c) Pinel d) None of these

6) _____ proposed the Set-Point Theory of weight.
a) Hyman b) Buchard
c) Pinel d) Hill

7) _____ proposed hexagonal model of career choice.
a) Lohman b) Holland
c) Peterson d) None of these

8) Strong prepared _____ inventory.
a) Intelligence b) Aptitude
c) Personality d) Interest

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

a) State the effects of smoking.
b) Define communication.
c) What is malnutrition?
d) Which are sources of stress on the job.
e) What is AIDS?
f) What is self disclosure?

Q.3 Broad Question. (Any One) **10**

a) Discuss general principles of non-verbal communication.

OR

b) Describe vulnerable areas in marital adjustment.

Q.4 Discuss about causes and effects of alcoholism. **10**

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination: October/November – 2025
Opt. English (Paper - V)
Introduction to Language (BA221429)

Day & Date: Friday, 14-11-2025 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) There are _____ vowels in English language.
a) 08 b) 10
c) 20 d) 24

2) _____ is the most active speech organ.
a) tongue b) soft palate
c) lip d) hard palate

3) Human language is not _____.
a) open ended b) symbolic
c) arbitrary d) instinctive

4) /l / is _____ consonant.
a) fricative b) lateral
c) nasal d) affricate

5) An affix which is placed at the end of the word is called as _____.
a) Prefix b) Suffix
c) inffix d) None of these

6) Stops sounds are also called as _____.
a) Fricative b) Nasal
c) Plosive d) Affricate

7) _____ of the following is bound morpheme.
a) ‘college’ b) ‘appointment’
c) ‘clock’ d) ‘success’

8) ‘Basket-ball’ is the example of _____ word formation process.
a) Compounding b) Blending
c) Clipping d) Acronym

Q.2 Answer the following questions in brief. (Any four) **12**

a) Write the transcription of the following words:
- i) court
- ii) good
- iii) house

b) Write three term labels of /t/, /s/ and /n/.

c) Underline the weak forms.
- i) I am traveling by a train
- ii) I have my own house.

d) What is difference between phonology and phonetics?

e) Explain 'Lips Positions' in vowel sounds in English.

f) Describe 'Bilabial' consonants.

Q.3 Write a detailed note on the following. (Any One) **10**

a) Describe the word formation process of compounding, blending, clipping and reduplications.

OR

b) Describe the word formation process of Affixation.

Q.4 What is language? What are the characteristics of human language? **10**

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र - IV) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: ऑक्टोबर / नोव्हेंबर – २०२५
Opt. Sanskrit (Paper - V)
Shrimad-Bhagvadgeeta (BA221433)

वार, दिनांकः शुक्रवार, १४-११-२०२५ कमाल गुणः ४०
वेळः दुपारी ०३:०० ते ०५:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ योग्य पर्यायं चित्वा वाक्यं पुनर्लिखत। योग्य पर्याय निवडून वाक्य पुन्हा लिहा. ०८

१) अच्युत हे नाव ––– साठी वापरले आहे.
अ) नकुल ब) अर्जुन
क) भीम ड) श्रीकृष्ण

२) नैनं दहति –––।
अ) मारूतः ब) पावकः
क) धर्मः ड) अधर्मः

३) यज्ञात् भवति –––।
अ) वर्षा ब) वायुः
क) पर्जन्यः ड) क्रोधः

४) तिसऱ्या अध्यायाचे नाव ––– आहे.
अ) सांख्ययोग ब) कर्मयोग
क) ध्यानयोग ड) भक्तीयोग

५) काम एष –––।
अ) क्रोधः ब) काम
क) मत्सरः ड) मदः

६) वैश्वानर म्हणजे –––।
अ) वारा ब) माती
क) अग्नि ड) पाणी

७) गुढाकेश हे नाव ––– साठी वापरले आहे.
अ) अर्जुन ब) भीम
क) नकुल ड) कृष्ण

८) आदर्शः म्हणजे ———।

अ) आरसा ब) पाणी

क) दंड ड) शंख

प्र.२ टिप्पणीं लिखत। (केवलं ४) १२

टीपा लिहा फक्त(को. ४)

अ) पार्थः

ब) क्रोधः

क) निर्गुण भक्ती

ड) श्रीकृष्णः

इ) नैनं छिन्दन्ति शस्त्राणि।

ई) कुरूक्षेत्रः

प्र.३ एकस्य स्पष्टीकरण कृत्वा उत्तर लिखत. १0

अ) पहिला अध्याय अर्जुन विषाद योग स्पष्ट करा.

किंवा

ब) पुरूषोत्तम योगाचि सविस्तर माहिती द्या?

प्र.४ आत्माचे स्वरूप स्पष्ट करून स्थितप्रज्ञाची लक्षणे स्पष्ट करा? १0

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination: October/November - 2025
Opt. English (Paper - VI)
Indian Writing in English (BA221430)

Day & Date: Saturday, 15-11-2025 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Rewrite the following sentences by choosing the alternative. **08**

1) 'Father Returning Home' is written by _____.
a) Eunice de Souza b) Sri Aurobindo
c) Dilip Chitre d) Tagore

2) When not hungry the tiger prefers to _____.
a) relax and lie down b) eat again
c) wander d) hunt animals

3) What is the central theme of the poem 'All Beautiful Things' by O. P. Bhatnagar
a) The importance of beauty in everyday life
b) A critique of materialism
c) The power of nature
d) The futility of human exitence

4) Gauri Deshpande says that sometimes you want to talk about _____.
a) love and hate b) love and despair
c) love and frustration d) love and marriage

5) Who is the son of Jagan?
a) Natraj b) The cousin
c) Mali d) Grace

6) Where is the novel set?
a) Tirupati b) Malgudi
c) Siligudi d) Chennai

7) The Vendor of Sweets' is divided into _____.
a) twelve chapters b) twenty chapters
c) thirteen chapters d) thirty chapters

8) R.K. Narayan won _____ notable awards in his career as a writer.
a) Padma Vibhushan b) Benson Medal
c) Padma Bhushan d) Above all

Q.2 Answer the following questions. (Any Four) **12**

a) What is the central theme of the poem ‘Tiger’?
b) What is the main idea of the poem ‘Forgive me, Mother’?
c) Explain the father-son relationship in ‘The Vendor of Sweets?’
d) Compare and contrast Ambika and Grace in ‘The Vendor of Sweets’.
e) Comment briefly on a Post-Independence Indian English Novel.
f) Write a short note on any Post-Independence Indian English Novel.

Q.3 Answer the following question. (Any One) **10**

a) Write a critical appreciation of the poem ‘Father Returning Home’.

OR

b) Critically analyze the poem ‘The Female of the Species’ by Gauri Deshpande.

Q.4 Answer the following question. **10**

Discuss the various themes of the novel ‘The Vendor of Sweets’.

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र - IV) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: ऑक्टोबर / नोव्हेंबर – २०२५
Opt. Sanskrit (Paper - VI)
Kavya Shastra (BA221434)

वार, दिनांकः शनिवार, १५-११-२०२५ कमाल गुणः ४०
वेळः दुपारी ०३:०० ते ०५:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ योग्य पर्यायं चित्वा वाक्यं पुनर्लिखत। ०८
योग्य पर्याय निवडून वाक्य पुन्हा लिहा.

१) कविची सृष्टी ––– स्सांनी युक्त आहे.
अ) षड् ब) नव
क) अष्ट ड) सप्त

२) शक्ती, निपुणता, अभ्यास यांना काव्याचे ––– मानले आहे.
अ) लक्षण ब) हेतु
क) प्रयोजने ड) प्रकार

३) वाच्यार्थापेक्षा व्यंग्यार्थ अधिक चमत्कारीक असते ते ––– काव्य होय.
अ) उत्तम ब) मध्यम
क) अधम ड) गद्य

४) एका पदाचा दुसऱ्या पदाशी संबंध येताना मधे बाधा येत नाही ती –––.
अ) आकांक्षा ब) योग्यता
क) सन्निधी ड) जाती

५) ससंदेहस्तू भेदेक्तौ तदनुक्तौ न –––.
अ) विश्वासः ब) संशयः
क) भेदः ड) साधर्म्य

६) कान्ता म्हणजे –––.
अ) पत्नी ब) सासू
क) सून ड) बहिण

७) उपमेय हे उपमाना पेक्षा श्रेष्ठ ––– या अलंकारात असते.

अ) व्यतिरेक ब) व्याजोक्तो

क) उपमा ड) श्लेष

८) काकू ––– विकारः।

अ) ध्वनि ब) भाषा

क) शब्द ड) पद

प्र.२ टिप्पणीं लिखत। (को. ४) १२

टीपा लिहा.

अ) काव्याचे हेतू

ब) काव्यलक्षण

क) उपमा अलंकार

ड) व्यतिरेक अलंकार

इ) अलंकार

ई) जाती

प्र.३ एकस्य स्पष्टीकरण कृत्वा उत्तरं लिखत. १०

अ) काव्यं यशसे अथकृते व्यवहार विदे सद्यपरनिवृत्तये कान्तासम्मितयोप देशयुजे.

किंवा

ब) काव्यस्य भेदानि स्पष्टीकुरू.

प्र.४ आर्थी व्यंजना स्पष्ट करा. १०

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र - IV) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: ऑक्टोबर / नोव्हेंबर – २०२५
Opt. Philosophy (Paper - V)
Western Ethics (BA221455)

वार, दिनांकः सोमवार, १७-११-२०२५ कमाल गुणः ४०

वेळः दुपारी १२:०० ते ०२:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) मिल्ल नुसार सुख हे ––– आहे.
अ) इच्छिण्यायोग्य ब) निषेधात्मक
क) अनैतिक ड) यापैकी नाही

२) 'सर्वांनी नैतिक जीवन जगावे' हे विधान ––– आदेशाचे आहे.
अ) निरूपाधिक ब) सोपाधिक
क) संधी ड) विकल्प

३) मिल्ल च्या दृष्टीने, आयुष्यात प्रत्येकजण ––– साठी धड़पडत असतो.
अ) भीती ब) स्वप्न
क) दुःख ड) सुःख

४) 'साध्यांच्या साम्राज्याचे नागरिक म्हणून जगा', हे ––– चे विधान आहे.
अ) हयूम ब) रसेल
क) कांट ड) हेगेल

५) ––– हा कर्तव्यवादी विचारवंत आहे.
अ) मिल्ल ब) बेन्थॅम
क) सिड्ज्विक ड) कांट

६) मिल्लच्या सार्वत्रिक सुखवादाला ––– असे म्हणतात.
अ) स्वसुखवाद ब) उपयुक्ततावाद
क) निरूपाधिक ड) यापैकी नाही

७) शिक्षेच्या उपप्पत्तीचे ––– प्रकार आहेत.
अ) पाच ब) चार
क) तीन ड) दोन

८) प्रतिबंधात्मक उपपत्ती हा ––– चा एक प्रकार आहे.

अ) सद्‌गुण ब) ज्ञान

क) शिक्षा ड) यापैकी नाही

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) प्राप्तव्यवाद म्हणजे काय?

ब) आदेश म्हणजे काय?

क) सुखवाद म्हणजे काय?

ड) अंतःप्रज्ञावादी नीतिशास्त्र म्हणजे काय?

इ) शिक्षेची सुधारणात्मक उपपत्ती स्पष्ट करा.

ई) कर्तव्यवाद याचा अर्थ स्पष्ट करा.

प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १०

अ) प्लेटो आणि ॲरिस्टॉटल यांच्या दृष्टिकोनातून सद्‌गुण संकल्पना स्पष्ट करा.

किंवा

ब) शिक्षेची सुधारणात्मक उपपत्ती सविस्तर स्पष्ट करा.

प्र.४ 'समाजाने समलैंगिकता स्विकारावे का? यावर चर्चा करा. १०

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination: October/November - 2025
Opt. Philosophy (Paper - V)
Western Ethics (BA221455)

Day & Date: Monday, 17-11-2025 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) According to Mill, pleasure is _____.
a) Desirable b) Prohibitive
c) Immoral d) None of these

2) 'Everyone should live a moral life' this statement is _____ imperative.
a) Categorical b) Hypothetical
c) Conjunctive d) Disjunctive

3) According to Mill, Everyone in life struggles for _____.
a) Fear b) Dream
c) Sorrow d) Happiness

4) 'Act as a member of kingdom of ends', this is _____ 's statement.
a) Hume b) Russell
c) Kant d) Hegel

5) _____ is deontological thinker.
a) Mill b) Bentham
c) Sidzwick d) Kant

6) Mill's universalistic hedonism is also called _____.
a) Egoistic hedonism b) Utilitarianism
c) Categorical d) None of these

7) There are _____ kinds of theory of punishment.
a) Five b) Four
c) Three d) Two

8) Deterrent theory is a kind of _____.
a) Virtue b) Knowledge
c) Punishment d) None of these

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

a) What is teleology?
b) What is imperative?

c) Explain hedonism?
d) What Intuitive ethics?
e) Explain Reformative theory of punishment.
f) Explain the meaning of deontology.

Q.3 Broad answers question. (Any One) **10**

a) According to Plato and Aristotle explain the concept of virtue.

OR

b) Explain the Reformative theory of punishment in detail.

Q.4 Discuss on 'Should society accept Homosexuality?' **10**

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र - IV) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: ऑक्टोबर / नोव्हेंबर – २०२५
Opt. Education (Paper - V)
Teaching and Learning (BA221453)

वार, दिनांकः सोमवार, १७-११-२०२५ कमाल गुणः ४०

वेळः दुपारी १२:00 ते 0२:00

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) शिक्षण हे सामाजिक परिवर्तनाचे खरेखुरे साधन बनविण्याची मुख्य जबाबदारी ––– वर येऊन पडते.
अ) शासन ब) पाठ्यक्रम
क) शाळा ड) शिक्षक

२) मुलांमध्ये घडुन येणाऱ्या गुणात्मक बदलांना ––– असे म्हणतात.
अ) प्रगती ब) विकास
क) वाढ ड) यापैकी नाही

३) ज्या बालकांचा बुद्धिगुणांक ७0 पेक्षा कमी असतो त्यांना ––– मुले म्हणतात.
अ) मंदबुद्धी ब) मागासलेले
क) समस्याप्रधान ड) प्रज्ञावान

४) ––– यांनी शिक्षकाला 'माळयाची' उपमा दिली आहे.
अ) प्लेटो ब) फ्रोबेल
क) रविंद्रनाथ टागोर ड) राधाकृष्णन

५) अध्यापनावर परिणाम करणारा महत्त्वाचा घटक म्हणजे अध्यापनकर्त्या शिक्षकाचा ––– होय.
अ) विषय व्यासंग ब) व्यक्तिमत्त्व
क) व्यवसाय निष्ठा ड) यापैकी नाही

६) ––– यांच्या वापरामुळे शिक्षकाचे अध्यापन प्रभावी होते आणि विद्यार्थ्यांचे अध्ययन सुलभ होते.
अ) अध्यापन पद्धती ब) अध्यापन सूत्रे
क) अध्ययन पद्धती ड) यापैकी नाही

७) अभ्यासक्रम वेळेत संपविण्यासाठी उच्च शिक्षण स्तरावर ––– पद्धती उपयुक्त आहे.

अ) दिग्दर्शन ब) बुद्धीमंथन

क) समस्या निराकरण ड) व्याख्यान

८) ––– हे बुद्धीमंथन पद्धतीचे जनक आहेत.

अ) अलेक्स ऑसबोर्न ब) जॉन ड्युई

क) अलेक्स ऑगबोर्न ड) यापैकी नाही

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) अध्यापनाची कोणतेही तीन सूत्रे स्पष्ट करा.

ब) मंदबुद्धी मुलांची वैशिष्ट्ये सांगा.

क) वाढ आणि विकासातील फरक सांगा.

ड) परिणामकारक अध्यापनाची वैशिष्ट्ये सांगा.

इ) शिक्षकाला नियोजनाची आवश्यकता का असते.?

ई) व्याख्यान पद्धतीचे तोटे/दोष लिहा.

प्र.३ खालील प्रश्नाचे सविस्तर **उत्तर लिहा. (कोणताही एक)** १०

अ) शिक्षकाची भूमिका व समाज परिवर्तनातील शिक्षकाचे योगदान स्पष्ट करा.

किंवा

ब) समस्या निराकरण पद्धत स्पष्ट करा.

प्र.४ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. १०

अध्यापनावर परिणाम करणारे घटक स्पष्ट करा.

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination: October/November - 2025
Opt. Education (Paper - V)
Teaching and Learning (BA221453)

Day & Date: Monday, 17-11-2025 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) The main responsibility of making education the right means for social change lies on _____.
a) Government b) Syllabus
c) School d) Teacher

2) If the qualitative change is being made in children, then it is called as _____.
a) Progress b) Development
c) Growth d) None of these

3) The students those have intelligence quotient below 70 are called as _____ Children.
a) Mentally retarded b) Backward children
c) Problem d) Gifted children

4) _____ compares the teacher as a gardener.
a) Plato b) Frobel
c) Ravindranath Tagore d) Rahakrishanan

5) An important factor that affects on teaching means _____ of teacher.
a) Subject diligence b) Personality
c) Professional trust d) None of these

6) Teaching of teacher become effective and the learning of students become easier because of use of _____.
a) Methods of teaching b) Maxims of teaching
c) Methods of learning d) None of these

7) To finish the curriculum in time at higher education level _____ method is useful.
a) Demonstration b) Brain storming
c) Problem solving d) Lecture

8) The 'Father of Brain Storming Technique' was _____.

a) Alex Osborne b) John Dewey
c) Alex Ogborne d) None of these

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

a) Explain any three Maxims of teaching.
b) State the characteristics of Mentaly Retarded Children.
c) State the difference between growth and development.
d) Write down the characteristics of effective teaching.
e) Why there is need of planning for teacher?
f) State the limitations of Lecture Method.

Q.3 Answer the following question. (Any One) **10**

a) Explain the role of teacher and Contribution of teacher in Social Change.

OR

b) Explain Problem Solving method.

Q.4 Explain the factors affecting on teaching. **10**

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र - IV) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: ऑक्टोबर / नोव्हेंबर – २०२५
Opt. A.I.H.C. (Paper - V)
Economic History of Ancient India (BA221451)

वार, दिनांकः सोमवार, १७-११-२०२५ कमाल गुणः ४०

वेळः दुपारी १२:०० ते ०२:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) प्राचीन काळात भारतातून ––– वस्तूंचा निर्यात परदेशात मोठ्या प्रमाणात केला जात असे.
अ) मसाले ब) मोती
क) सुतीवस्त्र ड) वरील सर्व

२) कापसाच्या शेतीस सर्व प्रथम ––– येथील लोकांनी सुरूवात केली असे मानले जाते.
अ) ग्रीक ब) सुमेरियन
क) सिंधू ड) मेसोपोटेमिया

३) ––– येथील उत्तखननात शंखाचे दिशादर्शक उपकरण मिळाले आहे.
अ) लोथल ब) रंगपूर
क) हडप्पा ड) तेर

४) दक्षिण भारतातील मामल्लपुरम आणि नागपट्टीनम ही ––– काळातील महत्वाची व्यापारी बंदरे होती.
अ) चोल ब) पांड्य
क) पल्लव ड) चालुक्य

५) प्राचीन काळात सम व्यवसायी व्यापारी संघाला ––– असे म्हणत.
अ) संघटना ब) श्रेणी
क) मंडळ ड) समूह

६) गुप्त काळातील सुवर्ण नाणीस ––– असे म्हणत.
अ) निष्क ब) आहत
क) शतमान ड) दिनार

७) सिंधू संस्कृती कालीन जहाज बांधणीचा कारखाना ––– येथे होता.
अ) लोथल ब) बाणावली
क) हडप्पा ड) रंगपूर

८) ––– या हडप्पाकालीन स्थळा मध्ये नांगरलेल्या शेतीचा पुरावा सापडले आहे.
अ) मोहेंजोदारो ब) हडप्पा
क) लोथल ड) कालिबंगन

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) लोथलची माहिती द्या.
ब) तगर बद्दल माहिती द्या.
क) प्राचीन श्रेणी व्यवस्था स्पष्ट करा.
ड) मौर्य काळातील व्यवसायाचे वर्णन करा.
इ) चोल कालीन व्यापार.
ई) नाण्यांचे महत्व.

प्र.३ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १०

अ) मौर्योतर काळातील व्यापाराचा विकास स्पष्ट करा.

किंवा

ब) प्राचीन भारतातील दख्खनच्या आर्थिक स्थितीचे वर्णन करा.

प्र.४ हडप्पा काळातील उद्योग आणि व्यवसायाबद्दल माहिती लिहा. १०

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination: October/November - 2025
Opt. A.I.H.C. (Paper - V)
Economic History of Ancient India (BA221451)

Day & Date: Monday, 17-11-2025 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) In ancient times, _____ goods were exported in large quantities from India.
a) Spices b) Pearls
c) Cotton d) All of the above

2) Cotton farming is believed to have been started by the people of _____ first.
a) Greek b) Sumerian
c) Indus d) Mesopotamia

3) Excavation at _____ has found a conch directional device.
a) Lothal b) Rangpur
c) Harappa d) Ter

4) Mamallapuram and Nagapattinam in South India were important trading ports during the _____ period.
a) Chola b) Pandya
c) Pallava d) Chalukya

5) In the ancient period same business community was called _____.
a) Organization b) Guilds
c) Mandala d) Group

6) The gold coins of the Gupta period were called _____.
a) Nishka b) Aahata
c) Shatmana d) Dinar

7) In the Indus period ship building factory was at _____.
a) Lothal b) Banavali
c) Harappa d) Rangpur

8) Evidence of agriculture plowing has been found in the _____ Harappan site.

a) Mohenjodaro b) Harappa
c) Lothal d) Kalibangan

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

a) Give the information about Lothal.
b) Give information about Tagar.
c) Explain the ancient guild system.
d) Describe the Mauryan occupation. .
e) Trade in choala period.
f) Importance of coins.

Q.3 Broad answer question. (Any One) **10**

a) Explain the development of trade in post Mauryan period.

OR

b) Describe the economic condition of Deccan in ancient India.

Q.4 Explain the industries and occupations in Harappan period. **10**

Seat No.	

Set | P

बी.ए. (सत्र - IV) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: ऑक्टोबर / नोव्हेंबर – २०२५
Opt. Sociology (Paper - V)
Indian Society Structure and Change (BA221445)

वार, दिनांकः सोमवार, १७-११-२०२५ कमाल गुणः ४०

वेळः दुपारी ०३:०० ते ०५:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) ––– मुळे आंतरराष्ट्रीय व्यापार पध्दती अस्तीत्त्वात आली.
अ) जागतिकीकरण ब) आधुनिकीरण
क) खाजगीकरण ड) सांस्कृतीकरण

२) ––– यांनी शारदा सहनाची स्थापना केली.
अ) रमाबाई रानडे ब) पंडिता रमाबाई
क) किरण बेदी ड) यापैकी नाही

३) भारतात ––– विविधता आहे.
अ) भाषीक ब) प्रांतीक
क) धार्मीक ड) वरील सर्व

४) ––– यांनी सांस्कृतीकरणाची संकल्पना मांडली.
अ) कुर्वे ब) दुबे
क) मार्क्स ड) श्री निवास

५) सतीबंदी कायदा ––– साली पास झाला.
अ) १८२९ ब) १९२९
क) २०२३ ड) १७२९

६) ––– या काळात स्त्रीयांचा दर्जा सुधारण्यास सुरूवात झाली.
अ) मध्युगीन ब) प्राचीन
क) ब्रिटिश ड) यापैकी नाही

७) हुंडाप्रतिबंधक कायदा ––– साली पास झाला.
अ) १८७० ब) १९९१
क) १९७१ ड) १९६१

८) भारत हे एक ——— राष्ट्र आहे.

अ) धर्मनिरपेक्ष ब) आधुनिक

क) हिंदु ड) धार्मिक

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) ब्रिटिश कालखंडातील स्त्रीयांचा दर्जा स्पष्ट करा.

ब) भारतीय समाजातील विविधता स्पष्ट करा.

क) उदारीकरणाची संकल्पना स्पष्ट करा.

ड) राष्ट्रीय एकात्मतेमधील अडथळे स्पष्ट करा.

इ) आधुनिकी करणाची वैशिष्टये स्पष्ट करा.

ई) जागतीकी करणाची वैशिष्टये स्पष्ट करा.

प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १०

अ) स्वतंत्र्योत्तर कालखंडातील भारतीय स्त्रीयांचा दर्जा स्पष्ट करा.

किंवा

ब) राष्ट्रीय एकात्मतेला अर्थ सांगून राष्ट्रीय एकात्मतेची आवश्यकता स्पष्ट करा.

प्र.४ सांस्कृतीकरणाचा अर्थ सांगून सांस्कृतीकरणाची वैशिष्टये स्पष्ट करा. १०

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination: October/November - 2025
Opt. Sociology (Paper - V)
Indian Society Structure and Change (BA221445)

Day & Date: Monday, 17-11-2025 Max. Marks: 40
Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) Trade system started due to _____.
a) Globalization b) Modernization
c) Privatization d) Sanskritilization

2) Sharda Sadan established by _____.
a) Ramabai Ranade b) Pandita Ramabai
c) Kiran Bedi d) None of these

3) _____ diversity in India.
a) Language b) Regional
c) Religion d) All the above

4) Who propounded the concept of Sanskritilization.
a) Karve b) Dube
c) Marks d) Shrinivas

5) In which year the Satibandhi act was passed.
a) 1829 b) 1929
c) 2023 d) 1729

6) In _____ period the status of women started progress.
a) Medieval b) Ancient
c) British d) None of these

7) Dowry prohibition act passed in _____.
a) 1870 b) 1991
c) 1971 d) 1961

8) India is the _____ nation.
a) Secular b) Modern
c) Hindu d) religious

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

a) Explain the status of women in British period.
b) Explain the diversity in Indian society.
c) Explain the concept of liberalization.
d) Explain the obstacles of national Integration.
e) Explain the characteristics of Modernization.
f) Explain the characteristics of globalization.

Q.3 Answer the following question. (Any One) **10**

a) Explain the status of women in after independence period.

OR

b) Explain the meaning of national integration and explain the need of national integration.

Q.4 Define the Sanskritilization and explain its characteristics. **10**

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र – IV) (नवीन) (CBCS) परीक्षाः ऑक्टोबर/नोव्हेंबर – २०२५
Opt. Philosophy (Paper - VI)
Modern Western philosophy (BA221456)

वार, दिनांक : मंगळवार, १८-११-२०२५ कमाल गुणः ४०
वेळः दुपारी १२:00 ते 0२:00

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) ––– च्या मते ईश्वर आणि द्रव्य हे एकच होत.
अ) ह्यूम ब) कांट
क) हेगेल ड) स्पिनोझा

२) ––– च्या दृष्टीने ईश्वर कल्पना उपजत असते.
अ) देकार्त ब) बेन
क) प्लेटो ड) रसेल

३) देकार्त ची संशय पद्धती ––– आहे.
अ) वैज्ञानिक ब) काल्पनिक
क) अतार्किक ड) यापैकी नाही

४) स्पिनोझाच्या विचारपद्धतीला ––– पद्धती असे म्हणतात.
अ) आर्थिक ब) गणिती
क) भौमितिक ड) तार्किक

५) 'मी विचार करतो म्हणून मी आहे' हे ––– चे विधान होय.
अ) मिल्ल ब) बेन्थॅम
क) विल्यम ड) देकार्त

६) ––– हा आधुनिक तत्वज्ञानाचा जनक म्हणतात.
अ) एयर ब) रसेल
क) कांट ड) देकार्त

७) संशयवाद ही ––– ची संकल्पना आहे.

अ) ह्यूम ब) रसेल

क) हेगेल ड) यापैकी नाही

८) ह्यूम ––– विचारवंत आहे.

अ) बुद्धिवादी ब) अनुभववादी

क) जडवादी ड) चिद्वादी

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोाडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) देकार्तची संशय पद्धती स्पष्ट करा.

ब) देकार्तची शरीर–मन द्वैतवादी संकल्पना स्पष्ट करा.

क) गुण म्हणजे काय?

ड) लॉकच्या दृष्टीने ईश्वर संकल्पना स्पष्ट करा.

इ) अनुभववाद म्हणजे काय?

ई) स्पिनोझाची सर्वेश्वरवादाची संकल्पना स्पष्ट करा.

प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १०

अ) देकार्तच्या विचारसरणी नुसार, पिनियल ग्रंथीचे कार्य स्पष्ट करा.

किंवा

ब) देकार्तच्या दृष्टीकोनातून ईश्वर अस्तित्वाविषयीचे युक्तिवाद स्पष्ट करा.

प्र.४ ह्यूमच्या दृष्टिकोनातील ईश्वराची संकल्पना स्पष्ट करा. १०

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination: October/November - 2025
Opt. Philosophy (Paper - VI)
Modern Western Philosophy (BA221456)

Day & Date: Tuesday, 18-11-2025 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) According to _____ God and Substance are the same.
a) Hume b) Kant
c) Hegel d) Spinoza

2) According to _____ concept of god is pre-established.
a) Descartes b) Bain
c) Plato d) Russell

3) Descartes method of doubt is _____.
a) Scientific b) Imaginary
c) Illogical d) None of these

4) Spinoza's thinking method is called _____ method.
a) Economical b) Mathematical
c) Geometrical d) Logical

5) 'I think therefore I am' is _____ 's statement.
a) Mill b) Bentham
c) William d) Descartes

6) _____ is called father of modern philosopher.
a) Ayer b) Russell
c) Kant d) Descartes

7) Skepticism is _____ 's concept.
a) Hume b) Russell
c) Hegel d) None of these

8) Hume is _____ thinker.
a) Rationalistic b) Empiricist
c) Materialistic d) Idealistic

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

a) Explain Descartes' method of doubt.
b) Explain Descartes Concept of body-mind dualism.
c) What is attribute?
d) Explain the concept of God by Locke.
e) What is empiricism?
f) Explain Spinoza's concept of Pantheism.

Q.3 Answer the following question. (Any One) **10**

a) According to Descartes' ideology, explain work of pineal gland.

OR

b) According to Descartes explain arguments for the existence of God.

Q.4 Explain the concept of God by Hume. **10**

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र - IV) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: ऑक्टोबर / नोव्हेंबर – २०२५
Opt. Education (Paper - VI)
Education in British Period and Post Independence (BA221454)

वार, दिनांकः मंगळवार, १८-११-२०२५ कमाल गुणः ४०
वेळः दुपारी १२:00 ते 0२:00

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) ईस्ट इंडिया कंपनीने ––– साली भारतीय शिक्षणासंबंधी चार्टर ॲक्ट तयार केला.
अ) १८१३ ब) १८२३
क) १८३३ ड) १८३५

२) वूडच्या खालीत्याचे मुख्य कार्य ––– स्थापना हे होय.
अ) महाविद्यालयांची ब) शाळांची
क) विद्यापीठांची ड) व्यवसायकेंद्रांची

३) माध्यमिक शिक्षणासाठी विविधांगी अभ्यासक्रम ––– आयोगाने सुचविला.
अ) डॉ. कोठारी ब) डॉ. मुदलियार
क) सार्जंट ड) डॉ. राधाकृष्णन

४) मुदलियार आयोगाने ––– शाळा स्थापन करण्याची व विकसित करण्याची शिफारस केली.
अ) माध्यमिक ब) तांत्रिक
क) व्यावसायिक शिक्षण ड) बहुदेशीय

५) केंद्र शासनाने ––– रोजी नवे राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरण जाहीर केले.
अ) २0 एप्रिल १९८३ ब) २0 एप्रिल १९८४
क) २0 एप्रिल १९८५ ड) २0 एप्रिल १९८६

६) ७ मे १९९0 रोजी ––– यांच्या अध्यक्षतेखाली एक समिती नेमण्यात आली.
अ) आचार्य राममूर्ती ब) आचार्य रंगमुर्ती
क) आचार्य विनोबा भावे ड) आचार्य देवेंद्रनाथ

७) 'शिक्षक हे राष्ट्राचे शिल्पकार आहेत' असे ––– आयोगाने म्हटले आहे.
अ) डॉ. मुदलियार ब) डॉ. कोठारी
क) डॉ. राधाकृष्णन ड) हंटर

८) कोठारी आयोगाने भाषांच्या अध्ययनासंदर्भात ––– सूत्रांचे संशोधन करण्याची शिफारस केली.
अ) त्रिभाषा ब) द्विभाषा
क) बहुभाषा ड) एक भाषा

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) **१२**

अ) डॉ. मुदलियार आयोगाने सांगितलेली माध्यमिक शिक्षणाची ध्येये कोणती?
ब) डॉ. मुदलियार आयोगाला तत्कालीन माध्यमिक शिक्षणात आढळलेल्या उणीवा कोणत्या?
क) १८१३ च्या चार्टर act मधील शिफारशी लिहा.
ड) झिरप सिंद्धाताच्या अपयशाची कारणे कोणती?
इ) भारतातील मिशन स्कूलची वैशिष्टये सांगा.
ई) 'नवोदय विद्यालयाची' कार्यपद्धती स्पष्ट करा.

प्र.३ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक) **१०**

अ) वूडच्या खालित्यामधील मुख्य शिफारशींचे वर्णन करा.

किंवा

ब) डॉ. कोठारी आयोगाच्या शिफारशी स्पष्ट करा.

प्र.४ राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरण १९८६ ची प्रमुख वैशिष्टये स्पष्ट करा. **१०**

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination: October/November - 2025
Opt. Education (Paper - VI)
Education in British Period and Post Independence (BA221454)

Day & Date: Tuesday, 18-11-2025 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) East India company created the 'Charter Act' of Indian education in the year _____.
a) 1813 b) 1823
c) 1833 d) 1835

2) The main function of Wood's Dispatch is establishment of _____.
a) Colleges b) Schools
c) Universities d) Vocational centers

3) _____ Commission suggested diversified curriculum in secondary education.
a) Dr. Kothari b) Dr. Mudaliyar
c) Sargent d) Dr. Radhakrishnan

4) Dr. Mudaliyar Commission recommended establishing and develops _____ schools.
a) Secondary b) Technical
c) Vocational d) Multifaceted

5) Central Government has announced New Policy on Education in _____.
a) 20th April 1983 b) 20th April 1984
c) 20th April 1985 d) 20th April 1986

6) On 7th May 1990, a committee was organized under the presidency of _____.
a) Acharya Rammurti b) Acharya Rangmurti
c) Acharya Vinoba Bhave d) Acharya Devendranath

7) "Teachers are the nation builders" is stated by _____ commission.
a) Dr. Mudliyar b) Dr. Kothari
c) Dr. Radhakrishnan d) Hunter

8) Dr. Kothari Commission recommended conducting research and suggesting _____.

a) Three language
b) Two language
c) Multi language
d) Single language

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

a) What are the objectives of secondary education suggested by Mudliyar Commission?
b) What major drawbacks were identified in Secondary Education by Dr. Mudliyar Commission?
c) State the recommendations of Charter Act 1813.
d) Which are the causes of unsuccessful of 'Downward Filtration theory'?
e) State the characteristics of Mission school in India.
f) Explain the procedure of 'Navoday Vidyalaya'.

Q.3 Answer the following question in detail. (Any One) **10**

a) Discuss the Main recommendations of Wood's Dispatch.

OR

b) Explain the recommendations of Dr. Kothari Commission.

Q.4 Explain the salient features of National Policy on Education 1986. **10**

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र - IV) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: ऑक्टोबर / नोव्हेंबर – २०२५
Opt. A.I.H.C. (Paper - VI)
Cultural History of Ancient India (BA221452)

वार, दिनांकः मंगळवार, १८-११-२०२५ कमाल गुणः ४०
वेळः दुपारी १२:00 ते 0२:00

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) पद्मपाणीचे प्रसिध्द चित्र ––– येथे चितारलेले आहे.
अ) वेरूळ ब) अजिंठा
क) खजुराहो ड) कोणार्क

२) पट्टदकल येथील विरूपाक्ष मंदिर ––– घराण्याने बांधले आहे.
अ) चालुक्य ब) चोल
क) चंदेल ड) पल्लव

३) पर्यटनाचा विकास हे ––– या आंतरराष्ट्रीय संघटनेचे उद्दिष्ट आहे.
अ) युनो ब) डब्लू. एच. ओ
क) आय. एम. एफ ड) आय. टी. डी. सी

४) पुणे येथील डेक्कन महाविद्यालयात पुरातत्व विभागाची स्थापना ––– यांनी केली.
अ) ह. धि. सांकलिया ब) म. के. ढवळीकर
क) शां. भा. देव ड) व्ही. एस. शिंदे

५) ––– हे सिंधु संस्कृतीचे प्रमुख वैशिष्टय आहे.
अ) प्रचंड इमारती ब) नगररचना
क) भाजलेल्या विटा ड) शिक्के

६) गोपुरे ही ––– मंदिराचे उल्लेखनिय वैशिष्टय आहेत.
अ) उत्तर भारतीय ब) द्रविड
क) वेसर ड) यादव

७) लिंगराज मंदिर ––– मंदिर स्थापत्य शैलीमध्ये बांधलेले आहे.
अ) नागर ब) द्रविड
क) वेसर ड) ओरिसा

८) छत्रपती शिवाजी महाराज संग्रहालय ——— येथे आहे.

अ) पुणे ब) नाशिक

क) मुंबई ड) नागपुर

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) सिंधु संस्कृतीतील शिक्कयांचे वर्णन करा.

ब) तंजावर येथील बृहदेश्वर मंदिराची वैशिष्टये स्पष्ट करा.

क) पर्यटनाचे शैक्षणिक महत्व स्पष्ट करा.

ड) कोणार्कच्या सूर्य मंदिराची प्रमुख वैशिष्टये विशद करा.

इ) वस्तुसंग्रहालयाचे महत्व स्पष्ट करा.

ई) डॉ. वसंत शिंदे यांचे भारतीय पुरातत्वातील योगदान विशद करा.

प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १०

अ) सिंधु संस्कृतीतील नगररचनेची ठळक वैशिष्टये विशद करा.

किंवा

ब) अजिंठा चित्रकलेचे स्वरूप आणि वैशिष्टये सविस्तर वर्णन करा.

प्र.४ पर्यटनाचे सामाजिक आणि सांस्कृतिक महत्व यावर चर्चा करा. १०

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination: October/November - 2025
Opt. A.I.H.C. (Paper - VI)
Cultural History of Ancient India (BA221452)

Day & Date: Tuesday, 18-11-2025 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) The famous painting of Padmapani is painted in _____.
a) Ellora b) Ajanta
c) Khajuraho d) Konark

2) Virupaksha temple at pattadkal was built by _____ dynasty.
a) Chalukya b) Chola
c) Chandel d) Pallav

3) To develop the tourism is main object of _____ international organization.
a) UNO b) WHO
c) IMF d) ITDC

4) Department of Archaeology was established in deccan college, Pune by _____.
a) H. D. Sankalia b) M. K. Dhavalikar
c) S. B. Deo d) V. S. Shinde

5) _____ is the main feature of Indus valley civilization.
a) Huge building b) Town planning
c) Burnt bricks d) Seals

6) Gopuras are the significant feature of _____ temple architecture.
a) North India b) Dravid
c) Vessar d) Yadav

7) The Lingraj temple was built in _____ style of temple architecture.
a) Nagar b) Dravid
c) Vessar d) Orisa

8) Chhatrapati Shivaji Maharaj museum is situated at _____.
a) Pune b) Nashik
c) Mumbai d) Nagpur

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

a) Describe the seals in the Indus civilization.
b) Explain the features of Brihadeshwar temple at Tanjavur.
c) State the educational importance of tourism.
d) Describe the main features of sun temple at Konark.
e) State the importance of museums.
f) Explain the contribution of Dr. Vasant Shinde to the Indian archaeology.

Q.3 Broad answer question. (Any One) **10**

a) Describe the salient features of town planning in the Indus valley civilization.

OR

b) Explain in detail the nature and characteristics of the Ajanta paintings.

Q.4 Discuss the social and cultural importance of tourism. **10**

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र - IV) (सत्र) (CBCS) परीक्षा: ऑक्टोबर / नोव्हेंबर – २०२५
Opt. Sociology (Paper - VI)
Social Problems in India (BA221446)

वार, दिनांक: मंगळवार, १८-११-२०२५ कमाल गुण: ४०
वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०५:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) भारतीय राज्यघटनेच्या १६१ कलमानुसार कशाची व्याख्या करण्यात आली आहे?
अ) नक्षलवाद ब) मुल्यसंघर्ष
क) भ्रष्टाचार ड) बलात्कार

२) नक्षली कारवाईत कोणत्या प्रणालीचा अवलंब केला जातो?
अ) संस्थात्मक ब) वैधानिक
क) हिंसात्मक ड) भावनिक

३) संथनाम आयोग कोणत्या समस्यांशी संबंधित आहे?
अ) अनाथ बालक ब) नक्षलवाद
क) भ्रष्टाचार ड) गुन्हा

४) हुंडाप्रतिबंधक सुधारणा कायदा कधी पारित झाला?
अ) १९८६ ब) १८६५
क) १९६१ ड) १९४६

५) सामाजिक मूल्याचे आणि फोजदारी कायद्याचे उल्लंघन करण्याच्या प्रक्रियेस ——— म्हणतात.
अ) संस्कृती ब) गुन्हा
क) कलंक ड) संघर्ष

६) गर्भजल निदान प्रतिबंधक कायद्याने खालील कोणावर कारवाई होत नाही.
अ) सासू ब) सासरा
क) गर्भवती पत्नी ड) पती

७) गुन्हेगारीची आकडेवारी कोणत्या शहरात सर्वाधिक आहे.
अ) मद्रास ब) पुणे
क) दिल्ली ड) मुंबई

८) भारतीय राज्यघटनेचे कोणते कलम हुंडाबळीशी संबंधीत आहे?

अ) ४९६ ब) ४९८

क) ३0७ ड) ४२0

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोाडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) भ्रष्टाचार म्हणजे काय?

ब) गुन्ह्याची दोन धार्मिक कारणे सांगा.

क) हुंडापध्दतीसाठी जबाबदार असणारे दोन कारणे सांगा?

ड) स्त्रीयावरील कामाच्या ठिकाणी होणार लैंगिक छळाची कारणे कोणती?

इ) नक्षलवादी कारवायाचा उद्देश स्पष्ट करा.

ई) स्त्रीभ्रूणहत्या हि समस्या आधुनिक काळात प्रबळ होण्याची प्रमुख कारणे सांगा.

प्र.३ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तरे लिहा. (कोणताही एक) १0

अ) भ्रष्टाचाराची व्याख्या सांगून भ्रष्टाचाराचे विविध उपाय स्पष्ट करा.

किंवा

ब) नक्षलवाद म्हणजे काय? नक्षलवादी कारवाया थांबण्यासाठी उपाय सांगा.

प्र.४ गुन्ह्याची व्याख्या सांगून गुन्हयाचे सिध्दांत स्पष्ट करा. १0

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination: October/November - 2025
Opt. Sociology (Paper - VI)
Social Problems in India (BA221446)

Day & Date: Tuesday, 18-11-2025 Max. Marks: 40
Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) What is defined as per Article 161 of the Constitution of India?
a) Naxalism b) Value struggle
c) Corruption d) Rape

2) What system is followed in Naxalite operations?
a) Institutional b) Statutory
c) Violent d) Emotional

3) What are the issues that Santhanam Commission related to?
a) Orphan child b) Naxalism
c) Corruption d) Crime

4) When was Dowry Prevention Amendment Act passed.
a) 1986 b) 1865
c) 1961 d) 1946

5) The process of violating social value and criminal law is called _____.
a) Culture b) Crime
c) Stigma d) Conflict

6) The Prevention of Amniocentesis Act does not punish the following persons.
a) Mother-in-law b) Father-in-law
c) Pregnant wife d) Husband

7) Which city has the highest crime statistics?
a) Madras b) Pune
c) Delhi d) Mumbai

8) Which Article of Indian Constitution deals with dowry?
a) 496 b) 498
c) 307 d) 420

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

a) What is corruption?
b) State two religious causes of crime?
c) State two reasons responsible for dowry system?
d) What is sexual harassment of women at workplace?
e) Explain the purpose of Naxalite activities.
f) State the main reasons why the problem of female feticide has become prevalent in modern times.

Q.3 Write a detailed answer the following question. (Any One) **10**

a) Define corruption and explain various solutions to corruption.

OR

b) What is Naxalism? Tell me the solution to stop Naxalite activities?

Q.4 Define crime and explain its theories. **10**

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र - IV) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: ऑक्टोबर / नोव्हेंबर – २०२५
Opt. National Service Scheme (N.S.S.) (Paper - V) (BA221441)

वार, दिनांकः बुधवार, १९-११-२०२५ कमाल गुणः ४०
वेळः दुपारी १२:00 ते 0२:00

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) ग्राहक संरक्षण कायदा ––– राज्यास लागू नाही.
अ) जम्मू काश्मीर ब) पंजाब
क) महाराष्ट्र ड) केरळ

२) जेव्हा एखाद्या खेडयातील घरे एकाच रेषेत रस्त्याच्या दोन्ही बाजूस लांब पसरलेली असतात त्या खेडयास ––– खेडे असे म्हणतात.
अ) एकाकी ब) वर्तुळाकार
क) रेषात्मक ड) विखुरलेले

३) महाराष्ट्रातील जिल्हापरिषदेचा कार्यकाळ ––– वर्ष असतो.
अ) चार ब) पाच
क) सहा ड) सात

४) 'धनगर' ही जात ––– या कॅटगिरीमध्ये समाविष्ट होते.
अ) एन.टी. ब) एस.सी.
क) एस.टी. ड) ओ.बी.सी.

५) २४ डिसेंबर हा ––– दिवस म्हणून साजरा केला जातो.
अ) जागतिक पर्यावरण ब) राष्ट्रीय ग्राहक
क) जागतिक लोखसंख्या ड) जागतिक कामगार

६) ग्रामपंचायतीमध्ये ––– हा प्रथम नागरिक म्हणून ओळखला जातो.
अ) सभापती ब) सरपंच
क) चेअरमन ड) ग्रामसेवक

७) कृषिप्रधान समुदाय व लहान आकार हे ––– या समाजाचे वैशिष्टे आहे.
अ) ग्रामीण ब) शहर
क) भटक्या ड) आदिवासी

८) 'एडस्' हा आजार ——— विषाणूमुळे होतो.

अ) एच.आय.व्ही ब) कोव्हीड–१९

क) पोलीओ ड) एच १ एन १

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) ग्रामसेवकाचे कार्ये लिहा.

ब) बांधील मजदूराचे कारणे लिहा.

क) अंधश्रद्धेचे परिणाम लिहा.

ड) खेडे समुदायाची स्तररचना लिहा.

इ) एस.टी कॅटेगरीच्या समस्या लिहा.

ई) माहिती अधिकाराच्या कायद्याची, २००५ वैशिष्टये लिहा.

प्र.३ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक) १०

अ) 'एड्स' जनजागृती' यावर वृतांत द्या.

किंवा

ब) ग्रामीण समुदायाची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न. १०

ग्रामपंचायतीची कार्य स्पष्ट करा.

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination: October/November - 2025
Opt. National Service Scheme (N.S.S.) (Paper - V) (BA221441)

Day & Date: Wednesday, 19-11-2025 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) The Consumer Protection Act not applicable for _____ State.
a) Jammu & Kashmir b) Punjab
c) Maharashtra d) Kerala

2) The houses in a village are spread out in a straight line on both sides of the road those Villages are called _____ village.
a) Isolated b) Circular
c) Linear d) Spread

3) Duration of Jilha Parishad is _____ years in Maharashtra.
a) 4 b) 5
c) 6 d) 7

4) 'Dhangar' caste community is coming under _____.
a) N.T. b) S.C.
c) S.T. d) O.B.C.

5) 24 December is celebrated as _____ day.
a) World Environment b) National Consumer
c) World Population d) World Labour

6) _____ is the Government representative in Gram Panchayat.
a) Sabhapati b) Sarpanch
c) Chairman d) Gramshevak

7) The _____ is characterized by an agrarian community and small size.
a) Rural b) Urban
c) Nomadic d) Tribal

8) The 'AIDS' is caused by _____ virus.
a) HIV b) Covid-19
c) Polio d) H1N1

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

a) Write the function of Gramsevak.
b) Write the causes of Bonded Labour
c) Write the effect of Superstitions.
d) Write the structure of Village Community.
e) Write the Problems of S.T. Category.
f) Write the Characteristics Right to Information Act, 2005.

Q.3 Broad Question. (Any One) **10**

a) Give brief account of 'AIDS Awareness'.

OR

b) Explain the Characteristics of Rural Life.

Q.4 Broad Question. **10**

Explain the functions of Gram Panchayat.

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र - IV) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: ऑक्टोबर / नोव्हेंबर – २०२५
Opt. Political Science (Paper - V)
Basic Concept in Political Science (BA221449)

वार, दिनांकः बुधवार, १९-११-२०२५ कमाल गुणः ४०
वेळः दुपारी ०३:०० ते ०५:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) वंशपरंपरेने प्राप्त होणारी सत्ता ही ––– अधिसत्तेचे उदाहरण आहे.
अ) विवेकनिष्ठ ब) पारंपारिक
क) संमोहक ड) यापैकी नाही

२) अधिमान्यता हा शब्द ––– भाषेतून घेतला आहे.
अ) ग्रीक ब) इंग्लिश
क) फ्रेंच ड) लॅटिन

३) लोकांना राजकीय सत्तेविषयी अवचित्याची, चांगुलपणाची भावना असणे म्हणजे ––– असणे होय.
अ) अधिमान्यता ब) लोकशाही
क) सत्ता ड) प्रभाव

४) ––– हे अधिसत्तेचे महत्त्वाचे वैशिष्टये आहे
अ) सत्ता ब) लोकशाही
क) अधिमान्यता ड) यापैकी नाही

५) व्यक्ती स्वातंत्र्य हे ––– या राजकीय संकल्पनेचे महत्त्वपूर्ण वैशिष्ट्य आहे.
अ) अधिसत्ता ब) अधिमान्यता
क) सत्ता ड) लोकशाही

६) शक्ती हा राज्याचा आधार नसून लोकांची इच्छा हा राज्याचा आधार आहे असे ––– सिद्धांत सांगतो.
अ) सामाजिक करार ब) दैवी अधिकार
क) शक्ती ड) यापैकी नाही

७) संमोहक नेतृत्व हे ––– आधारावर आधारलेले असते.

अ) मानसिक ब) आर्थिक

क) शारीरिक ड) पारंपारिक

८) Democreacy या शब्दाची उत्पत्ती Demos and Krtia या ––– शब्दापासून झाली आहे.

अ) ग्रीक ब) रोमन

क) फ्रेंच ड) मराठी

प्र.२ खालील टिपा लिहा. (कोणत्याही चार) १२

अ) अधिसत्तेचे प्रकार.

ब) सत्तेचे आधार

क) अधिमान्यतेचे प्रत्यक्ष व अप्रत्यक्ष मार्ग

ड) लोकशाही यशस्वीतेसाठी आवश्यक अटी.

इ) अधिसत्तेचे आधार.

ई) सत्ता व प्रभाव यांचा सहसंबंध

प्र.३ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १०

अ) सत्ता संकल्पनेची व्याख्या व राजकीय सत्तेचे प्रकार स्पष्ट करा.

किंवा

ब) अधिसत्तेची म्हणजे काय? व अधिसत्तेची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

प्र.४ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. १०

लोकशाही म्हणजे काय? लोकशाहीची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination: October/November - 2025
Opt. Political Science (Paper - V)
Basic Concept in Political Science (BA221449)

Day & Date: Wednesday, 19-11-2025 Max. Marks: 40
Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) Power given by ancestry is the example of the _____ authority.
a) Legal, rational b) Traditional
c) Charismatic d) None of the Above

2) The word Legitimacy is derived from _____.
a) Greek b) English
c) French d) Latin

3) _____ means people have the feelings of elegance and goodness political power.
a) Legitimacy b) Democracy
c) Power d) Influence

4) _____ is an important characteristic of authority.
a) Power b) Democracy
c) Legitimacy d) None of the above

5) Individual liberty as an important characteristic of _____ Political concept.
a) Authority b) Legitimacy
c) Power d) Democracy

6) Force not be on base authority but the will power of people is a base of authority is said in _____ principle.
a) Social contract b) Devine origin
c) Force d) None of the Above

7) Charismatic leadership is shown on basis of _____ coercion.
a) Psychic b) Economics
c) Physical d) Traditional

8) The word Democracy has organised from _____world Demos and Krtia.
a) Greek b) Roman
c) French d) Marathi

Q.2 Write short notes. (Any Four) **12**

a) Kinds of Authority.
b) Basis of Power.
c) Direct and indirect way of Legitimacy.
d) Conditions for successful working of Democracy.
e) Basis of Authority.
f) Correlation between Power and Influence.

Q.3 Answer the following question. (Any One) **10**

a) Define Power? Explain the types of Political power.

OR

b) What is Authority? Explain features of Authority.

Q.4 What is a Democracy? Explain the features of Democracy. **10**

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र - IV) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: ऑक्टोबर / नोव्हेंबर – २०२५
Opt. National Service Scheme (N.S.S.) (Paper - VI) (BA221442)

वार, दिनांकः गुरूवार, २०-११-२०२५ कमाल गुणः ४०
वेळः दुपारी १२:०० ते ०२:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) ––– हे मानवी हक्कांचे जनक आहेत.
अ) हेन्री डयुनॉट ब) सेंट थॉमस ॲक्कायन
क) अण्णा हजारे ड) मेधा पाटकर

२) अशासकीय संघटनाचे ––– प्रकार आहे.
अ) ३ ब) ६
क) ५ ड) २

३) प्रत्येकाला ––– मुळे समान अधिकार प्राप्त झाले आहे.
अ) शासनाचे धोरण ब) मानवी हक्क
क) युनोचे आदेश ड) जागतिक आरोग्य संघटना

४) जागतिक आरोग्य संघटनेचे मुख्यालय ––– येथे स्थापन झाले आहेत.
अ) रोम ब) न्युयॉर्क
क) जिनिव्हा ड) पॅरिस

५) साक्षरतेचे प्रमाण ––– महिलांमध्ये सर्वात कमी आहे.
अ) नागरी ब) ग्रामीण
क) नेत्या ड) मजूर

६) जगात ०३ डिसेंबर हा आंतरराष्ट्रीय ––– दिवस म्हणून साजरा केला जातो.
अ) मानवी हक्क ब) दिव्यांग
क) पर्यावरण ड) महिला

७) ––– ही शासनसाठी पूरक कार्य करते.
अ) अशासकीय संघटना ब) शेतकरी संघटना
क) राजकीय संघटना ड) कामगार संघटना

८) रेडक्रॉसचे ——— हे चिन्ह आहे.

अ) – ब) ×

क) + ड) %

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) युनिसेफची ऐतिहासिक पार्श्वभूमी लिहा.

ब) लहान बालकांचे कायदेशीर हक्क सांगा.

क) ज्येष्ठ नागरिकांच्या मानवी हक्काची संकल्पना लिहा.

ड) अशासकीय संघटनेची वैशिष्ट्ये लिहा.

इ) रेडक्रॉस संघटनेची कार्य सांगा.

ई) मानवी हक्कांची अर्थ आणि व्याख्या लिहा.

प्र.३ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक) १०

अ) ''अपंग व मानवी हक्क' यावर वृतांत लिहा.

किंवा

ब) 'जागतिक आरोग्य संघटना' यावर वृतांत लिहा.

प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न.

'युनेस्को' यावर वृत्तांत लिहा. १०

Seat No.		Set	P

B.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination: October/November - 2025
Opt. National Service Scheme (N.S.S.) (Paper - VI) (BA221442)

Day & Date: Thursday, 20-11-2025 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) _____ is pioneer of Human Right.
a) Henry Dunaut b) Sent Thomas Aqvayan
c) Anna Hajare d) Megha Patkar

2) _____ type of N.G.O.
a) 3 b) 6
c) 5 d) 2

3) Equal right gets everybody because of _____.
a) Govt. Policy b) Human Right
c) Order of Uno d) WHO

4) World Health organization's headquarter is situated in _____.
a) Rome b) New York
c) Geneva d) Paris

5) Literacy ratio is very low in _____ females.
a) Urban b) Rural
c) Leader d) Labour

6) 03rd December is celebrated as International _____ day in the world.
a) Human Right b) Disabled
c) Environment d) Women

7) _____ is working parallel to Government works.
a) N.G.O. b) Farmar organization
c) Political organization d) Labour organization

8) _____ is the symbol of Red Cross.
a) − b) ×
c) + d) %

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

a) Write the Historical background of UNICEF.
b) State the legal rights of Children.
c) Write the Concept of Senior citizens' human right.
d) Write the characteristics of Non- Government Organization.
e) State the Functions of Red Cross Organization.
f) Write the meaning and definition of Human Rights.

Q.3 Broad Question. (Any One) **10**

a) Write the brief note on 'Disabled and Human Right.

OR

b) Write brief note on 'World Health Organization'.

Q.4 Broad Question. **10**

Write the brief note on 'UNESCO'.

Seat No.	

Set P

बी.ए. (सत्र - IV) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: ऑक्टोबर / नोव्हेंबर – २०२५
Opt. Prakrit (Paper - V)
Jambu Sami Chariu (BA221435)

वार, दिनांकः गुरूवार, २0-११-२0२५ कमाल गुणः ४0

वेळः दुपारी 0३:00 ते 0५:00

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.

प्र.१ कंसातील योग्य शब्द निवडून गाळलेल्या जागा भरा. 0८

१) तत्थ सा वुत्ता – 'पुत्ति! ––– भोयणं'।
अ) कुणसु ब) कुणसुसि
क) कुणसुजा ड) कुणसुओ

२) परं सा ––– –'मम भग्गं दूरं गयाओ।'
अ) पडिभणइ ब) पडिभ
क) पडिभणइप ड) पडिभणइसा

३) तहा एयं मे ––– समीवमाणेह।
अ) सया ब) सयापा
क) सयावी ड) सयासा

४) तीए गिहं च्छाइऊण समंतओ ––– ।
अ) ठिओ ब) ठिओमो
क) ठिओहइ ड) ठिओथि

५) मंतिणावि ––– सद्दो कओ।
अ) धाविऊण ब) धाविऊणसो
क) धाविऊणम ड) धाविऊणय

६) तियसेण ––– वीसंमियं–'अहो!'
अ) मणम्मि ब) मणम्मिणे
क) मणम्मिसु ड) मणम्मिणु

७) मम परलोग–सिद्धिं उवदेहि ––– ।
अ) त्ति ब) त्तिउ
क) त्तिवदे ड) त्तिहि

८) सा कहेइ 'वच्छे! वरेसु वरं जं अहं ———।'

अ) देमि ब) देमिजं

क) देमित्ता ड) देमिइ

प्र.२ भाषांतर करा. (कोणतेही चार) १२

१) णिय पहु जि विरूद्धउ जाणिवि कुद्धउ मंतिहिं ता जि पउत्तऊ।
हो–हो साहस गिरा अणमिय णिय सिर जंपि म वि ण पंचतऊ।।

२) तं वयणु सुणेप्पिणु ईसि हसेप्पिण जंपइ जंबूसामि तहु।
खंधारहु सम्मुहु णह–जाणु ति तुहु खंचहि पेच्छहि चरिउ महु।।

३) ता केरलराएं सुणिवि मोअएं पणएं जि णवइ अंगरहु।
पइसरिउ णयरहिं सोहा पउरहिं पुरजण–मणि वट्टियउ सुहु।।

४) सिविणय णिद्देंसे मुणिउद्देसें जंबू सामि जि णामु तहु।
वणिणाहं वुत्तउ विहि समसत्तउ कियउ तेण वहु।।

५) तं णिसुणिवि खयरें तासु जि अइरें वसुणंदउ सहुं असिवरेण।
कुमरहु करि दिण्णउ अणुण्णु थिउ णहयलि खणेण।।

६) इय तहु भासंतहु सुक्खु जंणतहु एत्तहिं खणि हेरिएण पुणु।
रायणु तिं अक्खिए जें सइँ लक्खिउ देव–देव थिर–कण्ण सुणु।।

प्र.३ सट्टक साहित्याचा परिचय देऊन खालीलपैकी एका विषयावर निबंध लिहा. **१०**

अ) आनंदसुंदरी

किंवा

ब) शृंगारमंजिरी

प्र.४ जम्बूस्वामींच्या चार पत्नींनी त्यांना संसारात स्थिर करण्यासाठी केलेले प्रयत्न. **१०**

SLR-DA-137

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination: October/November - 2025
Opt. Persian (Paper - V)
Persian Prose (BA221431)

Day & Date: Thursday, 20-11-2025 Max. Marks: 40
Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the left indicate full marks.

08

سوال نمبر.1. صحیح متبادل کا انتخاب کر کے جوابی پرچے میں لکھیئے۔

1) مسجد تشبتہ الاسلام کہاں واقع ہے؟

A) حیدرآباد B) دہلی

C) بیجاپور D) احمد نگر

2) فقیہہ کی بیٹی کی شادی کس سے ہوتی ہے۔

A) اندھے B) گونگے

C) بہرے D) لنگڑے

3) ریگا کون تھی؟

A) وزیرزادی B) نوکرانی

C) شہزادی D) طوائف

4) رہبر نژادنو کے مصنف کا نام کیا ہے؟

A) حافظ شیرازی B) مرزا حسین کاظم زادہ

C) سعدی شیرازی D) ملا حسین واعظ کاشفی

5) علیقلی کس افسانہ کا کردار ہے؟

A) خانہء پدری B) جنایت من

C) اذان مغرب D) ادہم پینہ دوز

6)افسانہ "جنایت من" کس کا تحریر کردہ ہے؟

A)ڈاکٹر ش پرتو
B)عماد حسینی
C)شعید نفیسی
D)سید صدرالدین

7)ابرہہ نے صنعا میں کیا تعمیر کیا تھا؟

A)مسجد
B)گرجا
C)کلیسا
D)مندر

8)حکایت "از ملوک عجم طیبے حاذق" مصنف کا نام کیا ہے؟

A)واعظ کاشفی
B)مرزا کاظم زادہ
C)مولانا روم
D)سعدی شیرازی

سوال نمبر.2. **مختصر جواب لکھیئے۔(کوئی چار)** **12**

1)ادہم اور ریگا کے کردار پر روشنی ڈالیے۔

2)حکایت از ملوک عجم طیبے حاذق، کا موضوع لکھیئے۔

3)فقیہ اور اس کی دختر کی حکایت اپنے الفاظ میں تحریر کیجیئے۔

4)شہر دربند سے متعلق مختصر معلومات لکھیئے۔

5)گفتار ہشتم عشق و محبت کے کتنے درجات بتائے گئے ہیں؟ مختصر لکھیئے۔

6)ابرہہ اور اس کے ساتھیوں کا کیا انجام ہوا۔

سوال نمبر.3 مفصل جواب لکھیئے۔(کوئی ایک) **10**

(الف)

ای پرندہء کوچک من آن روز یکی آن سیاہ پوش دوردی بی شرم رابر قراز قتل گاہ توبدار مکافات آویختم شش روز بو کی بامدادونیمہ شب آواز جگر سوز ترانمی شنیدم شش روز بود تورامشگر بزم دیگر انشدہ بودی۔
سالہااز آن زمان می گزرد۔چہ آوازہا کہ ازآن پس شنیدہ ام،چہ بانگاہیدل انگیز وچہ نوحہ بای جانکاہ در گوش من جای گزین شدہ است!ولی ہیچ یک آنہانتوانستہ است جای آن دستان ہای راکہ تومیز دی بگیرد،ہنوز در حسترو دریغ خنیاگیری ہای نوام!اینک تاریخی نیمہ شب،ہمہفشار خودرابر پیکر من واردمی کندودیگر آوازتونیست کہ این

خاموشی ہر اس انگیز نیم شب انر ابر ہم زند! آن موسیقی دلکش تو کہ در دوازدہسالگی ہر شب سرود خواب من بود خاموش شدہ است، اینک جز آہنگ یکنواخت وزش باد خزان چیزی بگوش من نمی رسد۔

(ب)

پس از تصرف یمن "ابرہہ "بحکومت آنجا منصوب شد دور تر و یجو تحکیم مبانی میحیت بکوشید و چون دید کہ مردم آن زمان ھمہ متوجہ مکہ اند و ھر سال بہ قصد زیارت کعبہ آھنگ آن شھر می کنند، افتار کہ این تاج عظمت رااز تارک قریش بردارد، مردم راازز یارت کعبہ مانع شود، دواز دیلھارامتوجہ سر زمین خود سازد۔ پش کلیسائی در صنعابنا کردہ و چنان آنر ابیار است کہ دید گان از دید نش خیرہ می ماند، وپند اشت کہ باینآرایش ظاہری نہ تنھا مردم یمن رامتوجی معبد خودی سازد، بلکہ ھر سال کارواں ہائی از خود مکہ ھم بزیارت آن معبد خواھند شتافت۔ ولی بر خلاف انتظار، دید کی عرب جزبہ زیارت۔ "بیت عتیق "رونمی آورند ومعدم یمن معبد اوراوامی گزارند، وبسوی کعبہ مین شتابند واز طرفی رفتار ابرھہ کہ دربرابر معبد مقدس عرب معبدی ساختہ وپر داختہ بود، کینۂ ایشان رابر انگیخت تا معبد اورار تحقیر کردند، ومردی از قبیلہء کنانہ شبانہ آن معبد را آلودہ ساخت۔

سوال نمبر.4. **مفصل جواب لکھیئے۔** **10**

سعید نفیسی کا تعارف کرتے ہوئے اور ان کا تحریر کردہ افسانہ اوہم پینی دوز کا تنقیدی جائزہ لیجیئے۔

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र - IV) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: ऑक्टोबर / नोव्हेंबर – २०२५
Opt. Prakrit (Paper - VI)
Aramsohakaha (BA221436)

वार, दिनांकः शुक्रवार, २१-११-२०२५ कमाल गुणः ४०
वेळः दुपारी १२:00 ते 0२:00

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.

प्र.१ कंसातील योग्य शब्द निवडून गाळलेल्या जागा भरा. **0८**

१) तयणु ते अग्गओ पिट्ठओ य ———।
अ) पलोइय ब) पवंचोंघ
क) पवंचोवि ड) पवंचोनेमी

२) तओ पभायसमए धाईहिं विन्नतो ———।
अ) राया ब) रायाक
क) रायाजि ड) रायाणा

३) '———! अज्ज' तं सुच्चा रायावि आगओ।
अ) सामि ब) सामिओ
क) सामिसिं ड) सामिक

४) तओ रण्णा वुत्तं– '——— किं न आणेसि?
अ) संपयं ब) संपयंदा
क) संपयंती ड) संपयंचार

५) किमवि ——— विप्पयारेसि ?
अ) तुमं ब) तुमंसि
क) तुमंतु ड) तुमंतो

६) तुज्झेव ——— पच्छातावो।
अ) हविस्सइ ब) हविस्सा
क) हविस्सइंतो ड) हविस्संति

७) बहुतरूणनरसमेओ एक्को ——— जाणओ दिट्ठो।
अ) किल ब) किलय
क) किलसे ड) किलम

८) विद्युत्प्रभेचा विवाह ––– राजासोबत झाला.

अ) पाटण ब) जितशत्रू

क) वीरपुत्र ड) नरेंद्र

प्र.२ गद्य भाषांतर करा (कोणतेही चार) १२

अ) सांवि तं तहारूवं भासुरसरीरं सुरं पिच्छिऊण हरिसभरनिब्भरंगी विन्नवेइ ताय! सच्चं तुट्ठोसि, ता करेसु मज्झुवरिच्छायं, जेणायवेणापिरभूया सुहंससुहेण च्छायाए विट्ठा गावीओ चारेमि।

ब) तयणु ते अग्गओ पिट्ठओ य पलोइय कत्थवि अलहंता हत्थेण हत्थं मलंता दंतेहिं उट्ठसंपुडं खंडंता विच्छायवयणा पडिनियत्तिऊण गया सभवणेसु गारूडिया।

क) तेण तियसेण मणम्मि वीसंमियं–'अहो! एसा सरलसहावा वराई जं ममाओवि एवं मग्गइ।' ता एयाए एयंपि अहिलसियं करेमि त्ति तीए उवरि कओ आरामो।

ड) सरस्सदि मए दिट्ठा दिव्वा कमललोयणा।
हंसक्खंद समारूढा वीणा पुत्थगधारिणी।।

इ) तम्मि य समए सिन्नकोलाहलेण विज्जुपहा विगयनिद्दा समाणी उट्ठिऊण करहाइपलोयणुत्तट्ठाओ
गावीओ दूरंगयाओ पलोइय तासिं वालणट्ठा तुरियतुरियं रायाइलोयस्स पिक्खंतस्सवि पहाविया।

ई) उट्ठिऊण पभायसमए जणयस्स देवपूयाभोयाणाइं संपाडिऊण सयं च भुत्तण पुणरवि गोणीओ चारिऊण संझाए घरमांगतूण कयपाओसियकिच्चा खणमित्तं निद्दासुहं सा अणुहवइ।

प्र.३ प्राकृत व्याकरण साहित्य परिचय देऊन खालीलपैकी एका विषयावर निबंध लिहा. १०

अ) हेमचंद्र

ब) महासेन

प्र.४ नागकुमारने आरामशोभाला जीवनात मदत कशी केली स्पष्ट करा. १०

SLR-DA-139

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination: October/November - 2025
Opt. Persian (Paper - VI)
Persian Poetry (BA221432)

Day & Date: Friday, 21-11-2025 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the left indicate full marks.

08

سوال نمبر.1. صحیح متبادل کا انتخاب کر کے جوابی پرچے میں لکھیئے۔

1) نظم مرغ و تیر کے شاعر کا نام کیا ہے؟

A) مولانا روم B) پروین اعتصامی
C) فرخ خراسانی D) محمود خان افسار

2) امیر خسرو کا لقب کیا ہے؟

A) طوطئ ہند B) بلبل ہند
C) لسان الہند D) ملک الشعرا

3) ہموار تر اشد بت و آرز انتوان گفت مندرجہ بالا مصرعہ میں کس پیغمبر کے والد کا نام ہے؟

A) یعقوبؑ B) ابراھیمؑ
C) عیسیٰؑ D) موسیٰؑ

4) خدا نے انسان کے پیکر کو کس سے بنایا ہے؟

A) خاک B) لکڑی
C) نور D) نار

5) ابو طالب کلیم کہاں پیدا ہوے؟

A) تبریز B) کراچی
C) ہمدان D) مشہد

6)غزل کے پہلے شعر کو کیا کہتے ہیں؟

A)حسن مطلع　　B)دوبیتی

C)مقطع　　D)مطلع

7)شاعر نے لڑکی کے چہرے کو کیا لگانے سے منع کیا ہے؟

A)کاجل　　B)صندل

C)سرمہ　　D)غازہ

8)حمد میں کس کی تعریف بیان کی جاتی ہے؟

A)نبیوں　　B)صحابہ کرام

C)خدا　　D)فرشتوں

سوال نمبر.2 مختصر جواب / نوٹ لکھیئے۔(کوئی چار) **12**

01) نظم عفت کا مرکزی خیال لکھیئے۔

02)امیر خسرو کا مختصر تعارف لکھیئے۔

03) نظم مرغ و تیر کا اجمالی جائزہ لیجیئے۔

04)مدح بادشاہ ارنگ زیبب لکھیئے۔

05)مرزا غالب کی غزل گوئی پر مختصر نوٹ لکھیئے۔

06) نظم 'برائے لوح مرزا خود' کا اجمالی جائزہ لیجیئے۔

سوال نمبر.3. مندرجہ ذیل اشعار کی تشریح کیجیئے اور شاعر کا نام لکھیئے۔(کوئی ایک) **10**

(الف) 01)ربیند گی یار ہو پر گر نتوان گفت　　رخشند گی ساعد د گر دن نتوان جست

02)در بزم گھشبادہ وساغر نتوان گفت　　در درزم کھش ناچخ و خنجر نتوان برد

03)بیدار نتوان دید و ستم گر نتوان گفت　　دل بر دو حق آنست کہد لبر نتوان گف

04)بیابہ خاک من وآرمید نم بنگر　　ز من بہ جرم تبید نکنارہ می کر دی

05)چون اشک از سر مژ گام چکید نم بن　　بیاد جوش تمنا دید نم بنگر

(ب) 01) آنرا کہ پشت کار بہ از روی کار نیست — آئینہ دار روی دلش جانب ریاست

02) صد شکر کاب طینت ما موجدار نیست — ما را طپیدم از غم دنیا شعار نیست

03) بال و پر ریختہ جان و دل سوختہ — آمد و آورد باز از سا کویش کلیم

04) چشم تو این حکمت از پیش کہ آموختہ — داروی بیماریش مستی پیوستہ است

05) از تپش آسودہ است باز نظر دوختہ — مایہ آرام دل چشم ھوس بستن است

سوال نمبر.4. **مفصل جواب لکھیئے۔** **10**

نظم "سزائے خود پرستی" کا خلاصہ اپنے الفاظ میں قلمبند کیجیئے۔

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र - IV) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: ऑक्टोबर / नोव्हेंबर – २०२५
Opt. Political Science (Paper - VI)
Modern Indian Political Thought (BA221450)

वार, दिनांकः शुक्रवार, २१-११-२०२५ कमाल गुणः ४०
वेळः दुपारी ०३:०० ते ०५:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) 'भारताचा शोध' या ग्रंथाचे ––– हे लेखक आहेत.
अ) पंडित नेहरू ब) एम.एन.रॉय
क) डॉ.बी.आर.आंबेडकर ड) डॉ.आर.एम.लोहिया

२) हिंदी भाषेचे कट्टर पुरस्कर्ते म्हणून ––– यांना ओळखले जाते.
अ) एम.एन.रॉय ब) डॉ.आर.एम.लोहिया
क) पंडित नेहरू ड) डॉ.बी.आर.आंबेडकर

३) इतिहासाचा चक्रीय सिद्धांन्त ––– यांनी मांडला.
अ) मौलाना आझाद ब) डॉ.बी.आर.आंबेडकर
क) एम.एन.रॉय ड) डॉ.आर.एम.लोहिया

४) 'बहिष्कृत हितकरणी सभेची' स्थापना ––– यांना केली.
अ) एम.एन.रॉय ब) महात्मा गांधी
क) डॉ.बी.आर.आंबेडकर ड) नरेंद्र रॉय

५) 'पंचशील तत्वाचा' पुरस्कार ––– यांनी केला.
अ) डॉ.बी.आर.आंबेडकर ब) एम.एन.रॉय
क) महात्मा गांधी ड) पंडित नेहरू

६) 'इंडिया विन्स फ्रिडम' या ग्रंथाचे लेखक ––– होय.
अ) महात्मा फुले ब) डॉ.एम.एन.रॉय
क) मौलाना अबूल कलाम आझाद ड) महात्मा गांधी

७) 'शुद्र कोण होते' (who were the shudras) हा ग्रंथ ––– यांनी लिहला.
अ) एम.एन.रॉय ब) डॉ.बी.आर.आंबेडकर
क) महात्मा गांधी ड) पंडित नेहरू

८) १९१५ साली मौलाना आझाद यांनी आपले दुसरे नियतकालिक ––– हे सुरू केले.
अ) अल बलाग ब) अल हिलाल
क) सार फतेह ड) उर्दू साप्ताहिक

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) चौखंबा राज्याची संकल्पना
ब) पंडित नेहरू यांनी सांगितलेली पंचशील तत्वे लिहा.
क) मौलाना आझाद यांचे 'राष्ट्रवाद' विषयीचे विचार लिहा.
ड) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांनी लिहलेल्या कोणत्याही तीन ग्रंथाची नावे लिहा.
इ) डॉ राम मनोहर लोहिया यांचे जातीविषयीचे विचार स्पष्ट करा.
ई) मौलाना आझादांचे 'लोकशाही विषयीचे विचार' स्पष्ट करा.

प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १०

अ) पंडित नेहरू यांचे राष्ट्रवादाविषयीचे विचार सविस्तर लिहा.

किंवा

ब) डॉ.राम मनोहर लोहिया यांनी 'भाषावाद' मिटवण्यासाठी सांगितलेले उपाय सविस्तर लिहा.

प्र.४ डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांचे सामाजिक लोकशाही विषयीचे विचार सविस्तर स्पष्ट करा. **१०**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - IV) (New) (CBCS) Examination: October/November - 2025
Opt. Political Science (Paper - VI)
Modern Indian Political Thought (BA221450)

Day & Date: Friday, 21-11-2025 Max. Marks: 40
Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) _____ is the author of the book 'Discovery of India'
a) Pandit Nehru b) M. N. Roy
c) Dr. B. R. Ambedkar d) Dr. R. M. Lohia

2) _____ Was staurch advocate of the Hindi language.
a) M. N. Roy b) Dr. R. M. Lohia
c) Pandit Nehru d) Dr. B .R. Ambedkar

3) _____ advocate the theory of 'Wheel of the History'
a) Maulana Azad b) Dr. B. R. Ambedkar
c) M. N. Roy d) Dr. R. M. Lohia

4) Bhahishkrat Hitkarani Sabha' was founded by _____.
a) M. N. Roy b) Mahatma Gandhi
c) Dr. B. R. Ambedkar d) Narendra Roy

5) _____ Was exponent of the Panchasheel?
a) Dr. B. R. Ambedkar b) M. N. Roy
c) Mahatma Gandhi d) Pandit Nehru

6) _____ is the author of the book 'India Wins Freedom'
a) Mahatma Phule b) Dr. M. N. Roy
c) Maulana Abul Kalam Azad d) Mahatma Gandhi

7) 'Who were the Shudras' This book wrote by _____
a) M. N. Roy b) Dr. B. R. Ambedkar
c) Mahatma Gandhi d) Pandit Nehru

8) _____ Maulana Azad started his second periodical in 1915
a) Alla Balag b) Alla Hilal
c) Sar Fateh d) Urdu Saphtahik

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

a) Four pillar theory of the state.
b) Give the Panchsheel principle of Pandit Nehru.
c) Thought's of Maulana Aazad on 'Nationalism'.
d) Write Three names of the book of Dr. Babasaheb Ambedkar.
e) Explain Dr. R. M. Lohia thoughts on 'caste'
f) Thought's of Maulana Aazad on 'caste'

Q.3 Answer the following question. (Any One) **10**

a) Explain Pandit Nehru's views on nationalism.

OR

b) According to Dr. Ram Manohar Lohia Which are the alternative solution to everyone of the Languasim.

Q.4 Explain Dr. Babasaheb Ambedkar's thoughts on social Democracy. **10**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: October/November - 2025
ENGLISH (Special Paper - VII)
Introduction to Literary Criticism (BA221511)

Day & Date: Tuesday, 28-10-2025 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Rewrite the following sentences after choosing the correct alternative: **08**

1) Aristotle's idea of imitation differs from Plato's because Aristotle believes imitation is _____
a) False and dangerous b) Far from truth
c) Creative d) Merely decorative

2) Aristotle's concept of imitation is known as _____
a) Mimesis b) Catharsis
c) Hamartia d) Peripeteia

3) Catharsis in tragedy is the purgation of _____
a) Joy and happiness b) Pity and fear
c) Love and hatred d) Anger and disgust

4) The process of Catharsis helps the audience to _____
a) Escape from reality
b) Enjoy comic relief
c) Cleanse emotions through identification with the characters
d) Learn moral values directly

5) The literal meaning of the words in a sentence is called _____
a) Sense b) Tone
c) Feeling d) Theme

6) Which type of meaning shows the speaker's attitude towards the listener?
a) Tone b) Sense
c) Feeling d) Theme

7) Which kind of meaning reveals the emotional attitude of the speaker toward the subject?
a) Tone b) Feeling
c) Sense d) Rhythm

8) The theory of Four Kinds of Meaning is discussed in which of I. A. Richards' works?

a) Seven Types of Ambiguity b) The New Criticism
c) Practical Criticism d) The Well Wrought Urn

Q.2 Answer the following questions. (Any Four) **12**

a) What is Comparative Criticism? How does it help in understanding literature across cultures?
b) Define Expressive Criticism. What role does the author's personality play in this type of criticism?
c) What is the main focus of Feminist Criticism in literary analysis?
d) How does Historical Criticism help in understanding the context of a literary work?
e) Differentiate between Social Criticism and Historical Criticism.
f) What is Textual Criticism and why is it important in literary studies?

Q.3 Answer the following question. (Any One) **10**

a) Write a detailed note on Aristotle's theory of imitation.

OR

b) Discuss I. A. Richards' views on four kinds of meaning.

Q.4 Answer the following question. **10**

Define literary criticism. Discuss its nature and functions.

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र – V) (नवीन) (CBCS) परीक्षाः ऑक्टोबर/नोव्हेंबर – २०२५
Hindi (Special Paper - VII)
विशेषलेखक : काशीनाथसिंह (BA221519)

वार, तारीख : मंगलवार, २८-१०-२०२५ कमाल गुणः ४०
समयः सुबह ०९:०० से ११:००

सूचनाएँ : १) सभी प्रश्न अनिवार्य है।
२) दाई और लिखे अंक प्रश्न के लिए निर्धारित अंक है।

प्र.१ निम्नलिखित वाक्यों के नीचे दिए गए पर्यायों में से सही पर्याय चुनकर वाक्य फिर से लिखिए। ०८

१) काशीनाथ सिंह का जन्म 1 जनवरी ––– में हुआ है।
अ) १९३७ ब) १९३८
क) १९३९ ड) १९४०

२) काशीनाथ सिंह का बचपन ––– परिवार में गुजरा है।
अ) गरीब ब) निर्धन
क) साधारण ड) हीन

३) काशीनाथ सिंह ––– में काफी कमजोर थे।
अ) अंग्रेजी ब) सायन्स
क) मराठी ड) गणित

४) काशीनाथ सिंह का जन्म ––– नगर में हुआ था।
अ) जीयनपुर ब) कानपुर
क) गोरखपुर ड) तारकपुर

५) 'सुख' कहानी के प्रमुख पात्र का नाम ––– है।
अ) रामबाबू ब) भोलाबाबू
क) श्यामबाबू ड) तारबाबू

६) 'जंगल जातकम' ––– विमर्श की कहानी है।
अ) आदिवासी ब) स्त्री
क) नारी ड) दलित

७) 'पहला प्यार' कहानी का प्रमुख पात्र का नाम ––– है।

अ) ढुक्कूलाल ब) शशांक

क) ज्वान ड) माधव

८) 'सूचना' कहानी में लेखक ने ––– प्रसंगों का चित्रण किया है।

अ) तीन ब) चार

क) पाँच ड) छः

प्र.२ निम्निलिखित में से किन्हीं चार प्रश्नों के उत्तर चार – पाँच पंक्तियों में लिखिए। १२

अ) काशीनाथ सिंह का व्यक्तित्व का संक्षिप्त परिचय दीजिए।

ब) 'पहला प्यार' कहानी का प्रमुख पात्र शशांक शेखर किस पर मुग्ध था?

क) 'बैल' के चित्र को क्यों एक प्रतीक रूप में लिया हैं?

ड) काशीनाथ सिंह की कहानियों की विशेषताएँ क्या हैं?

इ) प्रिंसिपल ढुक्कूलाल को रिपोर्ट लिखने के लिए क्यों कहते हैं?

ई) 'चोट' कहानी की उद्देश्य लिखिए

प्र.३ निम्नलिखित में से किन्हीं दो अवतरणों की ससंदर्भ व्याख्या कीजिए। १०

अ) ''मैंने जब कह दिया की तीस पैसे में नहीं जाऊँगा तो क्यों बैठे हो? जाओ, दूसरा रिक्षा देखो।''

ब) ''उनकी दूनिया काँटो की दुनिया थी। ..... पत्तियाँ, घांसे, बीस खोपडे, नेउरा मेढ़क, चूहे, चिडियाँ यह उनकी दुनिया थी।''

क) ''हे भद्र, हमारे पुरखों और मनुष्यों का बड़ा ही अंतरंग संबंध रहा है। उनके लिए हम अपने पुष्प, अपने बीच छिपी सारी संपदा कंद–मूल–फल, पशु–पक्षी सबकुछ निछावर कर चूके हैं।''

प्र.४ 'सूख' कहानी की कथावस्तु स्पष्ट कीजिए। १०

SLR-DA-143

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: October/November - 2025
KANNADA (Special Paper – VII)
History of Kannada Literature (BA221529)

Day & Date: Tuesday, 28-10-2025 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

ಪ್ರ.೧ ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರ ಆರಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ ೦೮

೧) ಅಧ್ಯಯನದ ಅನುಕೂಲಕ್ಕಾಗಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಹಳಗನ್ನಡ, ನಡುಗನ್ನಡ ಮತ್ತು – ಎಂದು ವಿಭಾಗಿಸಲಾಗಿದೆ.
೧) ಹೊಸಗನ್ನಡ ೨) ತಿಳಿಗನ್ನಡ
೩) ನುಡಿಗನ್ನಡ ೪) ನಡೆಗನ್ನಡ

೨) ಕನ್ನಡದ ಮೊದಲ ಕವಯಿತ್ರಿ –
೧) ಮಸಣಮ್ಮ ೨) ಲಿಂಗಮ್ಮ
೩) ದಾನಮ್ಮ ೪) ಅಕ್ಕ ಮಹಾದೇವಿ

೩) ಪಂಪ ರಚಿಸಿದ ಲೌಕಿಕ ಕಾವ್ಯ –
೧) ಆದಿಪುರಾಣ ೨) ವಿಕ್ರಮಾರ್ಜುನ ವಿಜಯ
೩) ಸಿದ್ಧರಾಮ ಪುರಾಣ ೪) ಪ್ರಭುಲಿಂಗಲೀಲೆ

೪) 'ಚಿಕವೀರ ರಾಜೇಂದ್ರ' ಕಾದಂಬರಿಯ ಲೇಖಕರು –
೧) ಮಾಸ್ತಿ ೨) ಕುವೆಂಪು
೩) ಗೋಕಾಕ ೪) ಬೇಂದ್ರೆ

೫) ರಗಳೆ ಕವಿ –
೧) ಶಾಂತಕವಿ ೨) ಕಾರಂತ
೩) ಹರಿಹರ ೪) ಕಣವಿ

೬) ಹಳಗನ್ನಡ ಕಾಲಘಟ್ಟವನ್ನು – ಯುಗ ಎಂದು ಕರೆಯಬಹುದು.
೧) ಬೌದ್ಧ ೨) ಪಾರಸಿ
೩) ವೈಷ್ಣವ ೪) ಜೈನ

೭) 'ಜ್ವಾಲಾಮುಖಿಯ ಮೇಲೆ' ಕಾದಂಬರಿಯನ್ನು ರಚಿಸಿದವರು –
೧) ಸಿದ್ಧಲಿಂಗಯ್ಯ ೨) ಕುವೆಂಪು
೩) ಬಸವರಾಜ ಕಟ್ಟಿಮನಿ ೪) ತರಾಸು

೮) ಪುರಂದರದಾಸರ ಕೀರ್ತನಗಳ ಅಂಕಿತ –

೧) ಕೂಡಲಸಂಗಮ ೨) ಪುರಂದರ ವಿಠಲ

೩) ಮಹಾದೇವ ೪) ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ

ಪ್ರ.೨ ಟಿಪ್ಪಣಿ ಬರೆಯಿರಿ (ಬೇಕಾದ ನಾಲ್ಕಕ್ಕೆ) ೧೨

೧) ಬಸವಣ್ಣ

೨) ಅನಂತಮೂರ್ತಿ

೩) ರನ್ನ

೪) ಗೀತಾ ನಾಗಭೂಷಣ

೫) ಕನಕದಾಸ

೬) ಸಿದ್ಧಲಿಂಗಯ್ಯ

ಪ್ರ.೩ ಪ್ರಬಂಧರೂಪದ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ. (ಬೇಕಾದ ಒಂದಕ್ಕೆ) ೧೦

೧) ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಉಗಮ–ವಿಕಾಸ, ವಿಭಾಗೀಕರಣ ಕುರಿತು ಸವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಬರೆಯಿರಿ.

ಅಥವಾ

೨) ಹೊಸಗನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಘಟ್ಟಗಳು ಮತ್ತು ಪ್ರಮುಖ ಸಾಹಿತಿಗಳ ಕುರಿತು ಸೋದಾಹರಣವಾಗಿ ವಿವರಿಸಿರಿ.

ಪ್ರ.೪ ಪ್ರಬಂಧ ರೂಪದ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ ೧೦

ನಡುಗನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯದ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯಗಳು ಮತ್ತು ಪ್ರಮುಖ ಕವಿಗಳ ಕುರಿತು ನಿಮ್ಮ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಿರಿ.

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र – V) (नवीन) (CBCS) परीक्षाः ऑक्टोबर/नोव्हेंबर – २०२५
MARATHI (Special Paper - VII)
सहित्यशास्त्र (पूर्वार्ध) (BA221534)

वार, दिनांक : मंगळवार, २८-१०-२०२५ कमाल गुणः ४०
वेळः सकाळी ०९:०० ते ११:००

सूचनाएँः १) सभी प्रश्न अनिवार्य आहे.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ योग्य पर्याय निवडा. ०८

१) प्राचीन साहित्यशास्त्रज्ञांनी व्यापक अर्थाने साहित्याला काय म्हटले आहे?
अ) काव्य ब) नाट्य
क) चित्र ड) गीत

२) 'शब्द आणि अर्थ यांचे सहितत्त्व म्हणजे काव्य' अशी काव्याची व्याख्या कोणी केली आहे?
अ) विश्वनाथ ब) भामह
क) क्षेमेंद्र ड) वामन

३) काव्यचर्चेत 'इष्टार्थ' या तत्त्वाला कोणी महत्त्वाचे स्थान दिले?
अ) जगन्नाथ ब) भामह
क) दण्डी ड) वामन

४) मानवी मनात निर्माण होणाऱ्या आंदोलनांना काय म्हणतात?
अ) आळस ब) क्रोध
क) अभिलाषा ड) भावना

५) व्यवहारातील किंवा व्यवहाराच्या सोयीसाठी स्वीकारलेल्या भाषेला काय म्हणतात?
अ) ललित साहित्याची भाषा ब) व्यवहार भाषा
क) शास्त्रीय साहित्याची भाषा ड) काल्पनिक भाषा

६) तर्क, विज्ञान आणि मानवी मूल्यांवर आधारित दृष्टिकोनाला काय म्हणतात?
अ) काल्पनिकता ब) भावनाशीलता
क) मानवतावाद ड) सामाजिकता

७) शब्दाची पहिली व प्रमुख शक्ती कोणती?
अ) अभिधा ब) लक्षणा
क) व्यंजना ड) यापैकी नाही

८) 'साहित्याची भाषा' या ग्रथांचे लेखक कोण आहेत?

अ) दिलीप धोंडगे ब) भालचंद्र नेमाडे

क) अरविंद कुळकर्णी ड) भालचंद्र खांडेकर

प्र.२ थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) 'वक्रोक्ती' या भारतीय साहित्य लक्षणाविषयी थोडक्यात माहिती लिहा.

ब) 'शैली' व 'लयबद्धता' या पाश्चात्य साहित्य लक्षणांची स्थूल ओळख करून द्या.

क) 'लक्षणा' शब्दशक्तीचे महत्त्व उदाहरणासह स्पष्ट करा.

ड) साहित्यातील व्यवहार भाषेचे स्वरूप थोडक्यात लिहा.

इ) 'अनुभवनिष्ठता' या साहित्यमूल्याचे महत्त्व स्पष्ट करा.

ई) शास्त्रीय साहित्याच्या भाषेचे स्वरूप स्पष्ट करा.

प्र.३ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक) १०

अ) रीती, ध्वनी व अलंकार या भारतीय साहित्य लक्षणांचा स्थूल परिचय करून द्या.

किंवा

ब) साहित्यकृतीचे मोठेपण निश्चित करण्याऱ्या साहित्यमूल्यांचे स्वरूप स्पष्ट करा.

प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न. १०

साहित्यातील शब्दशक्तींचे महत्त्व विशद करा.

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र – V) (नवीन) (CBCS) परीक्षाः ऑक्टोबर/नोव्हेंबर – २०२५
SANSKRIT (Special Paper - VII)
वेदवाङ्मय – ऋग्वेद, यजुर्वेद, अथैवेद (BA221574)

वार, दिनांक : मंगळवार, २८-१०-२०२५ कमाल गुणः ४०
वेळः सकाळी ०९:०० ते ११:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ योग्यं पर्यायं चित्वा वाक्यं पुनर्लिखत। ०८
योग्य पर्याय निवडून वाक्य पुन्हा लिहा.

१) वेदामध्ये ––– मण्डल आहेत.
अ) पाच ब) दहा
क) सात ड) आठ

२) 'कुचरः' असे ––– यांना म्हणतात.
अ) इंद्र ब) विष्णु
क) वायु ड) शिव

३) यज्ञातील 'होता' ––– वेदाशी संबंधित असतो.
अ) ऋग्वेद ब) यजुर्वेद
क) सामवेद ड) अथर्ववेद

४) ––– सूक्तस्य देवता सीता अस्ति।
अ) सीता ब) सीरा
क) कृषि ड) विष्णु

५) अक्षसूक्तात ––– खेळी वर्णिल्या आहेत.
अ) २ ब) ४
क) ८ ड) १२

६) 'जगतः आत्मा' असे ––– देवतेस म्हटले आहे.
अ) इंद्र ब) अग्नि
क) सूर्य ड) वरूण

७) सूक्ताची देवता म्हणजे त्या सुक्ताचा ––– असतो.
अ) अर्थ ब) ऋचा
क) विषय ड) गोष्वारा

८) हृत्प्रतिष्ठं यदजिरं जविष्ठं तन्मे मनः ––– अस्तु।
अ) शिवसंकल्पम् ब) निःसंकल्पम्
क) सुसंकल्पकम् ड) असंकल्पम्

प्र.२ टिप्पणीं लिखत। केवलं ४ १२
टीपा लिहा फक्त ४
अ) सूर्यस्य किरणाः
ब) कृषिसाधनानि
क) विश्वामित्रऋषिः
ड) अग्निः
इ) विष्णुदेवता
ई) अक्षसामर्थ्यम्

प्र.३ अ) इन्द्रसूक्ते प्रतिपादितानि कार्याणि वर्णयत। **१०**
(इन्द्रसूक्तानुसार इन्द्राची कार्ये सांगा.)

अथवा

ब) मनसः महिमानम् शिवसंकल्पसुक्तानुसारं वर्णयत।
(शिवसंकल्पसुक्तानुसार मनाचे माहात्म्य स्पष्ट करा.)

प्र.४ सरमापणिसूक्तस्य संवादवैशिष्टयं प्रतिपादयत। **१०**
(सरमापणिसूक्तातील संवादवैशिष्टय सांगा.)

SLR-DA-146

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: October/November - 2025
Urdu (Special Paper - VII)
Maulana Abul Kalam Azad ka Khususi Mutalea (BA221584)

Day & Date: Tuesday, 28-10-2025 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the left indicate full marks.

08

سوال نمبر.1. صحیح متبادل کا انتخاب کر کے جوابات لکھیے۔

1) مولانا ابوالکلام آزاد کے آباءواجداد سلطان ظہیر الدین بابر کے عہد میں کس ملک سے ہندوستان آئے تھے؟

A) عراق۔ B) ہرات۔

C) ایران D) افغانستان۔

2) مولانا ابوالکلام آزاد نے اپنی حیات میں تقریباً کتنے اشعار تخلیق کئے ہیں؟

A) سات سو۔ B) آٹھ سو۔

C) پانچ سو۔ D) چار سو۔

3) مولانا ابوالکلام آزاد کے کس اخبار نے اردو صحافت کا وقار و معیار بلند کیا تھا؟

A) البلاغ۔ B) لسان الصدق۔

C) المصباح۔ D) الہلال۔

4) مولانا ابوالکلام آزاد نے "رسالہ الندوہ" (لکھنو) کی ادارت کس کے کہنے پر اختیار کی تھی؟

A) مولانا حالیؔ۔ B) علامہ اقبالؔ۔

C) مولانا شبلیؔ نعمانی۔ D) مولانا احمد رضا خان۔

5) مولانا ابوالکلام آزاد کی تخلیق کردہ پہلی غزل کس عمر میں شائع ہوئی؟

A) چار سال۔ B) بارہ سال۔

C) دس سال۔ D) چودہ سال۔

6)مولانا ابوالکلام آزاد نے قرآن مجید کے کتنے سیپاروں کی تفسیر لکھی ہے؟

A)اٹھارہ۔ B)پندرہ۔

C)پانچ۔ D)سولہ۔

7)اخبا"البلاغ" کتنے صفحات پر شائع ہوتا تھا؟

A) پندرہ۔ B)سترہ۔

C)بائیس۔ D)پچیس۔

8)اخبار "البلاغ" کس سن میں بند ہو گیا؟

A)سنہ۱۹۱۶ء B)سنہ۱۹۲۷ء

C)سنہ۱۹۱۴ء D)سنہ۱۹۲۶ء

سوال نمبر.2. **مختصر جواب لکھیئے۔(کوئی چار)** **12**

1)مولانا ابوالکلام آزاد کا سیاسی شعور پر تبصرہ کیجیئے۔

2)مولانا ابوالکلام آزاد کی شاہکار تصنیف "غبار خاطر" پر روشنی ڈالیئے۔

3)مولانا ابوالکلام آزاد کا مشہور اخبار "الہلال" پر مختصر نوٹ لکھیئے۔

4)مولانا ابوالکلام آزاد کے قید و بند کے حالات پر مختصر روشنی ڈالیئے۔

5)مولانا ابوالکلام آزاد کی ذوق چائے نوشی پر اظہار خیال کیجیئے۔

6)مولانا ابوالکلام آزاد کی صحافتی خدمات پر مختصر روشنی ڈالیئے۔

سوال نمبر.3 مفصل جواب لکھیے۔(کوئی ایک) **10**

1)مولانا ابوالکلام آزاد کی علمی و ادبی خدمات پر سیر حاصل معلومات لکھیئے۔

2)مولانا ابوالکلام آزاد کی شاہکار تصنیف "ترجمان القرآن" پر مفصل نوٹ قلمبند کیجیئے۔

سوال نمبر.4. مولانا ابوالکلام آزاد کی سوانح حیات کا مفصل جائزہ لیجیئے۔ **10**

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र – V) (नवीन) (CBCS) परीक्षाः ऑक्टोबर/नोव्हेंबर – २०२५
Ancient Indian History & Culture (Special Paper - VII)
History of Ancient Maharashtra (BA221501)

वार, दिनांक : मंगळवार, २८-१०-२०२५ कमाल गुणः ४०
वेळः सकाळी ०९:०० ते ११:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) प्राचीन काळात राजाचे कर्तृत्व कोठे लिहून ठेवले जात असे?
अ) शिलालेख ब) स्तंभालेख
क) ताम्रपट ड) वरील सर्व

२) किती वेदाची मिळून संहिता असते?
अ) सात ब) चार
क) पाच ड) दहा

३) पुण्यातील घोड नदीच्या काठावर कोणते ठिकाण आहे?
अ) इनामगाव ब) नेवासा
क) मूढवी ड) सिद्धापूर

४) महाराष्ट्रातील ताम्रपाषाणयुगीन प्राचीन अवशेषांचे कोणते स्थळ आहे?
अ) जोर्वे ब) नेवासा
क) महुरझरी ड) मूढवी

५) मूढवी उत्खनन ठिकाण कोणत्या नदीकाठावर आहे?
अ) माण ब) सीना
क) गोदावरी ड) प्रवरा

६) नरखेड हे उत्खनन स्थळ कोणत्या नदी काठावर आहे?
अ) माण ब) सीना
क) भोगावती ड) प्रवरा

७) नाणेघाटाच्या शिलालेखात कोणत्या सत्तेची माहिती मिळते?
अ) सातवाहन ब) वाकाटक
क) राष्ट्रकुट ड) यादव

८) इतिहासलेखनाचा विश्वसनीय पुरावा कोणता आहे?

अ) शिलालेख ब) दगडी हत्यारे

क) धातूची हत्यारे ड) अलंकार

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) **१२**

अ) बौद्ध साहित्याची माहिती द्या.

ब) पुराणाची माहिती द्या.

क) महुरझरी या ठिकाणाचे महत्व सांगा.

ड) इनामगाव उत्खननात सापडलेले अवशेष सांगा.

इ) शिलालेखाचे महत्व सांगा.

ई) महाराष्ट्रातील प्राचीन लिपीची माहिती द्या.

प्र.३ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक) **१0**

अ) नेवासा संस्कृतीची माहिती द्या.

किंवा

ब) नरखेड उत्खनन स्थळाची माहिती द्या.

प्र.४ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. **१0**

सोलापूर जिल्हयातील उत्खनन स्थळाची थोडक्यात माहिती द्या.

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: October/November - 2025
Ancient Indian History & Culture (Special Paper - VII)
History of Ancient Maharashtra (BA221501)

Day & Date: Tuesday, 28-10-2025 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) Where were the achievements of the state recorded in ancient times?
a) Inscriptions b) Pillar
c) Copperplates d) All of the above

2) How many Vedas have Samhita together?
a) Seven b) Four
c) Five d) Ten

3) Which place is on the bank of river Ghod in Pune?
a) Inamgaon b) Nevasa
c) Mudhavi d) Siddhapur

4) Which is the site of the ancient ruins of Copper Age in Maharashtra?
a) Jorve b) Nevasa
c) Mahurzari d) Mudhavi

5) On which river is the Mudhvi excavation site located?
a) Mann b) Sina
c) Godavari d) Pravara

6) On which river bank is Narkhed to the excavation site?
a) Mann b) Sina
c) Bhogavati d) Pravara

7) The inscription in Naneghat gives information about which power.
a) Satavahana b) Vakataka
c) Rashtrakut d) Yadhav

8) What is reliable evidence of historiography?
a) Inscription b) Stone Tools
c) Metal Tools d) Ornaments

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

a) Give information about Buddhist literature.

b) Give information about Purana.

c) Explain the importance of the place Mahurzari.

d) Mention the relics found in inamgaon excavations.

e) State the significance of the inscription.

f) Give information about the ancient script of Maharashtra.

Q.3 Answer the following question in detail. (Any One) **10**

a) Give information about Nevasa culture.

OR

b) Give information about Narkhed excavation site.

Q.4 Answer the following question in detail. **10**

Give a brief description of the excavation site in Solapur district.

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र – V) (नवीन) (CBCS) परीक्षाः ऑक्टोबर/नोव्हेंबर – २०२५
Economics (Special Paper - VII)
Micro Economics (I) (BA221506)

वार, दिनांक : मंगळवार, २८-१०-२०२५ कमाल गुणः ४०
वेळः सकाळी ०९:०० ते ११:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
३) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) ––– च्या मते, 'अर्थशास्त्र' हे संपत्तीचे शास्त्र आहे.
अ) डॉ. मार्शल ब) अँडम स्मिथ
क) जे. एम. केन्स ड) जे. बी. से

२) मागणीच्या लवचिकतेची संकल्पना ––– या नावाशी संबंधित आहे.
अ) अँडम स्मिथ ब) रिकार्डो
क) जे. एम. केन्स ड) डॉ. मार्शल

३) परिवर्तनीय प्रमाणांचा नियम ––– कालावधीमध्ये सूचित करतो.
अ) अल्प ब) मध्यम
क) दीर्घ ड) वरील सर्व

४) उदासीनता वक्र विश्लेषण ––– वर आधारित आहे.
अ) सीमांत उपयुक्तता ब) मुख्य उपयोगिता
क) सामान्य उपयोगिता ड) सरासरी उपयोगिता

५) ––– ला युनिट खर्च असे देखील म्हणतात.
अ) एकूण खर्च ब) किरकोळ किंमत
क) सरासरी किंमत ड) यापैकी काहीही नाही

६) मानवी इच्छा ––– आहेत.
अ) स्थिर ब) मर्यादित
क) नियंत्रित ड) अमर्यादित

७) एकूण महसूल = _____ × प्रमाण.
अ) किंमत (Cost) ब) किंमत (Price)
क) नफा ड) वरील सर्व

८) ––– ही मागणीची किंमत लवचिकता मोजण्याची पद्धत आहे.
अ) टक्केवारी पद्धत ब) एकूण परिव्यय पद्धत
क) भूमितीय पद्धत ड) वरील सर्व

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) सीमांत खर्च आणि सरासरी खर्चाच्या संकल्पना स्पष्ट करा.
ब) अंकदर्शी उपयोगिता विश्लेषणाच्या मर्यादा सांगा.
क) उत्पादन फलनाची संकल्पना स्पष्ट करा.
ड) आर्थिक विश्लेषणाची गृहिते सांगा.
इ) पुरवठ्याचा सिद्धांत सांगा.
ई) घटत्या सीमांत उपयोगितेचा नियम सांगा.

प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १०

अ) अर्थशास्त्र म्हणजे काय? अर्थशास्त्राचे स्वरूप आणि व्याप्ती स्पष्ट करा.

किंवा

ब) मागणीची किंमत लवचिकता म्हणजे काय? मागणीच्या किंमत लवचिकतेचे प्रकार स्पष्ट करा.

प्र.४ समवृत्ती वक्राचा अर्थ सांगून समवृत्ती वक्राची वैशिष्ठे स्पष्ट करा. १०

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: October/November - 2025
Economics (Special Paper - VII)
Micro Economics (I) (BA221506)

Day & Date: Tuesday, 28-10-2025 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.
3) Draw the diagrams where necessary.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) According to _____, 'Economics' is a science of wealth.
a) Dr. Marshall b) Adam Smith
c) J. M. Keynes d) J. B. Say

2) The concept of elasticity of demand is related with the name of _____.
a) Adam Smith b) Ricardo
c) J. M. Keynes d) Dr. Marshall

3) The law of variable proportions implies in the _____ period.
a) Short b) Medium
c) Long d) All the above

4) The indifference curve analysis is based on _____.
a) Marginal utility b) Cardinal utility
c) Ordinal utility d) Average utility

5) _____ is also called as per unit cost.
a) Total cost b) Marginal cost
c) Average cost d) None of these

6) Human wants are _____.
a) Constant b) Limited
c) Controlled d) Unlimited

7) Total revenue = _____ × quantity.
a) Cost b) Price
c) Profit d) All of the above

8) _____ is the method of measurement of price elasticity of demand.
a) Percentage method b) Total outlay method
c) Geometrical method d) All of the above

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

a) Explain the concepts of marginal and average cost.

b) State the Defects of Cardinal utility analysis.

c) Explain the concept of production function.

d) State basic assumptions of Economic Analysis.

e) State the law of supply.

f) State the Law of diminishing marginal utility.

Q.3 Answer the following question. (Any One) **10**

a) What is Economics? Explain the nature and scope of Economics.

OR

b) What is price elasticity of demand? Explain the types of price elasticity of demand.

Q.4 Explain the meaning and properties of Indifference curve. **10**

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र – V) (नवीन) (CBCS) परीक्षाः ऑक्टोबर/नोव्हेंबर – २०२५
GEOGRAPHY (Special Paper - VII)
Regional Planning and Development (BA221516)

वार, दिनांक : मंगळवार, २८-१०-२०२५ कमाल गुणः ४०
वेळः सकाळी ०९:०० ते ११:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
३) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या व नकाशे काढा.
४) स्टेन्सिल वापरण्यास परवानगी आहे.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) भूपृष्टावरील एकसंघ भूभागास ––– असे म्हणतात.
अ) केंद्र ब) प्रदेश
क) घटक ड) गाभा

२) पर्वत, पठार, मैदान, बेटे, गवताळ प्रदेश, घनदाट वने व पर्जन्य प्रदेश इत्यादींचा समावेश ––– प्रदेशात होतो.
अ) सामाजिक ब) भाषिक
क) धार्मिक ड) नैसर्गिक

३) प्रादेशिकीकरणामध्ये गुरूत्वाकर्षण विश्लेषण पद्धतीच्या दृष्टिकोनाची निर्मिती ––– च्या गुरूत्वाकर्षण नियमावर झाली आहे.
अ) हेगुड ब) न्यूटन
क) बोग ड) जॉबलर

४) भारताचे प्राकृतिक नियोजन प्रदेश करण्याचे कार्य सर्वप्रथम ––– यांनी १९२२ मध्ये केले.
अ) स्टॅम्प ब) सिंग
क) सेनगुप्ता ड) नाथ

५) वृद्धी केंद्रबिंदू ही संकल्पना ––– यांनी मांडली.
अ) व्ही. एल. शर्मा ब) एस. पी. राव
क) आर. पी. मिश्रा ड) एस. मुखर्जी

६) खिस्टलरच्या मते सेवा क्षेत्रांचा आकार ––– असतो.
अ) त्रिकोणी ब) चौकोनी
क) पंचकोनी ड) षटकोनी

७) जैवविविधता हे ––– विकास मोजण्याचे निर्देशक आहे.

अ) पर्यावरणीय ब) राजकीय

क) सामाजिक ड) आर्थिक

८) शास्त्रीय दृष्टीकोनातून भूतलावर ––– टक्के वनांचे प्रमाण असणे गरजेचे आहे.

अ) २३ ब) २८

क) ३३ ड) ३८

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) **१२**

अ) औपचारिक प्रदेशाची वैशिष्ट्ये सांगा.

ब) प्रादेशिक नियोजनाची गरज लिहा.

क) नियोजन प्रदेशाचे सीमांकन करण्यासाठी गुणात्मक पद्धत स्पष्ट करा.

ड) मध्यवर्ती स्थान सिद्धांताची गृहितके सांगा.

इ) सामाजिक विकासाचे निर्देशक स्पष्ट करा.

ई) मानव विकास निर्देशांकाची माहिती लिहा.

प्र.३ अ) पेरॉक्सचे वृद्धी ध्रुव प्रतिमान स्पष्ट करा. **१०**

किंवा

ब) आर्थिक विकासाचे निर्देशक स्पष्ट करा.

प्र.४ प्रादेशिक नियोजन म्हणजे काय? प्रादेशिक नियोजनाचे प्रकार स्पष्ट करा. **१०**

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: October/November - 2025
GEOGRAPHY (Special Paper - VII)
Regional Planning and Development (BA221516)

Day & Date: Tuesday, 28-10-2025 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.
3) Draw map and diagram wherever necessary.
4) Use of map stencil is allowed.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) A homogeneous area on the earth surface is known as _____.
a) Center b) Region
c) Component d) Core

2) Mountains, plateaus, plains, islands, grasslands, dense forests and rainfed areas, etc. are included in the _____ region.
a) Social b) Linguistic
c) Religious d) Natural

3) The approach of gravitational analysis method in regionalization is based on _____'s the law of gravity.
a) Hegood b) Newton
c) Bogue d) Jobler

4) The work of planning physiographic regions of India was first done by _____ in 1922.
a) Stamp b) Singh
c) Sengupta d) Nath

5) The concept of growth foci was proposed by _____.
a) V. L. Sharma b) S. P. Rao
c) R. P. Mishra d) S. Mukherjee

6) According to Christaller, the size of service areas is _____.
a) Triangular b) Square
c) Pentagonal d) Hexagonal

7) Biodiversity is an indicator of measuring _____ development.
a) Environmental b) Political

c) Social d) Economic

8) From a scientific point of view, there should be _____ percentage of forest on the earth.

a) 23 b) 28
c) 33 d) 38

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

a) State the characteristics of formal region.
b) Write the need of regional planning.
c) Explain qualitative method for delineation of planning region.
d) State the assumptions of Central Place Theory.
e) Explain the indicators of social development.
f) Write information about Human development index.

Q.3 a) Explain Growth Pole model of Perroux. **10**

OR

b) Explain the indicators of Economic development.

Q.4 What is regional planning? Explain the types of regional planning. **10**

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र – V) (नवीन) (CBCS) परीक्षाः ऑक्टोबर/नोव्हेंबर – २०२५
HISTORY (Special Paper - VII)
History of Ancient India (Pre-Historic Age to 650A.D.) (BA221524)

वार, दिनांक : मंगळवार, २८-१०-२०२५ कमाल गुणः ४०
वेळः सकाळी ०९:०० ते ११:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) तामिळ भाषेतील साहित्यास ––– साहित्य म्हणतात.
अ) शास्त्रीय ब) संगम
क) उपनिषद ड) यापैकी नाही

२) ऋग्वेदात ––– युद्धाचा उल्लेख आहे.
अ) पानिपत ब) काश्मीर
क) कलिंग ड) दाशराज्ञ

३) प्राचीन भारतातील नवाश्मयुगाला ––– म्हणतात.
अ) क्रांतीयुग ब) त्रेतायुग
क) कलयुग ड) यापैकी नाही

४) कार्बन – १४ या पद्धतीचा शोध ––– यांनी लावला.
अ) एफ. डब्ल्यू लिबी ब) जॉन मार्शल
क) कलिंगहॅम ड) प्राईम रोझ

५) ––– ने राजतरंगिणी ग्रंथ लिहिला.
अ) कल्हण ब) कौटिल्य
क) कालिदास ड) यापैकी नाही

६) उत्तर वैदिक काळात करवसुली करणाऱ्या अधिकाऱ्याला ––– असे म्हणतात.
अ) सिताध्यक्ष ब) संधीदाता
क) भागदूत ड) कारखानीस

७) हडप्पा संस्कृतीचे अवशेष महाराष्ट्रातील ––– येथे सापडले आहेत.
अ) दायमाबाद ब) अमरावती
क) पैठण ड) वेरूळ

८) ——— यांनी पंचतंत्रचे लिखाण केले.

अ) कालिदास ब) आर्यभट्ट

क) चरक ड) विष्णुगुप्त

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) **१२**

अ) प्राचीन भारतीय इतिहासाचे पुरातत्वीय साधन म्हणून आलेखाची माहिती लिहा.

ब) मध्याश्मयुगीन संस्कृतीची माहिती द्या.

क) सिंधू संस्कृतीचा शोध व कालनिर्णय स्पष्ट करा.

ड) उत्तर वेदकालीन राजकीय जीवनाची माहिती लिहा.

इ) नवाश्मयुगीन संस्कृतीची वैशिष्ट्ये विशद करा.

ई) पूर्व वेदकालीन सामाजिक जीवनाची माहिती लिहा.

प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) **१०**

अ) सिंधू संस्कृतीची नगररचना सांगून सिंधू संस्कृतीच्या ऱ्हासाची कारणे स्पष्ट करा.

किंवा

ब) प्राचीन भारतीय इतिहासाच्या परकीय भाषेतील वाङ्मयीन साधनांची माहिती लिहा.

प्र.४ वेदकालीन धार्मिक जीवनाचे वर्णन करा. **१०**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: October/November - 2025
HISTORY (Special Paper - VII)
History of Ancient India (Pre-Historic Age to 650A.D.) (BA221524)

Day & Date: Tuesday, 28-10-2025 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) Literature in Tamil language is called _____ literature.
a) Shastri b) Sangam
c) Upanishad d) None of these

2) The Rig Veda mentions _____ war.
a) Panipat b) Kashmir
c) Kalinga d) Dashradnya

3) In ancient India Neolithic Age is called the '_____'.
a) Krantiyug b) Tretayug
c) Kalyug d) None of these

4) 'Carbon-14' dating method was invented by _____.
a) F. W. Libby b) John Marshall
c) Collingham d) Prime Rose

5) _____ wrote Rajatarangini book.
a) Kalhan b) Kautilya
c) Kalidas d) None of these

6) The officer of taxes in the post-Vedic period is called _____.
a) Sitadhyaksha b) Sandhidata
c) Bhagdoot d) Karkhanis

7) Remains of Harappan culture have been found at _____ in Maharashtra.
a) Dayamabad b) Amravati
c) Paithan d) Ellora

8) _____ wrote the Panchatantra.
a) Kalidas b) Aryabhata
c) Charak d) Vishnugupta

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

a) Write the information about the inscriptions (grap) as an archaeological tool of ancient Indian history.

b) Give the information Mesolithic culture.

c) Explain the discovery and chronology of Indus valley Civilizations.

d) Write information about Post-Vedic political life.

e) Describe the features of Neolithic culture.

f) Write information about Pre-Vedic social life.

Q.3 Answer the following question. (Any One) **10**

a) Explain the reasons for the decline of the Indus Valley Civilization by describing the urban structure of the Indus Valley Civilization.

OR

b) Write information about the literary Sources in Foreign language of ancient Indian history.

Q.4 Discuss the religious life of the Vedic period. **10**

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र – V) (नवीन) (CBCS) परीक्षाः ऑक्टोबर/नोव्हेंबर – २०२५
POLITICAL SCIENCE (Special Paper - VII)
Government and Politics of Maharashtra (BA221560)

वार, दिनांक : मंगळवार, २८-१०-२०२५ कमाल गुणः ४०
वेळः सकाळी ०९:०० ते ११:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) संयुक्त महाराष्ट्र राज्यनिर्मिती लढयाचे केंद्र बिंदू शहर?
अ) अमरावती ब) पुणे
क) मुबंई ड) नागपूर

२) महाराष्ट्रातील राष्ट्रवादी कॉंग्रेस पक्षाचे संस्थापक कोण आहेत?
अ) आर. आर. पाटील ब) जयंत पाटील
क) शरद पवार ड) अजित पवार

३) संयुक्त महाराष्ट्र समितीची स्थापना कोणाच्या अध्यक्षतेखाली झाली?
अ) केशवराव जेधे ब) रामराव देशमुख
क) डॉ. केदार ड) सी. डी. देशमुख

४) 'पुरोगामी लोकशाही दलाची' स्थापना कोणी केली?
अ) वसंतदादा पाटील ब) यशवंतराव चव्हाण
क) शंकरराव चव्हाण ड) शरद पवार

५) संयुक्त महाराष्ट्र चळवळीचा काळ ––– होता.
अ) १९६० – १९६५ ब) १९४२ – १९४७
क) १९४५ – १९५५ ड) १९५६ – १९६०

६) शिवसेना पक्षाची स्थापना कोणत्या वर्षी झाली?
अ) १९ जून १९६६ ब) १९ जून १९९१
क) १० जून १९९९ ड) १० जून २००९

७) कोणाच्या नेतृत्वाखाली महाराष्ट्रात पहिले संयुक्त सरकार स्थापन झाले?
अ) शरद पवार ब) वसंतदादा पाटील
क) यशवंतराव चव्हाण ड) शंकरराव चव्हाण

८) महाराष्ट्र राज्याची निर्मिती कोणत्या वर्षी झाली?

अ) १९४७ ब) १९५0

क) १९६0 ड) १९५५

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) शुगर लॉबी

ब) महाराष्ट्राच्या राजकारणाचे आर्थिक निर्धारक घटक

क) जातीयतेचे राजकारण

ड) स्वतंत्र विदर्भ राज्याची मागणी

इ) शिवसेना या पक्षाच्या फुटीची कारणे

ई) संयुक्त महाराष्ट्राच्या निर्मितीतील 'भाषावाद' व 'सीमावाद'

प्र.३ अ) महाराष्ट्र राज्याच्या निर्मितीमध्ये संयुक्त महाराष्ट्र चळवळ स्पष्ट करा. १0

किंवा

ब) महाराष्ट्रातील आघाड्यांचे राजकारण यावर चर्चा करा.

प्र.४ भारतीय जनता पक्षाचे तत्त्वज्ञान, कार्यक्रम व धोरणे स्पष्ट करा. १0

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: October/November - 2025
POLITICAL SCIENCE (Special Paper - VII)
Government and Politics of Maharashtra (BA221560)

Day & Date: Tuesday, 28-10-2025 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) _____ was the centre of Sanyukta Maharashtra Movement.
a) Amravati b) Pune
c) Mumbai d) Nagpur

2) Who is the founder of Nationalist Congress Party in Maharashtra?
a) R. R. Patil b) Jayant Patil
c) Sharad Pawar d) Ajita Pawar

3) Under whose Leadership was the Sanyukta Maharashtra Samiti established?
a) Keshavrao Jedhe b) Ramrao Deshmukh
c) Dr. Kedar d) C. D. Deshmukh

4) Who established “Purogami Lokshahi Dal”?
a) Vasantdada Patil b) Yashwantrao Chavan
c) Shankarrao Chavan d) Sharad Pawar

5) Sanyukt Maharashtra Movement is Between _____.
a) 1960-1965 b) 1942-1947
c) 1945-1955 d) 1956-1960

6) In which year, Shivsena was established?
a) 19 June 1966 b) 19 June 1991
c) 10 June 1999 d) 10 June 2009

7) Under whose Leadership first coalition Government established in Maharashtra?
a) Sharad Pawar b) Vasantdada Patil
c) Yashwantrao Chavan d) Shankarrao Chavan

8) When did State of Maharashtra establish?
a) 1947 b) 1950
c) 1960 d) 1955

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

a) Sugar Lobby

b) Economic Determinants of Politics of Maharashtra.

c) Politics of Cast

d) Demand for Separate Vidarbha State

e) Causes of Split in Shivsena

f) Languagism and Boundrism in between the formation of Sanyukta Maharashtra.

Q.3 a) Explain the Movement of Sanyukta Maharashtra in the formation of Maharashtra. **10**

OR

b) Discuss Politics of Coalition in Maharashtra.

Q.4 Explain the Ideology Programmes and Policies of Bhartiya Janta Party. **10**

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र – V) (नवीन) (CBCS) परीक्षाः ऑक्टोबर/नोव्हेंबर – २०२५
PSYCHOLOGY (Special Paper - VII)
Experimental Psychology (BA221570)

वार, दिनांक : मंगळवार, २८-१०-२०२५ कमाल गुणः ४०
वेळः सकाळी ०९:०० ते ११:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) अवधानासंदर्भात गाळणी सिद्धांत ––– यांनी मांडला.
अ) ट्रिसमन ब) ब्रॉडबॅट
क) स्किनर ड) वुंट

२) मानसशास्त्राची पहिली प्रयोगशाळा ––– यांनी स्थापन केली.
अ) वुंट ब) पॅव्हलॉव्ह
क) फ्राईड ड) स्किनर

३) उद्दीपक मिळणार आहे याची सूचना ते प्रत्यक्ष उद्दीपक मिळेपर्यंतच्या काळाला ––– असे म्हणतात.
अ) प्रतिक्रियाकाळ ब) वेदनक्षमता
क) पूर्वकाळ ड) सीमामूल्य

४) नियंत्रीत वातावरणातील निरीक्षणाला ––– असे म्हणतात.
अ) संवेदन ब) वृत्तेतिहास
क) प्रयोग ड) आत्मनिवेदन

५) अनेकांपैकी एका घटकाकडे लक्ष केंद्रीत करण्याची मानसिक प्रक्रिया म्हणजे ––– होय.
अ) अवधान ब) अध्ययन
क) स्मृती ड) संवेदन

६) मर्यादा पद्धती ही ––– या नावानेसुद्धा ओळखली जाते.
अ) स्थिर उद्दीपक पद्धती ब) सरासरी प्रमाद पद्धती
क) अल्पतम बदलाची पद्धत ड) वारंवारिता पद्धत

७) ––– प्रशिक्षण संक्रमणामध्ये पहिल्या अध्ययनामुळे नंतरचे अध्ययन सुलभ बनते.

अ) ऋण ब) धन

क) शुन्य ड) यापैकी नाही

८) उद्दीपकाचे अति किंवा अवगणन करण्याच्या प्रवृत्तीला ––– असे म्हणतात.

अ) स्थिर प्रमाद ब) परीवर्तनीय प्रमाद

क) आकस्मित प्रमाद ड) यापैकी नाही

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) प्रशिक्षण संक्रमणाचे प्रकार कोणते?

ब) सीमामूल्य म्हणजे काय?

क) अवधानासंदर्भात गाळणी सिद्धांत स्पष्ट करा.

ड) प्रायोगिकरण म्हणजे काय?

इ) कारक अध्ययन कशाला म्हणतात?

ई) सरावाच्या पद्धती कोणत्या?

प्र.३ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक) १०

अ) प्रतिक्रियाकाळाचे प्रकार आणि नियामक घटक स्पष्ट करा.

किंवा

ब) प्रायोगिक मानसशास्त्राची ऐतिहासिक पार्श्वभूमी स्पष्ट करा.

प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न. १०

तीन वर्गाची पद्धत वापरून स्थिर उद्दीपक पद्धतीने भेदनिक सीमामूल्याचे मापन कसे केले जाते?

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: October/November - 2025
PSYCHOLOGY (Special Paper - VII)
Experimental Psychology (BA221570)

Day & Date: Tuesday, 28-10-2025 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) The filter theory of attention is proposed by _____.
a) Treisman b) Broadbent
c) Skinner d) Wundt

2) The first Psychological laboratory established by _____.
a) Wundt b) Pavlov
c) Freud d) Skinner

3) The time between ready signal to onset of stimuli known as _____.
a) reaction time b) sensitivity
c) fore period d) threshold

4) Observation under controlled situation known as _____.
a) Perception b) Case study
c) Experiment d) Introspection

5) The mental process in which we concentrate on one object among others known as _____.
a) attention b) learning
c) memory d) perception

6) The method of limits also known as _____.
a) method of constant stimuli b) method of average error
c) method of minimal change d) method of frequency

7) In _____ transfer of training second learning become easy due to first learning.
a) negative b) positive
c) zero d) none

8) The tendency to over or under estimate the given stimuli known as _____.
a) constant error b) variable error
c) accidental error d) none

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

a) What are the types of transfer of training?

b) What is threshold?

c) What is filter theory of attention?

d) What is experimentation?

e) What is motor learning?

f) Give the names of method of practice.

Q.3 Broad Question. (Any One) **10**

a) Explain the types and determinants of reaction time.

OR

b) Take a brief account of history of experimental psychology.

Q.4 Broad Question. **10**

How we measure D. L. by using three category judgement of method of constant stimuli?

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र – V) (नवीन) (CBCS) परीक्षाः ऑक्टोबर/नोव्हेंबर – २०२५
PHILOSOPHY (Special Paper – VII)
Contemporary Indian Philosophy (BA221549)

वार, दिनांक : मंगळवार, २८-१०-२०२५ कमाल गुणः ४०
वेळः सकाळी ०९:०० ते ११:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) अरविंदांचा ––– हे आधुनिक भारतीय विचारात प्रसिद्ध आहे.
अ) पूर्णयोग ब) जडवाद
क) द्वैतवाद ड) यापैकी नाही

२) राधाकृष्णन हे ––– विचारवंत आहेत.
अ) चिद्वादी ब) जडवादी
क) द्वैतवादी ड) बुद्धिवादी

३) ––– यांचा जन्म मद्रास येथे झाला.
अ) राधाकृष्णन ब) अरविंद
क) विवेकानंद ड) यापैकी नाही

४) अरविंदांची उत्क्रांती संकल्पना ही सांख्यांच्या ––– वर आधारित आहे.
अ) सत्कार्यवाद ब) आरंभवाद
क) विवर्तवाद ड) यापैकी नाही

५) विवेकानंदानुसार ––– हे विश्वातील सर्वोच्च विचारसरणी आहे.
अ) वेदांत ब) जडवाद
क) निसर्गवाद ड) यापैकी नाही

६) भारतात ५ सप्टेंबर ––– यांचा जन्म दिवस शिक्षक दिन म्हणून साजरा केला जातो.
अ) विनोबा भावे ब) महात्मा फुले
क) राधाकृष्णन ड) अरविंद

७) ––– हा ग्रंथ गांधींनी लिहीला.
अ) सत्याग्रह ब) सत्याचे प्रयोग
क) ईश्वर ड) स्वातंत्र्य

८) गांधींनी भारताच्या स्वातंत्र्यासाठी ––– मार्गाचा अवलंब केला.

अ) हिंसा ब) प्रेम

क) द्वेष ड) अहिंसा

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) अतिमानस संकल्पना स्पष्ट करा.

ब) पूर्ण योग म्हणजे काय?

क) दैवी जीवन म्हणजे काय?

ड) भक्ती योग म्हणजे काय?

इ) गांधींनुसार सत्याग्रहाची व्याख्या स्पष्ट करा.

ई) गांधींनुसार अहिंसेचे स्वरूप स्पष्ट करा.

प्र.३ अ) अरविंदांची तात्त्विक विचारसारणी स्पष्ट करा. १०

किंवा

ब) एस. राधाकृष्णन नुसार धर्माचे स्वरूप स्पष्ट करा.

प्र.४ गांधींचा अंतिम सत्या विषयीचा तात्त्विक दृष्टीकोन स्पष्ट करा. १०

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: October/November - 2025
PHILOSOPHY (Special Paper – VII)
Contemporary Indian Philosophy (BA221549)

Day & Date: Tuesday, 28-10-2025 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) Aurobindo's _____ is famous in modern Indian thought.
a) Integral yoga b) Materialism
c) Dualism d) None of these

2) Radhakrishnan is _____ thinker.
a) Idealistic b) Materialistic
c) Dualistic d) Realistic

3) _____ is born in Madras.
a) Radhakrishnan b) Arvind
c) Vivekanand d) None of these

4) Aurobindo's concept of evolution is depend on Sankhya's _____.
a) Satkaryavada b) Arambhavada
c) Vivartavada d) None of these

5) According to Vivekananda, _____ is the supreme ideology in the world.
a) Vedanta b) Materialism
c) Naturalism d) None of these

6) In India, 5th September the birth date of _____ is celebrated as Teacher's Day.
a) Vinoba Bhave b) Mahatma Phule
c) Radhakrishnan d) Aurobindo

7) _____ is written by Gandhi.
a) Satyagrah b) Experiments of truth
c) The god d) Freedom

8) Gandhi followed the _____ path for India's independence.
a) Violence b) Love
c) Hate d) Non-violence

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

a) Explain concept of super mind.

b) What is Integral yoga?

c) What is divine life?

d) What is Bhakti yoga?

e) Define Satyagrah by Gandhi.

f) According to Gandhi explain the nature of Ahimsa.

Q.3 a) Explain Aurobindo's philosophical ideology. **10**

OR

b) Explain the nature of religion by S. Radhakrishnan.

Q.4 Explain Gandhi's philosophical view on ultimate goal. **10**

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र – V) (नवीन) (CBCS) परीक्षाः ऑक्टोबर/नोव्हेंबर – २०२५
SOCIOLOGY (Special Paper - VII)
Sociological Thinkers (BA221579)

वार, दिनांक : मंगळवार, २८-१०-२०२५ कमाल गुणः ४०
वेळः सकाळी ०९:०० ते ११:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) दुरखाईमच्या मतानुसार ––– हे श्रम विभाजनाचे कारण आहे.
अ) पैसा ब) वेळ
क) विविधता ड) लोकसंख्येची घनता

२) ––– प्रकारचा एकात्म भाव साधर्म्यातून निर्माण होतो.
अ) जैविकी ब) भावनात्मक
क) पारंपरिक ड) यांत्रिकी

३) ––– ही सामाजिक विचाराशी संबंधित आहे.
अ) फ्रेंच क्रांती ब) औद्योगिक क्रांती
क) हरित क्रांती ड) फ्रेंच आणि औद्योगिक क्रांती

४) ––– हे समाज शास्त्राचे जनक आहे.
अ) स्पेन्सर ब) मार्क्स
क) कॉम्त ड) दुरखाईम

५) ––– हे सामाजिक विचारवंत सामाजिक गतीशास्त्र या संकल्पनेशी संबंधित आहे.
अ) कॉम्त ब) दुरखाईम
क) मार्क्स ड) स्पेन्सर

६) प्रिन्सिपल्स ऑफ सोशिओलॉजी या ग्रंथाचे ––– हे लेखक आहे.
अ) स्पेन्सर ब) मार्क्स
क) वेबर ड) कॉम्त

७) ऑगस्त कॉम्तच्या तीन अवस्था नियमातील ––– ही पहिली अवस्था आहे.
अ) काल्पनिक ब) अध्यात्मिक
क) वैज्ञानिक ड) यापैकी नाही

८) समाजाच्या उत्क्रांतीवाद सिद्धांतासाठी ––– हे सामाजिक विचारवंत संबंधित आहे.

अ) स्पेन्सर ब) कॉम्त

क) मार्क्स ड) वेबर

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) श्रम विभाजनाचे कार्य स्पष्ट करा.

ब) औद्योगिक क्रांतीचे परिणाम स्पष्ट करा.

क) विज्ञानाची पदानुक्रमता स्पष्ट करा.

ड) ऑगस्ट कॉम्त यांचे सामाजिक पुनर्रचना संकल्पना स्पष्ट करा.

इ) स्पेन्सर यांचे सैनिकी समाज स्पष्ट करा.

ई) प्रत्यक्ष वादाची वैशिष्टये स्पष्ट करा.

प्र.३ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक) १०

अ) हर्बर्ट स्पेन्सरचा सामाजिक उत्क्रांतीवादाचा सिद्धांत स्पष्ट करा.

किंवा

ब) फ्रेंच राज्यक्रांतीची कारणे व परिणाम स्पष्ट करा.

प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न. १०

एमिल दुरखाईमचा धर्म विषयक सिद्धांत स्पष्ट करा.

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: October/November - 2025
SOCIOLOGY (Special Paper - VII)
Sociological Thinkers (BA221579)

Day & Date: Tuesday, 28-10-2025 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) According to Durkheim _____ is the cause of division of labour.
a) Money b) Time
c) Diversity d) Density of population

2) _____ types of Solidarity originates from similarities.
a) Organic b) Emotional
c) Traditional d) Mechanical

3) _____ Revolution is related with sociological thoughts.
a) French b) Industrial
c) Green d) French and Industrial

4) _____ is the father of Sociology.
a) Spencer b) Marx
c) Comte d) Durkheim

5) _____ Sociological thinker related to Social Dynamic.
a) Comte b) Durkheim
c) Marx d) Spencer

6) _____ is the author of principles of Sociology.
a) Spencer b) Marx
c) Weber d) Comte

7) _____ is the first stage in August Comte Law of Three stages.
a) Theological stage b) Metaphysical stage
c) Scientific stage d) None of these

8) _____ Sociological thinker related with theory of Social Evolution.
a) Spencer b) Comte
c) Marx d) Weber

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

a) Explain causes of Division of Labour.

b) Explain impacts of Industrial Revolution.

c) Explain Hierarchy of Science.

d) Explain August Comte concept Social Reconstruction.

e) Explain Spencer's Militant Society.

f) Explain characteristics of Positivism.

Q.3 Broad Question. (Any One) **10**

a) Explain Herbert Spencer theory of Social Evolution.

OR

b) Explain causes and impact of French Revolution.

Q.4 Broad Question. **10**

Explain Emile Durkheim theory of Religion.

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: October/November – 2025
ENGLISH (Special Paper - VIII)
British Literature (BA221512)

Day & Date: Wednesday, 29-10-2025 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative from the options. **08**

1) The poem Ice and Fire is also known as “Amoretti _____.
a) XXX b) XX
c) X d) V

2) John Donne is a _____ poet.
a) romantic b) classical
c) metaphysical d) neo-classical

3) True Love is sonnet _____ by William Shakespeare.
a) 110 b) 116
c) 111 d) 115

4) When I Consider How My Life is Spent is also known as _____.
a) Of His Blindness b) My Son
c) On Her Blindness d) On His Blindness

5) The poem The Flower begins with the arrival of _____.
a) Autum b) Fall
c) Winter d) Spring

6) _____ is an Octavius Ceaser’s sister.
a) Octavia b) Helen
c) Cleopatra d) Fulvia

7) Antony and Cleopatra was written in _____.
a) 1607 b) 1608
c) 1609 d) 1606

8) Elfride Swancourt is a _____ young daughter of a pastor.
a) black-eyed b) blue-eyed
c) green-eyed d) dark-eyed

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

a) Elizabethan stage

b) Romance and Fancy in English Novels

c) What is the central idea of Ice and Fire?

d) What is the main theme of True Love?

e) How do the seasons in The Flower impact the speaker's outlook?

f) Write short note on Lovers' Infiniteness.

Q.3 a) Elucidate Antony and Cleopatra as a Love tragedy. **10**

OR

b) Love is the cause of Antony's downfall, Explain.

Q.4 Discuss A pair of Blue Eyes as a Love-tringle. **10**

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र – V) (नवीन) (CBCS) परीक्षाः ऑक्टोबर/नोव्हेंबर – २०२५
HINDI (Special Paper - VIII)
साहित्यशास्त्र (BA221520)

वार, तारिख : बुधवार, २९-१०-२०२५ कमाल गुणः ४०
समयः सुबह ०९:०० से ११:००

सूचनाएँ : १) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।
२) दाई ओर लिखे अंक प्रश्न के लिए निर्धारित अंक दर्शाते हैं।

प्र.१ निम्नलिखित वाक्यों के नीचे दिए गए विकल्पों में से सही विकल्प चुनकर वाक्य फिर से लिखिए। ०८

१) काव्य शब्द अंग्रेजी के ––– शब्द का अनुवाद है।
अ) Literature ब) Poetry
क) Drama ड) Sonnet

२) अमूर्त भावों को मूर्त रूप प्रदान करने वाला तत्त्व ––– है।
अ) कल्पना ब) बुद्धि
क) भाव ड) शैली

३) जीवन के सभी पक्षों का वर्णन ––– में होता है।
अ) खंडकाव्य ब) महाकाव्य
क) चम्पूकाव्य ड) गीतिकाव्य

४) ग़जल के ––– शेर में शायर अपने नाम का प्रयोग करते हैं।
अ) अंतिम ब) पहले
क) प्रत्येक ड) बीच के

५) नाटक को ––– वेद माना जाता है।
अ) पंचम ब) चतुर्थ
क) द्वितीय ड) अष्टम

६) ––– कहानी में घटनाओं की श्रृंखला होती है।
अ) चरित्र प्रधान ब) वातावरण प्रधान
क) घटना प्रधान ड) सभी

७) जब एक शब्द का प्रयोग दो बार होता है और उसके अलग–अलग अर्थ होते हैं तब ––– अलंकार होता है।

अ) यमक ब) श्लेष

क) वक्रोक्ति ड) अनुप्रास

८) जिस अलंकार में अर्थ को आधार बनाकर कोई चमत्कृति होती है, उसे ––– कहते हैं।

अ) अर्थालंकार ब) शब्दालंकार

क) अनुप्रास ड) यमक

प्र.२ निम्नलिखित प्रश्नों के उत्तर दो–तीन वाक्यों में लिखिए। (कोई भी चार) १२

अ) साहित्य का भाव तत्त्व किसे कहते हैं?

ब) शब्दशक्ति किसे कहते हैं?

क) खण्डकाव्य में जीवन का कैसा वर्णन होता है?

ड) एकांकी किसे कहते हैं?

इ) शब्दालंकार का परिचय क्या है?

ई) उपमा अलंकार का क्या लक्षण होता है?

प्र.३ ग़ज़ल का स्वरूप बताकर ग़ज़ल के अंगों का परिचय दीजिए। **१०**

अथवा

नाटक के स्वरूप को समझाकर उसके तत्त्वों को विस्तार से लिखिए।

प्र.४ साहित्य की परिभाषा देकर उसके प्रयोजनों को स्पष्ट कीजिए। **१०**

SLR-DA-158

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: October/November - 2025
KANNADA (Special Paper – VIII)
Study of Kannada Literary Text (BA221530)

Day & Date: Wednesday, 29-10-2025 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

ಪ್ರ.೧ ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರ ಆರಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ ೦೮

೧) ಆದಿಪುರಾಣವನ್ನು ರಚಿಸಿದವರು –
- ೧) ಪಂಪ ೨) ರನ್ನ
- ೩) ನಾಗಚಂದ್ರ ೪) ಹರಿಹರ

೨) ರನ್ನನ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಕೃತಿ –
- ೧) ಆದಿಪುರಾಣ ೨) ಸಾಹಸಭೀಮ ವಿಜಯಂ
- ೩) ರನ್ನಪುರಾಣ ೪) ಸಿದ್ಧರಾಮ ಪುರಾಣ

೩) ರಾಮಚಂದ್ರ ಚರಿತ ಪುರಾಣವನ್ನು ರಚಿಸಿದವರು –
- ೧) ಪಂಪ ೨) ರನ್ನ
- ೩) ನಾಗಚಂದ್ರ ೪) ಹರಿಹರ

೪) ಪ್ರೌಢದೇವರಾಯನ ಮಂತ್ರಿ –
- ೧) ಲಕ್ಷ್ಮೀಧರ ೨) ಬಾಹುಬಲಿ
- ೩) ಭರತ ೪) ಶ್ರೀಧರ

೫) ಭರತನ ಸಹೋದರ –
- ೧) ಶಂಕರ ೨) ಬಸವ
- ೩) ಸಿದ್ಧ ೪) ಬಾಹುಬಲಿ

೬) ನೀರೊಳಗಿದ್ದೂ ಬೆವೆತವನು –
- ೧) ಭೀಮ ೨) ಧರ್ಮರಾಯ
- ೩) ದುರ್ಯೋಧನ ೪) ನಕುಲ

೭) ಸೀತೆಯ ಜೊತೆಗೆ ಕಣ್ಣೀರಿಟ್ಟವರು –
- ೧) ದಾಸಿಯರು ೨) ರತ್ನದ ಬೊಂಬೆಗಳು
- ೩) ಗೆಳತಿಯರು ೪) ಸಹೋದರಿಯರು

೮) ಬಾದಾಮಿ ಶಾಸನದ ಕಾಲ ಕ್ರಿ.ಶ.–
- ೧) ೪೦೦ ೨) ೫೦೦
- ೩) ೬೦೦ ೪) ೭೦೦

ಪ್ರ.೨ ಟಿಪ್ಪಣಿ ಬರೆಯಿರಿ (ಬೇಕಾದ ನಾಲ್ಕಕ್ಕೆ) ೧೨

೧) ಪಂಪ
೨) ರನ್ನ
೩) ಆದಿಪುರಾಣ
೪) ರಾಮಚಂದ್ರ ಚರಿತ ಪುರಾಣ
೫) ನಾಗಚಂದ್ರ
೬) ಶಾಸನಗಳು

ಪ್ರ.೩ ಪ್ರಬಂಧ ರೂಪದ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ. (ಬೇಕಾದ ಒಂದಕ್ಕೆ) ೧೦

೧) ಆದಿಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಸಹೋದರರ ಕಾಳಗವನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಬಣ್ಣಿಸಿರಿ.
೨) ಕನ್ನಡದ ಪ್ರಮುಖ ಶಾಸನಗಳು ಯಾವುವು?

ಪ್ರ.೪ ಪ್ರಬಂಧ ರೂಪದ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ ೧೦

'ನೀರೊಳಿಗಿರ್ದುಂ ಬೆಮರ್ತನುರಗಪತಾಂ' ಈ ಕಾವ್ಯಭಾಗದ ಸ್ವಾರಸ್ಯವನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಿರಿ.

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र – V) (नवीन) (CBCS) परीक्षाः ऑक्टोबर/नोव्हेंबर – २०२५
MARATHI (Special Paper - VIII)
भाषा विज्ञान व व्याकरण (पूर्वार्ध) (BA221535)

वार, दिनांक : बुधवार, २९-१०-२०२५ कमाल गुणः ४०
वेळः सकाळी ०९:०० ते ११:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) भाषेचे मुख्य साधन कोणते आहे?
अ) अर्थ ब) ध्वनी
क) रूप ड) व्याकरण

२) भाषा ही एक संकेत पद्धती आहे.
अ) जेस्परसन ब) कांट
क) उल्मान ड) सोस्यूर

३) आधुनिक भाषा विज्ञानाचा पाया कोणी रचला?
अ) सोस्यूर ब) रास्क
क) सर विल्यम जोन्स ड) ना. गो. कालेलकर

४) प्राकृत भाषांच्या अवस्थेतील पहिली पायरी ––– होय.
अ) शौरसेनी ब) पैशाची
क) पाली ड) अर्धमागधी

५) मराठी भाषा कोणत्या कुलातील आहे?
अ) इंडो तिबेटिअन ब) सिनो तिबेटिअन
क) द्राविडी भाषाकुल ड) इंडो युरोपिअन

६) भारतीय बोलीचा अभ्यास कोणी केला?
अ) सोस्यूर ब) जॉर्ज ग्रीअर्सन
क) ना. गो. कालेलकर ड) जेस्परसन

७) द. दि. पुंडे यांनी कोणता ग्रंथ लिहीला?
अ) भाषा व संस्कृती ब) भाषाविज्ञान परिचय
क) सुलभ भाषाविज्ञान ड) वर्णनात्मक भाषा विज्ञान

८) मानवी भाषेचा शब्दसंग्रह मोठा असला तरी तो ––– असतो.

अ) मर्यादित ब) अमर्यादित

क) विपुल ड) अत्यल्प

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) अर्थप्रक्रियेचे प्रमुख प्रकार सांगा.

ब) भाषेची द्विस्तरीय संरचना स्पष्ट करा.

क) भाषेची संकल्पना थोडक्यात स्पष्ट करा.

ड) भाषेच्या दोन व्याख्या सांगा.

इ) ध्वनी परिवर्तनाचे प्रकार सांगा.

ई) अर्थविस्तार म्हणजे काय?

प्र.३ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक) १०

अ) भाषेची कोणतीही तीन वैशिष्टये किंवा लक्षणे लिहा.

किंवा

ब) ध्वनी परिवर्तन म्हणजे काय ते सांगून ध्वनी परिवर्तनाचे प्रकार सांगा.

प्र.४ अर्थ परिवर्तन करणाऱ्या कारणांची सोदारण चर्चा करा. १०

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र – V) (नवीन) (CBCS) परीक्षाः ऑक्टोबर/नोव्हेंबर – २०२५
SANSKRIT (Special Paper - VIII)
तत्त्वज्ञान तर्कसंग्रह ऑफ अन्नभंट्ट (BA221575)

वार, दिनांक : बुधवार, २९-१०-२०२५ कमाल गुणः ४०
वेळः सकाळी ०९:०० ते ११:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ योग्य पर्यायं चित्वा वाक्यं पुनर्लिखत। ०८
योग्य पर्याय निवडून वाक्य पुन्हा लिहा.

१) चूर्णादिपिण्डीभावहेतुर्गुणः ––– अस्ति।
अ) परत्वं ब) संख्या
क) संयोगः ड) स्नेहः

२) चक्षुर्ग्राह्यो गुणः ––– अस्ति।
अ) रूपं ब) तेज्रः
क) गन्धः ड) शब्दः

३) परामर्शः ––– करणं वर्तते।
अ) प्रत्यक्षस्य ब) अनुमितेः
क) शाब्दस्य ड) उपमितेः

४) ––– हि नित्यत्वाभावेनाऽनित्यत्वेन व्याप्तम्।
अ) शब्दत्वं ब) हेत्वाभासः
क) वृत्तिः ड) कृतकत्वं

५) संज्ञासंज्ञिसम्बन्धज्ञानम् ––– इति संज्ञितमस्ति।
अ) संकेतः ब) अनुमितिः
क) वृत्तिः ड) उपमितिः

६) अस्मात् पदात् अयमर्थः बोद्धव्यः इति ईश्वरेच्छा –––।
अ) बलम् ब) शक्तिः
क) वृत्तिः ड) बलीयसी

७) ––– हि सर्वेभ्यो नित्येभ्योऽनित्येभ्यश्च व्यावृत्तं शब्दमात्रवृत्तिः।

अ) बुद्धिः ब) शक्तिः

क) शब्दत्वं ड) आकाश

८) ––– विषय सरित्समुद्रादि आहेत.

अ) जलाचे ब) अग्निचे

क) वायूचा ड) तेजाचा

प्र.२ टिप्पणीं लिखित। (केवलं 4) १२

टीपा लिहा. (केवल 4)

अ) त्रिविधसंस्कार

ब) अयथार्थानुभवः

क) शब्द प्रमाणम्

ड) व्यभिचारी हेत्वाभासः

इ) वायुः

ई) बाधः

प्र.३ नऊ द्रव्यांचे निरूपण करा. १०

किंवा

प्रत्यक्षप्रमाणं करणविचारसहितं वर्णयत। (प्रत्यक्षप्रमाण करणविचारासहित सांगा.)

प्र.४ अनुमानप्रमाणं स्वार्थपरार्थानुमानसहितं वर्णयत। १०
(अनुमानप्रमाण स्वार्थपरार्थानुमानासहित सांगा.)

SLR-DA-161

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: October/November - 2025
URDU (Special Paper - VIII)
Tarjuma Nigari (BA221585)

Day & Date: Wednesday, 29-10-2025 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the left indicate full marks.

08

سوال نمبر.1. صحیح متبادل کا انتخاب کر کے جوابی پرچے میں لکھیے۔

1) لفظی ترجمہ ایک عام روایتی اور۔۔۔۔۔۔۔۔۔ ہوتا ہے۔

A) پابند ترجمہ۔ B) ہئیتی ترجمہ۔

C) رسمی ترجمہ۔ D) غیر رسمی ترجمہ۔

2) علی حیدر نظم طباطبائی نے Elegy Written In Country Churchyard کا ترجمہ۔۔۔۔۔۔۔۔ کے عنوان سے کیا تھا۔

A) چیستان۔ B) گور غریباں۔

C) کلام نظم طباطبائی۔ D) کتاب نظم طباطبائی۔

3) شاہ پرتگال کنک ڈی وارٹ نے "دی لائل کانسلر" نامی کتاب میں مترجم کی۔۔۔۔۔۔۔ خصوصیات بیان کی ہیں۔

A) دو۔ B) تین۔

C) چار۔ D) پانچ۔

4) مجموعی طور پر لفظی ترجمہ ایک۔۔۔۔۔۔۔۔ ترجمہ سمجھا جاتا ہے۔

A) مثالی۔ B) معیاری۔

C) خیالی۔ D) ناقص۔

5) سترھویں صدی میں جن لوگوں نے اُردو میں نثری اور شعری ادب کا آغاز کیا ان کی علمی زبان۔۔۔۔۔ تھی۔

A) فارسی۔ B) ہبرو۔

C) سنسکرت۔ D) پالی۔

6)محمد قلی قطب شاہ نے حافظ شیرازی کی۔۔۔۔۔۔کا اُردو میں ترجمہ کیا۔

A) غزلوں۔ B)رباعیوں۔

C)نظموں۔ D) دوہوں۔

7)1748ء میں انجیل کا ترجمہ پادری بینجمن شیلٹز نے۔۔۔۔۔۔۔۔میں کیا۔

A)انگریزی۔ B) اُردو۔

C)عربی۔ D)فارسی۔

8)سائنٹفک سوسائٹی کی بنیاد سرسید نے۔۔۔۔۔۔۔۔میں ڈالی تھی۔

A)غازی پور۔ B)علی گڑھ۔

C)آگرہ۔ D)دہلی۔

سوال نمبر.2. مختصر جواب لکھیے۔(کوئی چار) **12**

1)ترجمے کے تقاضے اور مترجم کے اوصاف۔

2)مذہبی ترجمے کی روایت پر مختصر نوٹ لکھیے۔

3)ترجمے کی مختلف تعریفیں بیان کیجیے۔

4)اُردو میں علمی و فنی ترجمے کی روایت پر مختصر نوٹ لکھیے۔

5)ادبی ترجمے کی روایت پر مختصر نوٹ لکھیے۔

6)ترجمے کے فروغ میں معاون اداروں کا نہایت مختصر تعارف دیجیے۔

سوال نمبر.3 مفصل جواب لکھیے۔(کوئی ایک) **10**

1)اُردو میں ترجمہ نگاری کی روایت کا تنقیدی جائزہ لیجیے۔

2) مغل عہد کی ترجمہ نگاری پر سیر حاصل نوٹ لکھیے۔

سوال نمبر.4. مفصل جواب لکھیے۔ **10**

ترجمے کی اقسام پر مفصل نوٹ لکھیے۔

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र – V) (नवीन) (CBCS) परीक्षाः ऑक्टोबर/नोव्हेंबर – २०२५
Ancient Indian History & Culture (Special Paper - VIII)
Political Ideas and Institutions in Ancient India (BA221502)

वार, दिनांक : बुधवार, २९-१०-२०२५ कमाल गुणः ४०
वेळः सकाळी ०९:०० ते ११:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) कौटिलीय अर्थशास्त्र ––– अधिकरणात विभागलेले आहे.
अ) ५ ब) ९
क) १० ड) १५

२) महाभारत हा ग्रंथ ––– यांनी लिहीला.
अ) वाल्मिकी ब) याज्ञवल्क्य
क) अत्री ड) व्यास

३) साप्तंग सिद्धांतामध्ये राजाला ––– स्थान दिलेले आहे.
अ) तिसरे ब) दुसरे
क) चौथे ड) पहिले

४) जेव्हा दोन राजे एकाच विभागावर राज्य करतात अशा राज्याला ––– म्हणतात.
अ) अधिराज्य ब) वैराज्य
क) द्वैराज्य ड) स्वराज्य

५) ––– मुळे गणराज्ये नष्ट पावली.
अ) परकीय आक्रमण ब) व्यापाराचा विनाश
क) परस्परातील संघर्ष ड) आर्थिक दैन्यावस्था

६) राजाला राजपदावरून मुक्त करण्याचा अधिकार ––– या संस्थेला आहे.
अ) सभा ब) समिती
क) विदथ ड) रत्नीन

७) रत्नीन मध्ये सर्वश्रेष्ठ स्थान ––– याला आहे.
अ) राजा ब) पुरोहित
क) सेनापती ड) भागदूत

८) कर गोळा करणाऱ्या अधिकाऱ्यास प्राचीन काळात ––– म्हणत असत.

अ) सुत ब) सेनानी

क) भागदूत ड) ग्रामिणी

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) ग्रीक साधनाविषयी थोडक्यात सांगा.

ब) रामायण ग्रंथाविषयी माहिती द्या.

क) गणराज्य म्हणजे काय व ती का नष्ट झाली?

ड) दैवी राजपद याविषयी माहिती द्या.

इ) राजाचे अधिकार स्पष्ट करा.

ई) मंत्री मंडळाचा उदय स्पष्ट करा.

प्र.३ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १०

अ) प्राचीन भारतीय राजकीय संस्थांच्या अभ्यासासाठी कौटिल्याचे अर्थशास्त्र, पुराण ग्रंथ आणि स्मृती ग्रंथाचे महत्त्व स्पष्ट करा.

किंवा

ब) प्राचीन भारतीय राजाच्या उत्पत्ती विषयक सिद्धांत विशद करा.

प्र.४ प्राचीन भारतीय राज्याच्या सप्तांग सिद्धांताची चर्चा करा. १०

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: October/November - 2025
Ancient Indian History & Culture (Special Paper - VIII)
Political Ideas and Institutions in Ancient India (BA221502)

Day & Date: Wednesday, 29-10-2025 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) Kautilya's Arthashastra is divided into _____ jurisdictions.
a) 5 b) 9
c) 10 d) 15

2) The Mahabharata was written by _____.
a) Valmiki b) Yajnavalkya
c) Atri d) Vyas

3) In the Saptanga Siddhanta, the king is given a position of _____.
a) Third b) Second
c) Fourth d) First

4) When two kings rule the same region, the state is called _____.
a) Dominion b) Vairajya
c) Dvairajaya d) Swarajya

5) Due to _____ republics were destroyed.
a) Foreign invasion b) Destruction of trade
c) Mutual conflict d) Economic poverty

6) The right to remove the king from the throne is vested in _____.
a) Sabha b) Samiti
c) Vidatha d) Ratneen

7) The highest position among the Ratneen was held by _____.
a) King b) Priest
c) Commander d) Bhagdoot

8) In ancient times, the tax collector was called _____.
a) Sut b) Senani
c) Bhagdoot d) Gramini

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

a) State about Greek Sources in brief.

b) Give information about Ramayana Epic.

c) What is republic state and why they declined?

d) Give information about Divine Kingship.

e) Explain the rights of King.

f) Explain the rise of Ministry.

Q.3 Answer the following question. (Any One) **10**

a) Explain the importance of Kautilya's Arthashastra, Purana and Smruti to study of Ancient Indian Political Institutions.

OR

b) Explain the different theories regarding the origin of King in Ancient India.

Q.4 Discuss the Saptang theory of state in ancient India. **10**

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र – V) (नवीन) (CBCS) परीक्षाः ऑक्टोबर/नोव्हेंबर – २०२५
ECONOMICS (Special Paper - VIII)
Macro Economics (I) (BA221507)

वार, दिनांक : बुधवार, २९-१०-२०२५ कमाल गुणः ४०
वेळः सकाळी ०९:०० ते ११:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) राष्ट्रीय उत्पन्न ––– अर्थशास्त्राचा अभ्यास विषय आहे.
अ) सूक्ष्म ब) स्थूल
क) पर्यटन ड) शेती

२) ––– ही राष्ट्रीय उत्पन्नाची मोजमाप करण्याची पद्धत आहे.
अ) उत्पादन पद्धत ब) उत्पन्नाची पद्धत
क) खर्चाची पद्धत ड) वरील सर्व

३) ––– हा स्थूल अर्थशास्त्राचा विषय आहे.
अ) व्यवहारतोल ब) राष्ट्रीय उत्पन्न
क) भाववाढ ड) वरील सर्व

४) रोजगार, व्याज आणि पैशाचा सर्वसाधारण सिद्धांत हे पुस्तक ––– यांनी लिहिलेले आहे.
अ) जे. बी. से ब) केन्स
क) माल्थस ड) रिकार्डो

५) ––– यांच्या मते पुरवठा स्वतःची मागणी तयार करतो.
अ) ऑर्थर लेविस ब) जे. बी. से
क) रिकार्डो ड) केन्स

६) $P = \frac{MV + M'V'}{T}$ या समीकरणातील 'V' म्हणजे ––– होय.
अ) पैशाचा पुरवठा ब) पैशाचा भ्रमणवेग
क) पैशाची संख्या ड) व्यवहाराची शक्ती

७) फिशरच्या चलन संख्यामान सिद्धांतानुसार पैशाचे मूल्य हे ––– वर अवलंबून असते.

अ) पैशाची संख्या ब) पैशाचे मूल्य

क) पैशाची मागणी ड) वस्तूंचे मूल्य

८) केन्सचा रोखता पसंती सिद्धांत सुचवितो की व्याज दर ––– द्वारे निर्धारित होतो.

अ) एकूण पुरवठा आणि एकूण मागणी

ब) कर्ज देण्यायोग्य निधीची पुरवठा आणि मागणी

क) पैशाचा पुरवठा आणि मागणी

ड) श्रमिकांचा पुरवठा आणि मागणी

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) स्थूल अर्थशास्त्राचा अर्थ सांगा.

ब) स्थूल अर्थशास्त्राच्या मर्यादा सांगा.

क) राष्ट्रीय उत्पन्न आकडेवारीचे महत्त्व स्पष्ट करा.

ड) सरासरी उपभोग आणि सीमांत उपभोग प्रवृत्ती स्पष्ट करा.

इ) पैशाच्या पुरवठ्यावर परिणाम करणारे घटक सांगा.

ई) पैशाच्या पुरवठ्याचे घटक स्पष्ट करा.

प्र.३ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक) १०

अ) जे. बी. से यांचा बाजाराचा नियम सांगा.

किंवा

ब) केन्सचा उपभोगाचा मानसशास्त्रीय नियम स्पष्ट करा.

प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न. १०

राष्ट्रीय उत्पन्न म्हणजे काय? सांगून राष्ट्रीय उत्पन्नाच्या विविध संकल्पना स्पष्ट करा.

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: October/November - 2025
ECONOMICS (Special Paper - VIII)
Macro Economics (I) (BA221507)

Day & Date: Wednesday, 29-10-2025 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative from the options. **08**

1) National income is subject concern of _____ economics.
a) Macro b) Micro
c) Tourism d) Agriculture

2) _____ are the method of measurement of National Income.
a) Product method b) Income method
c) Expenditure method d) All of the above

3) _____ are the subject matter of macro economics.
a) Balance of payment b) National Income
c) Inflation d) All of the above

4) The book; 'General theory of employment interest and money' is written by _____.
a) J. B. Say b) Keynes
c) Malthus d) Ricardo

5) According to _____ supply creates its own demand.
a) Author Lewis b) J. B. Say
c) Ricardo d) Keynes

6) $P = \frac{MV + M'V'}{T}$ in this equation 'V' stand for _____.
a) Supply of Money b) Velocity of Money
c) Quantity of Money d) Power of transaction

7) According to Fisher's quantity theory value of money is depends upon _____.
a) Quantity of Money b) Value of Money
c) Demand of Money d) Value of Goods

8) Keynes liquidity preference theory of the interest rate suggests that the interest rate is determined by _____.

a) Aggregate supply and aggregate demand
b) The supply and demand for loanable funds
c) The supply and demand for money
d) The supply and demand for labor

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

a) State the meaning of Macro Economics.
b) State the limitations of Macro Economics.
c) Explain the importance of National Income Data.
d) Explain the Average and Marginal Propensity to Consume.
e) State the factors affecting money supply.
f) Explain the components of money supply.

Q.3 Broad Question. (Any One) **10**

a) Explain the Say's law of market.

OR

b) Explain the Psychological Law of Consumption.

Q.4 Broad Question. **10**

What is National Income? Explain the different concepts of National Income.

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र – V) (नवीन) (CBCS) परीक्षाः ऑक्टोबर/नोव्हेंबर – २०२५
GEOGRAPHY (Special Paper - VIII)
Urban Geography (BA221517-A)

वार, दिनांक : बुधवार, २९-१०-२०२५ कमाल गुणः ४०
वेळः सकाळी ०९:०० ते ११:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
३) नकाशा स्टेन्सिल वापरण्यास परवानगी आहे.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) ––– संकल्पना जीन गॉटमीन या भूगोल तज्ञाने वापरली.
अ) महानगर ब) प्रमहानगर
क) संकलित नगर ड) नगर/शहर

२) अयोध्या हे ––– प्रकारचे शहर आहे.
अ) शैक्षणिक ब) धार्मिक
क) संरक्षण ड) खाणकाम

३) १० हजार ते १५ हजार लोकसंख्या असलेल्या नगरास ––– असे म्हणतात.
अ) शहर ब) प्रमहानगर
क) महानगर ड) संकलित नगर

४) इ. सन. १९४५ मध्ये बहुकेंद्रीय सिद्धांत ––– यांनी मांडला.
अ) हाईट ब) हॅरिस व उलमन
क) बर्गेस ड) ख्रिस्तलर

५) ––– यांनी शहरांचे कार्यानुसार वर्णन केले.
अ) हाईट ब) सी हॅरिस
क) ऑगस्त लोश ड) मार्क जेफरसन

६) भारत सरकारने स्मार्ट सिटी मिशन (Smart Cities Mission) ––– साली सुरू केले.
अ) २०१५ ब) २०२०
क) २०१२ ड) २०१०

७) ––– हे सन २०२० मधील भारतातील सर्वात जास्त प्रदूषित शहर आहे.
अ) पूणे ब) दिल्ली
क) मैसुर ड) शिमला

८) 'Urban' हा शब्द ––– भाषेतील शब्दावरून आला आहे.
अ) फ्रेंच ब) रोमन
क) लॅटीन ड) ग्रीक

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) नगरातील पाणी समस्या
ब) मध्यवर्ती व्यापारी केंद्र
क) सोलापूर शहराचे भूमीउपयोजन
ड) विकसनशील देशांमधील नागरीकरण
इ) नागरी भूगोलाचे महत्त्व
ई) नगरातील पर्यावरणीय समस्या

प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १०

अ) त्रिज्याखंड सिद्धांत स्पष्ट करा.

किंवा

ब) नागरीकीकरणावर परिणाम करणारे घटक स्पष्ट करा.

प्र.४ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. १०

नागरी भूगोलाची व्याख्या, स्वरूप व व्याप्ती थोडक्यात विशद करा.

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: October/November – 2025
GEOGRAPHY (Special Paper- VIII)
Urban Geography (BA221517-A)

Day & Date: Wednesday, 29-10-2025 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.
3) Use of map stencils is allowed.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) The concept of _____ was proposed by Jin Gotmin.
a) Metropolitan b) Megapolis
c) Conurbation d) City

2) Ayodhya is _____ type of town.
a) Educational b) Religious
c) Defense d) Mining

3) The urban population between 10000 to 15000 is known as _____.
a) City b) Megapolis
c) Metropolis d) Conurbation

4) The multiple Nuclei theory propounded by _____ in 1945.
a) Hoyt b) Harrish and Ullman
c) Burgess d) Christlar

5) _____ classify towns according to their functions.
a) H. Hoyt b) C. Haris
c) August Losh d) Mark Jefferson

6) The Government of India has launched the 'Smart Cities Mission' in _____ year.
a) 2015 b) 2020
c) 2012 d) 2010

7) _____ is the most polluted city in India in 2020.
a) Pune b) Delhi
c) Mysore d) Shimla

8) The word 'Urban' is derived from _____ language word.
a) French b) Roman
c) Latin d) Greek

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

a) Water Problems of city
b) CBD - Central Business District
c) Landuse in Solapur city
d) Urbanization in developing countries
e) Importance of Urban Geography
f) Environmental Problems of city

Q.3 Answer the following question. (Any One) **10**

a) Describe the Sector Theory.

OR

b) Explain the factors affecting on urbanization.

Q.4 Answer the following question. **10**

Explain in brief definition, nature and scope of urban geography.

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र – V) (नवीन) (CBCS) परीक्षाः ऑक्टोबर/नोव्हेंबर – २०२५
GEOGRAPHY (Special Paper - VIII)
Agricultural Geography (BA221517-B)

वार, दिनांक : बुधवार २९-१०-२०२५ कमाल गुणः ४०
वेळः सकाळी ०९:०० ते ११:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.
4) स्टेन्सिल वापरण्यास परवानगी आहे.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) भारतीय शेती ही ––– वरची झुगार आहे.
अ) वारा ब) पर्जन्य
क) धुके ड) तापमान

२) अग्रीकल्चर हा शब्द ––– या शब्दापासून बनला आहे.
अ) भारतीय ब) लॅटिन
क) ग्रीक ड) रोमन

३) ––– भूगोल ही मानवी भूगोलाची शाखा आहे.
अ) हवामानशास्त्र ब) कृषि
क) भूरूपशास्त्र ड) सागरशास्त्र

४) उष्ण कटिबंधिय पिकांना वर्षभर ––– तापमानाची आवश्यकता असते.
अ) अतिकमी ब) कमी
क) मध्यम ड) जास्त

५) ––– हे पहिले विद्वान होते की ज्यांनी शेती भूमी उपयोजन प्रतिकृती तयार केली.
अ) व्हॉन थ्युनेन ब) बर्नहर्द
क) अर्थर यंग ड) हिलमन

६) डॉ. एम. एस. स्वामिनाथन हे हरित क्रांतीचे पितामह ––– देशातील आहेत.
अ) श्रीलंका ब) चीन
क) इंडिया ड) जपान

७) पीक संयोजन सिद्धांत हा ––– यांनी १९५४ साली मांडला.
अ) डॉ. स्वामिनाथन ब) जे. सी. विव्हर
क) डॉ. कुरियन ड) डॉ. नोबेल

८) डॉ. कुरियन हे ––– चे आद्यप्रवर्तक होते.
अ) अमूल ब) गोकुळ
क) सोनाई ड) वरीलपैकी सर्व

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) पीक संयोजन ही संकल्पना स्पष्ट करा.
ब) भारतीय शेतीचे महत्त्व स्पष्ट करा.
क) भारतीय शेतीमधील आधुनिक तंत्र पद्धती कोणत्या आहेत?
ड) शेतीमधील प्राकृतिक दृढनिश्चय स्पष्ट करा.
इ) पश्चिम भारतातील कोरडा प्रदेश कोणत्या राज्यात आढळतो?
ई) भारतीय शेतीवर हरित क्रांतीचा झालेला परिणाम स्पष्ट करा.

प्र.३ अ) कृषि भूगोलाचे स्वरूप व व्याप्ती स्पष्ट करा. **१०**

किंवा

ब) पांढरी क्रांतीचा अर्थ सांगून तिचा भारतीय शेतीवर झालेला परिणाम स्पष्ट करा.

प्र.४ कृषी भूगोलाची व्याख्या सांगून भारतीय शेतीच्या समस्या स्पष्ट करा. **१०**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: October/November - 2025
GEOGRAPHY (Special Paper – VIII)
Agricultural Geography (BA221517-B)

Day & Date: Wednesday 29-10-2025 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.
3) Draw neat diagrams & give equations wherever necessary.
4) Use of maps stencil is allowed.

Q.1 Choose the correct alternative from the options. **08**

1) Indian Agriculture is a gamble depending on _____.
a) Wind b) Monsoon
c) Fog d) Temperature

2) The word "agriculture" is derived from the _____ words.
a) Indian b) Latin
c) Greek d) Roman

3) _____ geography is the branch of Human Geography.
a) Climatology b) Agricultural
c) Geomorphology d) Oceanography

4) Tropical crop requires _____ temperature throughout the year.
a) very low b) low
c) medium d) high

5) _____ was the first scholar, who prepared a model of agricultural land use.
a) Von Thunen b) Bernhard
c) Arthur Young d) Hillman

6) Dr. M.S. Swaminathan, known as the "Father of the Green Revolution in _____.
a) Shri Lanka b) China
c) India d) Japan

7) Crop combination theory was proposed by _____ in the year of 1954.
a) Dr. Swaminathan b) J. C. Weaver
c) Dr. Verghese Kurien d) Dr. Nobel

8) Dr. Verghese Kurien, the chairman and founder of _____.
a) Amul b) Gokul
c) Sonai d) All of these

Q.2 Write Short Answers. (Any Four) **12**

a) Explain concept of crop combination.

b) Explain the importance of Indian agriculture.

c) What is modern techniques used in Indian agriculture?

d) Explain the physical determination of agriculture.

e) What are the arid states of western India?

f) What was the impact of the green revolution on Indian agriculture?

Q.3 **a)** Explain the nature and scope of agricultural geography. **10**

OR

b) What is mean by white revolution & explain its impact on Indian agriculture?

Q.4 Define the agricultural geography & explain the problems of Indian agriculture. **10**

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र – V) (नवीन) (CBCS) परीक्षाः ऑक्टोबर/नोव्हेंबर – २०२५
HISTORY (Special Paper - VIII)
History of Mughal India (1526 A.D. – 1707 A.D.) (BA221525)

वार, दिनांक : बुधवार, २९-१०-२०२५ कमाल गुणः ४०
वेळः सकाळी ०९:०० ते ११:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) जहारूद्दीन मोहम्मद बाबर यांनी ––– हा ग्रंथ लिहिला.
अ) बाबरनामा ब) पातशहानामा
क) अकबरनामा ड) हुमायूननामा

२) जहांगीराच्या दरबारातील ––– हा सर्वश्रेष्ठ चित्रकार होता.
अ) माधव ब) मनोहर
क) मोहम्मद मुराद ड) बिशनदास

३) अकबरनामा हा ग्रंथ ––– यांनी लिहिला.
अ) महिब अली ब) अबुल फजल
क) अबुल फैजी ड) अहमद शहा

४) रूपया या चांदीच्या नाण्याची निर्मिती ––– ने केली.
अ) बाबर ब) हुमायून
क) शेरशहा ड) अकबर

५) ––– ही मुघल दरबाराची कार्यालयीन भाषा होती.
अ) पर्शियन ब) तुर्की
क) उर्दू ड) अरबी

६) तारीख–ई–शेरशाही हा ग्रंथ ––– यांनी लिहिला.
अ) अब्बासखान शेरवानी ब) जोहान अफताबजी
क) बदायूनी ड) अबुल फजल

७) पानिपतच्या पहिल्या युद्धात बाबराने ––– चा पराभव केला.
अ) राणासंग ब) हेमू
क) इब्राहिम लोदी ड) मोहम्मद लोदी

८) चौसाच्या युद्धामध्ये ––– यांनी हुमायूनचा पराभव केला.
अ) शेरखान ब) हेमू
क) इब्राहिम लोदी ड) राणासंग

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) मध्ययुगीन काळातील जिझिया करा बद्दल थोडक्यात माहिती लिहा.

ब) 'बाबरनामा' बद्दल थोडक्यात माहिती लिहा.

क) 'अबुल – फजल' बद्दल थोडक्यात माहिती लिहा.

ड) 'शेरशहा' हयांचा जीवनचरित्राबद्दल थोडक्यात माहिती लिहा.

इ) हुमायूनच्या अडचणीविषयी लिहा.

ई) 'राजा–बिरबल' बद्दल थोडक्यात माहिती लिहा.

प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १०

अ) हुमायून आणि शेरशाह यांच्यातील संघर्षाचा आढावा घ्या.

किंवा

ब) मुघल इतिहासाच्या स्रोतांचे स्पष्टीकरण द्या.

प्र.४ अकबराच्या धार्मिक धोरणाची चर्चा करा. १०

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: October/November - 2025
HISTORY (Special Paper - VIII)
History of Mughal India (1526 A.D. – 1707 A.D.) (BA221525)

Day & Date: Wednesday, 29-10-2025 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) Jahiruddin Mohammed Babar wrote the _____ book.
a) Baburnama b) Patshahanama
c) Akbarnama d) Humayunnama

2) The greatest painter in Jahangirs Darbar was _____.
a) Madhav b) Manohar
c) Mohammed Murad d) Bisandas

3) The book Akbarnama was written by _____.
a) Mahib Ali b) Abul Fazal
c) Abdul Faizi d) Ahmad Shah

4) _____ made the currency of silver coin in rupees.
a) Babar b) Humayun
c) Shershaha d) Akbar

5) _____ was the official language of the Mughal court.
a) Persian b) Turkey
c) Urdu d) Arabi

6) 'Tarikhe-E-Shershahi' book written by _____.
a) Abbas Khan Sherwan b) Jaan AftabaJi
c) Badauni d) Abul-Fazal

7) Babar defeated _____ in the first battle of Panipat.
a) Ranasang b) Hemu
c) Ibrahim Lodi d) Mohammad Lodi

8) Humayun was defeated by _____ in the battle of chausa.
a) Sherkhan b) Hemu
c) Ibrahim Lodi d) Ranasang

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

a) Write short information about 'Jiziya Tax' on medieval period.

b) Write short information about babar-nama.

c) Write short information about Abul - Fazal:

d) Write short information about the biography Shershaha.

e) State the difficulties of Humayun.

f) Write short information about Raja - Birbal.

Q.3 Broad question. (Any One) **10**

a) Review the conflict between Humayun and Sher shah.

OR

b) Explain the sources of Mughal History.

Q.4 Discuss the religious policy of Akbar. **10**

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र – V) (नवीन) (CBCS) परीक्षाः ऑक्टोबर/नोव्हेंबर – २०२५
POLITICAL SCIENCE (Special Paper - VIII)
Political Sociology (BA221561)

वार, दिनांक : बुधवार, २९-१०-२०२५ कमाल गुणः ४०
वेळः सकाळी ०९:०० ते ११:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) राजकीय संस्कृती ही संकल्पना प्रथमताः कोणी वापरली?
अ) सिडने व्हर्बा ब) लुसियन पाय
क) डेव्हीड ईस्टन ड) गॅब्रिअल आल्मंड

२) ''समाज आणि राज्यव्यवस्था यातील व सामाजिक रचना आणि राजकीय संस्था यातील परस्पर संबंधाच्या अभ्यासाला राजकीय समाजशास्त्र असे म्हणता येईल'', अशी व्याख्या कोणी केली आहे?
अ) एस एम लिपसेट ब) रश व अल्थॉफ
क) बॉटोमोर ड) यापैकी नाही

३) व्यवस्था विश्लेषणात्मक दृष्टिकोनाचे कोणी समर्थन केले आहे?
अ) गॅब्रिअल आल्मंड ब) कार्ल डायश
क) डेव्हिड ईस्टन ड) वरील सर्व

४) ––– दृष्टिकोन राज्यविरहित समाजाचा पुरस्कार करतो.
अ) मार्क्सवादी ब) समाजवादी
क) उदारमतवादी ड) यापैकी नाही

५) ––– हे राजकीय सामाजिक करणाचे साधन नाही
अ) कुटुंब ब) शिक्षण संस्था
क) राजकीय पक्ष ड) वित्त संस्था

६) कार्ल मार्क्स यांनी ––– ची संकल्पना मांडली आहे.
अ) व्यवस्था सिद्धांत ब) रचनात्मक कार्यवाद
क) अभिजन सिद्धांत ड) ऐतिहासिक भौतिकवाद

७) राजकीय संस्कृतीला ––– हे घटक प्रभावित करतात.

अ) भौगोलिक परिस्थिती ब) इतिहास

क) वांशिक – धार्मिक भेद ड) वरील सर्व

८) ज्ञान, श्रध्दा, मूल्ये व नियमाने, भाषा, प्रतीके असे ––– चे घटक असतात.

अ) धर्म ब) सामाजिकरण

क) संस्कृती ड) अभिजन

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) राजकीय समाजशास्त्राच्या दोन व्याख्या लिहा.

ब) राजकीय समाजशास्त्राचा मार्क्सवादी दृष्टिकोन लिहा.

क) लोकशाही व्यवस्थेतील राजकीय सामाजीकरण स्पष्ट करा.

ड) आदान प्रक्रियेची तीन उदाहरणे स्पष्ट करा.

इ) राजकीय सामाजिकरणाचे महत्त्व स्पष्ट करा.

ई) कार्ल मार्क्सची वर्ग संघर्षाची संकल्पना स्पष्ट करा.

प्र.३ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १०

अ) राजकीय समाजशास्त्राची व्याप्ती आणि स्वरूप स्पष्ट करा.

किंवा

ब) आमंड व व्हर्बा प्रणित राजकीय संस्कृतीचे प्रकार सांगा.

प्र.४ राजकीय सामाजिकरणाची साधने स्पष्ट करा. १०

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: October/November - 2025
POLITICAL SCIENCE (Special Paper - VIII)
Political Sociology (BA221561)

Day & Date: Wednesday, 29-10-2025 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative from the options. **08**

1) _____ introduced the concept of Political Culture.
a) Sidne Verba b) Lucian Pye
c) David Eston d) Gabriel Almond

2) Who defines "Political sociology can be defined as the study of interrelationship between society and polity, between social structures and Political Institutions"?
a) S M Lipset b) Rush & Althoff
c) Botmore d) None of these

3) Who has supported the system analytical approach?
a) Gabriel Almond b) Calder Dyche
c) David Easton d) All of the above

4) _____ approach Adopts stateless society.
a) Marxist b) Socialism
c) Liberalism d) None of these

5) _____ is not an instrument of Political Socialization.
a) Family b) Educational Institution
c) Political Party d) Financial Institution

6) Karl Marx introduced the concept of _____.
a) System theory b) Structural function
c) Elites' theory d) Historical Materialism

7) Political Culture _____ these factors work effectively.
a) Geographical location
b) History
c) Ethnic-Religious distinctions
d) All of the above

8) Knowledge, beliefs, Value and Rules language, symbols there are elements.

a) Religion
b) Socialization
c) Culture
d) Elites

Q.2 Write Answer in Brief. (Any Four) **12**

a) Write definition of Political Sociology.
b) Write a Marxist perspective on Political Sociology.
c) State nature political socialization in a democratic system.
d) Give three examples of Input Process.
e) Explain the importance of Political Socialization.
f) Explain class struggle of Karl Marx.

Q.3 Answer the following question. (Any One) **10**

a) Explain the scope and nature of Political Sociology.

OR

b) Kinds of Political Culture based on Almond and Verba.

Q.4 Explain in detail the agencies of Political Socialization. **10**

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र – V) (नवीन) (CBCS) परीक्षाः ऑक्टोबर/नोव्हेंबर – २०२५
PSYCHOLOGY (Special Paper – VIII)
Social Psychology (BA221571)

वार, दिनांक : बुधवार, २९-१०-२०२५ कमाल गुणः ४०
वेळः सकाळी ०९:०० ते ११:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) निरीक्षण हा शब्द ––– या लॅटिन शब्दापासून तयार झाला आहे.
अ) ईक्षण ब) रूक्ष
क) दक्षण ड) इतर

२) ––– मध्ये सोलोमॅन ॲश हा प्रायोगिक सामाजिक मानसशास्त्राचा जनक मानला जातो.
अ) १९३० ब) १९५५
क) १९४६ ड) १९७०

३) ––– म्हणजे सामाजिक जगाचे मूल्यांकन होय.
अ) पूर्वग्रह ब) संघर्ष
क) अभिवृत्ती ड) यापेक्षा वेगळे

४) छापेची निर्मिती ––– व ––– या दोन्ही गुणांनी होते.
अ) वैयक्तिक व समूह ब) आक्रमकता व संघर्ष
क) शारीरिक व मानसिक ड) वैयक्तिक व सामाजिक

५) ज्या प्रक्रियेच्या आधारे व्यक्ति सामाजिक जगाविषयीच्या माहितीचे स्पष्टीकरण, विश्लेषण करणे व ती लक्षात देवून तिचा वापर करणे त्यास ––– म्हणतात.
अ) सामाजिक बोधन ब) आर्थिक बोधन
क) ऐतिहासिक बोधन ड) राजकीय बोधन

६) सामाजिक मानसशास्त्र व्यक्तीच्या ––– वर लक्ष केंद्रित करतो.
अ) मार्क ब) परिस्थिती
क) वर्तन ड) इतर

७) ——— (१९९७) यांच्या मतानुसार आंतरिक कारण घटकामध्ये सातत्य असते.
अ) माइल्स व कॅरे ब) हॉर्ने
क) लिंडझे ड) वॅगनर

८) सामाजिक बोधनातील परिश्रम प्रक्रिया ज्या प्रक्रियेद्वारे कमी करतो त्यास ——— व ——— प्रक्रिया म्हणतात.
अ) नवगामी व स्वयंचलित ब) जादुमय व विचार
क) सामाजिक व स्वतः ड) नाही–नाही

प्र.२ थोडक्यात टिपा लिहा. (कोणत्याही चार) १२

अ) सामाजिक मानसशास्त्रातील संशोधन पद्धतीची नावे सांगा?
ब) अभिवृत्ती का आणि कधी वर्तनावर परिणाम करतात?
क) अभिवृत्ती वर्तन संबंध
ड) सुव्यवस्थित निरीक्षण पध्दती
इ) अभिवृत्ती निर्मिती अणि सामाजिक अध्ययन
ई) सहसंबध पद्धती

प्र.३ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक) १०

अ) सामाजिक मानसशास्त्राचे स्वरूप सांगून प्रचलित व्याख्या सांगा

किंवा

ब) आरोपनाचा सिद्धांत स्पष्ट करा.

प्र.४ वर्णनात्मक प्रश्न सोडवा. १०

सामाजिक मानसशास्त्राच्या अभ्यास पद्धती थोडक्यात स्पष्ट करा.

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: October/November - 2025
PSYCHOLOGY (Special Paper – VIII)
Social Psychology (BA221571)

Day & Date: Wednesday, 29-10-2025 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative from the options. **08**

1) Observation is a word creates from Latin word _____.
a) Yakshan b) Ruksha
c) Dakshan d) Any other

2) Soloman Asch is the founder of experimented social psychology in _____.
a) 1930 b) 1955
c) 1946 d) 1970

3) The evaluation of various aspects of social world is called as _____.
a) Produce b) Conflict
c) Attitude d) None of these

4) Formation of impression creates from _____ and _____ characteristics.
a) Individual and Group b) Aggression and Conflict
c) Physical and Mental d) Political cognition

5) The manner in which we interpret analyze remember and use information about social word is called _____.
a) Social Cognition b) Economical Cognition
c) Historical Cognition d) Political Cognition

6) Social Psychology focuses on the _____ in individuals.
a) Mark b) Situation
c) Behavior d) Any other

7) There are consistency in the internal reasonable factor.
a) Miles and Carry b) Horney
c) Lindzey d) Wegner

8) We reduce our effect in social cognition by _____ and _____ process.
a) Heuristics and Automatic b) Magic and Thinking
c) Social and Self d) No and No

Q.2 Write Short Notes. (Any Four) **12**

a) Write the different method of research in Social Psychology.

b) When and why attitude effected on behavior.

c) The attitude - behavior link

d) Systematic observation method

e) Attitude formation and social learning

f) Co-relation method

Q.3 Answer the following question in detail. (Any One) **10**

a) Explain the nature and definition of Social Psychology.

OR

b) Explain the theories of attribution.

Q.4 Descriptive type question. **10**

Explain the research method in Social Psychology in brief.

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र – V) (नवीन) (CBCS) परीक्षाः ऑक्टोबर/नोव्हेंबर – २०२५
PHILOSOPHY (Special Paper - VIII)
Epistemology (BA221550)

वार, दिनांक : बुधवार, २९-१०-२०२५ कमाल गुणः ४०
वेळः सकाळी ०९:०० ते ११:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) जैन दार्शनिक केवळ ––– ज्ञान प्रमाणे स्वीकारतात.
अ) चार ब) तीन
क) दोन ड) एक

२) ––– ही तत्त्वज्ञानाची एक शाखा आहे.
अ) अर्थशास्त्र ब) राज्यशास्त्र
क) समाजशास्त्र ड) ज्ञानशास्त्र

३) भारतीय दर्शनांच्या दृष्टीने ज्ञानप्रमाणांचे ––– प्रकार पडतात.
अ) तीन ब) चार
क) पाच ड) सहा

४) चार्वाक ––– ज्ञान नाकारतात.
अ) चक्षु ज्ञान ब) कर्ण ज्ञान
क) घ्राण ज्ञान ड) अनुमान

५) ज्ञानमीमांसा ही ––– ची एक शाखा आहे.
अ) तत्त्वज्ञान ब) नीतिशास्त्र
क) सौन्दर्यशास्त्र ड) धर्म

६) 'गुलाब लाल रंगाचे आहे' हे ––– चे उदाहरण आहे.
अ) प्रत्यक्ष ज्ञान ब) शब्द ज्ञान
क) उपमान ड) अनुमान

७) असत्य ज्ञान म्हणजेच ––– ज्ञान होय.
अ) प्रमा ब) अप्रमा
क) भ्रम ड) यापैकी नाही

८) वेदांत दार्शनिक केवळ ––– ज्ञान प्रमाणे स्वीकारतात.

अ) चार ब) तीन

क) दोन ड) एक

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) ज्ञान म्हणजे काय?

ब) ज्ञानाची साधने कोणती?

क) असत् ख्याती म्हणजे काय?

ड) सत् ख्याती म्हणजे काय?

इ) आत्म ख्याती म्हणजे काय?

ई) अनिर्वचनीय ख्याती म्हणजे काय?

प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १०

अ) स्वतः प्रमाण्यावाद स्पष्ट करा.

किंवा

ब) ज्ञानाची व्याख्या द्या आणि ज्ञान प्रमाणाविषयी चार्वाकांचा दृष्टीकोन स्पष्ट करा.

प्र.४ ज्ञाना प्रमाणाविषयी सांख्य दर्शनाचा दृष्टीकोन स्पष्ट करा. १०

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: October/November - 2025
PHILOSOPHY (Special Paper - VIII)
Epistemology (BA221550)

Day & Date: Wednesday, 29-10-2025 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) Jain Darshana accepted only_____ means of knowledge.
a) Four b) Three
c) Two d) One

2) _____ is a branch of Philosophy.
a) Economics b) Political science
c) Sociology d) Epistemology

3) There are _____ kinds means of knowledge by Indian philosophy.
a) Three b) Four
c) Five d) Six

4) Charvaka denied the _____ knowledge.
a) Eye perception b) Ear perception
c) Nose perception d) Inference

5) Epistemology is a branch of _____.
a) Philosophy b) Ethics
c) Aesthetics d) Religion

6) 'Rose is red' is an example of _____.
a) Direct perception b) Verbal testimony
c) Similarity d) Inference

7) False knowledge is called _____ knowledge.
a) Valid b) Invalid
c) Illusion d) None of these

8) Vedant Darshana accepted only _____ means of knowledge.
a) Four b) Three
c) Two d) One

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

a) What is knowledge?
b) What are the tools of knowledge?
c) What is Asat khyati?
d) What is Sat khyati?
e) What is Aatma khyati?
f) What is Anirvachaniy khyati?

Q.3 Answer the following question. (Any One) **10**

a) Explain self evidence.

OR

b) Define knowledge and Explain Carvaka's views about means of knowledge.

Q.4 Explain Sankhya Darshana's views about means of knowledge. **10**

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र – V) (नवीन) (CBCS) परीक्षाः ऑक्टोबर/नोव्हेंबर – २०२५
SOCIOLOGY (Special Paper - VIII)
Social Research Methods (BA221580)

वार, दिनांक : बुधवार, २९-१०-२०२५ कमाल गुणः ४०
वेळः सकाळी ०९:०० ते ११:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) वैज्ञानिक पध्दतीचा पायऱ्या ––– असतात.
अ) २ ब) ३
क) ४ ड) ५

२) उपयोजित आणि ––– संशोधन हे संशोधनाचे दोन प्रकार आहेत.
अ) गृहित कृत्य ब) शुध्द
क) अस्पष्ट ड) गुणवत्ता

३) ज्ञानाची निर्मिती हे ––– संशोधनाचे उद्दिष्टये आहे.
अ) शुध्द ब) कृती
क) उपयोजित ड) यापैकी नाही

४) वैज्ञानिक पध्दतीची तिसरी पायरी कोणती?
अ) पूर्वकथन ब) निरीक्षण
क) वर्गीकरण ड) समस्या सुत्रण

५) सामाजिक संशोधन हा एक ––– आहे.
अ) उद्दिष्टये ब) प्रकार
क) उपक्रम ड) वरीलपैकी नाही

६) चांगल्या संशोधकाचा सामान्य गुण खालील पैकी कोणता आहे?
अ) निष्पक्ष ब) जिज्ञासा
क) विषयाचे ज्ञान ड) संशोधन पध्दतीचे ज्ञान

७) खालीलपैकी कोणती वैज्ञानिक पध्दतीची शेवटची पायरी आहे?
अ) निरीक्षण ब) अहवाल लेखन
क) सामान्यीकरण ड) समस्या सुत्रण

८) संशोधन हा ––– प्राप्त करण्याचा पध्दतशीर प्रयत्न आहे.

अ) जुने ज्ञान ब) मध्यम ज्ञान

क) नविन ज्ञान ड) पांरपारिक ज्ञान

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणत्याही चार) १२

अ) संशोधनाचे महत्त्व स्पष्ट करा.

ब) सामाजिक संशोधनातील श्रद्धास्थाने स्पष्ट करा.

क) गृहितकृत्याचे स्वरूप स्पष्ट करा.

ड) वर्णनात्मक संशोधन पध्दती स्पष्ट करा.

इ) ऐतिहासिक संशोधन पध्दती स्पष्ट करा.

ई) उपयोजित आणि शुद्ध संशोधन स्पष्ट करा.

प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १०

अ) सामाजिक शास्त्रातील वैज्ञानिक पध्दतीचा अर्थ सांगुन वैज्ञानिक अभ्यास पध्दतीचा मर्यादा स्पष्ट करा.

किंवा

ब) सामाजिक संशोधन पध्दतीचा पायऱ्या स्पष्ट करा.

प्र.४ सामाजिक संशोधनाचा अर्थ व व्याख्या सांगुन सामाजिक संशोधनाची उद्दिष्टये स्पष्ट करा. १०

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: October/November - 2025
SOCIOLOGY (Special Paper - VIII)
Social Research Methods (BA221580)

Day & Date: Wednesday, 29-10-2025 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) Principles of scientific method _____.
a) 2 b) 3
c) 4 d) 5

2) Applied and _____ amendments are two types of research.
a) Hypothesis b) Pure
c) Unclear d) Quality

3) The creation of knowledge is _____ the objectives of modification are.
a) pure b) action
c) applied d) None of these

4) What is the third step of scientific method?
a) Prediction
b) Observation
c) Classification
d) Problems Formulation

5) Social research is a _____.
a) Objective b) Type
c) Undertaking d) None of these

6) Which of the following is common quality of good research?
a) Netural b) Curious
c) Knowledge of subject d) Knowledge of research

7) Which of the following is the last step of scientific research method?
a) Observation b) Report writing
c) Generalization d) Formulation of problems

8) Research is a systematic _____ effect to obtain.
a) Old knowledge b) Middle knowledge
c) New knowledge d) Traditional knowledge

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

a) Define importance of research.

b) Explain the premises of research.

c) Define the nature of the research.

d) Explain the concept of Descriptive Modification Method.

e) Explain the concept of Historical Research Method.

f) Define Applied and Pure Research.

Q.3 Answer the following question. (Any One) **10**

a) Explain the meaning of legal method of Social Science and clarify the limits of Legal Practice Method.

OR

b) Explain the steps or Social Modification Methods.

Q.4 What is the meaning & definition of Social Research? Define objective of Social Research. **10**

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: October/November – 2025
ENGLISH (Special Paper - IX)
Indian English Literature (BA221513)

Day & Date: Thursday 30-10-2025 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Rewrite the following sentences by choosing the correct alternative. 08

1) *Garbo* is translated into English by _____.
a) Shanta Gokhale b) Priya Adarakar
c) Maya Pandit d) Vijay Tendulkar

2) Poet in the poem *A Letter from New York* introduces himself as _____.
a) he is from the land of Gandhi
b) he is from the land of Buddha
c) he is from the land of Himalaya
d) he is from the land of Bharat

3) Which of the following is not character from the play *Garbo?*
a) Shrimant b) Intuc
c) Rosie d) Pansy

4) What do the best poets wait for?
a) the publication of his poems
b) for best words
c) the best publisher
d) the sympathetic listener

5) After his release from jail. Raju accidently becomes _____.
a) Robber b) Holy man
c) Shop keeper d) tourist guide

6) Who is the arts school dropout in *Garbo?*
a) Pansy b) Garbo
c) Intuc d) Shrimant

7) What is the name of Rosie as a dancer?
a) Kamini b) Mohini
c) Nalini d) Shalini

8) Who kills Garbo accidently at the end of play?

a) Pansy b) Raju
c) Intuc d) Shrimant

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

a) How does poet present the realistic picture of Indian culture in poem *Dawn at Puri?*
b) What are the salient features of Modern Indian English Drama?
c) Which things does the poet notice in his visit to Jejuri?
d) Briefly discuss wife's indifferent attitude towards her husband in *Letter to a Friend?*
e) How does the poet show similarity between Poet, Lover and Birdwatcher?
f) Write in short the features of Modern Indian English Poetry.

Q.3 **a)** How does the play *Garbo* highlight the aimless lives of youths and their failure in life? **10**

OR

b) Discuss in detail the major characters in play the *Garbo?*

Q.4 Write a critical note on ‘Crime and Punishment’ in *The Guide.* **10**

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र – V) (नवीन) (CBCS) परीक्षाः ऑक्टोबर/नोव्हेंबर – २०२५
HINDI (Special Paper - IX)
आदिकालीन और मध्यकालीन हिंदी साहित्य का इतिहास
(विक्रमीसंवत १०५० से विक्रमीसंवत १९०० तक) (BA221521)

वार, तारीख : गुरूवार ३०-१०-२०२५ कमाल गुणः ४०
समयः सुबह ०९:०० से ११:००

सूचनाएँ : १) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।
२) दाईं ओर लिखे अंक प्रश्न के लिए निर्धारित अंक हैं।

प्र.१ निम्नलिखित विकल्पों में से सही विकल्प चुनकर रिक्त स्थानों की पूर्ति कीजिए। ०८

१) आचार्य रामचंद्र शुक्ल ने आदिकाल में वीरगाथाओं की प्रमुखता को ध्यान में रखकर इसे ––– के नाम से अभिहित किया है।
अ) वीरगाथा काल ब) चारण काल
क) बिजवपन काल ड) सिद्ध–सामंत काल

२) ''पृथ्वीराज रासो'' ग्रंथ के नायक ––– है।
अ) राजा रत्नसेन ब) पृथ्वीराज चौहान
क) राजा विग्रहराज चतुर्थ ड) जयचंद गहरवार

३) ''पद्मावत'' यह ग्रंथ ––– के कीर्ति का आधार स्तंभ है।
अ) सूरदास ब) तुलसीदास
क) जायसी ड) कबीर

४) तुलसीदास जी का ––– हिंदी का सर्वश्रेष्ठ महाकाव्य है।
अ) सूरसागर ब) रामचरितमानस
क) रास गोविंद ड) बीजक

५) 'शिवराज भूषण' ––– के द्वारा रचित श्रेष्ठ शास्त्रीय ग्रंथ है।
अ) मतिराम ब) चिंतामणि
क) भूषण ड) बिहारी

६) बिहारी ने ––– रस को अपने काव्य में विशेष स्थान दिया है।
अ) करूण ब) श्रृंगार
क) रौद्र ड) बिभत्स

७) ''सूजान–सागर'' ग्रंथ के रचनाकार ––– है।

अ) बिहारी ब) घनानंद

क) भूषण ड) केशवदास

८) निजामुद्दीन औलिया ––– के गुरू थे।

अ) अमीर खुसरो ब) विद्यापति

क) कबीर ड) जायसी

प्र.२ निम्नलिखित प्रश्नों के उत्तर संक्षेप में लिखिए। (कोई भी चार) १२

अ) अमीर खुसरो का संक्षिप्त परिचय दीजिए।

ब) भक्ति काल की सामाजिक परिस्थिति का विवरण कीजिए।

क) सूरदास के रचनाओं का परिचय दीजिए।

ड) बीसलदेव रासो का संक्षिप्त परिचय दीजिए।

इ) राम काव्यधारा की तीन विशेषताओं पर प्रकाश डालिए।

ई) रीतिकालीन काव्य की वीर रस प्रवृत्ति पर प्रकाश डालिए।

प्र.३ निम्नलिखित प्रश्न का उत्तर लिखिए। (कोई भी एक) १०

अ) रासो काव्य की विशेषताओं पर प्रकाश डालिए।

अथवा

ब) ज्ञानश्रयी शाखा की अवधारणा को लिखकर उसकी प्रमुख विशेषताओं को प्रस्तुत कीजिए।

प्र.४ रीतिकालीन विशेषताओं पर प्रकाश डालिए। १०

SLR-DA-174

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: October/November - 2025
KANNADA (Special Paper – IX)
Indian Poetics (BA221531)

Day & Date: Thursday, 30-10-2025 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

ಪ್ರ.೧ ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರ ಆರಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ ೦೮

೧) ಭಾರತೀಯ ಕಾವ್ಯ ಮೀಮಾಂಸೆಯ ಆದಿಪುರುಷ –
- ೧) ಭರತ ೨) ಭಾಮಹ
- ೩) ದಂಡಿ ೪) ವಾಮನ

೨) ಕಾವ್ಯದರ್ಶಗ್ರಂಥ ಬರೆದವರು –
- ೧) ಕುಂತಕ ೨) ಅಭಿನವಗುಪ್ತ
- ೩) ದಂಡಿ ೪) ಭಾಮಹ

೩) ರಸಗಳ ರಾಜ –
- ೧) ವೀರ ೨) ಕರುಣ
- ೩) ಹಾಸ್ಯ ೪) ಶೃಂಗಾರ

೪) ವಾಕ್ಯಂರಸಾತ್ಮಕಂ –
- ೧) ನಾಟ್ಯಂ ೨) ಪ್ರಬಂಧಂ
- ೩) ಕಾವ್ಯಂ ೪) ಜೀವಂ

೫) ಕಾವ್ಯಸ್ಯತ್ಮ –
- ೧) ರೀತಿ ೨) ರಸ
- ೩) ಧ್ವನಿಃ ೪) ವಕ್ರೋಕ್ತಿ

೬) ಇದು ಮಮ್ಮಟನ ಕೃತಿ –
- ೧) ವಕ್ರೋಕ್ತಿಜೀವಿತ ೨) ಔಚಿತ್ಯ ವಿಚಾರಚರ್ಚೆ
- ೩) ಕಾವ್ಯಪ್ರಕಾಶ ೪) ಕಾವ್ಯಾಲಂಕಾರ ಸೂತ್ರವೃತ್ತಿ

೭) ವಕ್ರೋಕ್ತಿ ಇದೊಂದು –
- ೧) ಅನುಭಾವತತ್ವ ೨) ಆಧ್ಯಾತ್ಮತತ್ವ
- ೩) ಕಾವ್ಯತತ್ವ ೪) ರಸವಿಘ್ನ

೮) ರಸಸೂತ್ರ ಹೇಳಿದವರು –

೧) ಉದ್ಭಟ ೨) ರುದ್ರಟ

೩) ಭಟ್ಟನಾಯಕ ೪) ಭರತ

ಪ್ರ.೨ ನಾಲ್ಕಕ್ಕೆ ನಾಲ್ಕಾರು ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ. ೧೨

೧) ಮಮ್ಮಟ ಹೇಳಿದ ಕಾವ್ಯಪ್ರಯೋಜನಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿರಿ.

೨) ವಿಭಾವ ಎಂದರೇನು? ವಿಭಾವದ ಪ್ರಕಾರಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿರಿ.

೩) ಭಾರತೀಯ ಕಾವ್ಯತತ್ವಗಳನ್ನು ಹೆಸರಿಸಿರಿ.

೪) ಪ್ರತಿಭೆ ಎಂದರೇನು

೫) ಭರತನ ರಸಸೂತ್ರದಲ್ಲಿ ಅಡಕವಾಗಿರುವ ಅಂಶಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿರಿ.

೬) ರಸವಿಘ್ನಗಳನ್ನು ಹೆಸರಿಸಿರಿ.

ಪ್ರ.೩ ಒಂದಕ್ಕೆ ಪ್ರಬಂಧರೂಪದ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ. ೧೦

೧) ಕಾವ್ಯದ ಸ್ವರೂಪ–ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ನಿರೂಪಿಸಿರಿ

೨) ರಸಪ್ರಭೇದಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಿರಿ.

ಪ್ರ.೪ ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಪ್ರಬಂಧ ರೂಪದ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ ೧೦

ಭಾವ–ವಿಭಾವ–ವ್ಯಭಿಚಾರಿ ಭಾವಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ವಿವರಿಸಿರಿ.

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र – V) (नवीन) (CBCS) परीक्षाः ऑक्टोबर/नोव्हेंबर – २०२५
MARATHI (Special Paper – IX)
मध्ययुगीन मराठी वाङ्मयाचा इतिहास (इ.स. ११०१ ते १८००) (पूर्वार्ध) (BA221536)

वार, दिनांक :गुरूवार ३०-१०-२०२५ कमाल गुणः ४०
वेळः सकाळी ०९:०० ते ११:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) 'परमामृत' या ग्रंथाचे लेखक कोण आहेत?
अ) संत ज्ञानेश्वर ब) कवी म्हाइंभट
क) मुकुंदराज ड) संत रामदास

२) मराठी वाङ्मयातील आद्य कवयित्री कोण आहेत?
अ) संत जनाबाई ब) संत मुक्ताबाई
क) संत बहिणाबाई ड) महदंबा

३) 'माझा मराठाची बोळू कवतुके' ही काव्यपंक्ती कोणत्या संताची आहे?
अ) संत तुकाराम ब) संत एकनाथ
क) संत चक्रधर ड) संत ज्ञानेश्वर

४) ''कांदा मुळा भाजी, अवघी विठाबाई माझी'' असे कोणते संत म्हणाले?
अ) संत सावतामाळी ब) संत सेना न्हावी
क) संत चोखामेळा ड) संत गोरा कुंभार

५) संत एकनाथाचे गुरू कोण आहेत/होते?
अ) संत निवृत्तीनाथ ब) संत विसोबा खेचर
क) संत गोरा कुंभार ड) संत जनार्दन स्वामी

६) 'जगदगुरू संत तुकारामांचे' मूळ गाव कोणते?
अ) पैठण ब) नेवाला
क) देहू ड) आळंदी

७) ''ज्ञानदेवे रचिला पाया, तुका झालासे कळस'' ही काव्य निर्मिती कोणाची?
अ) संत वेणाबाई ब) संत जनाबाई
क) संत बहिणाबाई ड) संत कान्होपात्रा

८) 'चतुवर्गचितांमणी' या ग्रंथाचे लेखक कोण आहेत?

अ) संत रामदास ब) संत एकनाथ

क) संत तुकाराम ड) कवी हेमाड पंडीत

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) संत तुकारामाच्या अभंगातील परखडता सांगा.

ब) संत नामदेवाच्या किर्तनपरंपरेची महत्ती सांगा.

क) महानुभाव संप्रदयाचा आचारधर्म थोडक्यात लिहा.

ड) संत एकनाथाच्या गौळणीतील भावसौंदर्य विशद करा.

इ) वारकरी संप्रदयाच्या प्रेरणा सांगा.

ई) संत चोखामेळयाच्या अभंगाची वैशिष्टये सांगा.

प्र.३ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक) १०

अ) संत ज्ञानेश्वरांच्या जीवन व साहित्याचा सविस्तर उहापोह करा.

किंवा

ब) महानुभव संप्रदयातील साती ग्रंथाची वैशिष्टये सांगा.

प्र.४ वारकरी संपद्राय म्हणजे काय ते सांगून संत एकनाथाच्या साहित्याची सविस्तर चर्चा करा. १०

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र – V) (नवीन) (CBCS) परीक्षाः ऑक्टोबर/नोव्हेंबर – २०२५
SANSKRIT (Special Paper - IX)
धर्मशास्त्र – धर्मशास्त्र मनुस्मृती ७ वा अध्याय

वार, दिनांकः गुरूवार ३०-१०-२०२५ कमाल गुणः ४०
वेळः सकाळी ०९:०० ते ११:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ योग्यं पर्यायं चित्वा वाक्य पुनर्लिखत। ०८
योग्य पर्याय निवडून वाक्य पुन्हा लिहा.

१) दण्डः शास्ति प्रजाः सर्वा ––– एवाभिरक्षति।
अ) सन्धिः ब) विग्रहः
क) दण्डः ड) आसनं

२) एकः शतं योधयति प्राकारस्थो –––।
शतं दशसहस्राणि तस्माद्दुर्गं विधीयते।।
अ) योद्धा ब) गदाधरः
क) पदाति ड) धनुर्धरः

३) दण्डाकृति सैन्यरचना करणे या स ––– म्हणतात.
अ) वराहव्यूह ब) गरूडव्यूह
क) दण्डव्यूह ड) मकरव्यूह

४) उत्कृष्ट दास–दासीसाठी राजाने ––– पण वेतन द्यावे.
अ) ५ ब) १०
क) ८ ड) ६

५) ––– याच्या अभावामुळे वेन राजा नष्ट झाला.
अ) विनय ब) अन्न
क) लोभ ड) धन

६) ––– एव हि संधत्ते भिनत्त्येव च संहतान्।
दूतस्तत्कुरूते कर्म भिद्यन्ते येन मानवः।।
अ) गुप्तचरः ब) अमात्यः
क) दूतः ड) राजा

७) ––– च्या भयामुळे लोक स्वधर्मापासुन विचलित होत नाहीत.

अ) राजा ब) दण्ड

क) सेना ड) अन्न

८) मनुस्मृतिमध्ये ––– अध्याय आहेत.

अ) १२ ब) १५

क) १८ ड) २२

प्र.२ टिप्पणीं लिखत। (केवल 4) **१२**

टिपा लिहा. (फक्त 4)

अ) विद्या समुद्देश

ब) अमात्य

क) दण्डः

ड) तपत्यादित्यवच्चैष चक्षूंषि च मनांसि च। स्पष्टीकरण करा.

इ) विनय

ई) इंद्रियजय

प्र.३ अ) मनुस्मृतीनुसार देवता अंशाच्या उल्लेखाने दर्शविलेले आदर्श राजाचे चित्र उभे करा. **१0**

किंवा

ब) मनुस्मृतीनुसार व्यसन विचार सांगा.

प्र.४ राजाची दिनचर्या सविस्तर लिहा. **१0**

SLR-DA-177

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: October/November - 2025
Urdu (Special Paper - IX)
Urdu Tanqeed (BA221586)

Day & Date: Thursday, 30-10-2025 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the left indicate full marks.

08

سوال نمبر.1. صحیح متبادل کا انتخاب کر کے جوابات لکھیے۔

1) کس کے بغیر ادب ایک ایسا جنگل ہے جس میں پیداوار کی کثرت ہے لیکن موزونیت اور قرینے کا پتہ نہیں؟

A)شاعری۔ B) تنقید۔

C)عشق مزاجی۔ D)فکشن۔

2)سب سے پہلے واضح طور پر اردو میں ادبی تنقید کے ابتدائی نقوش کس نثری صنف میں نظر آتے ہیں؟

A)اردو صحافت۔ B) اردو تذکروں۔

C)اردو داستانوں۔ D)اردو افسانوں۔

3)میر تقی میرؔ نے اپنے کس تذکرہ میں شعراء کے کلام پر بہترین اصلاحیں دی ہیں؟

A)فیض میرؔ B) ذکر میرؔ۔

C)گلشن بے خار۔ D)نکات الشعراء۔

4)میر تقی میرؔ نے کس شاعر کے کلام پر تنقید کرتے ہوئے انھیں مردِ جاہل کہا ہے؟

A)شاہ حسنؔ۔ B)شاہ حاتمؔ۔

C) شاہ خلیقؔ۔ D)مولانا حالیؔ۔

5) کس نقاد نے شاعری میں سادگی سے زیادہ میناکاری کو ترجیح دی ہے؟

A) مولانا حالیؔ۔ B) شبلیؔ نعمانی۔

C)محمد حسین آزاد۔ D)مرزا علی لطف۔

6)تذکرہ "گلشن بے خار" یہ کس کی تصنیف ہے؟

A)حیدر بخش حیدریؔ۔ B)مہدی افادی۔

C)میر حسنؔ۔ D)نواب مصطفیٰ خان شیفتہؔ۔

7)تنقیدی تصنیف "شعر العجم" کس کی تخلیق ہے؟

A) کلیم الدین احمد۔ B)سید احتشام حسین۔

C)شبلی نعمانی۔ D)آل احمد سرور۔

8)میر حسن کا تخلیق کردہ "تذکرہ شعرائے اردو" کس سن میں شائع ہوا؟

A مولانا حالیؔ B)۱۷۷۵ء

C)۱۸۳۷ء D)۱۷۷۴ء

سوال نمبر.2. **مختصر جواب لکھیے۔(کوئی چار)** **12**

1)اساتذہ کی اصلاحیں پر مختصر روشنی ڈالیئے؟

2)"تذکرہ گلشن بے خار" پر تبصرہ کیجیئے؟

3)"تذکرہ شعرائے اردو" پر مختصر روشنی ڈالیئے؟

4)'مغربی تنقید' سے کیا مراد ہے؟ مختصر وضاحت کیجیئے؟

5)محمد حسین آزاد کے بارے میں آپ کیا جانتے ہیں؟ مختصر بیان کیجیئے۔

6)مشرقی تنقید سے کیا مراد ہے؟

سوال نمبر.3. مفصل جواب لکھیے۔(کوئی ایک) **10**

1)مولانا الطاف حسین حالیؔ کے تنقیدی نظریات مفصل بیان کیجیئے۔

2)اردو تنقید کی روایت پر مفصل نوٹ لکھیئے؟

سوال نمبر.4. تنقید کا صحیح مفہوم بیان کیجیئے اور ادبی تنقید کے اصول پر مفصل روشنی ڈالیئے۔ **10**

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र – V) (नवीन) (CBCS) परीक्षाः ऑक्टोबर/नोव्हेंबर – २०२५
Ancient Indian History & Culture (Special Paper – IX)
Religious History of Ancient India (BA221503)

वार, दिनांक : गुरूवार, ३०-१०-२०२५ कमाल गुणः ४०
वेळः सकाळी ०९:०० ते ११:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) संहिता वाङ्मयात ही ––– चा प्रथम समावेश होतो.
अ) सामवेद ब) अथर्ववेद
क) यजुर्वेद ड) ऋग्वेद

२) महाभारताची रचना ––– ने केली आहे.
अ) वाल्मीक ब) वेदव्यास
क) इंद्र ड) पराशर

३) सिंधू संस्कृतीमधील धार्मिक जीवन समजण्यासाठी ––– हे प्रमुख साधन आहे.
अ) सिक्के ब) लिपी
क) मंदिर ड) महास्नानगृह

४) ––– यांनी मोहनजोदडो या ठिकाणी उत्खनन केले आहे.
अ) दयाराम सहानी ब) डॉ. देव
क) डॉ. सोहनी ड) राखलदास बॅनर्जी

५) ऋग्वेदामध्ये मंडलांची संख्या ––– इतकी आहे.
अ) ८ ब) १२
क) १६ ड) १०

६) उत्तर वैदिक काळातील धार्मिक जीवनात ––– यांना महत्त्वाचे स्थान होते.
अ) युवराज ब) ग्रामिणी
क) पुरोहित ड) अमात्य

७) वैष्णव संप्रदायात ––– ला सामर्थ्यशाली परमेश्वर मानलेले आहे.
अ) विष्णू ब) शिव
क) इंद्र ड) सूर्

८) गणपत्या पंथाचा ––– हा प्रमुख देवता आहे.

अ) पार्वती ब) शिवा

क) कार्तिक ड) गणपती

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) शिलालेखा विषयी माहिती द्या.

ब) सिंधू संस्कृतीमधील निसर्गदेवतेची माहिती सांगा.

क) वैदिक काळातील उषा देवतेची माहिती लिहा.

ड) उत्तर वैदिक काळातील अश्वमेध यज्ञाची चर्चा करा.

इ) कर्नाटकामधील वीरशैव पंथाचे कार्य विशद करा.

ई) शाक्त पंथाच्या उदयाची माहिती लिहा.

प्र.३ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक) १0

अ) वैदिक काळातील धार्मिक जीवन सांगा.

किंवा

ब) भारतीय संस्कृतीमध्ये शैव संप्रदायाच्या योगदानाची सविस्तर माहिती लिहा.

प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न. १0

सिंधू संस्कृतीच्या शोधाची माहिती सांगून त्यामधील धार्मिक जीवन स्पष्ट करा.

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: October/November – 2025
Ancient Indian History & Culture (Special Paper – IX)
Religious History of Ancient India (BA221503)

Day & Date: Thursday, 30-10-2025 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) This is the first included this _____.
a) Samaved b) Atharvaveda
c) Yajurveda d) Rigveda

2) The Mahabharata is designed by _____.
a) Valmik b) Ved Vyas
c) Indra d) Parashar

3) _____ is the main source by which we know the religious life of the Indus valley civilization.
a) Seals b) Script
c) Temple d) Great Bath

4) _____ did excavation at Mohen-jo-Daro
a) Dayaram Sahni b) Dr. Dev
c) Dr. Sohani d) Rakhaldas Banarji

5) _____ number of the Mandal in Rugvedas.
a) 8 b) 12
c) 16 d) 10

6) In letter Vedic religious life the importance of _____ Was increased.
a) Prince b) Gramini
c) Purohit d) Amartya

7) Vaishnav sects _____ was recognizanced as powerful God.
a) Vishnu b) Shiva
c) Indra d) Surya

8) The main God of Ganpatya cult in _____
a) Parvati b) Shiva
c) Kartik d) Ganpati

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

a) Write information about the stitching.
b) Explain the nature God in Indus civilization.
c) Explain the God of Usha in Vedic period.
d) Describe the Ashwamedha yadnya in the later Vedic period.
e) State the work of Veershaiv sect in Karnataka.
f) Give information about the rise of Shakta sect.

Q.3 Broad Answer Question. (Any One) **10**

a) Explain the religious life in the Vedic period.

OR

b) Discuss in detail the contribution of Shaivism in Indian culture.

Q.4 Explain the religious in the Indus culture explain it. **10**

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र – V) (नवीन) (CBCS) परीक्षाः ऑक्टोबर/नोव्हेंबर – २०२५
ECONOMICS (Special Paper - IX)
History of Economic Thought - I (BA221508)

वार, दिनांक : गुरूवार ३०-१०-२०२५ कमाल गुणः ४०
वेळः सकाळी ०९:०० ते ११:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
३) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) प्रकट प्राधान्य सिद्धांत ––– यांनी विकसित केला.
अ) जॉन हिक्स ब) पॉल ए. सॅम्युएलसन
क) मिल्टन फ्रीडमन ड) अल्फ्रेड मार्शल

२) श्रम विभागणी संकल्पना ––– यांनी मांडली.
अ) डॉ. मार्शल ब) रिकार्डो
क) ॲडम स्मिथ ड) माल्थस

३) संरक्षणवादाचा सिद्धांत ––– यांनी मांडला.
अ) माल्थस ब) फेडरिक लिस्ट
क) रिकार्डो ड) डॉ. मार्शल

४) टिनबर्गनची सावलीच्या किंमतीची संकल्पना विशेषतः महत्त्वाची आहेः
अ) वर्तणूक अर्थशास्त्र ब) पर्यावरणीय अर्थशास्त्र
क) आर्थिक अर्थशास्त्र ड) कामगार अर्थशास्त्र

५) रिकार्डोच्या मते वस्तूचे मूल्य ––– निर्धारित केले जाते.
अ) श्रमाद्वारे ब) जमिनीद्वारे
क) भांडवलाद्वारे ड) यापैकी नाही

६) ॲडम स्मिथच्या निसर्गवादात ––– चा समावेश आहे.
अ) श्रम विभागणी ब) पैसा
क) भांडवल ड) यापैकी नाही

७) $\text{---} = \frac{\text{अतिरिक्त मूल्य}}{\text{स्थिर भांडवल} + \text{बदलते भांडवल}} \times 100$

अ) नफ्याचा दर ब) भांडवलाचा दर

क) व्याज दर ड) यापैकी नाही

८) माल्थसचा लोकसंख्येचा सिद्धांत ——— संकल्पनेशी संबंधित आहे.

अ) अदृश्य हात ब) माल्थुशियन सापळा

क) लॅफर वक्र ड) तुलनात्मक फायदा

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) जे. बी. से यांचा बाजारपेठेचा नियम सांगा.

ब) अल्फ्रेड मार्शलचा उत्पादन विचार थोडक्यात स्पष्ट करा.

क) सायमन कुझनेट्स यांचे आर्थिक विचार स्पष्ट करा.

ड) अंतर्गत बचती आणि बाह्य बचतची संकल्पना स्पष्ट करा.

इ) फ्रेडरिक लिस्ट यांच्या संरक्षण धोरणाची वैशिष्टये लिहा.

ई) मार्शल यांच्या उपयोगीतेचा दृष्टीकोन स्पष्ट करा.

प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १०

अ) रिकार्डो यांचा खंड विषयक सिद्धांत स्पष्ट करा.

किंवा

ब) थॉमस आर. माल्थसचा लोकसंख्येचा सिद्धांत स्पष्ट करा.

प्र.४ मार्क्स यांचा अतिरिक्त मूल्याचा सिद्धांत स्पष्ट करा. १०

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: October/November - 2025
ECONOMICS (Special Paper - IX)
History of Economic Thought - I (BA221508)

Day & Date: Thursday 30-10-2025 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.
3) Draw diagrams whenever necessary.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) _____ developed the Revealed Preference Theory.
a) John Hicks b) Paul A. Samuelson
c) Milton Friedman d) Alfred Marshall

2) The concept of division of labor was introduced by _____.
a) Dr. Marshall b) Ricardo
c) Adam Smith d) Malthus

3) The theory of protectionism was propounded by _____.
a) Malthus b) Frederick List
c) Ricardo d) Dr. Marshall

4) Tinbergen's concept of shadow prices is particularly important in:
a) Behavioral economics b) Environmental economics
c) Financial economics d) Labor economics

5) According to Ricardo the value of a thing is determined by _____.
a) From Labour b) From the land
c) From Capital d) None of these

6) Adam Smith's naturalism includes _____.
a) Division of Labour b) Money
c) Capital d) None of these

7) $\text{_____} = \frac{\text{Surplus Value}}{\text{Fixed Capital} + \text{Variable Capital}} \times 100$
a) Rate of profit b) Rate of capital
c) Interest rate d) None of these

8) Malthus's Theory of Population is associated with _____ concepts.
a) The invisible hand b) The Malthusian Trap
c) The Laffer Curve d) Comparative advantage

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

a) State the J. B. Say: Say's Law of Market.
b) Explain Alfred Marshall's idea of production.
c) Explain economic ideas of Simon Kuznets.
d) Explain the Internal Economies and External Economies.
e) Write Friedrich List Characteristics of the policy of protection.
f) Explain the views on Marshall's utility.

Q.3 Answer the following question. (Any One) **10**

a) Explain Ricardian theory of rent.

OR

b) Explain the theory of population of Thomas R. Malthus.

Q.4 Discuss the Marxian theory of Surplus value. **10**

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र – V) (नवीन) (CBCS) परीक्षाः ऑक्टोबर/नोव्हेंबर – २०२५
GEOGRAPHY (Special Paper – IX)
Resource Geography (BA221518-A)

वार, दिनांक : गुरूवार, ३०-१०-२०२५ कमाल गुणः ४०
वेळः सकाळी ०९:०० ते ११:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
३) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.
४) स्टेन्सिल वापरण्यास परवानगी आहे.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) उपलब्ध साधनसंपत्तीचा गरजेनुसारच समतोल वापर करून पुढच्या पिढीसाठी त्याचे संवर्धन करणे, म्हणजेच साधनसंपत्तीचा ––– होय.
अ) विकास ब) अवमूल्यन
क) शाश्वत विकास ड) वरीलपैकी सर्व

२) राष्ट्रीय वन धोरण (१९५२) नुसार एकूण उपलब्ध क्षेत्रापैकी ––– % भाग जंगलक्षेत्राखाली असला पाहिजे.
अ) ३३% ब) २२. ५%
क) ३१% ड) ३०%

३) जागतिक संवर्धन रणनीतीने सर्वप्रथम 'शाश्वत विकास' ही संकल्पना इ.स. ––– मध्ये मांडली.
अ) १९८० ब) १९८१
क) १९८२ ड) १९८३

४) ––– हा दगडी कोळशाचा एक प्रकार आहे.
अ) मॅग्नेटाईट ब) लिमोनाईट
क) सिडेराईट ड) लिग्नाईट

५) 'मानव संसाधन विकास' ही संकल्पना इ.स. १९६९ मध्ये ––– यांनी मांडली.
अ) लिओनॉर्ड नाडलोर ब) रिचर्ड चार्ली
क) स्टॅम्प ड) डब्ल्यू. एम. डेविस

६) जगात जल–विद्युत निर्मितीमध्ये ––– या देशाचा प्रथम क्रमांक लागतो.
अ) कॅनडा ब) यू. एस. ए.
क) भारत ड) रशिया

७) ––– भूगोलामध्ये मानवाच्या आवश्यक गरजा आणि त्यांची पूर्तता करणारे साधन संपदा यांच्या परस्पर आंतरक्रियांचा अभ्यास केला जातो.

अ) साधनसंपत्ती ब) आर्थिक

क) कृषी ड) औद्योगिक

८) जनन खडकावरील निरंतन प्रक्रियाच या विकासाच्या किंवा उत्क्रांतीच्या परी पकास ––– असे म्हणतात.

अ) मृदा ब) उद्योग

क) संसाधन ड) यापैकी काही नाही

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) मानवी साधनसंपत्ती विकास – संकल्पना स्पष्ट करा.

ब) दगडी कोळसाचे प्रकार सांगून त्याचे गुणधर्म विषद करा.

क) पृथ्वीवरील पाण्याची उपलब्धता.

ड) खनिज तेलाचे जागतिक वितरण स्पष्ट करा.

इ) मृदा धूपेची कारणे विषद करा.

ई) ऊर्जा साधनसंपत्तीचा शाश्वत विकास संकल्पना स्पष्ट करा.

प्र.३ अ) मृदा म्हणजे काय ते सांगून मृदेचे प्रकार उदाहरणसहित स्पष्ट करा. **१0**

किंवा

ब) जंगले म्हणजे काय ते सांगून त्याचे प्रकार सांगा.

प्र.४ साधनसंपत्ती भूगोलची व्याख्या सांगून त्याचे स्वरूप, व्याप्ती व महत्त्व स्पष्ट करा. **१0**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: October/November – 2025
GEOGRAPHY (Special Paper – IX)
Resource Geography (BA221518-A)

Day & Date: Thursday, 30-10-2025 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.
3) Draw neat diagrams and give equations wherever necessary.
4) Use of stencils are allowed.

Q.1 Choose the correct alternative from the options. **08**

1) Balancing the needs to use resources and also conserve them for future generation is called _____.
a) development b) devaluation
c) sustainable development d) all of these

2) According to the National Forest Policy (1952), about _____ area should be kept under the forest area.
a) 33% b) 22.5%
c) 31% d) 30%

3) The word “Sustainable Development” used first time by World Conservation Strategy in _____.
a) 1980 b) 1981
c) 1982 d) 1983

4) _____ is a type of a coal.
a) Magnetite b) Limonite
c) Siderite d) Lignite

5) The concept of Human Resource Development stated in 1969 by _____.
a) Lionard Nadlor b) Richard Charley
c) Stamp d) W.M. Davis

6) _____ country stood first in Hydel-power production in world.
a) Canada b) U.S.A.
c) India d) Russia

7) _____ is a branch of geography that studies the interrelationship of human beings needs and resources utilization on the earth surface.
a) Resource b) Economic
c) Agricultural d) Industry

8) _____ is the product of continuing process of development or evaluation which takes in a parent material such as the residual mantle rocks.

a) Soil b) Industry
c) Resources d) None of the above

Q.2 Answer the following questions. (Any Four) **12**

a) State the concept of Human resource development.
b) Types of coal with its characteristics.
c) Availability of water resource on the earth surface.
d) World distribution of oil deposits.
e) State the causes of soil erosion
f) Sustainable development of energy resources.

Q.3 **a)** Define soil and state its type with good examples. **10**

OR

b) What is mean by forest and state its types with characteristics.

Q.4 Define resource geography and state its nature, scope and importance. **10**

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र – V) (नवीन) (CBCS) परीक्षाः ऑक्टोबर/नोव्हेंबर – २०२५
GEOGRAPHY (Special Paper - IX)
Population Geography (BA221518-B)

वार, दिनांक : गुरूवार, ३०-१०-२०२५ कमाल गुणः ४०
वेळः सकाळी ०९:०० ते ११:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
३) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.
४) नकाशा स्टेन्सिल वापरण्यास परवानगी आहे.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) भारतात पहिली जनगणना ––– साली झाली.
अ) १८७१ ब) १८७२
क) १८७३ ड) १८७४

२) भारतात सर्वात कमी साक्षरता ––– राज्यात आहे.
अ) प. बंगाल ब) बिहार
क) झारखंड ड) छत्तीसगड

३) लोकसंख्येतील स्त्री–पुरूषांच्या प्रमाणाला ––– म्हणतात.
अ) लिंगगुणोत्तर ब) वयसंरचना
क) साक्षरता ड) मृत्यूदर

४) जागतिक लोकसंख्या दिन ––– या दिवशी साजरा केला जातो.
अ) १० जुलै ब) ११ जुलै
क) १२ जुलै ड) १५ जुलै

५) माल्थसच्या मते लोकसंख्या वाढ ––– या श्रेणीमध्ये होते.
अ) भूमितीय ब) गणितीय
क) संख्याशास्त्रीय ड) यापैकी नाही

६) लोकसंख्या संक्रमणाच्या पहिल्या अवस्थेत जन्मदर जास्त तर मुत्यूदर ––– असतो.
अ) जास्त ब) कमी
क) अतिकमी ड) यापैकी नाही

७) ——— यांनी सर्वप्रथम लोकसंख्या संक्रमण सिद्धांत मांडला.
अ) नॉटेस्टाईन ब) हम्बोल्ट
क) भेंडे ड) रॅटझेल

८) ग्रामीण भागातून नागरी भागाकडे होणाऱ्या स्थलांतरास ——— स्थलांतर म्हणतात.
अ) ग्रामीण – ग्रामीण ब) नागरी – नागरी
क) नागरी – ग्रामीण ड) ग्रामीण – नागरी

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) लोकसंख्या भूगोलाचे महत्त्व सांगा.
ब) कोविड–१९ मुळे निर्माण झालेल्या समस्या थोडक्यात स्पष्ट करा.
क) जननदरावर परिणाम करणारे घटक सांगा.
ड) साक्षरतेवर परिणाम करणारे घटकांची चर्चा करा.
इ) मृत्यूदरावर परिणाम करणारे घटक सांगा.
ई) जागतिक लोकसंख्या वाढीचे वर्णन करा.

प्र.३ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १०

अ) स्थलांतराचे प्रकार सविस्तर स्पष्ट करा.

किंवा

ब) लोकसंख्येच्या वितरणावर परिणाम करणारे घटक सांगा.

प्र.४ लोकसंख्या भूगोल म्हणजे काय? लोकसंख्या भूगोलाच्या व्याप्तीची चर्चा करा. १०

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: October/November - 2025
GEOGRAPHY (Special Paper - IX)
Population Geography (BA221518-B)

Day & Date: Thursday, 30-10-2025 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.
3) Neat diagrams must be drawn wherever necessary.
4) Use of map stencils is allowed.

Q.1 Choose the correct alternative from the options. **08**

1) The first census in India was conducted in the year _____.
a) 1871 b) 1872
c) 1873 d) 1874

2) India has the lowest literacy rate in _____ state.
a) W. Bengal b) Bihar
c) Jharkhand d) Chhattisgarh

3) The proportion of male and female population is called as _____.
a) Sex ratio b) Age Composition
c) Literacy d) mortality

4) The World Population day celebrate on _____.
a) 10 July b) 11 July
c) 12 July d) 15 July

5) According to Malthus the Growth of Population as per _____ Progression.
a) Geometric b) Arithmetic
c) Statistical d) None of These

6) In the first stage of Demographic Transition the birth rate is high and death rate are _____.
a) High b) Low
c) Very Low d) None of these

7) The demographic transition theory was put forth by _____.
a) Niestein b) Humboldt
c) Bhende d) Ratzel

8) Migration from rural to urban areas is called_____ migration.
a) Rural - Rural b) Urban - Urban
c) Urban - Rural d) Rural - Urban

Q.2 Write Short Answers. (Any Four) **12**

a) State the Importance of Population geography.
b) Explain the problems of covid-19.
c) State the factors affecting on Fertility rate.
d) Discuss factors affecting the Literacy.
e) State the factor affecting on Mortality.
f) Describe the growth of world population.

Q.3 Answer the following question. (Any One) **10**

a) Explain the Types of Migration.

OR

b) Describe the factors affecting on population distribution.

Q.4 What is Population Geography? Discuss the scope of population geography. **10**

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र – V) (नवीन) (CBCS) परीक्षाः ऑक्टोबर/नोव्हेंबर – २०२५
HISTORY (Special Paper - IX)
Growth and Decline of the Maratha Power (1707 - 1818 A.D.)
(BA221526)

वार, दिनांक : गुरूवार ३०-१०-२०२५ कमाल गुणः ४०
वेळः सकाळी ०९:०० ते ११:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) इ.स. ––– साली पेशवे बाळाजी विश्वनाथ यांच्या मृत्यू झाला.
अ) १७१५ ब) १७१७
क) १७२० ड) १७२२

२) पेशवे पहिले बाजीराव यांनी बुंदेलखंडात ––– यास मदत केली.
अ) सुरज जाट ब) छत्रसाल बुंदेला
क) चंपतराय बुंदेला ड) सवाई जयसिंग

३) ––– येथे पेशवे पहिले बाजीराव मृत्यु पावले.
अ) रावेरखेडी ब) पुणे
क) सातारा ड) पंढरपुर

४) इ.स. ––– साली भालकीचा तह झाला.
अ) १७४२ ब) १७४६
क) १७४९ ड) १७५२

५) अहमदशहा अब्दाली हा ––– चा राजा होता.
अ) चीन ब) ग्रीस
क) अफगाणिस्तान ड) इजिप्त

६) ––– हा तिसऱ्या पानीपतच्या युध्दात मराठा तोफखान्याचा प्रमुख होता.
अ) इब्राहिम गारदी ब) समशेर बहादूर
क) जनकोजी शिंदे ड) मल्हारराव होळकर

७) 'बचेंगे तो और भी लडेंगे' हे प्रसिध्द उदगार ––– यांचे होते.
अ) राणोजी शिंदे ब) साबाजी शिंदे
क) दत्ताजी शिंदे ड) महादजी शिंदे

८) तिसऱ्या पानिपतच्या लढाई नंतर ––– मध्ये शीख सत्तेचा उदय झाला.

अ) बंगाल ब) पंजाब

क) केरळ ड) तामीळनाडू

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) मराठयांच्या यादवी युध्दाचे परिणाम सांगा.

ब) कोल्हापूरच्या राज्यक्रांतीची माहिती द्या.

क) पेशवे पहिले बाजीराव व नासीरजंग यांच्यातील संघर्षाची माहिती द्या.

ड) नादीरशहाच्या दिल्ली स्वारीचे वर्णन करा.

इ) पेशवे नानासाहेब यांनी आंग्रेचा पराभव का केला?

ई) दत्ताजी शिंदे यांच्या बलीदानाची माहिती सांगा.

प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १०

अ) पेशवे बाळाजी बाजीराव यांच्या कार्याचा आढावा घ्या.

किंवा

ब) पेशवे नानासाहेब व रघुजी भोसले यांच्यातील संघर्षाचे वर्णन करा.

प्र.४ पानीपतच्या तिसऱ्या लढाईची कारणे सांगा. १०

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: October/November – 2025
HISTORY (Special Paper - IX)
Growth and Decline of the Maratha Power (1707 - 1818 A.D.) (BA221526)

Day & Date: Thursday, 30-10-2025 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) Peshwa Balaji Vishwanath was died in _____.
a) 1715 b) 1717
c) 1720 d) 1722

2) Peshwa Bajirao I helped to _____ of Bundelkhand.
a) Suraj Jaat b) Chatrasal Bundela
c) Champatray Bundela d) Sawai Jaysing

3) Peshwa Bajirao I was died at _____.
a) Raverkhedi b) Pune
c) Satara d) Pandharpur

4) Treaty of Bhalki occurred in _____.
a) 1742 b) 1746
c) 1749 d) 1752

5) Ahmadshah Abdali was the King of _____.
a) China b) Greece
c) Afghanistan d) Egypt

6) _____ was the chief of Maratha's artilary in the third battle of Panipat.
a) Ibrahim Garadi b) Samsher Bahadur
c) Jankoji Shinde d) Malharro Holkar

7) _____ had famously uttered 'Bachenge to Aur Bhi Ladenge'.
a) Ranoji Shinde b) Sabaji Shinde
c) Dattaji Shinde d) Mahadji Shinde

8) Shikh power was rised after the third battle of Panipat at _____.
a) Bengal b) Punjab
c) Kerala d) Tamilnadu

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

a) Tell the effects of Maratha's civil war.
b) Give information of Kolhapur revolution.
c) Give information about the crisis occurred between Peshwa Bajirao I and Nasirjung.
d) Describe Delhi expansion of Nadir Shah.
e) Why Peshwa Nanasaheb defeated Angre?
f) Tell the information of Dattaji Shindde's sacrifice.

Q.3 Answer the following question. (Any One) **10**

a) Review the work of Peshwa Balaji Vishvnath.

OR

b) Describe the struggle between Peshwa Nanasaheb and Raghuji Bhosale.

Q.4 Tell the causes of the third battle of Panipat. **10**

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र – V) (नवीन) (CBCS) परीक्षाः ऑक्टोबर/नोव्हेंबर – २०२५
POLITICAL SCIENCE (Special Paper - IX)
Introduction to International Politics (BA221562)

वार, दिनांक : गुरूवार, ३०-१०-२०२५ कमाल गुणः ४०
वेळः सकाळी ०९:०० ते ०११:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) राजनयज्ञाचे कोणते कार्य आहे?
अ) अहवाल सादर करणे ब) संघर्ष करणे
क) वृत्तनियंत्रण ड) यापैकी नाही

२) मॉर्गेन्थॉ यांनी ––– दृष्टिकोनाचा पुरस्कार केला.
अ) शास्त्रीय ब) आदर्शवादी
क) वास्तववादी ड) ऐतिहासिक

३) ––– राष्ट्रीय हित जोपासण्याचे साधन आहे.
अ) परराष्ट्र धोरण ब) युद्ध
क) जागतिक शांतता ड) लोकसंख्या

४) खालीलपैकी राष्ट्रीय सत्तेचा अमूर्त घटक ओळखा.
अ) लोकसंख्या ब) देशाचे आकारमान
क) राष्ट्रीय चारित्र्य ड) आर्थिक विकास

५) जेव्हा विविध राष्ट्रांच्या कार्यकारी प्रमुखांची बैठक होऊन राजनय प्रकट होते तेव्हा त्या राजनयास ––– राजनय असे म्हणतात.
अ) परिषद ब) शिखर
क) संसदीय ड) व्यक्तिगत

६) वुड्रो विल्सन यांची १४ कलमी योजना ––– विचारांचे प्रभावित होती.
अ) वास्तवादी ब) समाजवादी
क) साम्राज्यवादी ड) आदर्शवादी

७) राष्ट्र सत्तेचे सर्वाधिक स्थिर व मूर्त घटक कोणते?
अ) भूगोल ब) तंत्रज्ञान
क) नैसर्गिक संसाधन ड) विचारप्रणाली

८) आंतरराष्ट्रीय संबंध या विषयाचा शास्त्रशुद्ध आणि पद्धतशीर अभ्यास ––– या काळात प्रारंभ झाला.

अ) पहिल्या महायुद्धापूर्वी ब) पहिल्या महायुद्धानंतर

क) दुसऱ्या महायुद्धानंतर ड) शितयुद्धानंतर

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) मॉर्गेन्थॉ यांचा वास्तववादी सिद्धांत

ब) परराष्ट्र धोरणाची जागतिक उद्दिष्टये

क) राष्ट्रसत्तेचे बदलते स्वरूप

ड) आंतरराष्ट्रीय राजकारणाच्या अभ्यासाचे महत्व

इ) परराष्ट्र धोरणाच्या निर्धारक घटक

ई) राजनयज्ञांची कार्ये

प्र.३ अ) राष्ट्र सत्तेच्या विविध घटकाचे विवेचन करा. १०

किंवा

ब) आंतरराष्ट्रीय राजकारणाची व्याख्या सांगून आंतरराष्ट्रीय राजकारणाची व्याप्ती स्पष्ट करा.

प्र.४ राजनय म्हणजे काय? राजनयाचे विविध प्रकार स्पष्ट करा. १०

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: October/November – 2025
POLITICAL SCIENCE (Special Paper - IX)
Introduction to International Politics (BA221562)

Day & Date: Thursday, 30-10-2025 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative from the options. **08**

1) What is the Function of Diplomat?
a) To Create Report b) Struggle
c) Censoring d) None of Above

2) _____ approach Morgenthau Supported.
a) Scientific b) Idealist
c) Realistic d) Historical

3) The main tools of achieving national interest is _____.
a) Foreign Policy b) War
c) World Peace d) Population

4) Identify the intangible element of National Power.
a) Population b) Size of a country
c) National character d) Economic development

5) A diplomacy where executives of different nation's come together then such a diplomacy is known as _____.
a) Conference b) Summit
c) Parliamentary d) Individual

6) Which is most Stable and Tangible element of National Power?
a) Geography b) Technology
c) Natural resources d) Ideology

7) Which is most stable and tangible element of 'National Power'?
a) Geography b) Natural Resources
c) Technology d) Ideology

8) The Scientific and systematic Study of International relation began during the _____ period.
a) Pre-Frist World war b) Post-Frist World war
c) Post-Second World war d) Post-Cold war

Q.2 Write Short Answers. (Any Four) **12**

a) 'Realist Theory' of Morgenthau
b) Global Objective of Foreign policy
c) Changing Nature of National Power
d) Importance of the Study of International Politics
e) Determinant factors of foreign policy
f) Functions of Diplomat

Q.3 **a)** Explain the elements of National Power. **10**

OR

b) Define and Describe the Scope of International Politics.

Q.4 What is Diplomacy? Explain various types of diplomacy. **10**

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र – V) (नवीन) (CBCS) परीक्षाः ऑक्टोबर/नोव्हेंबर – २०२५
PSYCHOLOGY (Paper - IX)
Abnormal Psychology (BA221572)

वार, दिनांक : गुरूवार ३०-१०-२०२५ कमाल गुणः ४०
वेळः सकाळी ०९:०० ते ११:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) ––– ही संज्ञा नकारात्मक भाव–स्थिती आणि वर्तनातील बदलाची स्थिती होय.
अ) अवसाद ब) वैफल्य
क) ताण ड) चिंता

२) ––– विकृतीमध्ये उन्मादाचे प्रसंग आणि प्रमुख अवसाद प्रसंगाचा समावेश होतो.
अ) द्वि – ध्रुवीय। ब) द्वि – ध्रुवीय।।
क) चक्री छिन्नमनस्कता ड) यापैकी नाही

३) एक ध्रुवीय विकृतीला काही वेळा ––– विकृती म्हणतात.
अ) विष्णता ब) चिंता
क) निद्रा ड) ताण

४) सामाजिक मानदंडाच्या विरोधी–हिंसाचार त्याचप्रमाणे मूलभूत अधिकारावर अतिक्रमण होणाऱ्या विकृतीस ––– म्हणतात.
अ) वर्तन ब) चिंता
क) नसविकार ड) यापैकी नाही

५) ––– उपचार पध्दती चिंता विकृत मुलासाठी अधिक परिणामकारक आहे.
अ) बोधात्मक ब) वर्तन
क) कुटुंब ड) क्रिडा

६) 'स्व' प्रतिमेच्या महत्त्वावर ––– यांनी भर दिला.
अ) कार्ल रॉजर्स ब) ॲडलर
क) बीक ड) व्हेअर

७) मुलामध्ये प्रदिर्घकाळापर्यंत आढळून येणाऱ्या विकृतीला ––– विकृती म्हणतात.
अ) विष्णता ब) चिंता
क) वर्तन ड) यापैकी नाही

८) ——— कार्यक्रम छिन्नमनस्कतेची पुर्नउपचाराच्या गरजेला प्रतिबंध घालण्यासाठी परिणाम कारक ठरते.

अ) व्यक्ति ब) कुटुंब

क) समूह ड) यापैकी नाही

प्र.२ टिपा लिहा. (कोणत्याही चार) १२

अ) खेळ उपचार

ब) अनिवार्य–विचार कृती नसविकृती.

क) कुटुंब उपचार पध्दती म्हणजे काय?

ड) सामाजिक दुर्भिती म्हणजे काय?

इ) सामान्य चिंता विकृती

ई) जन्मादरम्यान–नंतरच्या समस्या.

प्र.३ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १०

अ) द्विध्रुवीय विभूमी विकृती स्पष्ट करा.

किंवा

ब) अवसादाची संकल्पना सविस्तर स्पष्ट करा.

प्र.४ छिन्नमनस्कतेच्या विविध उपचारात्मक दृष्टीकोनाचे वर्णन करा. १०

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: October/November - 2025
PSYCHOLOGY (Paper - IX)
Abnormal Psychology (BA221572)

Day & Date: Thursday, 30-10-2025 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) The term _____ convert's a variety of negative moods and behavioral change.
a) Depression b) Frustration
c) Stress d) Anxiety

2) _____ disorder include episode of mania of major depressive episode.
a) Bipolar I b) Bipolar II
c) Cyclothymic d) None of these

3) _____ disorder sometimes referred to unipolar disorder.
a) Depressive b) Anxiety
c) Sleep d) Stress

4) _____ disorder major societies norms are violated as well as basic right of others.
a) Conduct b) Anxiety
c) Neurotic d) None of these

5) _____ therapy is more effective for children with anxiety disorder.
a) Cognitive b) Behavior
c) Family d) Play

6) _____ emphasized the importance of the self image.
a) Carl Rogers b) Adler
c) Beek d) Weyer

7) _____ disorder in children tend to be relatively long lasting.
a) Depression b) Anxiety
c) Conduct d) None of these

8) _____ Programme are effective in preventing a need of re-hospitalization for schizophrenia.
a) individual b) family
c) group d) none of these

Q.2 Write short notes (Any Four) **12**

a) Play therapy.
b) Obsessive-compulsive disorder.
c) What is family therapy?
d) Define social phobia.
e) Generalized anxiety disorder.
f) Problem during after birth.

Q.3 Write long answer of the following question. (Any One) **10**

a) Explain in detail the bipolar disorder.

OR

b) Explain in detail the concept of depression.

Q.4 Describe the various therapeutic approaches of schizophrenia. **10**

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र – V) (नवीन) (CBCS) परीक्षाः ऑक्टोबर/नोव्हेंबर – २०२५
PHILOSOPHY (Special Paper – IX)
Philosophy of Religion (BA221551)

वार, दिनांक : गुरूवार, ३०-१०-२०२५ कमाल गुणः ४०
वेळः सकाळी ०९:०० ते ११:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) ––– आर्यसत्ये ही बौद्धांची संकल्पना आहे.
अ) चार ब) पाच
क) सहा ड) सात

२) धर्म हा ––– चा आधार आहे.
अ) कला ब) विज्ञान
क) नैतिकता ड) यापैकी नाही

३) कर्मयोग, भक्तियोग आणि ज्ञानयोग हे परस्पर ––– आहेत.
अ) पूरक ब) विरोधी
क) व्याघाती ड) यापैकी नाही

४) भक्तियोग हा ––– संबंधीचे तत्त्वज्ञान आहे.
अ) कर्तव्य ब) भक्ती
क) ज्ञान ड) यापैकी नाही

५) प्रार्थना ही ––– संकल्पना आहे.
अ) धार्मिक ब) नैतिक
क) अनैतिक ड) यापैकी नाही

६) भक्ती ––– चा प्रकार आहे.
अ) अविवेक ब) अज्ञान
क) योग ड) यापैकी नाही

७) बौद्धांनुसार मोक्ष म्हणजेच ––– होय.
अ) निर्वाण ब) भ्रम
क) बंधन ड) यापैकी नाही

८) भारतीय तत्त्वज्ञानातील धर्म हा एक ––– आहे.

अ) विज्ञान ब) अनैतिकता

क) पुरूषार्थ ड) निरूपयोगी

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) पूजा म्हणजे काय?

ब) योग म्हणजे काय?

क) विश्व धर्म म्हणजे काय?

ड) भक्ती योग म्हणजे काय?

इ) ज्ञानयोगाची संकल्पना स्पष्ट करा.

ई) नैतिकतेची व्याख्या द्या.

प्र.३ अ) बौद्ध धर्माची तत्त्वे स्पष्ट करा. १०

किंवा

ब) राष्ट्र धर्म आणि विश्व धर्म यातील फरक स्पष्ट करा.

प्र.४ धर्माचा उगम स्पष्ट करा. १०

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: October/November – 2025
PHILOSOPHY (Special Paper – IX)
Philosophy of Religion (BA221551)

Day & Date: Thursday, 30-10-2025 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative from the options. **08**

1) _____ noble truths is Buddhist concept.
a) Four b) Five
c) Six d) Seven

2) Religion is a basis of _____.
a) Arts b) Science
c) Morality d) None of these

3) Karmayoga, Bhaktiyoga and Dnyanayoga are mutually _____.
a) Complementary b) Contrary
c) Contradictory d) None of these

4) Bhaktiyoga is philosophy of _____.
a) Duty b) Bhakti
c) Dnyana d) None of these

5) Prayer is _____ concept.
a) Religious b) Moral
c) Immoral d) None of these

6) Bhakti is a kind of _____.
a) Aviveka b) Ajnana
c) Yoga d) None of these

7) According to Bouddha, moksha is called _____.
a) Nirvana b) Bhrama
c) Bandhana d) None of these

8) Dharma is a _____ in Indian philosophy.
a) Science b) Immorality
c) Purushartha d) Useless

Q.2 Write Short Answers. (Any Four) **12**

a) What is worship?
b) What is yoga?
c) What is Universal religion?
d) What is Bhakti yoga?
e) Explain the concept of Jnana yoga.
f) Define morality.

Q.3 **a)** Explain the principles of Buddhism. **10**

OR

b) Distinguish between National religion and Universal religion.

Q.4 Explain the origin of religion. **10**

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र – V) (नवीन) (CBCS) परीक्षाः ऑक्टोबर/नोव्हेंबर – २०२५
SOCIOLOGY (Special Paper - IX)
Sociology of Tribal Society (BA221581)

वार, दिनांक : गुरूवार, ३०-१०-२०२५ कमाल गुणः ४०
वेळः सकाळी ०९:०० ते ११:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) डॉ. एस. सी. दुबे यांनी ––– भौगोलिक आधारावर आदिवासी जमातीचे विभाजन केले आहे.
अ) एक ब) दोन
क) तीन ड) चार

२) ––– यांनी आदिवासी कुटुंबव्यवस्थेची वैशिष्टये सांगितली आहेत.
अ) एमिल डुरखिम ब) एस. सी. दुबे
क) रॉबर्ट लोवी ड) रॉबर्ट मर्टन

३) रूढ संप्रदायानुसार जोडीदार निवडीच्या ––– पद्धती आहेत.
अ) दहा ब) अकरा
क) तेरा ड) तीन

४) ऑस्ट्रेलिया मधील ––– जमातील टोटमवाद आढळतो.
अ) अरूंण्टा ब) केरीरा
क) तस्मानीया ड) वरील सर्व

५) 'टोटेमिझम आणि एक्झोगामी' हे पुस्तक कोणाचे आहे?
अ) जेम्स फ्रेझर ब) गोल्डनवायझर
क) रॅडक्लिप ब्राऊन ड) मुजुमदार आणि मदन

६) दक्षिण भारतातील ––– आदिवासी ही पशुपालक जमात आहे.
अ) गोंड ब) कोरकू
क) तोडा ड) वारली

७) ––– जमातीत वधूमूल्य अधिकाधिक देणे प्रतिष्ठेचे लक्षण समजले जाते.
अ) किरगिझ ब) बिदौन
क) खासी ड) वारली

८) खालीलपैकी कोणत्याही प्रकारचे नुकसान नसलेला विवाह प्रकार कोणता?

अ) अपहरण विवाह ब) सेवा विवाह

क) विनिमय विवाह ड) क्रय विवाह

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) आदिवासी समाज म्हणजे काय?

ब) अधिमान्य विवाहाचे प्रकार सांगा.

क) आदिवासी महिलांचे वैवाहिक समस्या स्पष्ट करा.

ड) कुळ म्हणजे काय?

इ) टोटमवाद म्हणजे काय?

ई) आदिवासी समाजाच्या अभ्यासाची गरज स्पष्ट करा.

प्र.३ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक) १०

अ) आदिवासींमधील वांशिक वर्गीकरण स्पष्ट करा.

किंवा

ब) कातकरी आदिवासी जमातीचे वर्णन करा.

प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न. १०

जोडीदार निवडीवरून आदिवासी विवाहाचे प्रकार विशद करा.

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: October/November - 2025
SOCIOLOGY (Special Paper - IX)
Sociology of Tribal Society (BA221581)

Day & Date: Thursday, 30-10-2025 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative from the options. **08**

1) Dr. S. C. Dubey has divided tribal communities on the basis of _____ geographic basis.
a) One b) Two
c) Three d) Four

2) _____ describes the characteristics of the tribal family system.
a) Emil Durkheim b) S. C. Dube
c) Robert Lowe d) Robert Merton

3) According to the traditional sect, there are _____ methods of choosing a partner.
a) Ten b) Eleven
c) Thirteen d) Three

4) Totamism is found in the _____ tribes of Australia.
a) Arunta b) Carira
c) Tasmania d) All of the above

5) Whose book is “Totemism and Exogami”?
a) James Fraser b) Goldenweiser
c) Radcliffe Brown d) Majumdar and Madan

6) The _____ Adivasis of South India are a pastoral tribe.
a) Gond b) Korku
c) Toda d) Warli

7) In the _____ tribe, giving more and more bride price is considered a sign of prestige.
a) Kyrgyz b) Bidaun
c) Khasi d) Warli

8) Marriage without any loss of any of the following.
a) Kidnapping marriage b) Service marriage
c) Exchange marriage d) Purchasing marriage

Q.2 Write Short Answers. (Any Four) **12**

a) What is a Tribal Community?
b) Describe the types of Preferential Marriages.
c) Explain the Marital Problems of Aboriginal Women.
d) What is a Clan?
e) What is Totemism?
f) Explain the Need for Tribal Studies.

Q.3 Broad Question. (Any One) **10**

a) Explain the ethnic classification among tribals.

OR

b) Describe the Katkari tribal tribe.

Q.4 Broad Question. **10**

Explain the types of tribal marriages based on mate selection?

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: October/November - 2025
English Compulsory
Literary Mindscapes - I (BA221500)

Day & Date: Friday, 31-10-2025 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) In which year did Dr. Kalam deliver his speech?
a) 2010 b) 2011
c) 2015 d) 2020

2) What did Phatik lose?
a) Pen b) Marbles
c) School textbook d) Shoes

3) Who wrote the poem 'Money Madness'?
a) John Keats b) D. H. Lawrence
c) Sarojini Naidu d) William Shakespeare

4) Who snatched the queen's mirror?
a) Her daughter b) Her husband
c) Her brother d) Her friend

5) The poem 'The Village Schoolmaster' is taken from _____.
a) Songs of Innocence b) Wings of Fire
c) As You Like It d) The Deserted Village

6) The poem 'All the World is a Stage' is taken from _____.
a) Julius Caesar b) Othello
c) Macbeth d) As You Like It

7) Rani ate a mango. (Choose correct passive voice)
a) A mango is eaten by Rani
b) A mango was eaten by Rani
c) A mango was being eaten
d) A mango shall be eaten by Rani

8) My sister usually _____ till late on Sundays.
(Use appropriate phrasal verb)
a) Sleeps away b) Sleeps near
c) Sleeps on d) Sleeps in

Q.2 Answer the following questions briefly. (Any Four) **12**

a) How did Phatik feel arriving at the uncle's house?
b) Discuss in short three visions of Dr. Kalam for India.
c) What does queen Gulnaar desire?
d) How did the villagers regard the schoolmaster?
e) Write in short the theme of 'Money Madness' by D. H. Lawrence.
f) Explain the title of William Shakespeare's poem 'All the World is a Stage'.

Q.3 a) Discuss the nature of 21st century skills. **10**

OR

b) What are the benefits of 21st century skills?

Q.4 Write a detail note on Learning skill. **10**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: October/November – 2025
English (Special Paper – X)
Literatures in English (BA221514)

Day & Date: Saturday, 01-11-2025 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Rewrite the following sentence after Choosing the correct alternatives. **08**

1) What is the name of the totalitarian regime in '1984'?
a) The Brotherhood b) The Inner Party
c) The State d) The Party

2) Who is the protagonist of '1984'?
a) Big Brother b) O'Brien
c) Winston Smith d) Emmanuel Goldstein

3) What is the official language of the Party?
a) Newspeak b) Doublespeak
c) Old speak d) Party tongue

4) Who is the central female character in 'A Streetcar Named Desire'?
a) Blanche DuBois b) Stella Kowalski
c) Eunice d) Mitch

5) Where does Blanche come from when she arrives in New Orleans?
a) Belle Reeve b) Laurel
c) Baton Rouge d) Mississippi

6) What is the name of Stella's husband?
a) Mitch b) Steve
c) Stanley d) Harold

7) What will the speaker do if he is forgotten or abandoned in 'If You Forget Me'?
a) He will continue to wait
b) He will get angry
c) He will write poetry
d) He will forget the beloved and move on

8) What does the speaker say returns from oblivion in 'The Wild Iris'?
a) A voice b) Memory
c) Love d) Pain

Q.2 Answer the following questions. (Any Four) **12**

a) Write in brief the Characteristic Features of the Dystopian Literature.

b) Write in short the Characteristic Features of the 20th Century Drama.

c) How does the speaker express conditional love in ‘If You Forget Me’?

d) What advice does the poet give about maintaining peace in daily life in ‘Desiderata’?

e) How does the poet reflect on personal responsibility and morality in the poem ‘Account’?

f) What is the central theme of ‘A Dream within a Dream’?

Q.3 Answer the following. (Any One) **10**

a) Analyze the character of Stanley Kowalski.

OR

b) Discuss the theme of illusion versus reality in ‘A Streetcar Named Desire’.

Q.4 Answer the following question. **10**

What are the themes discussed in ‘1984’?

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र – V) (नवीन) (CBCS) परीक्षाः ऑक्टोबर/नोव्हेंबर – २०२५
Hindi (Special Paper – X)
प्रयोजनमुलक हिंदी (BA221522)

वार, दिनांक : शनिवार, ०१-११-२०२५ कमाल गुणः ४०
वेळः सकाळी ०९:०० ते ११:००

सूचनाएँ : १) सभी प्रश्न अनिवार्य है।
२) दाई और दिए अंक प्रश्न के पूर्णांक है।

प्र.१ निम्नलिखित प्रश्नों के नीचे दिए गए पर्यायों में से सही पर्याय चुनकर वाक्य फिर से लिखिए। ०८

१) भारत की राष्ट्रीय अस्मिता का प्रतीक ––– भाषा बनी है।
अ) हिन्दी ब) अंग्रेजी
क) ऊर्दु ड) अरबी

२) प्रयोजनमूलक हिन्दी का उद्‌भव और विकास सन ––– माना जाता है।
अ) १९५० ब) १९६०
क) १९७० ड) १९६५

३) "समाचार जल्दी में लिखा गया इतिहास हैं"। यह परिभाषा ––– की है।
अ) लैदर वुड ब) जॉर्ज एच. मौरिस
क) लाईल स्पेंसर ड) हापवुड

४) अमरिकी पत्रकारिता के प्रवर्तक ––– है।
अ) जोसेफ पुलिजर ब) लाईल स्पेंसर
क) किलार्ड ब्लेअर ड) चिल्ड्रन बुथ

५) सरकारी सूचनाएँ जो भारतीय गजट में प्रकाशित होती हैं, वह ––– कहलाती है।
अ) गजट ब) ज्ञापन
क) सूचना ड) अधिसूचना

६) ––– पत्र का प्रयोग कर्मचारियों से संबंधित सूचनाएँ भेजने के लिए किया जाता है।
अ) सूचना ब) अधिचूना
क) कार्यालय आदेश ड) कार्यालय ज्ञापन

७) 'विकिपीडिया' ऑनलाइन विश्वकोश है' जिसे सन ––– में लाँच किया गया था।

अ) २000 ब) २00१

क) २0१0 ड) २0११

८) कोश मुख्य रूप से ––– ग्रंथ होते है।

अ) पुराण ब) इतिहास

क) संदर्भ ड) विज्ञान

प्र.२ लघुत्तर प्रश्न। (कोई भी चार) **१२**

अ) रास्ते पर घटित दुर्घटना का वृतांत लिखिए।

ब) कोश ग्रंथ।

क) नौकरी के लिए आवेदन पत्र की चार विशेषताएँ लिखिए।

ड) प्रयोजनमूलक हिन्दी के व्यवहार क्षेत्रों के केवल नाम लिखिए।

इ) ब्लॉग लेखन।

ई) सरकारी पत्रों की 3 विशेषताएँ लिखिए।

प्र.३ अ) समाचार लेखक के गुणों को विस्तार से लिखिए। **१0**

अथवा

ब) साधक/साधना समाजकल्याण अधिकारी, सोलापुर के नाम पत्र लिखकर पिछले शै. वर्ष की छात्रवृत्ती न मिलने पर पत्र लिखते है, पदाधिकारियों के नाम पत्र का प्रारूप तैयार कीजिए।

प्र.४ प्रयोजनमूलक हिन्दी की परिभाषा लिखकर स्वरूपगत् विशेषताओं पर प्रकाश डालिए। **१0**

SLR-DA-191

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: October/November - 2025
KANNADA (Special Paper – X)
Study of Kannada Grammar (BA221532)

Day & Date: Saturday, 01-11-2025 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

ಪ್ರ.೧ ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರವನ್ನು ಆರಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ ೦೮

೧) ಒಟ್ಟು ಅನುನಾಸಿಕಗಳು –
- ೧) ಹತ್ತು ೨) ಐದು
- ೩) ಇಪ್ಪತ್ತೈದು ೪) ಮೂವತ್ತ್ನಾಲ್ಕು

೨) ಕನ್ನಡದ ಮೊದಲನೇ ಶಾಸನ –
- ೧) ಹಲ್ಮಿಡಿ ೨) ಶ್ರವಣಬೆಳಗೊಳ
- ೩) ತೀರ್ಥ ೪) ಅರ್ಜುನವಾಡ

೩) ಗಾಥಾ ಸಪ್ತಸತಿ –
- ೧) ಹಾಲರಾಜ ೨) ಶ್ರೀವಿಜಯ
- ೩) ನೃಪತುಂಗ ೪) ವಿಜಯಾದಿತ್ಯ

೪) ಕನ್ನಡ ಮೊಟ್ಟಮೊದಲನೇ ಶಬ್ದ –
- ೧) ರೊಟ್ಟಿ ೨) ಊರೋ
- ೩) ಇಸಿಲ್ ೪) ಸವದಿ

೫) ಕನ್ನಡದ ಮೊದಲನೇ ವ್ಯಾಕರಣಕಾರ –
- ೧) ಇಮ್ಮಡಿ ನಾಗವರ್ಮ ೨) ಕೇಶಿರಾಜ
- ೩) ಭಟ್ಟಾಕಳಂಕ ೪) ಮ. ಪ್ರ. ಪೂಜಾರ

೬) ಕವರ್ಗದ ಅನುನಾಸಿಕ –
- ೧) ಮ್ ೨) ನ್
- ೩) ಙ್ ೪) ಞ್

೭) ಹಳಗನ್ನಡ ಸಪ್ತಮಿ ವಿಭಕ್ತಿ ಪ್ರತ್ಯಯ –
- ೧) ಉಳ್ ೨) ಒಳ್
- ೩) ಅಲ್ಲಿ ೪) ದೆಸೆಯೊಳ್

೮) ಕೇಶಿರಾಜ ––– ಮತಾವಲಂಬಿ –

೧) ವೈದಿಕ ೨) ಶೈವ

೩) ಜೈನ ೪) ಕ್ರೈಸ್ತ

ಪ್ರ.೨ ನಾಲ್ಕಕ್ಕೆ ಟಿಪ್ಪಣಿ ಬರೆಯಿರಿ. ೧೨

೧) ವರ್ಗೀಯ ವ್ಯಂಜನಾಕ್ಷರಗಳನ್ನು ಹೆಸರಿಸಿರಿ

೨) ಶುದ್ಧಗೆಯಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ವಿಧ ಅವು ಯಾವುವು?

೩) ಶಬ್ದಸ್ಮೃತಿ

೪) ಸ್ವರ

೫) ಅಲ್ಪಪ್ರಾಣ–ಮಹಾಪ್ರಾಣ

೬) ದೇಶೀ ಅಕ್ಷರಗಳು

ಪ್ರ.೩ ಒಂದಕ್ಕೆ ಪ್ರಬಂಧರೂಪದ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ. ೧೦

೧) ಕನ್ನಡ ವ್ಯಾಕರಣ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ನಿರೂಪಿಸಿರಿ

೨) ಕೇಶಿರಾಜನನ್ನು ಕುರಿತು ಬರೆಯಿರಿ.

ಪ್ರ.೪ ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಪ್ರಬಂಧ ರೂಪದ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ ೧೦

ಯಕಾರಾಗಾಮ ಸಂಧಿ ಕುರಿತು ಸೋದಾರಣವಾಗಿ ವಿವರಿಸಿರಿ

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र – V) (नवीन) (CBCS) परीक्षाः ऑक्टोबर/नोव्हेंबर – २०२५
Marathi (Special Paper–X)
उपयोवजतमराठी (भाग 1) (BA221537)

वार, दिनांक : शनिवार, ०१-११-२०२५ कमाल गुणः ४०
वेळः सकाळी ०९:०० ते ११:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ योग्य पर्याय निवडा. ०८

१) कोणत्या कारारामुळे मराठी प्राध्यापकांना बहुराष्ट्रीय क्षेत्रात संधी मिळत आहे?
अ) गॅट करार ब) पर्यावरण करार
क) सांस्कृतिक करार ड) मैत्री करार

२) ऑनलाईन शॉपिंगसाठी खालीलपैकी कोणते संकेतस्थळ प्रभावी आहे?
अ) अमेझॉन ब) पी. व्ही. सी.
क) इंटरनेट ड) यापैकी नाही

३) 'विकीपिडीयावर मराठी भाषा प्रसारित करण्यासाठी ––– लिपीचा वापर करतात.
अ) युनिकोड ब) गुगल कोड
क) पासवर्ड ड) मराठी ई कोड

४) सरांशलेखनात मूळ उताऱ्यातून किती शब्दसंख्या येणे अपेक्षित असते?
अ) एक तृतीयांश ब) एक द्वितांश
क) एक पंचमांश ड) एक चतुर्थांश

५) मुलाखतीमध्ये कोणत्या प्रश्नातून उमेदवाराची विचाराची स्पष्टता व्यक्त होते?
अ) वस्तुनिष्ठ प्रश्नातून ब) व्यक्तिनिष्ठ प्रश्नातून
क) मतप्रदर्शक प्रश्नातून ड) तात्विक प्रश्नातून

६) भारताची अर्थव्यवस्था हा निबंध कोणत्या निबंधाच्या प्रकारात समाविष्ट करता येईल?
अ) कल्पनाप्रधान ब) वैचारिक
क) व्यक्तीचित्रण ड) वरील सर्व

७) विकीपिडीयास मराठीत काय म्हणतात?
अ) ज्ञानकोश ब) अज्ञातकोश
क) विज्ञानकोश ड) शब्दकोश

८) ई पत्रलेखन खालीलपैकी कोणत्या माध्यामातून केले जाते?

अ) ई वेब ब) ई कॉम

क) इंटरनेट ड) यापैकी नाही

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) स्पर्धा परीक्षेमध्ये यशस्वी मुलाखतीसाठी उमेदवाराकडे कोणते गुण असावेत?

ब) ब्लॉगलेखनाचे प्रकार लिहा.

क) निबंधाचे प्रकार लिहा.

ड) शेअर बाजारातील रोजच्या वापरातील काही मराठी शब्द लिहा.

इ) उपयोजित मराठी म्हणजे काय?

ई) स्पर्धा परीक्षेतील मुलाखतीचे महत्त्व विशद करा.

प्र.३ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक) १०

अ) उपयोजित मराठी व रोजगाराच्या संधी याविषयी आपले मत सविस्तर लिहा.

किंवा

ब) सहकार, शेअरबाजार क्षेत्रामधील मराठी भाषेचे महत्त्व स्पष्ट करा.

प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न. १०

निबंध म्हणजे काय ते सांगून निबंध लेखनाचे फायदे सविस्तर लिहा.

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र – V) (नवीन) (CBCS) परीक्षाः ऑक्टोबर/नोव्हेंबर – २०२५
Sanskrit (Special Paper–X)
नाटयशास्त्र, संस्कृतसाहित्यस्यइतिहास : (BA221577)

वार, दिनांक : शनिवार, ०१-११-२०२५ कमाल गुणः ४०
वेळः सकाळी ०९:०० ते ११:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
३) सर्व प्रश्नांची उत्तरे एकाच उत्तर पत्रिकेत लिहावीत.

प्र.१ योय पर्यायं चित्वा वाक्यं पुनर्लिखत। ०८
योग्य पर्याय निवडून वाक्य पुन्हा लिहा.

१) प्रमुख उपनिषदे ––– मानली जातात.
अ) १२ ब) १०
क) १८ ड) ८

२) विक्रमोर्वशीयम् नाटकाचा नायक ––– आहे.
अ) शकार ब) पुरूरवा
क) वररूचि ड) चारूदत्त

३) महाभारताचे रचयिता ––– महर्षि आहेत.
अ) व्यास ब) वसिष्ठ
क) भास ड) वाल्मिकी

४) कल्हणाचे 'राजतरंगिणी' हे ––– काव्य आहे.
अ) महान् ब) दूत
क) ऐतिहासिक ड) खण्ड

५) मित्रभेद, मित्रसम्प्राप्ति हे ––– चे भाग आहेत.
अ) रामायण ब) पंचतंत्र
क) नीतिशतक ड) योगवसिष्ठ

६) सर्वशास्त्रार्थसम्पन्नं सर्वशिल्पप्रवर्तकम्। ––– पञ्चमं वेदं सेतिहासं करोम्यहम्।।
अ) नृत्याख्यं ब) इतिहासः
क) काव्याख्यं ड) नाट्याख्यं

७) नाट्यार्थं ––– सिंहासनं।

अ) वायुः ब) इन्द्रः

क) रामः ड) विष्णुः

८) ––– अर्थगौरवम्।

अ) भारवेः ब) दण्डिनः

क) माघस्य ड) भासस्य

प्र.२ टिप्पणीं लिखत। केवलं ४ १२

टीपा लिहा. फक्त ४

अ) कालिदासकविः

ब) चम्पूकाव्यम्

क) वैदर्भी

ड) कैशिकी वृत्तिः

इ) बाणभट्ट

ई) खरोष्ठी

प्र.३ अ) नाट्यासाठी देवतांनी दिलेल्या बाबी सांगून प्रथम नाट्यातील विघ्नाचे सविस्तर वर्णन करा. १०

किंवा

ब) पञ्चतन्त्र ग्रंथाची माहिती थोडक्यात सांगा.

प्र.४ भास व भारवि यांच्या साहित्य कृतींचा परिचय द्या. १०

SLR-DA-194

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: October/November - 2025
URDU (Special Paper - X)
Urdu Ki Adbi Tahrikein (BA221587)

Day & Date: Saturday, 01-11-2025 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the left indicate full marks.

08

سوال نمبر.1. صحیح متبادل کا انتخاب کر کے جوابی پرچے میں لکھیے۔

1) شبلی نے اردو میں۔۔۔۔۔۔۔ تنقید کی بنیاد ڈالی۔

A) تاثراتی۔ B) جمالیاتی۔

C) تقابلی۔ D) متنی۔

2)۔۔۔۔۔۔ علی گڑھ تحریک کے روح رواں تھے۔

A) علامہ اقبال۔ B) سرسید احمد خان۔

C) شبلی نعمانی۔ D) مولانا الطاف حسین حالی۔

3) سرسید کے کہنے پر اردو میں نیچرل شاعری کے متعلق کس نے نظریہ پیش کیا۔

A) مہدی افادی۔ B) حالی۔

C) امداد امام اثر۔ D) نذیر احمد۔

4) سید الاخبار کے مرید کون تھے؟

A) سرسید کے برے بھائی۔ B) سرسید کے نانا۔

C) سرسید کے والد۔ D) سرسید احمد خان۔

5) اُردو ادب میں رومانوی تحریک سرسید اور ان کی علی گڑھ تحریک کی حد سے بڑھی ہوئی منطقیت اور عقلیت پسندی کے۔۔۔۔۔۔ کے طور پر وجود میں آئی۔

A) حمایت۔ B) رد عمل۔

C) صراحت۔ D) سخاوت۔

6)اردو میں رومانوی تحریک کی ابتداء میں حسین آزاد،۔۔۔۔۔۔اور عبدالحلیم شرر نے کی۔

A) میر تقی میر۔ B)میر امن دہلوی۔

C) میر المعاروف۔ D) میر ناصر علی دہلوی۔

7)رومانوی تحریک کو اقبال اور ابوالکلام آزاد نے اسے۔۔۔۔۔۔کا اُجالا عطا کیا۔

A) صبح صادق۔ B) صبح کاذب۔

C)نصف النہار۔ D)اماوس۔

8)کس نے ترکی افسانوں کا اردو میں ترجمہ کیا؟

A)قرۃ العین حیدر۔ B)حیدر بخش حیدری۔

C)حیدر علی بخاری۔ D)سجاد حیدر یلدرم۔

سوال نمبر.2. مختصر جواب لکھیے۔(کوئی چار) **12**

1)اودھ پنچ کی خدمات کا اجمالی جائزہ لیجیئے۔

2)پنڈت رتن ناتھ سرشار پر مختصر نوٹ لکھیئے۔

3)منشی جوالا پرشار برق پر اظہار خیال کیجیئے۔

4)مرزا مچھو بیگ ستم ظریف کا اجمالی جائزہ لیجیئے۔

5)منشی سجاد حسین کا تعارف لکھیئے۔

6)اُردو میں طنز و مزاح کی روایت پر مختصر نوٹ لکھیئے۔

سوال نمبر.3 مفصل جواب لکھیے۔(کوئی ایک) **10**

1)رومانوی تحریک کے آغاز وارتقاء کا جائزہ لیجیئے۔

2) رومانوی تحریک سے جڑے شاعر وادیبوں کی علمی وادبی خدمات کی صراحت کیجیئے۔

سوال نمبر.4. مفصل جواب لکھیے۔ **10**

علی گڑھ تحریک کی علمی وادبی خدمات کا جائزہ لیجیئے۔

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र - V) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: ऑक्टोबर / नोव्हेंबर – २०२५
Ancient Indian History & Culture (Special Paper – X)
Art and Architecture in Ancient India (BA221504)

वार, दिनांक: शनिवार, ०१-११-२०२५ कमाल गुण: ४०

वेळ: सकाळी ०९:०० ते ११:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) प्राचीन भारतीय कलेचे प्रमुख वैशिष्ट्य काय आहे?
अ) वास्तववाद आणि गणितीय अचूकतेवर भर
ब) धार्मिक प्रतीकात्मकतेचा अभाव
क) अध्यात्म आणि प्रतिकात्मकतेचे एकत्रीकरण
ड) स्थापत्य नियोजनाचा अभाव

२) मोहेंजोदारो येथील प्रसिद्ध 'डान्सिंग गर्ल' शिल्प कोणत्या साहित्यापासून बनलेले आहे?
अ) दगड ब) कांस्य
क) टेराकोटा ड) तांबे

३) मौर्य काळात पाटलीपुत्रातील लाकडी राजवाडे आणि तटबंदीचे वर्णन कोणत्या प्राचीन ग्रीक इतिहासकाराने केले आहे?
अ) मेगास्थेनिस ब) प्लिनी द एल्डर
क) हेरोडोटस ड) स्ट्रॅबो

४) भारतीय दगडी स्थापत्यकलेचे सर्वात जुने उदाहरण मानल्या जाणाऱ्या बाराबार टेकडीवरील लेण्या कोणत्या मौर्य सम्राटाच्या कारकिर्दीत दान करण्यात आल्या होत्या?
अ) चंद्रगुप्त मौर्य ब) अशोक
क) बिंदुसार ड) बृहद्रथ

५) सांचीच्या महान स्तूपातील तोरण (प्रवेशद्वार) कोणत्या राजवंशाच्या काळात बांधले गेले?
अ) मौर्य ब) शुंग
क) कण्व ड) गुप्त

६) विदिशा गरूड स्तंभ कोणत्या धार्मिक परंपरेशी संबंधित आहे?
अ) जैन धर्म ब) बौद्ध धर्म
क) शैव धर्म ड) वैष्णव धर्म

७) कुशाण राजवंशाच्या काळात विकसित झालेल्या गांधार कला शाळेवर खालीलपैकी कोणत्या संस्कृतीचा जोरदार प्रभाव दिसून येतो?
अ) पर्शियन ब) इजिप्शियन
क) ग्रीको–रोमन ड) मेसोपोटेमियन

८) कुशाण काळात मथुरा कला शाळेचे एक वेगळे वैशिष्ट्य म्हणजे:
अ) स्नायू आणि वस्त्रांचे वास्तववादी चित्रण
ब) हेलेनिस्टिक चेहऱ्याचे वैशिष्ट्ये आणि कुरळे केस
क) लाल वाळूचा खडक आणि स्थानिक भारतीय शैलीचा वापर
ड) कोणत्याही धार्मिक प्रतीकात्मकतेचा अभाव

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) प्राचीन भारतीय संस्कृतीच्या संदर्भात कलेची व्याख्या करा. ती समाजाशी कशी जोडली गेली?
ब) प्राचीन भारतीय कला आणि स्थापत्यशास्त्राची कोणतीही तीन प्रमुख वैशिष्ट्ये सांगा.
क) अशोक कालीन शिलालेखांची माहिती द्या.
ड) सांचीच्या स्तुपाविषयी माहिती द्या.
इ) भारहूत स्तूप स्थापत्य कला विशद करा.
ई) गांधार शैलीविषयी थोडक्यात सांगा.

प्र.३ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक) १०

अ) सिंधू संस्कृतीतील नगर स्थापत्य व मूर्तीकला स्पष्ट करा.

किंवा

ब) मौर्यकालीन कला व स्थापत्य कलेची चर्चा करा.

प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न. १०

गांधार कलेची वैशिष्ट्ये सांगून कुशाण कालीन भारतावर पडलेल्या परकीय स्थापत्य शैलीचा प्रभाव स्पष्ट करा.

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: October/November - 2025
Ancient Indian History & Culture (Special Paper – X)
Art and Architecture in Ancient India (BA221504)

Day & Date: Saturday, 01-11-2025 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) What is a key characteristic of ancient Indian art?
a) Emphasis on realism and mathematical precision
b) Lack of religious symbolism
c) Integration of spirituality and symbolism
d) Absence of architectural planning

2) The famous 'Dancing Girl' sculpture from Mohenjo-daro is made of which material?
a) Stone b) Bronze
c) Terracotta d) Copper

3) Which ancient Greek historian described the wooden palaces and fortifications of Pataliputra during the Mauryan period?
a) Megasthenes b) Pliny the Elder
c) Herodotus d) Strabo

4) The Barabar Hill caves, considered the earliest examples of Indian rock-cut architecture, were donated during the reign of which Mauryan emperor?
a) Chandragupta Maurya b) Ashoka
c) Bindusara d) Brihadratha

5) The Toranas (gateways) at the Great Stupa of Sanchi were built during which dynasty?
a) Maurya b) Shunga
c) Kanva d) Gupta

6) The Vidisha Garuda Pillar is associated with which religious tradition?
a) Jainism b) Buddhism
c) Shaivism d) Vaishnavism

7) The Gandhara School of Art developed under the Kushana dynasty shows strong influence from which of the following cultures?

a) Persian
b) Egyptian
c) Greco-Roman
d) Mesopotamian

8) A distinguishing feature of the Mathura School of Art during the Kushana period is:

a) Realistic depiction of muscles and drapery
b) Hellenistic facial features and curly hair
c) Use of red sandstone and indigenous Indian style
d) Absence of any religious symbolism

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

a) Define art in the context of ancient Indian civilization. How was it connected to society?
b) Mention any three major characteristics of ancient Indian art and architecture.
c) Give information about Ashoka's inscriptions.
d) Give information about the Sanchi stupa.
e) Explain the architectural style of Bharhut Stupa.
f) Briefly tell about Gandhara stone.

Q.3 Broad Question. **10**

a) Explain the urban architecture and sculpture of the Indus Valley Civilization.

OR

b) Discuss the art and architecture of the Mauryan period.

Q.4 Broad Question. **10**

Explain the influence of foreign architectural styles on Kushan India by mentioning the characteristics of Gandhara art.

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र – V) (नवीन) (CBCS) परीक्षाः ऑक्टोबर/नोव्हेंबर – २०२५
Economics (Special Paper–X)
Economics of Development (I) (BA221509)

वार, दिनांक : शनिवार, ०१-११-२०२५ कमाल गुणः ४०
वेळः सकाळी ०९:०० ते ११:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) आर्थिक वृद्धीचा संदर्भ ––– शी आहे.
अ) राष्ट्रीय उत्पन्नात वाढ ब) जीवनाच्या गुणवत्तेत सुधारणा
क) गरिबी कमी करणे ड) साक्षरतेच्या दरात वाढ

२) आर्थिक विकासामध्ये ––– चा समावेश होतो.
अ) केवळ जीडीपीमध्ये वाढ
ब) अर्थव्यवस्थेत संख्यात्मक आणि गुणात्मक सुधारणा
क) केवळ दरडोई उत्पन्नात वाढ
ड) सरकारी खर्चात कपात

३) ––– प्रबळ चालना (जोर धक्का) सिद्धांत यांच्याशी संबंधित आहे.
अ) ॲडम स्मिथ ब) पॉल रोसेनस्टाईन–रोडन
क) डेव्हिड रिकार्डो ड) कार्ल मार्क्स

४) डब्लू डब्लू रोस्टो यांच्या मते आर्थिक वृद्धीचा पहिला टप्पा ––– आहे.
अ) परिपक्वतेकडे वाटचाल अवस्था
ब) अत्याधिक उपभोग अवस्था
क) उड्डाण अवस्था
ड) पारंपारिक समाज अवस्था

५) अमर्याद श्रमपुरवठा आणि आर्थिक विकास हा संशोधन लेख ––– यांनी लिहिला.
अ) आर्थर लेविस ब) ॲडम स्मिथ
क) डेव्हिड रिकार्डो ड) जे. बी. से.

६) शाश्वत शेतीसाठी ––– तंत्रज्ञान महत्त्वाचे आहे.
अ) कीटकनाशके ब) जनुकीय तंत्रज्ञान
क) सेंद्रिय शेती पद्धती ड) अपारंपरिक ऊर्जा

७) मानव विकास निर्देशांक (HDI) चे उच्च मूल्य ––– दर्शविते.
अ) निकृष्ट शैक्षणिक दर्जा ब) जीवनाचा दर्जा चांगला
क) गरिबीची उच्च पातळी ड) मोठी आर्थिक असमानता

८) मानव विकास निर्देशांक ––– वर आधारित आहे.
अ) आयुर्मान ब) शिक्षण
क) राहणीमान ड) वरील सर्व

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) आर्थिक विकास आणि आर्थिक वाढ या संकल्पनेची व्याख्या करा.
ब) अमर्त्य सेन यांच्या क्षमता दृष्टिकोन स्पष्ट करा.
क) श्रम विभागणी संकल्पना स्पष्ट करा.
ड) मानवी विकासाची संकल्पना सांगा.
इ) आर्थिक विकासातील अडथळयांचे वर्णन करा.
ई) शाश्वत शेतीची संकल्पना स्पष्ट करा.

प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १०

अ) आर्थिक विकासाचा जोर (धक्का प्रबळ) चालना सिद्धांत स्पष्ट करा.

किंवा

ब) आर्थिक विकासात औद्योगिकीकरणाची भूमिका स्पष्ट करा.

प्र.४ डब्लू. डब्लू. रोस्टो यांच्या आर्थिक वृद्धीच्या टप्प्याचे वर्णन करा. १०

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: October/November - 2025
Economics (Special Paper – X)
Economics of Development (I) (BA221509)

Day & Date: Saturday, 01-11-2025 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) Economic growth refers to: _____.
a) Increase in national income
b) Improvement in the quality of life
c) Reduction in poverty
d) Increase in literacy rates

2) Economic development involves: _____.
a) Only an increase in GDP
b) Both quantitative and qualitative improvements in the economy
c) Only an increase in per capita income
d) Reduction in government spending

3) The Big Push theory is associated with: _____.
a) Adam Smith b) Paul Rosenstein-Rodan
c) David Ricardo d) Karl Marx

4) W. W. Rostow's first stage of economic growth is: _____.
a) Drive to maturity b) High mass consumption
c) Take-off d) Traditional society

5) The research paper, 'Unlimited supply of labaur and economic development' has written by _____.
a) Arthur Lewis b) Adam Smith
c) David Ricardo d) J. B. Say

6) _____ technologies is crucial for sustainable agriculture.
a) Pesticides b) GMOs
c) Organic farming methods d) Non-renewable energy

7) A higher value on the Human Development Index (HDI) indicates: _____.
a) Poor educational outcomes
b) Better quality of life
c) Higher levels of poverty
d) Greater economic inequality

8) Human development index is based on _____.

a) Life expectancy b) Education
c) Standard of living d) All the above

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

a) Define the concept of economic development and economic growth.
b) Explain the Amartya Sen's capability approach.
c) Explain the concept of labour division.
d) State the Concept of human development.
e) Describe the obstacles in the economic development.
f) Explain the concept of Sustainable agriculture.

Q.3 Broad answers question. (Any One) **10**

a) Explain the Big push theory of economic development.

OR

b) Explain the Role of industrialization in economic development.

Q.4 Describe the Stages of economic development of W. W. Rostow. **10**

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र – V) (नवीन) (CBCS) परीक्षाः ऑक्टोबर/नोव्हेंबर – २०२५
History (Special Paper – X)
History of Modern World (1870AD-2000AD) (BA221527)

वार, दिनांक : शनिवार, ०१-११-२०२५ कमाल गुणः ४०
वेळः सकाळी ०९:०० ते ११:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) इ.स. १९१७ च्या रशियन राज्यक्रांतीला ––– क्रांती असे म्हटले जाते.
अ) मार्च क्रांती ब) साम्यवादी क्रांती
क) ऑक्टोबर क्रांती ड) औद्योगिक क्रांती

२) कार्ल मार्क्सचा जन्म ––– येथे झाला.
अ) रशिया ब) फ्रान्स
क) जर्मनी ड) भारत

३) ––– यास 'कामगार विषयक सुधारणांचा उद्‌गाता' असे समजले जाते.
अ) मार्क्स ब) कैसर विल्यम
क) नेपोलियन ड) बिस्मार्क

४) ––– या साली जर्मन एकीकरण पूर्ण झाले.
अ) १८७५ ब) १८७१
क) १८९० ड) १८६५

५) इ.स. ––– मध्ये पहिल्या महायुद्धाची सुरूवात झाली.
अ) १९१४ ब) १९१६
क) १९१७ ड) १९१८

६) जगामध्ये नव साम्राज्यवादाची जीवघेणी स्पर्धा ––– नंतर सुरू झाली.
अ) १८९० ब) १८८५
क) १८७० ड) १८२५

७) राष्ट्रसंघाची ––– म्हणजे कार्यकारी मंडळ होते.
अ) सभा ब) न्यायालय
क) सचिवालय ड) समिती

८) आंतरराष्ट्रीय न्यायालय ––– येथे आहे.
अ) हेग ब) न्यूयॉर्क
क) पॅरिस ड) लंडन

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) बिस्मार्कचे कामगार विषयक धोरण
ब) आफ्रिकेतील ब्रिटीश साम्राज्यवाद
क) आंतरराष्ट्रीय कामगार संघटना
ड) कार्ल मार्क्सच्या विचारांचा प्रभाव स्पष्ट करा.
इ) बोल्शेव्हिक क्रांती
ई) राष्ट्रसंघाचे कार्य

प्र.३ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक) १०

अ) पहिल्या महायुद्धाचे परिणाम आढावा घ्या.

किंवा

ब) इ.स. १९१७ च्या रशियन राज्यक्रांतीची कारणे लिहा.

प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न. १०

बिस्मार्कचे अंतर्गत धोरण माहिती द्या.

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: October/November - 2025
History (Special Paper – X)
History of Modern World (1870AD-2000AD) (BA221527)

Day & Date: Saturday, 01-11-2025 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) The Russian State Revolution of 1917 is called _____.
a) March Revolution b) Communist Revolution
c) October Revolution d) Industrial Revolution

2) Karl Marks was born at _____.
a) Russia b) France
c) Germany d) India

3) _____ is considered as the 'Edict of Labor Reforms'.
a) Karl Marks b) Kaiser William
c) Alexander d) Bismarck

4) German unification was completed in this year _____.
a) 1875 b) 1871
c) 1890 d) 1865

5) The First World War started in _____.
a) 1914 b) 1916
c) 1917 d) 1918

6) The deadly race of neo-imperialism in the world started after _____.
a) 1890 b) 1885
c) 1870 d) 1825

7) The _____ of the United Nations was the Executive Board.
a) Assembly b) Court
c) Secretariat d) Committee

8) The International Court of Justice located at _____.
a) Hague b) New York
c) Paris d) London

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

a) Bismarck's Labor Policy
b) British Imperialism in Africa
c) International Labor Organization
d) Explain the influence of Karl Marx's ideas.
e) Bolshevik Revolution
f) Functioning of the United Nations

Q.3 Answer the following question. (Any One) **10**

a) Review the results of the First World War.

OR

b) Write the reasons for the Russian Revolution of 1917.

Q.4 Answer the following question. **10**

Explain Bismarck's internal policy.

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र - V) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: ऑक्टोबर / नोव्हेंबर – २०२५
POLITICAL SCIENCE (Special Paper - X)
Comparative Government and Politics (BA221563)

वार, दिनांक: शनिवार, ०१-११-२०२५ कमाल गुण: ४०

वेळ: सकाळी ०९:०० ते ११:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) पुढीलपैकी कोणी १५८ ग्रीक नगरराज्यांचा राज्यघटनांचा तुलनात्मक अभ्यास केला?
अ) प्लेटो ब) पॉलिमार्क्स
क) ॲरिस्टॉटल ड) यापैकी नाही

२) खालीलपैकी कोणी रचनात्मक–कार्यवादी दृष्टिकोन मांडला?
अ) पॉवेल ब) गॅब्रीअल आल्मंड
क) डेव्हिड ईस्टन ड) यापैकी नाही

३) तौलनिक राज्यशास्त्रात कोणता दृष्टिकोन स्वीकारल्यामुळे ते समृध्द झाले आहे?
अ) आंतरशास्त्रीय ब) मार्क्सवादी
क) उपयुक्तवादी ड) यापैकी नाही

४) खालीलपैकी कोणती जोडी अयोग्य आहे?
अ) अमेरिका–लिखित राज्यघटना ब) इंग्लंड–अलिखित राज्यघटना
क) अमेरिका–अध्यक्षीय पद्धती ड) स्वित्झर्लंड–एकात्म शासनपद्धती

५) खालीलपैकी कोण 'दि स्टडी ऑफ कंपॅरिटिव्ह गर्व्हमेंट' हया ग्रंथाचा लेखक आहे?
अ) प्लेटो ब) हेगेल
क) रॉय मॅक्रिडीस ड) लास्की

६) खालीलपैकी कोणते अमेरिकन राज्यघटनेचे वैशिष्टे नाही?
अ) अध्यक्षिय लोकशाही ब) साम्यवाद
क) अधिकाराचे विभाजन ड) यापैकी नाही

७) पुढीलपैकी कोणते इंग्लंडच्या राज्यघटनेचे वैशिष्टे आहे?

अ) संसदेचे सार्वभौमत्व ब) सत्ता विभाजन

क) दुहेरी नागरिकत्व ड) यापैकी नाही

८) खालीलपैकी कोणत्या देशात वंशपरंपरेने राष्ट्राध्यक्षाची निवड केली जाते?

अ) स्वित्झर्लंड ब) इंग्लंड

क) अमेरिका ड) यापैकी नाही

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) वर्तनवादी दृष्टिकोन मर्यादा

ब) पारंपारिक दृष्टिकोन

क) तुलनात्मक राजकारणाचा अर्थ

ड) स्वित्झरर्लंडचे कार्यकारी मंडळाचे अधिकार

इ) इंग्लंडचा राजा

ई) इंग्लंडच्या राज्यघटनेची चार वैशिष्टये लिहा.

प्र.३ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक) १०

अ) अमेरिकेच्या राज्यघटनेची वैशिष्ट्ये सविस्तर स्पष्ट करा.

किंवा

ब) रचनात्मक–कार्यात्मक दृष्टिकोन सविस्तर स्पष्ट करा.

प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न. १०

तुलनात्मक राजकारणाचे स्वरूप व व्याप्ती स्पष्ट करा.

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: October/November -2025
POLITICAL SCIENCE (Special Paper - X)
Comparative Government and Politics (BA221563)

Day & Date: Saturday, 01-11-2025 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) Which of the following comparative study of 158 constitutions of Greek city-states?
a) Plato b) Polimark
c) Aristotle d) None of the above

2) Which of the following offers a structural functional?
a) Powell b) Gabriel Almond
c) David Easton d) None of the above

3) Which approach has been accepted is comparative political science, enriched?
a) Interdisciplinary b) Marxism
c) Utilitarianism d) None of the above

4) Which among the following pair is not correctly matches?
a) USA- Written Constitution
b) England - Unwritten Constitution
c) USA - Presidential system
d) Switzerland - Unitary Government system

5) Which of the following writer of this book “The study of Comparative Government”?
a) Plato b) Hegel
c) Roy Macridis d) Laski

6) Which of the following is not feature of the US Constitution?
a) Presidency Democracy b) Communism
c) Separation of Power d) None of the above

7) Which of the following is a features the British constitution?
a) Parliamentary Supremacy b) Separation of Power
c) Dual Citizenship d) None of the above

8) In which of the following countries a president is chosen by genealogy?

a) Swiss
b) UK
c) USA
d) None of the above

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

a) Limitation of Behavioral Approach
b) Traditional Approach
c) Meaning of Comparative Politics
d) Function of Swiss Executive council
e) King of the UK
f) Four Characteristics of UK

Q.3 Broad Question. (Any One) **10**

a) Explain in the detail characteristics of constitution of USA.

OR

b) Explain the detail Structural-Functional Approach.

Q.4 Broad Question. **10**

Explain the nature and scope of comparative politics.

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र – V) (नवीन) (CBCS) परीक्षाः ऑक्टोबर/नोव्हेंबर – २०२५
Psychology (Special Paper–X)
Psychological Testing (BA221573)

वार, दिनांक : शनिवार, ०१-११-२०२५ कमाल गुणः ४०
वेळः सकाळी ०९:०० ते ११:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) चाचणी यथार्थ होण्याची पहिली अट म्हणजे ती ––– असली पाहिजे.
अ) वर्णनात्मक ब) विश्वसनिय
क) भविष्यकथनात्मक ड) मानसशास्त्रीय

२) आर्मी अल्फा आणि आर्मी बिटा या ––– चाचण्या आहेत.
अ) समूह ब) दृष्टिकोन
क) वैयक्तिक ड) प्रक्षेपण

३) मानसशास्त्रीय चाचणी म्हणजे ––– नमुन्याचे वस्तुनिष्ठ आणि प्रमाणीत मापन होय.
अ) स्मृती ब) वर्तन
क) भावना ड) दृष्टीकोन

४) ––– यथार्थतेमध्ये चाचणीवरील गुण आणि यथार्थता निकष हे एकाच वेळी उपलब्ध असतात.
अ) जूळणाऱ्या ब) रचनात्मक
क) आशय ड) निकष

५) चाचणी – पुर्नचाचणी विश्वसनियतेमध्ये गुणांतील ––– पाहिली जाते.
अ) यथार्थता ब) विश्वसनियता
क) कालिक स्थिरता ड) मानक

६) ––– हे शतमान गुणांक समजून गोंधळू नये.
अ) शतमक ब) बुद्धीगुणांक
क) श्रेणी ड) गुण

७) ––– यांनी पहिली बुद्धीमापन चाचणी विकसित केली.
अ) वुंट ब) वेश्लर
क) बिने ड) टर्मन

८) चाचणी गुणातील सातत्य स्पष्ट करण्यासाठी ––– संकल्पनेचा वापर केला जातो.
अ) विश्वसनियता ब) यथार्थता
क) मानक ड) शतमक

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) शतमक स्थान म्हणजे काय?
ब) पर्यायी किंवा समतूल्य फॉर्मची विश्वसनियता म्हणजे काय?
क) चाचणी अमंलबजावणीची प्रक्रिया स्पष्ट करा.
ड) भविष्यकथनात्मक यथार्थता स्पष्ट करा.
इ) वय आणि श्रेणी मानक स्पष्ट करा.
ई) आशय यथार्थता म्हणजे काय?

प्र.३ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक) १०

अ) यथार्थता म्हणजे काय? रचना तसेच निकषाशी संबंधीत यथार्थता स्पष्ट करा.

किंवा

ब) मानसशास्त्रीय चाचणी म्हणजे काय? मानसशास्त्रीय चाचणीचे प्रकार आणि उपयोग स्पष्ट करा.

प्र.४ विश्वसनियतेची व्याख्या देवून अर्ध–विभाजन तसेच चाचणी पुर्नचाचणी विश्वसनियतेचे स्वरूप स्पष्ट करा. १०

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: October/November - 2025
Psychology (Special Paper – X)
Psychological Testing (BA221573)

Day & Date: Saturday, 01-11-2025 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) The first condition of valid test is it should be _____.
a) descriptive b) reliable
c) predictive d) psychological

2) Army Alfa and Army Bita are _____ tests.
a) group b) attitude
c) individual d) projective

3) A psychological test is an objective and standardised measure of a sample of _____.
a) memory b) behavior
c) emotion d) attitude

4) In _____ validity test score and validating criterion are available at the same time.
a) Concurrent b) Construct
c) Content d) Criterion

5) _____ of test score were observed in test-retest reliability.
a) Validity b) Reliability
c) Temporal stability d) Norms

6) _____ should not be confused with the familiar percentage score.
a) Percentile b) IQ
c) Rank d) Marks

7) The first intelligence test was developed by _____.
a) Wundt b) Wechsler
c) Binet d) Terman

8) The concept of _____ has been used to cover several aspects of score consistency.
a) reliability b) validity
c) norms d) percentile

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

a) What is percentile rank?
b) What is alternative form reliability?
c) Describe the procedure of test administration.
d) Explain predictive validity.
e) Describe age and grade norms.
f) What is content validity?

Q.3 Broad answers question. (Any One) **10**

a) What is validity? Explain construct and criterion related validity?

OR

b) What is psychological test? Explain the types and uses of psychological test.

Q.4 Define reliability. What is the nature of split-half and test-retest reliability? **10**

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र – V) (नवीन) (CBCS) परीक्षाः ऑक्टोबर/नोव्हेंबर – २०२५
Philosophy (Special Paper–X)
Social philosophy (BA221552)

वार, दिनांक : शनिवार, ०१-११-२०२५ कमाल गुणः ४०
वेळः सकाळी ०९:०० ते ११:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) समाज हे एक ––– चे रूप होय.
अ) चैतन्य ब) आशय
क) राज्य ड) राष्ट्र

२) सामाजिक तत्त्वांचा अभ्यास करणे हा ––– तत्त्वज्ञानाचा अभ्यास विषय आहे.
अ) नैतिक ब) आर्थिक
क) सामाजिक ड) राजकीय

३) मानव हा ––– प्राणी आहे.
अ) समाजविघातक ब) सामाजिक
क) नैसर्गिक ड) राष्ट्रीय

४) ––– म्हणजे समाजाचे एक उत्क्रांत रूप होय.
अ) विश्व ब) राज्य
क) कुटुंब ड) व्यक्ति

५) संस्था ––– असतात.
अ) नैसर्गिक ब) कृत्रिम
क) शास्त्रीय ड) यापैकी नाही

६) ––– हा राज्याचा एक घटक आहे.
अ) लोकसंख्या ब) प्रदूषण
क) पाणी ड) हवा

७) ––– ची भूमिका हे एक सामाजिक प्रगतीचे लक्षण आहे.
अ) सहकार्य ब) असहकार्य
क) अस्पृश्यता ड) यापैकी नाही

८) कॅपिटल हा ग्रंथ ––– ने लिहीला.

अ) प्लेटो ब) रूसो

क) मार्क्स ड) हेगेल

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) कुटुंबाची व्याख्या द्या.

ब) सामाजिक मानसशास्त्राचे कार्य स्पष्ट करा.

क) नीतिशास्त्राचा अभ्यास विषय काय?

ड) सामाजिक दुरित म्हणजे काय?

इ) सामाजिक पुनर्रचना म्हणजे काय?

ई) समाजातील संघर्ष स्पष्ट करा.

प्र.३ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक) १०

अ) समाजशास्त्र आणि सामाजिक तत्त्वज्ञान यातील भेद स्पष्ट करा.

किंवा

ब) समाजातील सहकार्याचे महत्त्व स्पष्ट करा.

प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न. १०

सामाजिक परिवर्तन आणि सामाजिक प्रगती यातील फरक स्पष्ट करा.

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: October/November - 2025
Philosophy (Special Paper – X)
Social philosophy (BA221552)

Day & Date: Saturday, 01-11-2025 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) Society is a form of _____.
a) Spirit b) Matter
c) State d) Nation

2) To study of social principles is the subject matter of _____ philosophy.
a) Moral b) Economic
c) Social d) Political

3) Man is a _____ animal.
a) Anti social b) Social
c) Natural d) National

4) _____ is an evolution form of society.
a) World b) State
c) Family d) Individual

5) Institutions are _____.
a) Natural b) Artificial
c) Scientific d) None of these

6) _____ is a constituent of state.
a) Population b) Pollution
c) Water d) Air

7) Role of _____ is a characteristics of social progress.
a) Co-operation b) Non-co-operation
c) Untouchability d) None of these

8) Capital is written by _____.
a) Plato b) Ruso
c) Marx d) Hege

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

a) Define family.
b) Explain the function of social psychology.
c) What is the subject matter of ethics?
d) What is social evil?
e) What is Social reconstruction?
f) Explain the conflict in society.

Q.3 Answer the following question. (Any One) **10**

a) Distinguish between sociology and social philosophy.

OR

b) Explain the role of co-operation in society.

Q.4 Answer the following question. **10**

Distinguish between social change and progress.

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र – V) (नवीन) (CBCS) परीक्षाः ऑक्टोबर/नोव्हेंबर – २०२५
Sociology (Special Paper–X)
Industrial Sociology (BA221582)

वार, दिनांक : शनिवार, ०१-११-२०२५ कमाल गुणः ४०
वेळः सकाळी ०९:०० ते ११:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) शास्त्रीय व्यवस्थापनाचा दृष्टीकोन ––– यांनी मांडला आहे.
अ) मेयो आणि बर्गर ब) फ्रेडरिक टेलर
क) मस्टरबर्ग ड) यापैकी नाही

२) नोकरशाही ची संकल्पना कोणी मांडली?
अ) कार्ल मार्क्स ब) मॅक्स वेबर
क) एमिल डूरखाईम ड) ऍडम स्मिथ

३) "फंडामेंटल्स ऑफ इंडस्ट्रियल सोसायटी" हे पुस्तक कोणी लिहिले?
अ) मिलर ब) पी. गिल्बर्ट
क) एमिल डूरखाईम ड) ऍडम स्मिथ

४) श्रेणीरचना हे ––– चे वैशिष्ट्य आहे.
अ) नोकरशाही ब) कारखाना पद्धती
क) संघ पद्धती ड) यापैकी नाही

५) उद्योगधंदा हे एक ––– संघटन आहे.
अ) अनौपचारिक ब) औपचारिक
क) विशेष ड) यापैकी नाही

६) औद्योगिक क्रांती केव्हा झाली?
अ) १७ व्या शतकात ब) १८ व्या शतकात
क) १९ व्या शतकात ड) २० व्या शतकात

७) उत्पादनस्थळ कारखाना हे ––– उत्पादन प्रणालीचे वैशिष्ट्य आहे.
अ) मनोरिअल ब) संघ
क) कारखाना ड) वरीलपैकी नाही

८) लवचिकता हे ––– चे वैशिष्ट्य आहे.

अ) अनौपचारिक संघटन ब) औद्योगिक समाज

क) औपचारिक संघटन ड) यापैकी नाही

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) कार्यकारिवरील ताण विशद करा.

ब) कार्यकारीची कार्ये विशद करा.

क) अनौपचारिक संघटन काय आहे?

ड) कारागीर संघाची रचना सांगा.

इ) औद्योगिक नोकरशाही स्पष्ट करा.

ई) घरगुती उत्पादन पद्धती स्पष्ट करा.

प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १०

अ) कारखाना उत्पादन पद्धती म्हणजे काय? कारखाना उत्पादन पद्धतीची वैशिष्ट्ये विशद करा.

किंवा

ब) औद्योगिक नोकरशाही म्हणजे काय? औद्योगिक नोकरशाहीची कारणे स्पष्ट करा.

प्र.४ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. १०

औद्योगिक समाजशास्त्र म्हणजे काय? आणि त्याचे अभ्यास विषय स्पष्ट करा.

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: October/November - 2025
Sociology (Special Paper – X)
Industrial Sociology (BA221582)

Day & Date: Saturday, 01-11-2025 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) Scientific approach is propounded by _____.
a) Mayo and Berger b) Fredrick Tailor
c) Masterberg d) None of these

2) Who propounded the concept bureaucracy?
a) Karl Marx b) Max Weber
c) Emile Durkheim d) Adam Smith

3) Who wrote book entitled “Fundamentals of Industrial Sociology”?
a) Miller b) P. Gilbert
c) Emile Durkheim d) Adam Smith

4) Hierarchy is a characteristics of _____.
a) Bureaucracy b) Factory system
c) Guild system d) None of these

5) Industry is a _____ organization.
a) Informal b) Formal
c) Special d) None of these

6) When industrial revolution took place?
a) 17th b) 18th
c) 19th d) 20th

7) Production in factory is a characteristic of _____ production system.
a) Manorial b) Guild
c) Factory d) None of above

8) Flexibility is a characteristics of _____.
a) Informal organization b) Industrial society
c) Formal organization d) None of these

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

a) Explain the strains of executive?
b) Explain the functions of executive.
c) What is informal organization?
d) State the structure of craft guild.
e) Explain Industrial bureaucracy.
f) Define domestic system of production.

Q.3 Answer the following question. (Any One) **10**

a) What is factory production system? Explain the characteristics of factory production system.

OR

b) What is industrial Bureaucracy? Explain causes of Industrial Bureaucracy.

Q.4 Answer the following question in detail. **10**

Define industrial sociology and explain its subject matter.

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: October/November – 2025
English (Special Paper - XI)
Structure and Function of Modern English (BA221515)

Day & Date: Monday, 03-11-2025 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) _____ belongs to the category of closed word classes.
a) Pronoun (Pn) b) Noun (N)
c) Adjective (Aj) d) Adverb (Av)

2) 'Table' is an example of _____.
a) Proper Noun b) Common Noun
c) Mass Noun d) Collective Noun

3) The function of an Adjective Phrase (AjP) can be _____.
a) Subject (S) b) Object (O)
c) Adverbial (A) d) Complement (C)

4) ({M^n}H{M^n}) is the formal structure of _____.
a) NP b) VP
c) PP d) GP

5) The function of the Verb Phrase (VP) is always _____.
a) Subject (S) b) Predicator (P)
c) Object (O) d) Adverbial (A)

6) _____ is not considered as an element of clause.
a) Subject b) Object
c) Modifier d) Adverbial

7) Indian English is a _____ variety of English.
a) non-native b) native
c) interference d) social

8) 'Ramesh has been living in London since 1995'. The clause pattern of the given sentence is _____.
a) SPAA b) SPOA
c) SPOiod d) SPOC

Q.2 Answer in brief the following question. (Any Four) **12**

a) Explain the concept of ‘Collective Noun’ with examples.
b) Explain ‘Open class words’ with examples.
c) Explain ‘Enumerators’ with examples.
d) What do you understand by ‘native varieties of English’?
e) Explain the concept of Regional Varieties of English.
f) What do you mean by ‘Non-native varieties of English’?

Q.3 Answer the following. (Any One) **10**

a) Explain the concept of the Elements of clause. Write in brief about each element of clause.

OR

b) Write a note on declarative, interrogative and imperative clauses.

Q.4 Explain the structure and functions of Noun Phrase with suitable examples. **10**

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र - V) (नवीन) (CBCS) परीक्षाः ऑक्टोबर/नोव्हेंबर – २०२५
HINDI (Special Paper - XI)
हिंदी भाषा (BA221523)

वार, दिनांक : सोमवार, ०३-११-२०२५ कमाल गुण: ४०

समय: सुबह ०९:०० से ११:००

सूचनाएँ : १) सभी प्रश्न अनिवार्य है।
२) दाई और दिए अंक प्रश्न के पूर्णांक है।

प्र.१ निम्नलिखित प्रश्नों के नीचे दिए गए पर्यायों में से सही पर्याय चुनकर वाक्य फिर से लिखिए। ०८

१) ''ध्वन्यात्मक शब्दों द्वारा हृदयगत भावों तथा विचारों का प्रकटीकरण ही भाषा है।'' यह परिभाषा ––– विद्वान की है।
अ) सुकुमार सेन ब) डॉ. बाबुराम सक्सेना
क) पी. डी. गुणे ड) देवेंद्रनाथ शर्मा

२) सरकारी आदेश सूचनाएँ एवं आज्ञाएँ ––– में मुद्रित होती है।
अ) बोली भाषा ब) राजभाषा
क) अपभाषा ड) कूटभाषा

३) ––– शब्द 'हिंद में ईक्' प्रत्यय के योग से बना है।
अ) हिंदी ब) सिंधी
क) हिंदू ड) इंदिरा

४) ––– बोली भाषा को 'बैसवाडी' इस नाम से भी जाना जाता है।
अ) ब्रज ब) मगदी
क) मेवाली ड) अवधी

५) 'तत' और 'सम' के योग से ––– शब्द बना है।
अ) तद्भव ब) तत्सम
क) देशज ड) विदेशी

६) ––– कौशल का अर्थ होता है कि भावों और विचारों को लिखित रूप देना।
अ) लेखन ब) पठन
क) श्रवण ड) मौखिक

७) लिपि शब्द ––– के 'लिप' धातु से बना है।

अ) अंग्रेजी ब) तमिल

क) संस्कृत ड) पंजाबी

८) ––– लिपि एक वैज्ञानिक लिपि है।

अ) देवनागरी ब) रोमन

क) नेपाली ड) बंगाली

प्र.२ निम्नलिखित प्रश्नों के उत्तर संक्षेप में लिखिए। (कोई भी चार) १२

अ) राष्ट्रभाषा का परिचय दीजिए।

ब) ब्रज भाषा का सामान्य परिचय दीजिए।

क) लेखन कौशल से क्या तात्पर्य है।

ड) ब्राह्मी लिपी का सामान्य परिचय दीजिए।

इ) विदेशी शब्दों का सोदाहरण परिचय दीजिए।

ई) हिंदी शब्द की उत्त्पत्ति संक्षेप में लिखिए।

प्र.३ अ) देवनागरी लिपि की विशेषताओं को लिखिए। १०

अथवा

ब) हिंदी की प्रमुख बोलियों का सामान्य परिचय दीजिए।

प्र.४ भाषा की विशेषताओं को लिखना अपेक्षित है। १०

SLR-DA-205

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: October/November - 2025
KANNADA (Special Paper – XI)
Kannada Marathi Attachment (BA221533)

Day & Date: Monday, 03-11-2025 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

ಪ್ರ.೧ ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರ ಗುರುತಿಸಿರಿ. ೦೮

೧) ಜ್ಞಾನೇಶ್ವರರು ರಚಿಸಿದ – ಯಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಕನ್ನಡ ಪದಗಳು ಇವೆ.
೧) ಮರಾಠಿ ೨) ಕನ್ನಡ
೩) ಹಿಂದಿ ೪) ಗುಜರಾತಿ

೨) ಕಾನಡಾ ರಾಜಾ – ಚಾ
೧) ಶಿರ್ಡಿ ೨) ತಿರುಪತಿ
೩) ಪಂಢರಿ ೪) ಕಾಶಿ

೩) ಶಿವಾಜಿಯ ಮೂಲ – ನೆಲ
೧) ಕನ್ನಡ ೨) ಮರಾಠಿ
೩) ಹಿಂದಿ ೪) ಗುಜರಾತಿ

೪) ಗಡಿಕನ್ನಡಿಗರು ಸಮಯ ಹೇಳಲು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ – ಭಾಷೆಯನ್ನು ಬಳಸುತ್ತಾರೆ.
೧) ಕನ್ನಡ ೨) ಗುಜರಾತಿ
೩) ಹಿಂದಿ ೪) ಮರಾಠಿ

೫) ಕನ್ನಡ ನಾಟಕ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರೇರಣೆ ಪಡೆದುದು – ಭಾಷೆಯಿಂದ.
೧) ಸಿಂಧಿ ೨) ಗುಜರಾತಿ
೩) ಮರಾಠಿ ೪) ಹಿಂದಿ

೬) ಮರಾಠಿಗರ ಮೈಲಾರ ದೇವತೆ ಮೂಲತಃ ಕನ್ನಡಿಗರ –
೧) ಕಲ್ಲಯ್ಯ ೨) ಮಲ್ಲಯ್ಯ
೩) ಸಂಗಯ್ಯ ೪) ಬಸವಯ್ಯ

೭) ಛತ್ರಪತಿ ಶಿವಾಜಿಯವರ ಎರಡನೆಯ ಮಗ ರಾಜಾರಾಮನಿಗೆ ಆಶ್ರಯ ನೀಡಿದ ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನ ರಾಣಿ –
೧) ಮಲ್ಲಮ್ಮ ೨) ಕಿತ್ತೂರ ಚೆನ್ನಮ್ಮ
೩) ಲಕ್ಷ್ಮೀಬಾಯಿ ೪) ಕೆಳದಿ ಚೆನ್ನಮ್ಮ

೮) ಮರಾಠಿಯಲ್ಲಿ ಬಳಸಲಾಗುವ 'ಅಣ್ಣಾ' ಈ ಪದ ಮೂಲತಃ –
೧) ಕನ್ನಡ ೨) ಮರಾಠಿ
೩) ಹಿಂದಿ ೪) ಗುಜರಾತಿ

ಪ್ರ.೨ ಟಿಪ್ಪಣಿ ಬರೆಯಿರಿ. (ಬೇಕಾದ ನಾಲ್ಕಕ್ಕೆ) ೧೨

೧) ಅಕ್ಕಲಕೋಟ ಪರಿಸರದ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆ
೨) ಜ್ಞಾನೇಶ್ವರಿ
೩) ವಿಠ್ಠಲ
೪) ಸೌದತ್ತಿ ಎಲ್ಲಮ್ಮ
೫) ಬೆಳವಡಿ ಮಲ್ಲಮ್ಮ
೬) ಛತ್ತಪತಿ ಶಿವಾಜಿ

ಪ್ರ.೩ ಪ್ರಬಂಧರೂಪದ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ. (ಬೇಕಾದ ಒಂದಕ್ಕೆ) ೧೦

೧) ಕನ್ನಡ–ಮರಾಠಿ ಸಾಹಿತ್ಯಕ ಬಾಂಧವ್ಯವನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಿರಿ.
೨) ಕನ್ನಡ–ಮರಾಠಿ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಬಾಂಧವ್ಯವನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಿರಿ.

ಪ್ರ.೪ ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಪ್ರಬಂಧ ರೂಪದ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ ೧೦

ಕನ್ನಡ–ಮರಾಠಿ ಚಾರಿತ್ತಿಕ ಬಾಂಧವ್ಯವನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಿರಿ.

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र - V) (नवीन) (CBCS) परीक्षाः ऑक्टोबर / नोव्हेंबर – २०२५
Marathi (Special Paper – XI)
आधुनिक मराठी साहित्यातील विविध प्रवाह (ग्रामीण, दलित) (BA221538)

वार, दिनांक : सोमवार, ०३-११-२०२५ कमाल गुण: ४०

वेळ : सकाळी ०९:०० ते ११:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) ग्रामीण साहित्य प्रवाह केव्हा अस्तित्वात आला?
अ) १९६० ब) १९६५
क) १९७० ड) १९८०

२) 'बनगरवाडी' या कादंबरीचे लेखक कोण आहेत?
अ) ग. दि. माडगूळकर ब) भालचंद्र नेमाडे
क) राजन गवस ड) व्यंकटेश माडगूळकर

३) शेषराव मोहिते यांचा जन्म कोठे झाला?
अ) व्हताळ ब) अणदूर
क) जळकोट ड) तूळजापूर

४) शेषराव मोहिते यांची 'अस जगण तोळाच' ही कलाकृती कोणत्या साहित्य प्रकारात मोडते?
अ) नाटक ब) कथा
क) कादंबरी ड) आत्मचरित्र

५) दलित समाजाला शिका, संघटित व्हा आणि संघर्ष करा असा मूलमंत्र कोणी दिला.
अ) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर ब) पं. जवाहरलाल नेहरू
क) महात्मा गांधी ड) विनोबा भावे

६) नारायण भोसले कोणत्या विद्यापीठात कार्यरत आहेत?
अ) शिवाजी विद्यापीठ
ब) सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठ
क) मुंबई विद्यापीठ
ड) पुण्यश्लोक अहिल्याबाई होळकर सोलापूर विद्यापीठ

७) 'अस जगण तोलाच' या कादंबरीची दुसरी आवृत्ती केव्हा प्रकाशित झाली.

अ) २००६ ब) २००८

क) २००९ ड) २०१२

८) पडझडीच्या काळात कासा आधार शोधण्यासाठी कोणाकडे जाते?

अ) पतीकडे ब) आईकडे

क) वडिलांकडे ड) भावाकडे

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) ग्रामीण साहित्याच्या प्रेरणा कोणत्या?

ब) नारायण भोसले यांचा जीवनसंघर्ष कसा घडला?

क) 'देशोधडी' मधील वातावरण व भाषाशैली.

ड) शेषराव मोहिते यांचा परिचय लिहा.

इ) 'देशोधडी' या आत्मकथनाचे स्वरूप लिहा.

ई) ग्रामीण साहित्याची वैशिष्टये सांगा.

प्र.३ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक) १०

अ) दलित साहित्य म्हणजे काय? ते सांगून दलित साहित्याची वाटचाल स्पष्ट करा?

किंवा

ब) 'देशोधडी' या आत्मकथनाचे स्वरूप व वैशिष्टये सांगा.

प्र.४ 'अस जगण तोलाच' या कादंबरीचा आशय स्पष्ट करा. १०

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र – V) (नवीन) (CBCS) परीक्षाः ऑक्टोबर/नोव्हेंबर – २०२५
Sanskrit (Special Paper – XI)
प्राचीनउत्कीणकलेख (BA221578)

वार, दिनांक : सोमवार, ०३-११-२०२५ कमाल गुण : ४०

वेळ: सकाळी ०९:०० ते ११:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ योग्य पर्यायं चित्वा वाक्यं पुनर्लिखत। ०८
योग्य पर्याय निवडून वाक्य पुन्हा लिहा.

१) हस्तलिखित तयार करताना नको असलेला मजकूर ––– नावाचे द्रव्य फासून नाहीसा करीत.
अ) हरताळ ब) चुना
क) पांढरा रंग ड) चुनकळि

२) जुन्या पण उपयुक्त कागदपत्रांचे जतन करण्याची जागा म्हणजे ––– होय.
अ) मंदिरे ब) अभिलेखागार
क) पुरातत्त्व ड) प्रदर्शनी

३) बिहारमध्ये विक्रमशिला विद्यापीठ ––– राजाने स्थापन केले.
अ) राजपाल ब) धर्मपाल
क) राम ड) वसिष्ठ

४) ––– हा लाकुल संप्रदायाचा संस्थापक होता.
अ) वासुकी ब) लकुली
क) अशोक ड) नहपान

५) ––– हा गुप्त वंशाचा आद्यपुरूष होय.
अ) चंद्रगुप्त ब) विष्णुगुप्त
क) घटोत्कच ड) भीम

६) गुर्वायतन म्हणजे ––– होय.
अ) गुरूमंदिर ब) गुरूगृह
क) गुरूकुल ड) गौरव

७) इष्टिका म्हणजे ––– होय.

अ) वीट ब) फळी

क) यष्टी ड) चौकोन

८) राष्ट्रकूटाच्या मुद्रांवर ––– याचे चिन्ह आहे.

अ) सिंह ब) गरूड

क) वराह ड) मोर

प्र.२ टिप्पणीं लिखत। केवलं ४ १२

टीपा लिहा फक्त ४

अ) हस्तलिखित संकलनाचे प्रकार.

ब) जुनी संग्रहालये

क) मुसलमान राज्यकर्त्यांची ग्रंथप्रियता

ड) लेखन कला

इ) भूर्जपत्र

ई) स्कंदपुराण

प्र.३ अ) उत्खनीत अवशेषांचे पुरातत्त्वीय अभ्यासात महत्त्व सांगा. १०

किंवा

ब) सम्राट श्रीहर्षाच्या मधुबन ताम्रपटाची माहिती द्या.

प्र.४ पुरातत्त्व विद्येचा परिचय द्या. १०

SLR-DA-208

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: October/November - 2025
URDU (Special Paper - XI)
Urdu Drama (BA221588)

Day & Date: Monday, 03-11-2025 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the left indicate full marks.

08

سوال نمبر.1. صحیح متبادل کا انتخاب کر کے جوابات لکھیئے۔

1) کس ڈرامہ نگار کے ڈراموں میں گیت اور غزلیں کثرت سے ملتی ہیں؟

A) سعادت حسن منٹو۔ B) امتیاز علی تاج۔

C) آغا حشر کاشمیری۔ D) کرشن چندر۔

2) اردو کا شہرہ آفاق ڈراما 'انار کلی' کا خالق کون ہے؟

A) کرشن چندر۔ B) حبیب تنویر۔

C) عابد حسین۔ D) امتیاز علی تاج۔

3) کس ڈراما نگار نے آسکر وائلڈ، گولڈ سمتھ، ڈیم تریوس اور کرسٹین گیلرڈ کی کہانیوں کے ترجمے کئے تھے؟

A) امتیاز علی تاج۔ B) آغا حشر کاشمیری۔

C) کرشن چندر۔ D) انتظار حسین۔

4) کس ڈراما نگار کی ادبی شخصیت شاعری اور ڈرامے کا مرکب کہلاتی ہے؟

A) آغا حشر کاشمیری۔ B) مرزا ہادی رسوا۔

C) سعادت حسن منٹو۔ D) خواجہ احمد عباس۔

5) ڈراما "قاہرہ کی ایک شام" یہ ڈراما کس کا تخلیق کردہ ہے؟

A) قرۃ العین حیدر۔ B) صالحہ عابد حسین۔

C) منشی پریم چند۔ D) کرشن چندر۔

6)ڈراما "اندر سبھا" اردو کا پہلا کونسا ڈراما کہلاتا ہے؟

A) قومی۔ B) عوامی۔

C) سیاسی۔ D) مذہبی۔

7)ڈراما کے آخری جزو کو کیا کہتے ہیں؟

A) پلاٹ۔ B) انجام۔

C) تصادم۔ D) مکالمہ نگاری۔

8)زاہد خودکشی کرنے کے لیے کہاں جاتا ہے؟

A) ریلوے لائن۔ B) تالاب۔

C) پہاڑ۔ D) کوئلے کا کارخانہ۔

سوال نمبر.2. مختصر جواب لکھیئے۔(کوئی چار) **12**

1)صنف 'ڈراما' کی تعریف لکھیئے۔

2)ڈراما کی اہم قسم 'کومیڈی یا طربیہ' کے بارے میں معلومات لکھیئے۔

3)ڈراما خودکشی کی مکالمہ نگاری پر اظہار خیال کیجیئے۔

4)امتیاز علی تاج بحیثیت ڈراما نگار مختصر نوٹ لکھیئے۔

5)ڈراما کا اہم جزو "تسلسل، کشمکش اور تذبذب" پر اظہار خیال کیجیئے۔

6)ڈراما کا اہم جزو 'پلاٹ' کی تعریف بیان کیجیئے۔

سوال نمبر.3 مفصل جواب لکھیئے۔(کوئی ایک) **10**

1)اردو کا شاہکار ڈراما "خودکشی" کا تنقیدی جائزہ لیجیئے؟

2)اردو میں ڈراما نگاری کا آغاز وارتقاء پر مفصل نوٹ لکھیئے؟

سوال نمبر.4. اردو میں ڈراما کی عدم مقبولیت کے اسباب پر مفصل نوٹ قلمبند کیجیئے؟ **10**

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र - V) (नवीन) (CBCS) परीक्षाः ऑक्टोबर / नोव्हेंबर – २०२५
Ancient Indian History & Culture (Special Paper – XI)
Tourism Development in India (BA221505)

वार, दिनांक : सोमवार, ०३-११-२०२५ कमाल गुण: ४०

वेळ: सकाळी ०९:०० ते ११:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) भारतीय पर्यटन विकास महामंडळ हे ––– शासनाच्या अखत्यारीत कार्य करते.
अ) राज्य ब) स्थानिक
क) केंद्र ड) यापैकी नाही

२) ––– हे भारतातील पहिले वस्तुसंग्रहालय होय.
अ) कोलकत्ता ब) औंध
क) तेर ड) पुणे

३) महाराष्ट्र राज्य पर्यटन विकास महामंडळाची स्थापना इ.स. ––– मध्ये झाली.
अ) १९६० ब) १९६८
क) १९८० ड) १९७५

४) द. सोलापूर तालुक्यातील हत्तरसंगकुडल हे ––– नदीच्या काठाशी वसले आहे.
अ) भीमा–सीना ब) कृष्णा
क) गोदावरी ड) कावेरी

५) महाराष्ट्रातील ––– ही प्रसिद्ध प्रवासी संस्था आहे.
अ) केसरी ब) वीणा पाटील
क) गिरिकंद ड) चौधरी यात्रा

६) भौगोलिक पर्यटनाच्या माध्यमातून भेटी दिल्या जातात –––.
अ) समुद्रकिनारे ब) अभयारण्ये
क) थंड हवेची ठिकाणे ड) यापैकी सर्व

७) पर्यटनाची सुरूवात ––– कालखंडात झाली.
अ) प्राचीन ब) मध्ययुगीन
क) आधुनिक ड) समकालीन

८) जागतिक पर्यटन दिवस ––– रोजी साजरा केला जातो.

अ) २७ सप्टेंबर ब) १ डिसेंबर

क) १५ जानेवारी ड) २७ मार्च

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) एम. टी. डी. सी.

ब) हत्तरसंगकुडल, जि. सोलापूर

क) भवानी मंदिर, तुळजापूर

ड) पर्यटनाचे आर्थिक महत्त्व.

इ) पर्यटन अहवाल.

ई) लामतुरे वस्तुसंग्रहालय, तेर.

प्र.३ खालील प्रश्नाचे दीर्घोत्तरी उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १०

अ) प्रवासी संस्थांचे विविध कार्ये स्पष्ट करा.

किंवा

ब) वस्तुसंग्रहालयाचे विविध प्रकार सांगा.

प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न. १०

पर्यटक मार्गदर्शकाची पात्रता आणि गुणवैशिष्टे विशद करा.

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: October/November-2025
Ancient Indian History & Culture (Special Paper – XI)
Tourism Development in India (BA221505)

Day & Date: Monday, 03-11-2025 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) Indian Tourism Development Corporation Operates the Work under _____ Government.
a) State b) Local
c) Central d) None of these

2) _____ is the first Indian Museum.
a) Kolkata b) Aundh
c) Ter d) Pune

3) Maharashtra Tourism Development Corporation was established in the year _____ A.D.
a) 1960 b) 1968
c) 1980 d) 1975

4) HattarsangKudal in South Solapur Taluka is situated on the banks of _____ River.
a) Bhima-Seena b) Krishna
c) Godavari d) Kaveri

5) _____ is the famous Tourist Agency in Maharashtra.
a) Kesari b) Veena Patil
c) Girikand d) Choudhary Yatra

6) Through Geo-Tourism visits are made to _____.
a) Beaches b) Sanctuaries
c) Places of Cold Weather d) All of these

7) Beginning of Tourism has been started in _____ period.
a) Ancient b) Medieval
c) Modern d) Contemporary

8) World Tourism Day is Celebrated On _____.
a) 27 September b) 1 December
c) 15 January d) 27 March

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

a) MTDC.
b) HattarsangKudal, Dist.Solapur.
c) Bhavani Temple, Tuljapur.
d) Importance of Economic Tourism.
e) Tour Report.
f) Lamture Museum, Ter.

Q.3 Broad answers question. (Any One) **10**

a) Explain the various functions of Travel Agencies.

OR

b) State the different types of Museums.

Q.4 Borad answer question. **10**

Elaborate the qualifications and qualities of a Tourist Guide.

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र - V) (नवीन) (CBCS) परीक्षाः ऑक्टोबर / नोव्हेंबर – २०२५
Economics (Special Paper - XI)
Agricultural Economics (I) (BA221510)

वार, दिनांक : सोमवार, ०३-११-२०२५ कमाल गुण: ४०
वेळ: सकाळी ०९:०० ते ११:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) कृषी प्रक्रिया उद्योगात ––– समावेश होतो.
अ) कापड उद्योग ब) साखर उद्योग
क) फळ प्रक्रिया ड) वरीलपैकी सर्व

२) ––– हे सिंचनाचे मार्ग आहेत.
अ) विहिर ब) कूपनलीका
क) तलाव ड) वरील सर्व

३) ––– हा उद्योग शेतीवर आधारित आहे.
अ) साखर ब) सिमेंट
क) लोखंड व पोलाद ड) यापैकी नाही

४) भारतीय शेतीत ––– बेकारीचे प्रमाण जास्त आहे.
अ) खुली ब) सुशिक्षीत
क) छुपी ड) रचनात्मक

५) ––– हे कृषि क्षेत्रातील आधुनिक आणि नवीन तंत्रज्ञान आहे.
अ) श्रमचा अधिक वापर ब) जैवतंत्रज्ञान
क) पशुधनाचा शेतीमध्ये वापर ड) यापैकी नाही

६) ––– हे भारतातील जीम सुधारणांचे उद्दिष्ट राहिलेले आहे.
अ) कृषी उत्पादनात वाढ ब) शेतकऱ्यांना सामाजिक न्याय
क) जमिनीची नोंद ठेवणे ड) वरीलपैकी काहीही नाही

७) भारतात ग्रामीण भागात राहणाऱ्या लोकसंख्येचे प्रमाण ––– आहे.
अ) जास्त ब) क्मी
क) सारखे ड) यापैकी काहीही नाही

८) ––– हे भारतीय अर्थव्यवस्थेचा कणा आहे.

अ) शेती ब) उद्योग

क) सेवा ड) यापैकी नाही

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) जैवतंत्रज्ञानाची संकल्पना स्पष्ट करा.

ब) लहान व सिमांत शेतकऱ्यांच्या समस्या सांगा.

क) शेतीचे विविधीकरण म्हणजे काय सांगा.

ड) पिकाचा आकृतिबंध ही संकल्पना सांगा.

इ) कृषी उत्पादकता म्हणजे काय सांगा?

ई) जलसिंचनाच्या समस्या सांगा.

प्र.३ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक) १०

अ) भारतातील जमीन सुधारणांची गरज स्पष्ट करा.

किंवा

ब) अल्प कृषी उत्पादकतेची कारणे सांगा.

प्र.४ भारताचा ग्रामीण अर्थव्यवस्थेतील शेतीचे स्थान स्पष्ट करा. १०

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: October/November-2025
Economics (Special Paper – XI)
Agricultural Economics (I) (BA221510)

Day & Date: Monday, 03-11-2025 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) Agro processing industries includes _____.
a) Textile b) Sugar Industry
c) Fruits processing d) All of the above

2) _____ Are the source of irrigation.
a) Wells b) Tube well
c) Tank d) All of above

3) _____ industry is agro based industry.
a) sugar b) cement
c) iron and steel d) none of these

4) The proportion of _____ Unemployment in Indian agricultural is consideration.
a) open b) education
c) disguised d) structural

5) _____ is the latest and new technology in agriculture sector.
a) More use of labour
b) Bio- technology
c) Use of the cattle wealth in agriculture
d) None of the above

6) The objective of land reforms in India's is _____.
a) increase in agriculture production
b) social justice with farmer
c) keeping land record
d) none of the above

7) Ratio of rural population living in India is _____.
a) High b) low
c) same d) none of these

8) _____ is the backbone of Indian Economy.

a) Agriculture b) Industry
c) Service d) None of the above

Q.2 Answer in brief. (Any Four) **12**

a) Explain the concept of Bio-technology.
b) Explain the problems of small and marginal farmers.
c) Explain the concept of diversification of agriculture.
d) Explain the concept of cropping pattern.
e) Explain the concept of agricultural productivity.
f) Explain the problems of irrigation.

Q.3 Broad answer Question. (Any One) **10**

a) Explain the need of land reforms in India.

OR

b) Explain the causes of low agricultural productivity.

Q.4 Explain the place of agriculture in Indian rural economy. **10**

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र - V) (नवीन) (CBCS) परीक्षाः ऑक्टोबर / नोव्हेंबर – २०२५
HISTORY (Special Paper – XI)
Historical Sources, Research and Places (BA221528)

वार, दिनांक : सोमवार, ०३-११-२०२५ कमाल गुण: ४०
वेळ: सकाळी ०९:०० ते ११:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) ''इतिहास म्हणजे वर्तमान काळ व भूतकाळ यांच्यातील कधीही न संपणारा संवाद होय'' ही व्याख्या ––– यांनी मांडली.
अ) हिरोडोटस ब) फ्रान्सिस बेकन
क) इ. एच. कार ड) कार्ल मार्क्स

२) वि. का. राजवाडे यांनी इतिहास लेखनाचे ––– प्रकार सांगितले आहेत.
अ) तीन ब) चार
क) पाच ड) आठ

३) सरकारी कागदपत्रांतील माहिती ––– स्वरूपाची असते.
अ) गुप्त ब) विश्वासार्ह
क) अविश्वसनीय ड) संशयास्पद

४) महाराष्ट्रात कातळशिल्पे ––– प्रदेशात आढळतात.
अ) कोकण ब) विदर्भ
क) खानदेश ड) महाराष्ट्र

५) ––– ही संशोधनाची पहिली पायरी आहे.
अ) कागदपत्राची निवड ब) विषयाची निवड
क) कागदपत्राची मांडणी ड) कागदपत्रांचे परिक्षण

६) ''––– ही कनिष्ठ प्रकारची टीका आहे'' असे प्रो. हॉकेट म्हणतात.
अ) अंतरंग परीक्षण ब) बहिर्रंग परिक्षण
क) कालनिर्णय ड) जुने संवत्सर

७) तळटिपा ––– ठिकाणी दिल्यास सामान्य वाचकास सलगपणे वाचणे शक्य होते.
अ) पानाच्या खाली ब) प्रकरणाच्या शेवटी
क) संशोधनाच्या शेवटी ड) पानाच्या उजव्या बाजूस

८) संदर्भग्रंथाच्या यादीमध्ये ––– नाव सुरूवातीस देतात.

अ) लेखकाचे नाव ब) लेखकाचे आडनाव

क) प्रकाशन ड) प्रकाशन संस्था

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) इतिहासाचे प्रमुख तीन प्रकार याविषयी माहिती लिहा.

ब) तळटीपांचा उद्देश याविषयी माहिती सांगा.

क) संशोधनाचे महत्त्व याविषयी माहिती सांगा.

ड) संदर्भसाधनातील पुरातत्वीय साधने याविषयी माहिती लिहा.

इ) अंतर्गत परीक्षणातील नकारात्मक विश्लेषण याविषयी माहिती लिहा.

ई) टिपण काढण्यांच्या तीन पद्धती याविषयी माहिती लिहा.

प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १०

अ) इतिहासाचा अर्थ सांगून, इतिहासाचे स्वरूप स्पष्ट करा.

किंवा

ब) इतिहास संशोधन प्रक्रियेतील विविध टप्प्यांचे विशेषण करा.

प्र.४ इतिहासातील लिखित दुय्यम संदर्भसाधने याविषयी सविस्तर माहिती लिहा. १०

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: October/November-2025
HISTORY (Special Paper – XI)
Historical Sources, Research and Places (BA221528)

Day & Date: Monday, 03-11-2025 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. 08

1) "History is the never-ending interaction between the present and the past" defined by _____.
a) Herodotus b) Francis Bacon
c) E.H. Carr d) Karl Marx

2) V.K. Rajwade has mentioned _____ types of history writing.
a) Three b) Four
c) Five d) Eight

3) Information in government documents is in the form of _____.
a) Secret b) Credible
c) Unreliable d) Suspicious

4) In Maharashtra, carvings are found in the _____ region.
a) Konkan b) Vidarbha
c) Khandesh d) Maharashtra

5) _____ is the first step of research.
a) Selection of paper b) Selection of topic
c) Layout of paper d) Examination of documents

6) "_____ is a junior type of criticism," said Prof. Hackett says.
a) Internal Examination b) External Examination
c) Chronology d) Old Age

7) Footnotes are given at _____ to enable the general reader to read them consecutively.
a) Below the page
b) At the end of the chapter
c) At the end of the research
d) On the right side of the page

8) In the list of bibliography, the name_____ is given at the beginning.
a) Author's Name b) Author's Surname
c) Publisher d) Publishing House

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

a) Write information about the three major types of history.
b) Write information about the purpose of footnotes.
c) Explain the importance of research.
d) Write information about Archaeological tools in reference materials.
e) Write information about negative analysis in internal testing.
f) Write information about the three methods of Note-taking.

Q.3 Broad answers question. (Any One) **10**

a) Explain the nature of history by explaining the meaning of history.

OR

b) Describe the various stages in the historical research process.

Q.4 Write detailed information about written secondary sources in history. **10**

Seat No.	

Set | P

बी.ए. (सत्र - V) (नवीन) (CBCS) परीक्षाः ऑक्टोबर / नोव्हेंबर – २०२५
POLITICAL SCIENCE (Special Paper – XI)
Western Political Thought (BA221564)

वार, दिनांक : सोमवार, ०३-११-२०२५ कमाल गुण: ४०
वेळ: सकाळी ०९:०० ते ११:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) प्लेटोची न्यायाची संकल्पना ––– वर आधारलेली आहे.
अ) मानवी स्वभाव ब) नैतिकता
क) राजकारण ड) कायदा

२) ––– हे आधुनिक राज्यशास्त्राचे जनक मानले जातात.
अ) जॉन लॉक ब) हेरॉल्ड लास्की
क) मॅकॅयाव्हेली ड) ॲरिस्टॉटल

३) ॲरिस्टॉटलने ––– इतक्या ग्रीक राज्यघटनांचा तुलनात्मक अभ्यास केला.
अ) १८५ ब) १५८
क) १५० ड) १००

४) गुलामगिरी व्यवस्थेचे ––– यांनी समर्थन केले.
अ) ॲरिस्टॉटल ब) हॉब्ज
क) मॅकॅयाव्हेली ड) प्लेटो

५) 'टू ट्रिटीज ऑफ गव्हर्मेंट' या ग्रंथाचे लेखन ––– यांनी केले.
अ) जॉन लॉक ब) प्लेटो
क) रूसो ड) थॉमस हॉब्ज

६) 'द प्रिन्स' या ग्रंथाचे लेखन ––– यांनी केले.
अ) थॉमस हॉब्ज ब) प्लेटो
क) ॲरिस्टॉटल ड) मॅकॅयाव्हेली

७) थॉमस हॉब्जच्या सामाजिक कराराचा आधार ––– हा आहे.
अ) पूर्तता ब) स्वार्थ
क) भीती ड) शांततेची इच्छा

८) ––– यांना फ्रेंच राज्यक्रांतीचा जनक मानला जातो.

अ) थॉमस हॉब्ज ब) जॉन लॉक

क) मॅकॅयाव्हेली ड) रूसो

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) तत्त्वज्ञानी राजाबद्दल प्लेटोचे विचार स्पष्ट करा.

ब) सामूहिक इच्छा म्हणजे काय?

क) मानवी स्वभावाविषयी मॅकॅयाव्हेलीचे विचार स्पष्ट करा.

ड) धर्म आणि राजकारणाबद्दलचा मॅकॅयाव्हेलीचा दृष्टिकोन स्पष्ट करा.

इ) नागरिकत्वासाठीचे ॲरिस्टॉटलने सांगितलेले निकष सांगा.

ई) प्राथमिक शिक्षणाबद्दलचे प्लेटोचे विचार सांगा.

प्र.३ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १०

अ) क्रांती संबंधीचा ॲरिस्टॉटलचा दृष्टीकोन सविस्तरपणे स्पष्ट करा.

किंवा

ब) जॉन लॉकचा सामाजिक करार सिद्धांत सांगा.

प्र.४ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. १०

शिक्षणाबद्दलच्या प्लेटोच्या विचारांची चर्चा करा.

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: October/November-2025
POLITICAL SCIENCE (Special Paper – XI)
Western Political Thought (BA221564)

Day & Date: Monday, 03-11-2025 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) Plato's concept of Justice is based on _____.
a) Human Nature b) Morality
c) Politics d) Law

2) _____ is the father of modern political science.
a) John Locke b) Harold Laski
c) Machiavelli d) Aristotle

3) _____ Greek constitutions studied by the Aristotle comparatively.
a) 185 b) 158
c) 150 d) 100

4) _____ is the supporter of slavery system.
a) Aristotle b) Hobbes
c) Machiavelli d) Plato

5) _____ wrote the book 'Two treaties of government'.
a) John Locke b) Plato
c) Rousseau d) Thomas Hobbes

6) _____ wrote the book 'The Prince'.
a) Thomas Hobbes b) Plato
c) Aristotle d) Machiavelli

7) Hobbesian social contract is based on _____.
a) Completion b) Selfishness
c) Fear d) Desire for peace

8) _____ is known as father of French Revolution.
a) Thomas Hobbes b) John Locke
c) Machiavelli d) Rousseau

Q.2 Write Short Answer (Any Four) **12**

a) Explain Plato’s idea about philosopher king.
b) What is General Will?
c) Write Machiavelli's views about human nature.
d) Explain Machiavelli's views on religion and politics.
e) Explain Aristotle’s conditions about citizenship.
f) Explain Plato’s ideas about primary education

Q.3 Answer the following question in detail. (Any One) **10**

a) Explain in detail Aristotle’s views on revolution.

OR

b) Explain the Social Contract Theory of John Locke.

Q.4 Answer the following question in detail. **10**

Discuss the ideas of Plato about Education.

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र - V) (नवीन) (CBCS) परीक्षाः ऑक्टोबर / नोव्हेंबर – २०२५
PHILOSOPHY (Special Paper – XI)
Deductive logic (BA221553)

वार, दिनांक : सोमवार, ०३-११-२०२५ कमाल गुण: ४०
वेळ: सकाळी ०९:०० ते ११:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) अनुमानाला ––– असेही म्हणतात.
अ) विधान ब) पद
क) शब्द ड) युक्तिवाद

२) सामान्य अस्तीवाची विधानाला ––– विधान असे म्हणतात.
अ) A ब) E
क) I ड) O

३) प्रबल आणि निर्बल हे ––– विधानाचे प्रकार होत.
अ) निरूपाधिक ब) अनुलंब
क) विकल्प ड) यापैकी नाही

४) प्रतीवर्तन हा ––– चा एक प्रकार आहे.
अ) संविधान ब) उत्कर्षण
क) व्यवहित ड) यापैकी नाही

५) 'भारतीय' या पदाचा व्याघाती पद ––– आहे.
अ) अभारतीय ब) मराठी
क) पंजाबी ड) आंध्र

६) 'काळा आणि पांढरा' ही ––– ची जोडी आहे.
अ) विरोधी ब) व्याघाती
क) संवादी ड) यापैकी नाही

७) उभयापत्तीचे मुख्य ––– प्रकार पडतात.
अ) दोन ब) तीन
क) चार ड) पाच

८) संविधानात ––– विधाने असतात.

अ) तीन ब) चार

क) पाच ड) सहा

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) तर्कशास्त्राची व्याख्या द्या.

ब) विधान आणि पद यातील फरक स्पष्ट करा.

क) संविधानातील मध्य पदाचे कार्य स्पष्ट करा.

ड) विरोधी पदे म्हणजे काय?

इ) परिवर्तनाचे नियम स्पष्ट करा.

ई) संविधान म्हणजे काय?

प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १०

अ) संविधानातील परिमाणाचे नियम स्पष्ट करा.

किंवा

ब) विधानाचे पारंपारिक वर्गीकरण स्पष्ट करा.

प्र.४ अनुलंब संविधानाची युक्ततेचे नियम स्पष्ट करा. १०

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: October/November-2025
PHILOSOPHY (Special Paper – XI)
Deductive logic (BA221553)

Day & Date: Monday, 03-11-2025 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) Inference is also called _____.
a) Proposition b) Term
c) Word d) Argument

2) Universal affirmative proposition is also called _____ proposition.
a) A b) E
c) I d) O

3) Strong and weak are kinds of _____ propositions.
a) Categorical b) Hypothetical
c) Disjunctive d) None of these

4) Obversion is a kind of _____.
a) Syllogism b) Education
c) Mediate inference d) None of these

5) Contradictory opposition of 'Indian' is _____.
a) Non - Indian b) Maratha
c) Panjabi d) Andhra

6) 'Black and white' is a pair of _____.
a) Contrary b) Contradictory
c) Compatible d) None of these

7) Basically dilemma are of _____ kinds.
a) Two b) Three
c) Four d) Five

8) Syllogism consists _____ propositions.
a) Three b) Four
c) Five d) Six

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

a) Define logic.
b) Distinction between proposition and term.
c) Explain the function of middle term in syllogism.
d) What are contrary terms?
e) Explain the rules of conversion.
f) What is syllogism?

Q.3 Broad answers question. (Any One) **10**

a) Explain the rules of quantity of syllogism.

OR

b) Explain the traditional classification of proposition.

Q.4 Explain the rules of validity of hypothetical syllogism. **10**

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र - V) (नवीन) (CBCS) परीक्षाः ऑक्टोबर / नोव्हेंबर – २०२५
PHILOSOPHY (Special Paper – XI)
Propositional Logic (BA221554)

वार, दिनांक : सोमवार, ०३-११-२०२५ कमाल गुण: ४०
वेळ: सकाळी ०९:०० ते ११:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) स्थानांतराचे एकूण ––– नियम आहेत.
अ) नऊ ब) दहा
क) अकरा ड) बारा

२) 'जर तर आणि तरच' हे सांकेतीकरण ––– असे केले जाते.
अ) ~ ब) ·
क) ≡ ड) ⊃

३) तर्काला ––– असेही म्हणतात.
अ) विधान ब) पद
क) शब्द ड) अनुमान

४) 'नाही' चे सांकेतीकरण ––– असे केले जाते.
अ) ~ ब) V
क) ≡ ड) ⊃

५) प्रत्येक विधान हे एक ––– असते.
अ) वाक्य ब) प्द
क) शब्द ड) अनुमान

६) 'जर तर' चे सांकेतीकरण ––– असे केले जाते.
अ) ~ ब) ·
क) ≡ ड) ⊃

७) ~ ~ p ≡ _____.
अ) q ब) R
क) ~ s ड) P

८) ––– हे एक सरल विधान आहे.

अ) संधी ब) विकल्प

क) सोपाधिक ड) वर्गसदस्यरूपी

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) विकल्प विधानाचे सत्यता कोष्टक स्पष्ट करा.

ब) तार्किक अचरे म्हणजे काय?

क) सत्यता कोष्टकाचे स्वरूप स्पष्ट करा.

ड) सत्यता कोष्टक पद्धतीचा अवलंब करून [(p v p) ≡ p] हे विधानबंध सर्वतः सत्य, सर्वतः असत्य की, नैमित्तिक सत्यासत्य ते ठरवा.

इ) सत्यता कोष्टक पद्धतीचा अवलंब करून {[(p ⊃ q) . p] ⊃ q } हे विधानबंध सर्वतः सत्य, सर्वतः असत्य की, नैमित्तिक सत्यासत्य ते ठरवा.

ई) सत्यता कोष्टक पद्धतीचा अवलंब करून [(p ⊃ q) ≡ (~ q ⊃ - p)] हे विधानबंध सर्वतः सत्य, सर्वतः असत्य की, नैमित्तिक सत्यासत्य ते ठरवा.

प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १०

अ) तर्कशास्त्राची व्याख्या आणि अभ्यासविषय स्पष्ट करा.

किंवा

ब) स्थानांतराचे नियम स्पष्ट करा.

प्र.४ सोपाधिक सिद्धता पद्धती स्पष्ट करा. १०

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: October/November-2025
PHILOSOPHY (Special Paper – XI)
Propositional Logic (BA221554)

Day & Date: Monday, 03-11-2025 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) There are _____ rules of replacement.
a) Nine b) Ten
c) Eleven d) Twelve

2) 'If and only if' is symbolized as _____.
a) ~ b) ·
c) ≡ d) ↄ

3) Reasoning is also called _____.
a) Proposition b) Term
c) Word d) Inference

4) 'Not' is symbolized as _____.
a) ~ b) v
c) ≡ d) ↄ

5) Every proposition is a _____.
a) Sentence b) Term
c) Word d) Inference

6) 'If-then--' is symbolized as _____.
a) ~ b) ·
c) ≡ d) ↄ

7) ~ ~ p ≡ _____.
a) q b) r
c) ~ s d) p

8) _____ is a simple proposition.
a) Conjunction b) Disjunction
c) Implicative d) Classmembership

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

a) Explain the truth table disjunctive proposition.

b) What is Logical constant?

c) Explain the nature of truth table method

d) Use truth table method to decide whether the [(p v p) ≡ p] statement form is tautologous, contradictory or contingent.

e) Use truth table method to decide whether the {[(p ⊃ q) . p] ⊃ q } statement form is tautologous, contradictory or contingent.

f) Use truth table method to decide whether [(p ⊃ q) ≡ (~ q ⊃ - p)] statement form is tautologous, contradictory or contingent.

Q.3 Broad answers question. (Any One) **10**

a) Explain definition and subject matter of logic.

OR

b) Explain the rules of replacement.

Q.4 Explain conditional proof method with example. **10**

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र - V) (नवीन) (CBCS) परीक्षाः ऑक्टोबर / नोव्हेंबर – २०२५
SOCIOLOGY (Special Paper – XI)
Rural Sociology (BA221583)

वार, दिनांक : सोमवार, ०३-११-२०२५ कमाल गुण: ४०
वेळ: सकाळी ०९:०० ते ११:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) खालीलपैकी कोणते जातीचे वैशिष्टे आहे?
अ) संयुक्त कुटुंब ब) समाजाची खंडात्मक विभागणी
क) श्रेणीरचना ड) ब व क दोन्ही

२) 'जात हे एक बंद वर्ग आहे' असे कोण म्हटले?
अ) चार्लस कुले ब) जी. एस. घुर्ये
क) मदन आणि मजुमदार ड) डॉ. बी. आर. आंबेडकर

३) खालीलपैकी कोणती भारतीय कृषीप्रणालीतील नवीन प्रणाली आहे.
अ) सावकारी ब) कुळ शेती
क) जमीनदारी ड) करार शेती

४) मनरेगा या योजनेनुसार ––– हमी देण्यात आली?
अ) शिक्षणाची ब) मतदानाची
क) रोजगाराची ड) यापैकी नाही

५) महाराष्ट्रात अलुतेदारी व्यवस्थेमध्ये ––– अलुते होत?
अ) १२ ब) १८
क) १४ ड) ११

६) ग्रामपंचायतीचा कार्यकाळ ––– वर्षाचा असतो.
अ) तीन ब) चार
क) पाच ड) एक

७) खालीलपैकी ''पुरा योजना'' ग्रामीण समाजाच्या विकासासंदर्भात कोणी मांडली?
अ) महात्मा गांधी ब) डॉ. ए.पी.जी. कलाम
क) पंडित जवाहरलाल नेहरू ड) नेताजी सुभाषचंद्र बोस

८) एस. एस. ए. चे विस्तारित नाव काय आहे.

अ) सरल शिक्षा अभियान ब) सर्व शिक्षा आरोग्य

क) सर्व शिक्षा अभियान ड) वरीलपैकी नाही

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) सेंद्रिय शेती म्हणजे काय?

ब) जात म्हणजे काय ते लिहा?

क) ग्रामीण शेतकऱ्यांचे कर्जबाजारीपणाचे कारणे लिहा?

ड) ग्रामीण निरक्षरतेचे कारणे लिहा.

इ) शेतकरी आत्महत्येच्या कोणतीही तीन कारणे लिहा?

ई) शेतीचे मागासलेपण दूर करण्याचे उपाय लिहा?

प्र.३ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक) १०

अ) करार शेती म्हणजे काय ते सांगून त्याचे फायदे स्पष्ट करा?

किंवा

ब) मनरेगा स्पष्ट करा?

प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न. १०

ग्रामीण समाजशास्त्राच्या व्याख्या लिहून, ग्रामीण समाजशास्त्राचे महत्त्व स्पष्ट करा?

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - V) (New) (CBCS) Examination: October/November-2025
SOCIOLOGY (Special Paper–XI)
Rural Sociology (BA221583)

Day & Date: Monday, 03-11-2025 Max. Marks: 40
Time: 09:00 AM To 11:00 AM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) Which of the following is characteristic of Caste?
a) Joint Family b) Segmental division of society
c) Hierarchy d) B and C Both

2) Who said ‘caste is closed class’?
a) Charles Cooley b) G. S. Ghurye
c) Madan and Majumdar d) B. R. Ambedkar

3) Which of the following one of the novel system in Indian Agriculture?
a) Savkari b) Tenancy farming
c) Jamindari d) Contract farming

4) MGNREGA Schema Guarantees _____.
a) Education b) Voting
c) Employment d) None of the above

5) Alutedari system consist in Maharashtra _____.
a) 12 b) 18
c) 14 d) 11

6) Gram (village) Panchayat is elected for a period of _____ years.
a) Three b) Four
c) Five d) One

7) Who are the following, PURA scheme for rural innovation developed by?
a) Mahatma Ghandhi b) Dr. A.P.J. Kalam
c) Pandit Javaharlal Neharu d) Netaji Shubhashchadra Bose

8) What is the full form of S.S.A.?
a) Saral Shiksha Abhiyan b) Sarva Shiksha Arogya
c) Sarva Shiksha Abhiyan d) None of these

Q.2 Write Short Answers. (Any Four) **12**

a) What is mean by Organic farming?
b) Write what is mean by Caste?
c) Write a reason of rural farmer's indebtedness.
d) Write a reason of rural illiteracy.
e) Write any three reason of farmer’s suicide.
f) Write remedies of agricultural backwardness.

Q.3 Broad Answer Question. (Any One) **10**

a) Write what is mean by Contract Farming and its benefits?

OR

b) Explain MNREGA?

Q.4 Broad Question. **10**

Explain meaning and definition of Rural Sociology and its Importance?

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: October/November - 2025
ENGLISH (Special Paper - XII)
Introduction to Literary Criticism (BA221611)

Day & Date: Tuesday, 28-10-2025 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Rewrite the following sentences by choosing the correct alternative from the given option below. **08**

1) Wordsworth believed that the language of poetry should be _____.
a) complex and ornate b) the real language of men
c) highly philosophical d) abstract and symbolic

2) According to Wordsworth, the primary source of poetic pleasure is _____.
a) intellectual reasoning
b) spontaneous overflow of powerful feelings
c) strict adherence to classical rules
d) historical narratives

3) T. S. Eliot emphasizes that the function of criticism is _____.
a) to elucidate and interpret literature
b) to judge the moral value of literature
c) to promote the critic's personal opinions
d) to rewrite literary texts

4) Eliot believes that a critic should have _____.
a) a highly individualistic perspective
b) a sense of tradition and historical context
c) a focus on contemporary trends only
d) no knowledge of past literature

5) Wordsworth's 'Preface to Lyrical Ballads' primarily defends _____.
a) the imitation of classical poets
b) the use of rustic life and common language in poetry
c) the use of classical language in poetry
d) the rejection of all emotions in poetry

6) According to Eliot, the critic's role is to _____.
a) create new literary works
b) compare and analyze works in relation to tradition
c) ignore the historical context
d) focus solely on the author's biography

7) Wordsworth's concept of poetry emphasizes _____.

a) imagination and emotion b) logic and reasoning
c) scientific precision d) political satire

8) Eliot argues that criticism should be _____.

a) subjective and emotional
b) objective and impersonal
c) focused on the critic's fame
d) limited to aesthetic appreciation

Q.2 Answer the following questions. (Any Four) **12**

a) Define the term Plot and explain its significance in a literary work.
b) What is Point of View? Discuss its types.
c) Explain the role of the Protagonist in a story.
d) Define Setting and discuss.
e) What is Rising Action in a plot structure?
f) Differentiate between Exposition and Resolution in a narrative.

Q.3 Answer the following question. (Any One) **10**

a) Discuss the views of William Wordsworth on subject matter of his poetry in his Preface to Lyrical Ballads.

OR

b) Explain T.S. Eliot's views on the role and function of criticism as presented in 'The Function of Criticism'.

Q.4 Answer the following question. **10**

Discuss the Biographical Approach to Literature and illustrate how it can be applied to analyze a literary text.

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र – VI) (नवीन) (CBCS) परीक्षाः ऑक्टोबर/नोव्हेंबर – २०२५
HINDI (Special Paper - XII)
Vishesh Lekhak: Kashinath Sinh (BA221621)

वार, तारीख : मंगलवार, २८-१०-२०२५ कमाल गुणः ४०
समयः दोपहर १२:०० से ०२:००

सूचनाएँ : १) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।
२) दाई ओर लिखे अंक प्रश्न के लिए निर्धारित अंक हैं।

प्र.१ निम्नलिखित वाक्यों के नीचे दिए गए विकल्पों में से सही विकल्प चुनकर वाक्य फिर से लिखिए। ०८

१) काशीनाथ सिंह का जन्म ––– १९३७ को बनारस उत्तर प्रदेश के जीयनपुर गाँव में हुआ।
अ) १ जनवरी ब) ४ फरवरी
क) ५ जनवरी ड) ४ मार्च

२) 'रेहन पर रग्घू' उपन्यास के लिए ––– पुरस्कार से पुरस्कृत किया गया है।
अ) साहित्य संपदा ब) साहित्य अकादेमी
क) ज्ञानपीठ ड) साहित्य – मंथन

३) 'रेहन पर रग्घू' उपन्यास का मुख्य पात्र ––– है।
अ) पार्श्वनाथ ब) रघुनाथ
क) अनिल ड) सुखदेव

४) सरला के पिता का नाम ––– है।
अ) मेघराज ब) सुनिल
क) रघुनाथ ड) ज्ञानराज

५) रघुनाथ के बडे बेटे का नाम ––– हैं।
अ) नितिन ब) विकास
क) धनंजय ड) कृष्णकांत

६) 'रेहन पर रग्घू' उपन्यास का नायक ––– गाँव का आदमी है।
अ) जौनपुर ब) पहाड़पुर
क) सिहीनपुर ड) राजगड

७) रघुनाथ के पत्नी का नाम ––– था।

अ) माधुरी ब) कल्पना

क) सौमित्रा ड) शीला

८) 'रेहन पर रग्घू' उपन्यास में अधिकांश मजदूर ––– वर्ग के हैं।

अ) दलित ब) आदिवासी

क) किसान ड) बुनकर

प्र.२ निम्नलिखित में से किन्हीं चार प्रश्नों के उत्तर संक्षेप में लिखिए। **१२**

अ) काशीनाथ सिंह के अन्य उपन्यास के नाम लिखिए।

ब) रघुनाथ ने अपना खेत रेहन पर क्यों रखा?

क) वर्तमान समय में रघुनाथ के गाँव में कौनसा परिवर्तन दिखायी देता है?

ड) 'रेहन पर रग्घू' उपन्यास के प्रमुख पात्र कौन है?

इ) 'रेहन पर रग्घू' उपन्यास का मुख्य विषय क्या है?

ई) 'रेहन पर रग्घू' उपन्यास में किन बदलावों को दर्शाया है?

प्र.३ निम्नलिखित में से किन्ही दो अवतरणों की ससंदर्भ व्याख्या कीजिए। **१०**

अ) ''किसी तरह से साहस जुटा कर रघुनाथ गए मैनेजर के घर।''

ब) इसलिए पूछा कि प्रिसिंपल साहब ने बताया – तुम्हारा मन नहीं लग रहा है पढ़ाने में। अक्सर क्लास छोड़ रहे हो और बाहर ही रहते हो।''

क) ''निलम्बन आप तब तक लटकाए रखें जब तक बेटी की शादी न हो जाय! फिर तो वही करूँगा जो आपने कहा है।''

प्र.४ 'रेहन पर रग्घू' उपन्यास की समीक्षा कीजिए। **१०**

SLR-DA-219

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: October/November - 2025
KANNADA (Special Paper – XII)
Western Poetry Criticism (BA221631)

Day & Date: Tuesday, 28-10-2025 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

ಪ್ರ.೧ ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರ ಆರಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ. ೦೮

೧) ಪ್ಲೇಟೋನ ಗುರು –
- ೧) ಸಾಕ್ರಟೀಸ್ ೨) ಡಾಂಟೆ
- ೩) ಯುನಾಪಿಸ್ ೪) ಅರಿಸ್ಟಾಟಲ್

೨) ಅರಿಸ್ಟಾಟಲ್‌ನ ಜನ್ಮಸ್ಥಳ –
- ೧) ಅಥೆನ್ಸ್ ೨) ಸ್ಟಾಗಿರ
- ೩) ಜಪಾನ ೪) ವಾಷಿಂಗಟನ್

೩) ಇದು ಮೆಗಾರಾದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾರ –
- ೧) ರುದ್ರನಾಟಕ ೨) ಪ್ರಬಂಧ
- ೩) ವೈನೋದಿಕ ೪) ಸಣ್ಣಕತೆ

೪) ಛಂದೋಬದ್ಧ ಪದ್ಯಾತ್ಮಕ ಅನುಕರಣೆಯೇ –
- ೧) ಕಾವ್ಯ ೨) ಕಥನಕಾವ್ಯ
- ೩) ಗೀತಕಾವ್ಯ ೪) ಮಹಾಕಾವ್ಯ

೫) ನಿಕುಮಾಕಸ್ – ದೊರೆಯ ಆಸ್ಥಾನ ವೈದ್ಯ –
- ೧) ಅರಿಸ್ಟಾಟಲ್ ೨) ಲಾಂಜಿನಸ್
- ೩) ಅಮಿಂಡಾಸ್ ೪) ಅಲೆಕ್ಸಾಂಡರ್

೬) ಆದರ್ಶ ರಾಜ್ಯದ ಕನಸು ಕಂಡ ತತ್ವಜ್ಞಾನಿ
- ೧) ಸಾಕ್ರಟಿಸ್ ೨) ಲಾಂಜಿನಸ್
- ೩) ಪ್ಲೇಟೋ ೪) ಅರಿಸ್ಟಾಟಲ್

೭) ಟಿ.ಎಸ್. ಇಲಿಯಟ್‌ನ ಕಾವ್ಯ ಸಿದ್ಧಾಂತ
- ೧) ಮಾನಸಿಕ ದೂರ ೨) ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ನಿರಸನ
- ೩) ಭವ್ಯತೆ ೪) ಅನುಕರಣೆ

೮) ರುದ್ರ ನಾಟಕದ ಪ್ರಧಾನ ಅಂಗ –
- ೧) ಪಾತ್ರ ೨) ವಸ್ತು
- ೩) ಸಂಗೀತ ೪) ಭಾವ

ಪ್ರ.೨ ನಾಲ್ಕಕ್ಕೆ ನಾಲ್ಕಾರು ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ ೧೨

೧) ಅರಿಸ್ಟಾಟಲ್‌ನ ಕಾಲದ ಗ್ರಿಕ್ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರಕಾರಗಳನ್ನು ಬರೆಯಿರಿ
೨) ಪ್ಲೇಟೋ ಯಾರನ್ನು ಏಕೆ ಆಕ್ಷೇಪಿಸುತ್ತಾನೆ?
೩) ರುದ್ರನಾಟಕದ ಲಕ್ಷಣ ಬರೆಯಿರಿ.
೪) ಪರಂಪರೆ
೫) ಆರ್ಟ್ ಎಮೋಶನ್ ಬಗ್ಗೆ ಬರೆಯಿರಿ
೬) ಲಾಂಜಿನಸ್‌ನ ಕಾಲ, ದೇಶ, ಕೃತಿ–ಕಾವ್ಯಸಿದ್ಧಾಂತ ತಿಳಿಸಿರಿ.

ಪ್ರ.೩ ಒಂದಕ್ಕೆ ಪ್ರಬಂಧರೂಪದ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ. ೧೦

೧) ಪ್ಲೇಟೋನ ಕಾವ್ಯ ಚಿಂತನೆಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ನಿರೂಪಸಿರಿ.
೨) ಅರಿಸ್ಟಾಟಲ್‌ನ ಅನುಕರಣ ಸಿದ್ಧಾಂತ ಕುರಿತು ನಿರೂಪಿಸಿರಿ.

ಪ್ರ.೪ ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಪ್ರಬಂಧ ರೂಪದ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ ೧೦

ಲಾಂಜಿನಸ್‌ನ ಭವ್ಯತಾ ತತ್ವವನ್ನು ಕುರಿತು ನಿರೂಪಿಸಿರಿ.

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र – VI) (नवीन) (CBCS) परीक्षाः ऑक्टोबर/नोव्हेंबर – २०२५
MARATHI (Special Paper – XII)
Sahityashastra (Uttarardh) (BA221636)

वार, दिनांकः मंगळवार, २८-१०-२०२५ कमाल गुणः ४०

वेळः दुपारी १२:०० ते ०२:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) यश, कीर्ती हे काव्यप्रयोजन कोणत्या संस्कृत काव्यसमीक्षकाने सांगितलेले आहे?
अ) क्षेमेंद्र ब) दंडी
क) आनंदवर्धन ड) मम्मट

२) 'जिज्ञासापूर्ती' हे प्रयोजन कोणत्या अर्वाचीन कवीने सांगितलेले आहे?
अ) माधव ज्यूलियन ब) प्लोटो
क) हेगेल ड) ॲरीस्टॉटल

३) भावना, कल्पना आणि विचार लयबद्धतेने व्यक्त करण्याच्या माध्यमास काय म्हणतात?
अ) कथा ब) कविता
क) नाटक ड) कादंबरी

४) साहित्य निर्मितीच्या कारणांमध्ये कोणती शक्ती हीच मुख्य शक्ती आहे?
अ) प्रतिमा ब) अलंकार
क) आनंद ड) प्रतिभा

५) काव्यास रेखीवपणा प्राप्त करुन देण्यास साहित्यनिर्मितीचे कोणते कारण उपयुक्त ठरते?
अ) बहुश्रुतता ब) आनंद
क) जिज्ञासापूर्ती ड) ज्ञानग्रहण

६) संवाद आणि अभिनयाच्या माध्यमातून सादर केला जाणारा साहित्य प्रकार कोणता?
अ) कथा ब) कादंबरी
क) कविता ड) नाटक

७) कवितेतून मिळणारा आनंद किंवा रस यास काय म्हणतात?
अ) काव्यानंद ब) काव्यक्रोध
क) काव्यलोभ ड) काव्यमोह

८) 'साहित्य समीक्षा प्रदीप' या ग्रंथाचे लेखक कोण आहेत?
अ) नरेंद्र चपळगावकर ब) सुधीर रसाळ
क) यशवंत मनोहर ड) मनोहर जाधव

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) **१२**

अ) 'अशुभ निवारण' या साहित्य प्रयोजनाचे वेगळेपण सांगा.
ब) कथा या साहित्य प्रकारचे घटक कोणते?
क) काव्यानंद कोणत्या गोष्टींतून साध्य होतो?
ड) 'प्रतिभा' या साहित्य निर्मितीच्या कारणाचे महत्त्व विषद करा.
इ) 'नाटक' या साहित्य प्रकारचे वेगळेपण स्पष्ट करा.
ई) साहित्य निर्मितीवर देश, काल व परिस्थिती यांचा कसा परिणाम होतो?

प्र.३ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक) **१०**

अ) साहित्याची भारतीय प्रयोजने विस्ताराने स्पष्ट करा.

किंवा

ब) साहित्य प्रकारांची ओळख करुन द्या.

प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न. **१०**

काव्यानंदाचे स्वरुप सांगून तादात्म्य, पुनःप्रत्यय या काव्यानंदांचे उदाहरणांसह स्पष्टीकरण करा.

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र – VI) (नवीन) (CBCS) परीक्षाः ऑक्टोबर/नोव्हेंबर – २०२५
SANSKRIT (Special Paper - XII)
Vedvangmay - Brahman Granth, Upanishad (BA221678)

वार, दिनांक : मंगळवार, २८-१०-२०२५ कमाल गुणः ४०
वेळः दुपारी १२:00 ते 0२:00

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ योग्यं पर्यायं चित्वा वाक्यं पुनर्लिखत। ०८
योग्य पर्याय निवडून वाक्य पुन्हा लिहा.

१) तस्मात् ––– अध्येतव्यः।
अ) ग्रंथः ब) वेदः
क) धर्मो ड) स्वाध्यायो

२) ––– म्हणजे वृद्ध होय.
अ) पिता ब) निष्ठावः
क) मनु ड) बंधु

३) ––– हवा ऋचः
अ) मधु ब) घृत
क) अमृतं ड) क्षीरं

४) ––– म्हणजे धर्मरहस्यनिर्णेता असे सायणाचार्य सांगतात.
अ) पिता ब) निष्ठावः
क) मनु ड) बंधु

५) ––– ब्रह्मणो विद्वान्।
अ) वरूणः ब) विष्णुः
क) आनन्दं ड) इंद्रः

६) ध्यानं वा ––– भूयः।
अ) आत्मनः ब) चित्तात्
क) ज्ञानात् ड) बलात्

७) सुखं स्वपिति परमचिकित्सक ––– भवति।
अ) परस्य ब) आत्मनो
क) लोकस्य ड) सर्वस्य

८) युक्तमनः म्हणजे ––– मनाचा.

अ) शांत ब) एकाग्र

क) विचलित ड) अन्यमनस्क

प्र.२ टिप्पणीं लिखत। (केवलं ४) १२

टीपा लिहा (फक्त ४)

अ) स्वाध्यायाचे फल

ब) नाभानेदिष्ठः

क) विज्ञानम्

ड) सनत्कुमाराः

इ) कृष्णशवासी पुरूष

ई) अन्नस्य महत्त्वम्।

प्र.३ ससन्दर्भं स्पष्टीकरणं कुरूत। (केवलं २) १०

सन्दर्भासहित स्पष्टीकरण करा. (फक्त २)

अ) औघ इमाः सर्वाः प्रजा निर्वोढा।

ब) तस्मादेवं विदुषा सत्यमेव वदितव्यम्।

क) सुखं स्वपिति परमचिकित्सक आत्मनो भवति।

प्र.४ छान्दोग्योपनिषदातील नारद – सनत्कुमार संवाद स्पष्ट करा. १०

किंवा

ब्राह्मण ग्रंथाची शैली व विषय यावर निबंध लिहा.

SLR-DA-222

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: October/November - 2025
Urdu (Special Paper - XII)
Faiz Ahmed Faiz Ka kususi Mutalea (BA221688)

Day & Date: Tuesday, 28-10-2025 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the left indicate full marks.

08

سوال نمبر.1. صحیح متبادل کا انتخاب کر کے جوابات لکھیے۔

1) فیضؔ کا تخلیق کردہ دوسرا شعری مجموعہ "دست صبا" کس سن میں شائع ہوا؟

A) 1914ء B) 1952ء

C) 1945ء D) 1947ء

2) فیضؔ نے فوج کی ملازمت سے کب استعفیٰ دیا؟

A) 1945ء B) 1956ء

C) 1933ء D) 1947ء

3) فیضؔ پاکستان ٹریڈ یونین فیڈریشن کے نائب صدر کی حیثیت سے کب منتخب کیے گئے؟

A) 1925ء B) 1948ء

C) 1927ء D) 1933ء

4) فیضؔ کو کس کی حکومت کا تختہ پلٹنے کی سازس کے الزام میں چار سال قید خانے میں رکھا گیا تھا؟

A) محمد علی جناح۔ B) جاوید علی خان۔

C) لیاقت علی خان۔ D) شخاوت علی خان۔

5) اردو شاعری کی دنیا میں فیضؔ کا آغاز کس شاعر کے طور پر ہوا تھا؟

A) سیاسی۔ B) مذہبی۔

C) صوفی۔ D) رومانی۔

6) فیضؔ کی وفات کس شہر میں ہوئی؟

A) دہلی۔ B) کلکتہ۔

C) لاہور۔ D) سیالکوٹ۔

7) فیضؔ کا شعری مجموعہ "دست تہہ سنگ" کا سن اشاعت بتایئے؟

A) 1956ء B) 1955ء

C) 1941ء D) 1971ء

8) یہ داغ داغ اجالا، یہ شب گزیدہ سحر = وہ انتظار تھا جس کا، یہ وہ سحر تو نہیں

یہ شعر کس نظم سے لیا گیا ہے؟

A) نثار میں تیری گلیوں کے۔ B) یاد۔

C) صبح آزادی۔ D) اے دل بے تاب ٹھہر۔

سوال نمبر.2. **مختصر جواب لکھیئے۔(کوئی چار)** **12**

1) فیضؔ کے روایتی موضوعات اور اصناف سے شغف واوابستگی پر مختصر تبصرہ کیجیئے۔

2) نظم "صبح آزادی" کا خلاصہ لکھیئے۔

3) نظم "نثار میں تیری گلیوں کے" کا خلاصہ لکھیئے۔

4) نظم "یاد" کا خلاصہ لکھیئے۔

5) فیضؔ کی انفرادی جوہر کے اظہارات پر مختصر تبصرہ کیجیئے۔

6) نظم "سیاسی لیڈر کے نام" کا خلاصہ لکھیئے۔

سوال نمبر.3 مفصل جواب لکھیے۔(کوئی ایک) **10**

1) فیضؔ کی ادبی خدمات کا مفصل جائزہ لیجیئے۔

2) اردو نظم نگاری کا آغاز وارتقاء کا پر مفصل نوٹ لکھیئے۔

سوال نمبر.4. فیضؔ کی سوانح حیات مفصل لکھیئے۔ **10**

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र – VI) (नवीन) (CBCS) परीक्षाः ऑक्टोबर/नोव्हेंबर – २०२५
Ancient Indian History & Culture (Special Paper - XII)
Political and Cultural History of Ancient Maharashtra (BA221601)

वार, दिनांक : मंगळवार, २८-१०-२०२५ कमाल गुणः ४०

वेळः दुपारी १२:00 ते 0२:00

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) महाराष्ट्रातील पहिले वैभवशाली राजघराणे कोणते?
अ) सातवाहन ब) पल्लव
क) चालुक्य ड) चोल

२) सातवाहन घराण्याच्या कोणत्या राजानी बौद्ध व जैन मंदिर उभारले?
अ) हल ब) सिमकू
क) कृष्ण ड) यज्ञ श्रीसातकारणी

३) नर्मदा आणि गोदावरीच्या परिसरात कोणत्या राज्याचा उदय झाला?
अ) सातवाहन ब) कुशाण
क) शक ड) वाकाटक

४) वाकाटक सत्तेची राजधानी कोणती?
अ) चाणक ब) पैठण
क) नाशिक ड) वातापी

५) कोणत्या चालुक्य राजाने कदंब सत्तेचा पराभव केला?
अ) पहिला पुलकेशी ब) कीर्तीवर्मन पहिला
क) मंगलेश ड) दुसरा पुलकेशी

६) वातापी किंवा बदामी येथे कोणत्या चालुक्य राजांनी किल्ला बांधला?
अ) पहिला पुलकेशी ब) कीर्तीवर्मन पहिला
क) मंगलेश ड) दुसरा पुलकेशी

७) उत्तर कोकण शिलाहार घराण्याचा संस्थापक कोण?
अ) कपर्दी ब) अनंतदेव
क) नागार्जुन ड) अपराजित

८) कोल्हापूरच्या शिलाहार घराण्याचा संस्थापक कोण?

अ) जतिग प्रथम ब) चंद्र

क) किर्तीराज ड) मारसिंह

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) सातवाहन राजा गौतमपुत्र श्रीसातकर्णी यांच्या कार्याची माहिती द्या.

ब) सातवाहन घराण्याचा संस्थापक सिमुक यांचे कार्य सांगा.

क) प्रभावती गुप्त यांचे कार्य सांगा.

ड) चालुक्यकालीन वर्णव्यवस्था माहिती द्या.

इ) चालुक्यकालीन साहित्य निर्मिती सांगा.

ई) शिलाहार घराण्याच्या उत्त्पती विषयी माहिती द्या.

प्र.३ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १०

अ) चालुक्यकालीन अर्थव्यवस्थेची माहिती द्या.

किंवा

ब) वाकाटककालीन धार्मिक जीवनाची माहिती द्या.

प्र.४ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. १०

सातवाहन घराण्याचे दक्षिण भारताच्या इतिहासातील योगदान सांगा.

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: October/November - 2025
Ancient Indian History & Culture (Special Paper – XII)
Political and Cultural History of Ancient Maharashtra (BA221601)

Day & Date: Tuesday, 28-10-2025 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) Which was the first glorious dynasty in Maharashtra?
a) Satvahan b) Pallava
c) Chalukya d) Chola

2) Which state of the Satvahana Dynasty Built Buddhist and Jain temples?
a) Hal b) Simuku
c) Krushan d) Dnyan Shrisatkarni

3) Which state emerged on the banks of river Narmada and Godavari?
a) Satvahan b) Kushan
c) Shak d) Vakataka

4) What is the capital of Wakataka power?
a) Chanak b) Paithan
c) Nasik d) Vatapi

5) Which Chalukya king defeated the Kadamba power?
a) Pulakeshi - I b) Kirtivarman - I
c) Mangalesh d) Pulakeshi - II

6) Which Chalukya King built a fort at Vatapi or Badami?
a) Pulakeshi - I b) Kirtivarman - I
c) Mangalesh d) Pulakeshi - II

7) Which is the capital of North Konkan Shilahar family?
a) Kaprdi b) Anantdev
c) Nagarjun d) Aprajit

8) Which is the capital of Kolhapur Shilahar family?
a) Jatig first b) Chandra
c) Kirtiraj d) Marsingh

Q.2 Write Short Answers. (Any Four) **12**

a) Give information about the work of Satvahana king Gautamiputra Satkarni.

b) Tell Simuk's work, founder of the Satavahan family

c) Explain the work of Prabhavati Gupt.

d) Inform the Chalukya's caste system

e) Inform the manufacture of the Chalukya Literature

f) Inform the origin of the Shilahar family

Q.3 Answer the following question in detail. (Any One) **10**

a) Inform the economy of the Chaluky Period.

OR

b) Inform the religious life of the Vakataka Period.

Q.4 Answer the following question in detail. **10**

South India contributes to the history of the Satavahan family.

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र – VI) (नवीन) (CBCS) परीक्षाः ऑक्टोबर/नोव्हेंबर – २०२५
ECONOMICS (Special Paper – XII)
Micro Economics - II (BA221606)

वार, दिनांक : मंगळवार, २८-१०-२०२५ कमाल गुणः ४०
वेळः दुपारी १२:00 ते 0२:00

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
३) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) ––– या बाजारात उत्पादक किंमत स्विकारणारा असतो.
अ) पूर्ण स्पर्धा ब) मक्तेदारी
क) अल्पाधिकार ड) वरील सर्व

२) 'आभास खंड' ही संकल्पना ––– काळाशी संबंधित आहे.
अ) दीर्घ ब) मध्यम
क) अल्प ड) वरील सर्व

३) ––– यांच्या मते, राज्याचे कल्याण हा अर्थशास्त्राचा मुख्य अभ्यास विषय आहे.
अ) ॲडम स्मिथ ब) प्रा. पिगु
क) डॉ. मार्शल ड) जे. एम. केन्स

४) ––– हे क्रेताधिकार बाजाराचे वैशिष्टय आहे.
अ) असंख्य ग्राहक ब) अनेक ग्राहक
क) एक विक्रेता ड) एक ग्राहक

५) ––– यांच्या मते, रोखतेच्या त्यागा बद्दल दिला जाणारा मोबदला म्हणजे व्याज होय.
अ) ॲडम स्मिथ ब) डॉ. मार्शल
क) जे. एम. केन्स ड) जे. बी. से

६) कल्याण ही ––– संकल्पना आहे.
अ) व्यक्तिनिष्ठ
ब) वस्तुनिष्ठ
क) व्यक्तिनिष्ठ आणि वस्तुनिष्ठ दोन्ही
ड) यापैकी नाही

७) मक्तेदारीयुक्त स्पर्धा ही संकल्पना ––– यांनी मांडली.

अ) ॲडम स्मिथ ब) डॉ. मार्शल

क) जे. बी. से ड) प्रा. चेंबरलीन

८) मक्तेदारी बाजारात मागणीची छेदक लवचिकता ––– असते.

अ) एका बरोबर ब) शुन्य

क) एकापेक्षा जास्त ड) एकापेक्षा कमी

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) **१२**

अ) मुल्यभेदाचे प्रकार सांगा.

ब) कल्याणकारी अर्थशास्त्र म्हणजे काय?

क) खंड ही संकल्पना स्पष्ट करा.

ड) द्विपक्षीय मक्तेदारी ही संकल्पना स्पष्ट करा.

इ) नवप्रवर्तनाचे प्रकार सांगा.

ई) आभास खंड ही संकल्पना स्पष्ट करा.

प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तरे लिहा. (कोणताही एक) **१0**

अ) पूर्ण स्पर्धा बाजाराची वैशिष्टये स्पष्ट करा.

किंवा

ब) आर्थिक कल्याणाचे मापन करताना येणाऱ्या समस्या स्पष्ट करा.

प्र.४ वेतनभिन्नता म्हणजे काय? वेतन भिन्नतेची कारणे स्पष्ट करा. **१0**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: October/November - 2025
ECONOMICS (Special Paper – XII)
Micro Economics - II (BA221606)

Day & Date: Tuesday, 28-10-2025 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.
3) Draw diagram wherever necessary.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) In _____ market producer is a price taker.
a) Perfect Competition b) Monopoly
c) Oligopoly d) All the above

2) The concept of 'Quasi rent' is related to _____ period.
a) Long b) Medium
c) Short d) All the above

3) According to _____ state welfare is the main subject of economics study.
a) Adam Smith b) Prof. Pigou
c) Dr. Marshall d) J. M. Keynes

4) _____ is a feature of Monopsony market.
a) Large buyers b) Many buyers
c) One seller d) One buyer

5) According to _____ interest is a reward for parting with liquidity.
a) Adam Smith b) Dr. Marshall
c) J. M. Keynes d) J. B. Say

6) Welfare is a _____ concept.
a) subjective
b) objective
c) Both subjective and objective
d) None of these

7) The concept of Monopolistic Competition is introduced by _____.
a) Adam Smith b) Dr. Marshall
c) J. B. Say d) Prof. Chamberlin

8) In Monopoly market cross elasticity of demand is _____.
a) Equal to one b) Zero
c) More than one d) Less than one

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

a) State the types of price discrimination.

b) What is Welfare Economics?

c) Explain the concept of Rent.

d) Explain the concept of Bi - lateral Monopoly.

e) State the types of innovation.

f) Explain the concept of 'Quasi rent'.

Q.3 Broad answers question. (Any One) **10**

a) Explain the features of Perfect Competition Market.

OR

b) Explain the problems in measuring Economic Welfare.

Q.4 What is wage differentials? Explain the causes of wage differentials. **10**

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र – VI) (नवीन) (CBCS) परीक्षाः ऑक्टोबर/नोव्हेंबर – २०२५
GEOGRAPHY (Paper - X)
Evaluation of Geographical Thought (BA221616)

वार, दिनांक : मंगळवार, २८-१०-२०२५ कमाल गुणः ४०

वेळः दुपारी १२:०० ते ०२:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
३) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या व नकाशे काढा.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) ––– यांना सर्वप्रथम भूगोलत्ववेते म्हणून ओळखले जाते.
अ) ग्रीक ब) रोमन
क) अरब ड) जर्मन

२) भूगोल ही संज्ञा सर्वप्रथम ––– यांनी मांडली.
अ) ब्लाश ब) स्ट्रूबो
क) इरॅटोस्थेनिस ड) रिटर

३) कॉसमॉस हा सस्मरणीय ग्रंथ ––– यांनी लिहिला.
अ) रिटर ब) हंबोल्ट
क) रॅटझेल ड) ब्लाश

४) 'लॅडरकुंडे' हे नाव ––– यांनी वापरले.
अ) हंबोल्ट ब) रॅटझेल
क) रिटर ड) सेंपल

५) ––– यांनी संभववाद सांप्रदायाचा पाया घातला.
अ) ब्लाश ब) स्टॅम्प
क) रॅटझेल ड) हंबोल्ट

६) 'अंथ्रोपोजिओग्राफी' हे पुस्तक ––– यांनी लिहीले.
अ) रॅटझेल ब) हंबोल्ट
क) रिटर ड) सेंपल

७) मीस सेंपल या ––– देशाच्या भूगोलतज्ञ आहेत.
अ) इंग्लंड ब) जर्मनी
क) अमेरिका ड) फ्रेंच

८) वितरणात्मक नकाशाची विभागणी संख्यात्मक व ——— अशी आहे.

अ) गुणात्मक ब) अनुमानात्मक

क) विगणात्मक ड) विश्लेषणात्मक

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) ग्रीक वैज्ञानिकाचे खगोलशास्त्रातील कार्य

ब) प्राचीन भारतातील भौगोलिक संकल्पनाचा विकास

क) कॉसमॉस

ड) मॅकीडर यांचा मर्मभूमी सिद्धांत

इ) सांख्यिकी क्रांतीची कारणे

ई) कार्ल रिटर यांच्या भूगोलातील संकल्पना

प्र.३ अ) पर्यावरणीय निश्चयवाद व संभववाद या भूगोलातील द्वैतवादाचे वर्णन करा. १०

किंवा

ब) विडाल–डी–ला–ब्लाश यांच्या भूगोलातील कार्याची थोडक्यात माहिती लिहा.

प्र.४ हंबोल्ट यांचे भूगोलातील संकल्पना व कार्याचे वर्णन करा. १०

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: October/November - 2025
GEOGRAPHY (Paper - X)
Evaluation of Geographical Thought (BA221616)

Day & Date: Tuesday, 28-10-2025 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.
3) Neat diagrams must be drawn wherever necessary.
4) Use of maps stencils is allowed.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) _____ are they considered to be the earliest geographers.
a) Greeks b) Roman
c) Arbs d) German

2) The term Geography was first used by _____.
a) Blach b) Strabo
c) Eratosthenes d) Ritter

3) The monumental work Cosmos is written by _____.
a) Ritter b) Humboldt
c) Ratzel d) Semple

4) Landerkunde a name is used by _____.
a) Ritter b) Ratzel
c) Strabo d) Semple

5) _____ laid the foundation of the school of Possibilism.
a) Stamp b) Blach
c) Humboldt d) Ratzel

6) A Book Anthropogeography was written by _____.
a) Ratzel b) Humboldt
c) Ritter d) Semple

7) _____ is a native place of Miss. Semple.
a) England b) Germany
c) America d) French

8) Distributional maps are classified in to quantitative and _____.
a) Qualitative b) Inductive
c) Deductive d) Analytical

Q.2 Write Short Answers. (Any Four) **12**

a) The Astronomical woke of Greek geographers
b) Development of Geographical concepts in Ancient India
c) Cosmos
d) Hartland theory of Mackinder
e) Causes of quantitative revolution
f) Concept of Karl Ritter to Geography

Q.3 a) Explain Dichotomies physical geography and human geography. **10**

OR

b) Write the contribution of Vidal -de- la Blache to geography.

Q.4 Explain the concept and contribution of Humboldt to geography. **10**

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र – VI) (नवीन) (CBCS) परीक्षाः ऑक्टोबर/नोव्हेंबर – २०२५
HISTORY (Special Paper - XII)
History of Ancient India (Pre Historic Period to 650 A.D.) (BA221626)

वार, दिनांक : मंगळवार, २८-१०-२०२५ कमाल गुणः ४०
वेळः दुपारी १२:00 ते 0२:00

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) भद्रबाहू ––– धर्मातील विचारवंत आहेत.
अ) हिंदू ब) जैन
क) बौद्ध ड) पारसी

२) खालीलपैकी ––– हे बौद्ध धर्मातील त्रिसरनापैकी एक नाही.
अ) बौद्ध ब) धम्म
क) निर्वाण ड) संघ

३) सेल्युकेस निकेटरने ––– हा आपला राजदूत चंद्रगुप्त मौर्यच्या दरबारात ठेवला होता.
अ) प्लिनी ब) मिनांडर
क) कर्टीअस ड) मॅगेस्थेणीस

४) कलिंगच्या युद्धानंतर सम्राट अशोक यांनी ––– हा धर्म स्विकारला.
अ) बौद्ध ब) जैन
क) शीख ड) हिंदू

५) प्रभावती गुप्त ही ––– गुप्तराजाची मुलगी होती.
अ) चंद्रगुप्त पहिला ब) चंद्रगुप्त दुसरा
क) स्कंदगुप्त ड) कुमारगुप्त

६) सातवाहन घराण्यातील ––– हा राजा सर्वात सामर्थ्यशाली होता.
अ) सिमुक ब) कुमार सातवाहन
क) गौतमीपुत्र सातकर्णी ड) महारथी त्रनकरिय

७) वर्धन घराण्याचे राजधानीचे शहर ––– हे होते.
अ) कनौज ब) उजैन
क) राजगृह ड) वाराणसी

८) हर्षवर्धनाच्या काळात ––– हा चीनी प्रवासी भारतात आला होता.

अ) फाहियान ब) इत्सिंग

क) बोधीधर्मन ड) ह्यु–एन–त्संग

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) चंद्रगुप्त मौर्य यांच्या कार्याचे मूल्यांकन करा.

ब) वाकाटक काळातील कलेच्या विकासाची चर्चा करा.

क) सातवाहन काळातील सामाजिक स्थितीची चर्चा करा.

ड) जैन धर्मातील पाच अणूव्रते सांगा.

इ) समुद्रगुप्ताच्या राजकीय आणि सांस्कृतिक कार्य सांगा.

ई) बौद्ध धर्मातील अष्टांग मार्ग सांगा.

प्र.३ दीर्घोत्तरी प्रश्न (कोणताही एक) १०

अ) बौद्ध धर्माच्या उदयाची आणि प्रसाराची कारणे लिहा.

किंवा

ब) हर्षवर्धन यांच्या राजकीय आणि धार्मिक कार्याचे वर्णन करा.

प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न १०

सम्राट अशोकाच्या धम्मविजयाची चर्चा करा.

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: October/November - 2025
HISTORY (Special Paper - XII)
History of Ancient India (Pre Historic Period to 650 A.D.) (BA221626)

Day & Date: Tuesday, 28-10-2025 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) Bhadrabahu is a thinker of _____ religion.
a) Hindu b) Jain
c) Buddhist d) Parsi

2) Which of the following is not one of the three foundations of Buddhism?
a) Buddhist b) Dhamma
c) Nirvana d) Sangha

3) Seleucus Nicator had placed his ambassador _____ in the court of Chandragupta Maurya.
a) Pliny b) Menander
c) Curtius d) Mangesthenes

4) After the Kalinga War, Emperor Ashoka adopted _____ religion.
a) Buddhist b) Jain
c) Sikh d) Hindu

5) Prabhavati Gupta was the daughter of _____ Gupta king.
a) Chandragupta I b) Chandragupta II
c) Skandagupta d) Kumaragupta

6) _____ king of the Satavahana dynasty was the most powerful.
a) Simuk b) Kumar Satavahan
c) Gautamiputra Satakarni d) Maharathi Trankariya

7) The capital city of Vardhana dynasty was _____.
a) Kanauj b) Ujain
c) Rajgriha d) Varanasi

8) _____ Chinese traveler came to India during the period of Harsh Vardhan.
a) Fahian b) Itsing
c) Bodhidharma d) Hiu-en-tsang

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

a) Evaluate the work of Chandragupta Maurya.

b) Discuss the development of art during the Vakataka period.

c) Discuss the social condition during the Satavahana period.

d) State the five Anuvratas in Jainism.

e) State the political and cultural work of Samudragupta.

f) State the Ashtanga Marga in Buddhism.

Q.3 Broad answers question. (Any One) **10**

a) Write the reasons for the rise and spread of Buddhism.

OR

b) Describe the political and religious work of Harshavardhana.

Q.4 Broad answers question. **10**

Discuss Samrat Ashoka's victory of Dhamma.

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र – VI) (नवीन) (CBCS) परीक्षाः ऑक्टोबर/नोव्हेंबर – २०२५
POLITICAL SCIENCE (Special Paper – XII)
Government and Politics of Maharashtra (BA221662)

वार, दिनांक : मंगळवार, २८-१०-२०२५ कमाल गुणः ४०
वेळः दुपारी १२:00 ते 0२:00

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) महाराष्ट्रातील विधान परिषदेची सदस्य संख्या किती आहे?
अ) ७८ ब) २५0
क) २८८ ड) २९८

२) राज्याचे मंत्रीमंडळ सामूहिकरीत्या कोणाला जबाबदार असते?
अ) विधान परिषद ब) उच्च न्यायालय
क) विधानसभा ड) राष्ट्रपती

३) महाराष्ट्र विधीमंडळाचे हिवाळी अधिवेशन ––– येथे घेतले जाते.
अ) मुंबई ब) पुणे
क) औरंगाबाद ड) नागपूर

४) शहरी स्थानिक स्वराज्य संस्थेस 'घटनात्मक दर्जा' खालीलपैकी कोणत्या घटना दुरूस्तीने मिळाला?
अ) ४२ वी घटनादुरूस्ती ब) ४४ वी घटनादुरूस्ती
क) ७४ वी घटनादुरूस्ती ड) ९७ वी घटनादुरूस्ती

५) महाराष्ट्रातील स्थानिक स्वराज्य संस्थेत महिलांसाठी ––– टक्के जागा राखीव ठेवल्या जातात.
अ) ५0 ब) ३३
क) २८ ड) १८

६) महाराष्ट्राच्या राज्यपालाच्या पात्रतेची वयोमर्यादा ––– वर्ष आहे.
अ) २५ ब) ३0
क) ३५ ड) ४0

७) महाराष्ट्रात सर्व प्रथम महानगरपालिका कोणत्या शहरात अस्तित्वात आली?

अ) मुंबई ब) नागपूर

क) पुणे ड) सोलापूर

८) जिल्हा परिषदेच्या प्रशासकीय प्रमुखाला काय म्हणतात?

अ) मुख्य कार्यकारी अधिकारी ब) गट विकास अधिकारी

क) सचिव ड) उपसचिव

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) **१२**

अ) उच्च न्यायालयाची अधिकार व कार्ये

ब) मंत्रिमंडळाची कार्ये स्पष्ट करा.

क) विधेयकाचे कायद्यात रूपांतर होण्याची प्रक्रिया लिहा.

ड) महानगरपालिकाची अधिकार व कार्ये

इ) ७४ व्या घटना दुरूस्तीची वैशिष्ट्ये

ई) पंचायत समितीचे रचना अधिकार व कार्ये

प्र.३ अ) महाराष्ट्राच्या विधानसभेची रचना आणि कार्ये स्पष्ट करा. **१०**

किंवा

ब) जिल्हा परिषदेची रचना, अधिकार व कार्ये स्पष्ट करा.

प्र.४ राज्यपालाचे अधिकार, कार्य व स्थान स्पष्ट करा. **१०**

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: October/November - 2025
POLITICAL SCIENCE (Special Paper – XII)
Government and Politics of Maharashtra (BA221662)

Day & Date: Tuesday, 28-10-2025 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. 08

1) How many members are in the Legislative Council of Maharashtra?
a) 78 b) 250
c) 288 d) 298

2) To whom is State Ministry collectively responsible?
a) Legislative Council b) High Court
c) Legislative Assembly d) President

3) The Winter session of Maharashtra legislature is conducted at _____.
a) Mumbai b) Pune
c) Aurangabad d) Nagpur

4) Under which Constitutional Amendment Act Urban Local Self Government was given Constitutional Status?
a) 42nd Amendment b) 44th Amendment
c) 74rd Amendment d) 97th Amendment

5) _____ percentage of Seats are Reserved for Woman in Local Government of Maharashtra.
a) 50 b) 33
c) 28 d) 18

6) The age limit for the post of Governor of Maharashtra is _____ years.
a) 25 b) 30
c) 35 d) 40

7) In which city was the first municipal corporation established in Maharashtra?
a) Mumbai b) Nagpur
c) Pune d) Solapur

8) The Administrative head of the Zilla Parishad is known as _____
a) Chief Executive Officer b) Block Development Officer
c) Secretary d) Deputy Secretary

Q.2 Write Short Answers. (Any Four) **12**

a) Powers and functions of High Court

b) Functions of Council of Ministers

c) Write the procedure of conversion of the bill into Law.

d) Powers and functions of Municipal Corporation

e) Features of 74th Constitutional Amendment

f) Powers and functions of Panchayat Samiti

Q.3 a) Describe the composition and powers of Legislative Assembly of Maharashtra. **10**

OR

b) Explain the composition, powers and functions of Zilla Parishad.

Q.4 Explain the position, powers and functions of Governor. **10**

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र – VI) (नवीन) (CBCS) परीक्षाः ऑक्टोबर/नोव्हेंबर – २०२५
PSYCHOLOGY (Paper - XI)
Cognitive Psychology (BA221672)

वार, दिनांक : मंगळवार, २८-१०-२०२५ कमाल गुणः ४०
वेळः दुपारी १२:०० ते ०२:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) ––– युक्तीवादामध्ये आपण सामान्याकडून विशिष्टाकडे जातो.
अ) विगमन ब) दैनंदिन
क) निगमन ड) साम्यानुमान

२) ––– दृष्टीकोनाला बोधनाचे 'बॉक्सेस अँड ॲरोज' मॉडेल असे म्हटले जाते.
अ) माहिती संस्करण ब) पर्यावरणवादी
क) संबंधदर्शक ड) उपप्रतिक

३) मिलरच्या मतानुसार अल्पकालीन स्मृतीची मूळक्षमता ––– स्वंतत्र घटक इतकी आहे.
अ) १७ ब) २०
क) ७ ± २ ड) $१०^{१३}$

४) आधुनिक बोधनिक मानसशास्त्राची जन्मतारीख ––– ही आहे.
अ) ११ सप्टें. १९५६ ब) ११ सप्टें. १९७९
क) ११ सप्टें. १८७९ ड) ११ सप्टें. १९८०

५) एकमेकाजवळ असणाऱ्या गोष्टींचा समूह करून त्याचे संवेदन करण्याच्या तत्त्वाला ––– असे म्हणतात.
अ) निकटता ब) समावेशन
क) समानता ड) यापैकी नाही

६) शब्द श्रेष्ठत्त्व परिणाम हा संवेदनाचे ––– तत्त्व स्पष्ट करतो.
अ) स्वैर ब) उर्ध्व – अधो
क) अधो – उर्ध्व ड) यापैकी नाही

७) १९६७ मध्ये ––– यांनी 'बोधनिक मानसशास्त्र' हे पुस्तक लिहीले.
अ) युलरीक निस्सेर ब) युंग
क) पॅव्हलॉव्ह ड) टिचनेर

८) अर्थहीन अक्षर समूहाची निर्मिती पहिल्यांदा ––– यांनी केली.
अ) ॲटकिन्सन ब) एबिंगहौस
क) फ्राईड ड) पॅव्हलॉव्ह

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) विगमनात्त्मक युक्तीवाद म्हणजे काय?

ब) बोधनिक क्रांती स्पष्ट करा.

क) शब्द श्रेष्ठत्त्व परिणाम म्हणजे काय?

ड) दीर्घ कालीन स्मृतिची मूळ क्षमता किती असते?

इ) दैनंदिन युक्तीवाद म्हणजे काय?

ई) वर्तनवाद म्हणजे काय?

प्र.३ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक) १०

अ) अल्पकालीन स्मृति म्हणजे काय ते सांगून तिची मूळक्षमता, सांकेतीकरण तसेच तिचे प्रत्यानयन कसे होते ते स्पष्ट करा.

किंवा

ब) संवेदनांसदर्भातील अधो–उर्ध्व प्रक्रिया स्पष्ट करा.

प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न. १०

बोधनिक मानसशास्त्राचा माहिती संस्करन दृष्टीकोन स्पष्ट करा.

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: October/November - 2025
PSYCHOLOGY (Paper - XI)
Cognitive Psychology (BA221672)

Day & Date: Tuesday, 28-10-2025 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) In _____ reasoning we go general to specific.
a) inductive b) everyday
c) deductive d) analogical

2) _____ approach is also known as 'Boxes and Arrows' model of cognition.
a) Information processing b) Ecological
c) Connectionist d) Sub symbolic

3) According to Miller, the capacity of STM is _____ independent factor.
a) 17 b) 20
c) 7 ± 2 d) 10^{13}

4) _____ is the birthdate of modern cognitive psychology.
a) 11th Sept 1956 b) 11th Sept 1979
c) 11th Sept 1879 d) 11th Sept 1980

5) In the principle of _____ we group together things that are nearer to each other.
a) Proximity b) Closure
c) Similarity d) None

6) Word Superiority effect illustrate _____ phenomenon of perception.
a) Random b) Top - down
c) Bottom - up d) None

7) _____ wrote the book 'Cognitive Psychology' in 1967.
a) Ulric Neisser b) Jung
c) Pavlov d) Titchener

8) Nonsense syllabus first prepaid by _____.
a) Atkinson b) Ebbinghaus
c) Frend d) Pavlov

Q.2 Write Short Answers. (Any Four) **12**

a) What is inductive reasoning?

b) Explain cognitive revolution.

c) What is word superiority effect?

d) What is the capacity of LTM?

e) What is everyday reasoning?

f) What is behaviorism?

Q.3 Broad question. (Any One) **10**

a) What is short term memory? Explain the capacity, coding and retrieval of information of STM.

OR

b) Explain in brief bottom-up process in perception.

Q.4 Broad question. **10**

Explain the information processing approach of Cognitive Psychology.

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र – VI) (नवीन) (CBCS) परीक्षाः ऑक्टोबर/नोव्हेंबर – २०२५
PHILOSOPHY (Special Paper - XII)
Contemporary Western Philosophy (BA221651)

वार, दिनांक : मंगळवार, २८-१०-२०२५ कमाल गुणः ४०
वेळः दुपारी १२:00 ते 0२:00

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) 'द प्रोब्लेम ऑफ फिलॉसॉफी' हा ग्रंथ ––– ने लिहिला.
अ) कॉर्नोप ब) व्हेन
क) हायडेगर ड) रसेल

२) रसेल ––– सिद्धांत मांडला.
अ) परमाणुवाद ब) भ्रम
क) पदार्थ ड) स्वसुखवाद

३) विट्गेन्स्टाइनच्या दृष्टीकोनातून तत्त्वज्ञान ही एक ––– आहे.
अ) कृती ब) निसर्ग
क) आळसपणा ड) यापैकी नाही

४) इतरांसाठीचे अस्तित्त्व (सत्) ही ––– ची संकल्पना आहे.
अ) सार्त्र ब) ग्रामसी
क) प्लेटो ड) यापैकी नाही

५) सार्त्र ––– चे अस्तित्त्व नाकारले.
अ) ईश्वर ब) विषय
क) जाणीव ड) यापैकी नाही

६) तार्किक दृष्टीकोनातून भाषेचे विश्लेषण करणे हे ––– चे कार्य आहे.
अ) निसर्ग शास्त्र ब) समाजशास्त्र
क) आदर्शनिष्ट शास्त्र ड) तत्त्वज्ञान

७) एयर ने ––– सिद्धांत मांडला.
अ) भावनिक नैतिकता ब) ट्रॅक्टॅटस
क) लँग्वेज गेम्स ड) यापैकी नाही

८) 'लँग्वेज, ट्रूथ अँड लॉजिक' हा ग्रंथ ––– ने लिहीला.

अ) एयर ब) कान्ट

क) हयूम ड) सिड्ज्विक

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) समकालीन पाश्चात्य विचारवंतांची नावे द्या.

ब) भावनिक नैतिकता म्हणजे काय?

क) प्रचीती म्हणजे काय?

ड) रसेलची तात्त्विक विचारसरणी स्पष्ट करा.

इ) चित्र उपपत्ती स्पष्ट करा.

ई) एयर ची विचारसरणी स्पष्ट करा.

प्र.३ अ) विट्गेन्स्टाइनचा तार्किक परमाणुवाद स्पष्ट करा. १०

किंवा

ब) रसेल नुसार ज्ञानाचे प्रकार स्पष्ट करा.

प्र.४ विट्गेन्स्टाइनची भाषिक खेळ संकल्पना स्पष्ट करा. १०

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: October/November - 2025
Philosophy (Special Paper - XII)
Contemporary Western Philosophy (BA221651)

Day & Date: Tuesday, 28-10-2025 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) 'The Problems of Philosophy' is written by _____.
a) Cornop b) Venn
c) Heidegger d) Russell

2) Russell presented the theory of _____.
a) Atomism b) Error
c) Category d) Egoism

3) According to Wittgenstein, Philosophy is an _____.
a) Act b) Nature
c) Laziness d) None of these

4) Beings for others is _____ 's concept.
a) Sartre b) Gramsci
c) Plato d) None of these

5) Sartre denied the existence of _____.
a) God b) Object
c) Conscious d) None of these

6) To analysis of language in logical view is a function of _____.
a) Natural science b) Social science
c) Normative science d) Philosophy

7) Ayer presents _____ principle.
a) Emotivist ethics b) Tractatus
c) Language game d) None of these

8) 'Language, Truth and Logic' is written by _____.
a) Ayer b) Kant
c) Hume d) Sidzwick

Q.2 Write Short Answers. (Any Four) **12**

a) Give any four names of contemporary western thinkers.

b) What is emotive ethics?

c) What is verification?

d) Explain Russell's philosophical ideology.

e) Explain picture theory.

f) Explain the ideology of Ayer.

Q.3 a) Explain Wittgenstein's logical atomism. **10**

OR

b) Explain the types of knowledge by Russell.

Q.4 Explain Wittgenstein's concept of language game. **10**

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र – VI) (नवीन) (CBCS) परीक्षाः ऑक्टोबर/नोव्हेंबर – २०२५
SOCIOLOGY (Special Paper - XII)
Sociological Thinkers (BA221683)

वार, दिनांक : मंगळवार, २८-१०-२०२५ कमाल गुणः ४०
वेळः दुपारी १२:00 ते 0२:00

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) 'द्वंद्वात्मक भौतिकवाद' सिद्धांताचे प्रतिपादन कोणी केले?
अ) इरावती कर्वे ब) एम. एन. श्रीनिवास
क) कार्ल मार्क्स ड) मॅक्स वेबर

२) कोणाच्या मते 'मानवी इतिहास हा वर्गसंघर्षाचा इतिहास आहे'?
अ) कार्ल मार्क्स ब) मॅक्स वेबर
क) विल्फ्रेड पॅरेटो ड) जी. एस. घुर्ये

३) विशिष्ट हेतू किंवा ध्येय डोळयासमोर ठेऊन आणि परिस्थितीचा सारासार विचार करून जी क्रिया केली जाते, अशा क्रियेस ––– म्हणतात.
अ) मुल्याभिमुख सामाजिक क्रिया ब) तार्किक सामाजिक क्रिया
क) परंपरागत सामाजिक क्रिया ड) भावनात्मक सामाजिक क्रिया

४) मॅक्स वेबर यांनी सत्ता किंवा अधिकारांचे ––– प्रकारात वर्गीकरण केले आहे.
अ) दोन ब) तीन
क) चार ड) पाच

५) मानवी वर्तनात जे स्थायी व अचल आहे त्यास ––– असे म्हणतात.
अ) स्वभाव ब) भ्रम
क) प्रवृत्ती ड) अवशिष्ट

६) भारतीय समाजशास्त्राचे जनक म्हणून कोणास ओळखले जाते?
अ) एम. एन. श्रीनिवास ब) डॉ. जी. एस. घुर्ये
क) इरावती कर्वे ड) ए. आर देसाई

७) 'संस्कृतीकरण' ही संकल्पना कोणत्या भारतीय समाजशास्त्रज्ञाने मांडली?
अ) ए. आर. देसाई ब) डी. पी. मुखर्जी
क) इरावती कर्वे ड) एम. एन. श्रीनिवास

८) 'Kinship Organization in India' या ग्रंथाचे लेखक कोण आहेत?

अ) इरावती कर्वे ब) ए. आर. देसाई

क) राधाकमल मुखर्जी ड) एम. एन. श्रीनिवास

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) मार्क्सचा अतिरिक्त मूल्य सिद्धांत

ब) वेबरचे अधिकार/सत्तेचे प्रकार

क) पॅरेटो यांची तार्किक आणि अतार्किक क्रिया संकल्पना

ड) भारतातील समाजशास्त्राचा विकास

इ) इरावती कर्वे यांचे नाते – संबंधातील योगदान

ई) एम. एन. श्रीनिवास यांचे सामाजिक परिवर्तनातील योगदान

प्र.३ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक) १०

अ) कार्ल मार्क्स यांचा अलगीकरणाचा सिद्धांत विशद करा.

किंवा

ब) मॅक्स वेबर यांचा सामाजिक क्रियेचा सिद्धांत स्पष्ट करा.

प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न. १०

डॉ. जी. एस. घुर्ये यांचे जातीव्यवस्थेसंदर्भातील योगदान स्पष्ट करा.

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: October/November - 2025
SOCIOLOGY (Special Paper - XII)
Sociological Thinkers (BA221683)

Day & Date: Tuesday, 28-10-2025 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) Who propounded the theory of 'Dialectical Materialism'?
a) Irawati Karve b) M. N. Srinivas
c) Karl Marx d) Max Weber

2) According to whom 'Human history is the history of Class Struggle'?
a) Karl Marx b) Max Weber
c) Wilfred Pareto d) G. S. Ghurye

3) An action that is taken with a specific purpose or goal and considering the overall situation is called _____.
a) Valuational Social Action b) Rationalistic Social Action
c) Traditional Social Action d) Emotional Social Action

4) Max Weber classified Power or Authority into _____ types.
a) Two b) Three
c) Four d) Five

5) Which is the stable and invariable in human behaviour, it's called _____.
a) Nature b) Derivation
c) Tendency d) Residues

6) Who is known as the father of Indian Sociology?
a) M. N. Srinivas b) G. S. Ghurye
c) Irawati Karve d) A. R. Desai

7) Which Indian Sociologist coined the concept of 'Sanskritization'?
a) A. R. Desai b) D. P. Mukherjee
c) Irawati Karve d) M. N. Srinivas

8) Who is the author of the book 'Kinship Organization in India'?
a) Irawati Karve b) A. R. Desai
c) Radhakamal Mukherjee d) M. N. Srinivas

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

a) Marx's theory of surplus value
b) Weber's types of Authority/Power
c) Pareto's concept of Logical and Non logical action
d) Development of Sociology in India
e) Iravati Karve's contribution to Kinship relations
f) M. N. Srinivasa's contribution in Social Change

Q.3 Broad answers question. (Any One) **10**

a) Explain Karl Marx's Theory of Alienation.

OR

b) Explain Max Weber's Theory of Social Action.

Q.4 Broad answers question. **10**

Explain G.S. Ghurye's contribution regarding Caste System.

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: October/November – 2025
ENGLISH (Special Paper - XIII)
British Literature (BA221612)

Day & Date: Wednesday, 29-10-2025 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative from the options. 08

1) The speaker in the poem come into the Garden, Maud speaks to _____.
a) a beloved b) a friend
c) the gardener d) the flowers

2) Who said about Tennyson that he is decidedly the greatest poet of our living poets?
a) Mathew Arnold b) P. B. Shelley
c) T. S. Eliot d) Harold Bloom

3) The Poem 'A Christmas Carol' is written by _____.
a) Robert Browning b) Lord Tennyson
c) C. G. Rossetti d) G. M. Hopkins

4) What kind of poem is Meeting at Night?
a) Expressive and descriptive b) Pessimistic
c) Lyric d) Impressive

5) The entire play Look Back in Anger takes place on _____.
a) Monday evening b) Monday mornings
c) Sunday evening d) Sunday mornings

6) Whom does Jimmy refer to as a Sacred Cow?
a) Helena b) Alison
c) Cliff Lewis d) Colonel Redfern

7) Who is Nancy?
a) A nurse at the work house
b) A Wealthy women
c) A kind-hearted woman involved with Criminals
d) Oliver's mother

8) What ultimately happens to Fagin _____.

a) He escapes to France
b) He is arrested and hanged
c) He reforms and helps Oliver
d) He becomes rich

Q.2 Write Short Answers. (Any Four) **12**

a) What is the Central idea of the poem 'Meeting at Night'?

b) What are the salient features of the Victorian poetry?

c) What does the spring and fall symbolize in the poem?

d) Write in brief the contribution of Victorian women writers?

e) Explain in brief the central theme of the poem 'Shakespeare' by Mathew Arnold.

f) Comment on the condition of the lover in the poem 'Come into the Garden, Maud'.

Q.3 **a)** Explain 'Look Back in Anger' as Kitchen Sink drama. **10**

OR

b) Sketch the character of Jimmy Porter of the Play - 'Look Back in Anger'.

Q.4 Comment on the central theme of the novel 'Oliver Twist' by Charles Dickens. **10**

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र – VI) (नवीन) (CBCS) परीक्षाः ऑक्टोबर/नोव्हेंबर – २०२५
HINDI (Special Paper - XIII)
Alochana (BA221622)

वार, तारिख : बुधवार, २९-१०-२०२५ कमाल गुणः ४०
समयः दोपहर १२:०० से ०२:००

सूचनाएँ : १) सभी प्रश्न अनिवार्य है।
२) दाई और लिखे अंक प्रश्न के लिए निर्धारित अंक हैं।

प्र.१ निम्नलिखित वाक्यों के नीचे दिए गए विकल्पों में से सही विकल्प चुनकर वाक्य फिर से लिखिए। ०८

१) ––– की सभी कृतियाँ आलोचना नहीं हो सकती।
अ) अनुसंधान ब) इतिहास
क) काव्य ड) कथा

२) ––– आलोचना में युगचेतना की पृष्ठभूमि को सर्वोपरि महत्त्व प्रदान किया जाता है।
अ) तुलनात्मक ब) ऐतिहासिक
क) मार्क्सवादी ड) व्याख्यात्मक

३) किसी ध्वनि के उच्चारण में जो समय लगता है उसे ––– कहते हैं।
अ) मात्रा ब) वर्ण
क) तुक ड) गति

४) जिन अक्षरों के उच्चारण में एक मात्रा लगती है वे ––– कहलाते हैं।
अ) ऱ्हस्व ब) दीर्घ
क) दोनों ड) प्लुत

५) झारखंड की निर्मला पुत्तुल ––– की कवयित्री हैं।
अ) स्त्री विमर्श ब) आदिवासी विमर्श
क) किसान विमर्श ड) किन्नर विमर्श

६) ––– विमर्श में जल, जंगल, जमीन और जीवन की चिंताएँ चित्रित होती हैं।
अ) किसान ब) स्त्री
क) किन्नर ड) आदिवासी

७) ––– भाव मानव मन में चिरकाल तक अचंचल होकर निवास करते है।

अ) स्थायी ब) विभाव

क) अनुभाव ड) व्यभिचारी

८) स्थायी भाव को जागृत करने में सहायक कारण को ––– विभाव कहते हैं।

अ) आलंबन ब) उद्दीपन

क) अनुभाव ड) स्थायी भाव

प्र.२ निम्नलिखित प्रश्नों के उत्तर संक्षेप में लिखिए। (कोई भी चार) १२

अ) व्याख्यात्मक आलोचना किसे कहते हैं?

ब) मार्क्सवादी आलोचना क्या होती है?

क) 'मिथक' से क्या तात्पर्य है?

ड) 'प्रतीक' किसे कहते हैं?

इ) 'किसान विमर्श' किसे कहते हैं?

ई) 'विभाव' क्या है?

प्र.३ निम्नलिखित प्रश्न का उत्तर विस्तार से लिखिए। (कोई भी एक) १०

अ) आलोचना का स्वरूप देकर आलोचक के गुण विशद कीजिए।

अथवा

ब) किसान विमर्श को स्पष्ट कीजिए।

प्र.४ रस की परिभाषा देकर रस के अंग विस्तार से लिखिए। १०

SLR-DA-234

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: October/November - 2025
KANNADA (Special Paper – XIII)
Study of Kannada Prosody (BA221632)

Day & Date: Wednesday, 29-10-2025 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

ಪ್ರ.೧ ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರವನ್ನು ಆರಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ. ೦೮

೧) ಇದು ಪದ್ಯರಚನಾ ಶಾಸ್ತ್ರ –
೧) ವ್ಯಾಕರಣ ೨) ಛಂದಸ್ಸು
೩) ಆಗಮ ೪) ಉಪನಿಷತ್ತು

೨) ತ್ರಿಪದಿಯ ಆರು ಮತ್ತು ಹತ್ತನೆಯ ಗಣ –
೧) ಮಾತ್ರಾಗಣ ೨) ಬ್ರಹ್ಮಗಣ
೩) ವಿಷ್ಣುಗಣ ೪) ರುದ್ರಗಣ

೩) ತ್ರಿಪದಿ ಕನ್ನಡ ವೃತ್ತಗಳ ಗಾಯತ್ರಿ ಎಂದು ಕರೆದವರು –
೧) ಬೇಂದ್ರೆ ೨) ಮಾಸ್ತಿ
೩) ಕಾರಂತ ೪) ಪುತಿನ

೪) ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬಳಕೆಯಾದ ಅತಿ ಪ್ರಾಚೀನ ರೂಪ –
೧) ಷಟ್ಪದಿ ೨) ರಗಳೆ
೩) ಸಾಂಗತ್ಯ ೪) ತ್ರಿಪದಿ

೫) ಆರು ಕಾಲಗಳಿಂದ ನಡೆವಳು ಮೂರು ಹೆಜ್ಜೆಗಳನ್ನು ರಂಚಿಸಿ –
೧) ತ್ರಿಪದಿ ೨) ಸಾಂಗತ್ಯ
೩) ಷಟ್ಪದಿ ೪) ಏಳೆ

೬) ಷಟ್ಪದಿ ಬ್ರಹ್ಮ –
೧) ರಾಘವಾಂಕ ೨) ಹರಿಹರ
೩) ಕುಮಾರವ್ಯಾಸ ೪) ಲಕ್ಷ್ಮೀಶ

೭) ಉದ್ದಂಡ ಷಟ್ಪದಿಯಲ್ಲಿ ರಚನೆಯಾ ದಕಾವ್ಯ –
೧) ಸತ್ಯಹರಿಶ್ಚಂದ್ರ ೨) ಸಿದ್ಧರಾಮ ಚರಿತ್ರೆ
೩) ವೀರೇಶ ಚರಿತ್ರೆ ೪) ಕನ್ನಡ ಭಾರತ

೮) ಗುರುಲಘು ನಡುವಿರೆ –

೧) ಜರಗಣ ೨) ಮನಗಣ

೩) ಸತಗಣ ೪) ಭಯಗಣ

ಪ್ರ.೨ ನಾಲ್ಕಕ್ಕೆ ನಾಲ್ಕಾರು ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ ೧೨

೧) ಅಕ್ಷರಗಣ

೨) ಜಯದೇವಿ ತಾಯಿ ಲಿಗಾಡೆ

೩) ಯತಿ

೪) ಉತ್ಪಲಮಾಲೆ

೫) ಭೋಗ ಷಟ್ಪದಿ ಲಕ್ಷಣ

೬) ಲಯ

ಪ್ರ.೩ ಒಂದಕ್ಕೆ ಪ್ರಬಂಧರೂಪದ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ. ೧೦

೧) ಛಂದಸ್ಸಿನ ಸ್ವರೂಪ–ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ನಿರೂಪಿಸಿರಿ.

೨) ತ್ರಿಪದಿಯ ಹುಟ್ಟು–ಬೆಳವಣಿಗೆ ಕುರಿತು ನಿರೂಪಿಸಿರಿ.

ಪ್ರ.೪ ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಪ್ರಬಂಧ ರೂಪದ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ ೧೦

ಷಟ್ಪದಿಯ ಹುಟ್ಟು–ಬೆಳವಣಿಗೆ ಕುರಿತು ಬರೆಯಿರಿ.

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र – VI) (नवीन) (CBCS) परीक्षाः ऑक्टोबर/नोव्हेंबर – २०२५
MARATHI (Special Paper - XIII)
Bhasha Vidnayan Va Vyakran (Uttaradha) (BA221637)

वार, दिनांक : बुधवार, २९-१०-२०२५ कमाल गुणः ४०
वेळः दुपारी १२:00 ते 0२:00

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) भाषाभ्यासाची सुरूवात सर्वप्रथम कोणत्या ठिकाणी झाली?
अ) ग्रीक ब) इजिप्त
क) तुर्कस्थान ड) अरबस्थान

२) खालीलपैकी कोणत्या व्याकरणकारांनी 'शास्त्रीय मराठी व्याकरण' या ग्रंथाची निर्मिती केली?
अ) दादोबा पांडूरंग ब) वि. का. राजवाडे
क) मो. के. दामले ड) मो. रा. वाळिंबे

३) खालीलपैकी कोणते ध्वनी मराठीतून कालबाहय झालेले असूनही वर्णमालेत त्यांची वर्णी लागते?
अ) क्ष, ज्ञ ब) ऋ, ॡ
क) य, व ड) ष, स

४) भाषा ही मर्यादित ध्वनीची आणि असंख्य वाक्याची बनलेली असते असे मत कोणी मांडले?
अ) सोस्यूर ब) सपीर
क) चॉम्स्की ड) हॉकेट

५) 'नो' हा अनेकवचनी प्रत्यय कोणत्या विभक्तीचा आहे?
अ) द्वितीया ब) चतुर्थी
क) षष्ठी ड) संबोधन

६) बुक, डॉग, हाऊस हे शब्द खालीलपैकी कोणत्या भाषेतील शब्द आहेत?
अ) संस्कृत ब) फारसी
क) इंग्रजी ड) फ्रेंच

७) अं व अः या दोन वर्णांना काय म्हणतात?

अ) स्वर ब) स्वरादि

क) विसर्ग ड) व्यंजन

८) उच्चारणातील लघुतम भाषिक रूप म्हणजे काय?

अ) रूपिका ब) स्वनिम

क) स्वन ड) स्वतांतर

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) स्वराचे प्रकार कोणते ते सांगा.

ब) महाप्राण व अल्प प्राण व्यंजने याचे स्पष्टीकरण करा.

क) व्यवच्छेदक विनियोगाचे स्पष्टीकरण करा.

ड) व-हाडी बोलीचे विवेचन थोडक्यात करा.

इ) 'बलाघात' याविषयी थोडक्यात विवेचन करा.

ई) आशयसूचक आणि कार्यकर रूपिम यातील फरक थोडक्यात सांगा.

प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १०

अ) भाषा आणि बोली म्हणजे काय ते सांगून त्यातील साम्यभेद स्पष्ट करा.

किंवा

ब) स्वन–स्वनिम–स्वतांतर म्हणजे काय? याचे विवेचन करा.

प्र.४ प्रयोग म्हणजे काय सांगून कर्मणि प्रयोगाचे विवेचन करा. १०

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र – VI) (नवीन) (CBCS) परीक्षाः ऑक्टोबर/नोव्हेंबर – २०२५
SANSKRIT (Special Paper - XIII)
Darshan (सांख्यकारिका ऑफ ईश्वरकृष्ण बाय वाचस्पति मिश्र) (BA221679)

वार, दिनांक : बुधवार, २९-१०-२०२५ कमाल गुणः ४०
वेळः दुपारी १२:00 ते 0२:00

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ योग्य पर्यायं चित्वा वाक्यं पुनर्लिखत। ०८
योग्य पर्याय निवडून वाक्य पुन्हा लिहा.

१) सांख्यमते कार्यकारणयोः ––– वादः स्वीक्रियते।
अ) विज्ञान ब) विवर्त
क) सत्कार्य ड) असत्कार्य

२) शब्दप्रमाणं ––– वर्तते।
अ) सामान्यतोदृष्टम् ब) आप्तवचनं
क) इन्द्रियजं ड) अनुपलब्धिजं

३) सांख्यानुसारं प्रकाशकं ––– भवति।
अ) सत्त्वम् ब) रजः
क) तमः ड) प्रकृतिः

४) त्रिगुणात्मकप्रकृति ––– प्रमाणाने सिद्ध केली आहे.
अ) प्रत्यक्ष ब) अनुमान
क) उपमान ड) शब्द

५) सांख्यमतानुसारं अनुमानं ––– अस्ति।
अ) पञ्चविधम् ब) द्विविधम्
क) त्रिविधम् ड) एकविधम्

६) सांख्यमतानुसारं अन्तःकरणम् ––– वर्तते।
अ) पञ्चविधम् ब) द्विविधम्
क) त्रिविधम् ड) एकविधम्

७) सान्तःकरणा ––– सर्वं विषयमवगाहते यस्मात्।
अ) प्रमाणं ब) चित्तं
क) मनः ड) बुद्धिः

८) धर्माने ––– गमन सांगितले आहे.
अ) ऊर्ध्व ब) अधो
क) तिर्यक् ड) बहिः

प्र.२ टिप्पणीं लिखत। (केवलं ४) १२
टीपा लिहा (फक्त ४)

अ) प्रकृतिः
ब) सत्त्वादिगुणाः
क) सत्कार्यवादः
ड) अनुमानप्रमाणम्
इ) विवेकख्यातिः
ई) वैराग्यम्

प्र.३ ससन्दर्भं स्पष्टीकरणं कुरूत। (केवलं 2) १०
सन्दर्भासहित स्पष्टीकरण करा. (फक्त 2)

अ) दृष्टमनुमानमाप्तवचनं च सर्वप्रमाणसिद्धत्वात्।
त्रिविधं प्रमाणमिष्टं प्रमेयसिद्धिः प्रमाणाद्धि।।

ब) भेदानां परिंमाणात् समन्वयात् शक्तितः प्रवृत्तेश्च।
कारणकार्यविभागादविभागाद् वैश्वरूप्यस्य।।

क) पुरूषस्य दर्शनार्थं कैवल्यार्थं तथा प्रधानस्य।
पङ्ग्वन्धवदुभयोरपि संयोगस्तत्कृतः सर्गः।।

प्र.४ अ) सांख्यमतानुसार सत्कार्यवाद स्पष्ट करा. १०

किंवा

क) सांख्यपरंपरा यावर सविस्तर टीप लिहा.

SLR-DA-237

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: October/November - 2025
URDU (Special Paper - XIII)
Zarae Iblag (BA221689)

Day & Date: Wednesday, 29-10-2025 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the left indicate full marks.

08

سوال نمبر.1. صحیح متبادل کا انتخاب کر کے جوابی پرچے میں لکھیئے۔

1)ہکیز گیزیٹ۔۔۔۔۔۔اخبار تھا۔

A)ہفتہ روزہ۔ B) روزنامہ۔

C)پندرہ روزہ۔ D)ماہنامہ۔

2)جام جہاں نما کہاں سے نکلتا تھا؟

A)دہلی۔ B) ممبئی۔

C)کلکتہ۔ D)پونہ۔

3)اُردو صحافت کے ابتدائی دور کے اخباروں کی ایک بڑی کمزوری۔۔۔۔۔۔کی کمی تھی۔

A)کیمرہ۔ B) وسائل۔

C)صحافیوں۔ D)پیسوں۔

4)کوہ نور کے پہلے ایڈیٹر کون تھے؟

A)منشی سدا سکھ لال۔ B)منشی ہری ہر دت۔

C) منشی ہر سکھ لال۔ D)ان میں سے کوئی نہیں

5)۔۔۔۔۔۔اردو کا پہلا روزنامہ تھا۔

A) اُردو گائیڈ۔ B) اردو اخبار۔

C)اردوئے معلیٰ۔ D)اردو نامہ۔

6)"اگر کتا انسان کو کاٹے تو وہ خبر نہیں، البتہ انسان کتے کو کاٹے تو وہ خبر ہے۔"خبر کی یہ تعریف کس کے نام منسوب ہے؟

A)جان کڈس۔ B)جان ایلیا۔

C)جان۔بی۔بوگارٹ۔ D)جان ٹی۔ایس۔بوگارٹ۔

7)ریڈیو کی ایجاد کس نے کی؟

A) گرہم بیل۔ B)مارکونی۔

C)نیوٹن۔ D)میڈم کیوری۔

8)"انڈین براڈکاسٹنگ سرویس"کی بنیاد کس نے ڈالی۔

A)اودھ کے نوابوں نے۔ B)نظام شاہ نے۔

C)سالار جنگ نے۔ D)انگریزوں نے۔

سوال نمبر.2. مختصر جواب لکھیئے۔(کوئی چار) **12**

1)خبر کی مختلف تعریفیں لکھیں۔

2)اردو کے پہلے دور کی صحافت۔

3)اُردو کے دوسرے دور کی صحافت۔

4)اُردو کے تیسرے دور کی صحافت۔

5)شولاپور کی اردو صحافت۔

6)ترسیل والبلاغ اور سماج۔

سوال نمبر.3 مفصل جواب لکھیے۔(کوئی ایک) **10**

1)ٹیلی ویزن کی نشریات پر مفصل نوٹ لکھیئے۔

2)ٹیلی ویژن کی نشریات کے سماج پر ہونے والے اثرات کی نشاندہی کیجیئے

سوال نمبر.4. مفصل جواب لکھیئے۔ **10**

ریڈیو کے آغاز وارتقاء کا تفصیلی جائزہ لیجیئے

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र – VI) (नवीन) (CBCS) परीक्षाः ऑक्टोबर/नोव्हेंबर – २०२५
Ancient Indian History & Culture (Special Paper – XIII)
Political Ideas and Institutions in Ancient India (BA221602)

वार, दिनांकः बुधवार, २९-१०-२०२५ कमाल गुणः ४०
वेळः दुपारी १२:०० ते ०२:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) प्राचीन काळात ब्रह्महत्या करणाऱ्यास ––– शिक्षा दिली जात असे.
अ) देहदंड ब) हातपाय तोडणे
क) डोळे काढणे ड) कारावास

२) प्रादविवाक म्हणजे ––– होय.
अ) ऋषी ब) न्यायाधीश
क) सभ्य ड) सभापती

३) व्यापाऱ्यांसाठी ––– न्यायालये निर्माण करण्यात आली होती.
अ) पुग ब) श्रेणी
क) कुल ड) पंच

४) प्राचीन काळात मंडल सिद्धांत ––– यांनी मांडला.
अ) कालिदास ब) व्यास
क) वाल्मिकी ड) कौटिल्य

५) सर्व राज्यांमध्ये ––– राज्य उत्तम म्हटले आहे.
अ) आक्रंदसार ब) पर्ष्णगृह
क) विजीगिषु ड) उदासीन

६) लागवडीखाली असलेल्या जमिनीला ––– असे म्हणत.
अ) राष्ट्राभूमी ब) सिताभूमी
क) जन्मभूमी ड) शेतजमीन

७) प्राचीन काळात ग्राम किंवा खेडे यांचा कारभार ––– पाहत असे.
अ) ग्रामणी ब) विशपती
क) जनपती ड) स्वामी

८) चोल राजवटीत 'नाडु' म्हणजे काय?

अ) एक लहान किल्ला ब) एक धार्मिक संस्था

क) गावांचा समूह ड) शेतकऱ्यांचा वर्ग

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) विजीगिषु राज्याची संकल्पना स्पष्ट करा.

ब) राजदूताचे उद्देश सांगा.

क) दिव्य काय होते? दिव्यांचे प्रकार सांगा.

ड) पंच पद्धती किंवा ज्युरी पद्धत सांगा.

इ) प्राचीन भारतातील कर आकारणीची तत्त्वे सांगा.

ई) प्राचीन भारतातील ग्रामप्रमुख व त्याची कार्ये सांगा.

प्र.३ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक) १०

अ) प्राचीन भारतीय राज्याच्या उत्पन्नाची व खर्चाची साधने स्पष्ट करा.

किंवा

ब) शांतता आणि युध्दकाळात दोन राज्यांमधील संबंध स्पष्ट करा.

प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न १०

प्राचीन भारतात ग्रामसंघटनेचा विकास व महत्त्व स्पष्ट करा.

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: October/November - 2025
Ancient Indian History & Culture (Special Paper – XIII)
Political Ideas and Institutions in Ancient India (BA221602)

Day & Date: Wednesday, 29-10-2025 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) In ancient times, a person who killed a Brahma was given a punishment of _____.
a) Death b) Cut Hand & Feet
c) Remove the eyes d) Jail

2) Pradavivaka means_____ yes.
a) Rishi b) Judge
c) Sabeba d) Sabhapati

3) _____ courts were created for traders.
a) Puga b) Ghari
c) Kul d) Pancha

4) In ancient times, the Mandal theory was proposed by _____.
a) Kalidasa b) Vyas
c) Valmiki d) Kautilya

5) Among all the states, the _____ state is called the best state.
a) Akrandasara b) Parshnagriya
c) Vijigishu d) Apathetic

6) The land under cultivation is called _____.
a) Rashtrabhoomi b) Sitabhomi
c) Janmabhoomi d) Farmland

7) In ancient times, the administration of a village or hamlet was looked after by _____.
a) Gramani b) Vishapati
c) Janpati d) Swami

8) What was meant by ’Nadu’ in the Chola dynasty?
a) A small fort b) A religious institution
c) A group of villages d) A class of farmers

Q.2 Write Short Notes. (Any Four) **12**

a) Explain the concept of Vijigishu kingdom.

b) State the purpose of the ambassador.

c) What was Divya? State the types of Divya.

d) State the Panch system or Jury system.

e) State the principles of taxation in ancient India.

f) State the village headman and his functions in ancient India.

Q.3 Broad Question. (Any One) **10**

a) Explain the sources of income and expenditure of the ancient Indian state.

OR

b) Explain the relation between two states in peace and war time.

Q.4 Board Question. **10**

Explain the development and importance of village organization in ancient India.

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र – VI) (नवीन) (CBCS) परीक्षाः ऑक्टोबर/नोव्हेंबर – २०२५
ECONOMICS (Special Paper – XIII)
Macro Economics - II (BA221607)

वार, दिनांकः बुधवार, २९-१०-२०२५ कमाल गुणः ४०

वेळः दुपारी १२:०० ते ०२:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) व्यापार चक्रात प्रमुख ––– अवस्थांचा समावेश होतो.
अ) ३ ब) ४
क) ५ ड) ६

२) ––– यांच्या मतानुसार "व्यापार चक्र ही पूर्णपणे मौद्रिक (चलनविषयक) घटना आहे".
अ) केन्स ब) हॉट्रे
क) क्रोऊथर ड) हायेक

३) शुंपीटर यांच्या मते, ––– हे व्यापारचक्राचे प्रमुख कारण आहे.
अ) नवप्रवर्तन ब) पतपैसा
क) राजकीय घटक ड) सामाजिक घटक

४) चलनवाढ म्हणजे ––– होय.
अ) वाढत्या किंमती ब) घटत्या किंमती
क) किंमत स्थिरता ड) यापैकी नाही

५) एखादया देशाची निर्यात ही आयातीपेक्षा जास्त असेल तर त्या देशाचा व्यापारतोल ––– असतो.
अ) अनुकूल ब) प्रतिकूल
क) समतोल ड) वरीलपैकी सर्व

६) ––– साली सोलो यांची वृध्दी प्रतिमानाची मांडणी केली.
अ) १९३६ ब) १९४८
क) १९५६ ड) १९७०

७) ए. डब्लू. फिलिप्स यांच्या मते, जर भाववाढ वाढत गेली तर बेरोजगारीत ——— होते.

अ) स्थिर ब) वाढ

क) घट ड) यापैकी काहीही नाही

८) ——— हे किंमत वाढीचे कारण नाही.

अ) लोकसंख्येतील वाढ ब) शिलकीचे अंदाजपत्रक

क) सार्वजनिक खर्चात वाढ ड) वस्तू व सेवांच्या पुरवठयात घट

प्र.२ थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) व्यापार चक्राची वैशिष्टये सांगा.

ब) आर्थिक वृद्धीची संकल्पना स्पष्ट करा.

क) भावघटीची संकल्पना स्पष्ट करा.

ड) व्यापारतोलाचे प्रकार सांगा.

इ) सोलो यांच्या वृध्दी प्रतिमानाची चार गृहीते सांगा.

ई) फिलिप्स वक्र स्पष्ट करा.

प्र.३ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक) १०

अ) आंतरराष्ट्रीय व्यापार हा आर्थिक वृद्धीचे इंजिन आहे हे स्पष्ट करा.

किंवा

ब) चलनवाढ म्हणजे काय सांगून चलनवाढीची कारणे स्पष्ट करा.

प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न १०

व्यापार चक्राच्या नियंत्रणासाठीचे उपाय स्पष्ट करा.

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: October/November - 2025
ECONOMICS (Special Paper – XIII)
Macro Economics - II (BA221607)

Day & Date: Wednesday, 29-10-2025 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) Trade cycle consist of major _____ stages.
a) 3 b) 4
c) 5 d) 6

2) _____ stated that “Trade Cycle is purely a monetary phenomenon”.
a) Keynes b) Hawtrey
c) Crowther d) Hayek

3) According Schumpeter _____ is the main cause of trade cycle.
a) Innovation b) Credit creation
c) Political factor d) Social factor

4) Inflation means _____.
a) An increasing price b) Decreasing prices
c) Constant prices d) None of these

5) A trade between two or more country is known as _____ trade.
a) Regional b) Interstate
c) National d) International

6) _____ in the year was the Solow Growth Model introduced.
a) 1936 b) 1948
c) 1956 d) 1970

7) According to A. W. Philips if inflation increases unemployment will be _____.
a) Stable b) Increase
c) Decreases d) None of these

8) Fiscal policy is related to_____.
a) Interest rate b) Taxation and government spending
c) Money supply d) Credit control

Q.2 Write Short Answers. (Any Four) **12**

a) State the features of trade cycle.

b) Explain the concept of economic growth.

c) Explain the concept of Deflation.

d) State the types of balance of trade.

e) Write four assumption of Solow's growth model.

f) Explain the Phillips Curve.

Q.3 Board Question. (Any One) **10**

a) Explain international trade is an engine of economic growth.

OR

b) What is Inflation? Explain the causes of inflation.

Q.4 Board Question. **10**

Explain the measures to control of trade cycle.

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र – VI) (नवीन) (CBCS) परीक्षाः ऑक्टोबर/नोव्हेंबर – २०२५
GEOGRAPHY (Paper - XI)
Geography of Health and Well Being (BA221619-A)

वार, दिनांक : बुधवार, २९-१०-२०२५ कमाल गुणः ४०
वेळः दुपारी १२:०० ते ०२:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
३) स्टेन्सिल वापरण्यास परवानगी आहे.
४) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) ––– एप्रिल हा दिवस आपण जागतिक आरोग्य दिन म्हणून साजरा करतो.
अ) ७ ब) ८
क) ९ ड) १०

२) नॉव्हेल कोरोना व्हायरसचा पहिला रूग्ण ––– शहरात आढळला.
अ) बीजिंग ब) शांघाय
क) वुहान ड) टियाजिन

३) टाईप २ मधुमेहाचे संभाव्य लक्षणे काय आहेत?
अ) त्वचेचे संक्रमण जे सहजपणे बरे होत नाही
ब) थकवा व तंद्री
क) कोरडी खाज सुटलेली त्वचा
ड) वरील सर्व

४) टायफाईड हा मुख्यतः ––– च्या प्रदूषणामुळे होतो.
अ) हवा ब) मृदा
क) जल ड) ध्वनी

५) WHO चे मुख्यालय ––– ठिकाणी आहे.
अ) जिनिव्हा ब) न्यूयॉर्क
क) लंडन ड) पॅरिस

६) एड्सचा प्रसार ––– माध्यमातून होतो.
अ) हवा ब) पाणी
क) रक्त ड) अन्न

७) खालीलपैकी कोणता जलजन्य रोग आहे?

अ) टायफॉइड ब) कॉलरा

क) अतिसार ड) वरील सर्व

८) आरोग्य भूगोल ही ——— भूगोलाची शाखा आहे.

अ) औद्योगिक ब) मानवी

क) प्राकृतिक ड) व्यापारी

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) **१२**

अ) आरोग्य भूगोलाची व्याप्ती

ब) मधुमेहाची लक्षणे

क) घरगुती कचऱ्याचे परिणाम

ड) मानवी कार्यामुळे पर्यावरणावर होणारा परिणाम

इ) औद्योगिकरणाचा मानवी जीवनावर होणारा परिणाम

ई) कोरोना – १९

प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) **१०**

अ) एड्स म्हणजे काय? एड्स ची कारणे, परिणाम आणि प्रतिबंधक उपाय सुचवा.

किंवा

ब) पोषण आहार व मानवी आरोग्य याविषयी सविस्तर माहिती लिहा.

प्र.४ हवा प्रदूषणाची कारणे सांगून, मानवी आरोग्यावर होणारा परिणाम स्पष्ट करा. **१०**

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: October/November - 2025
GEOGRAPHY (Paper - XI)
Geography of Health and Well Being (BA221619-A)

Day & Date: Wednesday, 29-10-2025 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.
3) Use of stencils is allowed.
4) Draw neat diagrams wherever necessary.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) _____ April the Day we 'Celebrates as World Health Day'.
a) 7 b) 8
c) 9 d) 10

2) The first case of novel corona virus was identified in _____ city.
a) Beijing b) Shanghai
c) Wuhan d) Tianjin

3) What is a possible symptom of type 2 diabetes?
a) Skin infections that don't heal easily
b) Fatigue and Drowsiness
c) Dry, Itchy Skin
d) All of the above

4) Typhoid is mainly caused by contamination of _____.
a) Air b) Soil
c) Water d) Noise

5) Headquarter of WHO is situated in _____.
a) Geneva b) New York
c) London d) Paris

6) AIDS is transmitted through _____.
a) Air b) Water
c) Blood d) Food

7) Which of the following is a waterborne disease?
a) Typhoid b) Cholera
c) Diarrhea d) All of the above

8) Geography of Health is branch of _____ geography.
a) Industrial b) Human
c) Physical d) Commercial

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

a) Scope of Health Geography
b) Symptoms of Diabetes
c) Effect of Household Wastes
d) Human Activities effects on Environmental Health
e) Effect Industrialization in Human Health
f) Covid - 19

Q.3 Answer the following question. (Any One) **10**

a) What are AIDS? Give causes, effects and preventive measures of AIDS.

OR

b) Describe in detail Nutrition and Human Health.

Q.4 Describe causes of Air Pollution and its effect of Human Health. **10**

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र – VI) (नवीन) (CBCS) परीक्षाः ऑक्टोबर/नोव्हेंबर – २०२५
GEOGRAPHY (Paper - XI)
Political Geography (BA221619-B)

वार, दिनांक : बुधवार, २९-१०-२०२५ कमाल गुणः ४०
वेळः दुपारी १२:०० ते ०२:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
३) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) ––– भूगोल ही मानवी भूगोलाची शाखा आहे.
अ) वनस्पती ब) सागरी
क) राजकीय ड) प्राणी

२) राज्याचे स्वरूप, विस्तार, संघटना व त्याचा परस्पर संबंध इत्यादीचा अभ्यास म्हणजे ––– भूगोल होय.
अ) राजकीय ब) आर्थिक
क) प्राकृतिक ड) सामाजिक

३) डॉ. लिकॉक यांच्या मते समान वांशिक मानवी समूह म्हणजे ––– होय.
अ) राज्य ब) राष्ट्र
क) धर्म ड) भाषा

४) मॅकींडर यांनी हृदयस्थळ संकल्पना ––– साली मांडली.
अ) १९०१ ब) १८१०
क) १९५० ड) १९१९

५) State हा इंग्रजी शब्द ––– या मूळ शब्दापासून बनला आहे.
अ) लॅटिन ब) ब्रिटिश
क) जर्मनी ड) स्पॅनिश

६) ––– म्हणजे दोन राष्ट्रांना विभक्त करणारा, त्यांच्यामधील कमी अधिक रूंदीचा भाग होय.
अ) सरहद्द ब) रेषा
क) सीमा ड) यापैकी नाही

७) स्पाईकमन यांनी ––– सिद्धांत मांडला.

अ) रिमलँड ब) हार्टलँड

क) उमलँड ड) यापैकी नाही

८) महाराष्ट्र, कर्नाटक, आंध्रप्रदेश यांच्यात ––– नदीच्या पाणी वाटपाचा तंटा संबंधित आहे.

अ) कावेरी ब) कृष्णा

क) गोदावरी ड) गंगा

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) राजकीय भूगोलाचे महत्त्व.

ब) पर्वतीय सरहद्दीचे फायदे सांगा.

क) राज्याचे घटक–साधनसंपत्ती स्पष्ट करा.

ड) भूराजनीती संकल्पना स्पष्ट करा.

इ) सरहद्दीचे महत्त्व सांगा.

ई) सिमा म्हणजे काय?

प्र.३ अ) राज्य म्हणजे काय? राज्य निर्मितीचे घटक स्पष्ट करा. १०

किंवा

ब) एच. जे. मॅकींडर यांच्या हृदयस्थळ सिद्धांताची सविस्तर माहिती लिहा.

प्र.४ राजकीय भूगोलाच्या व्याख्या सांगून त्याचे महत्त्व स्पष्ट करा. १०

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: October/November - 2025
GEOGRAPHY (Paper - XI)
Political Geography (BA221619-B)

Day & Date: Wednesday, 29-10-2025 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.
3) Neat diagrams must be drawn wherever necessary.

Q.1 Choose the correct alternative from the options. **08**

1) _____ geography is the branch of Human Geography.
a) Plant b) Ocean
c) Political d) Animal

2) _____ geography is the study of the Nature, Extent, Organization and Interrelationship of the state.
a) Political b) Economic
c) Physical d) Social

3) According to Dr. Liccock, the similar racial human society is known as _____.
a) State b) Nation
c) Religion d) Language

4) Mackinder introduce the concept of “Heartland” in _____ year.
a) 1901 b) 1810
c) 1950 d) 1919

5) The English word State is derived from the root word of _____.
a) Latin b) British
c) Germany d) Spanish

6) _____ are the zones of varying with the separating the ecumenes of particulars of state.
a) Boundaries b) Line
c) Frontiers d) None of these

7) Spikemen proposed the _____ theory.
a) Rimland b) Heartland
c) Umland d) None of these

8) _____ river water dispute is related to Maharashtra, Karnataka and Andhra Pradesh.

a) Cauvery b) Krishna
c) Godavari d) Ganga

Q.2 Write Short Answers. (Any Four) **12**

a) Define the nature of Political Geography.
b) State the merits of Mountain boundaries.
c) Explain state components - Resources.
d) Explain the concept of Geopolitics.
e) State the importance of Boundaries.
f) What is mean by Border?

Q.3 **a)** What is State? Explain the elements of state formation. **10**

OR

b) Write a detailed account of H. J. Mackinder's Heart Land theory.

Q.4 Explain the definition and significance of Political Geography. **10**

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र – VI) (नवीन) (CBCS) परीक्षाः ऑक्टोबर/नोव्हेंबर – २०२५
HISTORY (Special Paper - XIII)
History of Mughal India (1526 A.D. to 1707 A.D.) (BA221627)

वार, दिनांक : बुधवार, २९-१०-२०२५ कमाल गुणः ४०
वेळः दुपारी १२:00 ते 0२:00

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) औरंगजेबाचा जन्म ––– या ठिकाणी झाला.
अ) बऱ्हाणपूर ब) दिल्ली
क) आग्रा ड) दोहद

२) मुघलकाळात 'दाम' हे ––– धातूचे नाणे होते.
अ) तांबे ब) चांदी
क) सोने ड) निकेल

३) मुमताजमहल चे मूळ नाव ––– हे होते.
अ) मेहरून्निसा ब) अर्जुमंद बानो
क) लाडली बेगम ड) यापैकी नाही

४) शेरशहाची कबर ––– या ठिकाणी आहे.
अ) ससाराम ब) दिल्ली
क) आग्रा ड) बऱ्हाणपूर

५) मुघल काळात परगण्याच्या प्रमुखास ––– असे म्हटले जाई.
अ) कोतवाल ब) शिकेदार
क) अमीन ड) सिपहसालार

६) सम्राट अकबराने इ.स. ––– साली राजा तोडरमल यांची दिवाण म्हणून नियुक्ती केली.
अ) १५८0 ब) १५८१
क) १५८२ ड) १५८३

७) शीख धर्मगुरू अर्जुनसिंग यांना ––– ने ठार मारले.
अ) औरंगजेब ब) अकबर
क) जहांगीर ड) शहाजहान

८) शहाजहानची कबर ––– या ठिकाणी आहे.

अ) बऱ्हाणपूर ब) दिल्ली

क) बंगाल ड) आग्रा

प्र.२ थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणत्याही चार) १२

अ) मुघलकालीन शेतीविषयी थोडक्यात माहिती सांगा.

ब) औरंगजेबाच्या धार्मिक धोरणाची माहिती द्या.

क) जहांगीर चे राजकीय कार्य सांगा.

ड) मुमताजमहल बद्दल माहिती सांगा.

इ) मुघलकालीन स्थापत्य कलेची वैशिष्टये लिहा.

ई) राजा तोडरमलच्या जमीन महसूल पद्धतीची थोडक्यात माहिती लिहा.

प्र.३ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक) १०

अ) औरंगजेबाचे दक्षिण धोरण स्पष्ट करा.

किंवा

ब) मध्यमयुगीन भारताच्या इतिहासात शहाजहान काळास 'सुवर्णयुग' म्हटले जाते, यावर चर्चा करा.

प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न १०

सम्राट अकबराची लष्करी प्रशासन व्यवस्था स्पष्ट करा.

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: October/November - 2025
HISTORY (Special Paper - XIII)
History of Mughal India (1526 A.D.to 1707 A.D.) (BA221627)

Day & Date: Wednesday, 29-10-2025 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) Aurangzeb born at _____.
a) Barhanpur b) Agra
c) Delhi d) Dohad

2) During the Mughal period the coin 'Dam' was made of _____ Metal.
a) Copper b) Gold
c) Silver d) Nickel

3) _____ is the original name of Mumtaj Mahal.
a) Mehrunnisa b) Arjumand Bano
c) Ladali Begam d) None of these

4) The Tomb of Shershaha is situated at _____.
a) Sasaram b) Agra
c) Delhi d) Barhanpur

5) During the Mughal period the head of the Pargana was called _____.
a) Shikdar b) Mukadam
c) Amin d) Patwari

6) Emperor Akbar appointed Raja Todarmal as Diwan in the year _____ A.D.
a) 1580 b) 1581
c) 1582 d) 1583

7) Sikh Dharmguru Arjun Sing was killed by _____.
a) Akbar b) Jahangir
c) Aurangzeb d) Shahajahan

8) The Tomb of Shahajahan is located at ____.
a) Barhanpur b) Delhi
c) Bengal d) Agra

Q.2 Write Short Answers. (Any Four) **12**

a) Give the brief information about agriculture during the Mughal period.

b) Give the information about religious policy of Aurangzeb.

c) State the political work of Jahangir.

d) State the information about Mumtajmahal.

e) Write the characteristic of Mughal architecture.

f) Write the brief information of Raja Todarmal's land revenue system.

Q.3 Broad answer question. (Any One) **10**

a) Explain the Deccan policy of Aurangzeb.

OR

b) In the history of medieval India, the period of Shahajahan is called - the 'Golden Age' discuss about this.

Q.4 Board Question. **10**

Explain the Military Administration system of Emperor Akbar.

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र – VI) (नवीन) (CBCS) परीक्षाः ऑक्टोबर/नोव्हेंबर – २०२५
POLITICAL SCIENCE (Special Paper - XIII)
Political Sociology (BA221663)

वार, दिनांक : बुधवार, २९-१०-२०२५ कमाल गुणः ४०
वेळः दुपारी १२:00 ते 0२:00

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) राजकीय संसूचनाचा सिद्धांत ––– वर आधारलेला आहे.
अ) माहिती व नियंत्रण शास्त्र ब) सामाजिक करार
क) पर्यावरणवाद ड) नव उदारमतवाद

२) ज्या व्यक्ती सर्वोच्च स्तरावरून राजकीय व्यवस्थेचे नेतृत्त्व आणि नियंत्रण करतात त्यांना ––– असे म्हणतात.
अ) राजकीय कार्यकर्ते ब) मास्टर्स
क) राजकीय अभिजन ड) कामगार संघटना

३) ''द नर्व्हर्स ऑफ गव्हर्नमेंट'' या पुस्तकाचे लेखक कोण?
अ) कार्ल मार्क्स ब) पॅरेटो
क) मोस्का ड) कार्ल डयुईश

४) राजकीय विनाश ही संकल्पना ––– ने मांडली.
अ) ए. सी. दुबे ब) सॅम्युअल हंटीग्टन
क) एन आर इनामदार ड) व्ही एम सिरसीकर

५) ––– हे पुस्तक पॅरेटो यांनी लिहीले आहे.
अ) हिंद स्वराज्य ब) दि माइंड अँड सोसायटी
क) पॉलिटिकल मॅन ड) यापैकी नाही

६) ––– या राजकीय व्यवस्थेत राजकीय सहभाग अधिक असतो.
अ) हुकुमशाही ब) लोकशाही
क) लष्करशाही ड) यापैकी नाही

७) पॅरेटो व मोस्का हे ––– दृष्टिकोनाचे प्रणेते होते.
अ) राजकीय अभिजन ब) राजकीय संसुचन
क) राजकीय बदल ड) राजकीय सहभाग

८) 'दि रूलिंग क्लास' हा ग्रंथ ––– ने लिहीला.

अ) मिल ब) मिचेल्स

क) मोस्का ड) प्लेटो

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) राजकीय सहभागाच्या दोन व्याख्या लिहा.

ब) राजकीय संवादाची तीन वैशिष्ट्ये लिहा.

क) राजकीय अभिजनासंबंधी थोडक्यात माहिती लिहा.

ड) राजकीय बदलाचा अर्थ लिहा.

इ) लोकशाही व्यवस्थेमध्ये राजकीय सहभाग स्पष्ट करा.

ई) राजकीय अभिसरण म्हणजे काय?

प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १०

अ) राजकीय सहभागाचे प्रकार स्पष्ट करा.

किंवा

ब) राजकीय सुसंचनाची साधने स्पष्ट करा.

प्र.४ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. १०

कार्ल ड्वाईश यांचा राजकीय संसूचन दृष्टिकोन स्पष्ट करा.

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: October/November - 2025
POLITICAL SCIENCE (Special Paper - XIII)
Political Sociology (BA221663)

Day & Date: Wednesday, 29-10-2025 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) The theory of Political communication is based on _____.
a) Cybernetics b) Social Contract
c) Environmentalism d) New liberalism

2) Person who lead and control the political system from the top are know as _____.
a) Political activist b) Masters
c) Political Elite d) Trade unions

3) _____ is the author of the book "The Nerves of Government".
a) Karl Marx b) Parato
c) Mosca d) Karl Deutsch

4) _____ stated the concept of "Political Decay".
a) A. C. Dube b) Samuel Huntington
c) N. R. Inamdar d) V. M. Sirsikar

5) _____ books is written by Pareto.
a) Hind Swaraj b) The Mind and Society
c) Political Man d) None of the above

6) _____ Political participation is more in this Political System.
a) Dictatorship b) Democracy
c) Militarism d) None of these

7) Pareto and Mosca were the pioneers of the concept of _____.
a) Political Elite b) Political Communication
c) Political Change d) Political Participation

8) _____ wrote the book named 'The Ruling Class'.
a) Mill b) Michel
c) Mosca d) Plato

Q.2 Write Answers in brief. (Any Four) **12**

a) Write two definitions of Political Participation.

b) Write three characteristics of Political Communication.

c) Write a brief description of Political Elites.

d) Meaning of Political Change

e) Political Participation in Democratic System

f) What is Political convergence?

Q.3 Answer the following question. (Any One) **10**

a) Explain the kinds of Political Participation.

OR

b) Explain the agencies of Political Communication.

Q.4 Answer the following question. **10**

Explain Karl Deutsch's approach of Political Communication.

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र – VI) (नवीन) (CBCS) परीक्षाः ऑक्टोबर/नोव्हेंबर – २०२५
PSYCHOLOGY (Paper - XII)
Psychology of Well-Being (BA221673)

वार, दिनांक : बुधवार, २९-१०-२०२५ कमाल गुणः ४०
वेळः दुपारी १२:00 ते 0२:00

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) सेलिग्मन आणि त्यांच्या सहकाऱ्यांनी सुखाचा प्रस्ताव ––– घटकामध्ये मांडला.
अ) ३ ब) ६
क) ८ ड) ४

२) मानसशास्त्राचे क्षेत्र हे असंतुलित बनले आहे. हे सकारात्मक मानसशास्त्राचे प्रमुख ––– आहे.
अ) परिणाम ब) शक्ति
क) गृहीतक ड) कार्ये

३) आघातोत्तर ताण विकार (पी. डी. एस. डी.) या ––– म्हणून आघातोत्तर वृद्धीला ओळखले जाते.
अ) प्रतिबिंदू ब) शक्ति
क) खुणेचा शब्द ड) स्थलप्रत

४) डायनर व त्यांच्या सहकाऱ्यांनी १९८५ साली ––– ही बहुघटक चाचणी तयार केली.
अ) जीवनसमाधान चाचणी ब) कार्यसमाधान चाचणी
क) निवड समाधान चाचणी ड) आरोग्य समाधान चाचणी

५) आत्मवास्तविकरणासाठी चालविलेली प्रयत्नांची पराकाश म्हणजे ––– होय.
अ) आत्मसुख ब) विलासीसुख
क) विभव सुख ड) इतर

६) सुखाच्या आत्मसुखाची संकल्पना ––– च्या लेखनामधून अभिव्यक्त करण्यात आली.
अ) एरिस्टॉटल ब) डायनर
क) रॉजर्स ड) सिंगर

७) ––– या मानसशास्त्रज्ञाने २००२ मध्ये सकारात्मक मानसशास्त्राची संकल्पना सर्वप्रथम मांडली.

अ) फ्राईड ब) मार्टिन इ. पी. सेलिग्मन

क) युंग ड) एरिकसन

८) ––– यांनी आरोग्याचे सभंग्र अवस्था प्रारूप मांडले.

अ) किंग्ज ब) फ्राईड

क) सिंगर ड) युंग

प्र.२ टीपा लिहा. (कोणत्याही चार) १२

अ) सुख आणि महाविद्यालयीन यश

ब) जीवन समाधान

क) चांगले आणि वाईट याचा अनुभव

ड) सेलिग्मन यांच्या मतानुसार सकारात्मक मानसशास्त्राच्या माध्यमातून सुखाचे तीन प्रकार कोणते?

इ) मानसिक सुश्चिती खुशाली चे घटक कोणते?

ई) जीवन समाधानाचे मापन कसे केले जाते?

प्र.३ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक) १०

अ) सकारात्मक भावना आणि आरोग्याच्या साधनेचे वर्णन करा.

किंवा

ब) भानावस्था म्हणजे काय? भानावस्थेचे सविस्तर वर्णन करा.

प्र.४ वर्णनात्मक प्रश्न सोडवा. १०

विवाह आणि सुखाच्या संबंधाचे महत्त्व कथन करा.

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: October/November - 2025
PSYCHOLOGY (Paper - XII)
Psychology of Well-Being (BA221673)

Day & Date: Wednesday, 29-10-2025 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. 08

1) Seligman and his colleagues proposed that happiness is broken down into _____ components.
a) 3 b) 6
c) 8 d) 4

2) Accounting to Simonton, the field of psychology is become unbalanced is a major _____ of positive psychology.
a) Effect b) Power
c) Assumption d) Work

3) Concept of post traumatic growth (PTG) is to identify as a _____ to post traumatic stress disorder.
a) counter point b) counter poise
c) countersign d) counter foil

4) In 1985, Diener and his colleagues made a multi-item scales known as _____.
a) Life Satisfaction Scale b) Job Satisfaction Scale
c) Selection Satisfaction Scale d) Health Satisfaction Scale

5) Defining happiness in terms of staving for self-realization is _____.
a) Eudainic happiness b) Hedonic Happiness
c) Happiness d) Any other

6) _____ had expressed in the writing the concept of Eudaimonic happiness.
a) Aristotle b) Diener
c) Rawjors d) Singer

7) _____ psychologist had firstly emphasized the concept of Positive Psychology in 2002.
a) Freud b) Martin E. P. Seligman
c) Carl Jung d) Erikson

8) _____ describes complete model of mental health.

a) Keyes b) Freud
c) Signer d) Jung

Q.2 Write short notes. (Any Four) **12**

a) Happiness and success in college
b) Life satisfaction
c) Interconnection of Good and Bad
d) In the opinion of Seligman, which are the three types of happiness in the view of Positive Psychology?
e) What are the components of Psychological Well-being?
f) How the measure the life satisfaction?

Q.3 Broad answers question. (Any One) **10**

a) Explain positive emotions and Health Resources.

OR

b) What are the mindfulness meditation? Describe mindfulness meditation.

Q.4 Write Descriptive type question **10**

Explain the importance of Marriage and happiness relation.

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र – VI) (नवीन) (CBCS) परीक्षाः ऑक्टोबर/नोव्हेंबर – २०२५
PHILOSOPHY (Special Paper - XIII)
Outlines of Aesthetics (BA221652)

वार, दिनांक : बुधवार, २९-१०-२०२५ कमाल गुणः ४०
वेळः दुपारी १२:00 ते 0२:00

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) ––– म्हणजे मानवी जीवनाचे समग्र दर्शन होय.
अ) तत्त्वज्ञान ब) अर्थशास्त्र
क) शास्त्र ड) कला

२) एन. सी. केळकर हे ––– विचारवंत आहेत.
अ) पाश्चात्य ब) दक्षिण भारतीय
क) मराठी ड) उत्तर भारतीय

३) ––– मध्ये शब्द संकेताचा उपयोग केला जातो.
अ) कला ब) सौंदर्य
क) उदात्त ड) साहित्य

४) ––– च्या दृष्टीकोनातून तत्त्वज्ञान हे आश्चर्यभावनेचे अपत्य आहे.
अ) प्लेटो ब) एयर
क) सार्त्र ड) ब्रॅडले

५) व्ही. एम. जोशी हे ––– विचारवंत आहेत.
अ) पाश्चात्य ब) दक्षिण भारतीय
क) उत्तर भारतीय ड) मराठी

६) तन्मात्रे ––– आहेत.
अ) तीन ब) चार
क) पाच ड) सहा

७) ––– च्या मते कलानिर्मिती ही मानवी व्यक्तिमत्त्वाच्या श्रेष्ठ पैलूचा मुक्त विलास आहे.
अ) कांट ब) प्लेटो
क) हेगेल ड) हयूम

८) ––– चा अभ्यास करणे हा सौन्दर्यशास्त्राचा अभ्यास विषय आहे.

अ) सौंदर्य ब) नैतिकता

क) युक्तता ड) यापैकी नाही

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) सौन्दर्यशास्त्र म्हणजे काय?

ब) भारतीय सौंदर्यशास्त्रीय विचारवंतांची कोणतीही चार नावे द्या.

क) कलेची व्याख्या द्या.

ड) चित्रकला म्हणजे काय?

इ) नैतिकतेची व्याख्या द्या.

ई) भावनेची व्याख्या द्या.

प्र.३ अ) सौन्दर्यानुभवाची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा. १०

किंवा

ब) सौन्दर्यशास्त्राच्या समस्या स्पष्ट करा.

प्र.४ सौन्दर्यनुभवाविषयी एन. सी. केळकर यांची मते स्पष्ट करा. १०

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: October/November - 2025
PHILOSOPHY (Special Paper - XIII)
Outlines of Aesthetics (BA221652)

Day & Date: Wednesday, 29-10-2025 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative from the options. **08**

1) _____ is synoptic view of life.
a) Philosophy b) Economics
c) Science d) Art

2) N.C. Kelkar is _____ thinker.
a) Western b) South Indian
c) Marathi d) North Indian

3) Word symbols are used in _____.
a) Art b) Beauty
c) Sublime d) Literature

4) According to _____, philosophy is the child of wonder.
a) Plato b) Ayer
c) Sartre d) Bradley

5) V. M. Joshi is _____ thinker.
a) Western b) South Indian
c) North Indian d) Marathi

6) There are _____ subtle elements.
a) Three b) Four
c) Five d) Six

7) According to _____ creation is free play of all faculties of man.
a) Kant b) Plato
c) Hegel d) Hume

8) Study of _____ is the subject matter of aesthetics.
a) Beauty b) Morality
c) Validity d) None of these

Q.2 Write Short Answers. (Any Four) **12**

a) What is aesthetics?
b) Give any four names of Indian aesthetic thinkers.
c) Define art.
d) What is Painting?
e) Define Morality.
f) Define Emotion.

Q.3 **a)** Explain the characteristics of aesthetics experience. **10**

OR

b) Explain the problems of aesthetics.

Q.4 Explain the aesthetics experience views of N.C. Kelkar. **10**

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र – VI) (नवीन) (CBCS) परीक्षाः ऑक्टोबर/नोव्हेंबर – २०२५
SOCIOLOGY (Special Paper - XIII)
Social Research Methods (BA221684)

वार, दिनांक : बुधवार, २९-१०-२०२५ कमाल गुणः ४०
वेळः दुपारी १२:०० ते ०२:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) समग्र साधनाचा छोटे प्रतिनिधत्व म्हणजे ––– होय.
अ) प्रश्नावली ब) नमुना
क) माहिती ड) रूढी

२) निरीक्षण हे ––– प्रकारच्या संशोधनाचे मुख्य साधन आहे.
अ) वर्णनात्मक ब) प्रायोगिक
क) ऐतिहासिक ड) अनुभवजन्य

३) दूर पल्ल्याच्या माहिती संकलनासाठी ––– चा वापर केला जातो.
अ) निरीक्षण ब) मुलाखत
क) प्रश्नावली ड) परिशिष्ट

४) क्रिकेटचा सामना मैदानात जाऊन पाहणे हे ––– निरीक्षणाचे उदाहरण आहे.
अ) नियंत्रित ब) गैर–सहभागी
क) सहभागी ड) यापैकी नाही

५) खालीलपैकी कोणता प्राथमिक माहिती संकलनाचा स्त्रोत नाही?
अ) मुलाखत ब) प्रश्नावली
क) नियतकालिक ड) क्षेत्र भेट

६) तळटीप हा ––– चा एक भाग आहे.
अ) प्रयोग ब) अहवाल लेखन
क) मुलाखत ड) यापैकी नाही

७) प्रतिसादांना चिन्हे प्रदान करणे म्हणजे ––– होय.
अ) वर्गीकरण ब) निरीक्षण
क) सांकेतीकरण ड) सारणी

८) संशोधन कार्याची ––– माहिती संशोधन अहवालात केलेली असते.

अ) कामचलाऊ ब) तात्पुरती

क) सर्वसमावेशक ड) यापैकी नाही

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) संभाव्यता नमुना म्हणजे काय?

ब) संरचित प्रश्नावली म्हणजे काय?

क) स्वैर मुलाखत म्हणजे काय?

ड) दुय्यम साधने

इ) सांकेतीकरण

ई) वर्गीकरण

प्र.३ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक) १०

अ) निरीक्षण म्हणजे काय सांगून त्याचे फायदे आणि मर्यादा स्पष्ट करा.

किंवा

ब) आदर्श संशोधन अहवाल लेखनाची टप्पे लिहा.

प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न. १०

मुलाखत म्हणजे काय सांगून तिचे प्रकार स्पष्ट करा.

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: October/November - 2025
SOCIOLOGY (Special Paper - XIII)
Social Research Methods (BA221684)

Day & Date: Wednesday, 29-10-2025 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) A small representation of the whole is _____.
a) Questionnaire b) Sample
c) Information d) Habit

2) Observation is the main instrument of _____ type of research.
a) Descriptive b) Experimental
c) Historical d) Empirical

3) _____ is used for long-range data collection.
a) Observation b) Interview
c) Questionnaire d) Appendix

4) Watching a cricket match in the field is an example of _____ observation.
a) Controlled b) Non-participant
c) Participant d) None of these

5) Which of the following is not a source of primary data collection?
a) Interview b) Questionnaire
c) Periodical d) Field visit

6) Footnote is a part of _____.
a) Experiment b) Report writing
c) Interview d) None of these

7) Providing symbols to responses is _____.
a) Classification b) Observation
c) Coding d) Table

8) _____ information of research work is given in the research report.
a) Provisional b) Temporary
c) Comprehensive d) None of these

Q.2 Write Short Answers. (Any Four) **12**

a) What is probability sampling?

b) What is structured questionnaire?

c) What is informal interview?

d) Secondary data

e) Coding

f) Classification

Q.3 Board answer. (Any One) **10**

a) Explain what is observation and its advantages and limitations.

OR

b) Write the steps of writing a model research report.

Q.4 Board answer. **10**

Explain what an interview is and its types.

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: October/November – 2025
ENGLISH (Special Paper – XIV)
Indian English Literature (BA221613)

Day & Date: Thursday, 30-10-2025 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative from the options. 08

1) In A.K. Ramanujan's *Looking for a Cousin on a Swing,* what does the swing symbolize?
a) Childhood nostalgia b) Life's rhythmic nature
c) The passage of time d) Cultural displacement

2) Which theme is most prominent in Dilip Chitre's *Felling of Bunyan Tree?*
a) Environmental conservation
b) Family tradition and change
c) Religious symbolism
d) Colonial resistance

3) Eunice De Souza's *Feeding the Poor at Christmas* primarily criticizes ___.
a) Religious hypocrisy b) Government policies
c) Poverty in India d) Cultural appropriation

4) What does the poem *Tribute to Papa* by Mamta Kalia explore?
a) Patriarchal dominance b) Father-daughter relationship
c) Religious devotion d) Rural Indian traditions

5) What is the central theme of Girish Karnad's *Hayavadana?*
a) Political corruption
b) Religious conflict
c) The quest for completeness
d) Colonial resistance

6) The character Padmini in *Hayavadana* represents _____.
a) Traditional Indian womanhood
b) Female desire and independence
c) Religious devotion
d) Colonial resistance

7) Which theme from below does *The Namesake* by Jhumpa Lahiri primarily explore?
   a) Political upheaval in India
   b) Generational conflict
   c) Identity and cultural displacement
   d) Religious conversion

8) Which city serves as the primary setting for the second generation's narrative in *The Namesake?*
   a) Calcutta
   b) New York
   c) Boston
   d) London

Q.2 Write short answers the following question. (Any Four) **12**

a) Discuss three key features that characterize post-modern Indian English Poetry with reference to the poems you have studied.

b) How does diasporic experience shape the themes and concerns in the novel *The Namesake?*

c) Analyze the use of imagery in A.K. Ramanujan's *Looking for a Cousin on a Swing.*

d) Examine how Dilip Chitre uses the banyan tree as a symbol in *Felling of Bunyan Tree.*

e) How does Manohar Shetty use animal imagery to comment on human behaviour in *Animal Planet?*

f) Analyze the tone and attitude of the speaker in Mamta Kalia's *Tribute to Papa.*

Q.3 **a)** Discuss the theme of identity crisis and incompleteness in Karnad's *Hayavadana.* **10**

OR

b) Examine Girish Karnad's Hayavadana as a post-colonial text that blends traditional Indian theatrical forms with Western dramatic techniques.

Q.4 Analyze *The Namesake* by Jhumpa Lahiri as a diasporic novel that explores the themes of identity, belonging, and cultural hybridity. **10**

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र – VI) (नवीन) (CBCS) परीक्षाः ऑक्टोबर/नोव्हेंबर – २०२५
HINDI (Special Paper - XIV)
Aadhunik Hindi Sahitya Ka Etihas (1900 AD to 2020 AD Tak)
(BA221623)

वार, तारीख : गुरूवार, ३०-१०-२०२५ कमाल गुणः ४०
समयः दोपहर १२:०० से ०२:००

सूचनाएँ : १) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।
२) दाई ओर लिखे अंक प्रश्न के लिए निर्धारित अंक दर्शाते हैं।

प्र.१ निम्नलिखित वाक्यों के नीचे दिए गए विकल्पों में से सही विकल्प चुनकर वाक्य फिर से लिखिए। ०८

१) प्रयोगवाद के प्रवर्तक ––– है।
अ) भारतेंदु ब) महावीरप्रसाद द्विवेदी
क) निराला ड) अज्ञेय

२) 'कुरू–कुरू स्वाहा' ––– की प्रसिद्ध रचना है।
अ) नागार्जुन ब) मनोहर श्याम जोशी
क) प्रेमचंद ड) यशपाल

३) कार्ल मार्क्स ने ––– स्थापना की।
अ) मनोविश्लेषण ब) आंबेडकरवाद
क) प्रगतिवाद ड) मार्क्सवाद

४) सरोज स्मृति ––– की रचना है।
अ) प्रसाद ब) पन्त
क) निराला ड) शुक्ल

५) किसानों के जीवन पर ––– ने गोदान उपन्यास लिखा।
अ) यशपाल ब) प्रेमचंद
क) नरेंद्र शर्मा ड) आ. रामचंद्र शुक्ल

६) प्रगतिवाद का समय ––– है।
अ) सन १९३६ से १९४३ ब) सन १९१८ से १९३६
क) सन १९४३ से १९५१ ड) सन १९०० से १९२०

७) पद्म पराग ––– की प्रसिद्ध आत्मकथा हैं।

अ) भीष्म सहनी ब) हाजरिप्रसाद द्विवेदी

क) पद्मसिंह शर्मा ड) रामविलास शर्मा

८) वाल्टर भोंगरा ––– विमर्श के रचनाकार है।

अ) आदिवासी ब) दलित

क) स्त्री ड) किन्नर

प्र.२ निम्नलिखित प्रश्नों के उत्तर संक्षिप्त में लिखिए। (कोई भी चार) १२

अ) भारतेंदु युगीन कवियों के नाम लिखिए।

ब) स्त्रीवादी उपन्यासों के नाम लिखिए।

क) वीरेन डंगवाल संक्षिप्त परिचय दीजिए।

ड) जयशंकर प्रसाद के नाटकों के नाम लिखिए।

इ) आदिवासी विमर्श का परिचय दीजिए।

ई) दलित साहित्य की दो विशेषताएं लिखिए।

प्र.३ अ) प्रगतिवादी काव्यधारा की विशेषताएं लिखिए। १०

अथवा

ब) हिंदी उपन्यास का उद्‌भव और विकास लिखिए।

प्र.४ द्विवेदी युगीन काव्यधारा की विशेषताएं लिखिए। १०

SLR-DA-250

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: October/November - 2025
KANNADA (Special Paper - XIV)
Study of Kannada Language (BA221633)

Day & Date: Thursday, 30-10-2025 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

ಪ್ರ.೧ ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರವನ್ನು ಆರಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ. ೦೮

೧) ಭಾಷೆ ಇದು ಸಂಸ್ಕೃತದ – ಎಂಬ ಪದದಿಂದ ಬಂದಿದೆ.
- ೧) ಭಾಷ್ ೨) ಭಾಷಣ
- ೩) ಶಹಬಾಶ್ ೪) ಭೃಷೆ

೨) ಮಾನವ ಭಾಷೆ ಸಂಕೇತಗಳ –
- ೧) ಗೊಂದಲ ೨) ಮನೆ
- ೩) ಜಗಳ ೪) ವ್ಯವಸ್ಥೆ

೩) ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆ ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ಮಾರ್ಪಾಡು ಹೊಂದಿ ಅನೇಕ – ಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ.
- ೧) ಶಬ್ದ ೨) ವಾಕ್ಯ
- ೩) ನುಡಿ ೪) ಅವಸ್ಥೆ

೪) 'ಕೇಳಲಿಕ್' ಇದು – ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಬಳಸುವ ಪದ
- ೧) ಮೈಸೂರು ೨) ಧಾರವಾಡ
- ೩) ಗುಲಬರ್ಗಾ ೪) ಕೊಂಕಣಿ

೫) ಉಳಿದೆಲ್ಲ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗಿಂತ ಮನುಷ್ಯ ಭಿನ್ನನಾದುದು –
- ೧) ಆಹಾರದಿಂದ ೨) ಭಾಷೆಯಿಂದ
- ೩) ನಿದ್ರೆಯಿಂದ ೪) ಜಗಳದಿಂದ

೬) 'ಕುಟೀರ' ಅಂದರೆ –
- ೧) ಶಾಲೆ ೨) ಅಂಗಳ
- ೩) ಮನೆ ೪) ಗಂಗಾ

೭) ಜಗತ್ತಿನ ದೊಡ್ಡ ಭಾಷಾ ಪರಿವಾರ –
- ೧) ದ್ರಾವಿಡ ೨) ಇಂಡೋಯುರೋಪಿಯನ್
- ೩) ಆರ್ಯ ೪) ಸಿನೋ–ಟಿಬೇಟಿಯನ್

೮) 'ಇಸಿಲ' ಪದ ಇರುವ ಶಾಸನ –

೧) ಅಶೋಕನ ೨) ಬೆಳತೂರು

೩) ಅಣ್ಣಿಗೇರಿ ೪) ಹಲ್ಮಿಡಿ

ಪ್ರ.೨ ಟಿಪ್ಪಣಿ ಬರೆಯಿರಿ (ಬೇಕಾದ ನಾಲ್ಕಕ್ಕೆ) ೧೨

೧) ಭಾಷೆಯ ಮಹತ್ವ
೨) ಸ್ವರ ಧ್ವನಿಗಳು
೩) ಭಾಷೆಯ ಲಕ್ಷಣಗಳು
೪) ಪೋಷ ಧ್ವನಿಮಾಗಳು
೫) ಭಾಷೆಯ ವ್ಯಾಖ್ಯೆಗಳು
೬) ದ್ರಾವಿಡ ಪದ

ಪ್ರ.೩ ಪ್ರಬಂಧರೂಪದ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ. (ಬೇಕಾದ ಒಂದಕ್ಕೆ) ೧೦

೧) ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯ ಪ್ರಾಚೀನತೆ ಕುರಿತು ಸುದೀರ್ಘವಾಗಿ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ.
೨) ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯ ಅವಸ್ಥಾ ಭೇದಗಳು ಮತ್ತು ಪ್ರಭೇದಗಳು ಯಾವುವು?

ಪ್ರ.೪ ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಸುದೀರ್ಘವಾಗಿ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ ೧೦

ಭಾಷೆಯ ಉಗಮದ ಕುರಿತು ಇರುವ ವಾದಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಿರಿ.

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र – VI) (नवीन) (CBCS) परीक्षाः ऑक्टोबर/नोव्हेंबर – २०२५
Marathi (Special Paper - XIV)
Madyaugin Marathi Vangamayacha Itihas (1101 to 1800) Uttaradha (BA221638)

वार, दिनांकः गुरूवार ३०-१०-२०२५ कमाल गुणः ४०
वेळः दुपारी १२:00 ते 0२:00

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) पांडव प्रताप या ग्रंथाचा कर्ता कोण?
अ) रघुनाथ पंडित ब) वामन पंडित
क) श्रीधर ड) मुक्तेश्वर

२) मोरोपंतांचा आवडता रचनाप्रकार कोणता?
अ) आर्या ब) ओवी
क) अभंग ड) यापैकी नाही

३) रघुनाथ पंडित कोणत्या आख्यानकाव्याने अमर झाले?
अ) नलदमयंती स्वयंवर ब) रामदास वर्णन
क) गजेंद्र मोक्ष ड) यापैकी नाही

४) 'घनश्याम सुंदरा श्रीधरा' ही भूपाळी कोणत्या शाहीराची आहे?
अ) होनाजीबाळा ब) अनंतफंदी
क) प्रभाकर ड) राम जोशी

५) अहिल्यादेवींच्या उपदेशामुळे कोणते शाहीर तमाशा सोडून कीर्तनाकडे वळले?
अ) राम जोशी ब) प्रभाकर
क) अनंत फंदी ड) होनाजी बाळा

६) महिकावतीची बखर या बखरीचे दुसरे नाव काय आहे?
अ) आज्ञापत्र ब) माहीमची बखर
क) सभासद बखर ड) यापैकी नाही

७) मुक्तेश्वरांच्या पहिल्या ग्रंथाचे नाव काय?

अ) संक्षेप रामायण ब) रामायण

क) कथासार ड) यापैकी नाही

८) वामन पंडितांनी भगवद्गीतेवर कोणता ग्रंथ लिहिला?

अ) भावार्थ दीपिका ब) यथार्थ दीपिका

क) ज्ञानेश्वरी ड) नीम सागर

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) महिकावतीच्या बखरीचे स्वरूप विशेष लिहा.

ब) पोवाडा शब्दाची उत्पत्ती लिहून व्याख्या लिहा.

क) नाथपंथाची थोडक्यात माहिती लिहा.

ड) सुफी संप्रदायाची माहिती लिहा.

इ) मोरोपंताचा परिचय देऊन त्यांच्या ग्रंथ संपदा लिहा.

ई) पंडित वाङ्मयाचे तीन वैशिष्टये लिहा.

प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १०

अ) सभासद बखरीचे वाङ्मयीन परीक्षण करा.

किंवा

ब) वामन पंडितांच्या वाङ्मयीन कामगिरीचा सविस्तर आढावा घ्या.

प्र.४ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. १०

शाहिरी वाङ्मय म्हणजे काय सांगून होनाजी बाळाच्या वाङ्मयीन कर्तृत्वाचा सविस्तर आढावा घ्या.

Seat No.	

Set P

बी.ए. (सत्र – VI) (नवीन) (CBCS) परीक्षाः ऑक्टोबर/नोव्हेंबर – २०२५
SANSKRIT (Special Paper – XIV)
Arthashastra (कौटिलीय अर्थशास्त्र प्रथम अधिकारिक) (BA221680)

वार, दिनांक : गुरूवार, ३०-१०-२०२५ कमाल गुणः ४०
वेळः दुपारी १२:00 ते 0२:00

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ योग्य पर्यायं चित्वा वाक्यं पुनर्लिखत। योग्य पर्याय निवडून वाक्य पुन्हा लिहा. ०८

१) वाणिज्य हा ––– यांचा धर्म आहे.
अ) शूद्र ब) वैश्य
क) क्षत्रिय ड) ब्राह्मण

२) आचार्य चाणक्यांच्या मते आपले ––– शत्रूस कळू देऊ नये.
अ) धन ब) गुप्त
क) छिद्र ड) संवाद

३) विनयमूलो –––।
अ) अप्रणीतः ब) सत्ता
क) दण्डः ड) कोषः

४) कौटिलीय अर्थशास्त्र ग्रंथाचा कर्ता ––– आहे.
अ) विष्णुगुप्त ब) चंद्रगुप्त
क) राक्षस ड) धर्मगुप्त

५) स्वधर्म स्थापनेसाठी ––– विद्या उपयुक्त मानली आहे.
अ) त्रयी ब) वेद
क) दंडनीति ड) वार्ता

६) पृथ्वीचा लाभ व पालन ही ––– उद्दिष्टे आहेत.
अ) अर्थशास्त्राची ब) मनुस्मृतीची
क) शाकुंतलची ड) पुराणांची

७) ऋग्वेद, यजुर्वेद व सामवेद यांचा उल्लेख ––– म्हणून केला जातो.
अ) वार्ता ब) त्रयी
क) स्मृती ड) पुराण

८) शुक्राचार्यांच्या मते फक्त ––– विद्या आहे.
अ) अर्थ ब) वार्ता
क) दण्डनीति ड) त्रयी

प्र.२ टिप्पणीं लिखत। (केवलं ४) १२
टीपा लिहा (फक्त ४)
अ) विद्येसंबंधी विविध मते
ब) निषान्त प्रणिधिः
क) गुप्तहेर
ड) आश्रमव्यवस्था
इ) राजधर्म
ई) प्रदीपः सर्वविद्यानाम् उपायः सर्वकर्मणाम्।

प्र.३ कौटिलीय अर्थशास्त्रानुसार गुप्तचरांचे प्रकार, काम व माहिती सांगा. **१०**

किंवा

कार्यसामर्थ्याद्धि पुरूषसामर्थ्यम्। हे विधान स्पष्ट करा.

प्र.४ स्वधर्माविषयी अर्थशास्त्राचे विचार सांगा. **१०**

SLR-DA-253

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: October/November - 2025
URDU (Special Paper – XIV)
Urdu Tanqeed (BA221690)

Day & Date: Thursday, 30-10-2025 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the left indicate full marks.

08

سوال نمبر.1. صحیح متبادل کا انتخاب کر کے جوابات لکھیے۔

1) ادب میں تحقیق کے لیے کس کا سہارا لینا ہی پڑتا ہے؟

A) علم۔ B) محقق۔

C) مذہب۔ D) تنقید۔

2) کس نے ادب کو زندگی کی تنقید بتایا ہے؟

A) میتھو آرنلڈ۔ B) ارسطو۔

C) ایمرسن۔ D) فلابیر۔

3) 'سائنٹفک تنقید' کس مغربی نقاد کے نظریے پر منحصر ہے؟

A) ملٹن۔ B) فرائڈ۔

C) ارسطو۔ D) ٹین۔

4) اردو ادب میں 'نفسیاتی تنقید' کس کی دین ہے؟

A) مکالے۔ B) ٹی ایس ایلیٹ۔

C) سیگمنڈ فرائڈ۔ D) افلاطون۔

5) 'میراجی' کا تعلق کس دبستان تنقید سے ہے؟

A) مارکسی تنقید۔ B) جمالیاتی تنقید۔

C) تقابلی تنقید۔ D) نفسیاتی تنقید۔

6) کون 'ادب برائے ادب' کے قائل نہیں ہے؟

A) سید مسعود حسین رضوی۔ B) سید احتشام حسین۔

C) محمد حسین آزاد۔ D) شبلی نعمانی۔

7) کس نقاد نے تنقید کو گفتاری کی نرمی اور شیرنی کا سبق سکھایا؟

A) مولانا حالؔی۔ B) کلیم الدین احمد۔

C) محمد حسین آزاد۔ D) سید احتشام حسین۔

8) 'نئے اور پرانے چراغ' یہ تنقیدی تصنیف کس نقاد کی ہے؟

A) کلیم الدین احمد۔ B) آل احمد سرور۔

C) شمس الرحمن فاروقی۔ D) نیاز فتح پوری۔

سوال نمبر.2. **مختصر جوابات لکھیے۔(کوئی چار)** **12**

1) 'تحقیق و تنقید' کے باہمی رشتے کی مختصر وضاحت کیجیے؟

2) تصنیف 'آب حیات' پر مختصر روشنی ڈالیے؟

3) 'مقدمہ شعر و شاعری' پر مختصر تبصرہ کیجیے؟

4) اردو تنقید کی ادبی افادیت پر مختصر نوٹ لکھیئے؟

5) 'ترقی پسند تنقید' کے بارے میں مختصر معلومات لکھیئے؟

6) تصنیف "ہماری شاعری" پر مختصر نوٹ لکھیئے؟

سوال نمبر.3 مفصل جواب لکھیے۔(کوئی ایک) **10**

1) 'ادب اور زندگی' کے باہمی رشتہ کی مفصل وضاحت کیجیے؟

2) 'نفسیاتی تنقید' سے کیا مراد ہے؟ اس کے علمبرداروں کی تنقیدی خدمات کا مفصل جائزہ لیجیے؟

سوال نمبر.4. شبلی نعمانی کی تصنیف 'موازنہ انیس و دبیر' کا تنقیدی جائزہ لیجیے؟ **10**

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र – VI) (नवीन) (CBCS) परीक्षाः ऑक्टोबर/नोव्हेंबर – २०२५
Ancient Indian History & Culture (Special Paper - XIV)
Jainism and Buddhism in Ancient India (BA221603)

वार, दिनांकः गुरूवार ३०-१०-२०२५ कमाल गुणः ४०
वेळः दुपारी १२:00 ते 0२:00

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) जैन धर्मात ––– हा ग्रंथ म्हणून ओळखला जातो.
अ) अंग–आगम ब) त्रिरत्ने
क) त्रिपीटक ड) यापैकी नाही

२) दक्षिण भारतात ––– हे जैन धर्माचे केंद्र आहे.
अ) मैसूर ब) श्रावणबेळगोळा
क) मंगलोर ड) कोचीन

३) वर्धमान महावीर हे जैन धर्माचे ––– वे तीर्थकार होते.
अ) २0 ब) २१
क) २४ ड) २३

४) ऋषभदेव हे जैन धर्माचे ––– वे तीर्थकार होते.
अ) पहिले ब) दुसरे
क) चौथे ड) पाचवे

५) बुद्धचरित्र हा ग्रंथ ––– यांनी लिहीला.
अ) कौटिल्य ब) गौतम बुद्ध
क) वाणभट्ट ड) अश्वघोष

६) गौतम बुद्धाचे मूळ नाव ––– होते.
अ) गौतम ब) सिद्धार्थ
क) महावीर ड) शुद्धोधन

७) ––– यांनी स्तूप बांधण्याची परंपरा सुरू केली.
अ) गौतम बुद्ध ब) हर्षवर्धन
क) सम्राट अशोक ड) कनिष्क

८) ––– यांनी बौद्ध धर्माला राजाश्रय दिला.

अ) चंद्रगुप्त मौर्य ब) हाल

क) पुष्यमित्र शुंग ड) सम्राट अशोक

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) जैन परंपरा स्पष्ट करा.

ब) जैन धर्मातील दिगंबर पंथाची माहिती सांगा.

क) जैन धर्मातील पार्श्वनाथ यांची माहिती लिहा.

ड) बौद्ध धर्मातील चार आर्यसत्य सांगा.

इ) बौद्ध भिक्षूंची व्रते व नियम लिहा.

ई) बौद्ध धर्मातील महायान पंथाची माहिती सांगा.

प्र.३ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक) १०

अ) वर्धमान महावीरांचे जीवन चरित्र स्पष्ट करा.

किंवा

ब) बौद्ध धर्माच्या ऱ्हासाची कारणे सांगा.

प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न. १०

बौद्ध धर्मातील प्रमुख पंथाची माहिती लिहा.

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: October/November - 2025
Ancient Indian History & Culture (Special Paper - XIV)
Jainism and Buddhism in Ancient India (BA221603)

Day & Date: Thursday, 30-10-2025 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) In Jainism _____ is known as the book.
a) Ang Agam b) Triratna
c) Tripitaka d) None of these

2) In South India, _____ is the center of Jainism.
a) Mysore b) Shravanabelagola
c) Mangalore d) Cochin

3) Vardhman Mahavira was the _____th pilgrim of Jainism.
a) 20 b) 21
c) 24 d) 23

4) RishabhDev was the _____th pilgrim of Jainism.
a) First b) Second
c) Fourth d) Fifth

5) The book BuddhaCharitra was written by _____.
a) Kautilya b) Gautam Buddha
c) Vanabhatta d) Ashwaghosha

6) Gautam Buddha's original name was _____.
a) Gautam b) Siddhartha
c) Mahavira d) Shuddhodhana

7) _____ started the tradition of building stupas.
a) Gautam Buddha b) Harshavardhana
c) Emperor Ashoka d) Kanishka

8) _____ gave royal patronage to Buddhism.
a) Chandragupta Maurya b) Hal
c) Pushyamitra Shunga d) Emperor Ashoka

Q.2 Write Short Answers. (Any Four) **12**

a) Explain the Jain tradition.
b) Give information about the Digambara sect of Jainism.
c) Write information about Parshvanath of Jainism.
d) Give information about the Four Noble Truths of Buddhism.
e) Write the vows and rules of Buddhist monks.
f) Give information about the Mahayana sect of Buddhism.

Q.3 Write a long answer. (Any One) **10**

a) Explain the life story of Vardhamana Mahavira.

OR

b) Give reasons for the decline of Buddhism.

Q.4 Write a long answer. **10**

Write information about the major sect of Buddhism

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र – VI) (नवीन) (CBCS) परीक्षाः ऑक्टोबर/नोव्हेंबर – २०२५
ECONOMICS (Special Paper – XIV)
History of Economic Thought - II (BA221608)

वार, दिनांक : गुरूवार, ३०-१०-२०२५ कमाल गुणः ४०
वेळः दुपारी १२:00 ते 0२:00

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) जे. एम. केन्स यांच्यामते, रोजगार ––– वर अवलंबून असतो.
अ) मागणी ब) प्रत्यक्ष मागणी
क) अप्रत्यक्ष मागणी ड) प्रभावी मागणी

२) जोसेफ शुपींटर यांनी ––– हा ग्रंथ लिहीला.
अ) Business Cycle ब) Wealth of Nation
क) Das Capital ड) यापैकी नााही

३) भारतात दारिद्रयाची संकल्पना सर्वप्रथम ––– यांनी मांडली.
अ) महात्मा गांधी ब) दादाभाई नौरोजी
क) अमर्त्य सेन ड) डॉ. मार्शल

४) भारतात नविन आर्थिक धोरण ––– यावर्षी लागु झाले.
अ) १९५१ ब) १९७१
क) १९९१ ड) २0११

५) जे. एम. केन्स यांच्या मते, मंदीच्या काळात ––– हे अंदाजपत्रक उपयुक्त ठरते.
अ) शुन्य ब) तुटीचे
क) शिलकी ड) समतोल

६) ग्रामोद्योग ही संकल्पना ––– यांच्या नावाशी संबंधित आहे.
अ) महात्मा गांधी ब) अमर्त्य सेन
क) दादाभाई नौरोजी ड) यापैकी नाही

७) The Poverty and Famines हा ग्रंथ ––– यांनी लिहीला.
अ) महात्मा गांधी ब) दादाभाई नौरोजी
क) अमर्त्य सेन ड) रघुराम राजन

८) राज्य – समाजवाद ही संकल्पना ––– यांनी मांडली.

अ) महात्मा गांधी ब) अमर्त्य सेन

क) दादाभाई नौरोजी ड) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) तुटीचा अर्थभरणा ही संकल्पना स्पष्ट करा.

ब) नवप्रवर्तन ही संकल्पना स्पष्ट करा.

क) नविन आर्थिक धोरणाचे घटक सांगा.

ड) पुरा प्रतिमान स्पष्ट करा.

इ) व्यापारचक्राचा नवप्रवर्तन सिद्धांत सांगा.

ई) निस्सारण सिद्धांत स्पष्ट करा.

प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १०

अ) केन्स यांचे राजकोषीय धोरणाबाबतचे विचार स्पष्ट करा.

किंवा

ब) शुंपीटर यांचे नफ्याबाबतचे विचार स्पष्ट करा.

प्र.४ डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांचे आर्थिक विचार स्पष्ट करा. १०

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: October/November - 2025
ECONOMICS (Special Paper – XIV)
History of Economic Thought - II (BA221608)

Day & Date: Thursday, 30-10-2025 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative from the options. **08**

1) According to J. M. Keynes employment is depend upon _____.
a) Demand b) Direct demand
c) Indirect demand d) Effective demand

2) The book _____ is written by Joseph Schumpeter.
a) Business cycle b) Wealth of Nation
c) Das Capital d) None of these

3) In India, the concept of poverty firstly introduced by _____.
a) Mahatma Gandhi b) Dadabhai Naoroji
c) Amartya Sen d) Dr. Marshall

4) In India New Economic Policy introduced in _____ year.
a) 1951 b) 1971
c) 1991 d) 2011

5) According to J. M. Keynes _____ budget is useful in depression period.
a) Zero b) Deficit
c) Surplus d) Balanced

6) The concept 'Village Industry is related with the name of _____.
a) Mahatma Gandhi b) Amartya Sen
c) Dadabhai Naoroji d) None of these

7) The book 'Poverty and Famines" is written by _____.
a) Mahatma Gandhi b) Dadabhai Naoroji
c) Amartya Sen d) Raghuram Rajan

8) The Concept of 'State Socialism' is put forth by _____.
a) Mahatma Gandhi b) Amartya Sen
c) Dadabhai Naoroji d) Dr. Babasaheb Ambedkar

Q.2 Write Short Answers. (Any Four) **12**

a) Explain the concept of deficit finance.
b) Explain the concept of innovation.
c) State the factors of New Economic Policy.
d) Explain PURA model.
e) State the innovation theory of trade cycle.
f) Explain the theory of drain.

Q.3 Answer the following question. (Any One) **10**

a) Explain the Keynesian views on fiscal policy.

OR

b) Explain the Schumpeter's views on profit.

Q.4 Explain the economic ideas of Dr. Babasaheb Ambedkar. **10**

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र – VI) (नवीन) (CBCS) परीक्षाः ऑक्टोबर/नोव्हेंबर – २०२५
GEOGRAPHY (Paper - XII)
Hydrology and Oceanography (BA221620-A)

वार, दिनांकः गुरूवार ३०-१०-२०२५ कमाल गुणः ४०
वेळः दुपारी १२:00 ते 0२:00

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) दव व दहिवर ही ––– ची रूपे आहेत.
अ) वृष्टीची ब) बाष्पीभवनाची
क) सांद्रीभवनाची ड) आर्द्रतेची

२) विषुववृत्तीय पट्टयात ––– प्रकारचा पाऊस पडतो.
अ) आवर्त ब) आरोह
क) प्रतिरोध ड) मोसमी

३) पृथ्वीच्या एकुण क्षेत्रफळापैकी ––– टक्के क्षेत्र पाण्याने व्यापले आहे.
अ) २९ ब) ६१
क) ७१ ड) ५१

४) सागरशास्त्र ही ––– भूगोलाची शाखा आहे.
अ) प्राकृतिक ब) मानवी
क) राजकीय ड) आर्थिक

५) सागरतळाचा सर्वात जास्त भू–भाग ––– प्रदेशाने व्यापला आहे.
अ) पठारी ब) मैदानी
क) पर्वतीय ड) सागरी डोह

६) ––– हा एक उष्ण सागरी प्रवाह आहे.
अ) गल्फ स्ट्रीम ब) क्युराईल
क) कॅनरी ड) लॅब्राडोर

७) 'ग्रेट बॅरियर रीफ' ही ––– देशाच्या जवळ आहे.
अ) आफ्रिका ब) अमेरिका
क) ऑस्ट्रेलिया ड) श्रीलंका

८) ––– ही भारतातील सर्वात लांब नदी आहे.

अ) महानदी ब) गंगा

क) नर्मदा ड) ब्रम्हपुत्रा

प्र.२ लघुत्तरी प्रश्न लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) सागरी गर्ता

ब) हवेची आर्द्रता

क) प्रवाळ बेटे

ड) सागरी प्रवाह

इ) दुष्काळाचे परिणाम

ई) नदी प्रणाली म्हणजे काय?

प्र.३ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक) १०

अ) महापूराची कारणे व परिणाम स्पष्ट करा.

किंवा

ब) प्रवाळ बेटे म्हणजे काय? सांगून त्याचे प्रकार स्पष्ट करा.

प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न. १०

'जलचक्र' संकल्पना सविस्तर स्पष्ट करा.

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: October/November – 2025
GEOGRAPHY (Paper - XII)
Hydrology and Oceanography (BA221620-A)

Day & Date: Thursday, 30-10-2025 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) Dew and Frost are the forms of _____.
a) Precipitation b) Evaporation
c) Condentation d) Humidity

2) _____ types of rainfall takes place in equatorial belt.
a) Conventional b) Cyclone
c) Orographic d) Monsoon

3) _____% area is occupied with water on the earth.
a) 29 b) 61
c) 71 d) 51

4) Oceanography is the branch of _____ Geography.
a) Physical b) Human
c) Political d) Economic

5) Maximum area occupied ocean land by _____.
a) Ridge b) Plain's
c) Hill's d) Ocean trench

6) _____ is a warm ocean current.
a) Gulf stream b) Kurial
c) Canary d) Labrador

7) Great – Barrier Reef located near _____ country.
a) Africa b) America
c) Australia d) Sri Lanka

8) _____ is a longest river in India.
a) Mahanadi b) Ganga
c) Narmada d) Brahmaputra

Q.2 Write Short Answers. (Any Four) **12**

a) Ocean Trenches
b) Air Humidity
c) Coral Reef
d) Ocean current's
e) Effect of Drought
f) What is River drainage pattern

Q.3 Broad Question. (Any One) **10**

a) Explain the causes and effect of flood's.

OR

b) What is coral Reefs? Explain the types of coral reefs.

Q.4 Broad Question. **10**

Explain 'Hydrological Cycle' concept in detail.

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र – VI) (नवीन) (CBCS) परीक्षाः ऑक्टोबर/नोव्हेंबर – २०२५
GEOGRAPHY (Paper – XII)
Social Geography (BA221620-B)

वार, दिनांक : गुरूवार, ३०-१०-२०२५ कमाल गुणः ४०
वेळः दुपारी १२:00 ते 0२:00

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
३) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.
४) स्टेन्सिलचा वापर करण्यास परवानगी आहे.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) सामाजिक भूगोल ही ––– भूगोलाची उपशाखा आहे.
अ) जैविक ब) मानवी
क) प्राकृतिक ड) हवामानशास्त्र

२) मानवाच्या वर्तणूकीचा अभ्यास करणारे शास्त्र म्हणजेच ––– भूगोल होय.
अ) प्राकृतिक ब) वर्तणूक
क) लोकसंख्या ड) सामाजिक

३) ––– ही बुशमेन लोकांची मुख्य भाषा आहे.
अ) गोंडी ब) खोईसान
क) मुंडा ड) बोई

४) झोपडपट्टीला महाराष्ट्रात ––– असे म्हणतात.
अ) झुग्गी ब) चेरीस
क) वस्ती ड) चाळ

५) गोंड लोक ––– प्रदेशात राहतात.
अ) कलहारी ब) टुंड्रा
क) गोंडवाना ड) सहारा

६) उत्तर भारतीय लोकांना ––– असे म्हणतात.
अ) द्रविडीयन ब) आर्य
क) निग्रो ड) यापैकी नाही

७) स्थलांतर ही ––– प्रक्रिया आहे.

अ) संथ　　ब) थंड

क) मध्यम　　ड) निरंतर

८) दारिद्रय ही ––– समस्या आहे.

अ) प्रशासकीय　　ब) सामाजिक

क) शैक्षणिक　　ड) औद्योगिक

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) सामाजिक भूगोलाचे महत्त्व लिहा.

ब) मानवी वंशाची व्याख्या आणि संकल्पना लिहा.

क) ईस्लाम धर्माची वैशिष्टे लिहा.

ड) भारतातील जातीय संघर्षाचे परिणाम लिहा.

इ) व्यवसायिक बदल म्हणजे काय?

ई) गोंड लोकांचे सामाजिक जीवन लिहा.

प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १०

अ) बुशमेन जमातीचे सामाजिक आणि आर्थिक जीवन स्पष्ट करा.

किंवा

ब) सामाजिक भूगोलाची व्याख्या, स्वरूप आणि व्याप्ती थोडक्यात लिहा.

प्र.४ भारतातील सामाजिक समस्या स्पष्ट करा. १०

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: October/November – 2025
GEOGRAPHY (Paper – XII)
Social Geography (BA221620-B)

Day & Date: Thursday, 30-10-2025 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.
3) Draw neat diagrams wherever necessary.
4) Use of stencils is allowed.

Q.1 Choose the correct alternative from the options. **08**

1) Social geography is a sub-branch of _____ Geography.
a) Biological b) Human
c) Physical d) Climatology

2) _____ geography means scientific study of human behaviour.
a) Physical b) Behavioural
c) Population d) Social

3) _____ is a mother tongue of bushmen people.
a) Gondi b) Khoiesan
c) Munda d) Boie

4) Slums are called _____ in Maharashtra.
a) Zuggi b) Cheris
c) Vasti d) Chal

5) Gond peoples are lived in _____ region.
a) Kalahari b) Tundra
c) Gondavana d) Sahara

6) North Indian peoples are called _____.
a) Dravidian b) Arya
c) Nigro d) None of these

7) Migration is a _____ process.
a) Slow b) Cold
c) Medium d) Continuous

8) Poverty is a _____ problem.
a) Administrative b) Social
c) Educational d) Industrial

Q.2 Write Short Answers. (Any Four) **12**

a) Write the importance of Social Geography.
b) Write definition and concept of human race.
c) Write the Characteristics of Islam Religion.
d) Write effects of communial conflicts in India.
e) What is an occupational changes?
f) Write Social life of Gond People.

Q.3 Answer the following question. (Any One) **10**

a) Explain the Social and Economic life of Bushman tribe.

OR

b) Write in brief the definition, nature and scope of Social Geography.

Q.4 Explain the social problems in India. **10**

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र – VI) (नवीन) (CBCS) परीक्षाः ऑक्टोबर/नोव्हेंबर – २०२५
HISTORY (Special Paper - XIV)
Growth and Decline of the Maratha Power (1707 - 1818 A.D.)
(BA221628)

वार, दिनांकः गुरूवार ३०-१०-२०२५ कमाल गुणः ४०
वेळः दुपारी १२:00 ते 0२:00

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) पेशवे पहिले माधवराव यांना वयाच्या ––– वर्षी पेशवे पदाची प्राप्ती झाली.
अ) १६ व्या ब) १७ व्या
क) १८ व्या ड) २0 व्या

२) राक्षसभुवनची लढाई इ.स. ––– मध्ये झाली.
अ) १७६१ ब) १७६२
क) १७६३ ड) १७६४

३) बारभाईच्या हालचालीचे केंद्र ––– होते.
अ) पुणे ब) सिंहगड
क) पुरंदर ड) रायगड

४) बारभाई कारस्थानातील मुख्य सूत्रधार ––– हे होते.
अ) सखाराम बापू ब) नाना फडणवीस
क) महादजी शिंदे ड) बापूजी नाईक

५) दुसऱ्या बाजीराव पेशवे नी ––– नुसार तैनाती फौजेचा स्वीकार केला.
अ) वसईचा तह ब) वडगावचा तह
क) पुण्याचा तह ड) देवगावचा तह

६) पेशवे काळात प्रमुख खाती ––– होती.
अ) १८ ब) १२
क) ८ ड) ९

७) पेशवे काळात ग्रामसभेचा प्रमुख ––– असे.
अ) पाटील ब) कुलकर्णी
क) देशमुख ड) देशपांडे

८) पेशवे काळात न्यायदान प्रक्रियेमध्ये पाटलाची खूण म्हणून ––– उमटवित असत.
अ) नांगर ब) अश्व
क) लेखणी ड) काठी

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) पेशवे पहिले माधवराव यांच्या समोरील प्रमुख समस्या सांगा.
ब) राक्षसभुवन लढाईचे महत्त्व स्पष्ट करा.
क) चतुःसंघाची संकल्पना सांगा.
ड) हडपसरच्या लढाईचे थोडक्यात महत्त्व सांगा.
इ) पेशवेकालीन मुलकी प्रशासन व्यवस्थेची प्रमुख वैशिष्टये सांगा.
ई) ग्रामप्रशासनातील अधिकाऱ्यांची कामे थोडक्यात सांगा.

प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १०

अ) पानिपतोत्तर उत्तरेकडील राजकारण स्पष्ट करा.

किंवा

ब) मराठा सत्तेच्या ऱ्हासाची कारणे सांगा.

प्र.४ पेशवे कालीन लष्करी प्रशासनाचा आढावा घ्या. १०

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: October/November – 2025
HISTORY (Special Paper - XIV)
Growth and Decline of the Maratha Power (1707 - 1818 A.D.) (BA221628)

Day & Date: Thursday, 30-10-2025 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) Peshwa I Madhavrao attained the post of Peshwa at the age of _____ years.
a) 16th b) 17th
c) 18th d) 20th

2) The Battle of Rakshasa Bhuvan took place in the year _____.
a) 1761 b) 1762
c) 1763 d) 1764

3) The center of Barbhai's movement was _____.
a) Pune b) Sinhagad
c) Purandar d) Raigad

4) The main mastermind of the Barbhai conspiracy was _____.
a) Sakharam Bapu b) Nana Fadnavis
c) Mahadji Shinde d) Bapuji Naik

5) The second Bajirao Peshwa accepted the deployment of the army according to _____.
a) Vasai Treaty b) Vadgaon Treaty
c) Pune Treaty d) Devgaon Treaty

6) The Mahal during the Peshwa period were _____.
a) 18 b) 12
c) 8 d) 9

7) During the Peshwa period, the head of the Gram Sabha was _____.
a) Patil b) Kulkarni
c) Deshmukh d) Deshpande

8) During the Peshwa period, Patils the mark of the court was _____ during the justice process.
a) Plough b) Horse
c) Pen d) Saddle

Q.2 Write Short Answers. (Any Four) **12**

a) State the major problems faced by Peshwa I Madhavrao.
b) Explain the significance of the Battle of Rakshasabhuvan.
c) State the concept of Chatu Sangha.
d) Briefly state the significance of the Battle of Hadapsar.
e) State the main features of the civil administration system during the Peshwa era.
f) Briefly state the functions of the officers in the village administration.

Q.3 Answer the following question. (Any One) **10**

a) Explain the politics of the north after Panipat.

OR

b) Give the reasons for the decline of Maratha power.

Q.4 Review the military administration during the Peshwa period. **10**

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र - VI) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: ऑक्टोबर / नोव्हेंबर – २०२५
POLITICAL SCIENCE (Special Paper - XIV)
Introduction to International Politics (BA221664)

वार, दिनांकः गुरूवार, ३०-१०-२०२५ कमाल गुणः ४०

वेळः दुपारी १२:०० ते ०२:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) संयुक्त राष्ट्रासंघटनेचे कोणते प्रमुख अंग आहे?
अ) सुरक्षा समिती ब) अन्न व कृषी संघटना
क) आंतरराष्ट्रीय मजूर संघटना ड) जागतिक आरोग्य संघटना

२) एक ध्रुवीय जगाचा उदय कोणत्या सालात झाला?
अ) १९८५ ब) १९९१
क) १९९५ ड) १९९९

३) खालीलपैकी कोणत्या देशास अलीकडेच 'सार्क' संघटनेत प्रवेश देण्यात आला आहे?
अ) अफगाणिस्तान ब) चीन
क) म्यानमार ड) थायलंड

४) सत्तासंतुलनाचा उद्देश काय आहे?
अ) शांतता व सुरक्षितता ब) शांतता व सत्ता
क) सुरक्षितता व संघर्ष ड) सत्ता व संघर्ष

५) 'एशियन' कोणत्या साली अस्तित्त्वात आली?
अ) १९६० ब) १९६७
क) १९७५ ड) १९८०

६) सध्या संयुक्त राष्ट्रसंघाचे महासचिव कोण आहेत?
अ) बुत्रोस बुत्रोस घाली ब) अंतोनियो गुटेर्स
क) कोफी अन्नान ड) बन कि मून

७) सिमला करार कोणत्या दोन देशामध्ये झाला?
अ) भारत–पाक ब) भारत–अमेरिका
क) भारत–श्रीलंका ड) भारत–भूतान

८) भारताने ––– या देशातील वांशिक संघर्ष मिटविण्यासाठी शांतीसेना पाठविली होती.

अ) अफगाणिस्थान ब) श्रीलंका

क) बांग्लादेश ड) तिबेट

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) संयुक्त राष्ट्राच्या महासभेची रचना स्पष्ट करा.

ब) सार्क (SAARC)

क) विभागीय सत्तासमतोल म्हणजे काय?

ड) सुरक्षा परिषदेचा नकाराधिकार म्हणजे काय?

इ) आंतरराष्ट्रीय कायद्याची उगमस्थाने

ई) भारत–नेपाळ मधील आर्थिक संबध स्पष्ट करा.

प्र.३ अ) संयुक्त राष्ट्राची उद्दीष्ट्ये सांगून त्याची रचना स्पष्ट करा. १०

किंवा

ब) शीत–युद्धोत्तर जागतिक व्यवस्था एकध्रुवीय कि बहुध्रुवीय? चर्चा करा.

प्र.४ सत्ता संतुलन म्हणजे काय? सत्तासमतोलाची तंत्रे स्पष्ट करा. १०

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: October/November – 2025
POLITICAL SCIENCE (Special Paper – XIV)
Introduction to International Politics (BA221664)

Day & Date: Thursday, 30-10-2025 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) Which is the Chief Element of United Nation?
a) Security Council b) F.A.O.
c) I.L.O. d) W.H.O.

2) In which year did the unipolar world exist?
a) 1985 b) 1991
c) 1995 d) 1999

3) Which one of the Following Countries is Recently Admitted to SAARC?
a) Afghanistan b) China
c) Myanmar d) Thailand

4) What is The Purpose of Balance of Power?
a) Peace and Security b) Peace and Power
c) Security and Conflict d) Power and Conflict

5) When 'ASEAN' came into existence?
a) 1960 b) 1967
c) 1975 d) 1980

6) Who is the Present U.N.'s General Secretary?
a) Butrus Butrus Ghali b) Antonio Guterres
c) Kofi Ananan d) Ban ki Moon

7) Shimla Pact took place between which two nations?
a) Indo- Pak b) Indo- America
c) Indo- Sri Lanka d) Indo- Bhutan

8) India had send the peace Keeping force at _____ to maintain communal crisis.
a) Afghanistan b) Sri Lanka
c) Bangladesh d) Tibet

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

a) Explain the Structure of General Assembly of U.N.
b) SAARC
c) What is Regional Balance of Power?
d) What is Veto-Power of Security Council?
e) Sources International Law.
f) Explain the India- Nepal Economic Relation.

Q.3 a) Explain the objective and structure of the United Nations. **10**

OR

b) Illustrate whether the post-cold war system is unipolar or Multi-Polar.

Q.4 What is Balance of Power? Explain Techniques of Balance of Power. **10**

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र – VI) (नवीन) (CBCS) परीक्षाः ऑक्टोबर/नोव्हेंबर – २०२५
Psychology (Paper – XIII)
Counselling Psychology (BA221674)

वार, दिनांक : गुरूवार, ३०-१०-२०२५ कमाल गुणः ४०
वेळः दुपारी १२:00 ते 0२:00

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) मार्गदर्शन आणि समुपदेशन यातील भेद म्हणजे मार्गदर्शन केंद्रात मूल्य निवडीची मदत केली जाते तर समुपदेशक ––– चे सहाय्य करतो.
अ) सुधारणा ब) बदल
क) सहकार्य ड) यापैकी नाही

२) ––– ही गतिमान प्रक्रिया असून विविध सिद्धांत व पद्धती अवलंब केल्याने गतिशील बनते.
अ) व्यक्तिमत्त्व ब) समुपदेशन
क) पंचघटक ड) यापैकी नाही

३) सल्ला व समुपदेशन सापेक्षता नविन ––– आहे.
अ) व्यवसाय ब) धंदा
क) पेशा ड) नोकरी

४) विथर आणि यंग (१९९६) यांच्या मते अनेक विद्यार्थी समुपदेशन क्षेत्राकडे आकर्षित होतात. परंतु काहीच्या मध्ये गंभीर व्यक्तिभाव आणि –––.
अ) ऋणात्मक ब) तटस्थ
क) समायोजन ड) वरीलपैकी नाही

५) हॉलंड (1997) च्या मते विशिष्ट व्यक्तिमत्व प्रकार खात्रीशीर ––– पर्यावरणाशी उत्कृष्ठ कार्याकडे आकर्षित होते.
अ) व्यावसायिक ब) अभिवृत्ती
क) बुद्धीमत्ता ड) यापैकी नाही

६) मुलतः व्यावसायिक गुणवत्ता ––– प्रकार पडतात.
अ) एक ब) दोन
क) तीन ड) चार

७) सु–स्थिती प्रारूपावर आधारलेले समुपदेशन दृष्टीकोन हा ––– सिद्धांतावर आधारित आहे.

अ) बोधन – पातळी ब) परिहार – प्रभाव

क) चित्तविकृती ड) वरीलपैकी सर्व

८) तद्नभूतीचे ––– प्रकार पडतात. प्राथमिक आणि अध्यावत तद्नभूती होय.

अ) एक ब) दोन

क) तीन ड) चार

प्र.२ टिपा लिहा. (कोणत्याही चार) १२

अ) समुपदेशनाचा संक्षिप्त इतिहास सांगा.

ब) आरोपनाचे चार प्रकार सांगा.

क) 'सामाजिक कार्यकर्ता' व्याख्या सांगून कोण सामाजिक कार्यकर्ता बनु शकतो ते सांगा.

ड) समुपदेशन प्रक्रियेवर परिणाम करणारे घटक.

इ) परिणामकारक समुपदेशकाची वैयक्तिक गुणवत्ता सांगा.

ई) किशोरांना कारकीर्द घडविण्याचे समुपदेशन

प्र.३ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक) १०

अ) विवाह, जोडपी आणि कुटुंब समुपदेशन सविस्तरपणे वर्णन करा.

किंवा

ब) ''समुपदेशन'' व्याख्या द्या. समुपदेशनाची ऐतिहासिक पार्श्वभूमी स्पष्ट करा.

प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न. १०

समुपदेशनातील नाते संबंधाची निर्मिती करताना समुपदेशन प्रक्रियेवर परिणाम करणारे घटक सांगा.

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: October/November - 2025
Psychology (Paper – XIII)
Counselling Psychology (BA221674)

Day & Date: Thursday, 30-10-2025 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative from the options. 08

1) One distinction between guidance and counselling is that guidance centers on helping choose the value and counselling help them make __.
a) modification b) change
c) Co-operation d) none of these

2) _____ dynamic processes comes from using a variety of theories and methods.
a) Personality b) Counselling
c) Big Five d) None of these

3) Counselling is a relatively new _____.
a) Occupation b) Shop
c) Profession d) Job

4) According to Wither and Young (1996) A number of student attracted to professional counselling but appear to have serious personality and _____ problems.
a) Negative b) Neutral
c) Adjustment d) None of these

5) According to Holland (1997) specific personality types are attracted to and work best in certain _____ environment.
a) Vocational b) Attitude
c) Intelligence d) None of these

6) There are basically _____ types of professional credentials.
a) one b) two
c) three d) four

7) Counselling approach based on the wellness model is _____ Theory.
a) Cognitive level b) Solution focused
c) Psychotic disorder d) All the above

8) There are _____ types of empathy i.e. Primary and Advanced empathy.

a) one b) two
c) three d) four

Q.2 Write Short Notes. (Any Four) **12**

a) State in brief History of Counselling.
b) State four type of Attribution Model.
c) Define 'Social Worker' Who becomes a Social Worker?
d) Factors influence Counselling Process.
e) State personal qualities of an effective counselling.
f) Career counselling for Adolescent.

Q.3 Broad Question. (Any One) **10**

a) Describe Marriage couple and family counselling in details.

OR

b) Define 'Counselling' and explain Historical background of Counselling.

Q.4 Broad Question. **10**

Describe Building Counselling Relationship as well as factor effects the Counselling Process.

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र – VI) (नवीन) (CBCS) परीक्षाः ऑक्टोबर/नोव्हेंबर – २०२५
Philosophy (Special Paper – XIV)
Philosophy of Saints (BA221653)

वार, दिनांक : गुरूवार, ३०-१०-२०२५ कमाल गुणः ४०
वेळः दुपारी १२:00 ते 0२:00

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) शैव हा एक भारतीय ––– आहे.
अ) धर्म ब) संप्रदाय
क) मानवता ड) यापैकी नाही

२) ज्ञानयोग हे ––– संबंधीचे तत्त्वज्ञान आहे.
अ) कर्तव्य ब) भक्ती
क) ज्ञान ड) यापैकी नाही

३) संत कबीर हे ––– कालखंडातील विचारवंत होत.
अ) मध्ययुगीन ब) प्राचीन
क) आधुनिक ड) यापैकी नाही

४) संत ज्ञानेश्वर हे ––– संप्रदायाचे आद्य प्रवर्तक होत.
अ) वारकरी ब) सुफी
क) सुन्नी ड) शैव

५) दुरित म्हणजे ––– होय.
अ) चांगल्या गोष्टी ब) वाईट गोष्टी
क) नैतिक गोष्टी ड) यापैकी नाही

६) कर्मयोग, भक्तियोग आणि ज्ञानयोग ही परस्पर ––– आहेत.
अ) पूरक ब) विरोधी
क) व्याघाती ड) यापैकी नाही

७) हिंदूनुसार वेद ––– ने लिहीला.
अ) असुर ब) मानव
क) ईश्वर ड) यापैकी नाही

८) नाथ ––– प्रकारचे आहेत.

अ) सात ब) आठ

क) नऊ ड) दहा

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) भक्ती संकल्पना स्पष्ट करा.

ब) नाथ संप्रदायाची वैशिष्टये स्पष्ट करा.

क) सुफी संप्रदायाची वैशिष्टये स्पष्ट करा.

ड) सुन्नी संप्रदायाची वैशिष्टये स्पष्ट करा.

इ) सगुण भक्तीचे स्वरूप स्पष्ट करा.

ई) सद्‌गुरू संकल्पना स्पष्ट करा.

प्र.३ अ) वारकरी संप्रदायाचे समाजातील योगदान स्पष्ट करा. **१०**

किंवा

ब) मीराबाईंची 'मधुरा भक्ती' स्पष्ट करा.

प्र.४ सद्‌गुरू आणि धर्मगुरू यातील भेद स्पष्ट करा. **१०**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: October/November – 2025
Philosophy (Special Paper – XIV)
Philosophy of Saints (BA221653)

Day & Date: Thursday, 30-10-2025 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative from the options. **08**

1) Shaiva is an Indian _____.
a) Religion b) Cult
c) Humanity d) None of these

2) Dnyanayoga is philosophy of _____.
a) Duty b) Bhakti
c) Dnyana d) None of these

3) Saint Kabir is _____ period's thinker.
a) Medieval b) Ancient
c) Modern d) None of these

4) Saint Dnyaneshwara is a founder of _____ cult.
a) Varkari b) Sufi
c) Sunni d) Shaiva

5) Evil means _____.
a) Good things b) Bad things
c) Moral things d) None of these

6) Karmayoga, Bhaktiyoga and Dnyanayoga are mutually _____.
a) Complementary b) Contrary
c) Contradictory d) None of these

7) According to Hindu, Vedas are written by _____.
a) Devil b) Man
c) God d) None of these

8) Nathas are of _____ kinds.
a) Seven b) Eight
c) Nine d) Ten

Q.2 Write Short Answers. (Any Four) **12**

a) Explain the concept of bhakti?
b) Explain the characteristics of Nath cult.
c) Explain the characteristics of Sufi cult.
d) Explain the characteristics of Sunni cult.
e) Explain the nature of Saguna Bhakti.
f) Explain the concept of sadguru.

Q.3 a) Explain the Contribution of Varkari Cult to the Society. **10**

OR

b) Explain the Mirabai's Madhura bhakti.

Q.4 Distinguish between Sadguru and Dharmaguru. **10**

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र – VI) (नवीन) (CBCS) परीक्षाः ऑक्टोबर/नोव्हेंबर – २०२५
Sociology (Special Paper – XIV)
Sociology of Tribal Society (BA221685)

वार, दिनांक : गुरूवार, ३०-१०-२०२५ कमाल गुणः ४०
वेळः दुपारी १२:०० ते ०२:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) ''निश्चित उद्देशाच्या पूर्तीसाठी सादर साधन मात्र अशा विशुद्ध व्यावहारिक क्रिया व्यवस्थेला जादू असे म्हणतात'' ही व्याख्या कोणाची आहे?
अ) डॉ. एस. सी. दुबे ब) मॅलिनोवस्की
क) फ्रेजर ड) कीसिंग

२) ––– आदिवासी जमातीमध्ये 'जोमसिम' हा विधी करण्याची प्रथा आहे.
अ) संथाल ब) ठाकूर
क) गोंड ड) यापैकी नाही

३) खालीलपैकी आदिवासींना कोणत्या आरोग्य विषयक समस्या भेडसावतात?
अ) कुपोषण ब) व्यसनाधिनता
क) अस्वच्छता ड) वरील सर्व

४) महाराष्ट्रातील ––– जमातीचे हिंदूकरण झाल्याचे आढळून येते.
अ) गोंड ब) कोलाम
क) कोरकू ड) वरील सर्व

५) आदिवासींना शासकीय नोकरीमध्ये ––– जागा आरक्षित ठेवण्यात आले आहेत.
अ) ७.२% ब) ७.४%
क) ७.५% ड) ७.६%

६) केंद्र शासनाने ––– पासून 'आदिवासी महिला सशक्तिकरण' योजना सुरू केली?
अ) २००२ – २००३ ब) २००४ – २००५
क) १९८९ – १९९० ड) २००१ – २००२

७) देशातील एकूण आदिवासींपैकी १०.८५% लोक ––– जमातीचे आहेत.
अ) भिल्ल ब) संथाल
क) गोंड ड) कातकरी

८) ब्रिटिश सत्तेविरूद्धचा पहिला उठाव ––– जमातीने केला.
अ) भिल्ल ब) गोंड
क) महादेव कोळी ड) अ व क दोन्ही

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) आदिवासी चळवळीची कारणे सांगा.
ब) आदिवासींच्या आर्थिक क्रिया स्पष्ट करा.
क) संस्कृतीकरणाची संकल्पना स्पष्ट करा.
ड) आदिवासी मधील धार्मिक आचरण स्पष्ट करा.
इ) आदिवासी निरक्षरतेची कारणे सांगा.
ई) बिरसा मुंडा चळवळीची माहिती द्या.

प्र.३ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक) १०

अ) आदिवासी मधील विस्थापनाची समस्या विशद करा.

किंवा

ब) संथाल चळवळीची माहिती द्या.

प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न. १०

भारतातील आदिवासी विकास कार्यक्रम स्पष्ट करा.

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: October/November – 2025
Sociology (Special Paper – XIV)
Sociology of Tribal Society (BA221685)

Day & Date: Thursday, 30-10-2025 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative from the options. **08**

1) Whose definition is “Magic is a purely practical system of actions that are presented as a means to achieve a specific goal”?
a) Dr. S. C. Dubey b) Malinowski
c) Fraser d) Keesing

2) The _____ tribal community has a tradition of performing the ritual ‘Jomasim’.
a) Santhal b) Thakur
c) Gond d) None of these

3) Which of the following health problems do tribal communities face?
a) Malnutrition b) Addiction
c) Unsanitary d) All of the above

4) It is found that the _____ tribe of Maharashtra has been Hinduized.
a) Gond b) Kolam
c) Korku d) All of the above

5) _____ seats have been reserved for tribals in government jobs.
a) 7.2% b) 7.4%
c) 7.5% d) 7.6%

6) The Central Government started the ‘Tribal Women Empowerment’ scheme from _____.
a) 2002 - 2003 b) 2004 - 2005
c) 1989 - 1990 d) 2001 - 2002

7) 10.85% of the total tribal people in the country belong to the _____ tribe.
a) Bhil b) Santhal
c) Gond d) Katkari

8) The first uprising against the British rule was carried out by the _____ tribe.
a) Bhil b) Gond
c) Mahadev Koli d) Both a and c

Q.2 Write Short Answers. (Any Four) **12**

a) State the reasons for the tribal movement.
b) Explain the economic activities of the tribals.
c) Explain the concept of culture.
d) Explain the religious practices of the tribals.
e) State the reasons for tribal illiteracy.
f) Give information about the Birsa Munda movement.

Q.3 Broad Question. (Any One) **10**

a) Explain the problem of displacement among tribals.

OR

b) Give information about the Santhal Movement.

Q.4 Broad Question. **10**

Explain the tribal development program in India.

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: October/November - 2025
English Compulsory
Literary Mindscapes Volume - II (BA221600)

Day & Date: Friday, 31-10-2025 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) According to Lal Bahadur Shastri, we often succumb to the temptation of _____ without bothering to look to ourselves.
a) praising others b) decrying others
c) hating others d) imitating others

2) Ivan Dmitrich Aksionov was fond of _____.
a) dancing b) drinking
c) debating d) singing

3) In the poem "Endless Time", we are too poor to be _____.
a) late b) quick
c) unsuccessful d) successful

4) Who is the speaker in the poem "My Last Duchess"?
a) The Duchess b) The Count
c) The Duke d) The poet

5) The poem "Ode to Beauty" is a part of _____.
a) Endymion b) Lamia
c) The Eve of St. Agnes d) Isabella

6) The speaker in the poem "Tree at my Window" lowers the sash when _____ come on.
a) dust b) night
c) fog d) rain

7) Choose the correct reported speech of the sentence -Radha said, "I love Krishna."
a) Radha said that I loved Krishna.
b) Radha told that she had loved Krishna.
c) Radha said that she loved Krishna.
d) Radha told that I loved Krishna.

8) Which of the following sentence contains an adverbial of manner?

a) Ashok sold his car hurriedly yesterday.
b) Ashok often visits the college library.
c) Ashok will visit the college library in the next week.
d) Ashok sold his car in Pune yesterday.

Q.2 Answer the following questions in brief. (Any Four) **12**

a) Who, according to Lal Bahadur Shastri, is a good citizen?
b) What was the major change in the character of Aksionov in prison?
c) How does the poet convey the urgency and value of time in the poem "Endless Time"?
d) What is the theme of the poem "Tree at my Window"?
e) Explain the line 'A thing of beauty is a joy for ever'.
f) What qualities of the duchess are described in "My Last Duchess"?

Q.3 Answer the following question. (Any One) **10**

a) What are Literacy skills? Explain in detail the importance of Technology Literacy.

OR

b) Write in detail on Civic Literacy and Health Literacy.

Q.4 What are the major life skills? Explain the importance of leadership. **10**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: October/November – 2025
English (Special Paper – XV)
Literatures in English (BA221614)

Day & Date: Saturday, 01-11-2025 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. 08

1) The short story Wedding Preparation in the Country is written by _____.
a) Franza Kafka b) Maxim Gorky
c) Sudha Murthy d) Guy de Maupassant

2) Tanya, in the short story Twenty-Six Men and a Girl works as a _____.
a) receptionist b) clerk
c) waitress d) chambermaid

3) Chimamanda Ngozi Adichie is _____ writer, who writes in English.
a) Canadian b) Nigerian
c) Russian d) German

4) Who is the protagonist of Purple Hibiscus?
a) Jaja Achike b) Eugene Achike
c) Kambili Achike d) None of these

5) _____ is converted to Christianity by European missionaries at a young age.
a) Beatrice Achike (Mama) b) Eugene Achike
c) Aunty Ifeoma d) Kambili Achike

6) Lorraine Vivian Hansberry's A Raisin in the Sun is a _____.
a) realist drama b) absurd play
c) comic play d) none of these

7) Lorraine Vivian Hansberry's A Raisin in the Sun was first produced in _____.
a) 1960 b) 1959
c) 1955 d) 1961

8) What is the name of Walter Younger's wife?
a) Catherine b) Benetha
c) Tess d) Ruth

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

a) Write any four characteristic features of Afro-American drama.
b) What are the characteristic features of Nigerian novel?
c) What is the theme of The Luncheon by William Somerset Maugham?
d) How Did Mrs. Loisel manage to buy a diamond necklace to return it to Jeanne Forestier?
e) Why did the grandmother depend on her granddaughter to read the story?
f) Describe the girl Tanya in the short story Twenty-Six Men and a Girl.

Q.3 Answer the following question in detail. (Any One) **10**

a) Discuss the theme the importance of family in Lorraine Hansberry's A Raisin in the Sun.

OR

b) Describe the character of Walter Lee Younger in Lorraine Hansberry's A Raisin in the Sun.

Q.4 Answer the following question in detail. **10**

Write a detail note on the character of Kambili Achike in the novel Purple Hibiscus.

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र – VI) (नवीन) (CBCS) परीक्षाः ऑक्टोबर/नोव्हेंबर – २०२५
Hindi (Special Paper – XV)
Vyavaharik Hindi (BA221624)

वार, दिनांक : शनिवार, ०१-११-२०२५ कमाल गुणः ४०
वेळः दुपारी १२:०० ते ०२:००

सूचनाएँ : १) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।
२) दाईं ओर लिखे अंक प्रश्न के लिए निर्धारित अंक हैं।

प्र.१ निम्नलिखित पर्यायों में से उचित पर्याय चुनकर वाक्य फिर से लिखिए। ०८

१) अनुवाद शब्द में 'अनु' ––– है।
अ) प्रत्यय ब) उपसर्ग
क) विभक्ति ड) कारक

२) ––– में अनुवाद को पुनरूक्ति कहा गया है।
अ) शब्दकल्पद्रुम ब) शब्दार्थ चिंतामणि
क) शब्दार्थ कौस्तुभ ड) अष्टाध्यायी

३) 'ज्ञापित वास्तु के बारे में विशेष जानकारी ––– देता है।
अ) व्यापारी ब) बाज़ार
क) विज्ञापन ड) अनुस्मारक

४) "पहनों!पहनों!!पहनों!!! लखानी चप्पल पहनों। इस विज्ञापन में ––– तत्त्व है।
अ) ध्यानाकर्षण ब) स्मरण
क) सुझाव ड) विश्वास

५) माल की कीमत, गुण, मूल्य, नगद या उधार, कमीशन संबंधी जानकारी ––– पत्र से प्राप्त होती है।
अ) पूछताछ ब) क्रयादेश
क) भुगतान ड) शिकायती

६) माल संबंधी आदेश ––– कहलाता है।
अ) भुगतान ब) क्रयादेश
क) शिकायत ड) साख

७) अनुवाद के लिए अनुवादक के पास ––– भाषा का ज्ञान चाहिए।
अ) एक ब) दो

क) तीन ड) चार

८) किसी को सूचना देने के लिए किया गया किसी घटना का विस्तृत वर्णन ——— है।

अ) वृत्तांत लेखन ब) संस्मरण

क) यात्रावर्णन ड) इसमें से नहीं

प्र.२ लघुत्तरी प्रश्न। (कोई भी चार) १२

अ) बैंक में कौन–कौन से कार्यों के लिए हिंदी का प्रयोग कर सकते है?

ब) ईमेल कैसे लिखा जाता है?

क) अनुवाद का स्वरूप संक्षेप में लिखिए।

ड) विज्ञापन का अर्थ लिखकर एक परिभाषा लिखिए।

इ) आशु अनुवाद किसे कहते है?

ई) विज्ञापन का महत्त्व संक्षेप में लिखिए।

प्र.३ दीर्घोत्तरी प्रश्न। (कोई भी एक) १०

अ) विज्ञापन का अर्थ स्पष्ट करते हुए विज्ञापन के तत्त्वों स्पष्ट कीजिए।

अथवा

ब) सायली लाईट हाउस, गांधी रोड, पंढरपुर से लक्ष्मी ट्रेडर्स, मार्केट यार्ड, अकलूज को भुगतान करने संबंधी पहला पत्र लिखते है, पत्र का प्रारूप तैयार कीजिए।

प्र.४ अनुवादक के गुणों को स्पष्ट कीजिए। १०

SLR-DA-267

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: October/November - 2025
KANNADA (Special Paper – XV)
Study of Kannada Folk Literature (BA221634)

Day & Date: Saturday, 01-11-2025 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

ಪ್ರ.೧ ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರವನ್ನು ಆರಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ. ೦೮

೧) ಹಂತಿ ಪದಗಳು ಇವು – ಹಾಡುಗಳು
- ೧) ಹೆಂಗಸರ ೨) ಗಂಡಸರ
- ೩) ಮಕ್ಕಳ ೪) ಅರ್ಥವಿಲ್ಲದ

೨) ಕರ್ನಾಟಕ ಕರಾವಳಿಯ ಸಂಕೀರ್ಣ ಕಲೆ –
- ೧) ಯಕ್ಷಗಾನ ೨) ಬಯಲಾಟ
- ೩) ಸಣ್ಣಾಟ ೪) ದೊಡ್ಡಾಟ

೩) ಸಾಮೂಹಿಕ ಪುನರ್ ಸೃಷ್ಟಿ ಇದು ಜಾನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಒಂದು –
- ೧) ದೋಷ ೨) ಲಾಭ
- ೩) ಲಕ್ಷಣ ೪) ಹಾನಿ

೪) ಗಾದೆ – ಕೈ ಸಮ.
- ೧) ತತ್ವಪದ ೨) ಒಗಟು
- ೩) ವಚನ ೪) ವೇದ

೫) ಇದು ಹೆಂಗಸರ ಹಾಡು ಪ್ರಕಾರಕ್ಕೆ ಸೇರಿದೆ.
- ೧) ಡೊಳ್ಳಿನ ಪದ ೨) ಬುಲಾಯಿ
- ೩) ಕೋಲಾಟದ ಪದ ೪) ಹಂತಿ

೬) Folklore ಇದರ ಸಂವಾದಿ ಕನ್ನಡ ಪದ –
- ೧) ಗೊಂದಲ ೨) ಮನೆ
- ೩) ಜಾನಪದ ೪) ಕಟ್ಟಿಗೆ

೭) ಜಾನಪದವು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ – ಜ್ಞಾನವಾಗಿದೆ.
- ೧) ಅನಕ್ಷರರ ೨) ನಗರ ಜನರ
- ೩) ವೈದ್ಯರ ೪) ಸಾಗರ

೮) Folk ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ –

೧) ಶಾಲೆ ೨) ಅಂಗಳ

೩) ಮನೆ ೪) ಜನಪದ

ಪ್ರ.೨ ಟಿಪ್ಪಣಿ ಬರೆಯಿರಿ (ಬೇಕಾದ ನಾಲ್ಕಕ್ಕೆ) ೧೨

೧) ಗಂಡಸರ ಹಾಡುಗಳು

೨) ಜನಪದ

೩) ಯಕ್ಷಗಾನ

೪) ಹೆಂಗಸರ ಹಾಡುಗಳು

೫) ಶಿಷ್ಯ ಸಾಹಿತ್ಯ

೬) ಜಾನಪದ

ಪ್ರ.೩ ಪ್ರಬಂಧರೂಪದ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ. (ಬೇಕಾದ ಒಂದಕ್ಕೆ) ೧೦

೧) ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಶಿಷ್ಟ ಸಾಹಿತ್ಯ ಇವುಗಳಲ್ಲಿಯ ಸಂಬಂಧ ಮತ್ತು ವ್ಯತ್ಯಾಸವನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಿರಿ.

೨) ಗಾದೆ ಎಂದರೇನು? ಸೋದಾಹರಣವಾಗಿ ವಿವರಿಸಿರಿ.

ಪ್ರ.೪ ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಸುದೀರ್ಘವಾಗಿ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ ೧೦

ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಸವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಚರ್ಚಿಸಿರಿ.

Seat No.	

Set | P

बी.ए. (सत्र – VI) (नवीन) (CBCS) परीक्षाः ऑक्टोबर/नोव्हेंबर – २०२५
Marathi (Special Paper – XV)
Upyojit Marathi (Bhag-2) (BA221639)

वार, दिनांक : शनिवार, ०१-११-२०२५ कमाल गुणः४०
वेळः दुपारी १२:०० ते ०२:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) व्यापार आणि उद्योग यांचे सामान्य माणसाशी नाते जोडणारा दुवा म्हणजे ––– होय.
अ) पैसा ब) जाहिरात
क) वस्तू ड) बाजारपेठ

२) जाहिरातीचा मसुदा लिहिणाऱ्याला ––– चे चांगले ज्ञान हवे.
अ) सुलेखन ब) भाषेचे
क) विचाराचे ड) चिंतनाचे

३) खालीलपैकी दृश्य माध्यम ––– आहे.
अ) रेडिओ ब) संगणक
क) वृत्तपत्र ड) टि.व्ही

४) आकाशवाणीवरील जाहिरात केवळ ––– जाहिरात असते.
अ) दृश्य ब) श्राव्य
क) दृश्यश्राव्य ड) निरीक्षण

५) ग्रंथ परीक्षण करण्याची प्रथा ––– या मासिकाने सुरू केली.
अ) विविध ज्ञान विस्तार ब) भाषांत्तर
क) ललीत ड) अनुष्टूभ

६) आकाशवाणीवरील जाहिरातीसाठी ––– इतका वेळ असतो.
अ) १५–२० सेकंद ब) २५ ते ३० सेकंद
क) १५ ते २० मिनिटे ड) १० ते १५ मिनिटे

७) ग्रंथ परीक्षण म्हणजे नवप्रकाशित पुस्तकावरील ––– ही प्रतिक्रिया असते.
अ) टिका ब) ताजी
क) बातमी ड) प्रसिद्धी

८) भारतात ––– यांनी प्रथम ब्लॉगचा वापर केला.

अ) अमित अग्रवाल ब) अमित जयस्वाल

क) विजय भटकर ड) बील गेट्स

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) ग्रंथ परीक्षणाच्या अखेरीस कोणती माहिती वाचकाला दयावी लागते?

ब) जाहिरात प्रसाराची प्रमुख माध्यमे लिहा.

क) पॉवर पॉईंट प्रेझेंटेशन म्हणजे काय?

ड) निवेदन म्हणजे काय ते सांगून प्रकार लिहा.

इ) साहित्य कृतीच्या समिक्षणाचे प्रकार लिहा.

ई) आकाशवाणीसाठी कपडे धुण्याच्या साबणाची जाहिरात संहिता तयार करा.

प्र.३ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १०

१) आकाशवाणीवरील निवेदन कौशल्याचे स्वरूप आणि महत्त्व विशद करा.

किंवा

२) जाहिरात लेखनाचे महत्त्व सांगून जाहिरात लेखनाचे तंत्र आणि मंत्र स्पष्ट करा.

प्र.४ ग्रंथ परीक्षणाचे स्वरूप, महत्त्व व व्याप्ती स्पष्ट करा. १०

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र - VI) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: ऑक्टोबर / नोव्हेंबर – २०२५
Sanskrit (Special Paper - XV)
नाटक अभिज्ञानशालुन्तलम (१ – ४ अंक) (BA221681)

वार, दिनांकः शनिवार, 0१-११-२0२५ कमाल गुणः ४0

वेळः दुपारी १२:00 ते 0२:00

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ योग्यं पर्याय चित्वा वाक्यं पुनर्लिखत। 0८
योग्य पर्याय निवडून वाक्य पुन्हा लिहा.

१) शाकुन्तल नाटकाचा चवथा अंक ––– संधी आहे.
अ) प्रतिमुख ब) गर्भ
क) मुख ड) निर्वहण

२) असंशयं क्षत्रपरिग्रहक्षमा यदार्यमस्यामभिलाषि मे मनः। याठिकाणी क्षत्रपरिग्रहक्षमा हे विशेषण ––– ला दिले आहे.
अ) शकुंतला ब) अनसूया
क) मन ड) प्रियंवदा

३) अभिज्ञानशाकुन्तलम् मध्ये सर्वप्रथम विदूषकाचा प्रवेश ––– अंकात आहे.
अ) प्रथम ब) द्वितीय
क) चतुर्थ ड) प्रस्तावना

४) अनुमालिनीतीरम् इत्यत्र अनु शब्दस्य अर्थः ––– वर्तते।
अ) नदी ब) समीप
क) पश्चात् ड) लघु

५) शान्तमिदमाश्रमपदं स्फुरति च ––– कुतः फलमिस्याह?
अ) बाहुः ब) चक्षुः
क) नासिका ड) नेत्रं

६) सहकारतरू म्हणजे ––– होय.
अ) औदुम्बर ब) केसर
क) न्यग्रोध ड) आम्रवृक्ष

७) ––– हा कालिदासाचा नाटकातील नायक नाही.
अ) सर्वदमन ब) विक्रम
क) दुष्यंत ड) अग्निमित्र

८) यथा कस्यापि पिण्डखर्जूरैरूद्वेजितस्य ––– अभिलाषो भवेत्।
अ) तिंतिण्याम् ब) शकुंतलायाम्
क) चित्रे ड) पुत्रे

प्र.२ टिप्पणीं लिखत। (केवलं ४) १२
टिपा लिहा. (फक्त ४)
अ) मंगलाचरण
ब) कण्वमुनी
क) अभिज्ञान
ड) विदूषक
इ) कालिदास
ई) शिकारीचे फायदे

प्र.३ अ) अभिज्ञानाशाकुन्तलम् या नाटकाचे रसग्रहण आणि रामायणावरील उपजीव्यता स्पष्ट करा. १०

किंवा

ब) राजा दुष्यन्ताचे नाटकातील कथेनुरूप चरित्रचित्रण करा.

प्र.४ तृतीय अंकाचे रसग्रहण करा व मुख्य रसाची मीमांसा करा. १०

SLR-DA-270

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: October/November - 2025
Urdu (Special Paper – XV)
Urdu Ki Adbi Tehrikein (BA221691)

Day & Date: Saturday, 01-11-2025 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the left indicate full marks.

08

سوال نمبر.1. صحیح متبادل کا انتخاب کر کے جوابی پرچے میں لکھیئے۔

1) ترقی پسند ادب نے شہزادے کے سر سے تاج اُتار۔۔۔۔۔۔ کے سر پر سجادیا۔

A) دوشیزہ B) غلماں

C) مزدور D) بادشاہ

2) ترقی پسند مصنفین کی پہلی کل ہند کانفرنس کی صدارت کس نے کی؟

A) عبدالحق B) پریم چند

C) جواہر لال نہرو D) جوالہ پرشاد برق

3) شعلہ و شبنم کس کا شعری مجموعہ ہے؟

A) ساحر لدھیانوی B) ناصر کاظمی

C) فیض احمد فیض D) جوش ملیح آبادی

4) ان میں سے کون کا دل مارکس سے متاثر تھا؟

A) لینن B) والٹیر

C) افلاطون D) ڈونالڈ ٹرمپ

5) جدیدیت کی تحریک نے۔۔۔۔۔ کو، اُس کی ذہنی کیفیتوں کو، اس کے شعور اور لاشعور کو اہمیت دی۔

A) فرد B) سماج

C) ادب برائے سماج D) **ادب برائے معاشرہ۔**

6)ادب میں۔۔۔۔۔۔کے استعمال نے ماضی، حال اور مستقبل کی درمیانی سرحدوں کو توڑ ڈالا۔

A)صنائے بدائے　　B)شعور کی رو

C)علم معنی　　D)علم بلاغت

7)جدیدیت کی تحریک میں۔۔۔۔۔۔کا استعمال عام ہوا۔

A) تلمذ تلامذا　　B)علامتوں

C)کنایہ　　D)مافوق الفطرت

8)جدیدیت کی تحریک میں۔۔۔۔۔۔کہانی وجود میں آئی۔

A)روایتی　　B)الہامی

C)تجریدی　　D)حکایت

سوال نمبر.2. **مختصر جواب لکھیئے۔(کوئی چار)** **12**

1)ن۔م۔راشد کا تعارف لکھیئے۔

2)ناصر کاظمی کا تعارف لکھیئے۔

3)قرۃ العین حیدر کا تعارف لکھیئے۔

4)سعادت حسن منٹو کا تعارف لکھیئے۔

5)مخدوم محی الدین کا تعارف لکھیئے۔

6)علی سردار جعفری کا تعارف لکھیئے۔

سوال نمبر.3 مفصل جواب لکھیئے۔(کوئی ایک) **10**

1)ترقی پسند تحریک کی علمی وادبی خدمات کا محاکمہ کیجیئے۔

2)ترقی پسن تحریک کے اغراض ومقاصد پر طائرانہ نظر ڈالیے۔

سوال نمبر.4. **مفصل جواب لکھیئے۔** **10**

اردو میں جدیدیت کی تحریک کے آغاز وارتقاء کی تاریخ قلمبند کیجیئے۔

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र – VI) (नवीन) (CBCS) परीक्षाः ऑक्टोबर/नोव्हेंबर – २०२५
Ancient Indian History & Culture (Special Paper – XV)
Art and Architecture in Ancient India (BA221604)

वार, दिनांक : शनिवार, ०१-११-२०२५ कमाल गुणः ४०

वेळः दुपारी १२:०० ते ०२:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) देवगड नाचना आणि मुंब्रा येथील मंदिरे ––– काळातील आहेत.
अ) गुप्त ब) चालुक्य
क) चोल ड) चंदेल

२) भीमबेटका ––– राज्यात आहे.
अ) महाराष्ट्र ब) गुजरात
क) मध्य प्रदेश ड) राजस्थान

३) "भगवान बुद्ध आणि राहुल यांची भेट" दर्शवणारी पेंटिंग येथे आहे अजिंठ्याची लेणी क्रमांक –––.
अ) १६ ब) १७
क) १ ड) २

४) पट्टदकल येथील पापनाथ मंदिर ––– शैलीत बांधलेले आहे.
अ) द्राविड ब) नागर
क) वेसर ड) ओरिसा

५) स्तूपावरील चौकोनी रचनेला ––– म्हणतात.
अ) तोरण ब) हर्मिका
क) यष्टी ड) वेदिका

६) महाराष्ट्रात ––– लेणी सर्वात प्राचीन आहे.
अ) भाजे ब) कार्ले
क) पितळखोरा ड) वेरूळ

७) पाटलीपुत्राची तटबंदी ––– साहित्याने बनवली.
अ) दगड ब) विटा
क) लाकूड ड) लोखंड

८) जातक कथेवर आधारित चित्रे ––– येथे आहेत.

अ) बाग ब) बदामी

क) अजिंठा ड) तंजावर

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) अमरावती स्तूपाची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

ब) भाजे लेण्यांचे वैशिष्ट्य स्पष्ट करा.

क) बदामी लेण्यांची मुख्य वैशिष्ट्ये सांगा.

ड) वेसर शैलीची कला स्पष्ट करा.

इ) गुप्त काळातील शिल्पकला कलेवर एक टीप लिहा.

ई) कार्ले येथील चैत्यगृहाची मुख्य वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

प्र.३ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १०

अ) प्राचीन भारतीय चित्रकलेचे महत्त्वाचे वैशिष्ट्य सांगा.

किंवा

ब) उत्तर भारतीय मंदिर स्थापत्यकलेची गुप्त वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

प्र.४ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. १०

गुप्त काळातील मंदिर स्थापत्यकलेची उत्पत्ती आणि विकासाचे वर्णन करा.

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: October/November - 2025
Ancient Indian History & Culture (Special Paper – XV)
Art and Architecture in Ancient India (BA221604)

Day & Date: Saturday, 01-11-2025 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) The temples at Devgad, Nachana and Bhumara are belongs to _____ period.
a) Gupta b) Chalukya
c) Chola d) Chandela

2) Bhimbetka is in _____ state.
a) Maharashtra b) Gujarat
c) Madhya Pradesh d) Rajasthan

3) The painting depicting “Meeting of Lord Buddha & Rahul” is located in Cave no _____ of Ajanta.
a) 16 b) 17
c) 1 d) 2

4) The Papnath temple of Pattadkal is built in _____ style of temple.
a) Dravid b) Nagar
c) Vessar d) Orissa

5) The square structure on the stupa is called _____.
a) Toran b) Harmika
c) Yashti d) Vedika

6) _____ are the oldest caves in Maharashtra.
a) Bhaje b) Karle
c) Pitalkhore d) Ellora

7) The fortification wall of Patliputra made by _____ material.
a) Stone b) Bricks
c) Wood d) Iron

8) The paintings based on Jataka stories found at _____.
a) Bagh b) Badami
c) Ajanta d) Tanjavur

Q.2 Write Short Answers. (Any Four) **12**

a) Explain the features of Amaravati Stupa.
b) Describe the characteristic of bhaje caves.
c) State the main features of Badami Caves.
d) Explain the art of vesara style.
e) Write a note on the sculptural art of Gupta period.
f) Describe the main features of Chaityagriha at Karle.

Q.3 Answer the following question in detail. (Any One) **10**

a) State the Important Characteristic of Ancient Indian Paintings.

OR

b) Explain the slientent features of North Indian Temple architecture.

Q.4 Answer the following question in detail. **10**

Describe the origin and development of Temple architecture in Gupta Period.

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र – VI) (नवीन) (CBCS) परीक्षाः ऑक्टोबर/नोव्हेंबर – २०२५
Economics (Special Paper – XV)
Economics of Development - II (BA221609)

वार, दिनांक : शनिवार, ०१-११-२०२५ कमाल गुणः ४०
वेळः दुपारी १२:०० ते ०२:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) ––– हा विदेशी भांडवलाचा प्रकार आहे.
अ) थेट विदेशी गुंतवणूक ब) विदेशी सहयोगाने गुंतवणूक
क) बाह्य व्यापारी कर्ज ड) वरील सर्व

२) ––– ही आंतरराष्ट्रीय संस्था आहे.
अ) आंतरराष्ट्रीय नाणेनिधी ब) जागतिक बँक
क) आशियाई विकास बँक ड) वरील सर्व

३) अंतर्गत व्यापाराला ––– असे म्हणतात.
अ) आंतरप्रादेशिक व्यापार ब) आंतरराज्य व्यापार
क) आंतर विभागीय व्यापार ड) वरील सर्व

४) ––– अर्थतज्ञांनी मुक्त व्यापार धोरणाचा पुरस्कार केला.
अ) सनातनवादी ब) आधुनिक
क) मध्ययुगीन ड) यापैकी नाही

५) ––– व्यापार धोरणात सरकारचा कोणताही हस्तक्षेप नसतो.
अ) नैसर्गिक ब) मुक्त
क) राजकीय ड) यापैकी नाही

६) चलन विषयक धोरण ––– राबवते.
अ) स्टेट बँक ब) भू विकास बँक
क) मध्यवर्ती बँक ड) यापैकी नाही

७) ––– मुळे पर्यावरणाचा ऱ्हास होतो.
अ) औद्योगिकीकरण ब) शहरीकरण
क) जंगलतोड ड) वरील सर्व

८) शाश्वत विकासाचे ––– हे निकष आहेत.

अ) पर्यावरण संवर्धन ब) प्रदूषणात घट

क) उत्पादकतेत वाढ ड) वरील सर्व

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) विदेशी भांडवल

ब) आंतरराष्ट्रीय व्यापार

क) तुटीचा अर्थभरणा

ड) शाश्वत विकास

इ) विदेशी भांडवलाचे प्रकार

ई) सुरक्षित व्यापाराचे गुण

प्र.३ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक) १०

अ) पर्यावरण संरक्षणासाठी उपाय योजना स्पष्ट करा.

किंवा

ब) आर्थिक विकासात विदेशी भांडवलाची भूमिका स्पष्ट करा.

प्र.४ बहुराष्ट्रीय कंपन्यांची आर्थिक विकासातील भूमिका स्पष्ट करा. १०

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: October/November - 2025
Economics (Special Paper – XV)
Economics of Development - II (BA221609)

Day & Date: Saturday, 01-11-2025 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) _____ this is a type of foreign capital.
a) Foreign direct investment
b) Investment with foreign Co - Operation
c) External trade debt
d) All of the above

2) _____ this is an International Organization.
a) International Monetary Fund
b) World Bank
c) Asian development Bank
d) All of the above

3) Internal trade is called _____.
a) Inter-regional trade b) Interstate trade
c) Inter departmental trade d) All of the above

4) _____ economists advocated a free trade policy.
a) Classical b) Neo- classical
c) Medival d) None of these

5) There is no government intervention in _____ trade policy.
a) Natural b) Free
c) Political d) None of these

6) Monetary policy is implemented by the _____ bank.
a) State Bank b) Land development Bank
c) Central Bank d) None of these

7) _____ Causes environmental degradation.
a) Industrialization b) Urbanization
c) Deforestation d) All of the above

8) The criteria for sustainable development are _____.

a) Environmental conservation
b) Reduction in pollution
c) Increased productivity
d) All of the above

Q.2 Answer the following questions. (Any Four) **12**

a) Foreign capital
b) International trade
c) Deficit financing
d) Sustainable development
e) Types of foreign capital
f) Qualities of safe trading

Q.3 Answer the following questions (Any One) **10**

a) Explain the measures for environmental protection?

OR

b) Explain the role of foreign capital in economic development?

Q.4 Explain the role of multinational companies in economic development? **10**

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र – VI) (नवीन) (CBCS) परीक्षाः ऑक्टोबर/नोव्हेंबर – २०२५
History (Special Paper–XV)
History of Modern World (1870 - 2000 A.D) (BA221629)

वार, दिनांक : शनिवार, ०१-११-२०२५ कमाल गुणः ४०

वेळः दुपारी १२:०० ते ०२:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) दंडुका धारण केलेला रोमन अधिकारी हे ––– पक्षाचे बोधचिन्ह होते.
अ) नाझी ब) फॅसिस्ट
क) साम्यवादी ड) डेमॉक्रॅटिक

२) 'माझा लढा' हे ––– याचे आत्मचरित्र आहे.
अ) मुसोलिनी ब) केमाल पाशा
क) हिटलर ड) स्टॅलिन

३) इ.स. ––– मध्ये दुसऱ्या महायुद्धाचा शेवट झाला.
अ) १९३० ब) १९३५
क) १९४० ड) १९४५

४) ––– या राष्ट्राने अमेरिकेच्या पर्ल हार्बर या नाविक तळावर हल्ला केला.
अ) जपान ब) रशिया
क) इटली ड) जर्मनी

५) ––– व रशिया या दोन महासत्तांमधील तणाव म्हणजे शीतयुद्ध होय.
अ) अमेरिका ब) चीन
क) इंग्लंड ड) जपान

६) इ.स. ––– साली संयुक्त राष्ट्र संघटनेची स्थापना झाली.
अ) १९२५ ब) १९३१
क) १९४५ ड) १९७२

७) आंतरराष्ट्रीय न्यायालय ––– येथे आहे.
अ) रोम ब) न्यूयॉर्क
क) पॅरिस ड) हेग

८) ––– च्या पुढाकाराने नाटो (NATO) करार घडून आला.
अ) अमेरिका ब) युक्रेन
क) भारत ड) रशिया

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) नाझी पक्षाचे तत्त्वज्ञान स्पष्ट करा.
ब) केमालपाशाच्या धार्मिक सुधारणा सांगा.
क) पर्ल हार्बर वरील हल्ल्याची थोडक्यात माहिती द्या.
ड) शीतयुद्धाची कोणतीही दोन कारणे स्पष्ट करा.
इ) संयुक्त राष्ट्र संघटनेची उद्दिष्टये सांगा.
ई) जागतिक आरोग्य संघटनेची थोडक्यात माहिती द्या.

प्र.३ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १०

अ) मुसोलिनीचे अंतर्गत धोरण स्पष्ट करा.

किंवा

ब) शीतयुद्धाचे परिणाम स्पष्ट करा.

प्र.४ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. १०

दुसऱ्या महायुद्धाची कारणे स्पष्ट करा.

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: October/November - 2025
History (Special Paper – XV)
History of Modern World (1870 - 2000 A.D.) (BA221629)

Day & Date: Saturday, 01-11-2025 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) The Roman officer holding the baton symbol of _____ Party.
a) Nazi b) Fascist
c) Communist d) Democratic

2) Mein Kampf was the autobiography of _____.
a) Mussolini b) Kemal Pasha
c) Hitler d) Stalin

3) The World War II was ended in _____ A. D.
a) 1930 b) 1935
c) 1940 d) 1945

4) _____ attacked the American navel base Pearl Harbor.
a) Japan b) Russia
c) Italy d) Germany

5) The tension between the _____ and Russia is the Cold war.
a) America b) China
c) England d) Japan

6) UNO established in _____ A. D.
a) 1925 b) 1931
c) 1945 d) 1972

7) International Court of Justice is located at _____.
a) Rome b) New York
c) Paris d) Hague

8) The NATO pact was signed the initiative of _____.
a) America b) Ukraine
c) India d) Russia

Q.2 Write Short Answers. (Any Four) **12**

a) Explain the Nazi philosophy.
b) State the religious reforms of Kemal pasha.
c) Give the short information about attack on Pearl Harbour.
d) Explain the any two cases of Cold war.
e) State the objectives of UNO.
f) Give the information about World Health Organization.

Q.3 Answer the following question in detail. (Any One) **10**

a) Explain the internal policy of Mussolini.

OR

b) Explain the effects of Cold War.

Q.4 Answer the following question in detail. **10**

Explain the causes of World War II.

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र – VI) (नवीन) (CBCS) परीक्षाः ऑक्टोबर/नोव्हेंबर – २०२५
Political Science (Special Paper–XV)
Comparative Government& Politics (BA221665)

वार, दिनांक : शनिवार, ०१-११-२०२५ कमाल गुणः ४०

वेळः दुपारी १२:०० ते ०२:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) पुढीलपैकी कोणत्या सभागृहामध्ये वंशपरंपरेच्या सदस्यत्वाचे तत्त्व स्वीकारले आहे?
अ) सिनेट ब) प्रतिनिधीगृह
क) उमरावगृह ड) यापैकी नाही

२) खाली दिलेल्यापैकी कोणत्या वरिष्ठ सभागृहाला सर्वात कमी अधिकार आहेत?
अ) अमेरिकेच्या सिनेट ब) इंग्लंड उमराव गृह
क) स्वित्झर्लंडचे राज्यसभा ड) यापैकी नाही

३) खालीलपैकी कोणत्या देशात द्विपक्ष पद्धती आहे?
अ) अमेरिका ब) इंग्लंड
क) पर्याय अ व ब ड) स्वित्झर्लंड

४) खाली दिलेल्यापैकी कोणते इंग्लंडच्या एकात्म व्यवस्थेचे वैशिष्टये आहे?
अ) अधिकार वाटणी
ब) संविधानाची सर्वोच्चता
क) संघ व राज्यांसाठी एकच संविधान
ड) संसदेची सर्वोच्चता

५) खाली दिलेल्यापैकी कोणता राजकीय पक्ष इंग्लंडशी संबंधीत आहे.
अ) रिपब्लिकन पक्ष ब) मजूर पक्ष
क) डेमोक्रॅटिक पक्ष ड) यापैकी नाही

६) खालीलपैकी कोणत्या देशाच्या न्यायसंस्थेशी मार्बरी विरूद्ध मॅडिसन हा खटला संबंधीत आहे?
अ) अमेरिका ब) स्वित्झर्लंड
क) इंग्लंड ड) यापैकी नाही

७) खालीलपैकी कोणती जोडी अचूकपणे जुळलेली आहे, ते सांगाः
अ) अमेरिका – सिनेट आणि हाऊस ऑफ रिप्रेसेंटेटिव्ह
ब) इंग्लंड – हाऊस ऑफ लॉर्ड्स आणि नॅशनल कौन्सिल
क) स्वित्झर्लंड – कौन्सिल ऑफ स्टेट आणि हाऊस ऑफ कॉमन्स
ड) यापैकी नाही

८) खालीलपैकी विसंगत जोडी ओळखा?
अ) अमेरिका – डेमोक्रॅटिक पक्ष ब) इंग्लंड – मजूर पक्ष
क) स्वित्झर्लंड – हुजूर पक्ष ड) यापैकी नाही

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) न्यायालयीन पुनर्विलोकन म्हणजे काय?
ब) न्यायालयीन स्वातंत्र अर्थ.
क) अमेरिकेतील प्रतिनिधीगृहाची रचना.
ड) इंग्लंड मधील उमरावगृहाची रचना.
इ) इंग्लंड मधील मजूर पक्ष.
ई) स्विस संघराज्य पद्धती.

प्र.३ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक) १०

अ) इंग्लंडच्या संसदेची अधिकार व कामे सविस्तर लिहा.

किंवा

ब) स्वित्झर्लंड मधील बहुपक्ष पद्धतीवर चर्चा करा.

प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न. १०

स्वित्झर्लंड मधील संघराज्यपद्धती व संघराज्याची वैशिष्टये सविस्तर लिहा.

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: October/November - 2025
Political Science (Special Paper – XV)
Comparative Government and Politics (BA221665)

Day & Date: Saturday, 01-11-2025 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) Which of the following houses has adopted the principle of hereditary membership?
a) Senate b) House of Representative
c) House of Lords d) None of the above

2) Which of the following upper houses has the least powers?
a) Senate-USA
b) England-House of Lords
c) Council of State-Switzerland
d) None of the above

3) Which of the following countries has a two-party system?
a) USA b) England
c) Alternative A & B d) Switzerland

4) Which of the following is a characteristic of England's unitary system?
a) Division of powers
b) Supremacy of constitution
c) Single constitution for union and State
d) Parliamentary Supremacy

5) Which of the following political parties is related to England?
a) Republican Party b) Labour Party
c) Democratic Party d) None of the above

6) The case of Marbury v. Madison is related to the judiciary of which of the following countries?
a) USA b) Switzerland
c) England d) None of the above

7) Which among the following pairs is correctly matched?
a) U.S.- Senate & House of Representative
b) U.K.- House of Lords & National Council
c) Switzerland- Council of States & House of Commons
d) None of the above

8) Which of the following incorrect pairs?
a) USA - Democratic Party
b) UK - Labour Party
c) Switzerland - Conservative Party
d) None of the above

Q.2 Write Short Answers. (Any Four) **12**

a) What is Judicial Review?
b) Meaning of Judicial Liberty.
c) Structure of the House of Representatives in the USA.
d) Structure of the House of Lords in the UK.
e) Labour Party in England.
f) Swiss Federal System.

Q.3 Answer the following question in detail. (Any One) **10**

a) Write in detail the powers and functions of the Parliament of England.

OR

b) Discuss the multi party system in Switzerland.

Q.4 Answer the following question in detail. **10**

Write in detail about the federal system and the features of the federal system in Switzerland.

Seat No.	

Set P

बी.ए. (सत्र – VI) (नवीन) (CBCS) परीक्षाः ऑक्टोबर/नोव्हेंबर – २०२५
Psychology (Paper – XIV)
Psychological Assessment (BA221675)

वार, दिनांक : शनिवार, ०१-११-२०२५ कमाल गुणः ४०
वेळः दुपारी १२:०० ते ०२:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) ––– यांच्या बुद्धीमापन चाचणीचे शाब्दिक आणि अशाब्दिक असे दोन विभाग आहेत.
अ) बिने – सायमन ब) वेश्लर
क) स्टॅनफोर्ड – बिने ड) वुंट

२) संदिग्ध किंवा अरचित उद्दीपकांचा वापर करून ––– चाचण्या व्यक्तित्त्वाचे मापन करतात.
अ) प्रक्षेपन ब) बुद्धिमापन
क) दृष्टीकोन ड) अभिक्षमता

३) MMPI-2 मध्ये ––– होकारात्मक विधानांचा समावेश आहे.
अ) ४२१ ब) २०१
क) ५६७ ड) १९०

४) बुद्धीगुणांक = ———————

अ) $\frac{\text{मानसिक वय}}{\text{शारीरीक वय}}$ ब) $\frac{\text{मानसिक वय}}{\text{शारीरीक वय}} \times १००$

क) $\frac{\text{शारीरीक वय}}{\text{मानसिक वय}}$ ड) $\frac{\text{शारीरीक वय}}{\text{मानसिक वय}} \times १००$

५) स्टॅनफोर्ड – बिनेची दुसरी आवृत्ती ––– साली प्रकाशित झाली.
अ) १९०५ ब) १९६०
क) १९३७ ड) १९१६

६) शाईचे डाग तंत्र ––– यांनी विकसीत केले.
अ) वुंट ब) रोर्शा
क) बिने ड) वेश्लर

७) रोटर यांच्या अपूर्ण वाक्य चाचणीमध्ये ––– विधानाचा समावेश आहे.
अ) ४0 ब) ५0
क) ४५ ड) ३३

८) बिनेच्या चाचणीमध्ये प्रौढांचे शारीरीक वय ––– मानले आहे.
अ) १५ ब) १८
क) १६ ड) २0

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) प्रक्षेपन तंत्र म्हणजे काय?
ब) स्ट्रॉग यांची अभिरूची शोधिका स्पष्ट करा.
क) MMPI-2 चे वर्णन करा.
ड) चित्र अवबोधन चाचणी.
इ) स्टॅनफोर्ड – बिने बुद्धीमापन चाचण्या.
ई) १६ व्यक्तिमत्त्व घटक प्रश्नावली.

प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १0

अ) वेश्लरच्या बुद्धीमापन चाचण्यांचा आढावा घ्या.

किंवा

ब) भेदक अभिक्षमता चाचणी तसेच वैद्यकीय कॉलेज प्रवेश चाचणी स्पष्ट करा.

प्र.४ प्रक्षेपन तंत्र म्हणून रोर्शा यांच्या शाईच्या डागांची कल्पना स्पष्ट करा. १0

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: October/November - 2025
Psychology (Paper – XIV)
Psychological Assessment (BA221675)

Day & Date: Saturday, 01-11-2025 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) Verbal and nonverbal subtest are the two part of _____ IQ test.
a) Binet-Simon b) Wechsler
c) Stanford-Binet d) Wundt

2) For the assessment of personality _____ test used ambiguous or unstructured stimulus.
a) Projective b) IQ
c) Attitude d) Aptitude

3) There are _____ affirmative statement is MMPI-2.
a) 421 b) 201
c) 567 d) 190

4) IQ = ————

a) $\frac{MA}{CA}$ b) $\frac{MA}{CA} \times 100$

c) $\frac{CA}{MA}$ d) $\frac{CA}{MA} \times 100$

5) The second edition of Stanford-Binet test was published in _____.
a) 1905 b) 1960
c) 1937 d) 1916

6) Inkblot technique was developed by _____.
a) Wundt b) Rorschach
c) Binet d) Wechsler

7) There are _____ sentence in Rotter incomplete sentence blank.
a) 40 b) 50
c) 45 d) 33

8) In the Binet scale the adult chronological age assumed is _____.
a) 15 b) 18
c) 16 d) 20

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

a) What is projective technique?
b) Explain strong interest inventory.
c) Describe MMPI-2.
d) Nature of thematic apperception test.
e) Stanford-Binet intelligence scale.
f) Sixteen personality factor questionnaire.

Q.3 Answer the following question. (Any One) **10**

a) Take a brief account of Wechsler intelligence scales.

OR

b) Explain DAT and medical college admission test.

Q.4 Explain in brief Rorschach inkblot test as a projective technique. **10**

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र – VI) (नवीन) (CBCS) परीक्षाः ऑक्टोबर/नोव्हेंबर – २०२५
Philosophy (Special Paper–XV)
Political philosophy (BA221654)

वार, दिनांक : शनिवार, ०१-११-२०२५ कमाल गुणः ४०
वेळः दुपारी १२:०० ते ०२:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) 'राजकीय विचारसरणींचा आदर्शनिष्ठ अभ्यास' हा ––– चा अभ्यास विषय आहे.
अ) भूगोल ब) तर्कशास्त्र
क) राजकीय तत्त्वज्ञान ड) समाजशास्त्र

२) राज्यघटनेचे ––– प्रकार आहेत.
अ) चार ब) पाच
क) सहा ड) सात

३) क्रांतीवाद हा राजकीय ––– चा एक प्रकार आहे.
अ) विसंगती ब) कृती
क) संदिग्धता ड) यापैकी नाही

४) 'राजकीय आदर्शाचा अभ्यास' हा ––– तत्त्वज्ञान हा अभ्यास विषय आहे.
अ) राजकीय ब) सामाजिक
क) धार्मिक ड) शास्त्रीय

५) 'राजकारणाचा अभ्यास' हा ––– चा अभ्यास विषय आहे.
अ) अर्थशास्त्र ब) राज्यशास्त्र
क) शिक्षणशास्त्र ड) इतिहास

६) घटना म्हणजे राष्ट्राचा ––– कायदा होय.
अ) सर्वोच्च ब) कमी दर्जाचा
क) निरूपयोगी ड) यापैकी नाही

७) ––– हा ग्रंथ मार्क्स ने लिहिला.
अ) मॅथेमॅटिका ब) इथिका
क) कॅपिटल ड) रिपब्लिक

८) ––– हा ग्रंथ प्लेटोने लिहिला.

अ) द. लॉज ब) ट्रॅक्टॅटस

क) इन्व्हेस्टीगेशन ड) यापैकी नाही

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) राजकीय तत्त्वज्ञानाचा अभ्यास विषय स्पष्ट करा.

ब) लोकशाहीची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

क) सर्वोदयाची व्याख्या द्या.

ड) न्याय म्हणजे काय?

इ) आरक्षण म्हणजे काय?

ई) 'मूलभूत हक्क' यावर थोडक्यात टीप लिहा.

प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १०

अ) भारतीय संविधानाच्या संदर्भात राजकीय आदर्श स्पष्ट करा.

किंवा

ब) घटनावादाची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

प्र.४ आंतरराष्ट्रवाद आणि विश्व शासन यातील भेद स्पष्ट करा. १०

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: October/November - 2025
Philosophy (Special Paper – XV)
Political philosophy (BA221654)

Day & Date: Saturday, 01-11-2025 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) 'Normative study of political ideology' is the subject matter of _____.
a) Geography b) Logic
c) Political philosophy d) Sociology

2) There are _____ types of constitution.
a) Four b) Five
c) Six d) Seven

3) Revolution is a kind of political _____.
a) Inconsistency b) Action
c) Vagueness d) None of these

4) 'Study of political norms', Is the subject matter of _____ philosophy.
a) Political b) Social
c) Religious d) Scientific

5) 'Study of politics' is the subject matter of _____.
a) Economics b) Political science
c) Education d) History

6) Constitution is the _____ law of the nation.
a) Highest b) Lowest
c) Useless d) None of these

7) _____ is written by Marx.
a) Mathematica b) Ethica
c) Capital d) Republic

8) _____ is written by Plato.
a) The laws b) Tractatus
c) Investigation d) None of these

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

a) Explain the subject matter of political philosophy.
b) Explain the characteristics of democracy.
c) Define Sarvodaya.
d) What is justice?
e) What is reservation?
f) Write short note on 'Fundamental Rights'.

Q.3 Answer the following question. (Any One) **10**

a) Explain Political ideals with reference to Indian Constitution.

OR

b) Explain the characteristics of Constitutionalism.

Q.4 Distinguish between internationalism and world government. **10**

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र – VI) (नवीन) (CBCS) परीक्षाः ऑक्टोबर/नोव्हेंबर – २०२५
Sociology (Special Paper–XV)
Industrial Sociology (BA221686)

वार, दिनांक : शनिवार, ०१-११-२०२५ कमाल गुणः ४०

वेळः दुपारी १२:०० ते ०२:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) खालीलपैकी कोणता दिवस आंतरराष्ट्रीय कामगार दिन म्हणून साजरा केला जातो?
अ) ५ एप्रिल ब) १ मे
क) १५ जून ड) १ ऑगस्ट

२) खालीलपैकी कोणी कामगारांच्या आकांक्षाचे वर्गीकरण केले आहे?
अ) ई. व्ही. स्नायडर ब) ए. एच. मास्लो
क) व्ही. व्ही. गिरी ड) मॅक्सवेबर

३) भारतात सर्वप्रथम कामगार संघटनेची स्थापना ––– यांनी केली.
अ) व्ही. व्ही. गिरी ब) मानवेंद्रनाथ रॉय
क) एन. एम. लोखंडे ड) ज्योती बसू

४) खालीलपैकी ––– हे कामगार संघटनेचे कार्य नाही.
अ) लढाऊ कार्य ब) सहकारी कार्य
क) राजकीय कार्य ड) धार्मिक कार्य

५) औद्योगिक कलह निवारण कायदा ––– या वर्षी संमत करण्यात आला.
अ) १९४७ ब) १९४८
क) १९४९ ड) १९५०

६) खालीलपैकी ––– हे औद्योगिक कलह निवारण्याचे मार्ग आहेत.
अ) तडजोड ब) मध्यस्थी/लवाद
क) कायदेशीर मार्ग ड) यापैकी सर्व

७) उत्पादन प्रक्रियेतील अंतिम बिंदू पर्यंत सर्व क्रिया यंत्रांच्या सहाय्याने केल्या जाणे म्हणजे ––– होय.

अ) स्वयंचलीकरण ब) खाजगीकरण

क) आधुनिकीकरण ड) यापैकी नाही

८) देशाच्या राजकीय सीमेबाहेर आर्थिक व्यवहारांचा, व्यापारांचा विस्तार करणे म्हणजे ––– होय.

अ) उदारीकरण ब) खाजगीकरण

क) जागतिकीकरण ड) आधुनिकीकरण

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) कामगाराच्या आकांक्षा.

ब) मजबूत कामगार संघटनेच्या आवश्यक बाबी.

क) कामगार संघटनेची कार्ये.

ड) स्वयंचलीकरणाचे परिणाम.

इ) सामुहिक सौदेबाजी.

ई) कामगारांवरील ताण–तणाव.

प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १०

अ) कामगार संघटनेची व्याख्या देऊन व्यवस्थापनाद्वारे कामगार संघटनेविरूद्ध अवलंबण्यात येणारे डावपेच विशद करा.

किंवा

ब) औद्योगिक कलह म्हणजे काय ते सांगून औद्योगिक कलहाची कारणे व परिणाम स्पष्ट करा.

प्र.४ जागतिकीकरणाचा अर्थ सांगून जागतिकीकरणाचा औद्योगिक क्षेत्रावरील परिणाम विशद करा. १०

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: October/November - 2025
Sociology (Special Paper – XV)
Industrial Sociology (BA221686)

Day & Date: Saturday, 01-11-2025 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) Which of the following days is celebrated as International Workers' Day?
a) 5 April b) 1 May
c) 15 June d) 1 August

2) Who among the following has classified the aspirations of workers?
a) E. V. Snyder b) A. H. Maslow
c) V.V. Giri d) Max Weber

3) The first Trade Union in India was founded by _____.
a) V.V. Giri b) Manvendranath Roy
c) N.M. Lokhande d) Jyoti Basu

4) Which of the following is not a function of a trade union.
a) Militant Function b) Cooperative Function
c) Political Function d) Religious Function

5) The Industrial Disputes Prevention Act was passed in this year _____.
a) 1947 b) 1948
c) 1949 d) 1950

6) Which of the following are ways to resolve industrial disputes _____.
a) Conciliation b) Mediation/Arbitration
c) Legal remedies d) All of these

7) The process of all operations in the production process up to the final point being carried out by machines is _____.
a) Atomization b) Privatization
c) Modernization d) None of these

8) Expanding economic transactions and trade beyond the political boundaries of a country means _____.
a) Liberalization b) Privatization
c) Globalization d) Modernization

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

a) Worker's aspirations.
b) Requisites of strong trade union.
c) Functions of a trade union.
d) Effects of Atomization.
e) Collective Bargaining.
f) Strains of the Worker.

Q.3 Answer the following question. (Any One) **10**

a) Define trade union and explain the tactics employed by management against trade union.

OR

b) Define Industrial Disputes and explain the causes and consequences of industrial disputes.

Q.4 Explain the meaning of globalization and its impact on the industrial sector. **10**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: October/November-2025
ENGLISH (Special Paper – XVI)
Structure and Function of Modern English (BA221615)

Day & Date: Monday, 03-11-2025 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) Eliciting question to get an adverbial clause of place is '_____'.
a) When? b) Where?
c) How? d) Why?

2) The composite label for Infinitive Noun Clause is _____.
a) ACIi b) PCIi
c) RCIi d) NCIi

3) '_____' is a coordinating conjunction.
a) And b) That
c) Than d) If

4) The tag question for 'Let's go home' is '_____?'
a) shall we b) will you
c) would you d) can you

5) 'Chocolates I like.' The pattern of the derived structure here in this example is _____.
a) SPO b) OSP
c) OPS d) PSO

6) The 'mode' of language is _____.
a) speech only b) writing only
c) both speech and writing d) none of these

7) _____ refers to the words which have similar meanings.
a) Antonymy b) Synonymy
c) Polysemy d) Homonymy

8) '_____' is the antonym of 'start'.
a) Stop b) Begin
c) Commence d) Initiate

Q.2 Answer the folllowing. (Any Four) **12**

a) Rewrite the following sentences by using OSP clause pattern.
- i) I love music.
- ii) I caught the ball.
- iii) I adore cocktails.

b) Make three cleft sentences with the underlined elements in the following sentence.
India defeated New Zealand in Champions Trophy last year.

c) Transform the following into existential sentences using 'There'.
- i) Nobody is around.
- ii) Boys are playing on the ground.
- iii) Girls are at the door.

d) Match the synonyms in the following:

Group A	Group B
Happy	Large
Big	Frugal
Cheap	Joyful

e) Match the antonyms in the following

Group A	Group B
Fast	Dark
Light	Cold
Hot	Slow

f) Explain 'Polysemy' with suitable examples.

Q.3 Answer the following question. (Any One) **10**

a) Write a detailed note on finite subordinate clauses in English.

OR

b) Explain non-finite subordinate clauses in English with suitable examples.

Q.4 Analyse the following piece of discourse and comment on mode, tenor and domain with at least two characteristics of each one. **10**

PM MODI TO OPEN INDIA'S FIRST VERTICAL LIFT SEA BRIDGE IN RAMESWARAM ON APRIL 6

Rameswaram (PTI, Apr 05, 2025):

Prime Minister Narendra Modi will inaugurate India's first vertical lift sea bridge in Rameswaram and would also dedicate other projects on April 6. On the eve of the official event, the Indian Railways came out with a promotional video of the picturesque new Pamban Bridge. The Railway Ministry said, "Bridging the past, lifting the new, Pamban stands tall with a breathtaking view. This Ram Navami, witness India's First Vertical Lift Railway Sea Bridge - unveiling in one day!" The coastal town has come under security cover ahead of the inauguration of the Rs 550 crore bridge.

Around noon (April 6), the prime minister would inaugurate the new Pamban Rail Bridge and flag off Rameswaram-Tambaram (Chennai) new train service, and a Coast Guard Ship will be flagged off as the

Vertical Lift Span rises up to make way, and witness the operation of the bridge.

Modi is expected to visit the renowned Ramanathaswamy temple at Rameswaram at around 12.45 pm for darshan and pooja and later lay the foundation stone and dedicate to the nation various rail and road projects worth over Rs 8,300 crore in Tamil Nadu at around 1.30 pm, a release said.

These projects include foundation stones for four-laning of 28 Km long Walajapet - Ranipet section of NH-40 and dedication to the nation of 4-laned 29 Km long Viluppuram - Puducherry section of NH-332; 57 Km ..

They will connect many pilgrim centres and tourist places, reduce distance between cities and enable faster access to medical colleges and hospitals, and ports besides empower local farmers to transport agricultural products to the nearby markets and boost economic activity of local leather and small scale industries.

The bridge carries a deep cultural significance. According to the Ramayana, the construction of Ram Setu was initiated from Dhanushkodi near Rameswaram.

(Source: The Economic Times, 5th April 2025)

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र - VI) (नवीन) (CBCS) परीक्षाः ऑक्टोबर / नोव्हेंबर – २०२५
HINDI (Special Paper – XVI)
भाषा विज्ञान (BA221625)

वार, दिनांक : सोमवार, ०३-११-२०२५ कमाल गुण: ४०

समय: दोपहर १२:०० से ०२:००

सूचनाएँ : १) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।
२) दाईं ओर लिखे अंक प्रश्न के लिए निर्धारित अंक हैं।

प्र.१ निम्नलिखित वाक्यों के नीचे दिए गये विकल्पों में से सही विकल्प चुनकर वाक्य फिर से लिखिए। ०८

१) प्राचीन समय में भाषा विज्ञान विषयक अध्ययन के लिए ––– शब्द प्रचलित था।
अ) व्याकरण ब) अष्टाध्यायी
क) निघंटु ड) शैली

२) भाषा विज्ञान यह नाम ––– विद्वानों की देन है।
अ) संस्कृत ब) भारतीय
क) पाश्चात्य ड) देशी

३) सामान्यतः कानों को जो आवाज सुनाई देती है उसे ––– कहा जाता है।
अ) शब्द ब) पद
क) वाक्य ड) स्वन

४) शब्द को वाक्य में प्रयुक्त होने के योग्य बना लेने पर उसे ––– कहा जाता है।
अ) ध्वनि ब) पद
क) वाक्य ड) अर्थ

५) भाषा की सबसे बई इकाई ––– है।
अ) वाक्य ब) स्वन
क) शब्द ड) पद

६) शब्द अपने सीमित अर्थ को छोडकर व्यापक अर्थ को ग्रहण कर लेता है, शब्दों की इस प्रवृत्ति को ––– कहा जाता है।
अ) अर्थसंकोच ब) अर्थापदेश
क) अर्थविस्तार ड) अर्थादेश

७) भाषा के अंगो का सामाजिक संदर्भो में किए जानेवाले अध्ययन के प्रयास को ——— कहा जाता है।

अ) वाक्य विज्ञान ब) शैली विज्ञान

क) समाज भाषा विज्ञान ड) अर्थ विज्ञान

८) संगणकीय भाषा विज्ञान में भाषा वैज्ञानिक इकाईयों और नियमों को ——— में स्थापित करने का प्रयास किया जाता है।

अ) वाक्य ब) पुस्तक

क) शैली ड) संगणक

प्र.२ निम्नलिखित प्रश्नों के उत्तर संक्षेप में लिखिए। (कोई भी चार) १२

अ) भाषा विज्ञान के अध्ययन के लाभ को संक्षेप मे लिखिए।

ब) शब्द और पद के संबंध को लिखिए।

क) रचना की दृष्टी से वाक्य के प्रकार लिखिए।

ड) समाज भाषा विज्ञान के स्वरूप को लिखिए।

इ) भाषा विज्ञान की परिभाषा लिखिए।

ई) अर्थ परिवर्तन की दो दिशाएँ सोदाहरण लिखिए।

प्र.३ अ) ध्वनियंत्र और उसकी कार्य प्रणाली को लिखिए। १०

अथवा

ब) संगणकीय भाषा विज्ञान की अवधारणा को स्पष्ट करके उसके अनुप्रयोग क्षेत्रों को लिखिए।

प्र.४ अर्थ परिवर्तन के कारणों को विस्तार से लिखिए। १०

SLR-DA-281

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: October/November - 2025
KANNADA (Special Paper – XVI)
Study of Performance Skills (BA221635)

Day & Date: Monday, 03-11-2025 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

ಪ್ರ.೧ ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರವನ್ನು ಆರಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ. ೦೮

೧) 'ತುಘಲಕ್' ನಾಟಕದ ಲೇಖಕರು –
೧) ಕುವೆಂಪು ೨) ಕಾರಂತ
೩) ಮಕ್ಕಳ ೪) ಕಾರ್ನಾಡ

೨) 'ನೀನಾಸಂ' ಇದು ಒಂದು – ಕಂಪನಿ
೧) ಸಿನೇಮಾ ೨) ನಾಟಕ
೩) ಉದ್ದಿಮೆ ೪) ಚಿತ್ರಕಲೆ

೩) ದಾದಾಸಾಹೇಬ ಫಾಲ್ಕೆ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ವಿಜೇತ ಕನ್ನಡ ನಟ –
೧) ಡಾ. ರಾಜಕುಮಾರ ೨) ವಿಷ್ಣುವರ್ಧನ
೩) ಯಶ ೪) ರವಿಚಂದ್ರನ್

೪) 'ಡೊಳ್ಳು ಕುಣಿತ' ಇದು ಒಂದು – ಕಲಾ ಪ್ರಕಾರ.
೧) ಹಾಸ್ಯ ೨) ನಾಟಕ
೩) ಜನಪದ ೪) ಸಿನೇಮಾ

೫) ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿಯ ಪ್ರಮುಖ ನಾಟಕ ಕಲಾ ಪ್ರಕಾರ –
೧) ಯಕ್ಷ ಗಾನ ೨) ಬಯಲಾಟ
೩) ಸಣ್ಣಾಟ ೪) ದೊಡ್ಡಾಟ

೬) 'ಪುಟ್ಟಕ್ಕನ ಮಕ್ಕಳು' ಧಾರವಾಹಿಯ ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರದಲ್ಲಿ ನಟಿಸಿದ ನಟಿ –
೧) ಮಾಲಾಶ್ರೀ ೨) ಶ್ರುತಿ
೩) ಉಮಾಶ್ರೀ ೪) ಲಕ್ಷ್ಮಿ

೭) ಕುಣಿತ ಪ್ರಧಾನ ನಾಟಕ
೧) ಯಕ್ಷಗಾನ ೨) ದೊಡ್ಡಾಟ
೩) ಸಣ್ಣಾಟ ೪) ಬಯಲಾಟ

೮) 'ಕಾಂತಾರ' ಇದು – ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಆಧಾರಿತ ಚಿತ್ರ

೧) ಹಿಂದಿ ೨) ಮರಾಠಿ

೩) ಗುಜರಾತಿ ೪) ತುಳು

ಪ್ರ.೨ ಟಿಪ್ಪಣಿ ಬರೆಯಿರಿ (ಬೇಕಾದ ನಾಲ್ಕಕ್ಕೆ) ೧೨

೧) ಅಭಿನಯ

೨) ವರದಿ ಲೇಖನ

೩) ಸಣ್ಣಾಟ

೪) ರಸಗ್ರಹಣ

೫) ನನ್ನ ಮೆಚ್ಚಿನ ಕಲಾವಿದ / ಕಲಾವಿದೆ

೬) ಕಿರುಚಿತ್ರ ತಯಾರಿಕೆ

ಪ್ರ.೩ ಪ್ರಬಂಧರೂಪದ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ. (ಬೇಕಾದ ಒಂದಕ್ಕೆ) ೧೦

೧) ನೀವು ನೋಡಿದ ಜನಪದ ಕಲೆಗಳು ಯಾವುವು? ಸೋದಾಹರಣವಾಗಿ ವಿವರಿಸಿರಿ.

೨) ನೀವು ನೋಡಿದ ಸಿನೇಮಾದ ರಸಗ್ರಹಣ ಕುರಿತು ನಿಮ್ಮ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಸವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಬರೆಯಿರಿ.

ಪ್ರ.೪ ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಸುದೀರ್ಘವಾಗಿ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ ೧೦

ನೀವು ನೋಡಿದ ನಾಟಕದ ರಸಗ್ರಹಣ ಕುರಿತು ನಿಮ್ಮ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಸವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಬರೆಯಿರಿ.

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र - VI) (नवीन) (CBCS) परीक्षाः ऑक्टोबर / नोव्हेंबर – २०२५
MARATHI (Special Paper – XVI)
Aadhunik Marathi Sahityatil Vividha Pravaha (strivadi Mahanagariy)
(BA221640)

वार, दिनांक : सोमवार, ०३-११-२०२५ कमाल गुण: ४०

वेळ : दुपारी १२:०० ते ०२:००

सूचना : १) सभी प्रश्न अनिवार्य आहे.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ योग्य पर्याय निवडा. ०८

१) मी कोण? काव्यसंग्रह कोणी लिहिला?
अ) जुल्फी शेख ब) तस्लिमा नसरीन
क) प्रज्ञा लोखंडे ड) याकूब लखांदुरी

२) मी कोण? काव्यसंग्रहाला प्रस्तावना कोणी दिली?
अ) रा.रं. बोराडे ब) नारायण सुर्वे
क) दया पवार ड) वि. स. जोग

३) जुल्फी शेख यांचा पहिला काव्यसंग्रह कोणता?
अ) मी कोण? ब) अक्षरवेध
क) मृत्युंजय ड) नवे प्रवा

४) जुल्फी शेख यांचा जन्म कोठे झाला?
अ) नागपूर ब) सोलापूर
क) भंडारा ड) मुंबई

५) (कदाचित) इमॅजिनरी कथासंग्रह कोणी लिहिला?
अ) गणेश मतकरी ब) रा.ग.जाधव
क) राम गणेश गडकरी ड) कुसुमाग्रज

६) (कदाचित) इमॅजिनरी कथासंग्रह कोणाला अर्पण केला आहे?
अ) रिमाला ब) समा आणि ऍलेक्सला
क) व्हिसलर ड) ब्रिग

७) (कदाचित) इमॅजिनरी कथासंग्रहाच्या मलपृष्ठावर कोणाचा अभिप्राय छापला आहे?

अ) गुरू ठाकूर　　ब) प्रशांत दामले
क) इशांत शर्मा　　ड) नीतीन वैद्य

८) (कदाचित) इमॅजिनरी कथासंग्रहात एकूण किती कथांचा समावेश आहे?

अ) १८　　ब) १०
क) १२　　ड) १६

प्र.२ थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) **१२**

अ) जुल्फी शेख यांनी साहित्यसंपदा स्पष्ट करा.
ब) जुल्फी शेख यांच्या स्त्री विषयक भावना स्पष्ट करा.
क) जुल्फी शेख यांच्या मी कोण? या कवितासंग्रहाचा आशय थोडक्यात लिहा.
ड) स्त्रीवादी साहित्य म्हणजे काय?
इ) महानगरीय साहित्य म्हणजे काय?
ई) गणेश मतकरी यांची साहित्यसंपदा स्पष्ट करा.

प्र.३ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक) **१०**

अ) स्त्रीवादी साहित्याची वैशिष्ट्ये विशद करा.

किंवा

ब) महानगरीय साहित्याच्या प्रेरणा व वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न. **१०**

(कदाचित) इमॅजिनरी कथासंग्रहातील आशयसुत्रे व व्यक्तिचित्रणे स्पष्ट करा.

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र - VI) (नवीन) (CBCS) परीक्षाः ऑक्टोबर / नोव्हेंबर – २०२५
SANSKRIT (Special Paper – XVI)
व्याकरण व भाषा कौशल्य (BA221682)

वार, दिनांक : सोमवार, ०३-११-२०२५ कमाल गुण : ४०

वेळ: दुपारी १२:०० ते ०२:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न आवश्यक।
२) उजविकडील अंक गुण दर्शवितात

प्र.१ योग्यं पर्यायं चित्वा वाक्यं पुनर्लिखत। ०८
योग्य पर्याय निवडून वाक्य पुन्हा लिहा.

१) ––– विभक्त्या निर्दिष्टम् पदम् उपसर्जनसञ्ज्ञकम् अस्ति।
अ) तृतीया ब) प्रथमा
क) पंचमी ड) षष्ठी

२) अधोलिखितेषु ''वागर्थाविव' इत्यत्र ––– समासः भवति।
अ) अव्ययीभाव ब) केवल
क) तत्पुरूष ड) कर्मधारय

३) पाठशाला इत्यत्र ––– समासः अस्ति।
अ) पंचमी तत्पुरूषः ब) षष्ठी तत्पुरूषः
क) तृतीया तत्पुरूषः ड) चतुर्थी तत्पुरूषः

४) प्रतिदिनम् इत्यत्र प्रति इति पदं ––– अर्थे अस्ति।
अ) समीप ब) विभक्ति
क) अस्मप्रति ड) वीप्सा

५) सचक्रम्' इत्यत्र अलौकिक विग्रहः ––– भवति।
अ) चक्रा+टा, सह ब) सह+अम,चक्र+सु
क) चक्र+जस्,सह ड) चक्र+डि,सह

६) रंधनाय स्थाली या ठिकाणी तादर्थ्य नसल्याने ––– समास होऊ शकत नाही. असे म्हटले आहे.
अ) पंचमी तत्पुरूषः ब) षष्ठी तत्पुरूषः
क) तृतीया तत्पुरूषः ड) चतुर्थी तत्पुरूषः

७) समांशवाचक 'अर्ध' पद ——— लिंगात असते.

अ) अव्यय ब) पुंल्लिंग

क) स्त्रीलिंग ड) नपुसकलिंग

८) प्रायेण पूर्वपदार्थप्रधानः ———।

अ) अव्ययीभावः ब) बहुव्रीहिः

क) तत्पुरूषः ड) द्विगुसमासः

प्र.२ टिप्पणीं लिखित। (केऽ पि ४) १२

टिपा लिहा. (कोणत्याही ४)

अ) द्विगुः।

ब) अधिहरि इति सामासिकपदम् उपपादयत।

क) विभक्तितत्पुरूषः।

ड) सिद्धान्तकौमुदी।

इ) द्वन्दवसमासः।

ई) पदार्थप्राधान्य

प्र.३ अधोनिर्दिष्टानि सूत्राणि स्पष्टीकुरूत। (केऽ पि २) १०

खालील सूत्रे स्पष्ट करा. (कोणतेही २)

अ) तत्पुरूषः समानाधिकरणः कर्मधारयः।

ब) परवत् लिङ्गं द्वंद्वतत्पुरूषयोः।

क) सह सुपा।

प्र.४ अधोनिर्दिष्टेशु कमपि एकम् विषयं अधिकृत्य संस्कृते निबन्धं लिखत। १०

खालीलपैकी कोणत्याही एका विषयावर संस्कृत भाषेतून निबंध लिहा.

अ) समाननागरीकनियमानाम् आवश्यकता।

अथवा

ब) मम प्रियः चित्रपटः।

SLR-DA-284

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: October/November - 2025
URDU (Special Paper - XVI)
Urdu Novel (BA221692)

Day & Date: Monday, 03-11-2025 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the left indicate full marks.

08

سوال نمبر.1. صحیح متبادل کا انتخاب کر کے جوابات لکھیے۔

1) کس نے ناول کی کہانی کو ریڈھ کی ہڈی سے تعبیر کیا ہے؟

A) آرنلڈ۔ B) فورسٹر۔

C) نکلسن۔ D) ڈپٹی نذیر احمد۔

2) جو کردار جیتے جاگتے ہوئے ہوتے ہیں اور زندگی کے مختلف پہلو پیش کرتے ہیں ہو کیا کہلاتے ہیں؟

A) منفی۔ B) معاون۔

C) سپاٹ۔ D) پیچیدہ۔

3) ناول نگاری کے فن میں روزمرہ زندگی کے مسائل کا اظہار کس کے ذریعے کیا جاتا ہے؟

A) کردار نگاری۔ B) منظر نگاری۔

C) مکالمہ نگاری۔ D) اسلوب بیان۔

4) اردو ادب میں ناول کس ادب کی دین ہے؟

A) انگریزی ادب۔ B) فارسی ادب۔

C) فرانسیسی ادب۔ D) عربی ادب۔

5) راجندر سنگھ بیدی کو "پدم شری" ایوارڈ سے کب نوازا گیا؟

A) 1972ء B) 1973ء

C) 1947ء D) 1936ء

6)راجندر سنگھ بیدی کو ناول "ایک چادر میلی سی" پر کس ایوارڈ سے نوازا گیا؟

A)پدم بھوشن۔ B)ساہتیہ اکادمی۔

C)پدم شری۔ D)غالب۔

7)راجندر سنگھ بیدی کے کہانیوں کا پہلا مجموعہ کس نام سے شائع ہوا؟

A) سوزوطن۔ B)کوکھ جلی۔

C)دانہ ودام۔ D)نقش حیات۔

8)راجندر سنگھ بیدی نے ڈاک خانہ کی ملازمت سے کب استعفیٰ دیا؟

A)1934ء B)1935ء

C)1938ء D)1922ء

سوال نمبر.2. مختصر جواب لکھیئے۔(کوئی چار) **12**

1)ناول "ایک چادر میلی سی" کی کردار نگاری پر مختصر تبصرہ کیجیئے؟

2)ناول "ایک چادر میلی سی" کی منظر نگاری پر اظہار خیال کیجیئے؟

3)ناول کی اہم قسم "واقعاتی ناول" سے کیا مراد ہے؟

4)ناول کا اہم جزو "پلاٹ" کسے کہتے ہیں؟

5)ناول کی تعریف بیان کیجیئے؟

6)راجندر سنگھ بیدی کی فلمی دنیا سے وابستگی پر مختصر نوٹ لکھیئے؟

سوال نمبر.3 مفصل جواب لکھیئے۔(کوئی ایک) **10**

1)راجندر سنگھ بیدی کا تخلیق کردہ ناول "ایک چادر میلی سی" کا تنقیدی جائزہ لیجیئے؟

2)اردو ناول کا آغاز وارتقاء کا مفصل جائزہ لیجیئے؟

سوال نمبر.4. راجندر سنگھ بیدی کی سوانح حیات مفصل قلمبند کیجیئے؟ **10**

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र - VI) (नवीन) (CBCS) परीक्षाः ऑक्टोबर / नोव्हेंबर – २०२५
Ancient Indian History& Culture (Special Paper–XVI)
Principles and Methods in Archaeology (BA221605)

वार, दिनांक : सोमवार, ०३-११-२०२५ कमाल गुण: ४०
वेळ: दुपारी १२:०० ते ०२:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) मार्शल हे ––– चे महासंचालक होते.
अ) ए. एस. आय ब) जी. एस. आय
क) सी. एस. आय ड) आय. एस. आय

२) पुरातत्व हा शब्द ––– शब्द आहे?
अ) लॅटिन ब) ग्रीक
क) इंग्रजी ड) यापैकी नाही.

३) बंगाल एशियाटिक सोसायटी ––– या वर्षी सुरू झाली.
अ) १७४८ ब) १८७४
क) १८६५ ड) १७८४

४) अशोकाच्या शिलालेखाचे सर्वप्रथम वाचन ––– यांनी केला.
अ) जेम्स प्रिन्सेप ब) मॅक्स मुलर
क) विल्यम जोन्स ड) आर. एस. शर्मा

५) रेडिओकार्बन कालमापनास ––– असेही म्हणतात.
अ) कार्बन १४ ब) पोटॅशियम ऑर्गन
क) तत्सम डेटिंग ड) यापैकी नाही

६) प्रिन्सेपने ब्राहमीचे वाचन ––– वर्षी केले होते
अ) १८३७ ब) १८७६
क) १८५६ ड) १८४५

७) अलेक्झांडर कनिंगहॅम हे भारतीय पुरातत्व सर्वेक्षण विभागाचे महासंचालक ––– साली बनले.
अ) १८६१ ब) १६७६
क) १८८५ ड) १७८९

८) महाराष्ट्रात प्राचीन टेकड्यांना ––– नावाने ओळखले जाते.

अ) दादो ब) पंढरी

क) लाडमोड ड) टीला

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोाडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) उत्खननाचा अर्थ स्पष्ट करा.

ब) अलेक्झांडर कनिंगहॅमबद्दल एक संक्षिप्त टीप लिहा.

क) डॉ. वसंत शिंदे

ड) कार्बन १४ डेटिंग पद्धत.

इ) नाण्यांचे महत्व

ई) शिलालेखांचे महत्व

प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १०

अ) पुरातत्वीय अवशेषांचे महत्व स्पष्ट करा.

किंवा

ब) समन्वेशनाच्या (सर्वेक्षणाच्या) पारंपारिक पद्धती स्पष्ट करा.

प्र.४ पुरातत्वशास्त्र म्हणजे काय सांगून त्याचे उद्दिष्ट आणि महत्व स्पष्ट करा? १०

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: October/November-2025
Ancient Indian History& Culture (Special Paper–XVI)
Principles and Methods in Archaeology (BA221605)

Day & Date: Monday, 03-11-2025 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) Marshall was the Director General of _____.
a) ASI b) GSI
c) CSI d) ISI

2) The word archaeology is a _____ word.
a) Latin b) Greek
c) English d) None of these

3) Asiatic society of Bengal was started in the year.
a) 1748 b) 1874
c) 1865 d) 1784

4) The Asokan inscription was deciphered by _____.
a) James Prinsep b) Max muller
c) William jones d) R.S. Sharma

5) Radiocarbon dating is also known as _____.
a) C 14 b) Potassium argon
c) T.l dating d) None of these

6) Brahmi was identified by Prinsep in the year _____.
a) 1837 b) 1876
c) 1856 d) 1845

7) Alexander Cunningham became the first archaeological surveyor of the ASI in _____.
a) 1861 b) 1676
c) 1885 d) 1789

8) The names _____ given to ancient hills are found in Maharashtra.
a) Dado b) Pandhari
c) Ladmode d) Tila

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

a) Expound the meaning of excavation.
b) Write a short note about Alexander Cunningham.
c) Dr. Vasant Shinde.
d) Carbon 14 dating method.
e) Importance of coins.
f) Importance of inscriptions.

Q.3 Answer the following question. (Any One) **10**

a) Explain the importance of archaeological remains.

OR

b) Explain the traditional methods of Exploration.

Q.4 Explain what is Archaeology of its purpose and importance. **10**

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र - VI) (नवीन) (CBCS) परीक्षाः ऑक्टोबर / नोव्हेंबर – २०२५
Economics (Special Paper–XVI)
Agricultural Economics-II (BA221610)

वार, दिनांक : सोमवार, ०३-११-२०२५ कमाल गुण: ४०
वेळ: दुपारी १२:०० ते ०२:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) ––– ही भारतातील कृषी आणि ग्रामीण विकासासाठी वित्तपुरवठा करणारी सर्वोच्च बँकिंग संस्था आहे.
अ) आरबीआय ब) सेबी
क) आयबीआरडी ड) नाबार्ड

२) सावकार हे ––– कृषी पतपुरवठा स्त्रोताचे एक उदाहरण आहे.
अ) संस्थात्मक ब) बिगर – संस्थात्मक
क) सहकारी ड) शासकीय

३) ––– ही कृषी पतपुरठयाची प्राथमिक गरज आहे.
अ) चैनीच्या वस्तू खरेदी करणे.
ब) उपभोग्य वस्तूची गरज पूर्ण करणे
क) बी–बियाणे, खते, अवजारे ई. आदानांची खरेदी
ड) रिअल इस्टेटमध्ये गुंतवणूक करणे

४) ––– ही सरकारी पतपुरवठयातील सर्वोच्च बँक म्हणून ओळखली जाते.
अ) राज्य सहकारी बँक ब) जिल्हा मध्यवर्ती बँक
क) भूविकास बँक ड) यापैकी नाही

५) डब्ल्यूटीओ (WTO) म्हणजे ––– होय.
अ) जागतिक व्यापार संघटना ब) जागतिक पर्यटन संघटना
क) जागतिक परिवहन संघटना ड) पाश्चात्य व्यापार संघटना

६) ––– भारतातील शेतकरी आत्महत्येला कारणीभूत ठरणारा एक प्रमुख घटक आहे.
अ) शेतीमध्ये उच्च नफा
ब) पतपुरठयाची सुलभ उपलब्धता
क) कर्जबाजारीपणा आणि शेतीचे नुकसान
ड) सरकारी अनुदान

७) नवीन आर्थिक धोरणाची सुरूवात भारतात ––– साली झाली.
अ) १९८१ ब) १९९१
क) २००१ ड) २०११

८) ––– संस्था प्रामुख्याने गोदामाच्या सुविधा उभारणीसाठी महत्त्वपूर्ण काम करतात.
अ) भारतीय खाद्य निगम ब) केंद्रीय वखार महामंडळ
क) राज्य वखार महामंडळ ड) वरील पैकी सर्व

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) शेतक-यांसाठी कृषी पतपुरठयाची प्राथमिक गरज सांगा.
ब) नियंत्रित बाजारपेठा म्हणजे काय?
क) जागतिक व्यापार संघटनेच्या अंतर्गत भारतीय शेतीसमोरील पाच आव्हाने सांगा.
ड) कृषी व्यय आणि मूल्य आयोगाची भूमिका सांगा.
इ) भारतातील कृषी कर्जाचे संस्थात्मक स्त्रोत स्पष्ट करा.
ई) कृषी विपणन सुधारण्यासाठी उपाययोजना लिहा.

प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १०

अ) कृषी विपणनातील दोष सांगा आणि त्यावरील उपाययोजना स्पष्ट करा.

किंवा

ब) कृषी वित्तपुरवठयात नाबार्डची भूमिका स्पष्ट करा.

प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न. १०

कृषी किंमत धोरणाचे उद्दिष्टे सांगून धोरणाचे मूल्यमापन स्पष्ट करा.

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: October/November-2025
Economics (Special Paper–XVI)
Agricultural Economics-II (BA221610)

Day & Date: Monday, 03-11-2025 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) _____ is the apex banking institution for providing finance for agriculture and rural development in India.
a) RBI b) SEBI
c) IBRD d) NABARD

2) A moneylender is an example of _____ type of agricultural credit source.
a) Institutional b) Non-institutional
c) Cooperative d) Governmental

3) _____ is a primary need for agricultural credit?
a) Buying luxury items
b) Meeting consumption needs
c) Purchasing inputs like seeds and fertilizers
d) Investing in real estate

4) _____ is known as the Apex Bank in Co-operative credit.
a) State Co-operative Bank b) District Central Bank
c) Land Development Bank d) None of these

5) WTO stands for _____.
a) World Trade Organization
b) World Tourism Organization
c) World Transportation Organization
d) Western Trade Organization

6) _____ is a major factor contributing to farmer suicides in India.
a) High profitability in agriculture
b) Easy access to credit
c) Debt burden and crop failure
d) Government subsidies

7) The New Economic Policy (NEP) was introduced in India in _____.
a) 1981 b) 1991
c) 2001 d) 2011

8) _____ organization is mainly involved in warehousing.

a) FCI b) CWC
c) SWC d) All of these

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

a) What is the primary need that agricultural credit addresses for farmers?
b) Explain the Regulated markets.
c) State the five challenge faced by Indian agriculture under the WTO regime.
d) State the role of Commission for agricultural costs and prices.
e) Explain the institutional Sources of agricultural credit in India.
f) Write the measures to Improve Agriculture Marketing.

Q.3 Answer the following question. (Any One) **10**

a) Explain the Defects of agricultural marketing and measures.

OR

b) Explain the role of NABARD in agricultural finance.

Q.4 Broad answers question. **10**

Explain the objectives and it's evaluation of agricultural price policy.

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र –VI) (नवीन) (CBCS) परीक्षाः ऑक्टोबर/नोव्हेंबर – २०२५
History (Special Paper - XVI)
Historical Sources, Research and Places (BA221630)

वार, दिनांक : बुधवार, ०३-११-२०२५ कमाल गुणः ४०
वेळः दुपारी १२:०० ते ०२:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) डोंगराच्या उतरणीला मध्येच जी सपाट जागा असते तिला ––– असे म्हणतात.
अ) बालेकिल्ला ब) तटबंदी
क) माची ड) कचेरी

२) रामचंद्रपंत आमात्य यांनी ––– हा ग्रंथ लिहीला.
अ) आज्ञापत्र ब) राज्यव्यवहार कोश
क) अर्थशास्त्र ड) शिवतत्त्व रत्नाकर

३) कोल्हापूर येथील 'टाऊन हॉल' संग्रहालयात ––– या ग्रीक देवतेची मुर्ती आहे.
अ) असुस ब) निके
क) म्युझेस ड) पॅसिडॉन

४) ––– संग्रहालयात 'मस्तानी महाल' उभा करण्यात आला.
अ) 'टाऊन हॉल', कोल्हापूर
ब) छत्रपती शिवाजी महाराज वस्तुसंग्रहालय, मुंबई
क) राजा दिनकर केळकर संग्रहालय, पुणे
ड) पंत प्रतिनिधी वस्तुसंग्रहालय, औंध

५) डॉ. द्वारकानाथ कोटणीस यांनी ––– येथील आंतरराष्ट्रीय शांततेसाठी निर्माण केलेल्या रूग्णालयाची पहिले संचालक होण्याचा मान मिळाला.
अ) पेकिंग ब) बेतहून
क) शांघाय ड) बीजिंग

६) रायगडावर ––– या नावाचा तलाव बांधलेला आहे.
अ) पद्रमावतीचे तळे ब) सदोबा
क) गंगासागर ड) देवटाका

७) १९२८ मध्ये वा. सी. बेंद्रे यांनी ––– हा ग्रंथ प्रकाशित केला.
अ) मालोजीराजे व शहाजी महाराज
ब) श्री संभाजीराजे भोसले
क) देहू दर्शन
ड) साधन चिकित्सा

८) वि. का. राजवाडे यांनी ''मराठयांच्या इतिहासाची साधने'' या ग्रंथाचे ––– खंड प्रकाशित केले.
अ) १५ ब) २0
क) २२ ड) २५

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२
अ) किल्ल्यांचे प्रमुख तीन प्रकाराविषयी माहिती लिहा.
ब) टाऊन हॉल वस्तुसंग्रहालयातील प्रमुख विभागाची माहिती लिहा.
क) बालेकिल्ला याविषयी थोडक्यात माहिती लिहा.
ड) वा. सी. बेंद्रे यांचे इतिहासलेखन ग्रंथाची थोडक्यात माहिती सांगा.
इ) वस्तुसंग्रहालयाचे तीन प्रकाराविषयी माहिती लिहा.
ई) पर्यटनाचे महत्त्व याविषयी थोडक्यात माहिती लिहा.

प्र.३ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक) १0
अ) छत्रपती शिवाजी महाराज वस्तुसंग्रहालय मुंबई याविषयी सविस्तर माहिती लिहा.

किंवा

ब) वि. का. राजवाडे यांनी मराठयांच्या इतिहास संशोधनात दिलेले योगदान स्पष्ट करा.

प्र.४ पर्यटनाच्या दृष्टीने मराठयांची राजधानी रायगडचे वर्णन करा. १0

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: October/November – 2025
History (Special Paper – XVI)
Historical Sources, Research and Places (BA221630)

Day & Date: Monday, 03-11-2025 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Fill in the blanks by choosing the correct option. **08**

1) The flat area in the middle of the hill slope is called _____.
a) Balekilla b) Fortification
c) Machi d) Kacheri

2) Ramchandrapant Amatya wrote the book _____.
a) Adnyapatra b) Rajyavyavhar Kosh
c) Economic d) Shivtatva Ratnakar

3) There is a statue of the Greek god _____ in the 'Town Hall' museum in Kolhapur.
a) Asus b) Nike
c) Muses d) Poseidon

4) 'Mastani Mahal' was built in _____ museum.
a) Town Hall, Kolhapur
b) Chhatrapati Shivaji Maharaj Museum, Mumbai
c) Raja Dinkar Kelkar Museum, Pune
d) Pant Pratinidhi Museum, Aundh

5) Dr. Dwarkanath Kotnis had the honour of being the first director of the hospital built for international peace at _____.
a) Peking b) Bethun
c) Shanghai d) Beijing

6) _____ lake is built on Raigad.
a) Padramavati Lake b) Sadoba
c) Gangasagar d) Devtaka

7) _____ book was published in 1928, by V. C. Bendre.
a) Malojiraje and Shahaji Maharaj
b) Shri. Sambhajiraje Bhosale
c) Dehu Darshan
d) Sadhan Chikitsa

8) V. K. Rajwade published _____ volumes of the book, “Tools of the History of Maratha”.

a) 15 b) 20
c) 22 d) 25

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

a) Write information about the main three types of forts.
b) Write information about the major departments of the Town Hall Museum.
c) Write brief information about Balekilla.
d) Give brief information about the history book of V.C. Bendre.
e) Write information about the three types of museums.
f) Write brief information about the importance of tourism.

Q.3 Write broad answers. (Any One) **10**

a) Write detailed information about Chhatrapati Shivaji Maharaj Museum Mumbai.

OR

b) Explain the contribution made by V. K. Rajwade in the research of the history of the Marathas.

Q.4 Describe Raigad, the capital of the Marathas, in terms of tourism. **10**

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र - VI) (नवीन) (CBCS) परीक्षाः ऑक्टोबर / नोव्हेंबर – २०२५
Political Science (Special Paper–XVI)
Western Political Thought (BA221666)

वार, दिनांक : सोमवार, ०३-११-२०२५ कमाल गुण: ४०
वेळ: दुपारी १२:०० ते ०२:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) 'राज्य हा पृथ्वीवरील दैवी अविष्कार आहे', असे कोणी म्हटले आहे?
अ) कार्ल मार्क्स ब) हेगेल
क) जे. एस. मिल ड) हेरॉल्ड लास्की

२) हेगेलने खालीलपैकी कोणता ग्रंथ लिहिला नाही?
अ) दि स्पिरीट ऑफ माइंड ब) दि फिलॉसॉफी ऑफ राईट्स
क) दास कॅपिटल ड) फिलॉसॉफी ऑफ हिस्टरी

३) राज्यसंस्थेच्या अस्तित्वाला कोणी विरोध केला आहे?
अ) हेगेल ब) हेरॉल्ड लास्की
क) जे. एस. मिल ड) कार्ल मार्क्स

४) कार्ल मार्क्सच्या मते ऐतिहासिक भौतिकवादी विकासाच्या पहिल्या टप्प्यात कोणती अवस्था होती?
अ) प्राचीन साम्यवादी अवस्था ब) गुलामगिरीचा काळ
क) सरंजामशाही अवस्था ड) भांडवलशाही अवस्था

५) खालीलपैकी कोणते विचारवंत स्वातंत्र्याचे कट्टर पुरस्कर्ते आहेत?
अ) हेरॉल्ड लास्की व कार्ल मार्क्स
ब) जे. एस. मिल व हेगेल
क) हेगेल व कार्ल मार्क्स
ड) जे. एस. मिल व हेरॉल्ड लास्की

६) जे. एस. मिलने कोणत्या शासन पद्धतीचे समर्थन केले आहे?
अ) लोकशाही समाजवाद ब) प्रतिनिधिक लोकशाही
क) प्रत्यक्ष लोकशाही ड) साम्यवादी शासन

७) खालीलपैकी कोणी सार्वभौमत्वाचा अनेकसत्तावादी सिद्धांत मांडला आहे?

अ) जेम्स मिल ब) कार्ल मार्क्स

क) हेरॉल्ड लास्की ड) जॉन लॉक

८) 'स्वातंत्र्याच्या रक्षणासाठी समाजातील विशेषाधिकार नष्ट होणे आवश्यक आहे', असे कोणी म्हटले आहे?

अ) हेगेल ब) कार्ल मार्क्स

क) जे. एस. मिल ड) हेरॉल्ड लास्की

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) जे. एस. मिलचे मतदानाच्या अधिकाराबाबत विचार व्यक्त करा.

ब) कार्ल मार्क्सचे गुलामगिरी अवस्थेबाबत विचार थोडक्यात लिहा.

क) कार्ल मार्क्सची भांडवलशाही अवस्थेबाबत विचार थोडक्यात लिहा.

ड) उपयुक्ततावाद म्हणजे काय?

इ) जे. एस. मिलने स्त्रियांना कोणते अधिकार दिले आहेत?

ई) लास्कीची स्वातंत्र्याची व्याख्या थोडक्यात लिहा.

प्र.३ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १०

अ) हेगेलचे नागरी समाजाबाबत विचार स्पष्ट करा.

किंवा

ब) कार्ल मार्क्सचा साम्यवादी सिद्धांत स्पष्ट करा.

प्र.४ सविस्तर उत्तर लिहा. १०

लास्कीच्या लोकशाही समाजवादी विचारांचे मूल्यमापन करा.

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: October/November-2025
Political Science (Special Paper–XVI)
Western Political Thought (BA221666)

Day & Date: Monday, 03-11-2025 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. 08

1) 'The Kingdom is an invention of divine power on the earth', who said?
a) Karl Marx b) Hegel
c) J. S. Mill d) Harold Laski

2) Hegel did not write which of the following book?
a) The Spirit of Mind b) The Philosophy of Rights
c) Das Capital d) Philosophy of History

3) Who has opposed the existence of a State?
a) Hegel b) Harold Laski
c) J. S. Mill d) Karl Marx

4) What was the first phase of historical materialist development according to Karl Marx?
a) Ancient Communist state b) The period of Slavery
c) Feudal state d) Capitalist state

5) Which of the following thinkers are staunch advocates of freedom?
a) Harold Laski and Karl Marx b) J. S. Mill and Hegel
c) Hegel and Karl Marx d) J. S. Mill and Harold Laski

6) Which form of government does J. S. Mill support?
a) Democratic Socialism b) Representative democracy
c) Direct democracy d) Communist rule

7) Who among the following propounded the pluralist theory of sovereignty?
a) James Mill b) Karl Marx
c) Harold Laski d) John Locke

8) Who said that 'privilege in society must be destroyed to protect freedom?
a) Hegel b) Karl Marx
c) J. S. Mill d) Harold Laski

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

a) State J.S. Mill's views on voting rights.
b) Briefly write the views of Karl Marx on the age of slavery.
c) Briefly write Karl Marx's views on the capitalistic stage.
d) What is Utilitarianism?
e) What rights has J.S. Mill given to women?
f) Briefly write Laski's definition of freedom.

Q.3 Answer the following question. (Any One) **10**

a) Explain Hegel's views on civil society.

OR

b) Explain Communist theory of Karl Marx's.

Q.4 Answer in details. **10**

Evaluate Laski's ideas on democratic socialism.

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र - VI) (नवीन) (New) (CBCS) परीक्षाः ऑक्टोबर / नोव्हेंबर – २०२५
PHILOSOPHY (Special Paper–XVI)
Scientific Method (BA221655)

वार, दिनांक : सोमवार, ०३-११-२०२५ कमाल गुण: ४०
वेळ: दुपारी १२:०० ते ०२:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) व्यक्ति आणि समाजाचा अभ्यास करणे म्हणजेच ––– शास्त्र होय.
अ) नैसर्गिक ब) समाजिक
क) आदर्शनिष्ठ ड) यापैकी नाही

२) ––– ही शास्त्रीय विगमनातील पहिली अवस्था होय.
अ) प्रचीती ब) सिद्धता
क) उपपादन ड) समस्या

३) ––– हा वस्तुनिष्ठ शास्त्राचा एक प्रकार आहे.
अ) समाजशास्त्र ब) तर्कशास्त्र
क) सौन्दर्यशास्त्र ड) नीतिशास्त्र

४) ––– ही शास्त्रीय विगमनातील शेवटची अवस्था आहे.
अ) अभ्युपगम ब) प्रचीती
क) सिद्धता ड) उपपादन

५) ––– म्हणजेच विज्ञानाचा आधार होय.
अ) पुर्वगृहीतके ब) पूर्वसूचना
क) निष्कर्ष ड) उपपादन

६) अर्थशास्त्र हे ––– शास्त्र आहे.
अ) वस्तुनिष्ठ ब) आदर्शनिष्ट
क) नैसर्गिक ड) यापैकी नाही

७) कारण आणि कार्य ह्या ––– आहेत.
अ) भ्रम ब) घटना
क) एकच ड) वस्तू

८) कारण हे ––– आधी येणारी घटना आहे.

अ) कार्य ब) निरीक्षण

क) प्रयोग ड) सिद्धता

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) विज्ञान म्हणजे काय?

ब) शास्त्रीय ज्ञान म्हणजे काय?

क) धर्म म्हणजे काय?

ड) दुर्निरीक्षण म्हणजे काय?

इ) प्रश्नावली पद्धती स्पष्ट करा.

ई) पूर्वगृहीतकांचे प्रकार कोणते?

प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १०

अ) नैसर्गिक शास्त्रे आणि सामाजिक शास्त्रे यातील फरक स्पष्ट करा.

किंवा

ब) निरीक्षण आणि प्रयोग यातील फरक स्पष्ट करा.

प्र.४ युक्त अभ्युपगमाच्या अटी स्पष्ट करा. १०

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: October/November-2025
PHILOSOPHY (Special Paper–XVI)
Scientific Method (BA221655)

Day & Date: Monday, 03-11-2025 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) To study of individual and society is called _____ science.
a) Natural b) Social
c) Normative d) None of these

2) _____ is the first stage of scientific method.
a) Verification b) Proof
c) Explanation d) Problem

3) _____ is a kind of Positive science.
a) Sociology b) Logic
c) Aesthetics d) Ethics

4) _____ is the last stage of scientific method.
a) Hypothesis b) Verification
c) Proof d) Explanation

5) _____ means grounds of science.
a) Presuppositions b) Pre-instructions
c) Conclusion d) Explanation

6) Economics is a _____ science.
a) Positive b) Normative
c) Natural d) None of these

7) Cause and effects are _____.
a) lllusions b) Events
c) Same d) Objects

8) Cause proceeds the _____.
a) Effect b) Observation
c) Experiment d) Proof

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

a) What is science?
b) What is scientific knowledge?
c) What is religion?
d) What is mal-observation?
e) Explain questionnaire method.
f) What are the kinds of presupposition?

Q.3 Answer the following question. (Any One) **10**

a) Distinguish between natural sciences and social sciences.

OR

b) Distinguish between observation and experiment.

Q.4 Explain the conditions of good hypothesis. **10**

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र - VI) (नवीन) (CBCS) परीक्षा: ऑक्टोबर / नोव्हेंबर – २०२५
Philosophy (Special Paper –XVI - B)
Predicate Logic (BA221656-B)

वार, दिनांकः सोमवार, ०३-११-२०२५ कमाल गुणः ४०

वेळः दुपारी १२:०० ते ०२:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) 'Qr' हा ––– विधानाचा संकेत आहे.
अ) सरल ब) संधी
क) विकल्प ड) सममूल्य

२) विधानाच्या उद्देश आणि विधेयाला ––– असे म्हणतात.
अ) शब्द ब) पद
क) अनुमान ड) संविधान

३) अस्तित्वदर्शक नास्तीवाची हा ––– विधानाचा एक प्रकार आहे.
अ) सरल ब) संधी
क) विकल्प ड) सामान्य

४) सार्विक नास्तीवाची विधानाला ––– असेही म्हणतात.
अ) A ब) E
क) I ड) O

५) 'प्लटो हा सॉक्रेटिसचा शिष्य आहे' हे ––– विधान आहे.
अ) उद्देश रहित ब) उद्देश विधेय
क) वर्ग सदस्यरूपी ड) संबंधवाची

६) 'A' आणि 'E' ही ––– विधाने होत.
अ) अस्तीवाची ब) नास्तीवाची
क) वैश्विक ड) अस्तित्वदर्शक

७) I ≡ ———

अ) A ब) ~ A

क) E ड) ~ E

८) O ≡ ———

अ) A ब) ~ A

क) E ड) ~ E

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) वर्गसदस्यरूपी विधान म्हणजे काय?

ब) अस्तित्वदर्शक विधान म्हणजे काय?

क) विधेय अचल म्हणजे काय?

ड) सामान्य विधानांचे प्रकार स्पष्ट करा.

इ) साय आणि फाय म्हणजे काय?

ई) उद्देश रहित विधान म्हणजे काय?

प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १०

अ) संख्यापकाचे U.I. आणि E.G. नियम स्पष्ट करा.

किंवा

ब) संख्यापक निषेधाचे कोणतेही दोन नियम स्पष्ट करा.

प्र.४ व्हेन च्या आकृतीच्या सहाय्याने खालील संविधानांची युक्तता तपासा. १०

अ) एकही मांजर वाघ नाही
एकही उंदीर वाघ नाही
————————————
म्हणून,एकही उंदीर मांजर नाही

ब) सर्व प्राणी मर्त्य असतात
सिंह प्राणी आहे
————————————
म्हणून, सिंह मर्त्य आहे

Seat No.		Set	P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: October/November - 2025
Philosophy (Special Paper –XVI - B)
Predicate Logic (BA221656-B)

Day & Date: Monday, 03-11-2025 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) 'Qr' is a symbolic expression of _____ proposition.
a) Singular b) Conjunctive
c) Disjunctive d) Equivalent

2) Subject and predicate of proposition are called _____.
a) Words b) Terms
c) Inferences d) Syllogisms

3) Existential negative is a kind of _____ proposition.
a) Simple b) Conjunctive
c) Disjunctive d) General

4) Universal negative proposition is also called _____ proposition.
a) A b) E
c) I d) O

5) 'Plato is follower of Socrates' this is _____ proposition.
a) Subject less b) Subject predicate
c) Class membership d) Relational

6) 'A' and 'E' propositions are _____ proposition.
a) Affirmative b) Negative
c) Universal d) Existential

7) I ≡ _____.
a) A b) ~ A
c) E d) ~ E

8) O ≡ _____.
a) A b) ~A
c) E d) ~E

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

a) What is class membership proposition?
b) What is Existential affirmative proposition?
c) What is predicate constant?
d) Explain the kinds of general propositions.
e) What is Psy and Phi?
f) What is subject less propositions?

Q.3 Answer the following question. (Any One) **10**

a) Explain U.I. and E.G. rules of quantifiers.

OR

b) Explain any two rules of quantifier negation.

Q.4 Test the validity of the following syllogism by Venn's diagram. **10**

a) No cats are tiger
No rats are tiger

Therefore, No rats are cats

b) All animals are mortal
Lion is an animal

Therefore, Lion is mortal

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र - VI) (नवीन) (New) (CBCS) परीक्षाः ऑक्टोबर / नोव्हेंबर – २०२५
SOCIOLOGY (Special Paper–XVI)
Urban Sociology (BA221687)

वार, दिनांक : सोमवार, ०३-११-२०२५ कमाल गुण: ४०

वेळ: दुपारी १२:०० ते ०२:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) प्रामुख्याने वायु प्रदूषण ––– येथे जास्त आढळतो.
अ) ग्रामीण समुदायात ब) शहरी समुदायात
क) आदिवाशी समुदायात ड) यापैकी नाही

२) नागरी समाज जीवन आणि समस्याचे विशेषित अध्ययन करणारे शास्त्र म्हणजे नागरी समाजशास्त्र होय. असे कोण म्हटले?
अ) इ. इ. बर्गल ब) इरिक्सन
क) अडरसन ड) एच. टी. हॉबहाउस

३) वाहनाच्या वाढत्या संख्येच्या कारणावरून ––– प्रदूषण होते.
अ) पाणी ब) जमिन
क) ळवा ड) माती

४) खालीलपैकी कोणते नगर नियोजनातील अडथळे आहेत?
अ) भ्रष्टाचार ब) अतिक्रमण
क) लोकसंख्या ड) वरील सर्व

५) महिलांचे स्थलांतर प्रामुख्याने ––– मुळे होते.
अ) विवाह ब) शिक्षण
क) नोकरी ड) यापैकी नाही

६) झोपडपट्टी निर्मितीचे कारणे कोणती आहेत?
अ) ग्रामीण–शहरी स्थलांतर ब) नागरीकरण
क) राजकारण ड) वरील सर्व

७) विवाहाची कार्य ––– आहे.
अ) लैंगिक समाधान ब) मानसिक समाधान
क) आर्थिक समाधान ड) वरील सर्व

८) बहूतेक कुटुबांमध्ये त्यांच्या मुलीनी शाळा पुर्ण केल्यानंतर त्यांचे मुख्य ध्येय काय असतात?

अ) विवाह ब) नोकरीची संधी

क) उच्च शिक्षण ड) वरील सर्व

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) नागरी समाजशास्त्राची व्याख्या लिहा.

ब) शहरातील ध्वनिप्रदुषणाचे परिणाम लिहा.

क) नागरी विवाहपद्धतीतील बदल लिहा.

ड) ग्रामीण नागरी स्थलांतराची कारणे लिहा.

इ) नगर नियोजनातील अडथळे लिहा.

ई) शहरातील ध्वनिप्रदुषणाची परिणाम लिहा.

प्र.३ दिर्घोत्तरी प्रश्न (कोणताही एक) १०

अ) नागरी कुटंबाची वैशिष्टये लिहा?

किंवा

ब) नागरी समाजशास्त्राचे महत्व लिहा.

प्र.४ दिर्घोत्तरी प्रश्न. १०

अ) 'नागरी विवाह' स्पष्ट करा.

ब) स्मार्ट (सुंदर) शहर स्पष्ट करा.

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New) (CBCS) Examination: October/November-2025
Sociology (Special Paper–XVI)
Urban Sociology (BA221687)

Day & Date: Monday, 03-11-2025 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) Mostly Air pollution occurs in _____?
a) Rural community b) Urban community
c) Tribal community d) None of above

2) Who said that, Urban sociology is the specialized study of city life and problems?
a) E.E. Bargel b) Erickson
c) Anderson d) H. T. Hobhouse

3) The increasing number of automobile has become a cause of _____ pollution?
a) Water b) Land
c) Air d) Soil

4) Which of the following barriers in urban planning?
a) Corruption b) Encroachment
c) Population d) All the above

5) Major Migration of women is due to _____?
a) Marriage b) Education
c) Job d) None of these

6) Which is the causes of creating slum?
a) Rural-Urban Migration b) Urbanization
c) Politics d) All the above

7) The function of Marriage is _____.
a) Sexual Satisfaction b) Psychological Satisfaction
c) Economic Satisfaction d) All the above

8) In the most families what were their main aims after their girls finish schools?
a) Marriage b) Job opportunities
c) Higher education d) All of these

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

a) Write a definition of urban sociology.
b) Write a impact of noise pollution.
c) Write a change of urban marriage system.
d) Write Causes of Rural Urban Migration.
e) Write Barriers in Urban planning.
f) Write Impact of noise pollution in urban area.

Q.3 Broad answer question. (Any One) **10**

a) Write characteristics of urban Family.

OR

b) Write Importance of Urban Sociology.

Q.4 Broad answer question. (Any One) **10**

a) Explain 'Urban Marriage'.
b) Explain Smart City.

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - VI) (New/Old) (CBCS) Examination: October/November - 2025
ENGLISH (Special Paper – XII)
Introduction to Literary Criticism (19101622)

Day & Date: Tuesday, 28-10-2025 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Rewrite the following sentences by choosing the correct options. 08

1) Eliot says that poetry is not expression of personality but an escape from _____.
a) Religion b) Society
c) Personality d) Nature

2) According to Eliot, the poet must be _____ like a scientist.
a) Busy b) Impersonal
c) Genius d) Hard working

3) _____ defines “Poetry is not turning loose of emotion, but escape from emotion”.
a) William Wordsworth b) Aristotle
c) Sidney d) T. S. Eliot

4) T. S. Eliot proposes that the emotion of the art is _____.
a) Tragic b) Personal
c) Impersonal d) Dramatic

5) For Wordsworth the function of poetry is to give _____.
a) Catharsis b) Pleasure
c) Knowledge d) Passion

6) To Wordsworth poetry is a spontaneous overflow of powerful feelings and emotions recollected in _____.
a) Tranquility b) Simple life
c) Images d) Sensation

7) The dominant theme of the Wordsworth’s preface is _____.
a) Poetic diction b) Poetic argument
c) Poetic criticism d) Poetic license

8) The poetic composition takes place in _____ stages.
a) One b) Two
c) Three d) Four

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

a) Define ‘Alliteration’ and give any two examples.

b) Explain ‘stanza pattern’ with at least two examples.

c) What is "Personification’? Give two examples.

d) Define ‘Hyperbole’ with two suitable examples.

e) Write in short about ‘Simile’ and state two examples.

f) What is ‘Satire’? Explain with at least two examples of it.

Q.3 Broad Question. (Any One) **10**

a) Explain Wordsworth’s definition of poetry.

OR

b) Write a short essay on Eliot’s ‘Impersonality theory of poetry.

Q.4 Write a note on the Biographical approach to the study of literature. **10**

Seat No.	

Set P

बी.ए. (सत्र – VI) (नवीन / जुना) (CBCS) परीक्षाः ऑक्टोबर / नोव्हेंबर – २०२५
HINDI (Special Paper – XII)
Vishesh Lekhak: Bhagwan Das Morval (19101612)

वार, तारीखः मंगलवार, २८-१०-२०२५ कमाल गुण: ४०
समय: दोपहर १२:00 से 0२:00

सूचनाएँ : १) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।
२) दाई ओर लिखे अंक प्रश्न के लिए निर्धारित अंक हैं।

प्र.१ निम्नलिखित प्रश्नों के नीचे दिए गए विकल्पों में से सही विकल्प चुनकर वाक्य फिर से लिखिए। **0८**

१) भारतीय समाज में ––– को पराया धन माना जाता है।
अ) बेटी ब) चाची
क) माँ ड) नानी

२) जब तक ––– को नींद नहीं आई रह–रह कर थाली की खनक उसके कानों में गूँजती रही।
अ) दुर्गा ब) मालती
क) भगवती ड) रजनी

३) नागदत्त और अभय ––– के दो बेटे हैं।
अ) रुपेश ब) उग्रसेन
क) राजेश ड) दशरथ

४) ––– की भविष्य वाणी एकदम गलत साबित हुई।
अ) गार्गी ब) दुर्गा
क) पिहु ड) बुलबुल

५) ––– का दाखिला बी.ए.एल.एल.बी में हो गया।
अ) बुलबुल ब) गार्गी
क) ज्योति ड) सिया

६) काला पहाड़ ––– की कृति है।
अ) भगवानदास मोरवाल ब) काशिनाथ सिंह
क) अज्ञेय ड) प्रेमचंद

७) भगवानदास मोरवाल का जन्म ––– १९६0 नगिना जिला मेवात (हरियाना) में हुआ।

अ) २५ अप्रैल　　ब) ५ फरवरी

क) २३ जनवरी　　ड) ३ मार्च

८) आकुलता और घबराहट के कारण ––– ने अपना रोल नं और जन्मतिथि तो भर दिया। मगर सिक्युरिटी पिन भरना भूल गई।

अ) गार्गी　　ब) सिया

क) मालती　　ड) पिहु

प्र.२ निम्नलिखित प्रश्नों में से किन्ही चार प्रश्नों के उत्तर संक्षिप्त में लिखिए। १२

अ) 'शकुंतिका' उपन्यास का मुख्य विषय क्या है?

ब) 'शकुंतिका' उपन्यास में लेखक ने किस प्रकार की सामाजिक मानसिकता पर प्रहार किया है।

क) 'शकुंतिका' उपन्यास में क्या संदेश दिया है।

ड) दशरथ के पोतियों के नाम लिखिए।

इ) 'शकुंतिका' उपन्यास किस प्रकार की मानसिकता पर आधारित है।

ई) 'शकुंतिका' उपन्यास आज किस प्रकार से प्रासंगिक है।

प्र.३ शकुंतिका उपन्यास के भगवती और दुर्गा दो पात्रों का चरित्र चित्रण कीजिए। **१0**

अथवा

भगवानदास मोरवाल का परिचय देकर उनके उपन्यासों की विशेषताएँ लिखिए।

प्र.४ शकुंतिका उपन्यास की कथावस्तु लिखिए। **१0**

SLR-DA-295

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New/Old) (CBCS) Examination: October/November - 2025
KANNADA (Special Paper – XII)
Western Poetry Criticism (19101602)

Day & Date: Tuesday, 28-10-2025 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

ಪ್ರ.೧ ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರವನ್ನು ಆರಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ. ೦೮

೧) ಪಾಸ್ಚಾತ್ಯ ಕಾವ್ಯಮೀಮಾಂಸೆಯ ಆದಿಪುರುಷ –
- ೧) ಪ್ಲೇಟೋ ೨) ಲಾಂಜಿನಸ್
- ೩) ಅರಿಸ್ಟಾಟಲ್ ೪) ಎಡ್ವರ್ಡ್ ಬುಲ್ಲೋ

೨) ಎಡ್ವರ್ಡ್ ಬುಲ್ಲೋ –
- ೧) ಮಾನಸಿಕ ದೂರ ೨) ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ನಿರಸನ
- ೩) ಅನುಕರಣ ೪) ಉದಾತ್ತ

೩) ಅರಿಸ್ಟಾಟಲ್‌ನ ಜನ್ಮಸ್ಥಳ –
- ೧) ಅಥೆನ್ಸ್ ೨) ಸ್ಟಾಗಿರ
- ೩) ರೋಮ್ ೪) ಮಾಯಿಂಮಾರ್

೪) ಪ್ಲೇಟೋನ ಗುರು –
- ೧) ಅರಿಸ್ಟಾಟಲ್ ೨) ರೂಸೋ
- ೩) ಲಾಂಗಿನಸ್ ೪) ಸಾಕ್ರಟೀಸ್

೫) ರಿಪಬ್ಲಿಕ್ ಗ್ರಂಥ ಬರೆದವರು
- ೧) ಇಲಿಯಟ್ ೨) ಪ್ಲೇಟೋ
- ೩) ಅರಸ್ಟಾಟಲ್ ೪) ರಿಚರ್ಡ್ಸ

೬) ಅರಿಸ್ಟಾಟಲ್‌ನ ಕಾವ್ಯಸಿದ್ಧಾಂತ –
- ೧) ಅನುಕರಣ ೨) ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ನಿರಸನ
- ೩) ಮಹೋನ್ನತಿ ೪) ಇಮ್ಯಾಜಿನೇಶನ್

೭) ಕವಿಗಳನ್ನು ಕಲಾವಿದರನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿದವನು –
- ೧) ಅರಿಸ್ಟಾಟಲ್ ೨) ಸಾಕ್ರಟಿಸ್
- ೩) ಪ್ಲೇಟೋ ೪) ಡ್ರೈಡನ್

೮) ಭಾವ ನಿರಸನದ ಮುಂದಿನ ಹೆಜ್ಜೆ –
- ೧) ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ನಿರಸನ ೨) ಪ್ರತಿಭೆ
- ೩) ಶೋಧನೆ ೪) ಪರಂಪರೆ

ಪ್ರ.೨ ನಾಲ್ಕಕ್ಕೆ ನಾಲ್ಕಾರು ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಿಸಿರ ೧೨

೧) ಪ್ಲೇಟೋನ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿರಿ.
೨) ರುದ್ರನಾಟಕದ ಅಂಗಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿರಿ.
೩) ಮಹಾಕಾವ್ಯ ಎಂದರೇನು?
೪) ನಾಲ್ಕು ಜನ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ವಿಮರ್ಶಕರನ್ನು ಹೆಸರಿಸಿರಿ.
೫) ವೈನೋದಿಕ ಎಂದರೇನು?
೬) ಪರಂಪರೆ ಎಂದರೇನು?

ಪ್ರ.೩ ಒಂದಕ್ಕೆ ಪ್ರಬಂಧರೂಪದ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ. ೧೦

೧) ಪ್ಲೇಟೋನ ಕಾವ್ಯ ಚಿಂತನೆಗಳನ್ನು ನಿರೂಪಿಸಿರಿ
೨) ವಿಮರ್ಶಕನ ಅರ್ಹತೆಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಬರೆಯಿರಿ

ಪ್ರ.೪ ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಸುದೀರ್ಘವಾಗಿ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ ೧೦

ಇಲಿಯಟ್‌ನ ಕಾವ್ಯ ಚಿಂತನೆಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ನಿರೂಪಿಸಿರಿ.

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र – VI) (नवीन/जुना) (CBCS) परीक्षाः ऑक्टोबर/नोव्हेंबर – २०२५
MARATHI (Special Paper - XII)
Sahityashastra (Uttarardh) (19101607)

वार, दिनांक : मंगळवार, २८-१०-२०२५ कमाल गुणः ४०
वेळः दुपारी १२:00 ते 0२:00

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) 'काव्यशास्त्रप्रदिप' हा ग्रंथ कोणी लिहिला?
अ) स. रा. गाडगीळ ब) गं. त्र्यं. देशपांडे
क) वा. ल. कुलकर्णी ड) अ. वा. कुलकर्णी

२) दृश्य असणारा वाङ्मय प्रकार कोणता?
अ) काव्य ब) कथा
क) नाटक ड) कादंबरी

३) कोणता साहित्यप्रकार प्राचीन साहित्यात दिसून येतो?
अ) नाटयगीते ब) विडंबन काव्य
क) दशपदी ड) भारूड

४) 'जीवनसाठी कला' असे कोणत्या साहित्यिकाने म्हटले आहे?
अ) ना. सी. फडके ब) वि. स. खांडेकर
क) पु. भा. भावे ड) आचार्य अत्रे

५) 'शब्दार्थो साहितौ काव्यम्' ही साहित्याची व्याख्या कोणी केली?
अ) ॲरिस्टॉटल ब) भामह
क) मम्मट ड) प्लेटो

६) साहित्यविषयीचा कॅथॉर्सिस सिद्धांत कोणी मांडला?
अ) ॲरिस्टॉटल ब) भामह
क) मम्मट ड) वॉरेन

७) नाटकाला इंग्रजीत काय म्हटले जाते?
अ) ड्रामा ब) नॉवेल
क) मेलोड्रामा ड) पोयम

८) भरत मुनीने साहित्याविषयीचा कोणता विचार मांडला?

अ) वक्रोक्ति विचार ब) औचित्य विचार

क) रीतीविचार ड) रस विचार

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही चार) १२

अ) कथेचे प्रकार आणि स्वरूप लिहा.

ब) काव्यानंद कसा उत्पन्न होतो?

क) नाटक या वाङ्मय प्रकाराचे स्वरूप लिहा.

ड) भरतमुनींचे रससूत्र याविषयी माहिती लिहा.

इ) साहित्यमूल्ये कोणती ते लिहा?

ई) कादंबरी प्रकार कोणते ते लिहा?

प्र.३ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक) १०

अ) साहित्य प्रकार सांगून कादंबरी या साहित्य प्रकाराचे घटक सांगा.

किंवा

ब) भरतमुनींचे रससूत्र स्पष्ट करा.

प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न. १०

नाटक म्हणजे काय ते सांगून नाटकाचे घटक व वैशिष्टये याची सविस्तर चर्चा करा.

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र – VI) (नवीन/जुना) (CBCS) परीक्षाः ऑक्टोबर/नोव्हेंबर – २०२५
SANSKRIT (Special Paper - XII)
Vedvangmay - Brahman Granth, Upanishad (19101632)

वार, दिनांक : मंगळवार, २८-१०-२०२५ कमाल गुणः ४०
वेळः दुपारी १२:00 ते 0२:00

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ योग्यं पर्याय चित्वा वाक्य पुनर्लिखत. ०८
योग्य पर्याय निवडून वाक्य पुन्हा लिहा.

१) सरमेने ––– यांच्या ताब्यात असणाऱ्या गायी शोधून काढल्या.
अ) वृत्रासुर ब) गौतम
क) रावण ड) पणि

२) कृष्णशवासीपुरूषः ––– देवः अस्ति।
अ) इंद्रः ब) सोमः
क) वरूणः ड) रूद्रः

३) शतपथ ब्राह्मणात ––– अध्याय आहेत.
अ) १00 ब) २00
क) ३00 ड) २५0

४) ––– ऋषींना अश्विनकुमारांनी तारूण्य दिले.
अ) च्यवन ब) अत्रि
क) विश्वामित्र ड) दुर्वास

५) आत्मा वै ––– नामासि।
अ) ब्रह्म ब) पुत्र
क) देव ड) हरिश्चंद्र

६) 'चराति चरतो भगः' इति उपदेशः इन्द्रेण ––– कृतः।
अ) रोहिताय ब) हरिश्चन्द्राय
क) नारदाय ड) मनवे

७) नाभानेदिष्ठ कथा ––– ब्राह्मणातील आहे.
अ) तैत्तिरीय ब) शतपथ
क) ऐतरेय ड) जैमिनये

८) 'बिभृहि मा पारयिष्यामि त्वा' इति ––– इत्यनेन उक्तम्।
अ) रत्नमयेन ब) मनुना
क) मत्स्येन ड) रोहितेन

प्र.२ टिप्पणीं लिखत। (केवल ४) १२
टिपा लिहाः (फक्त ४)
अ) अश्विनीकुमारौ
ब) पुत्रस्य महत्त्वम्
क) पणयः
ड) इंद्रः
इ) च्यवन ऋषि
ई) रोहितः

प्र.३ ससन्दर्भं स्पष्टीकरणं कुरूत। (केवलं २) १०
सन्दर्भासहित स्पष्टीकरण करा. (फक्त २)
अ) सुखं स्वपिति परमचिकित्सक आत्मनो भवति।
ब) पितरं पुत्रा निष्ठावोऽववदित्येवाचक्षते।
क) चराति चरतो भगः।

प्र.४ सत्य बोलण्याचे फळ काय मिळते हे नाभानेदिष्ठ कथेनुसार स्पष्ट करा. १०

किंवा

च्यवनकथा या पाठाचे रसग्रहण करा.

Seat No.	

Set | P

B.A. (Semester - VI) (New/Old) (CBCS) Examination: October/November - 2025
Urdu (Special Paper - XII)
Allama Iqbal KaKhususi Mutalea (19101617)

Day & Date: Tuesday, 28-10-2025 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the left indicate full marks.

08

سوال نمبر.1. صحیح متبادل کا انتخاب کر کے جوابات لکھیے۔

1) علامہ اقبالؔ نے۔۔۔۔۔۔ میں انگریزی اور فلسفہ کے پروفیسر کی حیثیت سے خدمات انجام دیں۔

A) گورنمنٹ کالج، لاہور۔ B) اورینٹل کالج، لکھنو۔

C) فورٹ ولیم کالج۔ D) دہلی کالج۔

2) علامہ اقبالؔ اعلی تعلیم حاصل کرنے کے لیے۔۔۔۔۔ میں یورپ گئے تھے؟

A) ۱۹۰۴ء B) ۱۹۰۵ء

C) ۱۹۰۶ء D) ۱۹۷۸ء

3) نظم "مسجد قرطبہ" علامہ اقبالؔ کے اردو مجموعے کلام۔۔۔۔۔ میں شامل ہے۔

A) بالِ جبرئیل۔ B) بانگِ درا۔

C) ضربِ کلیم۔ D) ارمغان حجاز۔

4) علامہ اقبالؔ۔۔۔۔۔۔ کو اپنا روحانی مُرشِد مانتے تھے۔

A) خواجہ معین الدین چشتیؒ۔ B) امیر خسروؒ۔

C) مولانا رومیؒ۔ D) مولانا جامیؒ۔

5) برطانیہ حکومت نے علامہ اقبالؔ کو "سر" کا خطاب۔۔۔۔۔ میں عطا کیا تھا۔

A) ۱۹۳۲ء B) ۱۹۳۳ء

C) ۱۹۳۸ء D) ۱۹۴۷ء

6)علامہ اقبالؔ کو۔۔۔۔۔۔ کہا جاتا ہے۔

A) شیکسپیئر ہند۔ B)شاعر مشرق۔

C)شاعر یورپ۔ D)شاعر بے دماغ۔

7)کھول آنکھ زمیں دیکھ فلک دیکھ فضا دیکھ! مشرق سے ابھرتے ہوئے سورج کو ذرا دیکھ!

درج بالا شعر علامہ اقبالؔ کی مشہور نظم۔۔۔۔۔سے ماخوذ ہے۔

A) روحِ ارضی آدم کا استقبال کرتی ہے۔ B) جاوید کے نام۔

C) پیر و مرید۔ D)طارق کی دعاء۔

8)مرا طریق امیری نہیں فقیری ہے ۔۔۔۔۔۔نہ بیچ غریبی میں نام پیدا کر

A)زمین۔ B)مکان۔

C)عزت۔ D)خودی۔

سوال نمبر.2. **مختصر جواب لکھیئے۔(کوئی چار)** **12**

1)علامہ اقبالؔ کا شاہکار اردو شعری مجموعہ کلام "بالِ جبریل" پر مختصر تبصرہ کیجیئے۔

2)علامہ اقبالؔ کی تحریر کردہ شاہکار نظم "مسجد قرطبہ" کا مرکزی خیال لکھیئے۔

3) نظم "پیر و مرید" کا مرکزی خیال لکھیئے۔

4) نظم "طارق کی دعا" کا مرکزی خیال تحریر کیجیئے۔

5) نظم "ابلیس کی مجلس شوریٰ" میں ابلیس کی ساری بات سُن کر پہلا مشیر نے ابلیس سے کیا کہا ہے؟ مختصر وضاحت کیجیئے۔

6) نظم "لالئہ صحرا" کا مرکزی خیال بیان کیجیئے۔

سوال نمبر.3 مفصل جواب لکھیے۔(کوئی ایک) **10**

1)علامہ اقبالؔ کی سوانح حیات مفصل قلمبند کیجیئے۔

2)اردو نظم نگاری کا آغاز وارتقاء پر مفصل نوٹ لکھیئے۔

10

سوال نمبر.4. سیاق وسباق کے حوالے سے درج ذیل بندوں کی تشریح کیجیے

1) دیار عشق میں اپنا مقام پیدا کر
نیا زمانہ نئے صبح وشام پیدا کر
خدا اگر دل فطرت شناس دے تجھ کو
سکوت لالہ و گل سے کلام پیدا کر
اٹھا نہ شیشہ گران فرنگ کے احساں
سفالِ ہند سے مینا و جام پیدا کر
مرا طریق امیری نہیں فقیری ہے
خودی نہ بیچ غریبی میں نام پیدا کر

2) کھول آنکھ زمیں، کچھ فلک دیکھ فضا دیکھ!
مشرق سے ابھرتے ہوئے سورج کو ذرا دیکھ!
اس جلوۂ بے پردہ کو پردوں میں چھپا دیکھ!
ایام جدائی کے ستم دیک جفا دیکھ!
بے تاب نہ ہو معرکۂ بیم درجا دیکھ!

3) تو ہو اگر کم عیار میں ہوں اگر کم عیار
موت ہے تیری برات موت ہے میری برات
تیرے شب وروز کی اور حقیقت ہے کیا
ایک زمانے کی رو جس میں نہ دن ہے نہ رات
آنی وفانی تمام معجزہ ہائے ہنر
کارزجہاں بے ثبات کار جہاں بے ثبات۔

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र – VI) (नवीन/जुना) (CBCS) परीक्षाः ऑक्टोबर/नोव्हेंबर – २०२५
Ancient Indian History & Culture (Special Paper - XII)
Political and Cultural History of Ancient Maharashtra (19101677)

वार, दिनांक : मंगळवार, २८-१०-२०२५ कमाल गुण : ४०

वेळ: दुपारी १२:०० ते ०२:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) सातवाहन घराण्यातील सर्वश्रेष्ठ साहित्यिक राजा कोण?
अ) कृष्ण ब) सिमुकं
क) हल ड) सातकर्णी द्वितीय

२) पैठणचे मूळ नाव काय?
अ) मंगल ब) प्रतिष्ठान
क) फागनिपूर ड) तगर

३) रामटेक व पवनार येथे राममंदिर कोणी बांधले?
अ) प्रभावती गुप्त ब) रूद्रसेन
क) प्रवर सेन ड) विंध्यशक्ती

४) कवी कालिदासाने कोणते नाटक लिहिले?
अ) मेघदूत ब) सेतूबंध
क) हरिविजय ड) इंडिका

५) चालुक्य साम्राज्यास कोणत्या चीनी प्रवाशाने भेट दिली?
अ) फाहीयान ब) सियुकी
क) इत्सिंग ड) युआनच्चांग

६) कल्याणीच्या चालुक्य घराण्याची राजधानी कोणती?
अ) बदामी ब) पैठण
क) कल्याणी ड) दायमाबाद

७) कोल्हापूरच्या शिलाहार घराण्याचा संस्थापक कोण?
अ) जतिग प्रथम ब) चंद्र
क) किर्तीराज ड) मारसिंह

८) उत्तर कोकण शिलाहार घराण्याची राजधानी कोणती?

अ) बदामी ब) पुरी

क) कल्याणी ड) दायमाबाद

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) **१२**

अ) सातवाहन राजा यज्ञश्री सातकर्णी यांच्या कार्याची माहिती द्या.

ब) वाकाटककालीन साहित्य क्षेत्रातील प्रगतीची माहिती द्या.

क) वाकाटक सत्ताधीश म्हणून प्रभावती गुप्ता हिचे कार्य सांगा.

ड) बदामीचा चालुक्य सत्ताधीश पहिल्या पुलकेशीचे कार्य सांगा.

इ) कोल्हापूरचा शिलाहार शासक गंडरादित्याच्या ताम्रपटाची माहिती द्या.

ई) कोल्हापूर शिलाहारांच्या मंदिर स्थापत्याची माहिती द्या.

प्र.३ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक) **१0**

अ) वाकाटकांचे सांस्कृतिक योगदान सांगा.

किंवा

ब) चालुक्य सत्तेचे सांस्कृतिक योगदान सांगा.

प्र.४ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. **१0**

सातवाहन सत्तेचे सांस्कृतिक योगदान सांगा.

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - VI) (New/Old) (CBCS) Examination: October/November - 2025
Ancient Indian History & Culture (Special Paper - XII)
Political and Cultural History of Ancient Maharashtra (19101677)

Day & Date: Tuesday, 28-10-2025 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) Who is the greatest literary king of the Satvahana dynasty?
a) Kurshn b) Simku
c) Hal d) Satkarni - II

2) What is the original name of Paithan?
a) Mangal b) Pratishthan
c) Phagnipur d) Tagar

3) Who built the Ram temple at Ramtek and Pawanar?
a) Prabhavti Gupt b) Rudrasen
c) Pravarsen d) Windyashakti

4) What drama did the poet Kalidasa wrote?
a) Meghdoot b) Setubandha
c) Harivijay d) Indica

5) Which Chinese traveler visited Chalukya Empire?
a) Fahiyan b) Siyuki
c) Etsingh d) Yuanchang

6) Which is the capital of the Chalukya dynasty of Kalyani?
a) Badami b) Paithan
c) Kalyani d) Dayamabad

7) Which is the capital of Kolhapur Shilahar family?
a) Jatig first b) Chandra
c) Kirtiraj d) Marsingh

8) Which is the capital of North Konkan Shilahar family?
a) Badami b) Puri
c) Kalyani d) Dayamabad

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

a) Give information about the work of Satvahana king Yadnyshri Satkarni.

b) Inform about the progress in the field of Wakataka literature.

c) Describe Prabhavati Gupta's work as a Vakataka ruler.

d) Describe the work of Pulakesi First, the Chalukya ruler of Badami.

e) Give information about the copper plate of Gandaraditya, the Shilahar ruler of Kolhapur.

f) Give information about the temple architecture of Kolhapur Shilahar.

Q.3 Answer the following question. (Any One) **10**

a) Explain the cultural contribution of Wakataka.

OR

b) State the cultural contribution of Chaluky power.

Q.4 Write detailed answer to the following question. **10**

State the cultural contribution of Satavahana power.

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र – VI) (नवीन/जुना) (CBCS) परीक्षाः ऑक्टोबर/नोव्हेंबर – २०२५
ECONOMICS (Special Paper – XII)
Micro Economics - II (19101667)

वार, दिनांक : मंगळवार, २८-१०-२०२५ कमाल गुण : ४०

वेळ: दुपारी १२:00 ते 0२:00

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) ––– काळात पूर्ण स्पर्धेच्या अंतर्गत संस्थांना सर्व सामान्य नफा मिळतो.
अ) दीर्घ काळ ब) अल्पकाळ
क) अति दीर्घ काळ ड) अति अल्प काळ

२) नुकसान भरपाईचे तत्त्व ––– ओळखले जाते.
अ) कल्याणाचे अर्थशास्त्र ब) सनातनवादी अर्थशास्त्र
क) नवकल्याणकारी अर्थशास्त्र ड) वरीलपैकी नाही

३) ––– यांच्या व्याख्येनुसार मक्तेदारीयुक्त स्पर्धेचा बाजार म्हणजे जेथे मोठया संख्येने असलेल्या संस्था वस्तुभेद करतात.
अ) डॉ. मार्शल ब) प्रो. चेबर्लीन
क) जे. बी. कार्ल्क ड) जोन रॉबिन्सन

४) व्याजाचा रोकड प्राधान्य प्रवृत्ती सिद्धांत ––– यांच्या नावाशी संबंधित आहे.
अ) जे. एम्. केन्स ब) जे. बी. से.
क) डॉ. मार्शल ड) ॲडम स्मिथ

५) मक्तेदारी बाजारामध्ये मागणीची छेदक लवचिकता ––– असते.
अ) शून्य ब) एक
क) एकापेक्षा जास्त ड) एकापेक्षा कमी

६) नफ्याचा नवप्रवर्तन सिद्धांत ––– यांनी मांडला.
अ) प्रा. नाईट ब) प्रा. शुम्पीटर
क) प्रा. जे. बी. क्लार्क ड) यापैकी नाही

७) ––– मोबदला उत्पादनाच्या घटकाची किंमत ठरवते.
अ) सीमांत उत्पादकता ब) उणे उत्पादकता
क) एकूण उत्पादकता ड) एकूण उत्पादन

८) व्याजाचा दर पैशाची ––– नुसार ठरतो.

अ) मागणी – पुरवठा ब) मागणी

क) पुरवठा ड) यापैकी नाही

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) मक्तेदारीची वैशिष्टये सांगा.

ब) क्रेताधिकाराची संकल्पना सांगा.

क) व्याजाचा सनातनवादी सिद्धांत

ड) वेतन भिन्नतेची कारणे सांगा.

इ) नुकसानभरपाईचे तत्त्व

ई) नफ्याचा अनिश्चिततेचा सिद्धांत

प्र.३ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक) १०

अ) विभाजनाचा सीमांत उत्पादकता सिद्धांत स्पष्ट करा.

किंवा

ब) आर्थिक कल्याण मोजण्याच्या अडचणी सांगा.

प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न. १०

रिकार्डोचा खंड सिद्धांत स्पष्ट करा.

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - VI) (New/Old) (CBCS) Examination: October/November - 2025
Economics (Special Paper - XII)
Micro Economics - II (19101667)

Day & Date: Tuesday, 28-10-2025 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) In the _____ under perfect competition the firm will earn normal profit.
a) Long run b) Short run
c) Very long run d) Very Short run

2) Compensation principle is known as _____.
a) Welfare Economics
b) Classical Economics
c) The New Welfare Economics
d) None of above

3) _____ defines monopolistic competition as a market characterized by a large number of firms with product differentiation.
a) Dr. Marshall b) Prof. Chamberlain
c) J. B. Clark d) Joan Robinson

4) The liquidity theory of interest is related with the name of _____.
a) J. M. Keynes b) J. B. Say
c) Jr. Marshall d) Adam Smith

5) In Monopoly market, cross elasticity of demand is _____.
a) Zero b) One
c) More than one d) Less than one

6) The innovation theory of profit was propounded by _____.
a) Prof. Knight b) Prof. Schumpeter
c) Prof. J. B. Clark d) None of these

7) _____ Determines the remuneration the price of a factor of production.
a) Marginal productivity b) Decreasing productivity
c) Total productivity d) Total production

8) The rate of interest is determined according to the _____ of money.
a) Supply- Demand b) Supply
c) Demand d) None of these

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

a) State the characteristics of monopoly.

b) State the concept of Perfect Competition.

c) State the classical theory of Interest.

d) State the causes of wages differentials.

e) Principle of compensation

f) Uncertainty theory of profit

Q.3 Broad answers question. (Any One) **10**

a) Explain marginal productivity theory of distribution.

OR

b) Explain the problems in measuring Economic welfare.

Q.4 Broad answers question. **10**

Explain the Ricardian theory of rent.

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र – VI) (नवीन/जुना) (CBCS) परीक्षाः ऑक्टोबर/नोव्हेंबर – २०२५
GEOGRAPHY (Paper - X)
Evaluation of Geographical Thought (19101703)

वार, दिनांक : मंगळवार, २८-१०-२०२५ कमाल गुणः ४०

वेळः दुपारी १२:00 ते 0२:00

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
३) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.
४) नकाशा स्टेन्सिल वापरण्यास परवानगी आहे.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) भौगोलिक विश्वकोश या पुस्तकाचे लेखक ––– हे आहेत.
अ) थेल्स ब) टॉलेमी
क) ब्लाश ड) स्ट्रॅबो

२) ––– यांना वनस्पती भू–विज्ञानाचा संस्थापक म्हणतात.
अ) टॉलेमी ब) मिस. सेंपल
क) हंबोल्ट ड) टेलर

३) लेंडरकुंडे हे नाव ––– याने वापरले.
अ) कार्ल रिटर ब) सेंपल
क) स्ट्रेंबो ड) रॉटझेल

४) खगोलशास्त्राचा विकास ––– भूगोलाकारांनी केला.
अ) रोमन ब) जर्मन
क) ग्रीक ड) अरब

५) मिस. सेंपल या ––– देशाच्या भूगोल तज्ञ होत्या.
अ) अमेरिका ब) जर्मन
क) इंग्लंड ड) भारत

६) गोमान या उपकरणाचा प्रथम वापर ––– यांनी केला.
अ) हेरोडोटस ब) हेकाटीयस
क) ॲनाक्सिमेंडर ड) हिप्पारकस

७) प्राकृतिक भूगोल विरूद्ध मानवी भूगोल हा द्वैतवादास सुरूवात ––– कालखंडात झाली.

अ) भारतीय　　ब) अरब

क) ग्रीक　　ड) रोमन

८) कार्ल रिटर लिहिलेल्या एर्डकुंडें ––– खंड आहेत.

अ) १९　　ब) १८

क) १७　　ड) १६

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) **१२**

अ) हम्बोल्ट यांचे भूगोल विकासातील कार्य

ब) कॉसमॉस

क) ग्रीक वैज्ञानिकांचे खगोलशास्त्रातील कार्य

ड) वर्णनात्मक भूगोल

इ) सांख्यिकीय क्रांतीची उद्दिष्टे

ई) भूगोलातील द्वैतवाद म्हणजे काय?

प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) **१०**

अ) प्राचीन भारतीय भूगोलाकारांचे भूगोल विकासातील योगदान यावर चर्चा करा.

किंवा

ब) भूगोलातील कार्ल रिटर यांचे कार्य विशद करा.

प्र.४ विडाल–डी–ला–ब्लाश यांचे भूविज्ञानातील कार्य विशद करा. **१०**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - VI) (New/Old) (CBCS) Examination: October/November - 2025
GEOGRAPHY (Paper - X)
Evaluation of Geographical Thought (19101703)

Day & Date: Tuesday, 28-10-2025 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.
3) Neat diagrams must be drawn wherever necessary.
4) Use of map stencils is allowed.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) _____ was the author of the book geographical encyclopedia.
a) Theles b) Ptolemy
c) Blash d) Strabo

2) _____ was a founder of plant geography.
a) Ptolemy b) Miss. Semple
c) Humboldt d) Taylor

3) Landerkunde a name is used by _____.
a) Karl Ritter b) Semple
c) Strabo d) Ratzel

4) _____ geographers developed astronomy.
a) Roman b) German
c) Greek d) Arab

5) _____ is a native place of Miss Semple.
a) America b) Germany
c) France d) Indian

6) The instruments Gnomon was first used by _____.
a) Herodotus b) Hecataeus
c) Anaximander d) Hipparcas

7) The controversy of the physical vs. human geography dichotomy was started during _____ period.
a) Indian b) Arab
c) Greek d) Roman

8) Eardkunde written by Carle Ritter consist of the _____ volumes.
a) 19 b) 18
c) 17 d) 16

Q.2 Write Short Answers. (Any Four) **12**

a) Humboldt's Contribution to the development of human Geography
b) Cosmos
c) The Astronomical work of Greek geographers
d) Behavioural Geography
e) Objective of quantitative revolution in Geography
f) What is dualism in Geography?

Q.3 Answer the following question. (Any One) **10**

a) Discuss the contribution of Ancient Indian Geographers in the development of Geography.

OR

b) Write the contribution of Karl Ritter in Geography.

Q.4 Write the contribution of Vidal-Di-La-Blache to geography. **10**

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र – VI) (नवीन/जुना) (CBCS) परीक्षाः ऑक्टोबर/नोव्हेंबर – २०२५
HISTORY (Special Paper – XII)
History of Ancient India (Pre-History to 650 A.D.) (19101657)

वार, दिनांक : मंगळवार, २८-१०-२०२५ कमाल गुण : ४०

वेळः दुपारी १२:00 ते 0२:00

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) काशी राज्याची ––– ही राजधानी होती.
अ) वाराणसी ब) अंग
क) श्रावती ड) मिथिला

२) नंद घराण्याचा शेवट ––– याने केला.
अ) अजातशत्रू ब) प्रद्योत
क) चंद्रगुप्त ड) बिंदुसार

३) गौतम बुद्धांनी पहिले प्रवचन ––– या ठिकाणी दिले.
अ) राजगृह ब) सारनाथ
क) कुन्द्ग्राम ड) कुंडलबन

४) चंद्रगुप्त हा ––– धर्माचा अनुयायी होता.
अ) बौद्ध ब) ब्राह्मण
क) भगवत धर्म ड) जैन

५) दुसऱ्या चंद्रगुप्तास ––– म्हणतात.
अ) समुद्रगुप्त ब) विक्रमादित्य
क) राजर्षी ड) धर्मवीर

६) समुद्रगुप्ताने कोणते राजचिन्ह स्वीकारले?
अ) गरूड ब) हत्ती
क) घोडा ड) बैल

७) हर्षचरित हे हर्षवर्धनाचे आत्मचरित्र ––– ने लिहीले.
अ) दंडी ब) कालिदास
क) देवदत्त ड) बाणभट्ट

८) हर्षवर्धनाने आपली राजधानी स्थानेश्वरहून ––– येथे हलवली.

अ) कनोज ब) प्रयाग

क) उज्जेन ड) मौखवी

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) जैन धर्मातील अहिंसा तत्त्वाचे महत्त्व विशद करा.

ब) मौर्यकालीन ग्रामप्रशासन व्यवस्थेची माहिती सांगा.

क) सम्राट अशोकाने कोणत्या तत्त्वावर आधारित धर्म सांगितला?

ड) गौतमीपुत्र सतकर्णीच्या व्यक्तिमत्त्व याविषयी माहिती लिहा.

इ) गुप्तकाळातील कोणती शहरे शिक्षणाची केंद्रे होती?

ई) बौद्ध धर्माची पंचशील तत्त्वे कोणती आहेत?

प्र.३ अ) चंद्रगुप्त मौर्याचे कार्य स्पष्ट करा. १०

किंवा

ब) हर्षवर्धनाच्या प्रशासनव्यवस्थेची माहिती लिहा.

प्र.४ गुप्तसत्तेच्या ऱ्हासाची कारणे स्पष्ट करा. १०

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - VI) (New/Old) (CBCS) Examination: October/November – 2025
HISTORY (Special Paper – XII)
History of Ancient India (Pre-History to 650 A.D.) (19101657)

Day & Date: Tuesday, 28-10-2025 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) _____ was the capital of the Kashi Mahajanpadas.
a) Varanasi b) Anga
c) Shravasti d) Mithila

2) The Nanda dynasty was ended by _____.
a) Ajatashatru b) Pradyota
c) Chandragupta d) Bindusara

3) Gautama Buddha gave his first discourse at _____.
a) Rajgrh b) Sarnath
c) Kundgram d) Kundalban

4) Chandragupta was a follower of _____ Dharma.
a) Buddhist b) Brahmin
c) Bhagvad Gita d) Jain

5) The second Chandragupta is called _____.
a) Samudragupta b) Vikramaditya
c) Rajarshi d) Dharmaveer

6) Which insignia did Samudragupta adopt?
a) Eagle b) Elephant
c) Horse d) Bull

7) Harshcharita the autobiography of Harshvardhan was written by ____.
a) Dandi b) Kalidasa
c) Devadatta d) Banbhatt

8) Harshavardhana shifted his capital from Sthaneshwar to _____.
a) Kanoj b) Prayag
c) Ujjen d) Moukanvi

Q.2 Write Short Answers. (Any Four) **12**

a) Explain the importance of Ahimsa Principle in Jainism.

b) Give the information on the rural administration in Maurya Period.

c) On which principles Ashoka Preach religion?

d) Write information about the personality of Gautamiputra Satakarni.

e) Which cities were centers of learning during the Gupta period?

f) What are the five principles of Buddhism?

Q.3 a) Explain the work of Chandragupta Maurya. **10**

OR

b) Write information about the administrative system of Harshvardhan.

Q.4 Explain the reasons for the decline of Guptas Power. **10**

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र – VI) (नवीन / जुना) (CBCS) परीक्षाः ऑक्टोबर / नोव्हेंबर – २०२५
POLITICAL SCIENCE (Special Paper - XII)
Government and Politics of Maharashtra (19101672)

वार, दिनांक : मंगळवार, २८-१०-२०२५ कमाल गुण : ४०

वेळः दुपारी १२:०० ते ०२:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) ७४ वी घटना दुरूस्ती ––– स्थानिक स्वराज्य संस्थेशी संबंधित आहे.
अ) शहरी ब) ग्रामीण
क) राष्ट्रीय ड) प्रादेशिक

२) जिल्हा परिषदेच्या प्रशासकीय प्रमुखाला काय म्हणतात?
अ) मुख्य कार्यकारी अधिकारी ब) गट विकास अधिकारी
क) सचिव ड) उपसचिव

३) मुख्यमंत्र्यांची नेमणूक कोण करतात?
अ) राष्ट्रपती ब) पंतप्रधान
क) राज्यपाल ड) विधानसभा सभापती

४) महापौर व उपमहापौर यांची निवड कोण करतात?
अ) राज्यपाल ब) निर्वाचित सदस्य
क) शासन ड) नागरिक

५) महाराष्ट्र विधानपरिषदेची निवडणूक लढविण्यासाठी वयाची अट किती?
अ) २० ब) १८
क) २५ ड) ३०

६) महाराष्ट्रातील विधानसभेची सदस्य संख्या किती आहे?
अ) ७८ ब) २५०
क) २८८ ड) २९८

७) ग्रामपंचायतीच्या उमेदवाराचे वय किती वर्ष असते?
अ) २२ वर्ष ब) १८ वर्ष
क) २१ वर्ष ड) ३० वर्ष

८) महाराष्ट्राच्या उच्च न्यायालयाची खंडपीठे ––– येथे आहेत.

अ) पणजी ब) नागपूर

क) छत्रपती संभाजीनगर ड) यापैकी सर्व

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) विधानसभेची रचना आणि कार्ये

ब) ७३ वी घटना दुरूस्ती

क) राज्यपालाचे अधिकार व कार्य

ड) विधेयकाचे कायद्यात रूपांतर होण्याची प्रक्रिया लिहा.

इ) उच्च न्यायालयाची अधिकार व कार्ये

ई) जिल्हा परिषदेची अधिकार व कार्ये

प्र.३ अ) विधान परिषदेची रचना, अधिकार व कार्ये स्पष्ट करा. १०

किंवा

ब) महानगरपालिकेची रचना अधिकार व कार्ये स्पष्ट करा.

प्र.४ मुख्यमंत्र्याचे अधिकार, कार्य व स्थान स्पष्ट करा. १०

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - VI) (New/Old) (CBCS) Examination: October/November - 2025
POLITICAL SCIENCE (Special Paper – XII)
Government and Politics of Maharashtra (19101672)

Day & Date: Tuesday, 28-10-2025 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) 74th Constitutional amendment is related to the _____ Local Self Government.
a) Urban b) Rural
c) National d) Regional

2) The Administrative head of the Zilla Parishad is known as _____
a) Chief Executive Officer b) Block Development Officer
c) Secretary d) Deputy Secretary

3) Who appointed the Chief Minister?
a) President b) Prime Minister
c) Governor d) Speaker of Legislative Assembly

4) The Mayor and the Deputy Mayor are elected by the _____.
a) Governor b) Elected Members
c) Government d) Citizens

5) The age for contesting Maharashtra Legislative Council election is _____.
a) 20 b) 18
c) 25 d) 30

6) How many members are in the Legislative Assembly of Maharashtra?
a) 78 b) 250
c) 288 d) 298

7) What should be the age of Gram Panchayat candidate?
a) 22 years b) 18 years
c) 21 years d) 30 years

8) The Division benches of Maharashtra High Court are situated at _____.
a) Panaji b) Nagpur
c) Chhatrapati Sambhaji Nagar d) All of the these

Q.2 Write Short Answers. (Any Four) **12**

a) Composition and powers of Legislative Assembly of Maharashtra

b) 73rd Amendment of Constitution

c) Powers and functions of Governor

d) Write the procedure of conversion of the bill into Law.

e) Powers and functions of High Court

f) Powers and functions of Zilla Parishad

Q.3 a) Explain the composition, powers and functions of Legislative Council. **10**

OR

b) Explain the composition, powers and functions of Municipal Corporation.

Q.4 Explain the position, powers and functions of Chief Minister. **10**

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र – VI) (नवीन / जुना) (CBCS) परीक्षाः ऑक्टोबर / नोव्हेंबर – २०२५
PSYCHOLOGY (Paper – XI)
Cognitive Psychology (19101710)

वार, दिनांक : मंगळवार, २८-१०-२०२५ कमाल गुणः ४०
वेळः दुपारी १२:00 ते 0२:00

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) १९६७ मध्ये ––– यांनी 'बोधनिक मानसशास्त्र' हे पुस्तक लिहीले.
अ) स्किनर ब) युलरीक निस्सेर
क) वुंट ड) युंग

२) विशिष्टाकडून सामान्याकडे जाणाऱ्या युक्तीवादास ––– असे म्हणतात.
अ) विगमन ब) दैनंदिन
क) निगमन ड) यापैकी नाही

३) वॉ आणि नॉर्मन यांच्या मतानुसार STM मधील विस्मरणासाठी ––– हे महत्त्वपूर्ण कारण आहे.
अ) मर्यादित क्षमता ब) स्मृतिशेष नष्ट होणे
क) व्यत्यय ड) संवेदन

४) संवेदनाच्या ––– प्रक्रियेमध्ये मुखांग विश्लेषणाचा समावेश होतो.
अ) उर्ध्व – अधो ब) नमुना अनुरूपन
क) अधो – उर्ध्व ड) यापैकी नाही

५) ––– दृष्टीकोनानुसार बोधन म्हणजे संबंधांचे जाळे होय.
अ) माहिती संस्करन ब) संबंधदर्शक
क) पर्यावरणवादी ड) उत्क्रांतीवादी

६) मिलर यांच्या मतानुसार STM ची मूळक्षमता ––– स्वतंत्र घटक इतकी आहे
अ) १५ ब) २0
क) ७±२ ड) १७

७) नमुना अनुरूपन हा संवेदनाच्या ––– प्रक्रियेचा एक उपप्रकार आहे.
अ) अधो – उर्ध्व ब) आदिरूप अनुरूपन
क) उर्ध्व – उधो ड) यापैकी नाही

८) ––– दृष्टीकोनाला बोधनाचे 'बॉक्सेस अँड ॲरोज' मॉडेल असे म्हटले आहे.

अ) पर्यावरणवादी ब) संबंधदर्शक

क) माहिती संस्करन ड) उत्क्रांतीवादी

प्र.२ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) निगमनात्मक युक्तीवाद म्हणजे काय?

ब) बोधनिक क्रांती कशाला म्हणतात?

क) दीर्घकालीन स्मृतीची मूळक्षमता किती?

ड) रचनावाद म्हणजे काय?

इ) दैनंदिन युक्तीवाद स्पष्ट करा.

ई) पर्यावरणवादी दृष्टीकोन म्हणजे काय?

प्र.३ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक) १०

अ) बोधनिक मानसशास्त्र म्हणजे काय? बोधनिक मानसशास्त्राचा संबंधदर्शक दृष्टीकोन स्पष्ट करा.

किंवा

ब) नमुना अनुरूपन आणि मुखांग विश्लेषण हया संवेदनाच्या उधो – उर्ध्व प्रक्रिया म्हणून स्पष्ट करा.

प्र.४ अल्पकालीन स्मृती म्हणजे काय? अल्पकालीन स्मृतीची मूलक्षमता सांकेतीकरण तसेच माहितीचे प्रत्यानयन प्रक्रिया स्पष्ट करा. १०

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - VI) (New/Old) (CBCS) Examination: October/November - 2025
PSYCHOLOGY (Paper – XI)
Cognitive Psychology (19101710)

Day & Date: Tuesday, 28-10-2025 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) _____ wrote the book cognitive psychology in 1967.
a) Skinner b) Ulric Neisser
c) Wundt d) Jung

2) In _____ reasoning we go specific of general.
a) inductive b) everyday
c) deductive d) None

3) According to Waugh and Norman _____ is the important reason of forgetting of STM.
a) limited capacity b) decay
c) interference d) perception

4) Feature analysis include in _____ processing of perception.
a) top-down b) template matching
c) bottom-up d) None

5) According to _____ approach cognition is connection of network.
a) information processing b) connectionist
c) ecological d) evolutionary

6) According to Miller the capacity of STM is _____ independent factor.
a) 15 b) 20
c) 7 ± 2 d) 17

7) Template matching is one sub type of _____ of perception.
a) bottom-up process b) prototype matching
c) top-down process d) None

8) _____ approach is also known as 'Boxes and Arrows' model of cognition.
a) Ecological b) Connectionist
c) Information processing d) Evolutionary

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

a) What is deductive reasoning?

b) What is cognitive revolution?

c) What is the capacity of LTM?

d) What is structuralism?

e) Explain everyday reasoning.

f) What is ecological approach?

Q.3 Broad answers question. (Any One) **10**

a) What is Cognitive Psychology? Explain the connectionist approach of cognitive psychology.

OR

b) Explain template matching and feature analysis as bottom-up process of perception.

Q.4 What is STM? Explain the capacity, coding and retrieval of information of STM. **10**

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र – VI) (नवीन / जुना) (CBCS) परीक्षाः ऑक्टोबर / नोव्हेंबर – २०२५
PHILOSOPHY (Special Paper - XII)
Contemporary Western Philosophy (19101687)

वार, दिनांक : मंगळवार, २८-१०-२०२५ कमाल गुणः ४०

वेळः दुपारी १२:00 ते 0२:00

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) ––– हा २0 व्या शतकातील सर्वात प्रभावशाली तत्त्वज्ञ आहे.
अ) हयूम ब) ॲरिस्टॉटल
क) सोक्रेटीस ड) विट्गेन्स्टाइन

२) विट्गेन्स्टाइनच्या दृष्टीकोनातून तत्त्वज्ञान ही एक ––– आहे.
अ) कृती ब) निसर्ग
क) आळसपणा ड) यापैकी नाही

३) विट्गेन्स्टाइनची ––– ही भाषेची प्रसिद्ध उपपत्ती आहे.
अ) परमाणुवाद ब) भाषिक संकेत
क) भाषिक आकार ड) भाषिक खेळ

४) सार्त्र ––– विचारवंत आहे.
अ) फ्रेंच ब) अमेरिकन
क) ग्रीक ड) आफ्रिकन

५) 'द प्रोब्लेम ऑफ फिलॉसॉफी' हा ग्रंथ ––– ने लिहीला.
अ) कॉर्नोप ब) व्हेन
क) हायडेगर ड) रसेल

६) रसेल ––– सिद्धांत मांडला.
अ) परमाणूवाद ब) भ्रम
क) पदार्थ ड) स्वसुखवाद

७) ––– हा २0 व्या शतकातील प्रसिद्ध विश्लेषक तत्त्वज्ञ आहे.
अ) हयूम ब) ॲरिस्टॉटल
क) सोक्रेटीस ड) विट्गेन्स्टाइन

८) ––– हा ग्रंथ विट्गेन्स्टाइन ने लिहीला.

अ) इथिका ब) मॅझिका

क) नॉलेज ड) फिलॉसॉफिकल इन्व्हेस्टिगेशन

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) रसेल कोण आहे?

ब) रसेल ची ज्ञान संकल्पना स्पष्ट करा.

क) विश्लेषक तत्त्वज्ञान म्हणजे काय?

ड) भाषिक खेळ म्हणजे काय?

इ) अतिभौतिकशास्त्र म्हणजे काय?

ई) प्रचीतीचे तत्त्व स्पष्ट करा.

प्र.३ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १०

अ) विट्गेन्स्टाइनचा तार्किक परमाणुवाद स्पष्ट करा.

किंवा

ब) विट्गेन्स्टाइनची चित्र उपपत्ती स्पष्ट करा.

प्र.४ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. १०

सार्त्रचे स्वातंत्र्य विषयक विचार स्पष्ट करा.

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - VI) (New/Old) (CBCS) Examination: October/November - 2025
PHILOSOPHY (Special Paper - XII)
Contemporary Western Philosophy (19101687)

Day & Date: Tuesday, 28-10-2025 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) _____ is one of the most influential philosophers of the 20th century.
a) Hume b) Aristotle
c) Socrates d) Wittgenstein

2) According to Wittgenstein, Philosophy is an _____.
a) Act b) Nature
c) Laziness d) None of these

3) Wittgenstein's _____ is famous theory of language.
a) Atomism b) Symbol of language
c) Form of language d) Game of language

4) Sartre is _____ thinker.
a) French b) American
c) Greek d) African

5) 'The Problems of Philosophy' is written by _____.
a) Cornop b) Venn
c) Hidegger d) Russell

6) Russell presented the theory of _____.
a) Atomism b) Error
c) Category d) Egoism

7) In 20th century _____ is a famous analytic philosopher.
a) Hume b) Aristotle
c) Socrates d) Wittgenstein

8) _____ is written by Wittgenstein.
a) Ethica b) Magica
c) Knowledge d) Philosophical investigation

Q.2 Write Short Answers. (Any Four) **12**

a) Who is Russell?

b) Explain the concept of knowledge by Russell.

c) What is Analytic Philosophy?

d) What is language game?

e) What is metaphysics?

f) Explain the principle of verification.

Q.3 Answer the following question in detail. (Any One) **10**

a) Explain Wittgenstein's logical atomism.

OR

b) Explain Wittgenstein's picture theory.

Q.4 Answer the following question in detail. **10**

Explain Sartre's thought regarding freedom.

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र – VI) (नवीन / जुना) (CBCS) परीक्षाः ऑक्टोबर / नोव्हेंबर – २०२५
SOCIOLOGY (Special Paper – XII)
Sociological Thinkers (19101662)

वार, दिनांक : मंगळवार, २८-१०-२०२५ कमाल गुणः ४०

वेळः दुपारी १२:00 ते 0२:00

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) 'Das Capital' या ग्रंथाचे लेखक कोण आहेत?
अ) कार्ल मार्क्स ब) मॅक्स वेबर
क) विल्फ्रेड पॅरेटो ड) जी. एस. घुर्ये

२) 'द्वंद्वात्मक भौतिकवाद' सिद्धांत कोणत्या समाजशास्त्रज्ञाने मांडला?
अ) इरावती कर्वे ब) एम. एन. श्रीनिवास
क) कार्ल मार्क्स ड) मॅक्स वेबर

३) 'आदर्श प्रारूप' ही संकल्पना खालीलपैकी कोणी मांडली आहे?
अ) मॅक्स वेबर ब) कार्ल मार्क्स
क) विल्फ्रेड पॅरेटो ड) इरावती कर्वे

४) मॅक्स वेबर यांनी सत्ता किंवा अधिकारांचे ——— प्रकारात वर्गीकरण केले आहे.
अ) दोन ब) तीन
क) चार ड) पाच

५) श्रेष्ठीजन अभिसरण सिद्धांताशी खालीलपैकी कोण संबंधित आहे?
अ) कार्ल मार्क्स ब) मॅक्स वेबर
क) विल्फ्रेड पॅरेटो ड) एमिल डुरखाईम

६) भारतीय समाजशास्त्रचे जनक म्हणून कोणास ओळखले जाते?
अ) एम. एन. श्रीनिवास ब) डॉ. जी. एस. घुर्ये
क) इरावती कर्वे ड) ए. आर. देसाई

७) 'संस्कृतीकरण' ही संकल्पना कोणत्या भारतीय समाजाशास्त्रज्ञाने मांडली?
अ) ए. आर. देसाई ब) डी. पी. मुखर्जी
क) इरावती कर्वे ड) एम. एन. श्रीनिवास

८) 'Kinship Organization in India' हा या ग्रंथाचे लेखक कोण आहेत?

अ) इरावती कर्वे ब) ए. आर. देसाई

क) राधाकमल मुखर्जी ड) एम. एन. श्रीनिवास

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) मार्क्सचे वर्ग संघर्ष विषयक विचार

ब) वेबरचे अधिकार/सत्तेचे प्रकार

क) पॅरेटो यांची तार्किक आणि अतार्किक क्रिया संकल्पना

ड) भारतातील समाजशास्त्राचा विकास

इ) इरावती कर्वे यांचे नाते–संबंधातील योगदान

ई) एम. एन. श्रीनिवास यांचे सामाजिक परिवर्तनातील योगदान

प्र.३ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक) १०

अ) कार्ल मार्क्स यांचा अलगीकरणाचा सिद्धांत विशद करा.

किंवा

ब) मॅक्स वेबर यांचा सामाजिक क्रियेचा सिद्धांत स्पष्ट करा.

प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न. १०

डॉ. जी. एस. घुर्ये यांचे जातीव्यवस्थेसंदर्भातील योगदान स्पष्ट करा.

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - VI) (New/Old) (CBCS) Examination: October/November - 2025
SOCIOLOGY (Special Paper - XII)
Sociological Thinkers (19101662)

Day & Date: Tuesday, 28-10-2025 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) Who is the author of the book 'Das Capital'?
a) Karl Marx b) Max Weber
c) Wilfred Pareto d) G. S. Ghurye

2) Which Sociologist proposed the theory of 'Dialectical Materialism'?
a) Irawati Karve b) M. N. Srinivas
c) Karl Marx d) Max Weber

3) Who among the following introduced the concept of 'Ideal Type'?
a) Max Weber b) Karl Marx
c) Wilfred Pareto d) Irawati Karve

4) Max Weber classified Power or Authority into _____ types.
a) Two b) Three
c) Four d) Five

5) Who among the following is associated with the Theory of Circulation of Elites?
a) Karl Marx b) Max Weber
c) Wilfred Pareto d) Emile Durkheim

6) Who is known as the Father of Indian Sociology?
a) M. N. Srinivas b) G. S. Ghurye
c) Irawati Karve d) A. R. Desai

7) Which Indian Sociologist coined the concept of 'Sanskritization'?
a) A.R. Desai b) D.P. Mukherjee
c) Irawati Karve d) M.N. Srinivas

8) Who is the author of the book 'Kinship Organization in India'?
a) Irawati Karve b) A. R. Desai
c) Radhakamal Mukherjee d) M. N. Srinivas

Q.2 Write Short Answers. (Any Four) **12**

a) Marx's Thoughts on Class Struggle
b) Weber's Types of Authority/Power
c) Pareto's concept of Logical and Non logical action
d) Development of Sociology in India
e) Iravati Karve's contribution to Kinship relations
f) M. N. Srinivasa's contribution in Social Change

Q.3 Broad Question. (Any One) **10**

a) Explain Karl Marx's Theory of Alienation.

OR

b) Explain Max Weber's Theory of Social Action.

Q.4 Broad Question **10**

Explain G.S. Ghurye's contribution regarding Caste System.

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - VI) (New/Old) (CBCS) Examination: October/November - 2025
ENGLISH (Special Paper - XIII)
British Literature (19101623)

Day & Date: Wednesday, 29-10-2025 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative from the options. **08**

1) Robert Browning is a _____ poet.
a) Romantic b) Augustan Poet
c) Elizabethan d) Victorian

2) *The Maud* poem is a _____.
a) Sonnet b) Dramatic Monologue
c) Lyric d) Ballad

3) According to G. M Hopkins there is nothing more beautiful than the ____.
a) Sun b) Summer
c) Spring d) Winter

4) The name of Jimmy's friend is _____.
a) Cliff Lewis b) Octavius Lewis
c) Cliff Hudson d) Antony

5) _____ says that Alison is a beautiful girl.
a) Cliff b) Jimmy
c) Clara d) Edward

6) Edward is so jealous of _____ talent.
a) Jimmy b) Joseph's
c) William's d) Pelet's

7) _____ is an owner of an industrial mill.
a) William b) Edward
c) Pelet d) Joseph

8) Colonel Redfern is the father of _____.
a) Jimmy b) Helena
c) Alison d) Cliff

Q.2 Write short answers to the following questions. (Any Four) **12**

a) What is the theme of the poem *Meeting at Night?*

b) What is Mathew Arnold's opinion about Shakespeare?

c) What are the main characteristics of Victorian Poetry?

d) Write about Victorian Women writers in Literature.

e) Comment on the central idea of the poem *Christmas carol?*

f) What is the theme of the poem *Spring?*

Q.3 **a)** Sketch the character of Alison Porter. **10**

OR

b) Discuss the love triangles in the drama *Look Back in Anger*.

Q.4 *The Professor* novel is the story of William Chrimsworth's struggle to establish his own identity. Discuss. **10**

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र – VI) (नवीन/जुना) (CBCS) परीक्षाः ऑक्टोबर/नोव्हेंबर – २०२५
Hindi (Special Paper - XIII)
Alochana (19101613)

वार, तारिख : बुधवार, २९-१०-२०२५ कमाल गुणः ४०
समयः दोपहर १२:०० से ०२:००

सूचनाएँ : १) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।
२) दाईं ओर लिखे अंक प्रश्न के लिए निर्धारित अंक दर्शाते हैं।

प्र.१ निम्नलिखित वाक्यों के नीचे दिए गए विकल्पों में से सही विकल्प चुनकर वाक्य पुनः लिखिए। ०८

१) ––– का संबंध प्राचीन पुराणकथाओं से होता है।
अ) मिथक ब) संक्षेपण
क) पल्लवन ड) कारक

२) ––– को किसी अप्रस्तुत वस्तु का मानसिक या काल्पनिक रूप कहा जाता है।
अ) कारक ब) बिंब
क) अलंकार ड) मिथक

३) करूण रस का स्थायी भाव ––– है।
अ) रति ब) शोक
क) रौद्र ड) शांत

४) रस का विस्तृत विवेचन सर्वप्रथम भरतमुनि के ––– ग्रंथ में मिलता है।
अ) बिहारी सतसई ब) बीजक
क) नाटयशास्त्र ड) रहीम दोहावली

५) आलोचना को अंग्रेजी में ––– कहते है।
अ) Literature ब) Criticism
क) Translation ड) Advertisement

६) साहित्यिक आलोचना में ––– आलोचक का सर्वप्रथम गुण है।
अ) पक्षपाती ब) रसिकता
क) निंदा ड) स्तुती

७) 'मैं हिज़ड़ा मैं लक्ष्मी' इस आत्मकथा में ––– समुदाय का चित्रण हुआ है।
अ) किन्नर ब) कृषक
क) गांधर्व ड) आदिवासी

८) कवि ––– फंतासी शैली में कविता लिखनेवाले प्रसिद्ध कवि थे।
अ) सुमित्रानंदन 'पंत' ब) गजानन माधव मुक्तिबोध
क) बिहारी ड) रहीम

प्र.२ निम्नलिखित प्रश्नों के उत्तर संक्षेप में लिखिए। (कोई भी चार) १२

अ) आदिवासी जन–जीवन पर आधारित चार उपन्यासों के नाम लिखिए।
ब) हास्य रस को सोदाहरण स्पष्ट कीजिए।
क) प्रतीक का सामान्य परिचय लिखिए।
ड) व्याख्यात्मक आलोचना को स्पष्ट कीजिए।
इ) फंतासी शैली की जानकारी लिखिए।
ई) ऐतिहासिक आलोचना की जानकारी संक्षेप में लिखिए।

प्र.३ अ) हिंदी साहित्य में अभिव्यक्त स्त्री विमर्श को स्पष्ट कीजिए। १०

अथवा

ब) रस की परिभाषा लिखकर रस के अंगो का सामान्य परिचय लिखिए।

प्र.४ आलोचना की परिभाषा लिखकर आलोचक के गुण लिखिए। १०

SLR-DA-310

Seat No.	

Set | **P**

B.A. (Semester - VI) (New/Old) (CBCS) Examination: October/November - 2025
KANNADA (Special Paper – XIII)
Study of Kannada Prosody (19101603)

Day & Date: Wednesday, 29-10-2025 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

ಪ್ರ.೧ ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರವನ್ನು ಆರಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ. ೦೮

೧) ಸಂಸ್ಕೃತ ಛಂದಸ್ಸಿನ ಪ್ರವೃತ್ತಕ –
- ೧) ನಾಗವರ್ಮ
- ೨) ಕೇಶಿರಾಜ
- ೩) ಕರ್ಕಿ
- ೪) ಪಿಂಗಳ

೨) ಯತಿ ಎಂದರೆ
- ೧) ನಿಲುಗಡೆಯ ಸ್ಥಾನ
- ೨) ಮುನಿ
- ೩) ಸಂತ
- ೪) ನಿಲ್ಲದೆ ಓದುವದು

೩) ಜಯಕೀರ್ತಿಯ ಛಂದೋಗ್ರಂಥ ಕೃತಿಯನ್ನು ಬರೆದವರು –
- ೧) ಕವಿತಾವಳಿ
- ೨) ಛಂದೋನುಶಾಸನ
- ೩) ಛದಸ್ಸಾರ
- ೪) ಛಂದೋಬುಧಿ

೪) ಕವಿಯ ಕಣ್ಣಿನ ಬೆಳಕು
- ೧) ಕಾವ್ಯ
- ೨) ಕಲ್ಪನೆ
- ೩) ಪ್ರತಿಭೆ
- ೪) ಛಂದಸ್ಸು

೫) ಗುರು ಮೊದಲಲಿ ಬರಲು ಮೂರಿರೆ –
- ೧) ಮನಗಣ
- ೨) ಜರಗಣ
- ೩) ಸತಗಣ
- ೪) ಭಯಗಣ

೬) ಮೂರು ಗುರುಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಗಣ –
- ೧) ರಗಣ
- ೨) ಭಗಣ
- ೩) ಸಗಣ
- ೪) ಮಗಣ

೭) ವೃತ್ತಗಳು ಈ ಗಣಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿವೆ
- ೧) ಅಂಶ ಗಣ
- ೨) ಅಕ್ಷರ ಗಣ
- ೩) ಮಾತ್ರಾ ಗಣ
- ೪) ತಾರಾ ಗಣ

೮) ತ್ರಿಪದಿ ತ್ರಿವಿಕ್ರಮ
- ೧) ಹರಿಹರ
- ೨) ರಾಘವಾಂಕ
- ೩) ಚಾಮರಸ
- ೪) ಸರ್ವಜ್ಞ

ಪ್ರ.೨ ನಾಲ್ಕಕ್ಕೆ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಾಗಿ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ ೧೨

೧) ಯತಿ
೨) ರುದ್ರಗಣ
೩) ಗುರು
೪) ಉತ್ಪಲ ಮಾಲೆ
೫) ಯಾಮಾತಾರಾಜಭಾನಸಲಗಂ
೬) ಭಾಮಿನಿ ಷಟ್ಪದಿ

ಪ್ರ.೩ ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಕ್ಕೆ ಪ್ರಬಂಧ ರೂಪದ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ. ೧೦

೧) ಗಣ ಎಂದರೇನು ಗಣದ ಪ್ರಕಾರಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ವಿವರಿಸಿರಿ.
೨) ಸಾಂಗತ್ಯದ ಸ್ವರೂಪ–ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಉದಾಹರಗಳೊಂದಿಗೆ ವಿವರಿಸಿರಿ.

ಪ್ರ.೪ ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಪ್ರಬಂಧರೂಪದ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ ೧೦

ಕನ್ನಡ ಛಂಡಸ್ಸಿನ ಸ್ವರೂಪ–ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ನಿರೂಪಿಸಿರಿ.

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र – VI) (नवीन/जुना) (CBCS) परीक्षाः ऑक्टोबर/नोव्हेंबर – २०२५
MARATHI (Special Paper - XIII)
Bhasha Vidnayan Va Vyakran (Uttaradha) (19101608)

वार, दिनांक : बुधवार, २९-१०-२०२५ कमाल गुण : ४०
वेळः दुपारी १२:00 ते 0२:00

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) भाषेत वापरल्या जाणाऱ्या ध्वनीला काय म्हणतात?
अ) स्वनिम ब) स्वन
क) रूप ड) रूपिम

२) 'अहिराणी' बोली भाषेचे केंद्र कोठे आहे?
अ) नागपूर ब) सोलापूर
क) पुणे ड) धुळे

३) 'अभिनव भाषा–विज्ञान' या ग्रंथाचे कर्ते कोण आहेत?
अ) बा. गो. कालेलकर ब) कल्याण काळे
क) गं. ना. जोगळेकर ड) द. दि. पुंदे

४) 'कलम करणे, नजराना करणे' हे वाक्प्रचार कोणत्या भाषेतील आहेत?
अ) मराठी ब) फारसी
क) हिंदी ड) ऊर्दू

५) कर्ता आणि कर्माचा क्रियापदाशी असणाऱ्या संबंधाला काय म्हणतात?
अ) प्रयोग ब) समास
क) विभक्ती ड) वाक्य्

६) वर्णनात्मक भाषाविज्ञानाचा पाया कोणी घातला?
अ) विल्यम जोन्स ब) चॉम्स्की
क) कॅन्डी ड) सोस्यूर

७) लिखित व्यवहार प्राधान्याने कोणत्या भाषेत होतो?
अ) प्रमाणभाषा ब) समाजभाषा
क) प्रांतभाषा ड) बोलीभाषा

८) भाषा ही कोणत्या स्वरूपाची संस्था आहे?

अ) राजकीय ब) सामाजिक

क) सांस्कृतिक ड) धार्मिक

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) स्वनिम निश्चितीची तत्त्वे लिहा.

ब) वर्णनात्मक भाषाविज्ञानाचे स्वरूप लिहा.

क) वऱ्हाडी बोली भाषेची वैशिष्ट्ये लिहा.

ड) फारसी भाषेचे वेगळेपण लिहा.

इ) वाक्य म्हणजे काय? त्याचे स्वरूप लिहा.

ई) इंग्रजी भाषेचा मराठी भाषेवर झालेला परिणाम लिहा.

प्र.३ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक) १०

अ) रूप–रूपिम–रूपिकांतरे या संकल्पना विशद करा.

किंवा

ब) प्रयोग म्हणजे काय? प्रयोगाचे प्रकार सविस्तर लिहा.

प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न. १०

प्रमाणभाषा आणि बोलीभाषा यांच्यातील परस्पर संबंध सोदाहरण स्पष्ट करा.

SLR-DA-313

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New/Old) (CBCS) Examination: October/November - 2025
URDU (Special Paper - XIII)
Zarae Iblag (19101618)

Day & Date: Wednesday, 29-10-2025 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the left indicate full marks.

08

سوال نمبر.1. صحیح متبادل کا انتخاب کر کے جوابی پرچے میں لکھیئے۔

1) کونسی فلمیں حقیقت پر مبنی ہوتی ہیں؟

A) ناول پر مبنی۔ B) دستاویزی۔

C) فیچر۔ D) داستانوی۔

2) کس نے آل انڈیا ریڈیو پر سب سے پہلے بچوں کے لیے پروگرام نشر کیے؟

A) عبدالحق۔ B) حبیب تنویر۔

C) رفعت سروش۔ D) ذوالفقار علی بخاری۔

3) ممبئی میں۔۔۔۔۔۔ریڈیو کلب قائم کیا گیا؟

A) پہلا۔ B) دوسرا۔

C) تیسرا۔ D) چوتھا۔

4) عورتوں کے پروگرام کس ضمرے میں آتے ہیں؟

A) تکنیکی۔ B) اشتہاری۔

C) سپیسفک آڈینس۔ D) معاشی۔

5) انگریزوں نے ہندوستان کی نئ آزاد حکومت کو کتنے ریڈیو اسٹیشن دیے تھے؟

A) پانچ۔ B) چھ۔

C) سات۔ D) آٹھ۔

6)سید الاخبار کون نکالتے تھے؟

A) سرسید کے بڑے بھائی۔ B)حالی کے بڑے بھائی۔

C)اقبال کے بڑے بھائی۔ D)ذوالفقار علی۔

7)کونسی خبروں کو جمع کرنا زیادہ محنت طلب کرتا ہے؟

A) جامد۔ B)سخت۔

C)غیر متوقع۔ D)متوقع۔

8)ہکیز گیزیٹ۔۔۔۔۔۔سے نکلتا تھا۔

A)لکھنو۔ B)دہلی۔

C)مدراس۔ D)کلکتہ۔

سوال نمبر.2. مختصر جواب لکھیئے۔(کوئی چار) **12**

1)ریڈیو پر خواتین کے پروگرام پر نوٹ لکھیئے۔

2)ریڈیو انٹرویو کے متعلق بنیادی معلومات دیجیئے۔

3)سب ایڈیٹر کے کیا فرائض ہیں؟

4)متوقع اور غیر متوقع خبر پر اظہار خیال کیجیئے۔

5)جامد اور سخت خبر پر تبصرہ کیجیئے۔

6)خبر کے چند اجزاء بیان کیجیئے۔

سوال نمبر.3 مفصل جواب لکھیے۔(کوئی ایک) **10**

1)اُردو صحافت کا آغاز وارتقاء کے متعلق مفصل نوٹ لکھیئے۔

2)اداریہ کی تعریف، اہمیت اور اقسام کے متعلق آپ کیا جانتے ہیں؟ لکھیئے۔

سوال نمبر.4. مفصل جواب لکھیئے۔ **10**

ٹیلی وژن کا آغاز وارتقاء پر روشنی ڈالیئے۔

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र – VI) (नवीन/जुना) (CBCS) परीक्षाः ऑक्टोबर/नोव्हेंबर – २०२५
Ancient Indian History & Culture (Special Paper - XIII)
Political Ideas and Institutions in Ancient India (19101678)

वार, दिनांक : बुधवार, २९-१०-२०२५ कमाल गुणः ४०
वेळः दुपारी १२:00 ते 0२:00

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) ––– हा ग्रंथ भृगु ऋषींनी लिहिला.
अ) मनुस्मृती ब) याज्ञवल्क्य स्मृती
क) विष्णुस्मृती ड) पराशर स्मृती

२) ––– हे प्राचीन न्याय व्यवस्थेचे आधारभूत ग्रंथ होते.
अ) स्मृती ग्रंथ ब) सूत्र ग्रंथ
क) महाकाव्ये ड) उपनिषद

३) ––– ग्रंथात राजा न्यायाधीश असल्याचा उल्लेख सापडत नाही.
अ) सामवेद ब) अथर्ववेद
क) येजुर्वेद ड) ऋग्वेद

४) राजाच्या अनुपस्थितीत ––– हा न्यायदानाचे काम करीत असे.
अ) प्रादविवाक ब) पूरोहित
क) सभ्य ड) मंत्री

५) कौटिल्याने परराष्ट्र धोरणावर आधारित ––– हा सिद्धांत मांडला आहे.
अ) ग्राम ब) मंडल
क) सप्तांग ड) महसूल

६) कौटिल्याने ––– प्रकारची शत्रू कल्पिली आहेत.
अ) ५ ब) ३
क) ४ ड) २

७) प्राचीन भारतात ग्राममंडळे ––– काळात अस्तित्वात आली.
अ) मौर्य ब) सातवाहन
क) वाकाटक ड) गुप्त

८) प्राचीन काळात दक्षिण भारतात ––– च्या कारकिर्दीत ग्राम प्रशासन प्रगत होते.

अ) पल्लव ब) चोल

क) चेर ड) पांडय

प्र.२ खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) मंडल सिद्धांत म्हणजे काय?

ब) राजदूताचे महत्त्व व कार्य विशद करा.

क) दिव्य म्हणजे काय सांगून दिव्याचे चार प्रकार सांगा.

ड) लोक न्यायालयांचा ऱ्हास केव्हा व कसा झाला?

इ) प्राचीन भारतातील युद्ध व इतर खर्चाची माहिती द्या.

ई) पंचकुलाचे महत्त्व सांगा.

प्र.३ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक) १०

अ) प्राचीन भारतीय न्याय पद्धतीचे कार्य व महत्त्व याचे परीक्षण करा.

किंवा

ब) प्राचीन भारतीय राज्यांच्या उत्पादनाची व खर्चाची साधने स्पष्ट करा.

प्र.४ प्राचीन भारतातील ग्रामव्यवस्थेचा आढावा घ्या. १०

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - VI) (New/Old) (CBCS) Examination: October/November - 2025
Ancient Indian History & Culture (Special Paper - XIII)
Political Ideas and Institutions in Ancient India (19101678)

Day & Date: Wednesday, 29-10-2025 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) _____ was written by Bhrugu rishi.
a) Manusmruti b) Yadnyavlkya Smruti
c) Vishnu Smruti d) Parashar Smruti

2) In Judicial System _____ was the basic books for Judgement.
a) Smriti Grantha b) Sutra Grantha
c) Mahakavya d) Upanishada

3) There were not found any reference that king was not a judge in _____ Book.
a) Samved b) Atharvaved
c) Yejurved d) Rugved

4) In the absence of King _____ was in charge of Judicial.
a) Pradvivak b) Purohit
c) Sabhya d) Mantri

5) Kautilya put forward _____ theory based on foreign policy.
a) Gram b) Mandal
c) Saptang d) Mahasul

6) Kautilya has imagined _____ types of enemies.
a) 5 b) 3
c) 4 d) 2

7) Grammandal was introduced in the _____ period.
a) Mauryan b) Satvahan
c) Vakataka d) Gupta

8) Village administration was very progressive under the _____ in south Ancient India.
a) Pallava b) Chola
c) Cher d) Pandya

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

a) What is the Mandal Theory?

b) State the importance and work of Rajdoot.

c) What was the Divya? State the types of Divya.

d) How and when decline the Ancient folk judicial system.

e) Give the information about war and other expenditure in ancient India.

f) State the importance of Panchkul system.

Q.3 Broad answers question. (Any One) **10**

a) Explain the function and importance of ancient Indian Judicial System.

OR

b) Explain the Productive and Expense resources of ancient state.

Q.4 Trace the village administration in Ancient India. **10**

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र – VI) (नवीन/जुना) (CBCS) परीक्षाः ऑक्टोबर/नोव्हेंबर – २०२५
ECONOMICS (Special Paper - XIII)
Macro Economics - II (19101668)

वार, दिनांक : बुधवार, २९-१०-२०२५ कमाल गुणः ४०
वेळः दुपारी १२:00 ते 0२:00

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) व्यापार चक्र हे ––– अर्थव्यवस्थेचे वैशिष्टय आहे.
अ) भांडवलशाही ब) समाजवादी
क) दोन्हीही ड) यापैकी नाही

२) ––– हा ग्रंथ जोसेफ शूम्पीटर यांनी लिहीला.
अ) Business cycle
ब) Wealth of Nation
क) A Contribution to the theory of economic growth
ड) यापैकी नाही

३) देशातील प्रादेशिक भागांतर्गत होणाऱ्या व्यापाराला ––– व्यापार म्हणतात.
अ) आंतरराष्ट्रीय ब) अंतर उद्योग
क) अंतर्गत ड) यापैकी नाही

४) एखाद्या देशाची निर्यात ही आयातीपेक्षा जास्त असेल तर त्या देशाचा व्यापारतोल ––– असतो.
अ) प्रतिकूल ब) अनुकूल
क) समतोल ड) यापैकी नाही

५) ––– हे आर्थिक वृद्धीचे दर्शक आहेत.
अ) रोजगारात वाढ ब) दरडोई उत्पन्नात वाढ
क) राष्ट्रीय उत्पन्नात वाढ ड) वरील सर्व

६) ––– हे आर्थिक वृद्धीचे इंजिन आहे.
अ) व्यापारचक्र ब) आंतरराष्ट्रीय व्यापार
क) व्याजदर ड) यापैकी नाही

७) आंतरराष्ट्रीय व्यापाराचा तौलानिक उत्पादन खर्चाचा सिद्धांत ––– यांच्याशी निगडित आहे.

अ) जे. एम. केन्स ब) रिकार्डो

क) जेबीसे ड) हेरॉल्ड डोमर

८) मध्यवर्ती बँक ––– धोरणाच्या सहाय्याने व्यापार चक्राचे नियंत्रण करते.

अ) राजकोषीय ब) विदेशी

क) चलनविषयक ड) वरील सर्व

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) व्यापार चक्राच्या अवस्था सांगा.

ब) हेरॉल्ड–डोमर प्रतिमानाची गृहीते लिहा.

क) आर्थिक वृद्धीचे स्त्रोत स्पष्ट करा.

ड) अंतर्गत व्यापार आणि आंतरराष्ट्रीय व्यापार

इ) व्यापार चक्राची वैशिष्टये सांगा.

ई) व्यवहार तोलाचे घटक लिहा.

प्र.३ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक) १०

अ) शुंपीटरच्या व्यापार चक्राच्या सिद्धांताची चर्चा करा.

किंवा

ब) चलनवाढ (भाव वाढ) म्हणजे काय? चलनवाढीची कारणे सांगा.

प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न. १०

आर्थिक वृद्धीचे दर्शक स्पष्ट करा.

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New/Old) (CBCS) Examination: October/November – 2025
ECONOMICS (Special Paper - XIII)
Macro Economics - II (19101668)

Day & Date: Wednesday, 29-10-2025 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) Trade cycle is the feature of _____ Economy.
a) Capitalism b) Socialism
c) Both d) None of these

2) The book _____ is written by Joseph Schumpter.
a) Business cycle
b) Wealth of Nation
c) A Contribution to the theory of economic growth
d) None of these

3) Trade between region within the country is known as _____ trade.
a) International b) Inter – Industry
c) Internal d) None of these

4) If the export of the country exceed, it's import the country is said to experience _____ balance of trade.
a) Unfavourable b) Favourable
c) Balanced d) None of these

5) _____ are the indicators of economics growth.
a) Increase in employment
b) Increases in per capita income
c) Increase in national income
d) All above

6) _____ is an engine of Economic growth.
a) Trade cycle b) International trade
c) Rate of interest d) None of these

7) The comparative cost theory of International Trade is related to _____.
a) J. M. Keynes b) Ricardo
c) J. B. Say d) Harrod-Domar

8) Trade cycles are controlled by central bank with the help of _____ Policy.

a) Fiscal b) Foreign

c) Monetary d) All the above

Q.2 Write Short Answers. (Any Four) **12**

a) State the phases of trade cycle.

b) Write the assumption of Harrod- Domar growth model.

c) Explain the sources of economics growth.

d) Internal trade and international trade.

e) State characteristic of trade cycle.

f) Write the components of a balance of payments.

Q.3 Answer the following question. (Any One) **10**

a) Discuss the Schumpeter's theory of trade cycle.

OR

b) What is inflation? State the causes of inflation.

Q.4 Explain the indicators of economic growth. **10**

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र – VI) (नवीन/जुना) (CBCS) परीक्षाः ऑक्टोबर/नोव्हेंबर – २०२५
GEOGRAPHY (Paper - XI)
Geography of Health and Well Being (19101706)

वार, दिनांक : बुधवार, २९-१०-२०२५ कमाल गुणः ४०
वेळः दुपारी १२:00 ते 0२:00

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
३) स्टेन्सिल वापरण्यास परवानगी आहे.
४) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) WHO चे मुख्यालय ––– ठिकाणी आहे.
अ) जिनिव्हा ब) न्यूयॉर्क
क) लंडन ड) पॅरिस

२) टायफाईड हा मुख्यता ––– च्या प्रदूषणामुळे होतो.
अ) हवा ब) मृदा
क) जल ड) ध्वनी

३) टाईप २ मधुमेहाचे संभाव्य लक्षणे काय आहेत?
अ) त्वचेचे संक्रमण जे सहजपणे बरे होत नाही
ब) थकवा व तंद्री
क) कोरडी खाज सुटलेली त्वचा
ड) वरील सर्व

४) नॉव्हेल कोरोनाव्हायरस चा पहिला रूग्ण ––– शहरात आढळला.
अ) बीजिंग ब) शांघाय
क) वुहान ड) टियाजिन

५) नागरी प्रदूषण हे ––– वाढीशी निगडीत आहे.
अ) लोकसंख्या ब) वसाहती
क) सांस्कृतिक ड) आर्थिक

६) एड्सचा प्रसार ––– माध्यमातून होतो.
अ) हवा ब) पाणी
क) रक्त ड) अन्न

७) ––– एप्रिल हा दिवस आपण जागतिक आरोग्य दिन म्हणून साजरा करतो.

अ) ७ ब) ८

क) ९ ड) १0

८) आरोग्य भूगोल ही ––– भूगोलाची शाखा आहे.

अ) औद्योगिक ब) मानवी

क) प्राकृतिक ड) व्यापारी

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) हवा प्रदूषणाची कारणे लिहा.

ब) मधुमेहाची लक्षणे सांगा.

क) औद्योगिकरणाचा मानवी जीवनावर होणारा परिणाम

ड) वाहतुकीचा पर्यावरणावर होणारा परिणाम सांगा.

इ एड्स रोगाची कारणे लिहा.

ई) दारिद्रय विषमता यांचा मानवी आरोग्यावर होणारा परिणाम सांगा.

प्र.३ दिर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक) १0

अ) आरोग्य भूगोलाची व्याख्या सांगून आरोग्य भूगोलाची व्याप्ती स्पष्ट करा.

किंवा

ब) पोषण आहार व मानवी आरोग्य या विषयी सविस्तर माहिती लिहा.

प्र.४ दिर्घोत्तरी प्रश्न. १0

जल प्रदूषणाची कारणे सांगून, मानवी आरोग्यावर होणारा परिणाम स्पष्ट करा.

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - VI) (New/Old) (CBCS) Examination: October/November – 2025
GEOGRAPHY (Paper - XI)
Geography of Health and Well Being (19101706)

Day & Date: Wednesday, 29-10-2025 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.
3) Use of stencils is allowed.
4) Draw neat diagrams wherever necessary.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) Headquarter of WHO is situated in _____.
a) Geneva b) New York
c) London d) Paris

2) Typhoid is mainly caused by contamination of _____.
a) Air b) Soil
c) Water d) Noise

3) What is a possible symptom of type 2 diabetes?
a) Skin infections that don't heal easily
b) Fatigue and Drowsiness
c) Dry, Itchy Skin
d) All of the above

4) The first case of novel corona virus was identified in _____ city.
a) Beijing b) Shanghai
c) Wuhan d) Tianjin

5) Urban pollution is related to _____ growth.
a) Population b) Settlement
c) Cultural d) Economic

6) AIDS is transmitted through _____.
a) Air b) Water
c) Blood d) Food

7) _____ April the Day we 'Celebrates as World Health Day'.
a) 7 b) 8
c) 9 d) 10

8) Geography of Health is branch of _____ geography.

a) Industrial b) Human

c) Physical d) Commercial

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

a) Write the causes of air pollution.

b) State the symptoms of diabetes.

c) Effect Industrialization in Human Health.

d) State the impact of transportation on the environment.

e) Write the causes of AIDS.

f) State the impact of poverty inequality on human health.

Q.3 Broad question. (Any One) **10**

a) Describe the definition and scope of Geography of Health.

OR

b) Describe in detail Nutrition and Human Health.

Q.4 Broad question. **10**

Describe causes of Water Pollution and its effect of Human Health.

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र – VI) (नवीन / जुना) (CBCS) परीक्षाः ऑक्टोबर / नोव्हेंबर – २०२५
GEOGRAPHY (Paper - XI)
Political Geography (19101707)

वार, दिनांक : बुधवार, २९-१०-२०२५ कमाल गुणः ४०
वेळः दुपारी १२:00 ते 0२:00

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
३) स्टेन्सिल वापरण्यास परवानगी आहे.
४) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) रॅटझेल यांनी इ.स. ––– मध्ये Politische Geographie हा ग्रंथ लिहीला.
अ) १९८७ ब) १८९९
क) १८९७ ड) १८९२

२) Frontier हा शब्द लॅटिन भाषेतील ––– या शब्दापासून बनला आहे.
अ) फ्रॉन ब) फ्रंट
क) फ्रुऊट ड) इंफ्रॉन्ट

३) चिली या देशाची बाह्याकृती ––– स्वरूपाची आहे.
अ) एकसंध ब) खंडित
क) लंबाकृती ड) पतंगासारखा

४) मॅकिंडर यांनी हृदयस्थळ सिद्धांत ––– मध्ये मांडला.
अ) १९२५ ब) १९१९
क) १९४४ ड) १९३0

५) भारत पाकिस्तान दरम्यान आलेली सीमारेषा ––– नावाने ओळखली जाते.
अ) पाल्क ब) मॅकमोहन
क) रॅडक्लीफ ड) ड्युरॅंडो

६) रिमलँड ही संकल्पना ––– यांनी मांडली.
अ) रॅटझेल ब) स्पायकमन
क) मॅकिंडर ड) एतीमहान

७) उजनी धरण ––– नदीवर आहे.

अ) गंगा ब) कृष्णा

क) कावेरी ड) भीमा

८) महाराष्ट्र आणि कर्नाटक या राज्य दरम्यान ––– नदी पाणीवाटपा संबंधी मतभेद आहेत.

अ) गंगा ब) कृष्णा

क) कावेरी ड) पंचगंगा

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) राजकीय भूगोलाचा ऐतिहासिक विकास

ब) राज्य–राष्ट्राची संकल्पना

क) राज्याच्या निर्मितीमध्ये भूरचनेची भूमिका

ड) भुराजनीती संकल्पना स्पष्ट करा.

इ) सीमांचे प्रकार

ई) उजनी प्रकल्पाचे पुनर्वसन

प्र.३ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक) १०

अ) स्पायकमॅनच्या रिमलँड सिद्धांताचे सविस्तर वर्णन करा.

किंवा

ब) गंगा नदी पाणीवाटप संघर्ष या विषयी चर्चा करा.

प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न. १०

राजकीय भूगोलाची व्याख्या सांगून राजकीय भूगोलाचे स्वरूप व व्याप्ती स्पष्ट करा.

Seat No.		Set	P

B.A. (Semester - VI) (New/Old) (CBCS) Examination: October/November - 2025
GEOGRAPHY (Paper - XI)
Political Geography (19101707)

Day & Date: Wednesday, 29-10-2025 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.
3) Use of stencils is allowed.
4) Draw neat diagrams wherever necessary.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) Ratzel wrote a Book Politische Geographie in _____.
a) 1987 b) 1899
c) 1897 d) 1892

2) The word Frontier is derived from the Latin word _____.
a) fron b) front
c) frauit d) Infront

3) The shape of Chile is _____.
a) Compact b) Fragmented
c) Enlogated d) Proruted

4) Mackinder Proposed Heartland theory in _____.
a) 1925 b) 1919
c) 1944 d) 1930

5) The border between India and Pakistan is known as _____.
a) Palk b) McMahon
c) Radcliffe d) Durando

6) The concept of Rimland was propounded by _____.
a) Ratzel b) Spykman
c) Mackinder d) AT Mahan

7) Ujani Dam is located on the _____ river.
a) Ganga b) Krishna
c) Kaveri d) Bheema

8) The _____ river Water dispute is in between Maharashtra and Karnataka.
a) Ganga b) Krishna
c) Kaveri d) Panchganga

Q.2 Write Short Answers. (Any Four) **12**

a) Historical Development of Political Geography.

b) Concept of State- Nation

c) Role of Topography in the Formation of State

d) Explain the concept of Geopolitics.

e) Types of Boundaries

f) Rehabilitation of Ujani Project

Q.3 Broad Question. (Any One) **10**

a) Discuss the Spykman's Rimland Theory in details.

OR

b) Discuss on Ganga river water conflict.

Q.4 Broad answer Question **10**

Define political geography and explain its nature and scope.

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र – VI) (नवीन / जुना) (CBCS) परीक्षाः ऑक्टोबर / नोव्हेंबर – २०२५
HISTORY (Special Paper - XIII)
History of Mughal India (1526 A.D. to 1707 A.D.) (19101658)

वार, दिनांक : बुधवार, २९-१०-२०२५ कमाल गुणः ४०
वेळः दुपारी १२:00 ते 0२:00

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) ––– हा अकबर काळातील प्रसिद्ध दिवाण होय.
अ) बिरबल ब) राजा मानसिंग
क) अब्दुल रहिम ड) राजा तोडरमल

२) 'मुमताज' चे मूळ नाव ––– होते.
अ) मेहरून्निसा ब) आर्जुमंद बानो
क) जोधाबाई ड) हमिदाबानु

३) शेरशहा ची कबर ––– येथे आहे.
अ) आग्रा ब) दिल्ली
क) औरंगाबाद ड) ससाराम

४) खाफीखान हा ––– यांच्या पदरी नोकरीला होता.
अ) अकबर ब) शहाजहान
क) औरंगजेब ड) जहांगीर

५) अकबराच्या काळात ––– हा सर्वश्रेष्ठ गायक होता.
अ) तानसेन ब) तोडरमल
क) मानसिंग ड) अबुल फैजी

६) मोगल काळात केशर उत्पादनासाठी ––– हे ठिकाण प्रसिद्ध होते.
अ) पंजाब ब) काश्मीर
क) लाहोर ड) बिहार

७) 'प्रिन्स ऑफ बिल्डर' म्हणून ––– यांना ओळखले जाते.
अ) अकबर ब) बाबर
क) शहाजहान ड) औरंगजेब

८) ——— हे नाणे मोगलकालीन चलन व्यवस्थेचे वैशिष्टय होय.

अ) मुहर ब) दाम

क) होन ड) रूपया

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) शेरशहा कालीन ग्राम प्रशासनाविषयी माहिती लिहा.

ब) मुघलकालीन स्थापत्य कलेची वैशिष्टये लिहा.

क) 'मनसबदारी पद्धती' याविषयी थोडक्यात माहिती लिहा.

ड) अकबर कालीन जमिनीचे प्रकार सांगा.

इ) दिल्लीच्या लाल किल्ल्या विषयी माहिती लिहा.

ई) अकबराचे धार्मिक धोरण सांगा.

प्र.३ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक) १०

अ) सम्राट जहांगीराने काढलेल्या बारा आज्ञा स्पष्ट करा.

किंवा

ब) मुघलकालीन जमीन महसूल पद्धती स्पष्ट करा.

प्र.४ अकबराचे रजपूत विषयक धोरण स्पष्ट करा. १०

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - VI) (New/Old) (CBCS) Examination: October/November – 2025
HISTORY (Special Paper - XIII)
History of Mughal India (1526 A.D. to 1707 A.D.) (19101658)

Day & Date: Wednesday, 29-10-2025 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) _____ is a popular Diwan in the Akbar period.
a) Birbal b) Raja Mansingh
c) Abdul Rahim d) Raja Todarmal

2) _____ was Mumtaj's original name.
a) Mehrunnisa b) Aarjumand Bano
c) Jodhabai d) Hamidabanu

3) The Tomb of Shershaha Suri is situated at _____.
a) Agra b) Delhi
c) Aurangabad d) Sasaram

4) Khafikhan was working _____ Mughal king.
a) Akbar b) Shahajahan
c) Aurangzeb d) Jahangir

5) _____ was the Excellent Singer in Akbar period.
a) Tansen b) Todarmal
c) Mansingh d) Abul Faiji

6) _____ was famous place for Keshar in Mughal Period.
a) Panjab b) Kashmir
c) Lahor d) Bihar

7) Prince of builder is known as _____.
a) Akbar b) Babar
c) Shahajahan d) Aurangzeb

8) _____ Coin characteristic of Mughal Empire.
a) Muhar b) Dam
c) Hon d) Rupya

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

a) Write the information village administration of Shershaha Suri.

b) Write the characteristic of Mughal architecture.

c) Write down the information of Mansabdari System.

d) Mention the type of land during the period of Akbar.

e) Write the information about Red Fort in Delhi.

f) State about the religious policy of Akbar.

Q.3 Broad answers question. (Any One) **10**

a) Explain the twelve orders of King Jahangir.

OR

b) Explain the Land revenue system under the Mughal period.

Q.4 Explain the Akbar's policy towards Rajput's. **10**

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र – VI) (नवीन / जुना) (CBCS) परीक्षाः ऑक्टोबर / नोव्हेंबर – २०२५
POLITICAL SCIENCE (Special Paper - XIII)
Political Sociology (19101673)

वार, दिनांक : बुधवार, २९-१०-२०२५ कमाल गुणः ४०
वेळः दुपारी १२:00 ते 0२:00

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) राजकीय संसूचनाचा सिद्धांत ––– वर आधारलेला आहे.
अ) माहिती व नियंत्रण शास्त्र ब) सामाजिक करार
क) पर्यावरणवाद ड) नव उदारमतवाद

२) ज्या व्यक्ती सर्वोच्च स्तरावरून राजकीय व्यवस्थेचे नेतृत्त्व आणि नियंत्रण करतात त्यांना ––– असे म्हणतात.
अ) राजकीय कार्यकर्ते ब) मास्टर्स
क) राजकीय अभिजन ड) कामगार संघटना

३) ''द नर्व्हर्स ऑफ गव्हर्नमेंट'' या पुस्तकाचे लेखक कोण?
अ) कार्ल मार्क्स ब) पॅरेटो
क) मोस्का ड) कार्ल डयुईश

४) राजकीय विनाश ही संकल्पना ––– ने मांडली.
अ) ए. सी. दुबे ब) सॅम्युअल हंटीग्टन
क) एन आर इनामदार ड) व्ही एम सिरसीकर

५) ––– हे पुस्तक पॅरेटो यांनी लिहीले आहे.
अ) हिंद स्वराज्य ब) दि माइंड अँड सोसायटी
क) पॉलिटिकल मॅन ड) यापैकी नाही

६) ––– या राजकीय व्यवस्थेत राजकीय सहभाग अधिक असतो.
अ) हुकुमशाही ब) लोकशाही
क) लष्करशाही ड) यापैकी नाही

७) पॅरेटो व मोस्का हे ––– दृष्टिकोनाचे प्रणेते होते.
अ) राजकीय अभिजन ब) राजकीय संसुचन
क) राजकीय बदल ड) राजकीय सहभाग

८) 'दि रूलिंग क्लास' हा ग्रंथ ––– ने लिहीला.

अ) मिल ब) मिचेल्स

क) मोस्का ड) प्लेटो

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) राजकीय सहभागाच्या दोन व्याख्या लिहा.

ब) राजकीय संवादाची तीन वैशिष्ट्ये लिहा.

क) राजकीय अभिजनासंबंधी थोडक्यात माहिती लिहा.

ड) राजकीय बदलाचा अर्थ लिहा.

इ) लोकशाही व्यवस्थेमध्ये राजकीय सहभाग स्पष्ट करा.

ई) राजकीय अभिसरण म्हणजे काय?

प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १०

अ) राजकीय सहभागाचे प्रकार स्पष्ट करा.

किंवा

ब) राजकीय सुसंचनाची साधने स्पष्ट करा.

प्र.४ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. १०

कार्ल ड्वाईश यांचा राजकीय संसूचन दृष्टिकोन स्पष्ट करा.

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - VI) (New/Old) (CBCS) Examination: October/November - 2025
POLITICAL SCIENCE (Special Paper - XIII)
Political Sociology (19101673)

Day & Date: Wednesday, 29-10-2025 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) The theory of Political communication is based on _____.
a) Cybernetics b) Social Contract
c) Environmentalism d) New liberalism

2) Person who lead and control the political system from the top are know as _____.
a) Political activist b) Masters
c) Political Elite d) Trade unions

3) _____ is the author of the book "The Nerves of Government".
a) Karl Marx b) Parato
c) Mosca d) Karl Deutsch

4) _____ stated the concept of "Political Decay".
a) A. C. Dube b) Samuel Huntington
c) N. R. Inamdar d) V. M. Sirsikar

5) _____ books is written by Pareto.
a) Hind Swaraj b) The Mind and Society
c) Political Man d) None of the above

6) _____ Political participation is more in this Political System.
a) Dictatorship b) Democracy
c) Militarism d) None of these

7) Pareto and Mosca were the pioneers of the concept of _____.
a) Political Elite b) Political Communication
c) Political Change d) Political Participation

8) _____ wrote the book named 'The Ruling Class'.
a) Mill b) Michel
c) Mosca d) Plato

Q.2 Write Answers in brief. (Any Four) **12**

a) Write two definitions of Political Participation.

b) Write three characteristics of Political Communication.

c) Write a brief description of Political Elites.

d) Meaning of Political Change

e) Political Participation in Democratic System

f) What is Political convergence?

Q.3 Answer the following question. (Any One) **10**

a) Explain the kinds of Political Participation.

OR

b) Explain the agencies of Political Communication.

Q.4 Answer the following question. **10**

Explain Karl Deutsch's approach of Political Communication.

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र – VI) (नवीन / जुना) (CBCS) परीक्षाः ऑक्टोबर / नोव्हेंबर – २०२५
PSYCHOLOGY (Paper – XII)
Psychology of Well - Being (19101698)

वार, दिनांक : बुधवार, २९-१०-२०२५ कमाल गुणः ४०
वेळः दुपारी १२:00 ते 0२:00

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) 'मानसशास्त्राचे क्षेत्र हे असंतुलित बनले आहे'. हे सकारात्मक मानसशास्त्राचे प्रमुख ––– आहे.
अ) परिणाम ब) शक्ति
क) गृहीतक ड) कार्य

२) सकारात्मक मानसशास्त्राचे प्रमुख ध्येय म्हणजे मानसशास्त्रामधील ––– मध्ये संतुलन पुर्नसंचलित करणे हे होय.
अ) साधने ब) भावना
क) शिस्त ड) संस्कृती

३) आघातोत्तर ताण विकार (पी. डी. एस. डी) या ––– म्हणून आघातोत्तर वृद्धीला ओळखले जाते.
अ) प्रतिबिंदू ब) शक्ती
क) खुणेचा शब्द (पखल) ड) स्थलप्रत

४) फ्रेड्रीक्सनच्या मते सकारात्मक भावना या ––– प्रकारच्या मार्गाने आणले विचार क्रिया (संयम) विस्तारित करीत असतात.
अ) ४ ब) ६
क) ८ ड) १0

५) डायनर व त्यांच्या सहकाऱ्यांनी १९८५ साली ––– ही बहुघटक चाचणी तयार केली.
अ) जीवनसमाधान चाचणी ब) कार्यसमाधान चाचणी
क) निवडसमाधान चाचणी ड) आरोग्यसमाधान चाचणी

६) आत्मवास्तविकरणासाठी चालविलेली प्रयत्नांची पराकारा म्हणजे ––– होय.
अ) आत्मसुख ब) विलासीसुख
क) विभवसुख ड) इतर

७) सुखाच्या आत्मसुखाची संकल्पना ––– च्या लेखनामधून अभिव्यक्त करण्यात आली.

अ) एरिस्टॉटल ब) डायनर

क) रॉजर्स ड) सिंगर

८) ––– या मानसशास्त्रज्ञाने २००२ मध्ये सकारात्मक मानसशास्त्राची संकल्पना सर्वप्रथम मांडली.

अ) फ्रॉईड ब) मार्टिन – इ. पी. सेलिग्मन

क) युंग ड) एरिकसन

प्र.२ टिपा लिहा. (कोणत्याही चार) १२

अ) सुख आणि महाविद्यालयातील यश

ब) जीवन समाधान

क) चांगले आणि वाईट यांचा अनुभव

ड) लिंग आणि सुख

इ) जीवन समाधानाचे मापन कसे केले जाते.

ई) 'शून्यापलिकडचे जीवन' थोडक्यात वर्णन करा.

प्र.३ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक) १०

अ) सकारात्मक भावना आणि आरोग्याची साधनेचे वर्णन करा.

किंवा

ब) भानावस्था म्हणजे काय? भानावस्थेचे सविस्तर वर्णन करा.

प्र.४ वर्णनात्मक प्रश्न सोडवा. १०

विवाह आणि सुखाच्या संबंधाचे महत्त्व कथन करा.

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - VI) (New/Old) (CBCS) Examination: October/November - 2025
PSYCHOLOGY (Paper – XII)
Psychology of Well - Being (19101698)

Day & Date: Wednesday, 29-10-2025 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) Accounting to Simonton the field of psychology is become unbalanced is a major _____ of positive psychology.
a) Effect b) Power
c) Assumption d) Work

2) A major goal of positive psychology is to restore balance within the psychology of _____.
a) Resources b) Emotions
c) Discipline d) Culture

3) Concept of post traumatic growth (PTG) is to identify as a _____ to post traumatic stress disorder.
a) Counter point b) Counter poise
c) Counter sign d) Counter foil

4) Fredrickson proposes positive emotions may create a broaden outlook by _____ types of way.
a) 4 b) 6
c) 8 d) 10

5) In 1985 Diener and his colleagues made a multi-item scale known as _____.
a) Life Satisfaction Scale b) Job Satisfaction Scale
c) Selection Satisfaction Scale d) Health Satisfaction Scale

6) Defining happiness in terms of starving for self-realization is _____.
a) Eudainic happiness b) Hedonic Happiness
c) Happiness d) Any other

7) _____ had expressed in the writing the concept of Eudaimonic happiness.
a) Aristotle b) Diener
c) Rawjors d) Singer

8) _____ psychologist had firstly emphasized the concept of positive psychology in 2002.

a) Freud
b) Martin E. P. Seligman
c) Carl Jung
d) Erikson

Q.2 Write Short Notes. (Any Four) **12**

a) Happiness and success in college
b) Life satisfaction
c) Interconnection of Good and Bad
d) Gender and happiness
e) How the measure the life satisfaction?
f) Describe in brief 'life above zero'.

Q.3 Answer the following question. (Any One) **10**

a) Explain positive emotions and health Resources.

OR

b) What are the mindfulness meditation? Describe Mindfulness Meditation.

Q.4 Write Descriptive type question. **10**

Explain the importance of Marriage and Happiness relation.

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र – VI) (नवीन / जुना) (CBCS) परीक्षाः ऑक्टोबर / नोव्हेंबर – २०२५
PHILOSOPHY (Special Paper - XIII)
Outlines of Aesthetics (19101688)

वार, दिनांक : बुधवार, २९-१०-२०२५ कमाल गुणः ४०
वेळः दुपारी १२:00 ते 0२:00

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) ––– हा कलेचा एक प्रकार आहे.
अ) ऐकणे ब) हसणे
क) पाहणे ड) चित्रकला

२) ––– च्या मते कलानिर्मिती ही मानवी व्यक्तिमत्त्वाच्या श्रेष्ठ पैलूचा मुक्त विलास आहे.
अ) कांट ब) प्लेटो
क) हेगेल ड) हयूम

३) ––– मध्ये शब्द संकेताचा उपयोग केला जातो.
अ) कला ब) सौंदर्य
क) उदात्त ड) साहित्य

४) ––– हा फलतः प्रामाण्यवादी तत्त्वज्ञ आहे.
अ) ड्युई ब) व्हेन
क) बेंथॅम ड) रसेल

५) 'ॲस्थेटिक अँड लिटरसी क्रिटीसिजम' हा ग्रंथ ––– ने लिहिला.
अ) लँगर ब) कॉलिंगवूड
क) पाटणकर ड) काणे

६) एन. सी. केळकर हे ––– विचारवंत आहेत.
अ) पाश्चात्य ब) दक्षिण भारतीय
क) मराठी ड) उत्तर भारतीय

७) ––– हे आदर्शनिष्ट शास्त्र आहे.
अ) सौन्दर्यशास्त्र ब) प्राणीशास्त्र
क) भूगोल ड) रसायनशास्त्र

८) ––– नुसार सौंदर्यानुभव हा स्वायत्त आहे.

अ) रसेल ब) हयूम

क) हेगेल ड) कांट

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) सौंदर्य म्हणजे काय?

ब) सौंदर्य आणि अनुभूतीतील फरक स्पष्ट करा.

क) सौंदर्यशास्त्राच्या अभ्यासाची उपयुक्तता स्पष्ट करा.

ड) साहित्य म्हणजे काय?

इ) भावना म्हणजे काय?

ई) सौन्दर्यशास्त्रीय मूल्यमापन स्पष्ट करा.

प्र.३ अ) कलानिर्मिती आणि आस्वाद यांतील भेद स्पष्ट करा. १०

किंवा

ब) सौन्दर्यशास्त्राच्या समस्या स्पष्ट करा.

प्र.४ सौन्दर्यनुभवाविषयी बी. सी. मर्ढेकर यांची मते स्पष्ट करा. १०

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - VI) (New/Old) (CBCS) Examination: October/November - 2025
PHILOSOPHY (Special Paper - XIII)
Outlines of Aesthetics (19101688)

Day & Date: Wednesday, 29-10-2025 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) _____ is a kind of art.
a) Listening b) Laughing
c) Seeing d) Painting

2) According to _____ creation is free play of all faculties of man.
a) Kant b) Plato
c) Hegel d) Hume

3) Word symbols are used in _____.
a) Art b) Beauty
c) Sublime d) Literature

4) _____ is pragmatist philosopher.
a) Dewey b) Venn
c) Bentham d) Russell

5) 'Aesthetics and Literacy Criticism' is written by _____.
a) Langer b) Collingwood
c) Patankar d) Kane

6) N. C. Kelkar is _____ thinker.
a) Western b) South Indian
c) Marathi d) North Indian

7) _____ is a normative science.
a) Aesthetic b) Zoology
c) Geography d) Chemistry

8) According to _____ aesthetic experience is self dependent.
a) Russell b) Hume
c) Hegel d) Kant

Q.2 Write Short Answers. (Any Four) **12**

a) What is beauty?

b) Distinguish between beauty and experience.

c) Explain of study of aesthetics.

d) What is literature?

e) What is emotion?

f) Explain Aesthetic evaluation.

Q.3 **a)** Distinguish between creation and appreciation. **10**

OR

b) Explain the problems of aesthetics.

Q.4 Explain the aesthetics experience views of B. C. Mardhekar. **10**

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र – VI) (नवीन/जुना) (CBCS) परीक्षाः ऑक्टोबर/नोव्हेंबर – २०२५
SOCIOLOGY (Special Paper - XIII)
Social Research Methods (19101663)

वार, दिनांक : बुधवार, २९-१०-२०२५ कमाल गुणः ४०
वेळः दुपारी १२:00 ते 0२:00

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) मुलाखत ही एक ––– आंतरक्रिया आहे.
अ) सामाजिक ब) नैसर्गिक
क) मानसिक ड) वरीलपैकी नाही

२) संशोधकाने निरीक्षणात ––– चा वापर करणे अपेक्षित असते.
अ) कान ब) डोळे
क) नाक ड) वरीलपैकी नाही

३) प्रत्यक्ष निरीक्षणांचा अभ्यास ––– या निरीक्षणात करता येतो.
अ) असहभागी ब) सहभागी
क) सामुहिक ड) वरीलपैकी नाही

४) प्रश्नावली हे एक ––– आहे.
अ) तथ्य ब) यादी
क) तंत्र ड) पद्धती

५) समग्राचे छोटे प्रतिनिधित्त्व म्हणजे ––– होय.
अ) निरीक्षण ब) माहिती
क) नमुना ड) वरीलपैकी नाही

६) खालीलपैकी कोणते प्राथमिक माहिती संकलनाचे साधन नाही?
अ) मुलाखत ब) प्रश्नावली
क) नियतकालिक ड) वरीलपैकी नाही

७) उत्तराला पर्याय दिलेले असतात तेव्हा त्या प्रश्नावलीस ––– प्रश्नावली असे म्हणतात.
अ) बंद ब) मुक्त
क) संमिश्र ड) वरीलपैकी नाही

८) सहभागी निरीक्षणाचा फायदा ––– हा आहे.

अ) प्रत्यक्ष अभ्यास ब) खुप महागडी

क) वस्तुनिष्ठता ड) दीर्घ कालावधी

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) मुलाखतीची प्रक्रिया स्पष्ट करा.

ब) प्रश्नावलीचे स्वरूप स्पष्ट करा.

क) अनुसुचीचे प्रकार स्पष्ट करा.

ड) विशिष्ठाभ्यास पद्धतीचे मुल्यमापन स्पष्ट करा.

इ) ऐतिहासिक पद्धतीच्या आवश्यक बाबी स्पष्ट करा.

ई) सहेतुक नमुना निवड पद्धतीचे मुल्यमापन स्पष्ट करा.

प्र.३ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १०

अ) नमुना निवड म्हणजे काय सांगून नमुना निवडीचे प्रकार स्पष्ट करा.

किंवा

ब) सामाजिक सर्वेक्षणाचा अर्थ आणि व्याख्या सांगून सामाजिक सर्वेक्षणाचे फायदे व मर्यादा स्पष्ट करा.

प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न. १०

निरीक्षण म्हणजे काय सांगून नियंत्रित निरीक्षणाचे तंत्रे स्पष्ट करा.

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New/Old) (CBCS) Examination: October/November - 2025
SOCIOLOGY (Special Paper - XIII)
Social Research Methods (19101663)

Day & Date: Wednesday, 29-10-2025 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) Interview is an _____ interaction.
a) Social b) Natural
c) Spiritual d) None of these

2) The Modifier is required to use _____ in inspection.
a) Ear b) Eyes
c) Nose d) None of these

3) Direct observation practice _____ this inspection is used.
a) Non-participant b) Participants
c) Co-collective d) None of these

4) Questionnaire this is _____.
a) Fact b) Memory
c) Model Mechanism d) Method

5) A small representative _____ of the whole is call.
a) Observation b) Information
c) Sample d) None of these

6) Which of the following is not a means of collecting primary information?
a) Interview b) Questionnaires
c) Periodical d) None of these

7) If Answers are given them that Questionnaires is called _____.
a) Closed b) Liberated
c) Composite d) None of these

8) The advantage of participatory inspection is _____.
a) Direct practice b) Very expensive
c) Objectivity d) Long term

Q.2 Write Short Answers. (Any Four) **12**

a) Clarity the interview processes.

b) Explain the format of the questionnaire.

c) Clarify the schedule type.

d) Explain the evaluation of Specific Practice Method.

e) Explain the historical method.

f) Explain the evaluation of random sampling method.

Q.3 **a)** Sampling method means what? Explain the types of sampling method. **10**

OR

b) Meaning and explanation of Social Survey. Explain the advantages and limitation of Social Survey.

Q.4 Observation means what? Explain controlled observation system. **10**

Seat No.	

Set | P

B.A. (Semester - VI) (New/Old) (CBCS) Examination: October/November – 2025
English (Special Paper - XIV)
Indian English Literature (19101624)

Day & Date: Thursday, 30-10-2025 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) What does Kurudavva gift Rani?
a) Bangle b) fruits
c) magical roots d) none of these

2) Whom does Appanna visit most days?
a) Rani's parents b) Naga
c) Chief of the village d) His concubine

3) Ashima's father was a _____.
a) painter b) sculptor
c) architect d) engineer

4) Sonia moves back to Massachusetts from _____.
a) Calcutta b) New Jersey
c) New York d) California

5) _____ is central theme of A. K. Ramanujan's poem *Looking for a Cousin on a Swing*.
a) Nostalgia for childhood memories
b) Exploration of family dynamics
c) Issues of family disputes
d) Search for personal identity

6) In Dilip Chitre's poem *Felling of Banyan Tree,* what does the banyan tree symbolize?
a) Environmental degradation
b) Cultural heritage
c) Social inequality
d) Technological advancement

7) Which poetic device is predominantly used in the poem "*Feeding the Poor at Christmas*"?
a) Simile b) Metaphor
c) Alliteration d) Personification

8) How does Mamta Kalia depict her father in the poem *Tribute to Papa*?

a) Authoritative and Stern b) Kind and Compassionate
c) Distant and Cold d) Ambitious and Driven

Q.2 Write short answers to the following questions. (Any Four) **12**

a) Highlight the salient features of Diasporic Indian English novels with reference to *The Namesake.*

b) What are the salient features of post-modern Indian English Poetry?

c) What themes and motifs does A. K. Ramanujan explore in his poem *Looking for a Cousin on a Swing*?

d) What is the central themes of Dilip Chitre's poem *Felling of a Banyan Tree*?

e) Briefly comment on animal imagery in Manohar Shetty's *Animal Planet*?

f) What is the central theme of Mamta Kalia's *Tribute to Papa*?

Q.3 a) Discuss the themes of tradition, gender dynamics, and the supernatural in Girish Karnad's play *Nagamandala*. **10**

OR

b) Discuss the significance of traditional folklore and mythological elements in Girish Karnad’s *Nagamandala*.

Q.4 Discuss the themes of identity, cultural assimilation, and generational conflict in Jhumpa Lahiri's novel *The Namesake.* **10**

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र – VI) (नवीन/जुना) (CBCS) परीक्षाः ऑक्टोबर/नोव्हेंबर – २०२५
Hindi (Special Paper – XIV)
Aadhunik Hindi Sahitya Ka Etihas (1900 to 2010 Tak) (19101614)

वार, तारीख : गुरूवार, ३०-१०-२०२५ कमाल गुणः ४०
समयः दोपहर १२:00 से 0२:00

सूचनाएँ : १) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।
२) दाईं ओर लिखे अंक प्रश्न के लिए निर्धारित अंक हैं।

प्र.१ निम्नलिखित प्रश्नों के नीचे दिए गए विकल्पों में से उचित विकल्प चुनकर वाक्य फिर से लिखिए। ०८

१) प्रयोगवाद का नेतृत्व ––– ने किया।
अ) महावीर प्रसाद द्विवेदी ब) जयशंकर प्रसाद
क) अज्ञेय ड) अमरकांत

२) महादेवी वर्मा ––– कविता की प्रमुख कवयित्री थी।
अ) छायावाद ब) हालावाद
क) प्रयोगवाद ड) प्रगतिवाद

३) तीन कहानियाँ लिखकर कहानी के विकास में महत्त्वपूर्ण योगदान देनेवाले कहानिकार ––– है।
अ) मोहन राकेश ब) संजीव
क) चंद्रधर शर्मा गुलेरी ड) नरेंद्र कोहली

४) प्रगतिवादी कविता में शीर्षक वर्ग के प्रति ––– प्रकट हुआ है।
अ) समन्वय ब) आक्रोश
क) आनंद ड) सुख

५) चित्रलेखा ––– का उपन्यास है।
अ) भगवतीप्रसाद वाजपेयी ब) भगवीचरण वर्मा
क) अम्हतलाल नागर ड) प्रसाद

६) भारतेन्दु युग में काव्य के लिए ––– भाषा का प्रयोग किया जाता था।
अ) अवधी ब) मैथिली
क) पंजाबी ड) ब्रज

७) प्रेमचंद शताब्दियों से पद्‌दलित, अपमानित ––– की आवाज थे।

अ) साधुओं ब) कृषकों

क) संतो ड) साहुकारों

८) आधे – अधूरे नाटक के रचयिता ––– है।

अ) मोहन राकेश ब) जयशंकर प्रसाद

क) अज्ञेय ड) लक्ष्मीनारायण लाल

प्र.२ निम्नलिखित प्रश्नों के उत्तर संक्षेप में लिखिए। (कोई भी चार) १२

अ) स्त्रीवादी कविता की दो विशेषताएँ लिखिए।

ब) दलित कविता किसे कहते है?

क) आचंलिक प्रमुख उपन्यासों के नाम लिखिए।

ड) कहानी के दो तत्त्वों का विवेचन कीजिए।

इ) मन्नुभंडारी के उपन्यासों के नाम लिखिए।

ई) एकांकी का स्वरूप लिखिए।

प्र.३ अ) प्रयोगवाद की विशेषताएँ विस्तार से लिखिए। १०

अथवा

ब) हिंदी नाटक का उद्‌दभ और विकास लिखिए।

प्र.४ छायावादी काव्यधारा की विशेषताएँ लिखिए। १०

SLR-DA-326

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New/Old) (CBCS) Examination: October/November - 2025
KANNADA (Special Paper – XIV)
Study of Kannada Language (19101604)

Day & Date: Thursday, 30-10-2025 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

ಪ್ರ.೧ ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರವನ್ನು ಆರಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ. ೦೮

೧) ಉಳಿದೆಲ್ಲ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗಿಂತ ಮನುಷ್ಯ ಭಿನ್ನನಾದುದು –
- ೧) ಆಹಾರದಿಂದ
- ೨) ಭಾಷೆಯಿಂದ
- ೩) ನಿದ್ರೆಯಿಂದ
- ೪) ಜಗಳದಿಂದ

೨) 'ಆಲಯ' ಅಂದರೆ –
- ೧) ಶಾಲೆ
- ೨) ಅಂಗಳ
- ೩) ಮನೆ
- ೪) ಗಂಗಾ

೩) ಜಗತ್ತಿನ ದೊಡ್ಡ ಭಾಷಾ ಪರಿವಾರ –
- ೧) ದ್ರಾವಿಡ
- ೨) ಇಂಡೋಯುರೋಪಿಯನ್
- ೩) ಆರ್ಯ
- ೪) ಸಿನೋ–ಟಿಬೇಟಿಯನ್

೪) 'ಇಸಿಲ' ಪದ ಇರುವ ಶಾಸನ –
- ೧) ಅಶೋಕನ
- ೨) ಬೆಳತೂರು
- ೩) ಅಣ್ಣಿಗೇರಿ
- ೪) ಹಲ್ಮಿಡಿ

೫) ಭಾಷೆ ಇದು ಸಂಸ್ಕೃತದ – ಎಂಬ ಪದದಿಂದ ಬಂದಿದೆ.
- ೧) ಭಾಷ್
- ೨) ಭಾಷಣ
- ೩) ಶಹಬಾಶ್
- ೪) ಭೃಷೆ

೬) ಮಾನವ ಭಾಷೆ ಸಂಕೇತಗಳ –
- ೧) ಗೊಂದಲ
- ೨) ಮನೆ
- ೩) ಜಗಳ
- ೪) ವ್ಯವಸ್ಥೆ

೭) ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆ ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ಮಾರ್ಪಾಡು ಹೊಂದಿ ಅನೇಕ – ಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ.
- ೧) ಶಬ್ದ
- ೨) ವಾಕ್ಯ
- ೩) ನುಡಿ
- ೪) ಅವಸ್ಥೆ

೮) 'ಹೇಳಲಿಕ್' ಇದು – ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಬಳಸುವ ಪದ

೧) ಮೈಸೂರು ೨) ಧಾರವಾಡ

೩) ಗುಲಬರ್ಗಾ ೪) ಕೊಂಕಣಿ

ಪ್ರ.೨ ಟಿಪ್ಪಣಿ ಬರೆಯಿರಿ. (ಬೇಕಾದ ನಾಲ್ಕಕ್ಕೆ) ೧೨

೧) ಭಾಷೆಯ ಲಕ್ಷಣಗಳು

೨) ಘೋಷ ಧ್ವನಿಮಾಗಳು

೩) ಭಾಷೆಯ ವ್ಯಾಖ್ಯೆಗಳು

೪) ದ್ರಾವಿಡ ಪದ

೫) ಭಾಷೆಯ ಮಹತ್ವ

೬) ಸ್ವರ ಧ್ವನಿಗಳು

ಪ್ರ.೩ ಪ್ರಬಂಧರೂಪದ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ (ಬೇಕಾದ ಒಂದಕ್ಕೆ) ೧೦

೧) ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯ ಅವಸ್ಥಾ ಭೇದಗಳು ಮತ್ತು ಪ್ರಭೇದಗಳು ಯಾವುವು?

೨) ಭಾಷೆಯ ಉಗಮದ ಕುರಿತು ಇರುವ ವಾದಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಿರಿ.

ಪ್ರ.೪ ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಸುದೀರ್ಘವಾಗಿ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ. ೧೦

ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯ ಪ್ರಾಚೀನತೆ ಕುರಿತು ಸುದೀರ್ಘವಾಗಿ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ.

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र – VI) (नवीन/जुना) (CBCS) परीक्षाः ऑक्टोबर/नोव्हेंबर – २०२५
Marathi (Special Paper – XIV)
Madyaugin Marathi Vangamayacha Itihas (1101 to 1800) Uttaradha (19101609)

वार, दिनांक : गुरूवार, ३०-१०-२०२५ कमाल गुणः ४०
वेळः दुपारी १२:00 ते 0२:00

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) 'मराठी काव्याची प्रभात' असे कोणत्या वाङ्मयास संबोधले जाते?
अ) शाहिरी वाङ्मय ब) पंडिती वाङ्मय
क) बखर वाङ्मय ड) संत साहित्य

२) 'पानिपतची बखर' कोणी लिहली?
अ) रामचंद्रपंत अमात्य ब) रघुनाथ यादव
क) कृष्णाजी सभासद ड) खंडोबल्लाळ चिटणीस

३) 'लावणीत मुख्यतः' कोणता रस असतो?
अ) वीर रस ब) शांतरस
क) शृंगार रस ड) भक्ती रस

४) 'आज्ञापत्र' ग्रंथाचा खालीलपैकी कर्ता कोण?
अ) रामचंद्रपंत अमात्य ब) माहिमभट्ट
क) वि. का. राजवाडे ड) कृष्णाजी सभासद

५) नागेश संप्रदायाचे मूळ ठिकाण कोठे आहे?
अ) मोहोळ ब) वडवळ
क) सोलापूर ड) पंढरपूर

६) 'घनःश्याम सुंदरा' ही भूपाळी कोणाची आहे?
अ) होनाजी बाळा ब) प्रभाकर
क) राम जोशी ड) यापैकी नााही

७) 'सुश्लोक' कोणाचे प्रसिद्ध आहेत?

अ) वामन पंडित ब) श्रीधर पंडित

क) सामराज ड) मुक्तेश्वर

८) 'प्राचीन मराठी वाङ्मयाचा इतिहास' हा ग्रंथ कोणी लिहीला?

अ) प्र. न. जोशी ब) ल. रा. नासिराबादकर

क) वि. भि. कोलते ड) र. वि. हेरवाडकर

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) पंडित कवींच्या काव्यलेखनाचा कालावधी कोणता?

ब) रघुनाथ पंडित यांच्या वाङ्मयाची वैशिष्टये लिहा.

क) श्रीधर पंडिताच्या ग्रंथाची नावे लिहा.

ड) शाहिरी वाङ्मय प्रकार कसा अस्तित्त्वात आला?

इ) पोवाडयाची वैशिष्टये लिहा.

ई) बखरीचे वर्गीकरण किती व कोणत्या प्रकारात केले जाते?

प्र.३ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १०

अ) शाहिरी वाङ्मयाच्या प्रेरणा स्वरूप विशेष स्पष्ट करा.

किंवा

ब) बखर वाङ्मयाची वैशिष्टये स्पष्ट करा.

प्र.४ मोरोपंताच्या वाङ्मयाची वैशिष्टये लिहा. १०

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र – VI) (नवीन) (CBCS) परीक्षाः ऑक्टोबर/नोव्हेंबर – २०२५
Sanskrit (Special Paper - XIV)
Arthashastra (19101634)

वार, दिनांक : गुरूवार, ३०-१०-२०२५ कमाल गुणः ४०
वेळः दुपारी १२:00 ते 0२:00

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ योग्य पर्यायं चित्वा वाक्यं पुनर्लिखत। ०८
योग्य पर्याय निवडून वाक्य पुन्हा लिहा.

१) स्वधर्म स्थापनेसाठी ––– विद्या उपयुक्त मानली आहे.
अ) त्रयी ब) वेद
क) दंडनीति ड) वार्ता

२) परमर्मज्ञः प्रगल्भष्छात्रः –––।
अ) तापसी ब) वैदेहकः
क) कापटिकः ड) सोदरः

३) ––– दण्डः मात्स्यन्यायम् उद्भावयति।
अ) अप्रणीतः ब) सुप्रणीतः
क) दुष्प्रणीतः ड) विप्रणीतः

४) आचार्य चाणक्यांचा काळ इ.स. ––– मानला आहे.
अ) ३ रे शतक ब) २ रे शतक
क) वर्धन शतक ड) १0 वे शतक

५) कौटिलीय अर्थशास्त्रानुसार अर्थ म्हणजे ––– होय.
अ) मनुष्यवती भूमी ब) प्रदेश
क) पैसा ड) धन

६) शुक्राचार्यांच्या मते फक्त ––– विद्या आहे.
अ) अर्थ ब) वार्ता
क) दण्डनीति ड) त्रयी

७) सम्राट चंद्रगुप्त ––– वंशाचा होता.

अ) गुप्त ब) वर्धन

क) नंद ड) मौर्य

८) जन्मापूर्वीपासूनच काळजी घेऊन उत्तम प्रकारे राजकुमारांना वाढवावे हे ––– आचार्यांचे मत आहे.

अ) पिशुन ब) चाणक्य

क) वातव्याधि ड) चंद्रगुप्त

प्र.२ टिप्पणीं लिखत। (केवलं ४) १२

टीपा लिहा. (फक्त ४)

अ) मोहनगृह

ब) आन्वीक्षिकी

क) चाणक्य

ड) आश्रमव्यवस्था

इ) कामोपधा

ई) राजधर्म

प्र.३ अर्थशास्त्रातील 'राजपुत्र संवर्धन' यावर निबंध लिहा. १०

किंवा

कार्यसामर्थ्याद्धि पुरूषसामर्थ्यम्। हे विधान स्पष्ट करा.

प्र.४ अर्थशास्त्रातील 'विद्याचतुष्टय' यावर निबंध लिहा. १०

SLR-DA-329

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New/Old) (CBCS) Examination:
October/November - 2025
URDU (Special Paper - XIV)
Urdu Tanqeed (19101619)

Day & Date: Thursday, 30-10-2025 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the left indicate full marks.

08

سوال نمبر.1. صحیح متبادل کا انتخاب کر کے جوابات لکھیئے۔

1)۔۔۔۔۔۔تذکرہ نویسی کو ادبی تاریخ و تنقید میں ڈھالنے کے رجحان کا نقطہ آغاز ہے۔

A)مقدمہ شعر و شاعری۔ B) موازنہ انیس و دبیر۔

C) آب حیات۔ D)نئے اور پرانے چراغ۔

2)۔۔۔۔۔۔اردو تنقید کی پہلی تصنیف تسلیم کی جاتی ہے۔

A) آب حیات۔ B) محاسن کلام غالب۔

C)موازنہ انیس و دبیر۔ D)مقدمہ شعر و شاعری۔

3)مسعود حسین رضوی کی تخلیق کردہ شاہکار تصنیف۔۔۔۔۔۔۔۔ہے۔

A)عشقیہ شاعری۔ B) مزاحیہ شاعری۔

C)ہماری شاعری۔ D)رمزحیہ شاعری۔

4)۔۔۔۔۔۔کی تنقید مغربی ادب سے مرعوبیت کے نتیجے میں وجود میں آئی ہے۔

A)کلیم الدین احمد۔ B)آلِ احمد سرور۔

C) سید احتشام حسین۔ D)مسعود حسین رضوی۔

5)ادب میں ادیب اور فنکار کی شخصیت کا مطالعہ۔۔۔۔۔۔کہلاتا ہے۔

A) جمالیاتی مطالعہ۔ B) نفسیاتی مطالعہ۔

C)مارکسی مطالعہ۔ D)سائنٹیفک مطالعہ۔

6)۔۔۔۔۔۔ تحلیل نفسی کا موجد کہلاتا ہے۔

A) افلاطون۔ B) ارسطو۔

C) سیگمنڈ فرائڈ۔ D) ملٹن۔

7)۔۔۔۔۔۔نے اردو غزل کو نیم وحشی صنف سخن کہا ہے۔

A) مولانا حالیؔ۔ B) کلیم الدین احمد۔

C) آلِ احمد سرور۔ D) عبادت بریلوی۔

8)۔۔۔۔۔۔میں بغیر مضبوط حوالوں کے کوئی بات تسلیم نہیں کی جاتی ہے۔

A) تذکرہ۔ B) تنقید۔

C) تحقیق۔ D) خاکے۔

سوال نمبر.2. مختصر جواب لکھیئے۔(کوئی چار) **12**

1) 'ادب اور زندگی' پر مختصر نوٹ لکھیئے۔

2) محمد حسین آزاد کی تخلیق کردہ شاہکار تصنیف 'آب حیات' پر مختصر روشنی ڈالیئے۔

3) 'مقدمہ شعر وشاعری' کے بارے میں آپ کیا جانتے ہیں؟ مختصر معلومات لکھیئے۔

4) 'نفسیاتی تنقید' سے کیا مراد ہے؟ مختصر نوٹ لکھیئے۔

5) 'ترقی پسند تنقید' کسے کہتے ہیں؟ مختصر وضاحت کیجیئے۔

6) 'اردو تنقید پر مغرب کے اثرات' پر مختصر روشنی ڈالیئے۔

سوال نمبر.3 مفصل جواب لکھیئے۔(کوئی ایک) **10**

1) 'تحقیق اور تنقید' کا چولی دامن کا ساتھ ہے۔ مفصل وضاحت کیجیئے۔

2) 'سید احتشام حسین' کی تنقیدی خدمات کا مفصل جائزہ لیجیئے۔

سوال نمبر.4. 'ہماری شاعری' کا تنقیدی جائزہ لیجیئے۔ **10**

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र – VI) (नवीन/जुना) (CBCS) परीक्षाः ऑक्टोबर/नोव्हेंबर – २०२५
Ancient Indian History & Culture (Special Paper – XIV)
Jainism and Buddhism in Ancient India (19101679)

वार, दिनांक : गुरूवार, ३०-१०-२०२५ कमाल गुणः ४०
वेळः दुपारी १२:०० ते ०२:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) वर्धमान महावीरांचा जन्म ––– येथे झाला.
अ) सारनाथ ब) लुंबिनी
क) वैशाली ड) कुंदग्राम

२) जैन आचार्य सिद्धसेन यांनी ––– हा ग्रंथ लिहीला.
अ) परिशिष्टपूर्ण ब) न्यायवतार
क) अंग–अगम ड) त्रिरत्ने

३) जैन धर्माचे ––– तीर्थकार होऊन गेले.
अ) २४ ब) २०
क) १८ ड) १२

४) जैन आगम मध्ये ––– अंगे महत्त्वाची मानली जातात.
अ) ८ ब) १२
क) १६ ड) १५

५) गौतम बुद्धाच्या जन्मकथा ––– म्हणून ओळखल्या जातात.
अ) जातक कथा ब) ब्राह्मण कथा
क) जन्मकथा ड) संहिता

६) बौद्ध भिक्षूच्या राहण्याच्या ठिकाणास ––– म्हणत असत.
अ) मंदिर ब) मठ
क) विहार ड) स्तूप

७) गौतम बुद्धाचा जन्म ––– येथे झाला.
अ) सारनाथ ब) पावा
क) लुम्बिनी ड) वैशाली

८) खालीलपैकी ––– बौद्धाच्या त्रिरत्नापैकी नाही.

अ) संघ ब) निर्वाण

क) धम्म ड) बुद्ध

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) जैन धर्मातील पार्श्वनाथ यांची माहिती सांगा.

ब) जैन धर्मातील श्वेतांबर पंथाची माहिती लिहा.

क) जैन धर्मातील अहिंसा तत्त्वाची माहिती सांगा.

ड) गौतम बुद्धकालीन सामाजिक परिस्थिती स्पष्ट करा.

इ) बौद्ध धर्मसंघाची वैशिष्टये लिहा.

ई) बौद्ध धर्माच्या पहिल्या धर्मपरिषदेची माहिती सांगा.

प्र.३ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक) १०

अ) जैन धर्माच्या पूर्व इतिहासाचा आढावा घ्या.

किंवा

ब) बौद्ध धर्मातील प्रमुख पंथांची माहिती लिहा.

प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न. १०

गौतम बुद्धाचे जीवनचरित्र व त्यांची शिकवण स्पष्ट करा.

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New/Old) (CBCS) Examination: October/November – 2025
Ancient Indian History & Culture (Special Paper – XIV)
Jainism and Buddhism in Ancient India (19101679)

Day & Date: Thursday, 30-10-2025 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative from the options. **08**

1) Vardhamana Mahavira was born in _____.
a) Sarnath b) Lumbini
c) Vaishali d) Kundagram

2) Jain Acharya SiddhaSen wrote this book _____.
a) Appendix b) Nyayavatara
c) Ang-Agam d) Triratna

3) There were _____ pilgrims in Jainism.
a) 24 b) 20
c) 18 d) 12

4) In Jain Agamas, _____ are considered important.
a) 8 b) 12
c) 16 d) 15

5) The birth story of Gautam Buddha is known as _____.
a) Jataka story b) Brahmin story
c) Birth story d) Samhita

6) The place where a Buddhist monk lives was called _____.
a) Temple b) Monastery
c) Vihara d) Stupa

7) Gautam Buddha was born in _____.
a) Sarnath b) Pava
c) Lumbini d) Vaishali

8) _____ is not one of the three jewels of Buddhism.
a) Sangha b) Nirvana
c) Dhamma d) Buddha

Q.2 Write Short Answers. (Any Four) **12**

a) Give information about Parshvanath in Jainism.
b) Write information about Shwetambar sect in Jainism.
c) Give information about the principle of non-violence in Jainism.
d) Explain the social situation during Gautam Buddha's time
e) Write the characteristics of the Buddhist Sangha.
f) Give information about the first Dharma Council of Buddhism.

Q.3 Answer the following question in detail. (Any One) **10**

a) Review the early history of Jainism.

OR

b) Write information about the major sects of Buddhism.

Q.4 Answer the following question in detail. **10**

Explain the biography of Gautam Buddha and his teachings.

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र – VI) (नवीन) (CBCS) परीक्षाः ऑक्टोबर/नोव्हेंबर – २०२५
Economics (Special Paper - XIV)
History of Economic Thought - II (19101669)

वार, दिनांकः गुरूवार ३०-१०-२०२५ कमाल गुणः ४०
वेळः दुपारी १२:00 ते 0२:00

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) राजकोषीय धोरण ––– कडून राबविले जाते.
अ) व्यापारी बँक ब) मध्यवर्ती बँक
क) सहकारी बँक ड) सरकार

२) शुंपीटर याच्या मते ––– हे नफ्याचे प्रमुख कारण आहे.
अ) नवप्रवर्तन ब) पतपैसा
क) सरकारचे धोरण ड) यापैकी नाही

३) 'Poverty and Un -British Rule in India' हा ग्रंथ ––– यांनी लिहीला.
अ) डॉ. दादाभाई नौरोजी ब) महात्मा गांधी
क) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर ड) अमर्त्य सेन

४) भारतात नविन आर्थिक धोरण ––– या वर्षी लागू झाले.
अ) १९८१ ब) १९९१
क) २0१४ ड) २0२१

५) जे. एम. केन्स यांच्यामते, मंदीच्या काळात ––– हे अंदाजपत्रक उपयुक्त असते.
अ) समतोल ब) शिलकी
क) तुटीचे ड) वरील सर्व

६) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांनी ––– चे समर्थन केले.
अ) समाजवाद ब) लोकशाही
क) समता ड) वरील सर्व

७) 'मेक इन इंडिया' हा कार्यक्रम ––– कडून राबविला जातो.
अ) राज्य सरकार ब) मध्यवर्ती बँक
क) केंद्र सरकार ड) स्टेट बँक ऑफ इंडिया

८) डॉ. मनमोहन सिंग यांनी ––– प्रतिमान मांडले.
अ) पुरा [PURA] ब) एलपीजी [LPG]
क) रूरबन [RURBAN] ड) वरील सर्व

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) राजकोषीय धोरणाची साधने सांगा.
ब) मेक इन इंडिया ची उद्दिष्टये सांगा.
क) दारिद्रय ही संकल्पना स्पष्ट करा.
ड) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांचे शेतीविषयक विचार स्पष्ट करा.
इ) नविन आर्थिक धोरणाचे चार तोटे सांगा.
ई) जोसेफ शुंपीटर यांचे भांडवलशाही विकासाची प्रक्रिया याबाबतचे विचार स्पष्ट करा.

प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १०

अ) केन्स यांचा रोजगार विषयक सिद्धांत स्पष्ट करा.

किंवा

ब) जोसेफ शुंपीटर यांचे व्यापारचक्राबाबतचे विचार स्पष्ट करा.

प्र.४ महात्मा गांधी यांचे आर्थिक विचार स्पष्ट करा. १०

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New/Old) (CBCS) Examination: October/November - 2025
Economics (Special Paper – XIV)
History of Economic Thought - II (19101669)

Day & Date: Thursday, 30-10-2025 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) Fiscal policy is implemented by _____.
a) Commercial Bank b) Central Bank
c) Co-operative Bank d) Government

2) According to Schumpeter _____ is a main cause of profit.
a) Innovation b) Credit money
c) Government Policy d) None of these

3) The book 'Poverty and Un-British Rule in India' is written by _____.
a) Dr. Dadabhai Naoroji b) Mahatma Gandhi
c) Dr. Babasaheb Ambedkar d) Amartya Sen

4) In India, The New Economic Policy introduced in _____ year.
a) 1981 b) 1991
c) 2014 d) 2021

5) According to J. M. Keynes, In depression period _____ budget is useful.
a) Balanced b) Surplus
c) Deficit d) All the above

6) Dr. Babasaheb Ambedkar justifying _____.
a) Socialism b) Democracy
c) Equality d) All the above

7) The programme 'Make in India' is implemented by _____.
a) State Government b) Central Bank
c) Central Government d) State Bank of India

8) Dr. Manmohan Singh introduced _____ model.
a) PURA b) LPG
c) RURBAN d) All the above

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

a) State the instruments of fiscal policy.
b) State the objectives of make in India.
c) Explain the concept of poverty.
d) Explain the Dr. Babasaheb Ambedkar ‘s views on agriculture.
e) State the four demerits of new economic policy.
f) Explain the Joseph Schumpeter’s views on process of capitalist development.

Q.3 Answer the following question. (Any One) **10**

a) Explain the Keynesian theory of employment.

OR

b) Explain the Joseph Schumpeter’s thought on business cycle.

Q.4 Explain the economic ideas of Mahatma Gandhi. **10**

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र – VI) (नवीन / जुना) (CBCS) परीक्षाः ऑक्टोबर / नोव्हेंबर – २०२५
GEOGRAPHY (Paper – XII)
Hydrology and Oceanography (19101708)

वार, दिनांक : गुरूवार, ३०-१०-२०२५ कमाल गुणः ४०
वेळः दुपारी १२:00 ते 0२:00

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
३) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.
४) नकाशा स्टेन्सिल वापरण्यास परवानगी आहे.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) सागरशास्त्र ही ––– भूगोलाची शाखा आहे.
अ) मानवी ब) प्राकृतिक
क) प्रादेशिक ड) ऐतिहासिक

२) हवेत बाष्पाच्या रूपात असलेल्या पाण्याच्या अस्तित्त्वाला हवेची ––– म्हणतात.
अ) तापमान ब) वायुभार
क) उष्णता ड) आद्रता

३) ––– हा दुष्काळाचा परिणाम वाढविणारा महत्त्वाचा घटक आहे.
अ) जंगलतोड ब) भूकंप
क) पूर ड) आम्ल पर्जन्य

४) नद्या, हिमनद्या व वारा यांच्यामार्फत भूपृष्ठावरून वाहून आणून सागर तळावर केलेल्या संचयनाला ––– संचयन म्हणतात.
अ) पेलेओ जिक ब) ज्वालामुखी
क) टेरीजीनस ड) जैविक

५) प्रवाळ खडक प्रामुख्याने ––– सागरी भागात आढळतात.
अ) ध्रुवीय ब) उष्ण कटिबंधीय
क) समशीतोष्ण कटिबंधीय ड) यापैकी नाही

६) जगातील सर्वाधिक क्षारता ––– मध्ये आढळते.
अ) मृत समुद्र ब) तांबडा समुद्र
क) अरबी समुद्र ड) काळा समुद्र

७) ––– हा सर्वात खोल गर्ता आहे.
अ) सुंधा ब) मारिआना
क) जावा ड) टोंगा

८) पृथ्वीच्या एकुण क्षेत्रफळापैकी ––– टक्के क्षेत्र जलाशयाने व्यापले आहे.
अ) ८१ ब) २९
क) ३९ ड) ७१

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) महापूराचे परिणाम
ब) दुष्काळाची कारणे
क) सागर जलाच्या तापमानावर परिणाम करणारे घटक
ड) नदी खोऱ्याची वैशिष्टये
इ) सागरी खनिज संपत्ती
ई) सागर जलाच्या क्षारतेवर परिणाम करणारे घटक

प्र.३ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक) १०

अ) प्रशांत महासागरातील सागरी प्रवाह सविस्तर स्पष्ट करा.

किंवा

ब) प्रवाळ भिंती संबंधीचे सिद्धांत थोडक्यात स्पष्ट करा.

प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न. १०

जलचक्र संकल्पना सविस्तर स्पष्ट करा.

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - VI) (New/Old) (CBCS) Examination: October/November - 2025
GEOGRAPHY (Paper – XII)
Hydrology and Oceanography (19101708)

Day & Date: Thursday, 30-10-2025 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.
3) Neat diagrams must be drawn wherever necessary.
4) Use of map stencils is allowed.

Q.1 Choose the correct alternative from the options. **08**

1) Oceanography is a branch of _____ geography.
a) Human b) Physical
c) Regional d) Historical

2) Water existing in the form of evaporate in the air is called _____.
a) Temperature b) Air Pressure
c) Heat d) Humidity

3) _____ is an important factor that aggravates the effect of drought.
a) Deforestation b) Earthquake
c) Flood d) Acid rain

4) The deposits derived from land and brought to ocean floor by river, glacier and wind are called as _____.
a) Pelagic b) Volcano
c) Terrigenous d) Biotic

5) Corals are found mainly in the _____ ocean and sea.
a) Polar b) Tropical
c) Temperate d) None of these

6) Maximum salinity is observed in _____.
a) Dead sea b) Red Sea
c) Arabian Sea d) Black Sea

7) _____ is the deepest Trench.
a) Sunda b) Mariana
c) Java d) Tonga

8) _____ % area is occupied with water on the earth.
a) 81 b) 29
c) 39 d) 71

Q.2 Write Short Answers. (Any Four) **12**

a) Effect of Floods
b) Causes of Droughts
c) Factors affecting on temperature of ocean
d) Characteristics of river drainage basin
e) Mineral wealth in ocean
f) Factors affecting on ocean salinity

Q.3 Broad Answer Question. (Any One) **10**

a) Describe the ocean currents in Pacific oceans.

OR

b) Explain the theories of Coral reefs.

Q.4 Broad Answer Question. **10**

Explain hydrological cycle in details.

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र – VI) (नवीन/जुना) (CBCS) परीक्षाः ऑक्टोबर/नोव्हेंबर – २०२५
GEOGRAPHY (Paper - XII)
Social Geography (19101709)

वार, दिनांक : गुरूवार, ३०-१०-२०२५ कमाल गुणः४०
वेळः दुपारी १२:00 ते 0२:00

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
३) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.
४) स्टेन्सिल वापरण्यास परवानगी आहे.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) भारतातील दक्षिणेकडील लोकांना ––– संबोधले जाते.
अ) द्रविडीयन ब) आर्य
क) निग्रो ड) यापैकी नाही

२) लोकांच्या समाजविरोधी आणि विरोधी वर्तनाला ––– म्हणतात.
अ) बक्षीस ब) गुन्हा
क) शिक्षा ड) दंड

३) माडिया गोंडाच्या शेतीला ––– असे म्हणतात.
अ) चेना ब) मिला
क) पेंडा ड) झूम

४) वंश ही ––– संकल्पना आहे.
अ) जैविक ब) भौगालिक
क) सामाजिक ड) प्राकृतिक

५) वैद्यकीय भूगोल ही ––– भूगोलाची शाखा आहे.
अ) प्राकृतिक ब) प्रादेशिक
क) ऐतिहासिक ड) सामाजिक

६) मानवाच्या वर्तणूकीचा अभ्यास ––– भूगोलात केला जातो.
अ) वर्तवणूक ब) लैंगिक
क) वसाहत ड) वैद्यकीय

७) झोपडपट्टीला दिल्ली मध्ये ––– म्हणतात.

अ) झुग्गी ब) चेरीस

क) बस्ती ड) चाळ

८) ––– मध्ये भारत सरकारने परिविक्षा कायदा पास केला.

अ) १९५८ ब) १९६0

क) १९६८ ड) १९७५

प्र.२ टिपा लिहा. (कोणत्याही चार) १२

अ) व्यावसायिक बदल

ब) स्थलांतर

क) बुशमेन जमातीचे आर्थिक जीवन

ड) ख्रिश्चन धर्माची वैशिष्टये

इ) भारतातील गुन्हेगारी

ई) झोपडपट्टी वाढीची कारणे

प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १0

अ) सामाजिक भूगोलाच्या व्याख्या सांगून सामाजिक भूगोलाच्या शाखा स्पष्ट करा.

किंवा

ब) जाती संघर्ष व सामाजिक समस्येवर माहिती लिहा.

प्र.४ गोंड जमातीचे सामाजिक व आर्थिक जीवन स्पष्ट करा. १0

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - VI) (New/Old) (CBCS) Examination: October/November - 2025
GEOGRAPHY (Paper - XII)
Social Geography (19101709)

Day & Date: Thursday, 30-10-2025 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.
3) Draw Neat diagrams wherever necessary.
4) Use of stencils is allowed.

Q.1 Choose the correct alternative from the options. **08**

1) The people of southern India are called _____.
a) Dravidian b) Arya
c) Nigro d) None of these

2) Anti social and anti behaviour of the people is called _____.
a) Reward b) Crime
c) Punishment d) Penalty

3) Agriculture of Madia Gonda is called _____.
a) Chena b) Mila
c) Penda d) Zoom

4) Race is a _____ concept.
a) Biological b) Geographical
c) Social d) Physical

5) Medical geography is a branch of _____ geography.
a) Physical b) Regional
c) Historical d) Social

6) Human behavior is studied in _____ geography.
a) Behavioral b) Sexual
c) Settlement d) Medical

7) A slum is called _____ in Delhi.
a) Zuggi b) Cheris
c) Basti d) Chal

8) Government of India passed the Probation Act in _____.
a) 1958 b) 1960
c) 1968 d) 1975

Q.2 Write Short Notes. (Any Four) **12**

a) Professional change
b) Migration
c) Economic life of Bushmen tribe
d) Characteristics of Christianity
e) Crime in India
f) Causes for incresement of slums area

Q.3 Answer the following question. (Any One) **10**

a) Explain the definition of social geography and its branches.

OR

b) Write information on caste conflict and social problems.

Q.4 Explain the social and economic life of the Gond tribe. **10**

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र – VI) (नवीन/जुना) (CBCS) परीक्षाः ऑक्टोबर/नोव्हेंबर – २०२५
HISTORY (Special Paper - XIV)
Expansion and Downfall of the Maratha Power (1707-1818 A.D.)
(19101659)

वार, दिनांक : गुरूवार, ३०-१०-२०२५ कमाल गुणः ४०
वेळः दुपारी १२:०० ते ०२:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) पेशवे पहिले माधवराव यांच्या मृत्यूनंतर ––– हे पेशवे पदावर आले.
अ) पहिले बाजीराव ब) बाळाजी विश्वनाथ
क) नारायणराव ड) नानासाहेब

२) ––– या ठिकाणी पेशवे माधवरावांचा मृत्यू झाला.
अ) पुणे ब) अहमदनगर
क) सिध्दटेक ड) थेऊर

३) इ. स. १७७१ मध्ये ––– यांच्या नेतृत्वाखाली मराठ्यांनी दिल्ली जिंकून घेतली.
अ) महादजी शिंदे ब) समशेर बहाद्दर
क) मल्हारराव होळकर ड) यापैकी नाही

४) पेशवे नाराणराव यांच्या खूनानंतर ––– मंडळाची स्थापना झाली.
अ) भाईभाई ब) बारभाई
क) साराभाई ड) सातभाई

५) मराठा व ––– यांच्यात गजेंद्रगडचा तह झाला.
अ) टीपू सुलतान ब) चंद्रावत
क) ब्रिटीश ड) फ्रेंच

६) इ. स. १८०२ मध्ये हडपसरच्या लढाईत ––– यांनी पेशवा दुसरा बाजीरावाचा पराभव केला.
अ) यशवंतराव होळकर ब) दौलतराव शिंदे
क) आप्पासाहेब भोसले ड) यापैकी नाही

७) इ. स. ––– मध्ये मराठा सत्तेचा शेवट झाला.

अ) १८१४ ब) १८१६

क) १८१८ ड) १८२0

८) पेशवेकाळात न्यायालयीन कागदपत्रांवर ––– ही पाटीलाचा निशानी उमवटली जात होती.

अ) आरसा ब) काठी

क) तराजू ड) नांगर

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) राक्षसभुवनच्या लढाईतील मराठ्यांच्या विजयाचे महत्त्व स्पष्ट करा.

ब) पेशवा नारायणराव यांच्या खूनाविषयी थोडक्यात माहिती द्या.

क) बारभाई मंडळात सहभागी झालेल्या व्यक्तींची नावे सांगा.

ड) इ. स. १८0२ च्या वसईच्या तहासंबंधी थोडक्यात माहिती दया.

इ) गोतसभा म्हणजे काय?

ई) मराठा घोडदळाचे स्वरूप स्पष्ट करा.

प्र.३ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १0

अ) पेशवे पहिले माधवराव यांच्या कार्याचा आढावा घ्या.

किंवा

ब) पहिल्या इंग्रज–मराठा युध्दाची सविस्तर माहिती द्या.

प्र.४ मराठा सतेच्या ऱ्हासाची कारणमिमांसा करा. १0

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New/Old) (CBCS) Examination: October/November – 2025
History (Special Paper – XIV)
Expansion and Downfall of the Maratha Power (1707-1818 A.D.) (19101659)

Day & Date: Thursday, 30-10-2025 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. 08

1) _____ become a peshwa after the death of Peshwa Madhavrao I.
a) Bajrao-I b) Balaji Vishwanath
c) Narayan Rao d) Nanasaheb

2) Peshwa Madhavrao was died in _____.
a) Pune b) Ahmednagar
c) Sidhetek d) Theur

3) The Marathas conquered Delhi under the leadership of _____ in 1771.
a) Mahadaji Shinde b) Samsher Bahaddar
c) Malhaar Holkar d) None of these

4) _____ council was established after the assassination of Peshwa Narayanrao.
a) Bhaibhai b) Barbhai
c) Sarabhai d) Satbhai

5) Treaty of Gajendragad between the Marathas and _____.
a) Tipu Sultan b) Chandravat
c) British d) French

6) Peshwa Bajirao II defeated by _____ in the battle of Hadapsar, 1802.
a) Yashwantrao Holkar b) Daulatrao Shinde
c) Appa Saheb Bhosale d) None of these

7) Maratha power ended in _____ A.D.
a) 1814 b) 1816
c) 1818 d) 1820

8) On the judicial documents _____ was the Patil's mark.
a) Mirror b) Stick
c) Taraju d) Plow

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

a) Explain the importance of Maratha victory in the battle of Rakshasbhuvan.
b) Give the short information about assassination of Peshwa Narayanrao.
c) Till the names of participants in Barbhai council.
d) Give brief information about the treaty of Vasai (1802).
e) What is meant by Gotsabha?
f) Explain the nature of Maratha cavalry.

Q.3 Write detail answer of the following question. (Any One) **10**

a) Review the work of Peshwa Madhavrao I.

OR

b) Give the detail information about first Anglo-Maratha war.

Q.4 Explain the causes of decline of the Maratha power. **10**

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र – VI) (नवीन/जुना) (CBCS) परीक्षाः ऑक्टोबर/नोव्हेंबर – २०२५
POLITICAL SCIENCE (Special Paper - XIV)
Introduction to International Politics (19101674)

वार, दिनांक : गुरूवार, ३०-१०-२०२५ कमाल गुणः ४०
वेळः दुपारी १२:00 ते 0२:00

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) युनोच्या महासचिवाची नियुक्ती कोण करतात?
अ) सुरक्षा परिषद ब) आमसभा व सुरक्षा परिषद
क) आमसभा ड) आंतरराष्ट्रीय न्यायालय

२) 'त्रिभुवन राजपथ' हा महामार्ग या दोन देशांना जोडतो.
अ) भारत–पाकिस्तान ब) भारत–चीन
क) भारत–बांग्लादेश ड) भारत–नेपाळ

३) ––– यात सत्तेचे समान वितरण करून संघर्ष टाळण्याचा प्रयत्न केला जातो.
अ) आंतरराष्ट्रीय संघटना ब) राष्ट्र–राज्ये
क) सत्तासंतुलन ड) शितयुद्ध

४) भारताने ––– या देशातील वांशिक संघर्ष मिटविण्यासाठी शांतीसेना पाठविली होती.
अ) अफगाणिस्तान ब) श्रीलंका
क) बांग्लादेश ड) तिबेट

५) खालील पैकी कोणती जोडी योग्य प्रकारे जुळवली नाही?
अ) युरोपियन युनियन –१९५७ ब) आशियान–१९६७
क) सार्क–१९८५ ड) युनो–१९२0

६) 'शांगाय को–ऑपरेशन' संघटनेची सभासद राष्ट्रे ––– आहेत.
अ) ४ ब) ६
क) ८ ड) १0

७) सत्तासंतुलनाचा उद्देश काय आहे?

अ) शांतता व सुरक्षितता ब) शांतता व सत्ता

क) सुरक्षितता व संघर्ष ड) सत्ता व संघर्ष

८) जागतिक व्यापार संघटनेचे मुख्यालय ––– येथे आहे.

अ) जिनेव्हा ब) न्यूयॉर्क

क) व्हिएन्ना ड) पॅरिस

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) संयुक्त राष्ट्राची रचना

ब) चीनचे तिबेट विषयी भूमिका

क) सत्ता संतुलन म्हणजे काय?

ड) सार्कच्या सभासद राष्ट्रांची नावे सांगा.

इ) आंतरराष्ट्रीय न्यायालयाची कार्ये स्पष्ट करा.

ई) जागतिक व्यापार संघटना

प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १०

अ) सुरक्षा समितीची रचना आणि कार्याचे वर्णन करा.

किंवा

ब) नवीन जागतिक व्यवस्था एकध्रुवीय की बहुध्रुवीया चर्चा करा.

प्र.४ भारत–पाक संबधाचा आढावा घ्या. १०

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - VI) (New/Old) (CBCS) Examination: October/November – 2025
POLITICAL SCIENCE (Special Paper - XIV)
Introduction to International Politics (19101674)

Day & Date: Thursday, 30-10-2025 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) Who appoints the UNO secretary General?
a) Security Council
b) General Assembly and Security Council
c) General Assembly
d) International Court

2) The 'Tribhuvan Highway' connects these two countries.
a) India- Pakistan b) India-China
c) India- Bangladesh d) India- Nepal

3) In _____ the efforts to avoid conflicts are made by distributing the power equally.
a) International Organization b) National-States
c) Balance of Power d) Cold-War

4) India had sent the peace keeping force at _____ to maintain communal crisis.
a) Afghanistan b) Sri Lanka
c) Bangladesh d) Tibet

5) Which one of the following pairs is not correctly matched?
a) EU-1957 b) ASEAN-1967
c) SAARC-1985 d) UNO-1920

6) 'Shanghai Cooperation organisation' Members are _____.
a) 4 b) 6
c) 8 d) 10

7) What is the purpose of Balance of Power?
a) Peace and Security b) Peace and Power
c) Security and Conflict d) Power and Conflict

8) The World Trade Organization headquarter is situated in _____.
a) Geneva b) New York
c) Vienna d) Paris

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

a) Structure of the United Nations.
b) Chinas role in Tibbet.
c) What is Balance of Power?
d) Name member countries of SAARC.
e) Explain the Functions of International Court of Justice.
f) World Trade Organization.

Q.3 Answer the following question. (Any One) **10**

a) Describe the composition and Functions of Security Council.

OR

b) Discuss whether the New World order is Unipolar or Bipolar?

Q.4 Review the relations between India and Pakistan. **10**

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र – VI) (नवीन/जुना) (CBCS) परीक्षाः ऑक्टोबर/नोव्हेंबर – २०२५
PSYCHOLOGY (Paper - XIII)
Counselling Psychology (19101699)

वार, दिनांक : गुरूवार, ३०-१०-२०२५ कमाल गुणः ४०
वेळः दुपारी १२:00 ते 0२:00

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) ––– ही गतिमान प्रक्रिया असून विविध सिध्दांत व पध्दती अवलंब केल्याने गतिशील बनते.
अ) व्यक्तिमत्व ब) समुपदेशन
क) पंचघटक ड) यापैकी नाही

२) विथर आणि यंग (१९९६) यांच्या मते अनेक विद्यार्थी समुपदेशन क्षेत्राकडे आकर्षित होतात. परंतु काहीच्या मध्ये गंभीर व्यक्तिभाव आणि ––– समस्या आढळून येतात.
अ) ऋणात्मक ब) तटस्थ
क) समायोजन ड) वरील पैकी नाही

३) मुलतः व्यावसायिक गुणवत्ता ––– प्रकार पडतात.
अ) एक ब) दोन
क) तीन ड) चार

४) तद्नभूतीचे ––– प्रकार पडतात, प्राथमिक आणि अध्यावत तद्नुभूती होय.
अ) एक ब) दोन
क) तीन ड) चार

५) विक्री (१९९0) ग्राहकांची सेवा बंद करणे याची आठवण म्हणजे ग्राहकांची ––– होय.
अ) अ–परिपक्वता ब) विघटन
क) परिपक्व ड) यापैकी नाही

६) अनेक व्यक्तींना कारकीर्द घडविण्याचा निर्णय घेताना ––– समस्या/अडचणी भासतात.
अ) एक ब) दोन
क) तीन ड) चार

७) मदतनीसाच्या मदत करणाऱ्या पहिल्या पातळीमध्ये ––– अंतर्भाव असतो.
अ) अ–व्यावसायिक ब) व्यावसायिक
क) समव्यावसायिक ड) वरीलपैकी सर्व

८) कारकीर्द विकासाचा ''गुण विशेष सिध्दांत'' ––– यांनी प्रतिपादन केला.
अ) इ. जी. विल्यमसन ब) जॉहनस्टोन
क) फ्रॅन्क पार्सन ड) वरील सर्व

प्र.२ टिपा लिहा. (कोणत्याही चार) १२

अ) समुपदेशन प्रक्रियेवर परिणाम करणारे घटक सांगा.
ब) तोडणे/बंद करणे.
क) किशोरांना कारकीर्द घडविण्याचे समुपदेशन.
ड) समुपदेशन पध्दतशीर आकृतीबंद रचना.
इ) समुपदेशनातील कराराचे फायदे स्पष्ट करा.
ई) समुपदेशनाचा संक्षिप्त इतिहास सांगा.

प्र.३ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक) १०

अ) विवाह, जोडपी, आणि कुंटुब समुपदेशन सविस्तरपणे वर्णन करा.

किंवा

ब) ''समुपदेशन'' व्याख्या द्या. समुपदेशनाची ऐतिहासिक पार्श्वभूमी स्पष्ट करा.

प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न. १०

समुपदेशनातील नाते संबंधाची निर्मिती करताना समुपदेशन प्रक्रियेवर परिणाम करणारे घटक वर्णन करा.

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New/Old) (CBCS) Examination: October/November – 2025
PSYCHOLOGY (Paper - XIII)
Counselling Psychology (19101699)

Day & Date: Thursday, 30-10-2025 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) _____ dynamic processes comes from using a variety of theories and method's.
a) Personality b) Counselling
c) Big five d) None of these

2) According to Wither and Young (1996) a number of student attracted to professional counselling but appear to have serious personality and _____ problems.
a) Negative b) Netural
c) Adjustment d) None of these

3) There are basically _____ types of professional credentials.
a) one b) two
c) three d) four

4) There are _____ types of empathy i.e. Primary and Advanced empathy.
a) one b) two
c) three d) four

5) Vickio (1990) closing serves as a reminder that the client has _____.
a) Unmatured b) Disturbance
c) Matured d) None of these

6) Many people have _____ difficulties making career decisions.
a) one b) two
c) three d) four

7) The first level of helping involves _____ helpers.
a) Non-professional b) Professional
c) Para professional d) All of above

8) Trait and factor theory of career development given by _____.
a) E. G. Williamson b) John Stone
c) Frank Person d) All of above

Q.2 Write Short Notes. (Any Four) **12**

a) Factors influence counselling process.
b) Termination/Closure.
c) Career counselling for Adolescent.
d) Systematic from work of counselling.
e) Explain the advantages to contract in counselling.
f) State in brief history of counselling.

Q.3 Broad Question. (Any One) **10**

a) Describe Marriage couple and family counselling in details.

OR

b) Define “Counselling” and explain Historical background of counselling.

Q.4 Broad Question. **10**

Describe Building Counselling Relationship as well as factor effects the counselling process.

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र –VI) (नवीन / जुना) (CBCS) परीक्षाः ऑक्टोबर / नोव्हेंबर – २०२५
PHILOSOPHY (Special Paper - XIV)
Philosophy of Saints (19101689)

वार, दिनांक : गुरूवार, ३०-१०-२०२५ कमाल गुणः ४०
वेळः दुपारी १२:00 ते 0२:00

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) निष्काम भक्ती ही ––– असते.
अ) निरूपाधिक ब) सोपाधिक
क) निरूपयोगी ड) यापैकी नाही

२) भगवान ––– असतो.
अ) सगुण ब) दुर्गुण
क) सकाम ड) यापैकी नाही

३) सकाम भक्ती ही ––– असते.
अ) निरूपाधिक ब) सोपाधिक
क) उद्देशरहित ड) यापैकी नाही

४) दुरित म्हणजे ––– होय.
अ) चांगल्या गोष्टी ब) वाईट गोष्टी
क) नैतिक गोष्टी ड) यापैकी नाही

५) शैव हे एक ––– आहे.
अ) धर्म ब) संप्रदाय
क) मानवता ड) यापैकी नाही

६) संत कबीर हे ––– कालखंडातील विचारवंत होत.
अ) मध्ययुगीन ब) प्राचीन
क) आधुनिक ड) यापैकी नाही

७) ––– वर श्रद्धा असणे हा वारकरी संप्रदायाचा आधार आहे.
अ) वेद ब) पुराणे
क) ब्राहमणे ड) अरण्यके

८) हिंदुंनुसार ––– हे पवित्र आहेत.

अ) बायबल ब) कुराण

क) वेद ड) यापैकी नाही

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) शैव संप्रदायाची वैशिष्टये स्पष्ट करा.

ब) मीराबाईंची प्रेम भक्ती स्पष्ट करा.

क) विवेकवादाची व्याख्या दया.

ड) परमार्थ म्हणजे काय?

इ) भगवद्गीता म्हणजे काय?

ई) वैष्णव सपंद्रायाची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १०

अ) संत रामदासांच्या दृष्टीकोनातून प्रपंच आणि परमार्थ यातील भेद स्पष्ट करा.

किंवा

ब) पसायदानाचे महत्त्व स्पष्ट करा.

प्र.४ भक्ती योग आणि ज्ञान योग यातील फरक स्पष्ट करा. १०

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester -VI) (New/Old) (CBCS) Examination: October/November- 2025
PHILOSOPHY (Special Paper - XIV)
Philosophy of Saints (19101689)

Day & Date: Thursday,30-10-2025 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) Nishkama Bhakti is _____.
a) Categorical b) Conditional
c) Useless d) None of these

2) God is _____.
a) Saguna b) Durguna
c) Sakama d) None of these

3) Sakama Bhakti is _____.
a) Categorical b) Conditional
c) Aimless d) None of these

4) Evil means _____.
a) Good things b) Bad things
c) Moral things d) None of these

5) Shaiva is a _____.
a) Religion b) Cult
c) Humanity d) None of these

6) Saint Kabir is _____ period's thinker.
a) Medieval b) Ancient
c) Modern d) None of these

7) To believe in _____ is a formal ground of Varkari cult.
a) Veda b) Punrane
c) Brahmane d) Aranyake

8) According to Hindus, _____ are pure.
a) Bible b) Kuran
c) Vedas d) None of these

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

a) Explain the principles of Shaiva cult.
b) Explain Meearabai's prem-bhakti.
c) Define Vivekavada.
d) What is paramartha?
e) What is Bhagavadgita?
f) Explain Principles of Vaishnava.

Q.3 Answer the following question. (Any One) **10**

a) According to Saint Ramadas, distinguish between prapancha and Paramartha.

OR

b) Explain the significance of Pasayadana.

Q.4 Distinguish between Bhakti yoga and Dnyanayoga. **10**

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र – VI) (नवीन/जुना) (CBCS) परीक्षाः ऑक्टोबर/नोव्हेंबर – २०२५
SOCIOLOGY (Special Paper – XIV)
Sociology of Tribal Society (19101664)

वार, दिनांक : गुरूवार, ३०-१०-२०२५ कमाल गुणः ४०
वेळः दुपारी १२:00 ते 0२:00

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) ॲडम स्मिथने आदिवासी अर्थव्यवस्थेचे किती भागामध्ये वर्गीकरण केले?
अ) दोन ब) तीन
क) चार ड) पाच

२) भारतातील 'तोडा' ही आदिवासी जमात ––– आहेत.
अ) पशुपालक ब) शेतकरी
क) व्यापारी ड) यापैकी नाही

३) दिव्य प्राण्यावर विश्वास म्हणजे ––– होय असे एडवर्ड टायलर म्हणतो.
अ) संस्कृती ब) ज्ञान
क) धर्म ड) यापैकी नाही

४) सर्वात्मवाद किंवा जीवात्मवादाचा सिद्धांत ––– यांनी मांडला.
अ) जे. एच. हटन ब) एडवर्ड टायलर
क) ए. सी. हड्डन ड) यापैकी नाही

५) ––– या आदिवासी जमातीमध्ये व्यक्तीने आयुष्यात एकदा "जोमसिम" विधी करण्याची प्रथा आहे.
अ) संथाळ ब) गारो
क) खासी ड) यापैकी नाही

६) ––– च्या जीवनात जादू आणि धर्म याचा समन्वय आढळून येतो.
अ) प्रतिष्टीत ब) मध्यमवर्गीय
क) आदिवासी ड) यापैकी नाही

७) ––– ही आदिवासीची सामाजिक समस्या आहे.
अ) जमीन आणि जंगल ब) औद्योगिक श्रमिक
क) बालविवाह ड) यापैकी नाही

८) "जादू विज्ञान आणि धर्म" हे पुस्तक कोणी लिहीले?

अ) जेम्स फ्रेजर ब) मालीनोवस्की

क) पास्कल गिस्बर्त ड) यापैकी नाही

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) आदिवासी अर्थव्यवस्थेची वैशिष्ट्ये लिहा?

ब) कल्याणकारी योजनेतून आदिवासींचे परिवर्तन सांगा.

क) आदिवासींची निरक्षरतेची कारणे सांगा.

ड) महाराष्ट्रातील वारली आदिवासी समाज स्पष्ट करा.

इ) आदिवासींचे धर्मांतर

ई) बिरसा मुंडा चळवळ

प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १०

अ) भारतातील आदिवासींचे आर्थिक जीवन विशद करा.

किंवा

ब) आदिवासीमधील जादू संबंधित विश्वास आणि जादूचे प्रकार स्पष्ट करा.

प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न. १०

भारतातील आदिवासींच्या प्रमुख समस्या लिहा.

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - VI) (New/Old) (CBCS) Examination: October/November - 2025
SOCIOLOGY (Special Paper – XIV)
Sociology of Tribal Society (19101664)

Day & Date: Thursday, 30-10-2025 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternative from the options. **08**

1) How did Adam Smith classify tribal economy?
a) Two b) Three
c) Four d) Five

2) The tribal tribes of India 'Toda' are _____.
a) Cattle breeder b) Farmer
c) Trader d) None of these

3) Edward Tyler says that belief in a divine being is _____.
a) Culture b) Knowledge
c) Religion d) None of these

4) The theory of Samism or Animism was propounded by _____.
a) J. H. Hutton b) Edward Tyler
c) A. C. Haddon d) None of these

5) _____ in this tribal tribe it is customary for a person to perform the "Jomsim" ritual once in a lifetime.
a) Santhal b) Garo
c) Khasi d) None of these

6) In the life of _____ there is a harmony of magic and religion.
a) Prominent b) Middle class
c) Tribal d) None of these

7) _____ this is a social problem of tribal's.
a) Land and forest b) Industrial labor
c) Child marriage d) None of these

8) Who wrote the book "Magic Science and Religion"?
a) James Fraser b) Malinowski
c) Pascal Gisbert d) None of these

Q.2 Write Short Answers. (Any Four) **12**

a) Write the characteristics of tribal economy?
b) State the transformation of tribal's through welfare scheme.
c) State the causes of illiteracy of tribal's.
d) Explain the Warli tribal society of Maharashtra.
e) Conversion of tribal's.
f) Birsa Munda Movement.

Q.3 Broad Question. (Any One) **10**

a) Make the economic life of tribal's in India worse.

OR

b) Explain magical beliefs and types of magic among tribal's.

Q.4 Broad Question. **10**

Write the major problem of tribal's in India.

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - VI) (New/Old) (CBCS) Examination: October/November - 2025
English Compulsory
Literary Mindscapes (19101601)

Day & Date: Friday, 31-10-2025 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) What did Robert find which was left by his wife?
a) a note b) cash
c) a pen d) a watch

2) Who did Aksionov's wife write a petition to?
a) the Church b) the Czar
c) The Chief Justice d) the Principal

3) Who is the painter of duchess's portrait?
a) Berhman b) FraPandolf
c) John Smith d) Ben

4) How many children are listening to the story in 'Sita' by Toru Dutt?
a) four b) five
c) six d) three

5) What was the cause of the death of the Duchess?
a) The Duke b) An accident
c) Cancer d) Heart attack

6) Who wrote Ode to Beauty?
a) William Wordswoth b) John Keats
c) T. S. Eliot d) Robert Frost

7) She has _____ done her work.
a) before b) while
c) after d) almost

8) Sita said, "I love to sing". (Make it reported speech)
a) Sita said that she loved to sing.
b) Sita said that Sita loved to sing.
c) Sitastold that Sita loved to sing.
d) Sita said that Sita loves to sing.

Q.2 Answer the following question briefly. (Any Four) **12**

a) What do you know about Robert Quick's?
b) What was the major change in the character of Aksinov in prison?
c) Sketch the character of the Duchess.
d) What is the tragic story told by the narrator in 'Sita' by Toru Dutt.
e) Why is the theme of Ode to Beauty'?
f) Write in short the central idea of the poem 'Life' by Charlotte Bronte?

Q.3 a) Write a detailed note on technology literacy skill. **10**

OR

b) Discuss the concept of Media literacy in detail.

Q.4 What are Life Skills (FLIPS)? Give suitable examples. **10**

Seat No.		Set	P

B.A. (Semester - VI) (New/Old) (CBCS) Examination: October/November – 2025
English (Special Paper – XV)
Literatures in English (19101625)

Day & Date: Saturday, 01-11-2025 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) What is the name of Rachel's ex-husband?
a) Tom b) Scott
c) David d) Mark

2) How does Rachel travel to and from London each day?
a) Car b) Train
c) Bus d) Bicycle

3) What is Beneatha's dream career path?
a) Lawyer b) Teacher
c) Doctor d) Writer

4) Where does the play 'A Raisin in the Sun' take place?
a) Chicago, Illinois b) New York City, New York
c) Atlanta, Georgia d) Los Angeles, California

5) What is the name of the detective investigating Megan's disappearance?
a) Detective Jones b) Detective Scott
c) Detective Kim d) Detective Riley

6) Who does encourage Beneatha to embrace her African heritage?
a) Walter Lee b) Ruth
c) Mama d) Asagai

7) What event does Mathilde borrow the necklace for?
a) Her wedding b) A ball
c) A job interview d) A visit to the opera

8) What special day did the grandmother set as a goal to be able to read on her own?
a) Diwali b) Ugadi
c) Independence Day d) Saraswati Puja

Q.2 Answer the following question. (Any Four) **12**

a) How does the loss of the necklace impact Mathilde and her husband's lives?

b) How does the narrator initially describe the woman he meets in 'The Luncheon'?

c) What are some of the obstacles the narrator encounters in preparing for the wedding?

d) How does the story 'Twenty-Six Men and a Girl' portray the working conditions and lives of the men?

e) Write in brief the characteristic features of Afro-American drama.

f) Write in short about psychological thriller.

Q.3 Answer the following question. (Any One) **10**

a) Examine the role of dreams in 'A Raisin in the Sun'.

OR

b) Comment on the various themes discussed in 'A Raisin in the Sun'.

Q.4 How does the portrayal of Rachel's behaviour in 'The Girl on the Train' contribute to the development of the plot and themes of the story? **10**

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र – VI) (नवीन) (CBCS) परीक्षाः ऑक्टोबर/नोव्हेंबर – २०२५
Hindi (Special Paper–XV)
Vyavaharik Hindi (19101615)

वार, दिनांक : शनिवार, ०१-११-२०२५ कमाल गुणः ४०
वेळः दुपारी १२:०० ते ०२:००

सूचनाएँ : १) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।
२) दाईं ओर लिखे अंक प्रश्न के लिए निर्धारित अंक हैं।

प्र.१ निम्नलिखित वाक्यों के नीचे दिए गये विकल्पों में से सही विकल्प चुनकर वाक्य फिर से लिखिए। ०८

१) जिस भाषा का अनुवाद किया जाता है उसे ––– कहां जाता है।
अ) स्त्रोत भाषा ब) लक्ष्य भाषा
क) संपर्क भाषा ड) मातृ भाषा

२) विस्तृत सामग्री का सार लक्ष्य भाषा में संक्षिप्त रूप में अनुदित करना ––– होता है।
अ) भावानुवाद ब) सारानुवाद
क) छायानुवाद ड) व्याख्यानवाद

३) माल क्रयादेश के अनुसार न हो, अथवा गलत माल भेजा गया हो तो ग्राहक द्वारा ––– पत्र लिखे जाते है।
अ) भुगातान पत्र ब) क्रयादेश पत्र
क) शिकायती पत्र ड) सन्दर्भ पत्र

४) माल का मूल्य अदा करने के लिये विक्रेताद्वारा लिखे गये पत्रो को ––– कहते है।
अ) क्रयादेश पत्र ब) सन्दर्भ पत्र
क) पूछताछ पत्र ड) भुगातान पत्र

५) आज विज्ञापन ––– का महत्त्वपूर्ण साधन बन गया है।
अ) विक्रय कला ब) चित्रकला
क) काव्यकला ड) शिल्पकला

६) ––– मतलब है कहना और बेचना।
अ) पत्रकारिता ब) विज्ञापन
क) जनसंचार ड) अनुवाद

७) वृतांत लेखन को अंग्रेजी मे ––– कहते है।

अ) Report writing ब) Hand writing

क) Letter writing ड) Story writing

८) जीवनवृत अथवा बायोडाटा में ––– जानकारी दी जाती है।

अ) सामाजिक ब) व्यक्तिगत

क) आर्थिक ड) सार्वजनिक

प्र.२ निम्नलिखित प्रश्नों के उत्तर संक्षेप में लिखिए। (कोई भी चार) १२

अ) "I go to office Daily and Regularly" इस अंग्रेजी वाक्य का हिंदी मै अनुवादित कीजिये?

ब) विज्ञापन शब्द का अर्थ बताइये?

क) वाणिज्य पत्र किसे कहते है?

ड) क्रयादेश पत्र कौन, किसे और क्यों लिखता है?

इ) वृतांत लेखन किसे कहते है?

ई) आवेदन पत्र के साथ दिए जाने वाले बायोडाटा में कौन सी जानकारी अपेक्षित होती है?

प्र.३ निम्नलिखित प्रश्न का उत्तर लिखिए। (कोई भी एक) १०

अ) विज्ञापन का अर्थ बताकर उसके प्रमुख तत्व लिखिए।

अथवा

ब) 'मे. प्रगति बुक सेंटर', स्टेशन रोड, पंढरपुर सें मा. व्यवस्थापक, फडके बुक सेलर, (पुस्तक प्रकाशक एवम विक्रेता) महाद्वार रोड, कोल्हापुर को भगवानदास मोरवाल के सभी उपन्यास और कहानि संग्रह के मूल्य का सूचीपत्र मंगानेके लिए पत्र लिखते है. पूछताछ पत्र का प्रारूप तैयार कीजिये।

प्र.४ अनुवाद का अर्थ बताकर अनुवादक के गुणों पर प्रकाश डालिए। १०

SLR-DA-343

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New/Old) (CBCS) Examination: October/November - 2025
KANNADA (Special Paper – XV)
Study of Kannada Folk Literature (19101605)

Day & Date: Saturday, 01-11-2025 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

ಪ್ರ.೧ ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರವನ್ನು ಆರಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ. ೦೮

೧) Folklore ಇದರ ಸಂವಾದಿ ಕನ್ನಡ ಪದ –
- ೧) ಗೊಂದಲ ೨) ಮನೆ
- ೩) ಜಾನಪದ ೪) ಕಟ್ಟಿಗೆ

೨) ಜಾನಪದ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ – ಜ್ಞಾನವಾಗಿದೆ.
- ೧) ಅನಕ್ಷರರ ೨) ನಗರಜನರ
- ೩) ವೈದ್ಯರ ೪) ಸಾಗರ

೩) Folk ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ –
- ೧) ಶಾಲೆ ೨) ಅಂಗಳ
- ೩) ಮನೆ ೪) ಜನಪದ

೪) ಹಂತಿ ಪದಗಳು ಇವು – ಹಾಡುಗಳು
- ೧) ಹೆಂಗಸರ ೨) ಗಂಡಸರ
- ೩) ಮಕ್ಕಳ ೪) ಅರ್ಥವಿಲ್ಲದ

೫) ಕರ್ನಾಟಕ ಕರಾವಳಿಯ ಸಂಕೀರ್ಣ ಕಲೆ –
- ೧) ಯಕ್ಷಗಾನ ೨) ಬಯಲಾಟ
- ೩) ಸಣ್ಣಾಟ ೪) ದೊಡ್ಡಾಟ

೬) ಸಾಮೂಹಿಕ ಪುನರ್ ಸೃಷ್ಟಿ ಇದುಜಾನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಒಂದು –
- ೧) ದೋಷ ೨) ಲಾಭ
- ೩) ಲಕ್ಷಣ ೪) ಹಾನಿ

೭) – ವೇದಕ್ಕೆ ಸಮ
- ೧) ತತ್ವಪದ ೨) ಒಗಟು
- ೩) ವಚನ ೪) ಗಾದೆ

೮) ಇದು ಹೆಂಗಸರ ಹಾಡು ಪ್ರಕಾರಕ್ಕೆ ಸೇರಿದೆ.

೧) ಡೊಳ್ಳಿನ ಪದ ೨) ಬುಲಾಯಿ

೩) ಕೋಲಾಟದ ಪದ ೪) ಹಂತಿ

ಪ್ರ.೨ ಟಿಪ್ಪಣಿ ಬರೆಯಿರಿ. (ಬೇಕಾದ ನಾಲ್ಕಕ್ಕೆ) ೧೨

೧) ಹೆಂಗಸರ ಹಾಡುಗಳು

೨) ಶಿಷ್ಟ ಸಾಹಿತ್ಯ

೩) ಜಾನಪದ

೪) ಗಂಡಸರ ಹಾಡುಗಳು

೫) ಜನಪದ

೬) ಯಕ್ಷಗಾನ

ಪ್ರ.೩ ಪ್ರಬಂಧರೂಪದ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ (ಬೇಕಾದ ಒಂದಕ್ಕೆ) ೧೦

೧) ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಮತ್ತು ಶಿಷ್ಟ ಸಾಹಿತ್ಯ ಇವುಗಳಲ್ಲಿಯ ಸಂಬಂಧ ಮತ್ತು ವ್ಯತ್ಯಾಸವನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಪಡಿಸಿರಿ.

೨) ಗಾದೆ ಎಂದರೇನು? ಸೋದಾಹರಣವಾಗಿ ವಿವರಿಸಿರಿ.

ಪ್ರ.೪ ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಸುದೀರ್ಘವಾಗಿ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ. ೧೦

ಜನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಸವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಚರ್ಚಿಸಿರಿ.

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र – VI) (नवीन) (CBCS) परीक्षाः ऑक्टोबर/नोव्हेंबर – २०२५
Marathi (Special Paper–XV)
Upyogit Marathi (Uttaradha) (19101610)

वार, दिनांक : शनिवार, ०१-११-२०२५ कमाल गुणः ४०
वेळः दुपारी १२:०० ते ०२:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) मथळा, मसुदा, मुद्रा आणि घोषवाक्य कशाचे घटक आहेत?
अ) जाहिरात ब) सभा
क) ठराव ड) प्रस्ताव

२) आकाशवाणीवरील जाहिरातीचे स्वरूप कोणते असते?
अ) दृक ब) श्राव्य
क) दृकश्राव्य ड) मुद्रित

३) पुस्तक आणि वाचक यांच्यामध्ये दुवा निर्माण करण्याचे कार्य कोण करते?
अ) टिप्पणी ब) संपादन
क) ग्रंथ परिक्षण ड) गणसंख्या

४) 'सृजनात्मक लेखन' या ग्रंथाचे कर्ते कोण?
अ) डॉ. आनंद पाटील ब) कल्याण काळे
क) स्नेहल तावरे ड) रविंद्र जोशी

५) लेखकाला जाणवलेले जीवनाचे स्वरूप कशातून प्रकट होते?
अ) जीवनानुभवातून ब) अनुभवातून
क) व्याख्यानातून ड) साहित्यकृतीतून

६) ललित साहित्य हे वाचकांच्या कशाला आव्हान करते?
अ) भावभावनांना ब) विचाराला
क) अनुभवाला ड) संस्काराला

७) उत्तम निवेदन हा कोणत्याही कार्यक्रमाचा ––– असतो?
अ) हृदय ब) आत्मा
क) रूपरेषा ड) आधार

८) दूरदर्शनावरील निवेदन कोणत्या प्रकाराचा असतो?

अ) दृक ब) श्राव्य

क) दृकश्राव्य ड) यापैकी नाही

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) जाहिरातीचे घटक सांगा.

ब) ग्रंथ परीक्षणाचे वैशिष्टये सांगा.

क) निवेदन कौशल्याचे प्रकार स्पष्ट करा.

ड) ललित लेखनाची व्याख्या सांगा.

इ) वृत्तपत्रातील जाहिरातीचे प्रकार स्पष्ट करा.

ई) दूरदर्शनावरील निवेदनाचे स्वरूप स्पष्ट करा.

प्र.३ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक) १०

अ) ललित लेखनाचे महत्त्व व व्याप्ती स्पष्ट करा.

किंवा

ब) तुम्ही वाचलेल्या एका कादंबरीचे परीक्षण करा.

प्र.४ जाहिरातीची संकल्पना व स्वरूप स्पष्ट करा. १०

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र – VI) (नवीन/जुना) (CBCS) परीक्षाः ऑक्टोबर/नोव्हेंबर – २०२५
Sanskrit (Special Paper–XV)
नाटक अभिज्ञानशालुन्तलम ऑफ कालिदास (19101635)

वार, दिनांक : शनिवार, ०१-११-२०२५ कमाल गुणः ४०
वेळः दुपारी १२:०० ते ०२:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ योग्यं पर्यायं चित्वा वाक्यं पुनर्लिखत। ०८
योग्य पर्याय निवडून वाक्य पुन्हा लिहा.

१) शाकुन्तल या नाटकात ––– अंक आहेत.
अ) ७ ब) ४
क) ३ ड) ९

२) कृतं त्वया ––– तपोवनमिति पश्यामि।
अ) वनम् ब) आश्रमः
क) मृगया ड) उपवनम्

३) ––– प्रधानेषु तपोधनेषु गूढं हि दाहात्मकमस्ति तेजः –––।
अ) शम ब) शाप
क) दम ड) यज्ञ

४) विदूषकाचे नाव ––– आहे.
अ) मैत्रेय ब) माधव्य
क) रैवतक ड) रैभ्य

५) ––– त्राणाय वः शस्त्रं प्रहर्तुमनागसि।
अ) आर्त ब) पालन
क) दीन ड) दुःख

६) किमिव हि ––– मण्डनं नाकृतीनाम्।
अ) कन्यकानां ब) मधुराणां
क) लतानां ड) शोभनानां

७) सतां हि संदेहपदेषु वस्तुषु ––– अन्तःकरणप्रवृत्तयः –––।

अ) स्वस्त्वम् ब) प्रमाणम्

क) साधनम् ड) साक्षी

८) कविताकामिनीचा विलास असे ––– कवीला म्हटले गेले आहे.

अ) दण्डी ब) माघ

क) कालिदास ड) भारवि

प्र.२ टिप्पणीं लिखत। (केवलं चार) १२

टिपा लिहा. (फक्त चार)

अ) कण्वमुनी

ब) परभृतिका

क) प्रस्तावना

ड) मृगया

इ) अभिज्ञान

ई) दुर्वास

प्र.३ द्वयोः एकस्थ प्रश्नस्थ उत्तरं लिखत। १०

अ) तृतीय अंकाचे रसग्रहण करा.

किंवा

ब) प्रथम अंकाचे रसग्रहण करा.

प्र.४ नायक दुष्यंताचे वर्णन करा. १०

SLR-DA-346

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New/Old) (CBCS) Examination: October/November - 2025
URDU (Special Paper - XV)
Urdu ki Adabi Tahriken (19101620)

Day & Date: Saturday, 01-11-2025 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the left indicate full marks.

08

سوال نمبر.1. صحیح متبادل کا انتخاب کر کے جوابی پرچے میں لکھیے۔

1) کارل مارکس نے سرمایہ و محنت کے مسائل پر غور کیا اور اپنے افکار اپنی معرکہ آرا تصنیف۔۔۔۔۔۔۔۔ میں پیش کیے۔

A) دیوان کارل مارکس۔ B) سرمایہ۔

C) کلیات کارل مارکس۔ D) جرمانہ۔

2) حیدر آباد میں۔۔۔۔۔۔۔ اور بنگال میں ہیرن مکرجی ادب کی اِس ترقی پسند تحریک کو فروغ دینے میں مصروف ہو گئے۔

A) سبطِ حسن۔ B) سنیتی کمار چیڑجی۔

C) مخدوم محی الدین۔ D) عصمت چغتائی۔

3) کرشن چند کے افسانوں کا پہلا مجموعہ۔۔۔۔۔۔۔۔ کے عنوان سے شائع ہوا تھا۔

A) طلسم ہوش ربا۔ B) بوستان خیال۔

C) طلسم خیال۔ D) شکست۔

4) جوش کے مجموعہ کلام کا نام کیا ہے؟

A) شعلہ و شبنم۔ B) گمان۔

C) اخترستان۔ D) کلام من۔

5) ۔۔۔۔۔۔۔۔ پر خدیدیت نے بہت زور دیا۔

A) اشتراکیت۔ B) جمہوریت۔

C) کلاسکیت۔ D) انفرادیت۔

6)جدید اور قدیم شاعری میں جتنا فرق ہے، قدیم اور جدید۔۔۔۔۔۔۔۔کا فرق اُس سے زیادہ ہے۔

A) داستان۔ B)کہانی۔

C) تذکرے۔ D) سفر نامہ۔

7)نشاطِ خواب کے خالق کا نام بتایئے۔

A) اختر الایمان۔ B) میر اجی۔

C)جون ایلیا۔ D)ناصر کاظمی۔

8)ناصؔر کاظمی۔۔۔۔۔۔۔۔۔۔سے بے حد متاثر ہیں۔

A)میرؔ B)درد۔

C)اقبال۔ D)غالب۔

سوال نمبر.2. مختصر جواب لکھیے۔(کوئی چار) **12**

1)جوش کا تعارف اور شاعری۔

2)فیض کا تعارف اور شاعری۔

3) کیفی اعظمی کا کا تعارف اور شاعری۔

4)شمس الرحمٰن فاروقی کا تعارف۔

5)ناصر کاظمی کا تعارف اور شاعری۔

6) قرۃ العین حیدر کا تعارف۔

سوال نمبر.3 مفصل جواب لکھیے۔(کوئی ایک) **10**

1)جدیدیت شعراء اور ان کی جدید شاعری کا جائزہ لیجیے۔

2) جدیدیت کی تحریک کی علمی و ادبی خدمات پر نقد و تبصرہ کیجیے۔

سوال نمبر.4. مفصل جواب لکھیے۔ **10**

ترقی پسند تحریک کے آغاز وارتقاء کا تنقیدی جائزہ لیجیے۔

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र – VI) (नवीन/जुना) (CBCS) परीक्षाः ऑक्टोबर/नोव्हेंबर – २०२५
Ancient Indian History & Culture (Special Paper–XV)
Art and Architecture in Ancient India (19101680)

वार, दिनांक : शनिवार, ०१-११-२०२५ कमाल गुणः ४०
वेळः दुपारी १२:०० ते ०२:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) पद्मपाणीचे चित्र अजिंठा येथील गुहा क्रमांक ––– मध्ये आहे.
अ) १ ब) ६
क) ८ ड) १२

२) महाराष्ट्रातील पहिली बौद्ध लेणी ––– होती.
अ) भाजे ब) कार्ले
क) अजिंठा ड) पितळखोरे

३) मोढेराचे सूर्यमंदिर ––– कालीन मंदिराच्या वास्तुशैलीमध्ये बांधले गेले.
अ) चालुक्य ब) चंदेल
क) सोलंकी ड) पल्लव

४) भाजे आणि कार्ले लेणी ––– पंथातील आहेत.
अ) हिनयान ब) महायान
क) वज्रयान ड) यापैकी नाही

५) भीमबेटका लेणी ––– साठी प्रसिद्ध आहेत.
अ) शिल्पे ब) रॉक पेंटिंग
क) विहार ड) स्तंभ

६) कीर्तिवर्माचे चित्र ––– गुहेत रंगवले आहे.
अ) अजिंठा ब) बदामी
क) एलोरा ड) बाग

७) बहुतेक उत्तर भारतीय मंदिरे ––– मंदिराच्या शैलीत बांधलेली आहेत.
अ) द्रविड ब) नगर
क) चंदेल ड) सोलंकी

८) अजिंठा लेणी क्र ––– मध्ये बुद्धांची महापरीनिर्वान मूर्ती आहे

अ) १६ ब) १७

क) १९ ड) २६

प्र.२ थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) **१२**

अ) खजुराहो मंदिर कलेची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

ब) भाजे लेणी.

क) बाघ चित्रकला

ड) ओडिशा मंदिराची शैली.

इ) वेरूळ येथील लेणी क्र १६.

ई) प्रागैतिहासिक चित्रकला.

प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) **१0**

अ) मंदिर वास्तुकलेची उत्पत्ती आणि विकास याविषयी चर्चा करा.

किंवा

ब) अमरावती स्तुपावरील कला व वास्तुकला स्पष्ट करा.

प्र.४ अजिंठा चित्रकले विषयी सविस्तर माहिती लिहा.. **१0**

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New/Old) (CBCS) Examination: October/November - 2025
Ancient Indian History & Culture (Special Paper – XV)
Art and Architecture in Ancient India (19101680)

Day & Date: Saturday, 01-11-2025 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) The painting of Padmapani is located in the cave no _____ at Ajanta.
a) 1 b) 6
c) 8 d) 12

2) The first Buddhist cave in Maharashtra was _____.
a) Bhaje b) Karale
c) Ajanta d) Pitalkhore

3) Sun temple of Modhera was built in _____ style of temple architecture.
a) Chalukya b) Chandel
c) Solanki d) Pallav

4) Bhaje and Karle caves belong to _____ sect.
a) Hinyan b) Mahayan
c) Vajrayan d) None of these

5) Bhimbetka caves are famous for its _____.
a) Sculptures b) Rock paintings
c) Vihar d) Pillars

6) The portrait of kirtivarma is painted in to _____ cave.
a) Ajanta b) Badami
c) Ellora d) Bagh

7) Most of the north Indian temples are built _____ in style of temple Architecture.
a) Dravid b) Nagar
c) Chandel d) Solanki

8) The statue of sleeping Buddha is located in to Ajanta cave no _____.
a) 16 b) 17
c) 19 d) 26

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

a) Explain the features of Khajuraho temple.
b) Rock-cut Architecture of Bhaje caves.
c) Bagh Painting.
d) Style of Odisha temple.
e) Ellora Cave No-16.
f) Prehistoric rock paintings.

Q.3 Answer the following question. (Any One) **10**

a) Describe the origin and development of Temple architecture.

OR

b) Explain the art and architecture of Amaravati stupa.

Q.4 Discuss in detail the Ajanta cave painting. **10**

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र – VI) (नवीन/जुना) (CBCS) परीक्षाः ऑक्टोबर/नोव्हेंबर – २०२५
Economics (Special Paper–XV)
Economics of Development - II (19101670)

वार, दिनांक : शनिवार, ०१-११-२०२५ कमाल गुणः ४०
वेळः दुपारी १२:०० ते ०२:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) शाश्वत विकासाला ––– विकास असे ही म्हणतात.
अ) चिरंतन ब) मागासलेला
क) स्थिर ड) खालवलेला

२) ––– हा विदेशी भांडवलाचा प्रकार आहे.
अ) थेट विदेशी गुंतवणूक ब) बाह्य व्यापारी कर्जे
क) विदेशी संयोगाने गुंतवणूक ड) वरील सर्व

३) मुक्त व्यापार धोरणाचे ––– गुण आहेत.
अ) उत्पादन साधनाचा पर्याप्त वापर
ब) मक्तेदारी नियंत्रण
क) व्यापार चक्रावर नियंत्रण
ड) वरील सर्व

४) संरक्षण व्यापार धोरणाचा पुरस्कार ––– यांनी केला.
अ) फेडरिक लिस्ट ब) कोलंबो
क) डफरील ड) गुटेनबर्ग

५) ––– ही आंतरराष्ट्रीय संस्था आहे.
अ) आंतरराष्ट्रीय नाणेनिधी ब) आशियाई विकास बँक
क) जागतिक बँक ड) वरील सर्व

६) वनसंवर्धन अधिनियम ––– वर्षी करण्यात आला.
अ) १९८० ब) १९९०
क) २००० ड) १९९५

७) आंतरराष्ट्रीय व्यापार हे ––– चे इंजिन आहे.
अ) मागासलेपणाचे ब) आर्थिक वृद्धीचे
क) बेरोजगाराचे ड) दारिद्र्याचे

८) सर्व विकसनशील देशांमध्ये भांडवलाची ––– असते.
अ) मुबलकता ब) सुपीकता
क) दुर्मिळता ड) विशालता

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) मुक्त व्यापाराचे महत्त्व स्पष्ट करा.
ब) राजकोषीय धोरण म्हणजे काय?
क) बहुराष्ट्रीय कंपन्याचे महत्त्व स्पष्ट करा.
ड) शाश्वत पर्यावरण विकासाची संकल्पना स्पष्ट करा.
इ) विदेशी सहाय्यतेची संकल्पना स्पष्ट करा.
ई) पर्यावरण संरक्षणाचे उपाय स्पष्ट करा.

प्र.३ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक) १०

अ) संरक्षणात्मक व्यापाराचे गुणदोष स्पष्ट करा.

किंवा

ब) आर्थिक विकास म्हणजे काय? आर्थिक विकासात आंतरराष्ट्रीय व्यापाराची भूमिका स्पष्ट करा.

प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न. १०

विदेशी भांडवल म्हणजे काय? विदेशी भांडवलाची आर्थिक विकासातील भूमिका स्पष्ट करा.

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - VI) (New/Old) (CBCS) Examination: October/November - 2025: Economics (Special Paper – XV) Economics of Development - II (19101670)

Day & Date: Saturday, 01-11-2025 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) Sustainable development is also called as ____ development.
a) Perpetual b) Regressive
c) Constant d) Degraded

2) _____ is a type of foreign capital.
a) Foreign direct investment
b) External trade loans
c) Foreign joint venture investment
d) All of the above

3) _____ is/are the merits of free trade policy.
a) Adequate utilization of means of production
b) Monopoly control
c) Control of trade cycle
d) All of the above

4) Protected trade policy was advocated by _____.
a) Frederick List b) Colombo
c) Dufferin d) Gutenberg

5) _____ It is an international organization.
a) International Monetary Fund
b) Asian Development Bank
c) World Bank
d) All of the above

6) Forest Conservation Act was enacted in _____ year.
a) 1980 b) 1990
c) 2000 d) 1995

7) International trade is the engine of _____.
a) Backwardness b) Economic growth
c) Unemployment d) Poverty

8) All developing countries have _____ of capital.

a) Abundance b) Fertility
c) Scarcity d) Magnitude

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

a) Explain the importance of free trade.
b) What is Fiscal Policy?
c) Explain the importance of multinational companies.
d) Explain the concept of sustainable environmental development.
e) Explain the concept of Foreign Aid.
f) Explain the measures of Environmental protection.

Q.3 Broad Question. (Any One) **10**

a) Explain the merits and demerits of Protected trading.

OR

b) What is economic development? Explain the role of international trade in economic development.

Q.4 Broad Question. **10**

What is foreign capital? Explain the role of foreign capital in economic development.

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र – VI) (नवीन/जुना) (CBCS) परीक्षाः ऑक्टोबर/नोव्हेंबर – २०२५
History (Special Paper–XV)
History of Modern world (1870A.D.to2000A.D.) (19101660)

वार, दिनांक : शनिवार, ०१-११-२०२५ कमाल गुणः ४०
वेळः दुपारी १२:०० ते ०२:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) फॅसिस्ट या शब्दाची उत्पती ––– शब्दापासून झाली.
अ) फॅसेस ब) लॅटिन
क) हंपेसियन ड) यापैकी नाही

२) हिटलर ––– चा हुकूमशहा होता.
अ) स्पेन ब) तुर्कस्थान
क) इटली ड) जर्मनी

३) केमाल पाशा यांना ––– असे संबोधले जाते.
अ) प्रिंन्स ब) योध्दा
क) अतातुर्क ड) यापैकी नाही

४) ––– ने अमेरिकेच्या 'पर्लहार्बर' या नाविक तळावर हल्ला केला.
अ) रशिया ब) जपान
क) इटली ड) चीन

५) ––– मध्ये दुसरे महायुध्द संपुष्टात आले.
अ) १९४५ ब) १९४४
क) १९४२ ड) १९३९

६) अमेरिका व ––– राष्ट्रात 'शीत युध्द' सुरू होते.
अ) फ्रान्स ब) रशिया
क) इंग्लंड ड) इटली

७) ––– मध्ये 'संयुक्त राष्ट्र संघटनेची' स्थापना झाली.
अ) १९४० ब) १९४८
क) १९४२ ड) १९४५

८) संयुक्त राष्ट्र संघटनेच्या सुरक्षा समितीमध्ये ––– इतके कायम सदस्य आहेत.

अ) चार ब) पाच

क) तीन ड) सहा

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) नाझी तत्त्वज्ञान थोडक्यात स्पष्ट करा.

ब) इटलीतील फॅसिस्ट हुकूमशाहीच्या उदयाची तीन कारणे सांगा.

क) केमाल पाशा यांनी तुर्कस्थानमध्ये केलेल्या शैक्षणिक सुधारणा सांगा.

ड) दुसऱ्या महायुध्दाचे तात्कालिक कारण सांगा.

इ) शीत युध्दाची कोणतीही तीन कारणे सांगा.

ई) संयुक्त राष्ट्र संघटनेची उद्दिष्टये सांगा.

प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १०

अ) मुसोलिनीचे अंतर्गत धोरण स्पष्ट करा.

किंवा

ब) शीत युध्दाच्या परिणामांची चर्चा करा.

प्र.४ दुसऱ्या महायुध्दाच्या परिणामांची चर्चा करा. १०

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New/Old) (CBCS) Examination:
October/November - 2025:
History (Special Paper – XV)
History of Modern world (1870A.D.to2000A.D.) (19101660)

Day & Date: Saturday, 01-11-2025 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) The word fascist was originated from _____.
a) Fasces b) Latin
c) Hnmpesayan d) None of these

2) Hitler was the dictator of _____.
a) Spain b) Turkestan
c) Italy d) Germany

3) Kemal pasha was called _____.
a) Prince b) Warrior
c) Ataturk d) None of these

4) _____ attacked Americas naval base 'Pearl Harbour'.
a) Russia b) Japan
c) Italy d) China

5) The world war-II ended in _____.
a) 1945 b) 1944
c) 1942 d) 1939

6) The 'Cold War' was going on between America and _____.
a) France b) Russia
c) England d) Italy

7) 'UNO' was established in _____.
a) 1940 b) 1948
c) 1942 d) 1945

8) _____ permanent members in UNO's security council.
a) Four b) Five
c) Three d) Six

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

a) Explain the brief ‘Philosophy of Nazi’.
b) State the any three causes of the rise of fascist dictatorship in Italy.
c) State the educational development done by Kemal Pasha in Turkestan.
d) State the immediate causes of the ‘World War- II’.
e) State the any three causes of ‘Cold war’.
f) State the objectives of ‘UNO’.

Q.3 Answer the following question. (Any One) **10**

a) Explain the internal policy of Mussolini.

OR

b) Discuss the effects of Cold War.

Q.4 Discuss the effects of World War-II. **10**

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र – VI) (नवीन/जुना) (CBCS) परीक्षाः ऑक्टोबर/नोव्हेंबर – २०२५
Political Science (Special Paper - XV)
Comparative Government & Politics (19101675)

वार, दिनांक :शनिवार, ०१-११-२०२५ कमाल गुणः ४०
वेळः दुपारी १२:०० ते ०२:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) ––– हा देश कायदेमंडळाची जननी म्हणून ओळखला जातो.
अ) अमेरिका ब) फ्रान्स
क) इंग्लंड ड) स्वीस्

२) न्यायालयीन पुनर्विलोकन या संकल्पनेचा उगम ––– या देशात झाला.
अ) अमेरिका ब) फ्रान्स
क) इंग्लंड ड) भारत

३) ––– कायदेमंडळाला फेडरल असेंब्ली म्हणतात.
अ) अमेरिका ब) ब्रिटिश
क) स्विस ड) भारतीय

४) ––– या देशात दुहेरी नागरिकत्व आहे.
अ) नॉर्वे ब) इंग्लंड
क) भारत ड) अमेरिका

५) मजूर पक्ष ––– या देशात आहे.
अ) अमेरिका ब) इंग्लंड
क) चीन ड) भारत

६) अमेरिकन संघराज्यात ––– घटक राज्ये आहेत.
अ) ५० ब) १००
क) २६ ड) २८

७) ––– हे सर्वात जुने सभागृह आहे.
अ) सिनेट ब) प्रतिनिधी गृह
क) उमराव गृह ड) सामान्य गृह

८) खालीलपैकी ––– हया देशात द्विपक्ष पध्दती आहे.

अ) अमेरिका ब) भारत

क) नेपाळ ड) फ्रान्स

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) न्यायालयीन पुनर्विलोकन म्हणजे काय?

ब) एकात्म शासन पध्दती म्हणजे काय?

क) कायदेमंडळाची चार कार्ये सांगा.

ड) स्वित्झर्लंडचे सांघिक कायदेमंडळाच्या दोन गृहांची नावे सांगा.

इ) फिलीबस्टरिंग म्हणजे काय?

ई) न्यायालयीन स्वातंत्र्य म्हणजे काय?

प्र.३ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक) १०

अ) इंग्लंडमधील पक्षपद्धतीच्या वैशिष्ट्यांची चर्चा करा.

किंवा

ब) एकात्म शासन व्यवस्थेची वैशिष्टये सांगा.

प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न. १०

अमेरिकेच्या संघराज्याची वैशिष्टये सांगा.

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - VI) (New/Old) (CBCS) Examination: October/November - 2025
Political Science (Special Paper - XV)
Comparative Government & Politics (19101675)

Day & Date: Saturday, 01-11-2025 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) _____ Country is known as the mother of Legislative Assembly.
a) America b) France
c) England d) Swiss

2) The concept of 'Judicial Review' originated in _____.
a) America b) France
c) England d) India

3) The _____ legislature is known as Federal Assembly.
a) American b) British
c) Swiss d) Indian

4) The dual citizenship exists in the country of _____.
a) Norway b) England
c) India d) America

5) The Labour Party exists in _____.
a) America b) England
c) China d) India

6) There are _____ nos. of states in American federation.
a) 50 b) 100
c) 26 d) 28

7) _____ is the most of old house.
a) Senate b) House of Representatives
c) House of Lords d) House of Commons

8) Among the following, there is two party system in _____.
a) America b) India
c) Nepal d) France

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

a) What is Judicial Review.
b) What is Unitary Government System?
c) Write any four functions of Legislative Assembly.
d) State names of two houses of Swiss Federal Assembly.
e) What do you mean by filibustering?
f) What is Independence of Judiciary?

Q.3 Answer the following question. (Any One) **10**

a) Discuss the Characteristics of Party System in UK.

OR

b) Explain the Characteristics of Unitary Systems.

Q.4 Board Answer Question **10**

Explain the characteristics of American Federal System.

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र – VI) (नवीन / जुना) (CBCS) परीक्षाः ऑक्टोबर / नोव्हेंबर – २०२५
Psychology (Paper - XIV)
Psychological Assessment (19101700)

वार, दिनांक : शनिवार, ०१-११-२०२५ कमाल गुणः ४०
वेळः दुपारी १२:०० ते ०२:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) स्टॅनफोर्ड – बिने ची दुसरी आवृत्ती ––– साली प्रकाशित झाली.
अ) १९१६ ब) १९३७
क) १९६० ड) १९०५

२) 'शाईचे डाग' तंत्र ––– यांनी विकसित केले.
अ) बिने ब) वेश्लर
क) रोर्शा ड) कुंट

३) बुध्दांक = –––
अ) $\frac{\text{मानसिक वय}}{\text{शारीरिक वय}} \times १००$ ब) $\frac{\text{शारीरिक वय}}{\text{मानसिक वय}} \times १००$
क) $\frac{\text{मानसिक वय}}{\text{शारीरिक वय}}$ ड) $\frac{\text{शारीरिक वय}}{\text{मानसिक वय}}$

४) ––– यांनी मनोरूग्न निदानात मदत म्हणून चाचणी वापरण्याची आशा व्यक्त केली.
अ) फ्राईड ब) वॅटसन
क) वेश्लर ड) बिने

५) भेदनिक अतिक्षमता चाचणी ही ––– साली प्रकाशित झाली.
अ) १९३९ ब) १९४७
क) १९३७ ड) १९६०

६) स्ट्रॉग यांची व्यवसाय अभिरूची शोधिका ––– साली प्रकाशित झाली.
अ) १९३७ ब) १९२७
क) १९४७ ड) १९६०

७) चित्र अंतर्बोध चाचणी ही ––– यांनी विकसित केली.

अ) मुरे ब) बिने

क) वेश्लर ड) वॅटसन

८) MMPI - 2 मध्ये ––– होकारार्थी विधानांचा समावेश आहे.

अ) ४२० ब) ५६७

क) १७० ड) २०१

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) भेदक अभिक्षमता चाचणीचे वर्णन करा.

ब) स्ट्रॉग यांची अभिरूची शोधिका स्पष्ट करा.

क) प्रक्षेपण तंत्र म्हणजे काय?

ड) MMPI - 2 चे वर्णन करा.

इ) व्यवसाय पसंती शोधिका म्हणजे काय?

ई) रॅव्हनचा प्रागतीक संघात स्पष्ट करा.

प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १०

अ) अभिक्षमता चाचणी म्हणजे काय? वैद्यकीय कॉलेज प्रवेश चाचणी स्पष्ट करा.

किंवा

ब) स्टॅनफोर्ड – बिने बुध्दीमापन चाचणी स्पष्ट करा.

प्र.४ प्रक्षेपण तंत्रे म्हणून शाईच्या डागांची कल्पना तसेच चित्र अंतर्बोध चाचणी स्पष्ट करा. १०

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - VI) (New/Old) (CBCS) Examination: October/November – 2025
Psychology (Paper - XIV)
Psychological Assessment (19101700)

Day & Date: Saturday, 01-11-2025 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) The second StanFord-Binet revision was published in _____.
a) 1916 b) 1937
c) 1960 d) 1905

2) Inkblots techniques were developed by _____.
a) Binet b) Wechsler
c) Rorschach d) Wundt

3) IQ = _____.
a) $MA/_{CA} \times 100$ b) $CA/_{MA} \times 100$
c) $MA/_{CA}$ d) $CA/_{MA}$

4) _____ hoped to use his test as an aid in psychiatric diagnosis.
a) Freud b) Watson
c) Wechsler d) Binet

5) The differential aptitude test was first published in _____.
a) 1939 b) 1947
c) 1937 d) 1960

6) The strong vocational interest Blank published in _____.
a) 1937 b) 1927
c) 1947 d) 1060

7) Thematic apperception test was developed by _____.
a) Marray b) Binet
c) Wechsler d) Watson

8) MMPI - 2 consist of _____ affirmative statements.
a) 420 b) 567
c) 170 d) 201

Q.2 Answer the following. (Any Four) **12**

a) Describe differential aptitude test.
b) Explain strong interest inventory.
c) What is projective technique?
d) Describe MMPI - 2.
e) What is vocational preference inventory?
f) Raven's progressive matrices.

Q.3 Answer the following question. (Any One) **10**

a) What is aptitude test? Explain medical college admission test.

OR

b) Explain Stanford-Binet intelligence scale.

Q.4 Explain ink-blot test and thematic apperception test as a projective techniques. **10**

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र – VI) (नवीन / जुना) (CBCS) परीक्षाः ऑक्टोबर / नोव्हेंबर – २०२५

Philosophy (Special Paper–XV)
Political philosophy (19101690)

वार, दिनांक : शनिवार, ०१-११-२०२५ कमाल गुणः ४०
वेळः दुपारी १२:०० ते ०२:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) सर्वोदय ही एक राजकीय ––– आहे.
अ) विचारसरणी ब) दुरित
क) व्यक्तिवाद ड) यापैकी नाही

२) राजकीय तत्त्वज्ञान हा ––– चा एक प्रकार आहे.
अ) तत्त्वज्ञान ब) तर्कशास्त्र
क) नीतिशास्त्र ड) धर्म

३) 'राजकीय कृतींचा अभ्यास' हा ––– चा अभ्यास विषय आहे.
अ) अर्थशास्त्र ब) राजकीय तत्त्वज्ञान
क) शिक्षण शास्त्र ड) इतिहास

४) राजकीय तत्त्वज्ञान हे राजकीय ––– म्हणून ओळखले जाते.
अ) इतिहास ब) आर्थिक
क) समाज ड) सिद्धांत

५) घटना म्हणजे राष्ट्राचा ––– कायदा होय.
अ) सर्वोच्च ब) कमी दर्जाचा
क) निरूपयोगी ड) यापैकी नाही

६) 'राज्य आणि राष्ट्र यांचा वस्तुनिष्ठ अभ्यास' हा ––– चा अभ्यास विषय आहे.
अ) भूगोल ब) तर्कशास्त्र
क) सौंदर्यशास्त्र ड) राज्यशास्त्र

७) 'द पॉलिटीक्स' हा ग्रंथ ––– ने लिहिला.
अ) ॲरिस्टॉटल ब) रसेल
क) ह्यूम ड) हेगेल

८) लोकशाहीत ––– अंतर्भूत असते.

अ) स्वातंत्र्य ब) दहशत

क) उपद्रव ड) यापैकी नाही

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) स्वातंत्र्य म्हणजे काय?

ब) सर्वोदय संकल्पना स्पष्ट करा.

क) आरक्षणाचे महत्त्व स्पष्ट करा.

ड) राष्ट्राची व्याख्या द्या.

इ) दुरित म्हणजे काय?

ई) अल्पसंख्यांकांचे हक्क स्पष्ट करा.

प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १०

अ) दहशतवादाची तत्त्वे स्पष्ट करा.

किंवा

ब) घटनावादाची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

प्र.४ आंतरराष्ट्रवाद आणि विश्व शासन यातील भेद स्पष्ट करा. १०

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New/Old) (CBCS) Examination: October/November - 2025: Philosophy (Special Paper – XV) Political philosophy (19101690)

Day & Date: Saturday, 01-11-2025 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. 08

1) Sarvodaya is a political _____.
a) Ideology b) Evil
c) Individualism d) None of these

2) Political philosophy is a kind of _____.
a) Philosophy b) Logic
c) Ethics d) Religion

3) 'Study of political actions' is the subject matter of _____.
a) Economics b) Political science
c) Education science d) History

4) Political philosophy is also known as political _____.
a) History b) Economy
c) Society d) Theory

5) Constitution is the _____ law of the nation.
a) Highest b) Lowest
c) Useless d) None of these

6) 'Objective study of state and nation' is the subject matter of _____.
a) Geography b) Logic
c) Aesthetics d) Political science

7) 'The Politics' is written by _____.
a) Aristotle b) Russell
c) Hume d) Hegel

8) Democracy consists _____.
a) Liberty b) Terror
c) Nuisance d) None of these

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

a) What is Liberty?
b) Explain the concept of Sarvodaya.
c) Explain the scope of reservation.
d) Define nation?
e) What is evil?
f) Explain the rights of minorities.

Q.3 Answer the following question. (Any One) **10**

a) Explain the principles of terrorism.

OR

b) Explain the characteristics of Constitutionalism.

Q.4 Distinguish between internationalism and world government. **10**

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र – VI) (नवीन/जुना) (CBCS) परीक्षाः ऑक्टोबर/नोव्हेंबर – २०२५
Sociology (Special Paper–XV)
Industrial Sociology (19101665)

वार, दिनांक : शनिवार, ०१-११-२०२५ कमाल गुणः ४०
वेळः दुपारी १२:०० ते ०२:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ योग्य पर्याय निवडा. ०८

१) कामगारांच्या भूमिकेत ––– आणि ––– या दोन बाजूंचा समावेश होतो.
अ) भौतिक–आर्थिक ब) आर्थिक–सामाजिक
क) भौतिक–सामाजिक ड) सामाजिक–राजकीय

२) खालीलपैकी कोणता दिवस आंतरराष्ट्रीय कामगार दिन म्हणून साजरा केला जातो?
अ) ५ एप्रिल ब) १ मे
क) १५ जून ड) १ ऑगस्ट

३) भारतात सर्वप्रथम कामगार संघटनेची स्थापना ––– यांनी केली.
अ) एन. एम. लोखंडे ब) मानवेंद्रनाथ रॉय
क) व्ही. व्ही. गिरी ड) ज्योती बसू

४) कामगार संघटनेच्या डावपेचात खालीलपैकी कोणत्या घटकाचा अंतर्भाव होत नाही?
अ) टाळेबंदी ब) संप
क) संथ काम ड) बहिष्कार

५) औद्योगिक कलह (निवारण) कायदा ––– या वर्षी संमत करण्यात आला.
अ) १ मार्च १९४७ ब) १ एप्रिल १९४७
क) १ मे १९४७ ड) १ जून १९४७

६) जेव्हा मालक कामगारांचे वेतन, कामाची परिस्थिती इ.बाबत कामगार संघटनेशी करार करतात तेंव्हा त्यास ––– असे संबोधले जाते.
अ) तडजोड ब) सामुहिक करार
क) मध्यस्थी ड) वैयक्तिक करार

७) गुणवत्ता मंडळ या संकल्पनेचा उगम ––– या देशात झाला.
अ) अमेरिका ब) फ्रांस
क) इटली ड) जपान

८) उत्पादन प्रक्रियेतील अंतिम बिंदू पर्यंत सर्व क्रिया यंत्रांच्या सहाय्याने केल्या जाणे म्हणजे ––– होय.
अ) स्वयंचलीकरण ब) खाजगीकरण
क) आधुनिकीकरण ड) यापैकी नाही

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) कामगार भूमिकेची भौतिक बाजू
ब) कामगाराच्या इच्छा व आकांक्षा
क) मजबूत कामगार संघटनेच्या आवश्यक बाबी
ड) व्यवस्थापन मंडळाचे डावपेच
इ) सामुहिक करार
ई) स्वयंचलीकरणाचे कामगारावरील परिणाम

प्र.३ खालील प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १०

अ) औद्योगिक कामगाराची व्याख्या सांगून कामगारांची भूमिका स्पष्ट करा.

किंवा

ब) कामगार संघटनेची व्याख्या देऊन कामगार संघटनांची विविध कार्ये स्पष्ट करा.

प्र.४ औद्योगिक कलहाचा अर्थ सांगून औद्योगिक कलहाची कारणे विशद करा. १०

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New/Old) (CBCS) Examination: October/November - 2025
Sociology (Special Paper – XV)
Industrial Sociology (19101665)

Day & Date: Saturday, 01-11-2025 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives. **08**

1) The role of workers includes two aspects of _____ and _____.
a) Physical-Economic b) Economic-Social
c) Physical-Social d) Social-Political

2) Which of the following day is celebrated as International Labour Day?
a) 5 April b) 1 May
c) 15 June d) 1 August

3) The first trade union in India was founded by _____.
a) N. M. Lokhande b) Manvendranath Roy
c) V.V. Giri d) Jyoti Basu

4) Which of the following elements is not involved in trade union tactics?
a) Lock-out b) Strike
c) Slow Work d) Boycott

5) The Industrial Disputes (Prevention) Act was passed in the year _____.
a) 1 March 1947 b) 1 April 1947
c) 1 May 1947 d) 1 June 1947

6) When an employer enters into an agreement with a trade union regarding the wages, working conditions, etc. of the workers, it is called _____.
a) Conciliation b) Collective Bargaining
c) Arbitration d) Individual Bargaining

7) The concept of Quality Circle originated in the country of _____.
a) America b) France
c) Italy d) Japan

8) All operations up to the end point in the production process are carried out with the help of machines are called _____.
a) Automation b) Privatization
c) Modernization d) None of these

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

a) Physical Aspects of the Worker's Role.
b) Desires and Aspirations of the worker.
c) Requisites of strong trade union.
d) Tactics employed by management.
e) Collective Bargaining.
f) Effects of Automation on Labour.

Q.3 Answer the following question. (Any One) **10**

a) Give the definition of Industrial Worker and explain the role of worker.

OR

b) Give the definition of Trade Union and explain the functions of trade unions.

Q.4 Explain the meaning and causes of Industrial Dispute. **10**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - VI) (New/Old) (CBCS) Examination: October/November - 2025
English (Special Paper – XVI)
Introduction to the Structure and Function of Modern English (19101626)

Day & Date: Monday, 03-11-2025 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Rewrite the following sentences choosing the correct alternative. 10

1) Simple sentence consists of _____.
a) a single clause b) two clauses
c) more than one clause d) three clauses

2) What I need is a money. The function of the underlined clause is _____.
a) object b) subject
c) complement d) Adverbial

3) Prepositional clauses function as _____.
a) Subject b) object
c) indirect object d) adverbial

4) The best grammar book for you to buy is on the market the underlined clause is _____.
a) a noun clause b) a relative clause
c) prepositional clause d) am adverbial clause

5) Existential sentences usually begin with _____.
a) It b) There
c) Here d) Now

6) He seldom goes there.
The tag question for the sentences is _____.
a) does he? b) doesn't he?
c) did he? d) didn't he?

7) _____ is the feature of typical speech.
a) Inexplicitness b) Explicitness
c) clear sentences d) More complex structure

8) The tenor of legal document will be _____.
a) informal b) formal
c) intimate d) familiar

9) 'Cheers!' is an example of _____.
a) congratulation b) toast
c) greeting d) thanks

10) You are to stay here. This sentence is _____.
a) command b) request
c) suggestion d) advice

Q.2 Attempt the following as directed. (Any Five) **10**

a) Here comes the bus.
Rewrite the above sentences by using SPA pattern.

b) He threw a ball at the stumps.
Rewrite the sentence using a passive construction

c) The teacher gave me books.
Make it passive with direct object.

d) To work hard is essential.
Postpone the non-finite subordinate clause to the end.

e) Ramesh sent me a present.
Substitute PP for indirect object.

f) It is difficult to play the tabla.
Take subordinate clause object to the front position.

Q.3 a) Write short notes on the following. (Any Two) **06**

a) Permission.
b) Commands.
c) liking and disliking.

b) Identify subordinate clause and give form and functional labels (Any Two). **04**

a) John loves Mary is not true.
b) The bicycle that I bought yesterday is very costly.
c) The teacher was astonished at what he saw.

Q.4 Analyse Any ONE of the following with reference to mode, tenor and Domain and comment on at least two characteristics of each one. **10**

1) Adoptability is the ability and willingness to adjust ourselves to change or new situational so that we are able to function in them. It helps us respond positively to unfamiliar circumstances and way of working and make forward in sprite of difficulties. Adoptability, also sometimes referred to as flexibility, is thus an essential survival skill.

Changes, sudden or unexpected, have always been part of the lives of human beings and are usually beyond their control. They are to an even greater degree, a feature of the time we live in. To be adaptable, a person must be open minded and understand that change is a fact of life and that nothing remain the same forever.

2) A: Good morning pinky. How are you?
B: I am fine. How about you?
A: Didn't come to college yesterday?
B: Hmm…. I wasn't well yesterday. So bunked the classes.
A: Are you well now?
B: Yeah…Uma… not feeling so well.
A: Then why did you come? Take rest.
B: I thought I should meet you so… I came.
A: Ok…then…let's have a cup of tea together.
B: Tea will do.

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र - VI) (नवीन / जुना) (CBCS) परीक्षा: ऑक्टोबर / नोव्हेंबर – २०२५
HINDI (Special Paper – XVI)
Bhasha Vidnyan (19101616)

वार, तारिख: सोमवार, ०३-११-२०२५ कमाल गुण: ४०

समय: दोपहर १२:०० ते ०२:००

सूचनाएँ : १) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।
२) दाईं ओर लिखे अंक प्रश्न के लिए निर्धारित अंक हैं।

प्र.१ निम्नलिखित वाक्यों के नीचे दिए गये विकल्पों में से सही विकल्प चुनकर वाक्य फिर से लिखिए। ०८

१) भाषा विज्ञान में ––– का वैज्ञानिक अध्ययन किया जाता है।
अ) विज्ञान ब) भाषा
क) समाज ड) व्याकरण

२) ट्, ठ्, ड्, ढ्, ण् आदि ––– ध्वनियॉ हैं।
अ) ओष्ठ्य ब) तालव्य
क) कंठ्य ड) मूर्धन्य

३) संबंध तत्व के ––– भेद है।
अ) सात ब) आठ
क) छः ड) पाँच

४) ––– का अर्थ भाषा के अंगों का विश्लेषण करना या टुकडे करना है।
अ) व्याकरण ब) छंद
क) समास ड) बोली

५) वृत्ति का संबंध वाक्यों की ––– से है।
अ) बल ब) आघात
क) गति ड) गुण

६) स्वन विज्ञान को ––– भी कहते है।
अ) भाषा विज्ञान ब) अर्थ विज्ञान
क) पद विज्ञान ड) ध्वनि विज्ञान

७) पद ––– सहित होते है।

अ) प्रत्यय ब) उपसर्ग

क) विभक्ति ड) काव्य

८) अभ्यास, स्याही, अधर और सब्जी आदि शब्द ––– के उदाहरण है।

अ) पद ब) अर्थापकर्ष

क) अर्थविस्तार ड) विपर्यास

प्र.२ निम्नलिखित प्रश्नों में से उत्तर संक्षेप में लिखिए। (कोई भी चार) १२

१) 'भाषा विज्ञान' नाम की सार्थकता सिध्द कीजिए।

२) ध्वनियंत्र की परिभाषा देते हुए ध्वनियंत्रण के अंग लिखिए।

३) अर्थ विज्ञान से क्या तात्पर्य है?

४) पद किसे कहते है? शब्द और पद का संबंध स्पष्ट कीजिए।

५) वाक्य की आवश्यकता क्यों है?

६) अर्थ परिवर्तन का कोई एक कारण स्पष्ट कीजिए।

प्र.३ अ) अर्थ परिवर्तन का दिशाओं का विवेचन कीजिए। १०

अथवा

ब) अर्थ और रचना की दृष्टि से वाक्य के प्रकार स्पष्ट कीजिए।

प्र.४ 'भाषा विज्ञान' विज्ञान है या कला? स्पष्ट कीजिए। १०

SLR-DA-357

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New/Old) (CBCS) Examination: October/November - 2025
KANNADA (Special Paper – XVI)
Study of Performance Skills (19101606)

Day & Date: Monday, 03-11-2025 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

ಪ್ರ.೧ ಸರಿಯಾದ ಉತ್ತರವನ್ನು ಆರಿಸಿ ಬರೆಯಿರಿ. ೦೮

೧) ಕುಣಿತ ಪ್ರಧಾನ ನಾಟಕ
- ೧) ಯಕ್ಷ ಗಾನ ೨) ದೊಡ್ಡಾಟ
- ೩) ಸಣ್ಣಾಟ ೪) ಬಯಲಾಟ

೨) 'ಕಾಂತಾರ' ಇದು – ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಆಧಾರಿತ ಚಿತ್ರ
- ೧) ಹಿಂದಿ ೨) ಮರಾಠಿ
- ೩) ಗುಜರಾತಿ ೪) ತುಳು

೩) 'ತುಘಲಕ್' ನಾಟಕದ ಲೇಖಕರು –
- ೧) ಕುವೆಂಪು ೨) ಕಾರಂತ
- ೩) ಮಕ್ಕಳ ೪) ಕಾರ್ನಾಡ

೪) ಗುಬ್ಬಿ ವೀರಣ್ಣ ಇದು ಒಂದು –
- ೧) ಸಿನೇಮಾ ೨) ನಾಟಕ
- ೩) ಉದ್ದಿಮೆ ೪) ಚಿತ್ರಕಲೆ

೫) ದಾದಾಸಾಹೇಬ ಫಾಲ್ಕೆ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ವಿಜೇತ ಕನ್ನಡ ನಟ –
- ೧) ಡಾ. ರಾಜಕುಮಾರ ೨) ವಿಷ್ಣುವರ್ಧನ
- ೩) ಯಶ ೪) ರವಿಚಂದ್ರನ್

೬) 'ನವಿಲು ಕುಣಿತ' ಇದು ಒಂದು – ಕಲಾ ಪ್ರಕಾರ.
- ೧) ಹಾಸ್ಯ ೨) ನಾಟಕ
- ೩) ಜನಪದ ೪) ಸಿನೇಮಾ

೭) ದಕ್ಷಿಣ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿಯ ಪ್ರಮುಖ ನಾಟಕ ಕಲಾ ಪ್ರಕಾರ –
- ೧) ಯಕ್ಷಗಾನ ೨) ಬಯಲಾಟ
- ೩) ಸಣ್ಣಾಟ ೪) ದೊಡ್ಡಾಟ

೮) 'ಪುಟ್ಟಕ್ಕನ ಮಕ್ಕಳು' ಧಾರವಾಹಿಯ ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರದಲ್ಲಿ ನಟಿಸಿದ ನಟಿ–

೧) ಮಾಲಾಶ್ರೀ ೨) ಶ್ರುತಿ

೩) ಉಮಾಶ್ರೀ ೪) ಲಕ್ಷ್ಮಿ

ಪ್ರ.೨ ಟಿಪ್ಪಣಿ ಬರೆಯಿರಿ. (ಬೇಕಾದ ನಾಲ್ಕಕ್ಕೆ) ೧೨

೧) ನನ್ನ ಮೆಚ್ಚಿ ನಕಲಾವಿದ / ಕಲಾವಿದೆ

೨) ಕಿರುಚಿತ್ರ ತಯಾರಿಕೆ

೩) ಅಭಿನಯ

೪) ವರದಿ ಲೇಖನ

೫) ದೊಡ್ಡಾಟ

೬) ರಸಗ್ರಹಣ

ಪ್ರ.೩ ಪ್ರಬಂಧರೂಪದ ಉತ್ತರ ಬರೆಯಿರಿ (ಬೇಕಾದ ಒಂದಕ್ಕೆ) ೧೦

೧) ನೀವು ನೋಡಿದ ಸಿನೇಮಾದ ರಸಗ್ರಹಣ ಕುರಿತು ನಿಮ್ಮ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಸವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಬರೆಯಿರಿ.

೨) ನೀವು ನೋಡಿದ ನಾಟಕದ ರಸಗ್ರಹಣ ಕುರಿತು ನಿಮ್ಮ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಸವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಬರೆಯಿರಿ.

ಪ್ರ.೪ ಕೆಳಗಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಸುದೀರ್ಘವಾಗಿ ಉತ್ತರಿಸಿರಿ. ೧೦

ನೀವು ನೋಡಿದ ಜನಪದ ಕಲೆಗಳು ಯಾವುವು? ಸೋದಾಹರಣವಾಗಿ ವಿವರಿಸಿರಿ.

Seat No.	

Set | P

बी.ए. (सत्र - VI) (नवीन / जुना) (CBCS) परीक्षा: ऑक्टोबर / नोव्हेंबर – २०२५
MARATHI (Special Paper – XVI)
Aadhunik Marathi Sahityatil Vividha Pravaha (Strivadhiva Muslim)
(19101611)

वार, दिनांकः सोमवार, ०३-११-२०२५ कमाल गुणः ४०

वेळः दुपारी १२:०० ते ०२:००

सूचनाः १) सभी प्रश्न अनिवार्य आहे.
२)उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) महात्मा ज्योतीराव फुले यांनी मुलींसाठी पुण्यात पहिली शाळा कधी सुरू केली?
अ) १८४८ ब) १८५०
क) १८५२ ड) १८५५

२) महाराष्ट्रातील महिलांच्या उच्च शिक्षणासाठी सर्वप्रथम महाविद्यालयाची निर्मिती कोणी केली?
अ) गो. ग. आगरकर ब) डॉ. धोंडो केशव कर्वे
क) महात्मा फुले ड) कर्मवीर भाऊराव पाटील

३) 'प्राजक्ताची फुले आणि दाह' या कथासंग्रहात एकूण किती कथा आहेत?
अ) आठ ब) दहा
क) बारा ड) तेरा

४) 'प्राजक्ताची फुले आणि दाह' ही कथा कोणत्या व्यक्तिरेखेभोवती फिरते?
अ) शोभा ब) उषा
क) रूक्मिणी ड) सुधा

५) 'मुस्लीम' हा शब्द कोणता अर्थ सूचित करतो?
अ) जातीय ब) प्रादेशिक
क) पंथीय ड) धार्मिक

६) 'मुस्लीम' सत्यशोधक मंडळा' ची स्थापना कोणी केली?
अ) हमीद दलवाई ब) फक्रुद्दीन बेन्नूर
क) यु. म. पठाण ड) यापैकी नाही

७) 'बाजारपेठ आणि कवितेचे कान' या कवितेतील आशय कशासंबंधी आहे?

अ) साहित्य ब) संस्कृती

क) अभिव्यक्ती ड) व्यापार

८) 'कवी अजीम नवाज राही' यांना कोणता घटक जगण्याचा श्वास वाटतो?

अ) कविता ब) पैसा

क) व्यवहार ड) नोकरी

प्र.२ थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) स्त्रियावर अधिकाधिक जाचक बंधने का घालण्यात आली?

ब) फिलेम, फेमिनाईन आणि फेमिनिष्ट या संकल्पनामधून कोणता अर्थबोध होतो?

क) 'धर्म' या कथेतील शोभा या पात्राचे व्यक्तिचित्र लेखिकेने कसे चित्रित केले आहे?

ड) पंख' या कथेतील मुक्ताला अपराधाची जाणीव का होते?

इ) मुस्लीम मराठी साहित्याच्या कोणत्या प्रेरणा आहेत?

ई) मराठी साहित्यातून मुस्लीम स्त्रियांचे जीवनचित्रण कसे रेखाटले आहे? स्पष्ट करा.

प्र.३ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक) १०

अ) स्त्रीवादी साहित्त्य म्हणजे काय? ते सांगून स्त्रीवादी साहित्याची वैशिष्ट्ये लिहा.

किंवा

ब) मुस्लीम मराठी साहित्यातील सामाजिक जीवन कसे चित्रित झाले आहे?

प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न. १०

'व्यवहाराचा काळा घोडा' या कवितेतील प्रतिमा आणि प्रतिकांचे वेगवेळेपण विशद करा.

SLR-DA-360

Seat No.	

Set P

B.A. (Semester - VI) (New/Old) (CBCS) Examination: October/November - 2025
URDU (Special Paper - XVI)
Urdu Novel (19101621)

Day & Date: Monday, 03-11-2025 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the left indicate full marks.

08

سوال نمبر.1. صحیح متبادل کا انتخاب کر کے جوابات لکھیے۔

1) عصمت چغتائی کا پسندیدہ افسانہ نگار۔۔۔۔۔۔۔۔ہے۔

A) شاہد لطیف۔ B) میتھو آرنلڈ۔

C) ارسطو۔ D) چیخوف۔

2) ناول نگاری میں "قصہ ناول کی ریڑھ کی ہڈی ہوتی ہے"۔ یہ قول۔۔۔۔۔۔۔کا ہے۔

A) ارسطو۔ B) جان تھامس۔

C) مسٹر ای۔ ایم۔ فورسٹر۔ D) کارل مارکس۔

3) ڈرامائی ناول میں۔۔۔۔۔۔ کی تبدیلیاں بہت کم ہوتی ہے۔

A) مذہبیات۔ B) سیاست۔

C) مکاں۔ D) زماں۔

4) اردو ناول نگاری میں سب سے پہلے تاریخی ناول۔۔۔۔۔۔۔نے تخلیق کئے ہیں۔

A) قرۃ العین حیدر۔ B) عصمت چغتائی۔

C) مولوی نذیر احمد۔ D) مولانا عبدالحلیم شرر۔

5) اردو میں سب سے پہلے طوائفوں کی زندگی اور ان کے مسائل پر۔۔۔۔۔۔نے ناول تخلیق کیا ہے۔

A) عبدالحلیم شرر۔ B) پنڈت رتن ناتھ شرسار۔

C) مرزا ہادی رسوا۔ D) سجاد حیدر یلدرم۔

6)عصمت چغتائی کی تخلیق کردہ پہلی فلم کا نام۔۔۔۔۔۔ہے۔

A)نشیب۔ B)صبح شام۔

C)آس پاس۔ D)چھیڑ چھاڑ۔

7)عصمت چغتائی کا تحریر کردہ شاہکار ناول ضدّی دراصل ایک۔۔۔۔۔۔ناول ہے۔

A) مزاحیہ ناول۔ B)سیاسی ناول۔

C)طنزیہ ناول۔ D)اصلاحی ناول۔

8)عصمت چغتائی کو حکومت ہند کی طرف سے ۱۹۸۱ء میں۔۔۔۔۔کا خطاب عطا کیا گیا تھا۔

A) مخدوم لٹریری ایوارڈ۔ B)پدم بھوشن ایوارڈ۔

C)پدم شری ایوارڈ۔ D)مرکزی ایوارڈ۔

سوال نمبر.2. مندرجہ ذیل سوالات کا کے مختصر جوابات لکھیئے۔(کوئی چار) **12**

1)ناول کی اہم قسم "عصری ناول" کسے کہتے ہیں؟

2)"جاسوسی ناول" سے کیا مراد ہے؟

3)ناول "ضدّی" کا اہم مرکزی کردار 'پورن' کے بارے میں آپ کیا جانتے ہیں؟ مختصر لکھیئے۔

4)"آشا" کے بارے میں مختصر نوٹ لکھیئے۔

5)ناول کا اہم جزو "اسلوب بیان" پر روشنی ڈالیئے۔

6)ناول کا اہم جزو "فلسفہ حیات" پر مختصر نوٹ لکھیئے۔

سوال نمبر.3 مندرجہ ذیل سوال کا مفصل جواب لکھیئے۔(کوئی ایک) **10**

1)ناول "ضدّی" کا تنقیدی جائزہ لیجیئے۔

2)اردو میں "ناول نگاری" کا آغاز وارتقاء پر مفصل روشنی ڈالیئے

سوال نمبر.4. عصمت چغتائی کا سوانحی خاکہ مفصل بیان کیجیئے۔ **10**

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र - VI) (नवीन / जुना) (CBCS) परीक्षा: ऑक्टोबर / नोव्हेंबर – २०२५
Ancient Indian History & Culture (Special Paper – XVI)
Principles and Methods in Archaeology (19101681)

वार, दिनांक: सोमवार, ०३-११-२०२५ कमाल गुण: ४०

वेळ: दुपारी १२:०० ते ०२:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) 'ऑर्किओलॉजी' हा मूळ शब्द ––– या भाषेतून आलेला आहे.
अ) इंग्लीश ब) फ्रेंच
क) ग्रीक ड) लॅटिन

२) ––– यांना भारतीय पुरातत्वशास्त्रांचे जनक मानले जाते.
अ) अलेक्झांडर कॅनिंगहॅम ब) सर जॉन मार्शल
क) डॉ. वसंत शिंदे ड) मार्टिमर व्हीलर

३) प्राचीन अवशेषांच्या टेकडयांना महाराष्ट्रात ––– ही नावे दिलेली आढळतात.
अ) दडो ब) लाडमोड
क) पांढरी ड) टिळा

४) पुरातत्त्वीय स्थळांचा शोध घेण्यासाठी ––– नकाशे उपयोगी पडतात.
अ) स्वाभाविक नकाशे ब) वन नकाशे
क) सर्वेक्षण नकाशे ड) राजकीय नकाशे

५) भारतात आलेख लेखनाची सुरूवात ––– या राजाच्या काळापासून झाली.
अ) चंद्रगुप्त मौर्य ब) सम्राट अशोक
क) सम्राट कनिष्क ड) समुद्रगुप्त

६) प्राचीन भारतात ––– हे नाणं प्रथम अस्तित्वात आले.
अ) तांबे ब) सोने
क) निष्क ड) चांदी

७) ––– यांनी तौलनिक कालमापन पध्दतीची ओळख करून दिली.
अ) जॉन मार्शल ब) मार्टिमर व्हिलर
क) सर फ्लिण्डर्स पेट्री ड) शिलेमन

८) कार्बन–डी–१४ या कालमापन पध्दतीचा शोध ––– या शास्त्रज्ञाने लावला.
अ) डॅनियल विल्सन ब) डॉ. लिबी
क) जॉन मार्शल ड) रॉबर्ट बुस

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) सर विल्यम जोन्सचे भारतीय पुरातत्त्वाविद्येतील योगदान सांगा.
ब) भारतीय पुरातत्त्व सर्वेक्षण खात्याची माहिती लिहा.
क) हवाई छायाचित्रण पध्दतीची थोडक्यात माहिती लिहा.
ड) नाण्याचे आर्थिक व ऐतिहासिक महत्त्व विशद करा.
इ) पुरातत्त्वीय स्थळे शोधण्याच्या शास्त्रीय पध्दती सांगा.
ई) तौलनिक कालमापन पध्दती विषयी चर्चा करा.

प्र.३ दीर्घोत्तरी प्रश्न. (कोणताही एक) १०

अ) प्रारंभीच्या काळातील भारतीय पुरातत्त्व शास्त्राच्या विकासांची चर्चा करा.

किंवा

ब) प्राचीन भारतीय इतिहास आणि संस्कृतीच्या अभ्यासाचे साधन म्हणून आलेखाचे महत्त्व स्पष्ट करा.

प्र.४ दीर्घोत्तरी प्रश्न. १०

प्राचीन स्थळे शोधून काढण्याच्या सर्वसामान्य पध्दतींची चर्चा करा.

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - VI) (New/Old) (CBCS) Examination: October/November - 2025
Ancient Indian History & Culture (Special Paper – XVI)
Principles and Methods in Archaeology (19101681)

Day & Date: Monday, 03-11-2025 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) Archaeology is the word originated from _____ language.
a) English b) French
c) Greek d) Latin

2) _____ is considered to be father at Indian archaeology.
a) Alexander Cunnighum b) Sir John Marshal
c) Dr. Vasant Shinde d) Martimer Wheeler

3) The names _____ given to ancient hills are found in Maharashtra.
a) Dado b) Ladmode
c) Pandhari d) Tila

4) _____ maps are useful for searching archaeological sites.
a) Physical Maps b) Forest Maps
c) Sarvey Maps d) Political Maps

5) In India inscription writing was started during _____ king.
a) Chandragupta Maurya b) Samrat Ashok
c) Samrat Kanishaka d) Samudragupta

6) _____ was the first main coins in ancient India.
a) Copper b) Gold
c) Nishak d) Silver

7) _____ introduced the relative dating method.
a) John Marshal b) Martimer Wheeler
c) Sir Flinder Petri d) Shileman

8) The system of Carban-D-14 was discovered by _____ scientist.
a) Daniyal Willison b) Dr. Libi
c) John Marshal d) Robert Brases

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

a) State the contribution of William jones of Indian archaeology.
b) Write the information about the archaeological survey of India.
c) Write a brief description of aerial photography method.
d) Describe the economic and historical importance of coins.
e) Explain the scientific methods of archaeological places.
f) Discuss the information to relative dating methods.

Q.3 Broad Question. (Any One) **10**

a) Discuss the development of Indian archaeology in the early period.

OR

b) Explain the importance of inscriptions for the study of ancient Indian history and culture.

Q.4 Broad Question. **10**

Discuss the general methods of identifying the ancient places.

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र - VI) (नवीन / जुना) (CBCS) परीक्षा: ऑक्टोबर / नोव्हेंबर – २०२५
ECONOMICS (Special Paper – XVI)
Agricultural Economics - II (19101671)

वार, दिनांकः सोमवार, ०३-११-२०२५ कमाल गुणः ४०

वेळः दुपारी १२:०० ते ०२:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) ––– ही भारतातील सहकारी पतपुरवठयातील शिखर बँक आहे.
अ) राज्य सहकारी बँक ब) जिल्हा सहकारी बँक
क) स्टेट बँक ऑफ इंडिया ड) रिझर्व्ह बँक ऑफ इंडिया

२) नाफेड (NAFED) ही संस्था ––– स्तरावर कार्य करते.
अ) राज्य ब) राष्ट्रीय
क) गांव ड) जिल्हा

३) कृषी मुल्य आयोगाची स्थापना ––– या वर्षी झाली.
अ) १९५० ब) १९६०
क) १९६५ ड) १९७०

४) जागतिक व्यापार संघटनेची स्थापना ––– या वर्षी झाली.
अ) १९४७ ब) १९५१
क) १९७१ ड) १९९५

५) भारतात ––– हे प्रमुख पीक असणाऱ्या राज्यात शेतकऱ्याच्या आत्महत्येचे प्रमाण जास्त आहे.
अ) कापूस ब) ऊस
क) तांदुळ ड) गहू

६) राज्य सरकारच्या कायद्यानुसार स्थापन होणाऱ्या आणि कार्य करणाऱ्या बाजारपेठेला ––– असे म्हणतात
अ) सहकारी बाजारपेठ ब) नियंत्रित बाजारपेठ
क) खाजगी बाजारपेठ ड) वरील सर्व

७) भारतात नविन आर्थिक धोरण ––– या वर्षी लागू केले.

अ) १९४७ ब) १९७१

क) १९९१ ड) २००१

८) भारतीय अन्न महामंडळाची स्थापना ––– या वर्षी झाली.

अ) १९४७ ब) १९५१

क) १९६० ड) १९६५

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) **१२**

अ) कृषी वित्तपूरवठयाची गरज थोडक्यात स्पष्ट करा.

ब) कृषी किंमत धोरणाची प्रमुख उद्दिष्टये सांगा.

क) नविन आर्थिक धोरण ही संकल्पना स्पष्ट करा.

ड) कृषी खर्च व मुल्य आयोगाची उद्दिष्टये सांगा.

इ) कृषी पतपूरवठयाचे संख्यात्मक मार्ग सांगा.

ई) नियंत्रित बाजारपेठेची वैशिष्टये सांगा.

प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) **१०**

अ) भारतातील शेतकऱ्याची आत्महत्येची कारणे स्पष्ट करा.

किंवा

ब) नविन आर्थिक धोरणाचे भारतीय शेतीवरील परिणाम स्पष्ट करा.

प्र.४ भारतातील शेतमाल विपणन व्यवस्थेतील दोष स्पष्ट करा. **१०**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - VI) (New/Old) (CBCS) Examination: October/November - 2025
ECONOMICS (Special Paper – XVI)
Agricultural Economics - II (19101671)

Day & Date: Monday, 03-11-2025 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) _____ is the Apex bank in co-operative finance in India.
a) State Co-operative Bank b) District Co-operative Bank
c) State Bank of India d) Reserve Bank of India

2) NAFED is worked at _____ level.
a) State b) National
c) Village d) District

3) Agricultural prices commission established in ____ year.
a) 1950 b) 1960
c) 1965 d) 1970

4) World Trade Organization established in _____ year.
a) 1947 b) 1951
c) 1971 d) 1995

5) _____ is the main crop of the state in India, where maximum rate of the farmers suicides.
a) Cotton b) Sugarcane
c) Rice d) Wheat

6) As per State Government Act establishing and functioning markets are known as _____.
a) Co-operative market b) Regulated market
c) Private Market d) All the above

7) In India New Economic Policy introduced in _____ year.
a) 1951 b) 1971
c) 1991 d) 2001

8) Food Corporation of India established in _____ year.
a) 1947 b) 1951
c) 1960 d) 1965

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

a) Explain in short, the need for agricultural credit.
b) State the main objectives of agriculture price policy.
c) Explain the concept of new Economic Policy.
d) State the objectives of the commission for agricultural costs and prices.
e) State the institutional sources of agricultural credit.
f) State the features of Regulated market.

Q.3 Answer the following question. (Any One) **10**

a) Explain the causes of farmers suicides in India.

OR

b) Explain the effects of New Economic Policy on Indian Agriculture.

Q.4 Explain the defects of agricultural marketing in India. **10**

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र - VI) (नवीन / जुना) (CBCS) परीक्षा: ऑक्टोबर / नोव्हेंबर – २०२५
HISTORY (Special Paper – XVI)
Historical Sources, Research and Places (19101661)

वार, दिनांकः सोमवार, ०३-११-२०२५ कमाल गुणः ४०

वेळः दुपारी १२:०० ते ०२:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) सिंधुदुर्ग किल्ला कोणत्या प्रकारचा आहे?
अ) जलदुर्ग ब) गिरी दुर्ग
क) भुई कोट ड) यापैकी नाही

२) टाऊन हॉल वस्तुसंग्रहालय कुठे आहे?
अ) पुणे ब) मुंबई
क) नागपूर ड) कोल्हापूर

३) ––– मध्ये नैसर्गिक इतिहास विभाग आहे.
अ) छ. शिवाजी महाराज वस्तुसंग्रहालय
ब) टाऊन हॉल वस्तुसंग्रहालय
क) राजा दिनकर केळकर वस्तुसंग्रहालय
ड) यापैकी काहीही नाही

४) 'व्ही. के. राजवाडे यांनी 'मराठा इतिहासाची साधने' किती खंडामध्ये प्रकाशित केले.
अ) १५ ब) २०
क) २२ ड) २५

५) गोविंद सखाराम सरदेसाई यांना कोणती पदवी दिली जाते?
अ) संत ब) पंडित
क) इतिहासाचार्य ड) रियासतकर

६) ––– वस्तुसंग्रहालय पुणे येथे आहे.
अ) सालारजंग ब) छ. शिवाजी महाराज
क) राजा दिनकर केळकर ड) यापैकी नाही

७) ——— यांनी 'भारत इतिहास संशोधन मंडळ' स्थापन केले.
अ) गो. स. सरदेसाई ब) वि. वा. खरे
क) वि. का. राजवाडे ड) अ. रा. कुलकर्णी

८) अजिंक्य तारा किल्ला ——— येथे आहे.
अ) पुणे ब) मुंबई
क) नागपूर ड) सातारा

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) रायगड किल्ल्याचे महत्त्व.
ब) छत्रपती शिवाजी महाराज वस्तुसंग्रहालय, मुंबई.
क) ऐतिहासिक पर्यटनाचे महत्त्व
ड) अजिंक्यतारा किल्ला
इ) वा. सी. बेंद्रे
ई) टाऊन हॉल वस्तुसंग्रहालय, कोल्हापूर.

प्र.३ अ) वि. का. राजवाडे यांचे इतिहास लेखनातील योगदान स्पष्ट करा. १०

किंवा

ब) 'राजा दिनकर केळकर वस्तुसंग्रहालयाबद्दल माहिती लिहा.

प्र.४ सोलापूर शहरातील पर्यटन स्थळे स्पष्ट करा. १०

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - VI) (New/Old) (CBCS) Examination: October/November - 2025
HISTORY (Special Paper – XVI)
Historical Sources, Research and Places (19101661)

Day & Date: Monday, 03-11-2025 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) Which types of Shindudurg Fort?
a) Jal Durg b) Giri Durg
c) Bhui Kot d) None of these

2) Where is the Town Hall Museum?
a) Pune b) Mumbai
c) Nagpur d) Kolhapur

3) _____ has a Natural History Department.
a) Chh. Shivaji Maharaj Museum
b) Town Hall Museum
c) Raja Dinkar Kelkar Museum
d) None of these

4) How many published Volumes of the book on Maratha History by 'V. K. Rajwade'?
a) 15 b) 20
c) 22 d) 25

5) What is the title given to Govind Sakharam Sardesai?
a) Sant b) Pandit
c) Itihasachary d) Riyasatkar

6) _____ museum is located in Pune.
a) Salarjang b) Chh. Shivaji Maharaj
c) Raja Dinkar Kelkar d) None of these

7) _____ established the 'Bhart Itihas Sanshodhaan Mandal'.
a) G. S. Sardesai b) V. C. Bendre
c) V. K. Rajwade d) A. R. Kulkarni

8) Ajinkya Tara Fort is located in _____.

a) Pune b) Mumbai

c) Nagpur d) Satara

Q.2 Write Short Answers. (Any Four) **12**

a) Importance of the Raygad Fort

b) Chhatrapati Shivaji Maharaj Museum, Mumbai

c) Importance of Historical Tourism

d) Ajinkya Tara Fort

e) V.C. Bendre

f) Town Hall Museum, Kolhapur

Q.3 a) Explain the contribution of G. S. Sardesai in History writing. **10**

OR

b) Write the information about 'Raja Dinkar Kelkar' Museum.

Q.4 Explain the Tourist places in Solapur city. **10**

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र - VI) (नवीन / जुना) (CBCS) परीक्षा: ऑक्टोबर / नोव्हेंबर – २०२५
POLITICAL SCIENCE (Special Paper – XVI)
Western Political Thought (19101676)

वार, दिनांक: सोमवार, ०३-११-२०२५ कमाल गुण: ४०

वेळ: दुपारी १२:०० ते ०२:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) प्लेटोने कोणता ग्रंथ लिहिला आहे?
अ) सिविल सोसायटी ब) डी सिव्ह
क) दि प्रिन्स ड) दि रिपब्लिक

२) न्यायाच्या क्रांतिकारी सिध्दांताचे प्रतिपादन कोणी केले आहे?
अ) सिफॉलस ब) थ्रॅसिमॅक्स
क) पॉलीमार्कस ड) ग्लॉकन

३) ॲरिस्टॉटलने खालीलपैकी क्रांतीचा कोणता प्रकार प्रतिपादीत केला नाही?
अ) मूलभूत क्रांती ब) वर्गीय क्रांती
क) अंशिक क्रांती ड) व्यक्तीगत क्रांती

४) अरीस्टॉलच्या मते शासनाचा कोणता प्रकार सर्वाधिक विकृत स्वरूपाचा आहे?
अ) लोकशाही ब) एकाधिकारशाही
क) राजेशाही ड) महाजनशाही

५) आधुनिक राज्यशास्त्राचा जनक म्हणून कोणास संबोधले जाते?
अ) मॅकियाव्हेली ब) ॲरिस्टॉटल
क) प्लेटो ड) रूसो

६) मॅकियाव्हेलीच्या मते, शासनाचा कोणता प्रकार उत्तम आहे?
अ) एकाधिकारशाही ब) लोकशाही
क) राजेशाही ड) हुकूमशाही

७) सामाजिक करार सिध्दांताशी संबधित नसलेला विचारवंत कोणता आहे?
अ) हेगेल ब) थॉमस हॉब्ज
क) जॉन लॉक ड) रूसो

८) "निसर्गाकडे चला" असे विधान कोणी केले आहे?

अ) रूसो ब) ॲरिस्टॉटल

क) मॅकियाव्हेली ड) थॉमस हॉब्ज

प्र.२ थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) प्लेटोच्या शिक्षण पध्दतीची वैशिष्टये लिहा.

ब) प्लेटोच्या मते पारंपारिक न्याय म्हणजे काय?

क) ॲरिस्टॉटलच्या मते उत्तम शासनाचे तीन प्रकार कोणते आहेत?

ड) जॉन लॉकचे निसर्गावस्थेबाबत विचार थोडक्यात लिहा.

इ) मॅकियाव्हेलीला 'आधुनिक राज्यशास्त्राचा जनक' असे का म्हणतात?

ई) ॲरिस्टॉटलला 'राज्यशास्त्राचा जनक' असे का म्हणतात?

प्र.३ खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे थोडक्यात उत्तर लिहा. १०

अ) प्लेटोच्या आदर्श राज्याबाबत विचारांची चर्चा करा

किंवा

ब) मॅकियाव्हेजीचे राजकारण आणि नैतिक या विषयी विचार स्पष्ट करा.

प्र.४ सविस्तर उत्तर लिहा. १०

थॉमस हॉब्जच्या सामाजिक करार सिध्दांताची चर्चा करा.

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - VI) (New/Old) (CBCS) Examination: October/November - 2025
POLITICAL SCIENCE (Special Paper – XVI)
Western Political Thought (19101676)

Day & Date: Monday, 03-11-2025 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) Which book is written by Plato?
   a) Civil Society b) De Cive
   c) The Prince d) The Republic

2) Who propounded the Radical Theory of Justice?
   a) Cephalus b) Tresimax
   c) Polemarchus d) Glaucon

3) Which of the following form of revolution was not advocated by Aristotle?
   a) Fundamental Revolution b) Class Revolution
   c) Partial Revolution d) Individual Revolution

4) According to Aristotle which form of government is the more worst?
   a) Democracy b) Oligarchy
   c) Monarchy d) Aristocracy

5) Who is called the father of modem political science?
   a) Machiavelli b) Aristotle
   c) Plato d) Rousseau

6) What form of government does Machiavelli consider best?
   a) Tyranny b) Democracy
   c) Monarchy d) Dictatorship

7) Who is not associated with Social Contract Theory?
   a) Hegel b) Thomas Hobbes
   c) John Locke d) Rousseau

8) Who made the statement 'Go to Nature'?
   a) Rousseau b) Aristotle
   c) Machiavelli d) Thomas Hobbes

Q.2 Write Short Note /Short Answer/Short Problem. (Any Four) **12**

a) Write a features of Plato's Educational system
b) What is Plato's Traditional Theory of Justice?
c) According to Aristotle which are the three types of ideal government?
d) Write the ideas about pre social stage fry John Locke in brief.
e) Why is Machiavelli called as a father of Modern Political science?
f) Why is Aristotle called as a father of Political science?

Q.3 Answer any one of the following. **10**

a) Discuss the Plato's thoughts on Ideal State.

OR

b) Explain the thoughts of Machiavelli on Politics and Morality.

Q.4 Board Question. **10**

Discuss on Social Contract Theory of Thomas Hobbes.

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र - VI) (नवीन / जुना) (CBCS) परीक्षा: ऑक्टोबर / नोव्हेंबर – २०२५
PHILOSOPHY (Special Paper – XVI)
Scientific Method (19101691)

वार, दिनांकः सोमवार, ०३-११-२०२५ कमाल गुणः ४०
वेळः दुपारी १२:०० ते ०२:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) ––– हा सामाजिक शास्त्राचा एक प्रकार आहे.
अ) रसायन शास्त्र ब) गणित
क) भौतिक शास्त्र ड) समाजशास्त्र

२) व्यक्ति आणि समाजाचा अभ्यास करणे म्हणजेच ––– शास्त्र होय.
अ) नैसर्गिक ब) सामाजिक
क) आदर्शनिष्ठ ड) यापैकी नाही

३) ––– ही शास्त्रीय विगमनातील शेवटची अवस्था आहे.
अ) अभ्युपगम ब) प्रचीती
क) सिद्धता ड) उपपादन

४) ––– ही युक्त अभ्युपगमाची अट आहे.
अ) वास्तव ब) संदिग्ध
क) असत्य ड) व्याघात

५) ––– हा माहिती गोळा करण्याचा एक मार्ग आहे.
अ) प्रश्नावली ब) अभ्युपगम
क) सिद्धता ड) उपपादन

६) 'निसर्ग समरूप आहे' हा शास्त्रीय पद्धतीचा ––– आधार होय.
अ) तात्त्विक ब) शाब्दिक
क) वास्तविक ड) यापैकी नाही

७) निरीक्षण ––– असावे.
अ) संदिग्ध ब) शास्त्रीय
क) असत्य ड) व्याघात

८) कार्य ही ––– च्या नंतरची घटना होय.

अ) निरीक्षण ब) कारण

क) प्रचीती ड) सिद्धता

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) विज्ञान आणि धर्म यातील फरक स्पष्ट करा.

ब) नैसर्गिक शास्त्राचे स्वरूप स्पष्ट करा.

क) धर्म म्हणजे काय?

ड) दुर्निरीक्षण म्हणजे काय?

इ) प्रयोगाचे फायदे स्पष्ट करा.

ई) अभ्युपगमाचे स्वरूप स्पष्ट करा.

प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १०

अ) निसर्ग समरूपतेची तत्त्वे स्पष्ट करा.

किंवा

ब) युक्त अभ्युपगमाच्या अटी स्पष्ट करा.

प्र.४ शास्त्रीय पद्धतीच्या अवस्था स्पष्ट करा. १०

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - VI) (New/Old) (CBCS) Examination: October/November - 2025
PHILOSOPHY (Special Paper – XVI)
Scientific Method (19101691)

Day & Date: Monday, 03-11-2025 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) _____ is a kind of social sciences.
a) Chemistry b) Mathematics
c) Physics d) Sociology

2) To study of individual and society is called _____ science.
a) Natural b) Social
c) Normative d) None of these

3) _____ is the last stage of scientific method.
a) Hypothesis b) Verification
c) Proof d) Explanation

4) _____ is the condition of good hypothesis.
a) Fact b) Vague
c) False d) Contradict

5) _____ is a way of data collection.
a) Questionnaire b) Hypothesis
c) Proof d) Explanation

6) 'Nature is uniform' is a _____ ground of scientific method.
a) Formal b) Verbal
c) Material d) None of these

7) Observation should be _____.
a) Vague b) Scientific
c) False d) Contradict

8) Effect succeeds the _____.
a) Observation b) Cause
c) Verification d) Proof

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

a) Distinguish between Science and religion.
b) Explain the nature of Natural sciences.
c) What is religion?
d) What is mal-observation?
e) Explain the advantages of experiment.
f) Explain the nature of hypothesis.

Q.3 Answer the following question. (Any One) **10**

a) Explain the principles of uniformity of nature.

OR

b) Explain the conditions of good hypothesis.

Q.4 Explain the stages of scientific method. **10**

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र - VI) (नवीन / जुना) (CBCS) परीक्षा: ऑक्टोबर / नोव्हेंबर – २०२५
PHILOSOPHY (Special Paper – XVI)
Predicate Logic (19101692)

वार, दिनांकः सोमवार, ०३-११-२०२५ कमाल गुणः ४०
वेळः दुपारी १२:०० ते ०२:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) उद्देश रहित विधान हा ––– विधानाचा एक प्रकार आहे.
अ) सरल ब) नास्तीवाची
क) संधी ड) सामान्य

२) 'शिवाजी योद्धा होता' या विधानातील 'शिवाजी' हे ––– पद आहे.
अ) उद्देश ब) विधेय
क) विरोधी ड) व्याघाती

३) विधानाच्या विधेयाला ––– असे म्हणतात.
अ) शब्द ब) पद
क) अनुमान ड) संविधान

४) संख्यापकाचे ––– प्रकार आहेत
अ) २ ब) ३
क) ४ ड) ५

५) वैश्विक नास्तीची विधानाला ––– विधान असेही म्हणतात.
अ) A ब) E
क) I ड) O

६) 'A' आणि 'I' ही ––– विधाने होत.
अ) अस्तीवाची ब) नास्तीवाची
क) वैश्विक ड) अस्तित्वदर्शक

७) '$\in$' हा संकेत ––– संचा करिता वापरले जाते.
अ) उपसंचम ब) अंतरछेद
क) रिक्त ड) सदस्य

८) ––– हा संचाचा एक प्रकार आहे.

अ) संविधान ब) रिक्त

क) निगामी ड) विगामी

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) संबंधावाची विधान म्हणजे काय?

ब) अस्तित्वदर्शक अस्तीवाची विधान स्पष्ट करा.

क) व्यक्ति अचर म्हणजे काय?

ड) विश्व संच स्पष्ट करा.

इ) रिक्त संच स्पष्ट करा.

ई) आंतरछेद संच स्पष्ट करा.

प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १०

अ) संख्यापकाचे E.I. आणि E.G. नियम स्पष्ट करा.

किंवा

ब) संख्यापक निषेधाचे नियम स्पष्ट करा.

प्र.४ व्हेन च्या आकृतीच्या सहायाने खालील संविधानांची युक्तता तपासा. १०

अ) सर्व विद्यार्थी शिक्षित असतात

राम विद्यार्थी आहे

————————————

म्हणून, राम शिक्षित आहे

ब) एकही पेन खोडरबर नाही

एकही पेन्सिल खोडरबर नाही

————————————

म्हणून, एकही पेन्सिल पेन नाही

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - VI) (New/Old) (CBCS) Examination: October/November - 2025
PHILOSOPHY (Special Paper – XVI)
Predicate Logic (19101692)

Day & Date: Monday, 03-11-2025 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) Subject less is a kind of _____ proposition.
a) Singular b) Negative
c) Conjunctive d) General

2) 'Shivaji was warrior' in this proposition 'Shivaji' is _____ term.
a) Subject b) Predicate
c) Contrary d) Contradictory

3) Predicate of proposition is called _____.
a) Word b) Term
c) Inference d) Syllogism

4) There are _____ kinds of rules of quantification.
a) 2 b) 3
c) 4 d) 5

5) Universal negative proposition is also called _____ proposition.
a) A b) E
c) I d) O

6) 'A' and T propositions are _____ propositions.
a) Affirmative b) Negative
c) Universal d) Existential

7) '∈' symbol is used for _____ set.
a) Subset b) Intersection
c) Null d) Member

8) _____ is a kind of set.
a) Syllogism b) Null
c) Deductive d) Inductive

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

a) What is relational proposition?
b) Explain Existential affirmative proposition.
c) What is individual constant?
d) Explain Universal set.
e) Explain Null set.
f) Explain Intersection set.

Q.3 Answer the following question. (Any One) **10**

a) Explain E.I. and E.G. rules of quantifiers.

OR

b) Explain the rules of quantifier negation.

Q.4 Test the validity of the following syllogism by Venn's diagram. **10**

a) All Students are educated

Ram is a student

_____ _____

Therefore, Ram is educated

b) No pens are erasers

No pencils are erasers

_____

Therefore, No pencils are pens

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र - VI) (नवीन / जुना) (CBCS) परीक्षा: ऑक्टोबर / नोव्हेंबर – २०२५
SOCIOLOGY (Special Paper – XVI)
Urban Sociology (19101666)

वार, दिनांकः सोमवार, ०३-११-२०२५ कमाल गुणः ४०
वेळः दुपारी १२:०० ते ०२:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) नागरी कुटुंब व्यवस्था हे प्रामुख्याने ––– असते.
अ) परंपरागत ब) विभक्त
क) संयुक्त ड) वरीलपैकी नाही

२) शिक्षण म्हणजे ––– होय.
अ) सामाजिकरण ब) सेवा
क) शिकवण्याची प्रक्रिया ड) महाविद्यालय

३) खालीलपैकी कोणते नगर नियोजनातील अडथळे आहेत.
अ) भ्रष्टाचार ब) अतिक्रमण
क) लोकसंख्या ड) वरील सर्व

४) शहरी जीवनात प्रामुख्याने ––– वातावरणाचे वर्चस्व आहे.
अ) स्थिर ब) नैसर्गिक
क) कृत्रिम ड) परंपरागत

५) प्रामुख्याने शहरी नियोजनांचा संबध ––– असतात.
अ) प्राथमिक ब) दुय्यम
क) सहकार्यात्मक ड) वरील पैकी नाही

६) कोणत्या शहरात गलिच्छ वस्तीला झोपडपट्टी किंवा चाळ म्हणून ओळखले जाते.
अ) मुंबई ब) चेन्नई
क) कानपूर ड) दिल्ली

७) बहुतांश आरोग्याच्या समस्या ––– येथे आढळतात.
अ) खेडयात ब) झोपडपट्टीत
क) नियोजित शहरात ड) शहरी भागात

८) प्रामुख्याने वायु प्रदुषण ––– येथे जास्त आढळते
अ) ग्रामीण समुदायात ब) शहरी समुदायात
क) आदिवाशी समुदायात ड) वरील पैकी नाही

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) नागरी समाजशास्त्राची व्याप्ती स्पष्ट करा.
ब) नागरी समाजशास्त्राचे महत्व स्पष्ट करा.
क) हवा प्रदुषणाची कारणे स्पष्ट करा.
ड) नागरी समाजातील जाती व्यवस्था स्पष्ट करा.
इ) नागरी समुदायातील कुटुंब संस्था स्पष्ट करा.
ई) नगर नियोजनातील अडथळे स्पष्ट करा.

प्र.३ अ) नागरीकरणाचा अर्थ व व्याख्या सांगून नगरातील प्रमुख समस्या स्पष्ट करा. **१०**

किंवा

ब) नगर नियोजन म्हणजे काय सांगून नगर नियोजनावर प्रभाव टाकणारे घटक स्पष्ट करा.

प्र.४ नागरी समुदायाचा अर्थ व व्याख्या सांगून नागरी समुदायाची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा. **१०**

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - VI) (New/Old) (CBCS) Examination: October/November - 2025
SOCIOLOGY (Special Paper – XVI)
Urban Sociology (19101666)

Day & Date: Monday, 03-11-2025 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) Urban Family System is mainly _____.
a) Trational b) Nuclear
c) joint d) None of above

2) Education is _____.
a) Socialization b) Teaching
c) Service d) College

3) Which of the following barriers in Urban planning?
a) Corruption b) Encroachment
c) Population d) All the above

4) The Urban life is mainly dominated by _____ environment?
a) Constant b) Natural
c) Artificial d) Traditional

5) Predominanty urban social relations are _____.
a) Primary b) Secondary
c) Co-operative d) None of these

6) In which city the slums are known as Jopadpatti or Chawls?
a) Mumbai b) Chennai
c) Kanpur d) Delhi

7) Mostly Health problem found _____.
a) Village b) Slum area
c) Planned city d) Urban

8) Mostly Air Pollution Occurs in _____
a) Rural Community b) Urban Community
c) Tribal Community d) None of these

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

a) Explain the importance of civil sociology.
b) Explain the scop or civil sociology.
c) Explain the reason for air pollution.
d) Explain the caste system in civil society.
e) Explain the institution of family in the Urban Community.
f) Explain the problems in town planning.

Q.3 **a)** Meaning and definition Explain of Urbanization explain the main problems of the city. **10**

OR

b) What does town planning mean? Explain the Factors that have an impact on town planning.

Q.4 Define meaning and definition of civil community explain the Characteristics of Civil Community. **10**

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र - I) (CBCS) परीक्षा: ऑक्टोबर / नोव्हेंबर – २०२५
Optional Marathi Paper - I
Sahityaranga (BA221113)

वार, दिनांक: बुधवार, १०-१२-२०२५ कमाल गुण: ४०

वेळ: दुपारी १२:०० ते ०२:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) डोळे या कथेच्या नायिकेचे नाव काय?
अ) सीता ब) गीता
क) राधा ड) नीता

२) ग्रामपंचायतीच्या मिटींगला हजर राहिलेला पहिला प्रतिनिधी कोण?
अ) बाळा माळी ब) दाजीबा देसाई
क) बापशा लोहार ड) रामा धायगुडे

३) 'बाबांचा अभ्यास' या कथेचे लेखक कोण?
अ) द. मा. मिरासदार ब) शंकर पाटील
क) वि. द. घाटे ड) अण्णाभाऊ साठे

४) 'भागू कोळीन' ही कोणत्या कथेची नायिका आहे?
अ) मिटींग ब) वाट
क) भूक ड) यंत्र मानवाच्या हाताने

५) कथा हा साहित्यप्रकार कोणत्या स्वरूपाचा आहे?
अ) पद्य ब) गद्य
क) नाटय ड) वैचारिक

६) 'वाट' ही कथा कोणत्या कथासंग्रहातील आहे?
अ) नागीण ब) भाऊबीज
क) मामाचा वाडा ड) नदीपार

७) 'दुसऱ्यासाठी जीवन जगत असताना आपलेही आयुष्य जपले पाहिजे' असा विचार मांडणारी खालीलपैकी कोणती कथा आहे?
अ) भूक ब) हातचा एक
क) बाबांचा अभ्यास ड) डोळे

८) वाफारलेला प्रत्येक तुकडा भागू कोळणीला कशाच्या तुकडयासारखा भासत होता?

अ) माशाच्या ब) सापाच्या

क) अहिराच्या ड) यापैकी नाही

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणती चार) १२

अ) 'डोळे' या कथेच्या नायिकेचे भावजीवन स्पष्ट करा.

ब) 'डुंगळी चोर' या कथेच्या आधारे पंडयाचे व्यक्तिचित्रण रेखाटा.

क) ग्रामीण जीवनातील उदासीनता 'मिटींग' या कथेच्या माध्यमातून स्पष्ट करा.

ड) 'भूक' या कथेतून भागू कोळीण आणि तिची मुलं यांचा संघर्ष रेखाटा.

इ) स्त्रीमनाची विविध भावस्पंदने 'हाताचा एक' या कथेच्या माध्यमातून स्पष्ट करा.

ई) मिटींग कथेतील पात्रांचे स्वभाव विशेष लिहा.

प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १०

अ) बातमी म्हणजे की ते सांगून वृतपत्रीय बातमीचे स्वरूप स्पष्ट करा.

किंवा

ब) 'डोळे' या कथेच्या नायिकेला तिचे सुंदर डोळेच कसा शाप ठरतात विषद करा.

प्र.४ 'आयुष्याचा हातचा एक जपायला हवा' हे वाक्य हातचा एक या कथेच्या आधारे स्पष्ट करा. १०

Seat No.	

Set **P**

बी.ए. (सत्र - I) (CBCS) परीक्षा: ऑक्टोबर / नोव्हेंबर – २०२५
Marathi (Comp)
Sahityadarpan (BA221103)

वार, दिनांकः बुधवार, १०-१२-२०२५ कमाल गुणः ४०

वेळः दुपारी ०३:०० ते ०५:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) लेकरूवांसवे आरोगणे या पाठात कोणाचे चित्रण आले आहे?
अ) श्रीचक्रधर ब) नागदेवाचार्य
क) श्रीगोविंदप्रभू ड) महदाईसा

२) ''ज्ञानेश्वरी''हा ग्रंथ कोणी लिहिला?
अ) संत ज्ञानेश्वर ब) निवृत्तीनाथ
क) सच्चिदानंद बाबा ड) संत तुकाराम

३) अहिल्यादेवी होळकर यांना कोणती उपाधी लावली जाते?
अ) पुण्यश्लोक ब) पुण्यवती
क) वीरांगना ड) योगिनी

४) ''शतपत्रे'' कोणत्या मासिकातून प्रकाशित होत असत?
अ) प्रभाकर ब) ज्ञानप्रभा
क) सुधारक ड) केसरी

५) पु. ल. देशपांडे यांनी गंपू चा कोणता गुणधर्म सांगितला आहे?
अ) परोपकारी ब) शांत
क) हुशार ड) व्यवहारी

६) ''वाटणी'' कथा कोणत्या वाङ्मयीन प्रवाहातील आहे?
अ) दलित ब) ग्रामीण
क) स्त्रीवादी ड) आदिवासी

७) ''माणूस'' कवितेतून मानवतेचा संदेश कोणी दिला आहे?
अ) अनिल साबळे ब) कवी अनिल
क) बालकवी ड) त्र्यंबक सपकाळे

८) ''साहित्य दर्पण'' पुस्तकाचे मुखपृष्ठ कोणी तयार केले?

अ) डॉ. महेंद्र कदम ब) डॉ. द. ता. भोसले

क) डॉ. संजय साठे ड) डॉ. सुहास पूजारी

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) अहिल्यादेवी होळकर यांच्या कार्याची थोडक्यात ओळख करून द्या.

ब) कुसुमाग्रज यांच्या काव्य लेखनाची वैशिष्टये लिहा.

क) संत जनाबाईंनी लेकुरवाळया विट्ठलाचे वर्णन कसे केले आहे.

ड) अनगड कथेमधील चनापचे व्यक्तिचित्र थोडक्यात लिहा.

इ) नीति अभंगाचे थोडक्यात विश्लेषण करा.

ई) गोविंदाग्रज यांच्या काव्य लेखनाची थोडक्यात वैशिष्टये लिहा.

प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १०

अ) ''भेटेन नऊ महिन्यांनी'' या कवितेचे आशय सौंदर्य तुमच्या शब्दात लिहा.

किंवा

ब) ''वाटणी'' या कथेतून बदलत्या समाज जीवनाचे चित्रण कशा प्रकारे केले आहे.

प्र.४ पु. ल. देशपांडे यांच्या परोपकारी गंपू या पाठातील विनोदी प्रसंगाचे विश्लेषण करा. १०

Seat No.	

Set **P**

बी.ए (सत्र - I) (CBCS) परीक्षा: ऑक्टोबर / नोव्हेंबर – २०२५
Science Technology and Development - I(Comp) (BA221110)

वार, दिनांक: गुरूवार, ०४-१२-२०२५ कमाल गुण: ४०

वेळ: दुपारी १२:०० ते ०२:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) पृथ्वीच्या वरच्या थरास ––– असे म्हणतात.
अ) भूकवच ब) मध्यावरण
क) गाभा ड) निफे

२) ––– ही वैज्ञानिक अभ्यास पद्धतीमधील चौथी पायरी आहे.
अ) समस्या सुत्रण ब) निरीक्षण
क) प्रयोग ड) परिणामांचे विश्लेषण आणि सिद्धांत

३) ––– यांनी अग्निपंख हे आत्मचरित्र लिहिले.
अ) डॉ. रामण ब) डॉ. साराभाई
क) डॉ. अब्दुल कलाम ड) डॉ. होमी भाभा

४) भूकंपाची तीव्रता मोजणाऱ्या यंत्रास ––– म्हणतात.
अ) सिस्मो मीटर ब) सिस्मो ग्राफ
क) सिस्मा ग्राम ड) सिस्मो स्कोप

५) ––– म्हणजे निसर्गात दडून राहिलेल्या नियमांचा शोध होय.
अ) तंत्रज्ञान ब) विकास
क) सिद्धांत ड) विज्ञान

६) सूर्यमालेतील ––– हा पहिला ग्रह आहे.
अ) बुध ब) पृथ्वी
क) शुक्र ड) गुरू

७) लिलावती हा ग्रंथ ––– यांनी लिहिला.
अ) न्यूटन ब) भास्काराचार्य
क) आर्यभट्ट ड) बासू

८) ––– हे सर्वात जास्त पवन ऊर्जा निर्मिती करणारे राष्ट्र आहे.

अ) अमेरिका ब) भारत

ब) स्पेन ड) जर्मनी

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) लोकब्रह्म म्हणजे काय?

ब) जलविधुत शक्तीचे फायदे लिहा.

क) वैज्ञानिक अभ्यास पद्धती सांगा.

ड) गुरूत्वाकर्षणाचा सिद्धांत

इ) पृथ्वीची अंतर्गत रचना सांगा.

ई) भूकंपाची कारणे सांगा?

प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १०

अ) साधनसंपतीचे वर्गीकरण सविस्तर स्पष्ट करा.

किंवा

ब) डॉ. ए. पी. जे. अब्दुल कलाम यांच्या वैज्ञानिक कार्याचा व्रंतांत द्या.

प्र.४ विज्ञान व तंत्रज्ञान म्हणजे काय? वैज्ञानिक विचार पद्धतीतील संकल्पना स्पष्ट करा. १०

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - I) (CBCS) Examination: October/November - 2025
Science Technology and Development - I(Comp) (BA221110)

Day & Date: Thursday, 04-12-2025 Max. Marks: 40
Time: 12:00 PM To 02:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) The upper layer of the earth is known as _____.
a) Crust b) mantle
c) Core d) Nife

2) _____ is the fourth stage in scientific study methods.
a) Desire of Problem
b) Observation
c) Experiment
d) Result and analyzing the Theory

3) An autobiography “Wings Of fire” is written by _____.
a) Dr. Raman b) Dr. Sarabhai
c) Dr. Abdul Kalam d) Dr. Homibhabha

4) Earthquake measurement equipment is called _____.
a) Seismometer b) Seismograph
c) Seismogram d) Seismoscope

5) _____ Means Discovers of Hidden Natural rules.
a) Technology b) Development
c) Theory d) Science

6) _____ is a First planet in solar System.
a) Mercury b) earth
c) Venus d) Jupiter

7) ‘Lilavati’ is written by _____.
a) Newton b) Bhaskaracharya
c) Aryabhata d) Basu

8) _____ is the largest wind energy created country.
a) America b) India
c) Spain d) Germany

Q.2 Write answer the following. (Any Four) **12**

a) What is superstitions.
b) State benefits of Haydel Power.
c) What is scientific study method?
d) Theory of Gravitation
e) State the internal structure of the Earth?
f) State the causes of earthquakes.

Q.3 Answer the following question. (Any One) **10**

a) Discuss in details of classification of Resources.

OR

b) Give an account of Dr. A.P.J. Abdul Kalams scientific contribution.

Q.4 What is Science and Technology? Explain the concept of scientific thinking. **10**

Seat No.	

Set **P**

बी.ए (सत्र - I) (CBCS) परीक्षा: ऑक्टोबर / नोव्हेंबर – २०२५
Scientific Method (Comp) (BA221107)

वार, दिनांक: गुरूवार, ०४-१२-२०२५ कमाल गुण: ४०

वेळ: दुपारी ०३:०० ते ०५:००

सूचना : १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.१ खालील दिलेले योग्य पर्याय निवडून गाळलेल्या जागा भरा. ०८

१) ––– शास्त्र 'वस्तुस्थिती काय आहे' चा अभ्यास करते.
अ) नैसर्गिक ब) आदर्शात्मक
क) नैतिक ड) यापैकी नाही

२) अर्थशास्त्र हे ––– शास्त्र आहे.
अ) नैसर्गिक ब) सामाजिक
क) नैतिक ड) यापैकी नाही

३) प्रायोगिक निरीक्षण हा विज्ञानाचा ––– आधार आहे.
अ) वास्तविक ब) आकारिक
क) शाब्दिक ड) अतार्किक

४) नैतिक मूल्यांचा अभ्यास करणे हा ––– शास्त्राचा चा अभ्यास विषय आहे.
अ) सामाजिक ब) नैसर्गिक
क) राजकीय ड) आदर्शात्मक

५) कार्य हे ––– च्या नंतर येणारी घटना आहे.
अ) निरीक्षण ब) कारण
क) प्रचीती ड) सिद्धता

६) कारणिक संबंध ––– असावे.
अ) निरूपाधिक ब) सोपाधिक
क) वैकल्पिक ड) यापैकी नाही

७) ––– म्हणजे निश्चितता होय.
अ) सिद्धता ब) अनिश्चितता
क) तर्कदोष ड) प्रचिती

८) वैज्ञानिक पद्धती हा ––– चा एक प्रकार आहे.

अ) निगामी ब) विगामी

ब) अभ्युपगम ड) संविधान

प्र.२ खालील प्रश्नांची थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार) १२

अ) विज्ञानाचे स्वरूप स्पष्ट करा.

ब) अनिरीक्षण दोष म्हणजे काय?

क) सामाजिक शास्त्राचा अभ्यासविषय स्पष्ट करा.

ड) विज्ञानातील पूर्वगृहितके म्हणजे काय?

इ) नैसर्गिक शास्त्राचे स्वरूप स्पष्ट करा.

ई) निरिक्षण आणि प्रयोग यातील फरक स्पष्ट करा.

प्र.३ खालील प्रश्नाचे उत्तर लिहा. (कोणताही एक) १०

अ) विज्ञान आणि वैज्ञानिक पद्धती यातील फरक स्पष्ट करा.

किंवा

ब) प्रयोग हा निरीक्षणाचा एक प्रकार आहे का? स्पष्ट करा.

प्र.४ कारणिकतेची तत्त्वे स्पष्ट करा. १०

Seat No.	

Set **P**

B.A. (Semester - I) (CBCS) Examination: October/November - 2025
Scientific Method (Comp) (BA221107)

Day & Date: Thursday, 04-12-2025 Max. Marks: 40
Time: 03:00 PM To 05:00 PM

Instructions: 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

Q.1 Choose the correct alternatives from the options. **08**

1) _____ science studies 'what is fact'.
a) Natural b) Normative
c) Moral d) None of these

2) Economics science is a _____ science.
a) Natural b) Social
c) Moral d) None of these

3) Experimental observation is _____ ground of science.
a) material b) formal
c) verbal d) illogical

4) To study of moral values is the subject matter of _____ science.
a) Social b) Natural
c) Political d) Normative

5) Effect succeeds the _____.
a) Observation b) Cause
c) Verification d) Proof

6) Causal relation should be _____.
a) Categorical b) Conditional
c) Alternative d) None of these

7) Proof means _____.
a) Certainty b) lndefinite
c) Fallacy d) Verification

8) Scientific method is a kind of _____.
a) Deduction b) lnduction
c) Hypothesis d) Syllogism

Q.2 Write short answers. (Any Four) **12**

a) Explain the nature of science.
b) What is fallacy of non-observation?
c) Explain the subject matter of social sciences.
d) What is Presuppositions in science?
e) Explain the nature of natural science.
f) Distinguish between observation and experiment.

Q.3 Answer the following question. (Any One) **10**

a) Distinguish between science and scientific method.

OR

b) Is experiment kind of observation? Explain.

Q.4 Explain the principles of causation. **10**